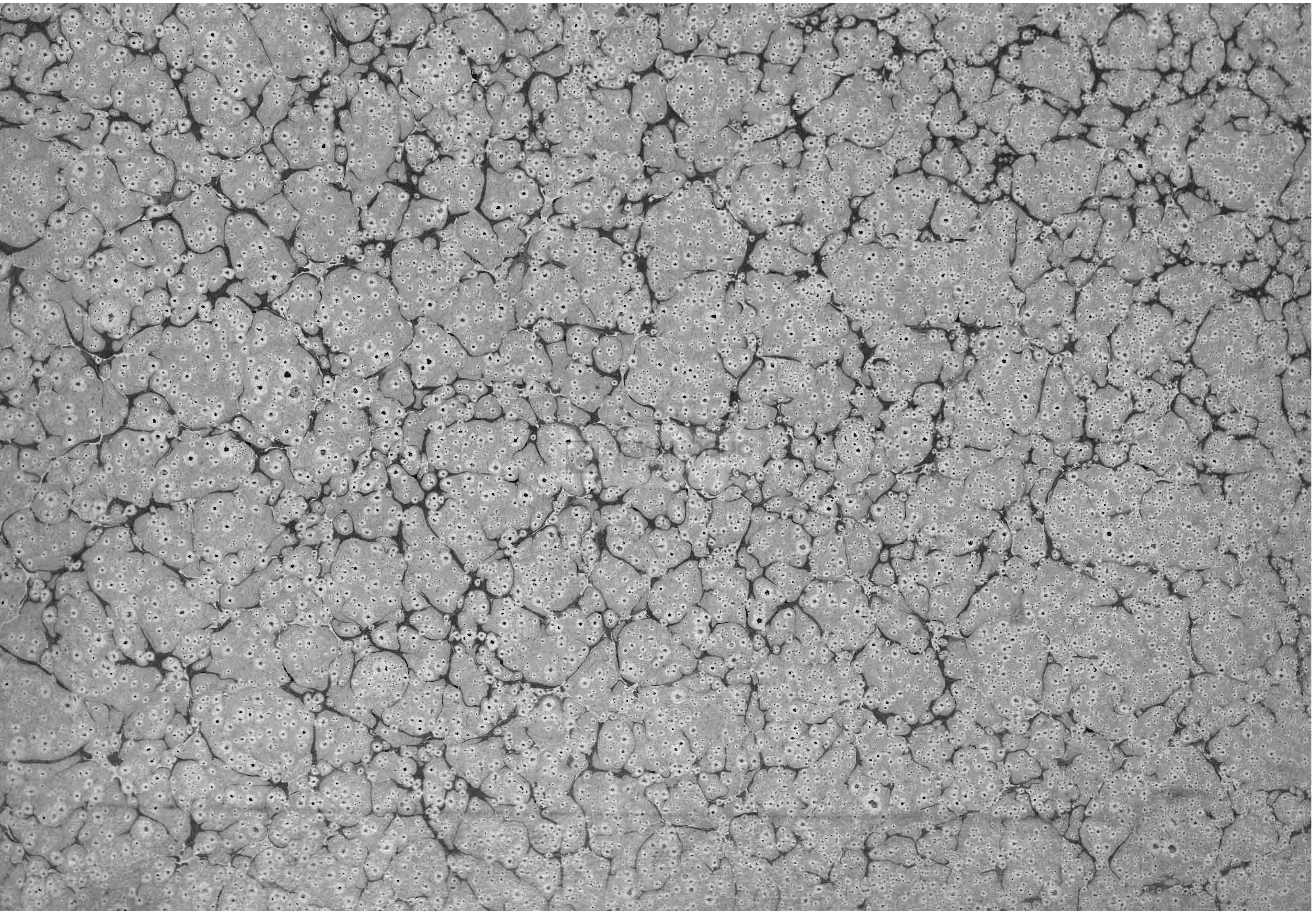
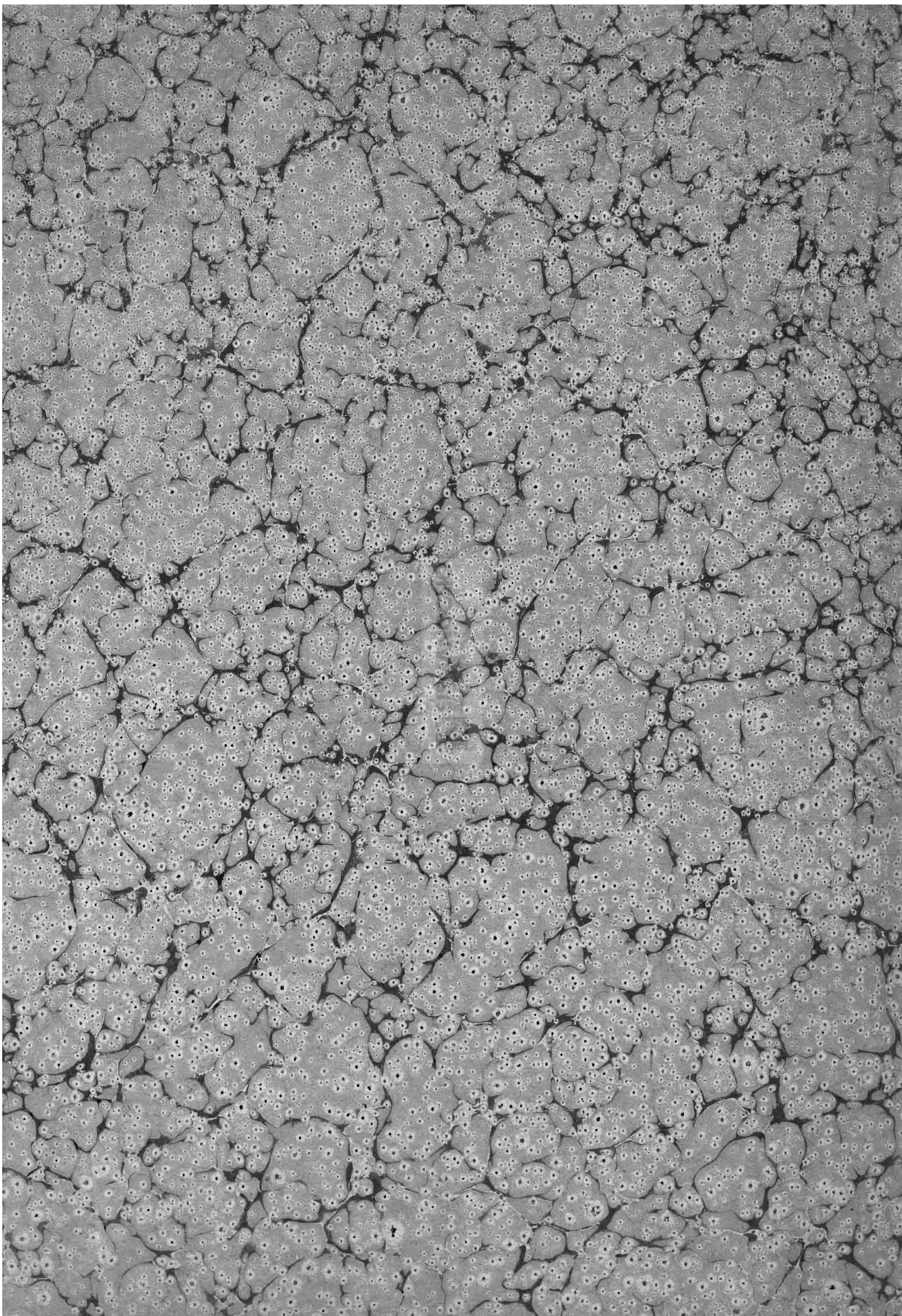
SISMANOGLIO
MESSAGGIO

SISMANOGLIO
MEGARO

SISMANOGLIO

SISMANOGLIO
MEGARO

2971

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

καθ' ἑβδομάδα ἐν δελτίῳ, καὶ κατὰ μῆνα ἐν τεύχει

ΕΤΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

1 Ἰανουαρίου 1900—31 Δεκεμβρίου 1900.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
1900

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

SISMA 2009

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

† Ο ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ (*πρόεδρος*)
† Ο Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ο Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (*ταμίας*)
† Ο Μ. Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (*γραμματεὺς*)

ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΑΔΗΣ (*συντάκτης*)

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΛΗΞΑΝ Κ' ΕΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΗΣ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΑΛΗΘΕΙΑΣ,,
ΜΕΤΑΣΧΟΝΤΕΣ

† Ἡ Α. Μ. ὁ πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων ΜΑΛΑΧΙΑΣ
† Ὁ Μητροπολίτης Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ
† Ὁ Μητροπολίτης Διδυμοτείχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ
† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ
† Ὁ Σεβαστείας ΑΝΘΙΜΟΣ
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ἀρχιμ. Μ. ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.
† Ἀρχιμ. ΦΩΤΙΟΣ, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου
† Ἀρχιμ. ΙΩΑΚΕΙΜ ΦΟΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ἀρχειοφύλαξ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου
† Ἀρχιμ. ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ, ἡγούμενος καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
† Ἀρχιμ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ, καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης
Α. Ε. ΚΟΠΑΣΗΣ, Μ. Ῥήτωρ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους κτλ.
Μ. ΓΕΔΕΩΝ, Μέγας Χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας
Ἱεροδ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς
Ἱεροδ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΙΠΕΡΑΣ, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας
Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ε. ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ μοναχὸς
Π. Ι. ΚΟΜΝΗΝΟΣ, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ, διάκονος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ, ἐφημέριος Σταυροδρομίου
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ἱεροκήρυξ Κοντοσκαλίου
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ, Β' γραμματεὺς τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου
ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΣ ἱεροδιάκονος Βατοπεδινὸς
ΛΟΥ·Ι·ΖΟΣ ΗΛΙΟΥ, καθηγητὴς ἐν τῷ Ροβερτίῳ Γυμνασίῳ
Π. Κ. ΓΚΟΡΟΓΙΑΝΝΗΣ, διάκονος τῆς ἐν Γαλαζίῳ ἑλληνικῆς ἐκκλησίας
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΝΤΟΥΡΑΣ, καθηγητὴς τῶν Ἀρχιγενείων Ἐκπαιδευτηρίων
Μ. Γ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ, δικηγόρος
Δ. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

SISMANOGLIO
MEGARO

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 1

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ Ἰ. ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Μάξιμος ὁ Λόγιος—Μανουὴλ τοῦ μεγάλου ρήτορος—Βιβλιοκριτίαι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ.

Λίαν μεγαλοπρεπῶς ἐπανηγυρίσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ εἴσοδος τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους 1900. Τῇ παραμονῇ τῆς κατὰ σάρκα περιτομῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς μνήμης τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων.

Τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ ψαλέντος, ἡ Α. Θ. Π. μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἀνῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ἔνθα προσελθόντες ηὔξαντο τὰ εἰκότα τῇ Α. Θ. Π. κατὰ πρῶτον οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς, καὶ εἶτα πᾶσα ἡ πατριαρχικὴ ὑπαλληλία.

Κατὰ τὸ κρατῆσαν ἔθος ἡ Α. Θ. Π. διένειμε τοῖς τε ἁγίοις ἀρχιερεῦσι καὶ πᾶσα τοῖς ὑπαλλήλοις τὰ εἰθισμένα δῶρα.

Τῷ Σαββάτῳ χοροστατησάσης καὶ αὖθις τῆς Α. Θ. Π. μετὰ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐν μέσῳ πολλοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος, τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ἡ Α. Πανοσιολογιότης ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, τῆς Λ. Θ. Π. ἀνελθούσης, προσῆλθον καὶ αὖθις οἱ ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ ηὔξαντο τὰ εἰκότα, τοῦ πρώτου τῇ τάξει σεβασμιωτάτου ἁγίου Ἀμασείας Ἀνθίμου προσφωνήσαντος ἐκ μέρους πάντων διὰ τῶν ἑξῆς:

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μετ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινῶς συμπαρισταμένου, ἐν ὀνόματι καὶ πάσης τῆς Ἱεραρχίας καὶ παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, θερμῶς ἐπικαλουμένη ἐφ ὑμᾶς, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὴν οὐράνιον εὐλογίαν καὶ θείαν ἀντίληψιν, εὔχεται ἐγκαρδίως ὅπως διανύσητε ἐν ὑγείᾳ ἀμεταπτώτῳ καὶ πνευματικῇ εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει τὸ νέον σωτήριον ἔτος· ἔτι δὲ καὶ ἵνα διατελέσητε κοσμοῦντες τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον μέχρι γήρως βαθυτάτου, πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ χαρὰν ἡμῶν καὶ παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς γένους ἡμῶν».

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἡ Α. Θ. Π. ἀπήντησε καταλλήλως.

—*Ἀντεπισκέψεις.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ἀντεπεσκέψατο τοὺς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ἐπισκεψαμένους αὐτὸν ἐξοχωτάτους πρεσβευτὰς Ρωσίας Ζηνόβιευ, Ἑλλάδος Μαυροκορδᾶτον, Μαυροβουνίου Βάκιτς, τὸν τέως σύμβουλον τῆς σερβικῆς πρεσβείας Χρίστιτς ὡς καὶ τὸν ἐν Σοφίᾳ γενικὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος Εὐγένιον Ζαλοκώσταν.

Καθ' ἅπασαν εἶτα τὴν ἡμέραν ἡ Α. Θ. Π. ἐξηκολούθησε δεχομένη τὰς ἐπισκέψεις πολλῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

Τῇ Α. Θ. Π. συνεχάρησαν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει πλεῖστοι τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον μητροπολιτῶν· ἔτι δὲ ἡ Α. Υ. ὁ πρωθυπουργὸς καὶ πάντες οἱ ἐξοχώτατοι ὑπουργοί, ἄλλοι μὲν ἀποστει-

λαντες τὰ ἐπισκεπτήρια αὐτῶν, ἄλλοι δὲ δι' ἰδιαιτέρων ἀπεσταλμένων αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξοχώτατοι πρεσβευταὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων διὰ τῶν οἰκείων διερμηνέων.

Τηλεγραφικῶς δὲ συνεχάρησαν τῇ Α. Θ. Π. ἡ Α. Ε. ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Κωστάκης Ἀνθόπουλος πασᾶ καὶ πολλοὶ ὁμογενεῖς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Ἐφέσου καὶ Μιτυλήνης.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*—Αὐθημερὸν δὲ τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν Σμύρνης, Ἀγχιάλου, Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν ἀγόντων τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη αὐτοῖς τηλεγραφικῶς.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε τὰς πατριαρχικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ προσρήσεις ἄλλοις μὲν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ αὐτῶν ὀνοματικῇ ἑορτῇ, ἄλλοις δὲ ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει διὰ τῶν πανοσιολογιωτάτων Μ. Πρωτοσυγκέλλου, Μ. Ἀρχιδιακόνου, Δευτερεύοντος καὶ Τριτεύοντος.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐκδραμοῦσα εἰς τὸν ἄνω Βόσπορον ἐπεσκέψατο τὴν Α. Σεβ. τὸν ἅγιον Δέρκων Καλλίνικον παρ' ᾧ καὶ ἐγευμάτισε· μετὰ μ. δὲ ἐν Νεοχωρίῳ μὲν τὴν Α. Μ. τὸν πατριάρχην πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδωνα, τὴν Α.Ε. τὸν ἄρχοντα Μ.Λογοθέτην Σ. Ἀριστάρχην βέην, ἐν Ξηροκρήνῃ δὲ τὴν Α. Ε. τὸν Ἀλέξανδρον Καραθεοδωρῆν πασᾶν, ἀρχιμεταφραστὴν τῶν ἀνακτόρων.

Προχθὲς ἰδιαιτέρα πρεσβεία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου, τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου Φωτίου, τοῦ Μ. Συγκέλλου Νικοδήμου καὶ τοῦ ἀρμενομαθοῦς διαγγελέως Δ. Τσολακίδου, μεταβᾶσα ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸ ἐν Κοντοσκαλίῳ ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον συνεχάρη τῇ Α. Μακαριότητι τῷ Πατριάρχῃ τῶν ἀρμενίων Μαλαχίᾳ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς.

Ἐπὶ τῇ μνήμῃ δὲ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς μὲν τοῖς μητροπολίταις Καισαρείας καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου, διὰ τῶν ἁρμοδίων δὲ πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων τοῖς Τζὼν πασᾷ Ἀβραμίδην, Ι. Βιθυνῷ ἐφέντῃ, Ι. Χότζῃ, Ι. Χατζόπουλῳ, Ι. Ἰωαννίδῃ, Ι. Καστέλλῃ καὶ τοῖς πατριαρχικοῖς ὑπαλλήλοις Ι. Χλωρῷ καὶ Ι. Τανταλίδῃ.

—*Μητροπολίτης Πελαγωνείας.*—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Πελαγωνείας Ἀμβρόσιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αἰσίαν αὐτοῦ ἄφιξιν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ ποιμνίου γενομένην αὐτῷ θερμὴν ὑποδοχήν.

—*Ἀστικὴ Σχολὴ Φαναρίου.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐγένετο ἐν συρροῇ ἱκανοῦ πλήθους ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου τῆς ἀνεγέρσεως νέου κτιρίου τῆς Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς τοῦ Φαναρίου, ἀνεγειρομένης παρὰ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον. Τὸν ἁγιασμὸν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, παρόντων καὶ ἐνίων τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων, ὡς καὶ τῆς ἐπὶ ἀξιεπαίνῳ δραστηριότητι καὶ φιλομούσῳ ζήλῳ διακρινομένης ἐφορείας, ἀποτελουμένης ὑπὸ τῆς Α. Πανοσιολογιότητος τοῦ Μεγ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου, προέδρου, καὶ τῶν ἀξιοτίμων Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐφέντη, Ν. Βασιλειάδου ἰατροῦ, Ἀλ. Μελαχροινοῦ ἰατροῦ καὶ Χρ. Παπαϊωάννου. Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ἡ Α. Θ. Π. ἀπήγγειλε τὴν ἑπομένην καταυκτικὴν εὐχήν:

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστὸς ἐν ἔργοις, ὁ ἀνεκδιηγήτῳ ἀγαθωσύνῃ καὶ πανσόφῳ προνοίᾳ διέπων τὰ σύμπαντα καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ζωὴν καθοδηγῶν εἰς τὸ θέλημά Σου τὸ ἅγιον, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν δεομένων Σου· καὶ δὸς ἡμῖν τὴν πανσθενουργὸν χάριν Σου εἰς τὸ θεμελιῶσαι καὶ ἐγεῖραι ἐνταῦθα οἶκον σχολῆς ἐπ' ἀγαθῷ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων τέκνων Σου. Τὰ θεμέλια αὐτοῦ ἀρραγῆ καὶ ἀσάλευτα δὸς γενέσθαι, ἑδραῖον καὶ τέλειον εὐδόκησον αὐτὸν καταρτισθῆναι, οἶκον γραμμάτων τῶν σοφιζόντων εἰς σωτηρίαν, ἵδρυμα θείας ἐπιγνώσεως, ἐργαστήριον ἠθικῆς διαπλάσεως, φυγαδευτήριον παθῶν, ἰατρεῖον ἀπαιδευσίας, λουτῆρα παντὸς ῥύπου καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, καταφύγιον τῶν ἀπεκδεχομένων τὰ πλούσιά Σου ἐλέη καὶ ἐπιζητούντων τὰ οὐράνια ἀγαθά. Τοὺς ἐπιστατήσοντας ἐφόρους καὶ πάντας τοὺς ἔργῳ ἢ καὶ λόγῳ συντελέσοντας εἰς πορισμὸν τῶν πρὸς οἰκοδομὴν χρειωδῶν ἐνίσχυσον καὶ ἀντάμειψαι τοῖς ἐπουρανίοις Σου χαρίσμασιν, ἀβλαβεῖς διαφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ συναντήματος. Τοὺς δ' ἐν αὐτῷ μέλλοντας διδάξαι καὶ μαθητεῦσαι διατήρει ὑπὸ τὴν σκέπην Σου τὴν κραταιάν, ἐμπνέων ἔρωτα εἰς τὸ θεῖόν Σου θέλημα, ἐπιμέλειαν εἰς ἐπίγνωσιν τῶν ἁγίων Σου ἀληθειῶν καὶ πόθον εἰς τὴν τῶν θείων Σου ἐντολῶν κατανόησιν καὶ ἐκπλήρωσιν· ὅτι παρὰ Σοῦ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καταπέμπεται, καὶ Σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων τὰ σύμπαντα· δι' ὃ καὶ Σοὶ τὴν δόξαν καὶ προσκύνησιν καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων Ν. Βασιλειάδης διὰ τῆς ἑπομένης προσλαλιᾶς ἐπεκαλέσθη τὰς εὐχὰς τῆς Α.Θ.Π. πρὸς ταχεῖαν τοῦ ἔργου περάτωσιν.

Τὸν θεμέλιον τοῦτον λίθον εὐλόγει καὶ κα-

τάθες, Παναγιώτατε Πατριάρχα. Εἶνε ὁ λίθος ἐφ' οὗ θὰ τελῆται καθημερινὴ ἱεροτελεστία τῆς μικρᾶς νεότητος πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα τῶν φώτων, τῶν ἀθώων καρδιῶν πρὸς ἐξευγενισμὸν τῆς ψυχῆς καὶ πρὸς διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀφορφώτου νοῦ, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς ἵνα τοῖς δώσῃ τὸ δίπλωμα εἰσόδου εἰς τὴν κονίστραν τῆς κοινωνίας.

Ἐν τῷ θεμελίῳ τούτῳ λίθῳ, Παναγιώτατε, εὐλογήσατε τὴν πρώτην ἐκπαίδευσιν, τὴν πρώτην διάπλασιν, τὴν πρώτην κρηπῖδα τῆς κοινωνικῆς ἀνελίξεως. Ἐὰν δὲν ἔχῃ τίτλους ἐπὶ τῆς μεγάλης σοφίας, ἔχει ὅμως τίτλους μορφωτικοὺς καὶ ἐξευγενιστικοὺς ἐπὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἐθνισμοῦ, τοῦ ὁποίου διαμορφοῖ τὴν βάσιν κατά τε τοὺς πρέμνους καὶ τὸν κορμόν· Ἐπὶ τῆς πέτρας ταύτης ἀκονίζεται ἡ μεγάλη μάζα, ἐξ ἧς ὁρμᾶται ὁ πολυπληθὴς λαὸς καὶ προπαρασκευάζεται ὁ εὐγενὴς κύκλος τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐπιστήμης. Τὴν σήμερον ἡ ἡμετέρα κοινωνία εὕρηται ἐν βιολογικῇ κρίσει, τὴν ὁποίαν ἐπήνεγκον αἱ ἀπὸ πεντηκονταετίας πολυάριθμοι ἀνακαλύψεις, ἡ καταπληκτικὴ διεθνὴς συγκοινωνία καὶ ἡ τεραστία ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου. Τὴν κρίσιν ταύτην εὐκόλως ἀντεμετώπισαν τὰ ἀνεπτυγμένα εὐρωπαϊκὰ ἔθνη, ἐνῷ τὸ ἰδικόν μας εὑρέθη ἀνέτοιμον καὶ ἀμόρφωτον. Τὸ πάθημά του ὅμως ἐπιβάλλει ἡμῖν ὑπερόχους εὐθύνας ἀπέναντι τῶν ἀπογόνων καὶ μᾶς πιέζει σφοδρῶς νὰ μορφώσωμεν τὰ τέκνα μας ὑπὸ συνθήκας, τὰς ὁποίας παντοτεινὰ ἡ ἰσορροπία μεταξὺ τῆς διεθνοῦς ἐκπολιτιστικῆς προόδου καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ νοῦ ἀπαιτεῖ ἐκ μέρους παντὸς παλαιστοῦ τῆς κοινωνικῆς κονίστρας. Εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Αἰωνίου Νόμου, ὅστις ἐκπολιτίζει καὶ προάγει τὰς ἀνθρωπίνους γενεάς. Αὐτὴν τὴν ἰσορροπίαν ἐπιζητοῦσιν αἱ νεώτεραι ἀστικαί, ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ σχολαί, τὰ πρακτικὰ λύκεια, καὶ ἐν γένει τὰ νέα προγράμματα τῆς πρώτης καὶ μέσης παιδεύσεως. Αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ ἐπιζητήσῃ ἡ σήμερον θεμελιουμένη Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολή. Καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τοιούτου σκοποῦ ἡ ἐφορία ἐπικαλεῖται ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ στιγμῇ, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς, κυρίαι καὶ κύριοι, τὴν συνδρομὴν παντὸς φιλομούσου, ἀπὸ τῆς ἐλευθερίου δωρεᾶς μεγάλου εὐεργέτου μέχρι τοῦ ὀβολοῦ τῆς χήρας. Ἡ ἐφορία διακηρύττει, Παναγιώτατε Πατριάρχα, πρὸς Ὑμᾶς τὴν ἄπειρον αὐτῆς εὐγνωμοσύνην δι' ὅσα πεπνυμένα Αὐτῇ συμβουλεύετε καὶ γενναιόδωρα εὐεργετεῖτε.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως ταύτης ἡ Θεία Προνοίᾳ ἀνεγειρομένη Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολή, ζητεῖ τὴν συνδρομὴν ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ ὅτι ὡς τὴν πρώτην βάσιν ἱερὰν καὶ πολύτιμον, ὡς ἐλπίδα, ἐπιτυχίαν, καὶ φύλακα ἄγγελον πρὸς Ὑμᾶς, Παναγιώτατε Πατριάρχα, θαρρούντως ἀτενίζει, ζητοῦσα τὴν Πατριαρχικὴν ἀντίληψιν καὶ εὐλογίαν. Καὶ δι' αὐτὸ ὅλοι ἡμεῖς μικροὶ καὶ μεγάλοι, μαθηταὶ καὶ ἔφοροι, οἱ φαναριῶται καὶ τῶν πέριξ συνοικιῶν τοῦτ' αὐτὸ παρακαλοῦμεν: τὸν θεμελιον τοῦτον λίθον εὐλόγει καὶ κατάθες, Παναγιώτατε Πατριάρχα!

Μετέπειτα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κατατιθεμένης ἰδιοχείρως τὸν θεμέλιον λίθον ὁ πρόεδρος τῆς Ἐφορείας Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος, ἀνέγνω τὴν ἐπὶ τοῦ θεμελίου λίθου τεθεῖσαν ἐπιγραφὴν ἔχουσαν ὧδε:

Εὐλογία τοῦ Θεοῦ Πατρὸς τῶν φώτων,

Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἐννεακοσιοστῷ μηνὸς ἰανουρίου β', βασιλεύοντος τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν τοῦ Β', πατριαρχοῦντος Κωνσταντίνου τοῦ Ε' τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου, ἐφορευόντων: Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου, Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐφέντη, Ἀλεξάνδρου Μελαχρινοῦ, Νικολάου Βασιλειάδου καὶ Χρήστου Παπαϊωάννου, τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς ὁ θεμέλιος οὗτος λίθος αὐταῖς Πατριαρχικαῖς χερσὶ τέθειται.

Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εὐξαμένης ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ φιλομούσου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν τὸ παριστάμενον πλῆθος ἐξερράγη εἰς ζητωκραυγὰς ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. καὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὧν ἐψάλησαν καὶ οἱ πολυχρονισμοί.

Οὕτω δὲ διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Μ. Ἐκκλησίας προαρξάμενον πρόκειται διὰ τῆς προθύμου καὶ γενναίας τοῦ φιλομούσου δημοσίου συναντιλήψεως νὰ συντελεσθῇ ἔργον ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλόμενον· ἐντὸς μικροῦ πλέον χρόνου κτίριον ἀπέριττον, ἀλλὰ κομψὸν καὶ στερεὸν θέλει φιλοξενῇ τοὺς πολυπληθεῖς μαθητὰς τῆς Σχολῆς ταύτης, ἥτις πρόκειται ν' ἀποβῇ πρότυπος εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς.

—*Διορισμοί.*— Ἐν τῇ σημερινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ πρόεδρος μὲν τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου διωρίσθη ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Βερροίας Κωνστάντιος, μέλος δὲ κληρικὸν ἐν τῷ

Δ. Ε. Μ. Συμβουλίῳ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μαρωνείας Ἰωακείμ ἀντικαταστήσαντες ἀμφότεροι τὸν ἀποχωρήσαντα μητροπολίτην Πελαγωνείας.

Ἕνεκα τῶν ἑορτῶν ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἐκδίδοται σήμερον Σαββάτῳ.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΛΟΓΙΟΣ

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Πατριαρχικῶν Πινάκων» μου πολλή τις ὕλη συνεσωρεύθη, ἄλλον τινὰ τόμον μείζονα τοῦ ἐκδοθέντος ἀποτελοῦσα. Τὸ μὲν, ὁμογενεῖς φιλόπονοι προέβησαν εἰς ἔκδοσιν ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων, ἱστορικῶν ἢ μικρῶν χρονικῶν ἀποσημειωμάτων, τὸ δὲ φίλοι μου καὶ συνήθεις προθύμως συνήργησάν μοι ἐν τῇ συναθροίσει ὕλης ἀνεκδότου τέως. Εἰς τὸν παρ' ἐμοὶ συρφετὸν τῆς ὕλης ταύτης ἀνήκει καὶ τὸ σήμερον ἐκδιδόμενον ἔργον, ὅπερ ὑπέδειξα ἄλλοτε[1]*, καὶ ἐξ οὗ λαμβάνουσιν ἀφορμὴν οἱ ἐπαίοντες ὅπως διαλευκάνωσι, κατὰ τὸ ἐνὸν, οἱαδήτινα σημεῖα μέλουσι σκοτεινὰ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος.*

Τὸ χειρόγραφον, ἐξ οὗ μεταγράφω τὴν ἐκδιδομένην «μονῳδίαν», εὑρίσκεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τῶν Ἰβήρων, ὑπ' ἀριθμὸν 537, γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου, κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Πόσας σελίδας τοῦ χειρογράφου κατέχει ἡ μονῳδία δείκνυσιν ἡ διὰ κεραιῶν καθέτων διαίρεσις. Συγγραφεὺς αὐτῆς ἐστὶν ὁ Μανουὴλ Κορίνθιος, περὶ οὗ ἐν καιρῷ δέοντι γράψας οὐ μεταγράφω τὰ ἤδη γνωστά[2]*. Χειρόγραφον δέ τι (γνωστὸν ἡμῖν γενόμενον ὑπὸ γαλάτου βιβλιολόγου) μανθάνει ἡμᾶς ὅτι Μάξιμος ὁ πατριάρχης εἶχεν ἀνεψιὸν Μανουὴλ Κομηνὸν*[3]*, ἀλλ' οὗτος οὐκ ἦν ὁ ἡμέτερος, ὁ τῆς μονῳδίας συγγραφεύς.*

Εἰς ὅσα πρὸ δώδεκα ἐτῶν ἔγραψα περὶ τοῦ πατριάρχου Μαξίμου[4] *πρόσθες ἔτι δύο συνοδικὰς πράξεις, ὕστερον γνωσθείσας· 1] τὸν κατὰ σιμωνιακῶν τόμον τὸν καὶ πολλὰ, κακῶς, ὡς εἰπεῖν, ἔχοντα ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ κλήρου διορθώσαντα*[5]*, καὶ 2] τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς ἐχορήγησεν εἰς Ἰωάσαφ μοναχὸν τὸν ἱεροκήρυκα καὶ πρεσβύτερον, πρὸς ἐπίσκεψιν πνευματικὴν, τὰ παρὰ τὴν ἐνορίαν τοῦ Λακεδαιμονίας χωρία Μεγάλην καὶ Μικρὰν Μαΐνην, Μεγάλον Ζυγὸν, Πέδημα, καὶ Καλαμάταν*[6]*.*

Ἡ «μονῳδία», καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν εἰσφέρουσα μέγα, διδάσκει πολλὰ ἡμᾶς ἀντιβαλλομένη πρὸς ἕτερον ἔγγραφον κἀκεῖνο συμπληροῦσα. Ἀνάγνωθι ταύτην:

«Μανουὴλ τοῦ μεγάλου ῥήτορος

μονῳδία ἐπὶ τῷ πατριάρχῃ Μαξίμῳ τῷ λογίῳ».

«Φεῦ! ὃς πάρος ἐσπούδαζον ἐπῶν περὶ σύνθεσιν ἡδέων ἅσμα προῆγμαι νῦν γοερόν τι πλέκειν· δὴ γάρ μοι μέλεαι μελετῶσι τὰ γραπτέα Μοῦσαι ἀψευδῶν ἐλέγων δάκρυσι τεγγομένῳ· οὐδὲν γὰρ καὶ τάσδε κατηγωνίσατο τάρβος. Οὕτω κἀμὲ γὰρ χρεὼν ἐν τῷ παρόντι προοιμιάσασθαι· ἀλλὰ πόθεν τοῦ θρήνου νῦν ἀπάρξομαι; συγχέει γάρ μου τὸν λογισμὸν τὸ τοῦ δυστυχήματος μέγεθος· πῶς μου ἡ γλῶττα τῷ λόγῳ ἐξυπηρετήσει ἀμογητί, πῶς δ' ὀφθαλμοὶ δακρύων ἄνευ πῶς δέ γε καὶ ἡ καρδία, ὅλη ὑποτρέμουσα, τῇ ἄγαν οὕτω λύπῃ βαρυνομένη. Ὅμως οὐ μόνῳ μοι προσήκει νῦν τὸ θρηνεῖν, ἀλλὰ τῷ τῶν ῥωμαίων δυστυχεῖ παντὶ γένει· διό μοι συνεργοῦντες, καὶ ἀναμιμνήσκοντες, ἢ καὶ ἀναπληροῦντες εἴ τι παρήειν, ἢ τῶν τοῦ κειμένου ἀγαθῶν, ἢ τῶν ἡμετέρων δυστυχιῶν, ταῦτα γάρ τε κἀκεῖνα λεκτέα ἂν εἴη ἐν τῷ παρόντι, ἵν' οἷς τ' ἐμπεπτώκαμεν γνῶμεν καὶ ὧνπερ ἐστερήθημεν λάβωμεν αἴσθησιν, συνθρηνήσατε θρηνοῦντι ῥωμαίων ἅπας ὁ δυστυχέστατος σύλλογος. Κοινὸς γάρ ὁ παρών ἐστι θρῆνος, εἴπερ καὶ ἡ δυστυχία κοινή. Φεῦ, φεῦ, οἵμοι· πολλαὶ καὶ μεγάλαι αἱ τῷ ἀθλίῳ ἡμῶν ἐπισκήψασαι γένει συμφοραί τε καὶ δυστυχίαι· οἱ τοῦ γένους καθεκάστην, ὡς εἰπεῖν, πολυειδεῖς διωγμοὶ καὶ κακώσεις, ἡ τῆς Ἐκκλησίας ταπείνωσις καὶ δουλικὴ παρά τε τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀλλοτρίων καταφρόνησις καὶ ὡς ὠνητοῦ ἀπεμπώλησις δούλου, ἡ τῶν λογάδων ἀπόκρυψις, ἐντεῦθεν παντελὴς τοῦ λόγου ἀμαύρωσίς τε καὶ ἔκλειψις, ἤ καὶ πλεῖσται ἄλλαι, ἃς ἐκτραγῳδῆσαί τις οὐκ ἐξισχύσει».

«Ἀλλ' ἡ νῦν δυστυχία τὰς προγεγραμμένας ἐκεί-

1. Χρονικὰ πατριαρχικῆς ἀκαδημίας· σελ. 41, σημ. 1.

2. αὐτόθι, ἀπὸ σελ. 36—43, ἅπερ ἀποδοκιμάζει πως ὁ κ. Legrand (Bibliographie Hellénique, τόμ. Α', σελ. CVI) **μηδὲν γράφων περὶ Μανουὴλ** οὔτε δόκιμον, οὔτε νέον !!

3. Legrand, τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος τόμ. Β', σελ. 151.

4. Πατριαρχικοὶ Πίνακες· σελ. 485—487.

5. Ἐπαμ. Σταματιάδου, Ἐκκλησιαστικὰ Σύλλεκτα· ἐν Σάμῳ, 1891, σελ. 38. **Βιβλιάριον λίαν πολυτίμητον.**

6. Ἱεροσολυμ. Σταχυολογία (τῆς Παλαιστινείου Ἑταιρίας)· τόμ. Α', σελ. 476—478. Ἄνευ ἔτους ἔγγραφον ἐκεῖ κείμενον· ἀναφέρει πρὸ τοῦ Συμεὼν πατριάρχην Μάξιμον· τοῦτον δή.

νας πάσας δεινῶς ὑπερῆρεν, ὡς ὁ σφοδρότερος τὸν ἐλάσσονα πόνος· ἔνθεν τοι καὶ πρὸς τὸ μηδὲν ἥκει τὸ γένος· ἐπεὶ πρότερον μὲν εἰ καὶ δυστυχοῦν ἐτύγχανε, νῦν μὲν ἐπὶ πράγμασι, νῦν δ' ἐπ' ἀνδράσι γενναίοις τε καὶ σπουδαίοις καὶ ἐπ' ἄλλῃ τινι εὐδαιμονίᾳ, ἀλλὰ διαδοχῇ τινι μικρῶν λειψάνων πρὸς τὰς ἐπερχομένας δυστυχίας ἀπήντα πως, ᾗ ὁ πᾶς δῆμος περιφρουρούμενος ἦν καὶ οὐ συνεχωρεῖτο ἀπογνώσει τινὶ κατεμπεσεῖν. Νῦν δὲ οὐδείς, ὡς οἶμαι, τὴν τούτου προστασίαν μετὰ τὸν κείμενον τόνδε διαδεξόμενος ὑπολέλειπται, ἀλλὰ πρὸς ἀφάντωσιν τελείαν τά τε ἄλλα ἡμῶν, τὰ τῆς Ἐκκλησίας δὲ μάλιστα, οἴμοι, ἐλεεινῶς ἀφορᾷ, εἴ μὴ σὺ, Κύριε, Κύριε, δύναμις τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τῇ ἐμφύτῳ σου δυσωπούμενος ἀγαθότητι, ἡμῖν τοῖς κατακρίτοις καὶ ἀχρείοις | σοῖς δούλοις χεῖρα βοηθείας ὀρέξεις. Ὁρᾷς, Κύριε, τὴν ἡμῶν καταστροφὴν ὅση; Ὅμως δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς, καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα, ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσαμεν . . . . . ἀλλὰ μὴ παραδῴης ἡμᾶς εἰς τέλος, διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν· ὅτι ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω».

«Τὰ ἡμῶν τοίνυν, ὦ ἄνδρες, νῦν ὑπέρ ποτε θρήνου ἄξια· εἰς ἀφανισμὸν γὰρ ἀφορᾷ παντελῆ, τὰ τῆς Ἐκκλησίας δὲ μάλιστα· ὃν γὰρ ὑπεραγωνιζόμενον αὐτῆς εἴχομεν | τοῦτον ἄπνουν καθορᾶν ἐστιν ἡμῖν προκείμενον πᾶσιν. Ἐστερήθημεν τοῦ καλοῦ ποιμένος καὶ μιμητοῦ τοῦ καλοῦ ἀρχιποίμενος· φεῦ τῆς ζημίας· οἴμοι τῆς δυστυχίας καὶ τῆς πολλῆς συμφορᾶς. Νῦν παντελῶς πεπηρώμεθα· νῦν τὴν συμφορὰν ὁλόκληρον ἔχομεν· ἕνα γὰρ ὀφθαλμὸν ἀντὶ πολλῶν εἴχομεν, τὸν προκείμενον· καὶ τοῦτον νῦν ἐλεεινῶς ἐξεκόπημεν. Βραχεῖ τινι λόγου λειψάνῳ ἦμεν ἐγκαλλωπιζόμενοι· καὶ τοῦτο, φεῦ, ἀπεβαλόμεθα νῦν. Φεῦ τοῦ πάθους. Σεσίγηκεν, ὦ, σύστημα ἱερὸν, ἡ καθεκάστην ὑπὲρ ἡμῶν ἀγωνιζομένη γλῶσσα· πάντα λαβοῦσα ᾤχετο τἀγαθά· φεῦ τῆς ὀρφανίας, ἥτις ἡμᾶς περιεστοίχησε· φεῦ τῆς ζάλης. Τίς τὴν ἡμῶν διαδέξαιτο προστασίαν; Τίς τὴν τοῦ γένους ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι πενίαν παραμυθήσαιτο; Αλλ' ὦ, δέσποτα· τί τοῦτο ἡμῖν πεποίηκας; ἔξεστι γὰρ ἡμῖν συνδιαλεχθῆναί σοι τῷ παρόντι. Τί τοῦτο πεποίηκας; πῶς ὀρφανοὺς ἡμᾶς καταλέλοιπας; τίνι τὴν ἡμῶν ἐπέτρεψας προστασίαν; Ἰδοὺ γάρ σοι περιστάντα τὰ τέκνα τὴν ἀπὸ σοῦ διδαχὴν ἀναμένουσιν· ἀνάπτυξον οὖν τὰ χείλη, ὦ δέσποτα, καὶ τοῖς σοῖς λόγον δὸς τέκνοις, ποθοῦσι τῆς σῆς ἀκοῦσαι φωνῆς».

«Τίς μετὰ σὲ, δέσποτα, πατὴρ ἡμῖν ἀναφανείη; Τίς ἐξισωθείη σοι τὰ τῶν ἀγαθῶν πλεονεκτήματα, ἅπερ ἐνῆν σοι μόνῳ, οὐ τῶν ἐν τοῖς παροῦσι, λέγω, καιροῖς, τολμῶ δ' εἰπεῖν κἀν τοῖς τῶν πάλαι. Σοῦ γὰρ ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θειοτάτου ἀναβάντος θρόνου, τί τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν οὐκ ἐγένετο τῶν δόξαν καὶ πολλὴν παρρησίαν παρεχομένων; Ἡ ἡμῶν ἐλαμπρύνθη εὐσέβεια ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς, καίπερ ἐν μέσῳ οὕτω τῶν ἀκανθῶν ἐνυπάρχουσα τῶν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀντικαθισταμένων ἀληθείᾳ, φημί. Τῶν θείων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μυστηρίων τὸ κλέος ὑψώθη. Παρρησίαν ὅτι πολλὴν τὸ εὐσεβὲς τοῦ Χριστοῦ εἴληφε ποίμνιον. Ἀλλ' ὅσης τότε χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἡμᾶς ἐνέπλησας, τοσαύτης ἤ καὶ πλείονος νῦν ἐπλήρωσας ἀθυμίας | καὶ κατηφείας πολλῆς, δακρύων, οἰμωγῶν, στεναγμῶν ἀφορήτων. Πῶς γὰρ οὐ θρηνήσομεν τὸν πατέρα, τὸν καθηγεμόνα, τὸν ἄκρως ἀρχιερέα καὶ ποιμένα ἡμῶν, μᾶλλον δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς πῶς οὐ ταλανίσομεν τῆς ὀρφανίας, τῆς δυστυχίας, τῆς ζημίας; Πῶς οὐ γῇ καὶ σποδῷ τὰς ἡμῶν καταπασσόμεθα κεφαλάς; ἧς γὰρ παραμυθίας ἀπολαύοντες ἦμεν, καὶ ἐφ' ᾗ τὰς ἐλπίδας ἐσαλεύομεν μόνῃ, ταύτης ἐλεεινῶς ἐστερήθημεν. Φεῦ! φεῦ, ὦ δέσποτα, οὐ παραμυθεῖς τόν ποτέ σοι καὶ νῦν ἴσως προσφιλέστατον; Οἴμοι, σεσίγηκεν ἡ ῥήτορος γλῶσσα, ἥτις ὑπὲρ μάχαιραν δίστομον ἦν ἐκθερίζουσα τὰς τῶν ἀσεβούντων φρυγανώδεις γλωσσαλγίας ἡ εὐκέλαδος, ἣν οἱ ῥήτορες μὲν λόγοι διεγύμνασαν, τὰ τῆς φιλοσοφίας δὲ δόγματα κατεκόσμησεν, ἡ τοῦ θείου δὲ Πνεύματος χάρις εὖ μάλα θήξασα διεστόμωσεν. Οἴμοι· ὁ τῆς σοφίας τρόφιμος τὰ χείλη κατέκλεισε, τὸ θεολόγον στόμα κατησφαλίσθη. Τί τοῦτο τὸ | φρικῶδες μυστήριον, δέσποτα! Οὕτω τῆς πυρὸς πνεούσης μένος ῥητορείας ὁ θάνατος ἐπικρατέστερος; Οὕτω τῆς οὐρανομήκους καὶ οὐρανοδρόμου φιλοσοφίας καταφρονευτὴς ἀναιδέστατος; Οὕτω τοῦ θεολόγου στόματος ἐπιπληκτὴς ἰταμώτατος; Φεῦ τοῦ παραδόξου μυστηρίου· φεῦ, πῶς παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ· φεῦ, πῶς συνεζεύχθημεν τῷ θανάτῳ!»

«Οἴμοι, παναγιώτατε δέσποτα, ὁ λαὸς ὁ σὸς, τὸ σὸν ποίμνιον, τὰ τέκνα τὰ σὰ, παριστάμενα, τὴν σὴν ἀναμένουσιν εὐλογίαν. Εὐλόγησον αὐτοὺς τοίνυν, κἀμὲ, ἀνασχὼν τὴν τιμίαν σου χεῖρα. Μυστικῶς τὰ χείλη διάρας τοῖς σοῖς τέκνοις εἰρήνην πρόσειπε. Αἴ, αἴ, τοῦ πάθους! Ἀλλ' ὡς ἔοικε, νῦν ἥκιστα φροντίζεις ἡμῶν, βαρυνθεὶς ταῖς καθεκάστην τῶν πειρασμῶν προσβολαῖς, ἃς ἐκ τῶν οἰκείων ἀδίκως καθυπέστης καὶ ξένων. Εἰ δ' οὐχ ἡμῶν λόγον δίδως, τοῖς τῇ ἀληθείᾳ δ' ἀντικαθισταμένοις ἀναστὰς | διαλέχθητι· ἀπόδειξον τὸ τῆς εὐσεβείας ἡμῶν κεφάλαιον· ἐπιχείρησον κατ' αὐτῶν ἐπιστημονικώτατά τε καὶ γενναιότατα, ὡς εἰώθεις, ἄρκεσον ἡμῖν, ἐπάρκεσον κινδυνεύουσι. Φεῦ! οἵου καλοῦ ἐστερήθημεν· σοφίᾳ μὲν τὴν ψυχὴν κεκοσμημένου, εὐγλωττίᾳ δὲ λαμπρυνομένου, κάλλει δ' ὡς ἑνὶ τῶν ἀγαθῶν περιαστραπτομένου· ἁπλῶς, πᾶσιν ἀγαθοῖς κατάπεποικιλμένου. Ὤ, ὦ τοῦ πάθους· οὐ δύναμαι τῆς συμφορᾶς θρηνῆσαι τὸ μέγεθος· ἐκλείπει μου ἡ ἰσχὺς, βύω

τῇ λύπῃ τὸ στόμα. Ἀλλὰ σὺ μέν, πατριαρχῶν ἄριστε, τὸν δρόμον τετελεκὼς καὶ τὴν πίστιν τετηρηκὼς τοῦ στεφάνου τῆς νίκης ἐπέτυχες. Ἡμεῖς δέ, φεῦ, εἰς οἷον κλύδωνα καὶ ζάλην ὀρφανίας ἐμπεπτώκαμεν, σοῦ τοῦ γλυκυτάτου πατρὸς καὶ καθηγητοῦ στερηθέντες. Ἀλλὰ μὴ ἐάσῃς τέλεον ἡμᾶς ὀρφανούς· εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα τέθνηκας, | ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ τῶν δικαίων ζῇς καταλόγῳ ἐν οὐρανοῖς, εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐν Κυρίῳ σοι ὁ μισθός· «Δίκαιοι γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν» καὶ τὰ ἑξῆς τὸ σολωμόντειον φησὶν ἔπος. Διό, σώζοις καὶ φυλάττοις ἡμᾶς [οὐρα]νόθεν, ταῖς εὐχαῖς σου, τῶν ἐπερχομένων ἀνιαρῶν ἀνωτέρους· ἀμήν».

(ἕπεται συνέχεια)

Ὁ Μέγας Χαρτοφύλαξ **Μ. Ι. Γεδεών**

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Γ. Λαμπάκη ὑφηγητοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, **ἡ Μονὴ Δαφνίου** μετὰ τας ἐπισκευάς. Ἐν Ἀθήναις. Τύπ. Α. Κωνσταντινίδου 1899, σ. κη′ + 100.

Ὑπὸ τὸν τίτλον, «Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία τῆς Μονῆς Δαφνίου ὑπὸ Γ. Λαμπάκη κλπ.» ἡ πενιχρὰ ἡμῶν Ἐκκλησιαστικὴ φιλολογία ἐκέκτητο ἤδη ἀπὸ τοῦ 1889 πολλοῦ λόγου ἀξίαν συγγραφὴν περὶ τῆς οὐ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν ἐπιφανοῦς Μονῆς τοῦ Δαφνίου. Ἡ ἔναγχος ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἐκδοθεῖσα νέα περὶ τῆς Μονῆς ταύτης πραγματεία τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Ι. Λαμπάκη ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς πρώτης συγγραφῆς αὐτοῦ. Τῷ 1897 ἐπερατώθησαν αἱ δαπάναις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἤδη ἀπὸ τοῦ 1892 ἀρξάμεναι ἐπισκευαὶ τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς. Διὰ τῶν ἐπισκευῶν τούτων, ἕνεκα τῶν σεισμῶν τοῦ 1894 ἰδίως ἀπαραιτήτων γενομένων, ἐπετεύχθη ἡ στερέωσις τῆς οἰκοδομῆς, ἡ κάθαρσις ἀπὸ μεταγενεστέρων προσθηκῶν, ἡ ἀνακάλυψις νέων ἁγιογραφιῶν καὶ ἡ πλήρης ἀποκατάστασις καὶ διασάφησις τῶν καὶ πρότερον γνωστῶν. Οὕτω δὲ προῆλθεν εἰς φῶς λαμπρότερον καὶ ἀρτιώτερον τὸ ἐπιφανέστατον τοῦτο χριστιανικὸν μνημεῖον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ὁ ὑφηγητὴς κ. Γ. Λαμπάκης, ὃς δι' ὅλης τῆς ἀπὸ τοῦ 1883 συντόνου καὶ καρποφορωτάτης ἅμα ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐργασίας αὐτοῦ ἔργῳ ἐβεβαίωσεν ὅ,τι ποτὲ ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἀοίδιμον Α. Ραγκαβῆ ἔγραφεν «ὅτι ὁ γλυκὺς αὐτοῦ τύραννός ἐστιν ἡ τῆς Ἑλλάδος Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία» δὲν ἠδύνατο, ὡς εἰκός, νὰ παρέλθῃ σιγῇ τὰ πορίσματα τῶν νέων ἐπισκευῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ δι' αὐτῶν συνεπληροῦτο ἡ προτέρα περὶ τῆς Μονῆς Δαφνίου συγγραφὴ αὐτοῦ, ἐπηνωρθοῦντο δ' ἅμα καὶ ἀναπόφευκτοι διὰ τὴν τότε τοῦ ναοῦ κατάστασιν ἀνακρίβειαι.

Τῆς προκειμένης δευτέρας περὶ τῆς Μονῆς Δαφνίου συγγραφῆς αὐτοῦ ὁ κ. Γ. Λαμπάκης προτάσσει τὰς περὶ τῆς πρώτης περὶ αὐτῆς πραγματείας αὐτοῦ ὑπὸ πολλῶν ξένων τε καὶ ἡμετέρων γενομένας εὐμενεῖς λίαν κρίσεις. Μεταξὺ τῶν ξένων διακρίνεται ὁ πολὺς Rossi καὶ διάσημοι ἐπιστήμονες, οἷοι Kraus, Scultze κλπ. (σ. κη′). Βραχὺν εἶτα περὶ τῶν μνημονευθεισῶν ἐπισκευῶν λόγον ποιησάμενος (σ. 1—3) καὶ τὴν βαθεῖαν καὶ δικαίαν αὐτοῦ ἐκφράσας θλῖψιν διὰ τὰς τῷ 1891 γενομένας λίαν ἀτυχεῖς τοῦ ναοῦ ἐπισκευάς, καθ' ἃς κατεστράφη ὁ μέγας τοῦ κυρίως ναοῦ θόλος, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ νέου ἀδεξίου κατασκευάσματος (σ. 3—5), ἐπανέρχεται δι' ὀλίγων εἰς τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν καλουμένην φραγκικὴν προσθήκην καὶ εἰς τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἱστορίαν τοῦ ναοῦ (σ. 6—8). Μετὰ ταῦτα ἅπτεται αὖθις τοῦ εἰσέτι ἀλύτου μένοντος ζητήματος τῆς ἱδρύσεως τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ὁσημέραι ἐγγύτερον πρὸς τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ λύσιν χωροῦντος (σ. 9—11). Ὁ ἀρχιτεκτονικὸς ρυθμὸς καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν ἁγιογραφικῶν τοῦ ναοῦ συνθέσεων ἔπεισαν τὸν κ. Γ. Λαμπάκην, ὅπως ἤδη ἐν τῇ πρώτῃ περὶ αὐτοῦ συγγραφῇ αὐτοῦ ἀποφαίνηται γνώμην, ὅτι οὗτός ἐστιν ἔργον τοῦ ι′ αἰῶνος, οὐχὶ δὲ τοῦ ιγ′, ὡς συνήθως ἐθεωρεῖτο, οὔτ' αὖθις πολλῷ προγενεστέρων χρόνων. Ἐν τῇ προκειμένῃ συγγραφῇ προσάγεται νέα ἐπιχειρήματα, τείνοντα εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ ταύτης. Μετὰ τὰς ἐπισκευὰς ἐξῆλθεν εἰς φῶς ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων τελευτήσαντος τῷ 685[1].

(1) Ὁ κ. Γ. Λαμπάκης ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς χρονολογίας ταύτης φαίνεται οὐδὲν ὑποπτεύων περὶ τῆς παρὰ τῷ Συναξαριστῇ κειμένης διηγήσεως περὶ τοῦ Ἁγίου τούτου. Ἀλλ' ἡ διήγησις αὕτη καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Μηνολογίῳ τοῦ Βασιλείου καὶ παρὰ τῷ μεταφραστῇ δὲν κεῖται καλῶς. (Ἡμρ. Βασ. 24 Νοεμβρίου ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ Ρ ι ν ο τ μ ή τ ο υ (685-711)... γίνεται διάκονος ὑπὸ Μ α κ α ρ ί ο υ ἐ π ι σ κ ό π ο υ Ἱ ε ρ ο σ ο λ ύ μ ω ν (τοῦ Β. † 570· Acta Sanct· t 16, Μαΐου III σελ. XXIX) : Οὕτω καὶ Μεταφρ. «διάκονος παρὰ τοῦ πατριάρχου Μακαρίου χειροτονεῖται» (Patr. Migne [t. 116 σελ. 216)... ὅτι τότε πολλὴ τῶν Μονοθελητῶν ἡ αἵρεσις σελ 220. «Τούτου δ' ἕνεκα ἤδη ὁ Assemani (Cal. eccl. un. t. v. p. 372) παρετήρησεν, ὅτι ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ συγχέονται δύο Γρηγόριοι ἐπίσκοποι Ἀκραγαντίνων, ὧν ὁ πρῶτος, καὶ ἅγιος (Ἁγιογραφία Ἀρχ. Σεργίου t· II p· 369) παραστὰς ἐν τῇ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ι πέμπτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐγένετο ἐπίσκοπος ἐν τῷ ὕστερον χρόνῳ, ἐπὶ Μαυρικίου· συκοφαντηθεὶς δὲ παρὰ τῷ πάπᾳ Γρηγορίῳ τῷ ἁγίῳ ἐτελεύτησε περὶ τὸ τέλος τῆς ς′ ἢ τὰς ἀρχὰς τῆς ζ′ ἑκατονταετηρίδος. Ὁ δεύτερος δὲ ἐν τῇ ς′ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, τῇ κατὰ τῶν Μονοθελητῶν, παραστὰς ἕξῃ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ρινοτμήτου διετέλει δὲ φιλίως διακείμενος πρὸς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιον (Συναξ. 23 Νοεμβρίου... «ἐπῆγεν εἰς τὴν Κων)πολιν καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὸν τότε πατριάρχην Γεώργιον». 678-683 Μ. Γεδεὼν Πατρ. Πίνακες σελ. 250).

Ἐντεῦθεν δὲ πασίδηλον, ὅτι οὐδαμῶς εἰς τὸν ς' αἰῶνα, ὡς ἄλλοι ἤκασαν δύναται ν' ἀναχθῇ ἡ ἵδρυσις τοῦ ναοῦ. Σφραγὶς τῆς Μονῆς Δαφνίου, φυλαττομένη ἐν τῷ νομισματικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν ἀνάγεται ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ Revue des études grecques [t. II. No 7. 1889] δημοσιεύσαντος αὐτὴν Slumberger εἰς τὸν ι'. αἰῶνα· Ἐν τῷ ιζ'. τεύχει τῆς Παλαιστινῆς Συλλογῆς (Πετρούπολις, 1886) ἐξεδόθησαν ὑπὸ Β. Βασιλειέφσκη δύο βίοι Μελετίου τοῦ Νέου. Ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων, οὗ συγγραφεύς ἐστι Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος, γίνεται μνεία ἐπεισοδίου σχέσιν ἔχοντος πρὸς τὴν Μονὴν Δαφνίου, συμβάντος δὲ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1082—1105''. Ὁ κ. Γ. Λαμπάκης μὴ δυνηθεὶς νὰ εὕρῃ ἐν Ἀθήναις τὸ σχετικὸν τεῦχος τῆς Παλαιστινῆς Συλλογῆς μνημονεύει τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπεισοδίου ἐκ σημειώσεως τοῦ κ. G. Miilet ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδι 1894, ἀδυνατεῖ δ' ὡς εἰκός, νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν σημασίαν αὐτοῦ. Ἔχοντες ὑπὸ χεῖρα τὴν μνημονευθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ Β. Βασιλειέφσκη νομίζομεν, ὅτι χαριζόμεθα τῷ κ. Γ. Λαμπάκη καὶ παντὶ περὶ τοῦ πράγματος διαφερομένῳ παρατείνοντες μικρὸν ἐνταῦθα τὸν περὶ τοῦ ρηθέντος ἐπεισοδίου λόγον.

Ὁ ἐκ Μουταλάσκης τῆς Καππαδοκίας ἅγ. Μελέτιος ὁ νέος μακρὰ ἔτη ἀσκητικῶς διαγαγὼν παρὰ τὰς Θήβας περὶ τὸ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος κατέλιπε τὴν ἐνταῦθα Μονὴν τοῦ ἁγ. Γεωργίου, ὅπως μετοικήσῃ πρὸς τὰ ὅρια τῆς Ἀττικῆς. Ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ παρακειμένου τῇ ἀρχαίᾳ Μυουπόλει αὐχμηροῦ καὶ τραχέος ὄρους ἵδρυσε νέαν Μονήν, διατηρουμένην μέχρι τοῦ νῦν μετὰ τῆς προσωνυμίας αὐτοῦ. Ἡ φήμη τοῦ ἁγίου προσείλκυσεν αὖθις πρὸς αὐτὸν πολλούς, ποθοῦντας νὰ γένωνται μιμηταὶ αὐτοῦ. Σειρὰ ὅλη θαυμάτων, μάλιστα δὲ διοράσεως, προγνώσεως τοῦ μέλλοντος καὶ προφητειῶν, χαρίσματος ὃ κατ' ἐξοχὴν ἐκέκτητο ὁ ἅγ. Μελέτιος μνημονεύονται ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν βιογράφων αὐτοῦ, Νικολάου Μεθώνης καὶ Θεοδώρου Προδρόμου, συγγραφέων τοῦ XII αἰῶνος. Τὸ πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Δαφνίου σχέσιν ἔχον ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου (σ. 55—56) μνημονευόμενον ἐπεισόδιόν ἐστιν ἓν τῶν τοιούτου χαρακτῆρος θαυμασίων γεγονότων, τῶν γενομένων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Μυουπόλεως διαμονῆς τοῦ ἁγ. Μελετίου. Μοναχὸς τῆς γειτονος Μονῆς τοῦ Δαφνίου προσελθὼν πρὸς τὸν ἅγ. Μελέτιον ἱκέτευεν, ὅπως δέξηται αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ, ἀλλὰ ταχέως ἀποδυσπετήσας πρὸς τοὺς πόνους τῆς ἀσκήσεως, ἐδεήθη αὖθις αὐτοῦ, ὅπως ἀπολύσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ ὁ μοναχὸς ὑποπίπτει εἰς πειρασμόν, «ἀφαιρεῖται τὴν τῆς Μονῆς σκαπάνην». Ἐμφανισθεὶς πρὸ τοῦ ἁγ. Μελετίου, ὅπως τύχῃ τῆς ἀπολύσεως αὐτοῦ, μανθάνει μετ' ἐκπλήξεως καὶ τρόμου, ὅτι ὁ ἅγιος διέγνω τὴν γενομένην κλοπήν, ἐγίνωσκε δὲ καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἔκειτο κεκρυμμένη ἡ κλαπεῖσα σκαπάνη. Τοιοῦτον διὰ βραχέων τὸ ἐν ταῖς σ. 55—56 ἐκτιθέμενον ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου γεγονός. Τὰ σχετικὰ τῆς διηγήσεως ταύτης πρὸς τὴν Μονὴν Δαφνίου ἐπὶ λέξει ἔχουσιν ὧδε «οὕτω δὴ καὶ τοιούτου νόμου (μὴ ἀποπέμπεσθαι τοὺς προσερχομένους) κειμένου τῷ μακαρίῳ ἐφίσταταί τις ὡς αὐτὸν μοναχὸς **ἐκ τῆς γείτονος ὁρμώμενος τοῦ Δαφνίου Μονῆς,** καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ πεσών, ὑπ' αὐτῷ τοῦ λοιποῦ τὴν ἀσκητικὴν ἠξίου μετιέναι διαγωγήν. Καὶ ὃς δέχεταί τε τοῦτον εὐθύς, ὥσπερ ἐκείνῳ νόμος, καὶ πρός τι τῶν ὑπ' αὐτὸν εὐκτηρίων ἐκπέμπει τοῖς κατ' ἐκεῖνο μοναχοῖς συνεσόμενον. Ἐπεὶ δὲ ἀπέλθοι ὁ μοναχὸς καὶ καταμείνοι τῷ τόπῳ χρόνον οὐχὶ σμικρόν, ὀκλάζει πρὸς τὴν σκληραγωγίαν, ἀμβλύνεται τὴν προθυμίαν, ἑαυτῷ τῆς ἐκεῖ ἀφίξεως διαμέμφεται, **ὅτι τοι ἐξ οὕτω τρυφερᾶς καὶ χλιδώσης διαγωγῆς εἰς οὕτω βιαίαν καὶ ἐπιεικῶς αὐχμηρὰν ἀπαντήσειεν...»** Κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἐκδότου τῶν βίων ὁ ἅγ. Μελέτιος μετῴκησεν εἰς τὸ ὄρος Μυουπόλεως περὶ τὸ 1082 (σ. XXXIX προλόγου), ἐτελεύτησε δὲ περὶ τὸ 1035. Τὸ ἐκτεθὲν ἄρα ἄνω γεγονὸς πίπτει μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1082—1105, δείκνυται δ' ἀριδηλότατα, ὅτι ἡ Μονὴ Δαφνίου ὑφίστατο κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἤτοι κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς XI ἑκατ. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἤκμαζεν αὕτη καὶ ἀνέσεως πολλῆς καὶ εὐμαρείας ἀπέλαυον οἱ ἐν αὐτῇ μοναχοί, ὡς σαφῶς δηλοῦσιν αἱ λέξεις «τρυφερᾶ καὶ χλιδῶσα διαγωγή»[2].

Εἰς τὸ τὰ μάλιστα διαφέρον ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ τοῦ χρόνου τῆς ἱδρύσεως τῆς μονῆς ὁ κ. Γ. Λαμπάκης ἀφιεροῖ καὶ ἕτερα δύο κεφάλαια τῆς παρούσης αὐτοῦ συγγραφῆς (σελ. 59—69). Ὁρμώμενος ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ εἰκονογραφικοῦ τύπου τοῦ ἐν τῇ μονῇ Δαφνίου Παντοκράτορος πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν βυζαντιακῶν νομισμάτων τοῦ X ἰδίᾳ αἰῶνος φρονεῖ, ὅτι ὁ καλλιτέχνης μουσειάτωρ, ὁ διακοσμήσας τὸν ναὸν τῆς μονῆς ταύτης, ἐν τῇ παραστάσει τοῦ Παντοκράτορος, οὗτῃ μάλιστα τεχνικῶς ὑποδεεστέρα τῶν ἄλλων ἁγιογραφικῶν τοῦ ναοῦ συνθέσεων, διετέλει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τύπου τῶν ρηθέντων νομισμάτων. Ἐντεῦθεν δὲ συνάγεται, ὅτι τὰ μουσειώματα τοῦ ναοῦ καὶ αὐτὸς οὗτός εἰσιν ἔργα τοῦ ι' αἰῶνος. Χωρῶν εἶτα περαιτέρω ἐν τῇ πολλῆς προσοχῆς ἀξίᾳ ταύτῃ μελέτῃ ὁ κ. Γ. Λαμπάκης παρατηρεῖ, ὅτι «κατὰ κανόνα, ἰδίᾳ κατὰ τὸν ι' αἰῶ-

(2). Ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι τῶν σελ. 63—69 ὁ κ. Γ. Λαμπάκης πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ τὸ ἀδύνατον τῆς κατὰ τὸν ιβ' αἰῶνα ἱδρύσεως τῆς Μονῆς Δαφνίου. Νομίζομεν, ὅτι καὶ μόνον τὸ ἐκ τοῦ βίου Μελετίου τοῦ Νέου παρατεθὲν γεγονός, ᾧ ἀναντιρρήτως ὑπόκειται βάσις ἱστορική, ἀρκεῖ πλήρης πρὸς ἀναίρεσιν τῆς γνώμης περὶ μεταγενεστέρας (μετὰ τὸν ια' τοὐλάχιστον αἰῶνα) ἱδρύσεως τῆς Μονῆς ταύτης.

να, ὁσάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφέρονται ἐπιδρομαὶ βουλγάρων ἢ νῖκαι κατ' αὐτῶν, ἀναφαίνεται τότε ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ ἡ ἀπεικόνισις τοῦ Παντοκράτορος»· προσάγων δὲ μαρτυρίαν Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ, ἀναφερομένων εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Τσιμισκῆν (969—967) παρατηρεῖ ἐπίσης, ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶνε «ἁπλῆ σύμπτωσις». Λαμβάνων ἐπὶ τούτοις ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ κατ' ἐξοχὴν τῶν βουλγάρων νικητὴς ἐγένετο ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Βασίλειος ὁ Β', ἐπισκεψάμενος μάλιστα τὰς Ἀθήνας «μετὰ λαμπρὰν τῶν βουλγάρων νίκην, ὅπως προσφέρῃ τῇ παρθένῳ Μαρίᾳ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τὰ βασιλικὰ αὐτοῦ νικητήρια καὶ εὐχαριστήρια» καταλήγει λέγων»· Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν μεγίστη πιθανότης, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω αὐτοκράτορος (967—1025) . . . ἢ ὑπὸ τούτου ἱδρύθη ὁ ναὸς τῆς μονῆς Δαφνίου εἰς ἀνάμνησιν ἴσως τῆς μεγάλης ταύτης νίκης. «Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην ὁ κ. Γ. Λαμπάκης διατυποῖ, δικαίως, ὡς ὑπόθεσιν μὴ ἀξιῶν ὑπὲρ αὐτῆς τὸ κῦρος τῆς ἀληθείας».

Μέγα μέρος τῆς νέας αὐτοῦ περὶ τῆς Μ. Δαφνίου συγγραφῆς ὁ κ. Λαμπάκης ἀφιεροῖ εἰς τὴν ἐπιμελῆ περιγραφὴν καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἐξόχων τοῦ ναοῦ ψηφοθετημάτων (σελ. 11—57 καὶ 69—84). Ἀναγράψας τὰ κατὰ τὰς ἐπισκευὰς γενόμενα λάθη, ὧν κυριώτατά εἰσιν ἡ μὴ τήρησις τῆς ἀρχικῆς θέσεως τῶν προφητῶν ἐν τῇ περὶ τὸ τύμπανον τοῦ θόλου διαθέσει αὐτῶν, ἡ χρῆσις κεχρωματισμένων ψηφίδων, ἡ σύγχυσις τῶν γραμμάτων ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ταῖς ῥήσεσι κλπ., ποιεῖται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς κρίσιν περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας τῶν ψηφοθετημάτων τούτων χαρακτηρίζων αὐτὰ «ὡς τὰ ἄριστα τῶν ψηφοθετημάτων, ἅτινα δύναται νὰ δείξῃ ἡμῖν ἡ ἱστορία τῆς τέχνης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην». Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις δὲν παρασιωπᾷ καὶ τὰς τεχνικὰς ἐλλείψεις, αἵτινες διακρίνουσι τὰ προϊόντα τῆς εἰκονογραφίας τῶν ὑστέρων ἰδίᾳ χρόνων. Αἱ τῶν ἐπὶ μέρους ψηφοθετικῶν συνθέσεων περιγραφαὶ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἄριστον ὑπόδειγμα παρομοίου εἴδους περιγραφῶν. Ὁ κ. Γ. Λαμπάκης ποιεῖται ἐν παρόδῳ βραχεῖαν, ἀλλ' ἐπαρκῆ σύγκρισιν ἐνίων τῶν παραστάσεων τούτων πρὸς τὰς εἰς τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον ἀναγομένας ψηφοθετικὰς παραστάσεις ἰδίως τῆς Σικελίας, ἐγκατασπείρει δὲ καθόλου ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ γενικωτέρας τινὰς παρατηρήσεις λίαν ὠφελίμους τοῖς περὶ τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν διατρίβουσιν. Ἐν οὐσιῶδες ἐλλείπει καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης συγγραφῆς τοῦ κ. Γ. Λαμπάκη. Ἐπαρκὴς ἀριθμὸς καλῶν εἰκόνων, οἵαι ἐπὶ παραδείγματός εἰσιν αἱ τοῦ κ. G. Millet ἐν τῷ «Monuments et Mémoires de l' Academie des Inscr. e B. Lettres 1896" τῆς προσκυνήσεως τῶν Μάγων καὶ τῆς Ἀναστάσεως». Ἀλλ' εἰς τὴν ἔλλειψιν ταύτην δὲν εὐθύνεται ποσῶς ὁ συγγραφεύς, πράξας τὸ ἐφ' ἑαυτῷ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, παραθεὶς ἐν τέλει ἐν ἰδίῳ φύλλῳ καὶ νέαν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ναοῦ κάτοψιν. Αἱ πολλαὶ καὶ καλαὶ εἰκόνες, ἀναντιρρήτως χρησιμώτατα ἐν παρομοίου εἴδους συγγραφαῖς ἀπαιτοῦσι καὶ δαπάνας πολλάς, οἱ δὲ παρ' ἡμῖν ἀναγνῶσται τῶν συγγραφῶν ἀκριβῶς τούτων εἰσὶν ὀλίγιστοι.

Π. Ι. Κομνηνὸς
καθηγ. τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον.

Καλεῖται ὁ Ἰωάννης Στυλιανοῦ Μανιατάκης, ὑπήκοος Ἕλλην καταγόμενος ἐκ Πατρῶν, τέως μὲν κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ συνοικίᾳ Καλιοντζῆ-Κουλοὺκ καὶ ἐν τῇ ὁδῷ Δαρατζήκι ὑπ' ἀριθ 13 καὶ ἄνευ ἐπαγγέλματος, ἀγνώστου δὲ νῦν διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύτεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, πρὸ τοῦ πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ἐπὶ διαζεύξει ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Παυλίνας τὸ γένος Ἰωάννου Παλαιοῦ, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοίκου Σταυροδρομίου ἐν ὁδῷ Ἁγᾶ Χαμὰμ ὑπ' ἀριθ. 33. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν τρὶς διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος» καὶ διὰ τοῦ ἐν Πάτραις ἐκδιδομένου «Νεολόγου» Πατρῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Νοεμβρίου 1899.

Ὁ πρόεδρος
† **Ὁ Χαλδείας Γερβάσιος.**

Ληγούσης ὁσονούπω τῆς τεταγμένης τοῖς ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως νεωκόροις προθεσμίας, καθ' ἣν ὤφειλον μέχρι τῆς 10 *προσεχοῦς Ἰανουαρίου ὅπως ἐφωδιασθῶσι διά τε τῶν Συστατικῶν καὶ τῶν Διαμονῶν αὐτῶν, συνιστᾶται τοῖς ἐν ταῖς Ἱεραῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερατικῶς τε καὶ ἱερατικῶς προϊσταμένοις, ὅπως μὴ ἀναγνωρίζωσιν ὡς τοιοῦτον πάντα νεωκόρον μὴ ἐφωδιασμένον διὰ τοῦ Συστατικοῦ καὶ τῆς Διαμονῆς αὐτοῦ ἐντὸς τῆς τεταγμένης προθεσμίας, ἀλλὰ καὶ καταγγέλλωσιν ἡμῖν τὸν τοιοῦτον διὰ τὰ περαιτέρω.*

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 30 Δ]βρίου 1899.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς **Μ. Πρωτοσυγκελλίας.**

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 2

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Μάξιμος ὁ Λόγιος—Ὁ πατριάρχης Φώτιος ὡς πατὴρ ἅγιος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας—† ὁ Κυζίκου Νικόδημος——Βιβλιολογία.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.—Τῇ τετάρτῃ ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος μεταβὰς εἰς τὴν ἐν Πέραν σερβικὴν πρεσβείαν διηρμήνευσε τὰς προσρήσεις τῆς Α. Θ. Π. τῷ ἐξοχωτάτῳ πρεσβευτῇ Νοβάκοβιτς ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπανόδῳ τῆς Α. Ε.

Μητρόπολις Αἴνου.—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Αἴνου Γερμανὸς καὶ διὰ ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ ἐν Αἴνῳ μητροπολιτικὸς οἶκος ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς συναποτεφρωθέντων αὐτῷ καὶ τῶν ἐπίπλων καὶ ἀρχαίων τινῶν κωδίκων. Ἡ ἐκ τῆς ἀποτεφρώσεως ταύτης τοῦ μητροπολιτικοῦ οἴκου τῇ Κοινότητι προσγενομένη ὑλικὴ ζημία ἀνέρχεται εἰς 600 περίπου λίρας, ἐξαιρουμένων τῶν ἰδιαιτέρων ἐπίπλων τῆς Α. Πανιερότητος.

Ἐπισκέψεις.—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάαρχης ἐκδραμὼν εἰς τὰς Πριγκηποννήσους ἐπεσκέψατο κατὰ πρῶτον τὴν Α. Μακαριότητα τὸν ἐν Χάλκῃ ἐφησυχάζοντα Πατριάρχην πρῴην Ἱεροσολύμων Νικόδημον, παρ'ᾧ καὶ διενυκτέρευσε. Τῇ ἐπαύριον δὲ ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο τήν τε Θεολογικὴν καὶ τὴν Ἐμπορικὴν Σχολὴν μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ γενόμενος δεκτὸς ἐν ἀμφοτέραις ὑπό τε τῶν διευθυντῶν καὶ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν· πρὸς δὲ καὶ τὸν αὐτόθι χάριν τῆς παθούσης ὑγείας αὐτοῦ διαμένοντα πανοσιολογ. ἀρχιμανδρ. Χρύσανθον Βατοπεδινόν. Περὶ τὴν μεσημβρίαν δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακεὶμ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Πατριάρχην πρῴην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτον τὸν Η'. παρ' ᾧ καὶ ἐγευμάτισε. Μετὰ τὸ γεῦμα δὲ ἐπεσκέψατο καὶ τὴν Α. Θ. Π. τὸν Πατριάρχην πρῴην Κων]πόλως Ἄνθιμον τὸν Ζ'. μεθ' ὃ ἐπανέκαμψε τῇ ἑσπέρᾳ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτος, ὃς καὶ ἐγένετο κομιστὴς πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τοῦ ἐξ Ἁγ. Ὄρους κλαπέντος πολυτίμου ἐκείνου χειρογράφου, περὶ οὗ τοσοῦτος ἐγένετο πολλάκις λόγος. Ἡ Α. Θ. Π. ἐξέφρασε τῇ Α. Ἐξοχότητι τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Μ. Ἐκκλησίας διὰ τὰς προσπαθείας, ἃς καὶ ἡ Α.Ε. κατέβαλε πρὸς διάσωσιν τοῦ πολυτίμου τούτου κειμηλίου. Μετακαλεσαμένη δὲ ἡ Α. Θ. Π. τὸν ἐπίτροπον τοῦ Ἁγ. Ὄρους Χαραλάμπην Διονυσιάτην ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὴν εὐχάριστον πληροφορίαν, ἣν καὶ τηλεγραφικῶς διεβίβασεν οὗτος εἰς Ἅγ. Ὄρος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΦΩΤΙΟΣ

Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἠγγέλθη ἐξ Ἀλεξανδρείας ὅτι ἡ πρὸς ἐκλογὴν πατριάρχου συνέλευσις, συνελθοῦσα εἰς δευτέραν συνεδρίαν αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ τῇ αἰγυπτιακῇ Κυβερνήσει ὑποβληθέντος καταλόγου τῶν διὰ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ὑποψηφίων, ἀνέδειξε διὰ ψήφων 159 ἐπὶ 169 ψηφοφορησάντων πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸν μητροπολίτην Ναζαρὲτ **ΦΩΤΙΟΝ.**

Ὁ ἐκλεγεὶς νέος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας τυγ-

χάνει εἷς τῶν ἐπὶ εὐρείᾳ θεολογικῇ παιδείᾳ διακρινομένων κληρικῶν τοῦ κλίματος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου καὶ ἐφωδιασμένος διὰ πολλῆς πείρας καὶ εἰδμοσύνης τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, παρέχει δ' οὕτω ἀσφαλῆ ἐχέγγυα δεξιᾶς καὶ ἔμφρονος διακυβερνήσεως τοῦ σκάφους τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΛΟΓΙΟΣ*

Πρὸς ἐκτίμησιν τῶν γραφομένων ἐν τῇ «μονῳδίᾳ» τοῦ Κορινθίου Μανουὴλ ἐπὶ τῷ πατριάρχῃ Μαξίμῳ, τῷ διακρινομένῳ τοῦ μετ' αὐτὸν ἱερατεύσαντος Μαξίμου διὰ τῆς προσωνυμίας τοῦ «λογίου», δέον 'ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὰ διὰ τῆς ἱστορίας ἡμῖν γνωριζόμενα, ἃ μὲν ἀπὸ τῆς χρονογραφίας ἀρυόμενοι, ἃ δ' ἐξ ἐπιστολῆς αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου Μαξίμου πρὸς τὸν δόγην τῆς Βενετίας Ἰωάννην Μοτσενῖγον δίκην ὑπομνηματισμῶν εἴς τινα σημεῖα τῆς μονῳδίας παραλαμβάνοντες καὶ ταῦτα δι' ἐκείνης κακείνην διὰ τούτων ἐξηγοῦντες.

Ὁ πατριάρχης Μάξιμος ἦν ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ παράδοξον φαινόμενον. Εἴκοσι καὶ δύο ἔτη μετὰ Γεννάδιον τὸν Σχολάριον ἐκλεγείς, ἠρίθμει πρὸ αὐτοῦ πατριάρχας τῆς νέας Ρώμης ἄνδρας ἐπ' ἀρετῇ μὲν καὶ βίου αὐστηρότητι διακρινομένους, ἐπὶ μεγιστάνων εὐνοίαις δέ τινας μέγα φρονοῦντας καὶ ταύταις συστατηρίαις πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχῆς χρησαμένους· Ἰσίδωρος ὁ Ξανθόπουλος, Σωφρόνιος ὁ Συρόπουλος, Ἰωάσαφ ὁ Κόκκας, Μάρκος ὁ Ξυλοκαράβης, Διονύσιος ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως, Συμεὼν ὁ Τραπεζούντιος ἀπήλαυον ἄκρου σεβασμοῦ παρὰ τῷ πλήθει τῆς βασιλευούσης πόλεως διὰ τὴν ἀγαθότητα, διὰ τὴν ἐγκράτειαν, διὰ τὸν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ζῆλον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν·— ὁ τέταρτος μάλιστα τούτων ἐλέγετο καὶ πεπαιδευμένος.—Ἀλλ' ὁ Μάξιμος ἦν λόγιος· καὶ κληρικοὶ λόγιοι διεκρίνοντο λίαν ὀλίγοι τότε : Θεοφάνης ὁ Μηδείας ἐπὶ παραδείγματι καὶ Δανιὴλ ὁ Ἐφέσου· καὶ περὶ τούτων μὲν ἔχομεν μαρτυρίας αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ βραχεῖάν τινα χρονογράφου κρίσιν· μαρτυρία δὲ βιογράφου λαλεῖ καὶ περὶ τοῦ συγχρόνου αὐτοῖς μητροπολίτου Νήφωνος Θεσσαλονίκης. Λέγεται ὅτι καὶ ὁ Νήφων ἐκήρυττε, πολὺ πιθανῶς καὶ ὁ Θεοφάνης, οὗ μάλιστα σώζεται καὶ σύγγραμμα ἀποδεικνύον «ὅτι τοῦ ἀνθρωπείου σπέρματος ἀψύχου καταβληθέντος, τῇ δὲ πραγματικῇ αὐτοῦ δυνάμει συμπήξαντος ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ ἔμβρυον, ἐνίησιν αὐτῷ τὴν ψυχήν». Ἔζων ἐπίσης ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ λαϊκοὶ λόγιοι· Ματθαῖος ὁ Καμαριώτης, ἐπὶ παραδείγματι, Μανουὴλ ὁ Κορίνθιος, Δημήτριος ὁ Καστρινός, Ἰωάννης ὁ Δοκειανός, ὧν οἱ δύο τελευταῖοι κατελείφθησαν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Συμεὼν «ἐπίτροποι» κατά τινα περιοδείαν αὐτοῦ ἔξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ' ὁ Μάξιμος ἀπήλαυε τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ καὶ συνδιαλλακτικὸν χαρακτῆρα, καὶ διὰ τὸ συνεχὲς ἀπ' ἄμβωνος εὐαγγελικὸν κήρυγμα. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ τὸν Μάξιμον, ὡς ἄλλοτε τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ἡ ἀνεπιτήδευτος εὐγλωττία συνέστησεν εἰς τὴν λαϊκὴν ταύτην εὔνοιαν. Ἡ λεγομένη «Πατριαρχικὴ Ἱστορία Κωνσταντινουπόλεως» ἐπαινεῖ τὸν Μάξιμον ὅτι «δὲν ἔπαυε καθ' ἑκάστην κυριακὴν καὶ εἰς τὰς δεσποτικὰς ἑορτὰς καὶ θεομητορικὰς νὰ διδάσκῃ ἐπὶ ἄμβωνος τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἦτον λογιώτατος καὶ γλυκὺς εἰς τοὺς λόγους του ὁποῦ ἐδίδασκε καὶ ὡμίλιε. Εἶχε δὲ γλῶσσα θαυμαστὴ, καὶ ἄπλωνε τοὺς λόγους του μὲ πολλὰ παραδείγματα τῆς θείας Γραφῆς εὐμορφώτατα, ὁποῦ ἐκατανύγετον πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου· ὁποῦ τινὰς ἄλλος σοφώτατος τοῦ καιροῦ ἐκείνου δὲν ἔσωνεν αὐτὸν εἰς τὰς χάριτας. Τόσον γὰρ μέγας ἦτον εἰς τὴν θεολογίαν» κτλ. Ἡ δὲ λεγομένη «Πολιτικὴ Ἱστορία Κωνσταντινουπόλεως» συμμαρτυρεῖ τῇ τῆς προηγουμένης παραδόσει· «διδάσκων ἐπ' ἄμβωνος τοῦ πατριαρχείου καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀκωλύτως, παρρησίᾳ κατὰ πᾶσαν κυριακὴν λέγων καὶ ἑορτὴν, ὑπῆρχε φιλόσοφος καὶ πλάτος λόγου ἔχων πολὺ, ὡς οὐδεὶς τῶν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον· καὶ τόσον διεφημίσθη» κτλ. Ἀμφότεραι αἱ χρονογραφίαι αὗταί εἰσιν ἐκδεδομέναι ἐν τῇ Turcograecia καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι καθήκοντος ποιμαντικοῦ μετ' εὐλαβείας ἐκπλήρωσις, εὐγλωττία καὶ πολυμάθεια καὶ ρητορεία καὶ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου περιποιοῦσι μὲν τιμὴν εἰς τὸν οὕτω πολιτευόμενον λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου, βραβεύουσι δ' αὐτῷ συγχρόνων εὐνοίας καὶ μεταγενεστέρων δόξαν, ἀθανασίαν ἀληθῆ σὺν τῇ λεγομένῃ κοινῶς ἀθανασίᾳ χαρτίνῃ.

Οὕτω δικαιοῦται ὁ γράψας τὸν Μάξιμον «λόγιον»· ἀλλ' αὐτὸς ἐγκωμίοις στέφει τὸν ἀείμνηστον πατριάρχην, καὶ τούτῳ πλέκει τὸν αἶνον οὐρανογείτονα, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὸ τιμᾶσθαι τὸ μὴ ἐμποδὼν εὐνοίᾳ ἀνανταγωνίστῳ, ἐπειδὴ οὐδὲ φθόνος ἠκολούθει τῷ ἀνδρὶ παρ' ἀντιπάλων παραθηγόμενος·

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 4 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

«Ἱστορία πολιτικὴ» καὶ «Πατριαρχικὴ» συνομολογοῦσιν ὅτι «τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἅπαντα διέκειντο εἰρηνικῶς, παυσαμένων τῶν σκανδάλων». Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο κατόρθωμα μέγιστον. Οἱ μὴ σεβασθέντες τὸν Γεννάδιον Σχολάριον καὶ δυσφημήσαντες τὸν ἱερὸν ἄνδρα, οἱ μηδαμῶς εὐλαβηθέντες τὸν ἀπὸ Φιλιππουπόλεως Διονύσιον καὶ ἀναγκάσαντες αὐτὸν 'να ἐπαναλάβῃ μετὰ πάροδον ἑξακοσίων ἐτῶν περίπου τὸ, κατὰ παράδοσιν, ὑπὸ Μεθοδίου πατριάρχου τοῦ ὁμολογητοῦ διαπραχθὲν ἐν ὁμηγύρει πληθούσῃ, οἱ μὴ αἰδεσθέντες Ἰωάσαφ τὸν Κόκκαν, καίπερ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν νομίμων παθόντα, καὶ τοῦτον ὠθήσαντες εἰς ἀπόπειραν αὐτοκτονίας, ἐπὶ τῇ θέᾳ καὶ τῇ μνήμῃ τοσούτων θυμάτων χορτασθέντες ἐνεστερνίσαντο βίον ἥρεμον καὶ, Μαγδαληναὶ μετανοοῦσαι, ἐπεδείξαντο σύνεσίν τινα, μὴ προξενήσαντες ἐπὶ Μαξίμου τὰ πρότερα σκάνδαλα. Προδήλως ὅμως ὁ ἱερὸς πατριάρχης ἦν ἄξιος σεβασμοῦ τοιούτου, καθὼς ἀποδείξει βραχειά τις ἀνάλυσις καὶ ἐξήγησις τῶν ἐν τῇ μονῳδίᾳ γραφομένων.

Τὸ γράφειν ὅτι ἡ τῶν κατ' ἀνατολὰς χριστιανῶν εὐσέβεια ἐλαμπρύνθη, τούτοις δὲ δόξα καὶ πολλὴ παρρησία παρεσχέθη, τῶν τε θείων μυστηρίων ὑψώθη τὸ κλέος σημαίνει βεβαίως ὅτι τὸ θρησκεύειν ἐλευθέρως ἢ τότε κατεκυρώθη πραγματικῶς, πρότερον ἀπὸ προφορικῆς αὐτοκρατορικῆς διαβεβαιώσεως ὑφιστάμενον, ἢ τότε τοσαῦτα συγκυροῦντα γεγονότα, ἢ γράμματα ἐπίσημα, ἐβεβαίωσαν ἐμφανέστατα τὸ δίκαιον τῆς ἐλευθέρας ἐξασκήσεως τοῦ θρησκεύειν, καὶ τοῦ περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐργάζεσθαι. Ὁ λαμβάνων μετὰ χεῖρας τὴν ἔκδοσιν τοῦ Tafel καὶ Thomas[1] ἀλλὰ καὶ γινώσκων οἵαν ἐπεδείκνυτο παρδαλὴν προαίρεσιν ἡ κυριαρχοῦσα τῆς Ἀδριατικῆς θαλασσοκράτειρα πόλις ἀπέναντι τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ λαῶν, ὁ γινώσκων ὅτι καὶ δουκικὰ γράμματα συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενα διέτασσον τὴν προστασίαν τῶν ἄδικα πασχόντων, τείνει 'να πιστεύσῃ ὅτι τῷ 1480 Μάξιμος «ὁ λόγιος» ἐπέτυχε τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν βενετικὴν ἀρχὴν ὑποκειμέναις χώραις· ἤτοι, ζητήσας τὴν λῆξιν τοῦ διασμοῦ τῶν συνειδήσεων, ὃν ἀπεπειρῶντο ξένοι θηρευταὶ ψυχῶν ὑπὸ τὴν βενετικὴν αἰγίδα, ζητήσας ὅπως ἐπανασωθῶσι τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὰ εἰσοδήματα, ὅσα ἐκαρποῦτο ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῆς τῶν εὑρισκομένων ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Μίνωος καὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ, Μεθώνῃ, καὶ Κορώνῃ, ζητήσας ἄδειαν ἀποστολῆς ἐξάρχων πρὸς ἄθροισιν ἐλεημοσυνῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, συνισταμένην ἔτι καὶ εἰς «οἶνον καί τινα τῶν ἐδωδίμων» ηὐτύχησε 'να ἴδῃ τὴν αἴτησιν ἐκπληρουμένην.

Τοιαῦται αἰτήσεις γινόμεναι πρὸς τὴν βενετικὴν κυβέρνησιν ἐπέφερον κουφισμὸν καταστάσεως ἀνυποίστου· λέγομεν ἀνυποίστου, διότι πιθανῶς ὁ Daru καὶ ὁ Sismondi εἰσὶν οἱ κορυφαῖοι τῶν φρονούντων ὡς ὁ Alexandre Blanchet ἐν τῇ μετὰ τοῦ Brunet de Presle συγγραφείσῃ «Grèce, depuis la conquête romaine jusqu' à nos jours» ὅτι «la periode de la domination venitienne fut pour l'ile l'epoque de sa plus grande prospérité», δυσκόλως ὅμως ἠδυνήθησαν εἰπεῖν ταὐτὰ καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τῆς Βενετίας κυριαρχουμένων λοιπῶν ἐν τῷ ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰῶνι χωρῶν, ἕτεροι δὲ μήτε περὶ τῆς νήσου τοῦ Μίνωος ἐννοοῦσιν εἰπεῖν εἴ τι ἂν φιλοβένετον εἶπεν ὁ Blanchet ἢ ὁ Sismondi. Γαλάτης διακεκριμένος, ὁ Saint Sauveur[2], συμπεραίνων τὴν ἔκθεσιν τῆς διοικήσεως τῆς Βενετίας ἔν τε τῇ Κερκύρᾳ καὶ γενικῶς ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις, παρατηρεῖ ὅτι ἡ σκότιος καὶ ζοφερὰ πολιτικὴ τῆς Βενετίας ἀντέτασσε πυκνὸν πρὸς τὰ φῶτα νέφος καὶ ἡ τοῦ δεσποτισμοῦ αὐτῆς Ὕδρα κατεβίβρωσκεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν μαραινομένην ἀρετήν. Ἀμάθεια καὶ ἀνηθικότης ὑπῆρχον τὰ ἐρείσματα, ἐφ' ὧν ἦν ἡ βενετικὴ πολιτεία τεθεμελιωμένη. Τὰς αὐτὰς ποιεῖται παρατηρήσεις ὁ πολὺς Βιλλεμαὶν[3], κακίζων τὴν τῆς τότε θαλασσοκρατείρας πόλεως διοίκησιν, ἥτις φοβουμένη μήπως ὁ λαὸς τῶν νήσων πλουτήσῃ, κατασταθῇ δ' οὕτως ἡ διοίκησις αὐτοῦ δυσχερεστέρα, ἠσχολεῖτο 'να διατηρῇ αὐτὸν ἐν ταπεινώσει. Τὴν αὐτὴν κρίσιν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς βενετικῆς κυριαρχίας, ἐν Κερκύρᾳ τοὐλάχιστον, ἐξήνεγκεν ὁ Μελίκης[4].

Εἰ δ' ἐγίνοντο παράπονα, γογγυσμῶν δ' ἠχὼ δικαίων, διήκουσα μυχὸν ἄντρων, ἔφθανε μέχρι

---

1. Eine griechische originalurkunde zur geschichte der Anatolischem Kirche. Schreiben des griechischen patriarchem Maximus von Constantinopel den Dogen Giovanni Mocenigo von Venedig. Μόναχον. Ἐξεδόθη τῷ 1853.

2. Voyage hist. litter. et pittoresque dans les isles et posses. ci-devant Venetien. τόμ. Β', σελ. 188.

3. Δοκίμιον ἱστορικὸν τῆς καταστάσεως τῶν ἑλλήνων κλπ. μετάφρασις Σ. Γ. Βελίνη. Ἀθῆναι, 1856, σελ. 59—62.

4. Μ. Α. Μελίκη, Δοκίμιον περὶ πολιτισμοῦ τῶν Φαιάκων, ἐκ τῆς πρώτης ἐν ἔτει 1811 ἐνδόσεως, νῦν τὸ δεύτερον ἐκδιδόμενον ἐπιστασίᾳ καὶ δαπάνῃ δρος Ἀλεξάνδρου Τόμπρου. Κέρκυρα, 1859, σελ. 39 - 40.

τῶν ὥτων τῆς πανισχύρου βενετικῆς ἀρχῆς, διέταττεν ἀμέσως αὕτη τὰ δέοντα. Ὁ δόγης Νικόλαος Δαπόντες ἔγραφε τῇ 20 αὐγούστου 1578 πρός τινα κυβερνήτην ἐξαρτώμενον ἀπ' αὐτοῦ· «σπουδαιότατον καθῆκον ἐθεωρήσαμεν νὰ σεβώμεθα τὸ θρήσκευμα τῶν ἑλλήνων.... ἵνα διατηρήσωμεν τὰς ἀνωτέρω χώρας, ἀνάγκη νὰ προστατεύσωμεν τὴν θρησκείαν τῶν ἑλλήνων, φροντίζοντες ἀφ' ἑτέρου ὅπως οἱ τοῦ λατινικοῦ δόγματος ὀπαδοὶ προστατευθῶσιν, ἐνισχυθῶσι καὶ πολλαπλασιασθῶσιν». Ἐτῶν τεσσάρων παρελθόντων, ὁ αὐτὸς δόγης, μαθὼν ὅτι ἐν Σεβνίκῳ τῆς Δαλματίας ἠδίκουν οἱ δυτικοὶ τοὺς ἀνατολικοὺς χριστιανοὺς ἐν τῇ τῆς λατρείας ἐξασκήσει πολλὰ κωλύματα παρεμβάλλοντες καὶ βίαν μετερχόμενοι καὶ πίεσιν, διέταττε τὴν παῦσιν τῶν ἀτοπημάτων τούτων καὶ τὴν εἰς Βενετίαν ἀποστολὴν τῶν ἐνόχων ἵνα λάβωσι τἀπίχειρα τῆς κακίας αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ, καθὼς αὐτὸς οὗτος ὁ δόγης ἐβεβαίου, πάντας αὐτῆς τοὺς ὑπηκόους ἐπίσης ἠγάπα ἡ βενετικὴ κυβέρνησις, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ διατηρήσῃ σταθερὰν καὶ διαρκῆ μεταξὺ αὐτῶν εἰρήνην, ἐφ' ἧς ἐρείδεται τῆς γαληνοτάτης ταύτης κυβερνήσεως ἡ εὐημερία, νομίζω ὅτι συνεπὴς ἑαυτῇ δεικνυομένη ἡ Βενετία κατένευσεν εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ πατριάρχου Μαξίμου.

Ἐκ τῆς πρὸς τὸν δόγην Ἰωάννην Μοτσενῖγον ἐπιστολῆς τοῦ Μαξίμου μανθάνομεν ὅτι τῆς παρὰ ταῦ σουλτάνου μεγίστης εὐνοίας ἀπήλαυεν ἡ Ἐκκλησία· ἀλλὰ μεγάλης ἀπήλαυον προστασίας οἱ χριστιανοὶ πάντες ἐν τῷ θρησκεύειν ἐλευθέρως: «Εἰ οὖν ὁ μέγας καὶ ὑψηλότατος αὐθέντης τοὺς χριστιανοὺς καὶ πάντας ἀφίησιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς γνώμης καὶ πίστεως, καὶ πέρυσι μαθὼν ὡς ἐν τῇ μεγάλῃ Βλαχίᾳ βιάζονταί (τινας) ἵνα ποιήσωσιν ὀρθοδόξους, γράψας καὶ στείλας ὥρισε νόμον Θεοῦ εἶναι τὸ ἀβίαστον καὶ κατέπαυσε τὸν ἐκεῖσε διωγμόν».

Καὶ σαφῆ μὲν ταῦτα, λεγόμενα σαφῶς, ἀκριβῆ δὲ καὶ τὴν εἰκόνα δίδωσιν ὁ Μάξιμος τῆς οἰκονομικῆς κακοδαιμονίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐχούσης ἀναλίσκειν εἴς τε τοὺς ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ τοὺς πένητας καὶ πρὸς ἰδίαν ὑποστήριξιν· «ἄλλως οὐκ ἂν Ἐκκλησία συσταίη». Πολὺ δὲ σκοτεινὴ μένει εἴδησίς τις ὅτι «τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον πίστιν ἐδόξασε πρὸ ὀλίγου καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἔδειξεν ἀριδηλοτάτην *δι' ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν* ὁ πάντων δημιουργὸς καὶ βασιλεὺς Θεὸς, καὶ ἅπαν γένος χριστιανῶν ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν ἐτιμήθη καὶ ἐβεβαιώθη τῇ πίστει»· καὶ νομίζω ὅτι, μέχρις ἀνευρέσεως ἀγνώστου τέως ἡμῖν ἱστορικοῦ μνημείου κλέα πατέρων τετρυχωμένων καὶ σκυθρωπαζόντων ἀφηγουμένου, δέον 'να νομίζωμεν ὅτι πάντως ὁ πατριάρχης ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑψηλῇ βουλῇ ἑρμηνείαν τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, ἣν ὁ Μάξιμος συνέγραψε. Οὐδεὶς σήμερον γινώσκει τίνα τἀποτελέσματα τῆς μεταφράσεως ἢ ἑρμηνείας ταύτης, οἷον ἄρα κουφισμὸν εἶδεν ἡ Ἐκκλησία, πόσην λαμπρότητα μυστηρίων ἡ ἀνόθευτος ἡμῶν πίστις. Ἴσως τινὰ μνημεῖα, διαφεύγοντα τὰς ἡμετέρας ἐρεύνας ἄχρι τοῦδε, γνωριζόμενα μετ' ὀλίγον παραστήσωσι μέγα τὸ ἱστορικὸν πρόσωπον, ὃ θέμα τοῦ μετὰ χεῖρας ἀρθριδίου ἔταξα, καὶ στιλβηδόνα πραγματικὴν περιβάλωσι τὴν κεφαλὴν τοῦ λογίου πατριάρχου τούτου, οὗ τῆς ἑξαετοῦς ἱερατείας ὀλίγα καὶ δυσδιάκριτα γινώσκομεν ἔργα. Πιθανῶς ἔρευναι μέλλουσαι ἀποδείξουσι τὸν Μάξιμον ὑπέρτερον τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, τοῦτον εἰς κεφαλὴν γωνίας τιθεῖσαι λίθον, χωρὶς τοῦ μειῶσαι τὸ παράπαν τὴν αἴγλην, ἥτις περιβάλλει τὸν μικρῷ πρὸ αὐτοῦ ἱστάμενον ἐν μεταιχμίῳ δύο σπουδαιοτάτων ἱστορικῶν περιόδων, ὧν τὴν μὲν ἐσφράγιζε, τῆς δὲ ἐπηυλόγει τὴν ἔναρξιν ἐπὶ τῇ πεποιθήσει πάντοτε ὅτι θεία χεὶρ οὐδέποτε διέλιπεν ἐπισκιάζουσα τὰς τύχας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Ὁ πατριάρχης Φώτιος ὡς πατὴρ ἅγιος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*.

Πρῶτον μὲν ὅτι περὶ τὸ λείψανον ἐδηλώθησαν θαύματα, δεύτερον δὲ ὅτι τοῦ Φωτίου ἡ μνήμη ἦτο ζωηροτάτη καὶ συμπαθεστάτη ἐν τῇ πόλει. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ Φώτιος δὶς ὑπῆρξε πατριάρχης, αὐτὸς ἦτο κατὰ τὸν βίον καὶ πλήρης ἀρετῶν, ἃς καὶ φίλοι καὶ ἐχθροὶ αὐτοῦ γενικῶς ἀνωμολόγουν· ἦτο δὲ κατὰ τὸν βίον καὶ ἐλεήμων[26], ἀλλ' ἦτο καὶ πεφημισμένος μὲ ἔργα τοῦτ' αὐτὸ ἀποστολικά· αὐτὸς πατριαρχεύων διέδωκε τὸν χριστιανισμὸν εἰς τὴν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ ΙΗ΄ τόμου ἀπὸ σελ. 519—221.

26. «Φώτιος, ἀνὴρ σοφὸς, τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν ἐξησκημένος, ἐλεημοσύνῃ τε καὶ τοῖς ἄλλοις προτερήμασι σεμνυνόμενος» (Fr. Fischer, De patriarcharum Cpolitanorum catalogis, Lipsiae 1884, σ. 292). Τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνην τοῦ Φωτίου φανερὰν ἐποίησαν ἐν τῇ 8ῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ Ζαχαρίας ὁ Χαλκηδόνος καὶ Μιχαὴλ ὁ Ἀλεξανδρείας. Mansi, τ. 17, σ. 384, 432, 433.

Ἀσσυρίαν, εἰς τὴν Ρωτίαν, Βουλγαρίαν, Μοραβίαν· πολλὰ δὲ ἔπραξε καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν Ἀρμενίων εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν[27]· τὸ δὲ περιφανέστατον τῶν ἔργων τοῦ Φωτίου ἦτον ὅτι αὐτὸς διὰ τῆς 8ης οἰκουμενικῆς συνόδου 879—880 συνήνωσε τὴν ἀπεσχισμένην τότε Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν· ἀλλ' ὁ λαὸς καὶ ὁ κλῆρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐτήρει ζωηρὰν καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῶν παθημάτων τοῦ Φωτίου καὶ τῆς δι' αὐτοῦ γενομένης τοῦ θείου θαυματουργίας ἔτει 860ῳ, καθ' ἣν ἡ Κωνσταντινούπολις ἔμεινεν ἀλώβητος ἀπὸ τῆς τότε συμβάσης ἐπιδρομῆς τῶν Ρώσων[28]· τώρα δὲ πάλιν αὐτοῦ θανόντος καὶ τοῦ θείου θαυματουργήσαντος ἐπὶ τοῦ λειψάνου του, ἕπεται φυσικῶς ὅτι οἱ Κωνσταντινουπολῖται δόξαν ἑαυτῶν ἐλογίσαντο νἀπαιτήσωσι τὴν ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνάκλησιν τοῦ δεδοξασμένου νεκροῦ, ἵν' οὕτως ἀπολαύσωσι καὶ τῆς χάριτος καὶ τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ, ἁγιάσωσι δὲ καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν μὲ τὴν κατάθεσιν τοῦ λειψάνου του ἐν τῷ προσφιλεστάτῳ τοῦ Φωτίου τόπῳ. Ἀλλ' ἤθελεν ἴσως ἐρωτήσῃ τις ἡμᾶς τώρα, καὶ πόθεν δῆλον ὅτι τὸ λείψανον τοῦ Φωτίου ἐδοξάσθη διὰ θαυμάτων; Ἀλλ' ἔχομεν περὶ τούτου μαρτυρίαν ρητὴν ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας ἀνδρὸς, Βασιλείου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ὅστις παρέτεινε τὸν βίον πολὺν χρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φωτίου. Οὗτος ὁ Βασίλειος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ λέγει κατὰ λέξιν ταῦτα[29]·

«ἀλλὰ Νικολάου τοῦ τῆς μονῆς (τῶν Πισάδων) προηγήτορος μετὰ καὶ τῶν ἐν τέλει ἀδελφῶν ταύτης ὑπεχωρήσαντος, γέγονε καὶ τοῦτο, ἐκ περιτροπῆς ἐναντίας τοῦ τῶν ζιζανίων σπορέως τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τότε ἀπογεννήσαντος σκάνδαλα, τῆς τῶν Εἰκονομάχων γὰρ αἱρέσεως ἤδη καταλυθείσης, καὶ Μεθοδίου τοῦ ἁγίου μετὰ τὴν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτοὺς τῆς Ἐκκλησίας κυβέρνησιν πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, Ἰγνάτιος ὁ ἱερὸς τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ ἀναβιβάζεται. Ἐπὶ δέκα ἐνιαυτοὺς ταύτης ἰθύνας τοὺς οἴακας, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν τότε δυναστευόντων τῇ βασιλείᾳ σκευαζόμενος, καὶ εἰς τοὐμφανὲς καθ' ἑκάστην ἀνενδότως καταθλιβόμενος, ἀπαγορεύσας ἔτι τοῖς ἀνίατα νοσοῦσι καὶ ἀμεταμέλητα δυσμενεῖν μελετήσασιν ἀνονήτως ἀπομάχεσθαι, τοῦ θρόνου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὑποχωρεῖ, τὸ μὲν ἑκών, τὸ δὲ βιαζόμενος, καὶ τῇ ἑαυτοῦ μονῇ προσκαρτερῶν βιβλίον παραιτήσεως τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιδίδωσι[30], κρεῖττον εἶναι ἡγούμενος καθ' ἡσυχίαν ἑαυτῷ καὶ Θεῷ προσλαλεῖν, ἢ τῇ τῶν κρατούντων ἀνωμαλίᾳ βλάβης αἴτιος ἑαυτῷ καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα ἀποκαθίστασθαι. Φήμης οὖν διαδοθείσης, ὡς ἄρα ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μὴ βουλόμενος τῆς Ἐκκλησίας ἀπελήλαται, πολλῶν τε διὰ τοῦτο τῆς τοῦ νέου πατριάρχου κοινωνίας ἀποκλινάντων, καὶ ὁ ὁσιώτατος οὗτος Νικόλαος, ὡς ἀκοινώνητος μείνειεν, τῆς μονῆς ὑπεξίσταται, καὶ ταῦτα ὀρθοδόξου ὄντος καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἀπαστράπτοντος τοῦ νέου πατριάρχου. Φώτιός γὰρ ἦν ὁ μακάριος, ὁ φωτὸς ἀκτῖσι φερωνύμως τοῦ ὀνόματος πλήθει διδασκαλιῶν καταλάμψας τὰ πέρατα, ὁ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων ἀφιερωθεὶς τῷ Χριστῷ, ὡς ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ εἰκόνος

27· Ἐν τῇ 3ῃ πράξει τῆς 8ης οἰκουμενικῆς συνόδου Ζαχαρίας ὁ Χαλκηδόνος ἀπαριθμεῖ τὰ ἔθνη, ὅσα ὁ Φώτιος ἐπανέφερεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

28. Theophanes continuatus, σ. 166 Bekk. «πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι (οἱ Ρὼς) μὲν τότε θείας ἐμφορηθέντες ὀργῆς, Φωτίου τὸ θεῖον ἐξιλεωσαμένου, τοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοὺς οἴακας ἔχοντος, οἴκαδε ἐκπεπόρευντο, καὶ μετ' οὐ πολὺ πάλιν τὴν βασιλεύουσαν πρεσβεία αὐτῶν κατελάμβανε, τοῦ θείου βαπτίσματος ἐν μετοχῇ γενέσθαι αὐτοὺς λιτανεύουσα».

29. Τὸν ὅλον βίον τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου ὅρα ρωσιστὶ ἐν τῷ Ἀθώνσκιϊ Πατερίκ, Μέρος Α', Μόσχα 1890, σ. 265—286. Μεγάλα δὲ τεμάχη τοῦ πρωτοτύπου ἑλληνικοῦ κειμένου ἐξέδωκε Σωφρόνιος ὁ Καλλιγᾶς (Ἀθωνιάς, ἤτοι σύντομος περιγραφὴ τοῦ ἁγίου ὄρους Ἄθωνος, Ἐν Σμύρνῃ 1863, σ, 22—25), Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης Βοστὸκ Χριστιάνσκιϊ Ἱστόρια Ἀθώνα 1877, σ. 23—24) καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Λαυριώτης (Ἐκκλ. Ἀλήθεια, τ. 16, σ. 373—375). Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἐγίνωσκε περὶ τὰς ἀρχὰς τούτου τοῦ αἰῶνος δύο παλαιὰ ἀντίγραφα τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου· ταῦτα δὲ ἀνεύρομεν ἡμεῖς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἔτει 1895 (Κῶδιξ 546ος τῆς μονῆς Βατοπεδίου, χάρτινος, ἔτους 1422ου. Κῶδιξ Δ' 78 τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου, μεμβράνινος, γραφεὶς τῷ 13ῳ αἰῶνι). Σημειωτέον ὅτι τὸν βίον τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου παρέλαβον ἐκ τῆς ρωσικῆς μεταφράσεως οἱ συντάκται τῶν Les Petits Bollandistes (τομ. 12, ἐν Παοισίῳ 1876, σ. 350—356)· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι εὗρον ἐν αὐτῷ τὸ φοβερὸν αὐτοῖς ὄνομα τοῦ Φωτίου (σ. 352), ἐπέτρεψαν τῷ ἐξ ὀρθοδόξων γενομένῳ οὐνιάτῃ καὶ ἰησουίτῃ Martinow νὰ ὑποσημειώσῃ βδελυράς τινας παρατηρήσεις, δι ὧν ζητεῖται νὰ πιστευθῇ, ὅτι τάχα τὸ περὶ Φωτίου κείμενον τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἄλλος τις ἄγνωστος ἠλλοίωσεν.

30. Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται ψεύστης ὁ παρὰ τῷ Βατικανῷ συνήγορος τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἀρχιμανδρίτης Θεόγνωστος, ποιῶν τὸν ἑαυτοῦ πελάτην Ἰγνάτιον λέγοντα τῷ πάπᾳ Νικολάῳ, ὅτι δὲν ἔδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ παραιτήσεως λίβελλον (Mansi, τ. 16, σ. 297). Ψεύστης ὡσαύτως ἀποδεικνύεται καὶ Ψευδονικήτας ὁ Παφλαγὼν ἐν τῷ νόθῳ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, ὁπόταν λέγει, ὅτι «οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως (Μιχαὴλ) τότε πολλὰ πειράσαντες τὸ πρὸς παρανομίαν ἐνδόσιμον οὐχ οἷοί τε ἐγεγόνεισαν παρὰ τοῦ Ἰγνατίου λαβεῖν, γενναίαις ἐνστάσεσι παραιτήσασθαι μὴ καταδεξαμένου». Mansi, τ. 16, σ. 229c. Migne, τ. 105, 509a.

δημεύσει καὶ ἐξορίᾳ, τούτοις δὴ τοῖς ἀθλητικοῖς ἐκ προοιμίων ἀγῶσι, συγκοινωνήσας τῷ γεννήτορι· οὗ (=Φωτίου) καὶ ἡ ζωὴ θαυμαστὴ καὶ τὸ τέλος ἐπέραστον, ὑπὸ Θεοῦ τοῖς θαύμασι μαρτυρούμενον».

Τῆς μετακομιδῆς λοιπὸν γενομένης εἰς Κωνσταντινούπολιν τοῦ λειψάνου τοῦ Φωτίου τρεῖς τοὐλάχιστον ἡμέρας, δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ, μετὰ τὴν κοίμησιν αὐτοῦ, ἐπῆλθεν ἡ Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας τῇ 13ῃ τοῦ φεβρουαρίου 897, καθ' ἣν ἐπρόκειτο, κατὰ τὸ σύνηθες, νὰ ἐκφωνηθῇ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ τὸ συνοδικὸν τῆς Ὀρθοδοξίας· καὶ τῶν θαυμάτων ἔτι τελουμένων ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἐρημίας, αὐτοῦ δὲ τοῦ δήμου προσκυνήσεως χάριν εἰς τοῦτον ἐρχομένου, λειτουργίας ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἤδη τελουμένης παρρησίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ τῆς ρωμαϊκῆς συγκλήτου, ἐξεφωνήθη μετὰ τοῦ Συνοδικοῦ τὸ «Ἰγνατίου καὶ Φωτίου τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἀοιδίμων πατριαρχῶν αἰωνία ἡ μνήμη»· καὶ πάλιν τὸ «Ἅπαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου, Ἰγνατίου, Φωτίου.. γραφέντα ἢ λαληθέντα ἀνάθεμα».[31] Οὕτως ὁ Φώτιος, ἤδη τοῦ Θεοῦ δοξάσαντος καὶ τάξαντος αὐτὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τοῦ θανάτου πανηγυρικῶς ἅμα καὶ κανονικῶς ἐνεγράφη συνοδικῶς ἐν τῷ πίνακι τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ταύτης ἤδη καὶ ἀναθέματι καθυποβαλούσης πᾶν ὅ,τι ἐπράχθη καὶ συγγραφῇ κατὰ τοῦ Φωτίου παρεδόθη πρότερον· ὡς δὲ μαρτυρεῖ τῶν συναξαρίων ἡ παράδοσις, διετάχθη ἤδη ποτὲ νὰ γίνεται κατ' ἔτος ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἐρημίας, ἤδη ταύτης ἐχούσης τὸ ἱερὸν τοῦ Φωτίου λείψανον[32], σύναξις, τουτέστιν ἑορτὴ πανηγυρικὴ μετὰ θείας λειτουργίας, τῇ 6ῃ τοῦ φεβρουαρίου μηνός, εἰς μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον τοῦ κλεινοῦ πατριάρχου, καὶ τοῦτο μετὰ λιτανείαν ἐωθινὴν ἀνὰ τὴν πόλιν ἄχρι τῆς μονῆς αὐτῆς· αὐτὴ δὲ ἡ λιτανεία, κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἐκκλησίας, συγκροτουμένη ἐκ τοῦ κλήρου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὤφειλε νὰ κάμνῃ ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας, εἶτα στάσιν μετὰ κοινῶν εὐχῶν ἐν τῷ φόρῳ τῆς πόλεως, καὶ ἐντεῦθεν νὰ διευθύνεται πρὸς τὴν μονὴν τῆς Ἐρημίας, ὅπου ἤρχετο τῆς συνάξεως ἡ τέλεσις. ἐννοεῖται δ' οἰκοθεν, ὅτι συνετέθη τότε καὶ ἰδία πρὸς τὸν ἅγιον Φώτιον ἁσματικὴ ἀκολουθία, κατὰ τὸ σύνηθες ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν· ἥτις ὅμως ἄχρι τοῦδε δὲν εὑρέθη, ἂν μὴ καὶ αὕτη κατεστράφη μετὰ τῆς μονῆς Ἐρημίας ἢ τοῦ Μανουὴλ ἐπὶ τῆς λατινοκρατίας. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχωσι τὰ κατὰ τοῦτο, γεγονὸς εἶναι βεβαιότατον, ὅτι ἡ λειτουργικὴ διὰ τὸν ἅγιον Φώτιον ἐπίσημος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας διάταξις εἶναι παλαιοτάτη, διότι τὴν παράδοσιν αὐτῆς διέσωσεν ἄχρις ἡμῶν αὐτὸ τὸ συναξάριον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅπερ εἶχεν ἀναθεωρηθῇ καὶ συμπληρωθῇ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 950—956 ἐντολῇ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου 7ου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ οὕτινος ἀντίγραφον ἀνεύρομεν ἡμεῖς ἐν τῷ 40ῷ κώδικι τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ.[33] Τῇ 6ῃ δηλαδὴ φεβρουαρίου ὁρίζονται ρητῶς ἐν τῷ συναξαρίῳ τούτῳ τὰ ἑπόμενα (φύλλ. 100ᵃ)· «Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου· τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἐρημίας, ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐξιούσης τῆς λιτῆς καὶ ἐπανερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει».

[ἕπεται συνέχεια]

---

31. Θ. Οὐσπένσκη, Συνόδικ β Νεδέλιου Πραβοσλάβια, Ὀδησσὸς 1893, σ. 9 καὶ 10. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ τοῦ Ἰγνατίου ὄνομα προσετέθη ἐν τῷ συνοδικῷ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς δευτέρας τοῦ Φωτίου πατριαρχίας, τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ ἔτους 878· ὁ Φώτιος τὸν Ἰγνάτιον ὡς ἐν μακαρίοις τεταγμένον ἀνέφερεν ἐν τῇ 8ῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ (879—880)· τὸ δὲ λεγόμενον ὑπὸ πολλῶν κατ' ἐπανάληψιν συγγραφέων, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Φωτίου προσετέθη ἐν τῷ Συνοδικῷ τῷ 11ῳ αἰῶνι, εἶναι παντελῶς ἀνάληθες, ἁπλῶς δὲ εἶναι γνώμη αὐθαίρετος τοῦ οὐνιάτου Λέοντος Ἀλλατίου, ἥτις ἐπεκράτησεν ἀνεξελέγκτως ἄχρι τοῦδε. L. Allatii de libris et rebus ecclesiasticis Graecorum, Parisiis 1646, σ. 156.

32. Εἷς πατριαρχικὸς κατάλογος, συνταχθεὶς, ὡς φαίνεται ἔτει 1081ῳ, διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὁ Φώτιος «ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Μανουήλ» (Fischer, De patriarcharum Cpolitanorum catalogis, σ. 292)· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθὲς. καὶ κατὰ τοὺς χρονογράφους καὶ κατὰ τὰ πολυάριθμα ἀντίγραφα τῶν λειτουργικῶν συναξαρίων· δύναται ὅμως τὸ πρᾶγμα τοῦτο νὰ ἑρμηνευθῇ οὕτως, ὅτι δηλαδή, ἂν μὴ ἡ μονὴ τῆς Ἐρημίας ἤλλαξεν ὄνομα, πιθανῶς ὁ ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Φωτίου καταγόμενος πατριάρχης Σέργιος ὁ 2ος (999! –1019), μιᾶς ὅλης ἤδη συμπληρωθείσης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Φωτίου, θελήσας νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην αὐτοῦ μεγαλοπρεπῶς, ἐτέλεσε μετακομιδὴν τοῦ λειψάνου ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς Ἐρημίας εἰς τὴν τοῦ Μανουήλ, ἥτις ἦτο, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. 2, σ, 675), καθίδρυμα αὐτοῦ τοῦ Φωτίου. Τῆς μονῆς τοῦ Μανουὴλ ἡγούμενος ὑπῆρξε καὶ ὁ πατριάρχης Σέργιος. Ὅρα Du Cange, Historia byzantina; Constantinopolis christiana, lib. IV, σ. 158 τῆς ἐκδόσεως Lutet. 1680.

33. Α. Π. Κεραμέως Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, τ. 3. σ. 89, 90, 435, Δ. Μπελιάεφ, Νόβιϊ σπίσοκ δρέβνιαβο ούστάβα Κ)πολσκιχ τσερκβέη ἐν τοῖς Βυζαντινοῖς χρονικοῖς, τ. 3, σ. 427—460.

Ο ΚΥΖΙΚΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

† 1826 — 1900

Ἄγγελμα λίαν λυπῆσαν τὴν Ἐκκλησίαν διεβιβάσθη τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἐκ Δαρδανελλίων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπὸ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου ἁγίου Ἀβύδου Νικοδήμου, βοηθοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Κυζίκου, καὶ τῆς ἀξιοτίμου Δημογεροντίας τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ γεραρὸς μητροπολίτης Κυζίκου Νικόδημος, ὃς πρό τινων ἡμερῶν εἶχε μεταβῆ αὐτόσε πρὸς διακανόνισιν κοινοτικῶν τινων ὑποθέσεων, νοσήσας βαρέως μετέστη πρὸς Κύριον στερήσας τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πολυτίμου ὑπηρεσίας αὐτοῦ.

Ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης Κυζίκου Νικόδημος ἐτύγχανεν εἷς τῶν ἐπὶ ἀρτίᾳ θεολογικῇ μορφώσει καὶ σπανίᾳ διοικητικῇ ἱκανότητι διακρινομένων ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπὶ πολλὰ ἔτη λυσιτελῶς ἐργασθεὶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν ὡς συνοδικὸν μέλος, καὶ διὰ τῶν εὐρειῶν γνώσεων αὐτοῦ σπουδαίαν παρασχὼν συμβολὴν εἰς λύσιν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης ὡρμᾶτο ἐκ τῆς βασιλευούσης γεννηθεὶς ἐν Σταυροδρομίῳ τῷ 1826. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα διήκουσεν ἐν Βαφεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου, ἔνθα εἶχον ἐγκαταστῆ μετέπειτα οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Προσκληθεὶς μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἐν Πατριάρχαις Ἰωακεὶμ τοῦ Β'., Κυζίκου διατελοῦντος, ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ διάκονος ἐν Ἀρτάκῃ τῷ 1846. Ἀποσταλεὶς δὲ μετά τινα χρόνον ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ εἰς βασιλεύουσαν, ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ἐπὶ πενταετίαν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1855. Μετέπειτα διορισθεὶς διευθυντὴς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ διευθύνας αὐτὴν ἐπὶ διετίαν εὐδοκίμως ἐπανέκαμψεν ἐνταῦθα· προαχθεὶς δὲ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Λαμψάκου διετέλεσε βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Κυζίκου. Χηρεύσαντος δὲ μετά τινα χρόνον τοῦ μητροπολιτικοῦ Θρόνου Σερρῶν ἐξελέγη μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἀλλὰ τοῦ μητροπολίτου Κυζίκου ἀναδειχθέντος Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἡ Ἐκκλησία ἐνεπιστεύσατο τῷ 1861 τῷ ἀειμνήστῳ Νικοδήμῳ τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἣν ἀπὸ τεσσαρακονταετίας περίπου θεοφελῶς ἐποίμανε μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἐπισπασάμενος τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Τοιοῦτος διὰ βραχέων ὁ ἐκκλησιαστικὸς βίος τοῦ μεταστάντος ἱεράρχου Νικοδήμου.

Ἅμα τῷ λυπηρῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία, τὸ μὲν διὰ τηλεγραφημάτων αὐτῆς συνελυπήθη ταῖς Δημογεροντίαις Ἀρτάκης, Δαρδανελλίων καὶ Πανόρμου, τὸ δὲ ἀπέστειλε πάραυτα τὸν ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιον μετὰ τοῦ παρεπιδημοῦντος ἐν βασιλευούσῃ ἐπισκόπου ἁγίου πρώην Μυριοφύτου Κωνσταντίνου, ᾧτινι ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἅμα ἡ ἐκφώνησις τοῦ καταλλήλου ἐπικηδείου λόγου, οἵτινες μεταβάντες αὐτόσε ἐκήδευσαν σὺν τῷ ἁγίῳ Ἀβύδου Νικοδήμῳ τὸν μεταστάντα μετὰ πάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας σφραγίσαντες ἅμα κατὰ τὸ εἰωθὸς καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἀοιδίμου Κυζίκου Νικοδήμου.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ὑπὸ
ΑΝΔΡΕΟΥ Ε. ΚΟΠΑΣΗ
μέλους τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, μέλους τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Μεγάλου Ῥήτορος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, μέλους τῆς ἐν Μαδρίτῃ βασιλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἱστορικῶν ἐπιστημῶν κτλ.
Ἄδεια τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.
Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ Πατριαρχ. Τυπογραφείου.

Ἡ ἐμβριθὴς καὶ γλαφυρὰ μελέτη ἡ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐν ταῖς στήλαις τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἀπὸ ἔτους καὶ ἐπέκεινα ἐκ διαλειμμάτων καταχωρισθεῖσα, προϊὸν τοῦ καλάμου τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀνδρέου Κοπάση ἐφέντη, ὃς μετὰ παντὸς ἐπαίνου ὑπερτέρας ἐπιστημονικῆς ἐνδελεχείας καὶ ζήλου ἀμιμήτου ἐνδιατρίβει περὶ τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν, ἐξεδόθη ἔναγχος τῶν πιεστηρίων τοῦ ἡμετέρου Τυπογραφείου εἰς ἰδιαίτερον κομψὸν τομίδιον ὑπὲρ τὰς 250 σελίδας ἀριθμοῦν.

Τὸ πόνημα τοῦτο τοῦ διαπρεποῦς ἀρχαιολό-

γου ἀπηνθισμένον τὸ μὲν ἐκ διαφόρων παραπλησίων ἀρχαιολογικῶν εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων, ἅπερ ὡς ἐκ τῆς γλωσσομαθείας αὐτοῦ κατώρθωσε νὰ ἐπωφεληθῇ, τὸ δὲ ἐξ ἰδιαιτέρων ἀτρύτων μελετῶν τῆς Α. Ἐξοχότητος, ἀποτελεῖ πρωτότυπον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς φιλολογίᾳ σύγγραμμα, δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις πᾶσι τοῖς περὶ τὴν ἐπιστήμην τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν ἀρχαιολογίας φιλοτίμως ἀσχολουμένοις. Ὅτι δὲ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος συγγραφὴ τῆς Α. Ἐξοχότητος τυγχάνει ἐνδελεχοῦς ἐρεύνης καὶ μελέτης ἀποτέλεσμα ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ πονήματος ὑπὸ τοῦ ὁτηροῦ συγγραφέως δι' ὀλίγων λέξεων διατυπουμένων ἐπάγοντος «*ὠφείλομεν οὐχὶ νὰ διεξέλθωμεν ἁπλῶς, ἀλλ' ἐπισταμένως νὰ μελετήσωμεν τὰ ἐν διαφόροις γλώσσαις διασημότερα σχετικὰ συγγράμματα καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπὶ τῆς τοιαύτης μελέτης πορισμάτων νὰ γράψωμεν ἑλληνιστὶ ἔργον πρωτότυπον, δι' ὅπερ οὐδὲν ἄλλο βοήθημα εἴχομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ, ἢ τὰς τῇδε κἀκεῖσε τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν κατεσπαρμένας εἰδήσεις, ὧν ἡ συναγωγὴ ἀπήτει σύντονον ἐπίσης μελέτην τῶν συγγραμμάτων τούτων*».

Τοὺς δικαίους ἐπαίνους ἐπὶ τῷ ἀνυσιμωτάτῳ τούτῳ πονήματι ἀπονέμοντες τῇ Α. Ε. τῷ Ἀνδρέᾳ Κοπάσῃ ἐφέντῃ εὐχόμεθα ὅπως ἡ μὲν ἀφοσίωσις αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ταύτην παραγάγῃ καὶ ἄλλα παρόμοια ἔργα, ἄλλοις δὲ δῷ ἀφορμὴν πρὸς συντονωτέραν καλλιέργειαν, καθ' ὅσον, ὡς ἐν τέλει προστίθησιν ἡ Α. Ἐξοχότης λίαν ὀρθῶς «*ἡ τόσον ὠφέλιμος ἐπιστήμη αὕτη τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ παραμελουμένη παρ' ἡμῖν, ὡς μέχρι τοῦδε, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἐλλείπουσιν ἡμῖν οἱ κατάλληλοι ὅπως ἐπιδοθῶσι τελεσφόρως εἰς τὴν καλλιέργειαν ταύτης*.

Τὸ ἔργον ἀφιεροῦται τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντίνῳ τῷ Ε'.

Ληγούσης ὁσονούπω τῆς τεταγμένης τοῖς ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως νεωκόροις προθεσμίας, καθ' ἣν ὤφειλον μέχρι τῆς 10 προσεχοῦς Ἰανουαρίου ὅπως ἐφωδιασθῶσι διά τε τῶν Συστατικῶν καὶ τῶν Διαμονῶν αὐτῶν, συνιστᾶται τοῖς ἐν ταῖς Ἱεραῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερατικῶς τε καὶ ἱερατικῶς προϊσταμένοις, ὅπως μὴ ἀναγνωρίζωσιν ὡς τοιοῦτον πάντα νεωκόρον μὴ ἐφωδιασμένον διὰ τοῦ Συστατικοῦ καὶ τῆς Διαμονῆς αὐτοῦ ἐντὸς τῆς τεταγμένης προθεσμίας, ἀλλὰ καὶ καταγγέλλωσιν ἡμῖν τὸν τοιοῦτον διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 30 Δ]βρίου 1899.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς **Μ. Πρωτοσυγκελλίας.**

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

Καὶ διὰ τῶν ἐγχωρίων ἐφημερίδων καὶ διὰ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ὑπεμνήσθη διὰ ἰδίας πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς ἐγκαίρως τοῖς σεβασμιωτάτοις μητροπολίταις, ἐπισκόποις καὶ ἡγουμένοις, τοῖς εὐαρεστηθεῖσι ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν ὑπὲρ τοῦ πολυδαπάνου ἔργου μου ὅτι ἀνάγκη ὅπως ὡς τάχιον ἐπιστρέψωσί μοι τὰς ἀγγελίας ταύτας πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Α' Τόμου τοῦ Λεξικοῦ. Ἤδη, Θεῷ ἀρήγοντι, οὐ μόνον ὁ Α' Τόμος ἐξεδόθη καὶ διανέμεται, ἀλλὰ καὶ τοῦ Β' ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὑρισκομένου ἐξεδόθησαν ὑπὲρ τὰ εἴκοσι τυπογραφικὰ φύλλα, αἱ δὲ σχετικαὶ ἀγγελίαι δὲν ἀπεστάλησαν εἰσέτι.

Ὅθεν παρακαλῶ καὶ αὖθις αὐτοὺς ὅπως ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς ὑλικὰς θυσίας, εἰς ἃς ὑπεβλήθην χάριν τοῦ πονήματός μου καὶ τὰς πρὸς τοῦτο ἐπειγόντως ἀπαιτουμένας πρὸς ἀποπεράτωσιν δαπάνας, εὐαρεστηθῶσι νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν εἰρημένων ἀγγελιῶν συντελοῦντες οὕτως εἰς τὴν ταχυτέραν τοῦ συγγράμματος ἔκδοσιν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 4 Νοεμβρίου 1899.

Ι. Χλωρός.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικήν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 3**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

Πρό τινος χρόνου ἐδημοσιεύθη ἔν τινι ἐγχωρίῳ φύλλῳ ὅτι οἱ Πατέρες Μονῶν τινων καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἀτταλείας ἐκποιοῦσιν εἰς ξένους περιηγητὰς ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ κειμήλια τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Γενομένης ἁρμοδίως τῆς προσηκούσης ἐξετάσεως καὶ ἐξακριβώσεως, κατεδείχθη ὅτι τὰ δημοσιευθέντα ἦσαν ὅλως ἀνυπόστατα, ἄτε οὐδεμιᾶς ἀπεμπολήσεως κειμηλίου τινὸς εἰς τὰ ὑποδεικνυόμενα μέρη παρ' οὐδενὸς γενομένης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά— Μία ἐπιγραφὴ ἀνεξήγητος — Σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπιστήμην τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν — Τὸ Γηρομέριον Σταυροπηγιακὴ Μονὴ καὶ ἐξαρχία ἐν Θεσπρωτίᾳ — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ Α. Θ. Π. ἐν τοῖς ἀνακτόροις. — Χθὲς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη Ἀριστάρχου βέη μετέβη εἰς τὰ ἐν Γιλδὶζ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα καὶ ὑπέβαλεν ἁρμοδίως τῷ σεπτῷ ἡμῶν Ἄνακτι Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν τὰς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Βαϊραμίου εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

Εἶτα ἡ Α. Θ. Π. συγχαρεῖσά τισι τῶν ἀνωτέρων ἀνακτορικῶν ὑπαλλήλων ἐπεσκέψατο τὴν Α. Υ. τὸν πρωθυπουργὸν καὶ πάντας τοὺς ἐξοχωτάτους ὑπουργούς.

—*Ἐκλογὴ Μητροπολίτου Κυζίκου.* — Τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Κυζίκου χηρευσάσης πρό τινος ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου αὐτῆς κυροῦ Νικοδήμου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐσκέψατο περὶ ἐκλογῆς διαδόχου. Προταθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Νικαίας Σωφρονίου, Θεσσαλονίκης Ἀθανασίου καὶ Ρόδου Κωνσταντίνου καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ἅμα τῇ λήξει τῆς συνεδρίας, ἐξελέγη μητροπολίτης Κυζίκου ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ρόδου Κωνσταντῖνος.

Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Ἀρτάκης, Δαρδανελλίων καὶ Πανόρμου τηλεγραφικῶς ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου αὐτῶν Κωνσταντίνου.

— *Συνέντευξις.*—Τῇ Τρίτῃ οἱ ἐκ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος καὶ Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἄρχοντος Καπουκεχαγιὰ Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου, μεταβάντες παρὰ τῇ Α. Υ. τῷ ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων Ἀβδουλραχμὰν πασᾷ, ἔσχον συνέντευξιν περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων μετά τε τῆς Α. Ὑψηλότητος καὶ τῆς Α. Ε. τοῦ ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων τμηματάρχου Ζιβὲρ Βέη.

— *Ἐπισκέψεις.*— Ὡσαύτως ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Βαϊραμίου χθὲς καὶ σήμερον ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο τοὺς ἐν διαθεσιμότητι ὑπουργοὺς καὶ ἄλλους ἀνωτέρους τοῦ κράτους λειτουργοὺς καὶ μεγιστᾶνας ἡ Α. Πανοσιολογιότης, ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἄρχοντος Καπούκεχαγια Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου.

—*Ἐπέτειοι ὀρομάτων.*—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τῇ Δευτέρᾳ, μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ

Μεγάλου, τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσρήσεις καὶ εὐχὰς τοῖς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν ἑορτὴν ἄγουσιν ἀξιοτίμοις Α. Σούρλα Α. Μάγκῳ καὶ τῷ ἄρχοντι Καπουκεχαγιᾷ τῶν Πατριαρχείων Α. Οἰκιάδῃ ἐφέντῃ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου, συγχαρῇ δὲ τηλεγραφικῶς τῷ ἐν Παρισίοις διατρίβοντι Α. Ψυχάρῃ. Τῇ Τρίτῃ δὲ, μνήμῃ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς τοῖς ἑορτάζουσι μητροπολίταις Θεσσαλονίκης, Ἀδριανουπόλεως, Ἰκονίου, Μιτυλήνης, Καστορίας καὶ Σισανίου.

—*Διορισμός.*—Μέλος τῆς εἰσηγητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου διωρίσθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Σηλυβρίας Κωνστάντιος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος μητροπολίτου Πελαγονίας Ἀμβροσίου.

—*Ἐκλογὴ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.* — Ὁ πανοσιολογιώτατος Τοποτηρητὴς τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Π. τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου, τηλεγραφικῶς μὲν τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ, διὰ γράμματος δὲ χθές.

Ἐκ τούτου καταφώρως τετεχνασμένη καταδείκνυται ἡ ὑπὸ ἐγχωρίου ἐφημερίδος ἀναγραφεῖσα πρό τινος εἴδησις ὅτι δῆθεν ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ νέῳ Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας.

Τοῦ λόγου δὲ περὶ τετεχνασμένων εἰδήσεων προκειμένου, σημειοῦμεν ὅτι παραπλησία ἐτύγχανε καὶ ἡ πρό τινος ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος ἀναγραφεῖσα ὅτι δῆθεν ὁ ἐνταῦθα πράκτωρ τῆς Βουλγαρίας Γκέσωυ ἐπεσκέψατο πρό τινος τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

—*Ἐπαρχία Ἰκονίου.*—Τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου διαβιβασάντων τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐσχάτως ἀναφορῶν, ἄλλων μὲν ὑπέρ, ἄλλων δὲ κατὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ἰκονίου Ἀθανασίου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐνέκρινεν ὅπως ζητηθῇ ἡ ἐπὶ τῶν διατυπουμένων κατηγοριῶν ἀπολογία τῆς Α. Πανιερότητος.

— *Ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων.* — Ἀπὸ πολλοῦ τυχὼν τῆς ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας σήμερον ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν χάριν ἰδίων ὑποθέσεων ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Ἰωακείμ, ὃς καὶ κατευθυνθεὶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

—*Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης.*—Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἔκρυθμον οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἐν ᾗ ἀπό τινος διατελεῖ ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ἔν τινι τῶν συνεδριῶν αὐτῆς τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος προέβη εἰς λῆψιν συντονωτέρων μέτρων ὑπὲρ βελτιώσεως τῆς καταστάσεως ταύτης. Οὕτω κρίνασα ἀναγκαῖον τὸν διορισμὸν ἡγουμένου τῆς Μονῆς ἔξωθεν, διώρισεν ἐξ ὀφφικίου τοιοῦτον τὸν τέως προϊστάμενον τῆς ἐν Κοντοσκαλίῳ ἁγίας Ἐλπίδος πανοσ. ἀρχιμανδρίτην Μακάριον Σκλαβίδην, ἀπήλλαξε δὲ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τὸν τέως ἐξ ὀφφικίου ὡσαύτως καὶ προσωρινῶς τοιοῦτον Γερμανόν. Πρὸς τούτοις θεωρήσασα συντελεστικὸν τὸν διορισμὸν δύο λαϊκῶν μελῶν, ἐκλεγομένων τοῦ ἑνὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Δράμας, καὶ τοῦ ἑτέρου ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἐλευθερουπόλεως, μελλόντων δὲ ἵνα σὺν τῷ ἡγουμένῳ ἐποπτεύωσι τὰ τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως τῆς εἰρημένης Μονῆς, διεβίβασε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην τοῖς οἰκείοις μητροπολίταις διὰ τὰ περαιτέρω. Συγχρόνως δὲ προέβη εἰς διορισμὸν εἰδικοῦ γραμματέως τῆς Μονῆς ἐκλέξασα τοιοῦτον τὸν ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀναστάσιον Παναγιωτίδην.

ΜΙΑ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΝΕΞΗΓΗΤΟΣ.

Εἰς ὀλιγόωρον ἀπὸ τῶν Χανίων τῆς Κρήτης ἀπόστασιν καὶ ἐν λαμπροτάτῃ θέσει τῆς χερσονήσου Ἀκρωτηρίου ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ ἐπιλεγομένη τῶν Τζαγκαρόλων, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν κτιτόρων αὐτῆς, ἀδελφῶν Ἱερεμίου καὶ Λαυρεντίου τῶν Τζαγκαρόλων.

Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοί, κατὰ τὰς σωζομένας πληροφορίας καὶ παραδόσεις, ἦσαν Ἐνετοὶ εὐπατρίδαι τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ζήσαντες κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα.

Τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν θρησκείαν ἀσπασθέντες καὶ μοναχοὶ γενόμενοι, μετέβησαν εἰς τὴν νῆσον καὶ ᾠκοδόμησαν, ἰδίαις δαπάναις, τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκείνην Μονήν, ἧς ὁ ναὸς καὶ πάντα τὰ ἐξαρτήματά εἰσιν οὐκ εὐκαταφρονήτου ἀρχιτεκτονικῆς τέχνης.

Κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς Μονῆς ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1631. Ἑκατέρωθεν δὲ τῆς κυρίας πύλης τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσι δύο ἐπιγραφαί, ἡ μὲν ἑλληνιστί, ἡ δὲ λατινιστί, ἐν αἷς μνημονεύονται τὰ ὀνόματα τῶν κτιτόρων Ἱερεμίου καὶ Λαυρεντίου, κάτωθεν δὲ τῆς ἑλληνιστὶ κεχαραγμένης ἐπιγραφῆς ὁρᾶται ἡ χρονολογία 1634. Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Μονῆς.

Ὅτε, ἐν τῇ νήσῳ ἔτι διατρίβων, ἐπεσκέφθην τὸ πρῶτον τὴν Μονὴν ταύτην, εὗρον ὡς Ἡγούμενον αὐτῆς τὸν βραδύτερον ἐπίσκοπον Ἱερο-Σιτείας γενόμενον Γρηγόριον Παπαδοπετράκην, ἄνδρα λόγιον, ὃς ἐπεδείξατό μοι ἐν χειρογράφῳ τὴν ὑπ' αὐ-

τοῦ, κατόπιν πολλῶν μελετῶν καὶ ἀναζητήσεων, συγγραφεῖσαν ἱστορίαν τῆς Μονῆς μετὰ βιογραφίας τῶν κτιτόρων αὐτῆς.

Ἥ τε βιογραφία τῶν ἀδελφῶν Τζαγκαρόλων καὶ ἡ καθόλου ἱστορία τῆς Μονῆς ἐστιν ἄγαν ἐνδιαφέρουσα. Ἀλλὰ περὶ τούτου μὴ ὄντος τοῦ λόγου ἐνταῦθα, ἐρχόμεθα ἀμέσως εἰς τὸ κύριον θέμα διὰ τῶν βραχειῶν τούτων γραμμῶν.

Εἰς διάφορα μέρη τῆς Μονῆς φαίνονται ὁλόγραφοι ἐπιγραφαί. Μία ἐξ αὐτῶν εἶνε ἡ ἑπομένη.

ΕΙC ΘC ΕΝ ΤΡΙΣΙ ΚΑΙ ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΝ.

Ὑπερθεν δὲ μιᾶς κρήνης ἀναγινώσκεται ἡ ἄλλοθεν γνωστὴ ἐπιγραφή.

Νιψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν.

Ἀλλ' ἡ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα ἐπιγραφὴ εἶνε ἡ ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ κυρίως ναοῦ, ὕπερθεν τῆς κυρίας πύλης, ἀποτελουμένη δ' ἐκ τῶν ἑπομένων ἓξ γραμμάτων.

Β Γ V Θ Τ Π

Τὰ γράμματα ταῦτα, ἐν μεγάλῳ σχήματι κεχαραγμένα, πολλαχῶς ὑπὸ πολλῶν ἡρμηνεύθησαν καὶ διάφορος ὑπὸ διαφόρων ἐξήγησις ἐδόθη εἰς αὐτά.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις, ἥτις, ἐδόθη εἰς τὰ γράμματα ἐκεῖνά ἐστιν ἡ ἑξῆς :

Βάθος Γνώσεως, Ὕψιστος Θεός, Τρισυπόστατος, Παντοκράτωρ.

Τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἀποδέχεται καὶ ὁ ἀρχαιολογῶν ἄγγλος περιηγητὴς Pashley καὶ ταύτην ἀναγράφει εἰς τὸ περὶ τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς κεφάλαιον τοῦ ἀξιολόγου συγγράμματος αὐτοῦ Travels in Grete London MDCCCXXXVII.

Ἄλλοι δὲ πάλιν, παραδέχονται μὲν κατ' ἀρχὴν τὴν ἑρμηνείαν ταύτην, διορθοῦσιν ὅμως αὐτὴν ὡς ἑξῆς :

Βάθος Γνώσεως, Ὑψίστου Θεοῦ, Τρισυποστάτου, Προσκυνουμένου·

Ὁ προμνημονευθεὶς ὅμως ἡγούμενος, ὁ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς ἀσχοληθεὶς καὶ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν μελέτην καὶ ἑρμηνείαν τῆς εἰρημένης ἐπιγραφῆς ἐνδιατρίψας, ἡρμήνευσεν αὐτὴν οὕτω:

Βαῖνε, Γῆϊνε, ὕμνησον, Θεόν, Τρισυπόστατον, Παντοκράτορα.

Ἄλλοι δὲ πάλιν διορθοῦσι τὴν ἀνωτέρω ἐξήγησιν ὡς ἑξῆς :

Βάδισον γοργῶς ὑμνῆσαι Θεὸν Τρισυπόστατον, Παντοδύναμον.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, αἱ ἀνωτέρω ἀναγραφεῖσαι ἑρμηνεῖαι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αὐθεντικαί, διότι ἐπὶ οὐδεμιᾶς ἱστορικῆς ἐνδείξεως, αὐθεντικόν πως κῦρος παρεχούσης, στηρίζονται. Ἐπίσης δὲ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐξήγησις, ἣν δύναταί τις ν' ἀποδώσῃ εἰς τὰ ἓξ ἐκεῖνα γράμματα, ἐκ τῆς ταὐτότητος τῶν γραμμάτων τούτων πρὸς τ' ἀρχικὰ γράμματα ἓξ διαφόρων τάξεων, ἔσεται ὅλως ὑποθετική, καθόσον δὲν πρόκειται νὰ ἑρμηνευθῇ ἡ ἐπιγραφὴ ἐκείνη διὰ τοῦ συνδυασμοῦ πέντε λέξεων, πλήρη ἔννοιαν ἀποδιδουσῶν καὶ ἐχουσῶν ὡς ἀρχικὰ γράμματα τὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἀποτελοῦντα. Ζητητέα ἡ ἀληθὴς σημασία, ὑπὸ τὴν ὁποίαν οἱ κτίτορες ἐνεχάραξαν τὴν ἐπιγραφὴν ἐκείνην.

Μεθ' ὅλας τὰς ἐρεύνας, ἃς ἐποιησάμεθα κατὰ τὰς ἀνὰ τὴν νῆσον ἅπασαν πολλὰς περιοδείας ἡμῶν, οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὐδεμίαν ἔνδειξιν ἱστορικὴν ἢ παράδοσιν ἀνεύρομεν, βοηθοῦσαν εἰς τὴν ἀκριβῆ τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἐπιγραφῆς ἑρμηνείαν.

Καθ' ἡμᾶς οὖν ἡ ἐν λόγῳ ἐπιγραφὴ δὲν ἡρμηνεύθη ἀκριβῶς εἰσέτι. Πιθανὸν δ' ἡμέραν τινὰ ν' ἀνευρεθῇ ἡ ἀληθὴς αὐτῆς σημασία ἔν τινι περὶ τῆς Μονῆς συγχρόνῳ ἐγγράφῳ, ὅπερ ἀφεύκτως θὰ ὑπάρχῃ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Ἐνετίας ὅπου εὑρίσκονται κατατεθειμένα ἅπαντα τὰ ὀγκώδη τῆς μακρᾶς Ἐνετικῆς κυριαρχίας ἀρχεῖα.

Ὁ Μέγας Ῥήτωρ

Α. Ε. ΚΟΠΑΣΗΣ.

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ*

Β'.

Δευτέρα σπουδαιοτάτη σφαῖρα, ἐν ᾗ ἐκφαίνεται ἡ ἀνθρωπίνη δρᾶσις, εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ πολιτική. Ποίαν δὲ σχέσιν καὶ κοινωνίαν πρὸς τὴν σφαῖραν ταύτην ἔχει τὸ ἔργον καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ὅτι δηλ. οὐδεμίαν, τοῦτο δὲν χρήζει ἀποδείξεων. «Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν καὶ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς» (Λουκ. 12, 14), ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε παρεκλήθη νὰ λύσῃ κλη-

* Συνέχεια παρελθόντος ἔτους ἀπὸ σ. 498—501.

ρονομικήν τινα διαφοράν. Ὅτε δὲ οἱ Φαρισαῖοι, θέλοντες νὰ περιπλέξωσι τὸν Ἰησοῦν εἰς ζητήματα πολιτικά, ἀπέτειναν πρὸς αὐτὸν τὴν γνωστὴν πονηρὰν ἐρώτησιν «ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ;» (Ματθ. 22,17), οὗτος εἰς ἀπάντησιν ἐδήλωσε κατηγορηματικῶς ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς ἔργον τοῦ Θεοῦ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς ὑποθέσεις πολιτικάς, ὑποδείξας ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ὀφείλει νὰ συγχέῃ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα αὐτοῦ μετὰ τῶν πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ἀλλὰ μήπως καὶ εἰς τὸν Πιλάτον δὲν ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ἐξουσία ἦτο δεδομένη εἰς αὐτὸν ἄνωθεν (Ἰω. 19,11), χωρὶς νὰ συζητήσῃ κατὰ πόσον ἦτο κανονικὴ ἢ παράνομος ἡ ἐπ' αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰουδαίας κοσμικὴ ἐξουσία τῶν Ρωμαίων;

Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν τὴν εἰς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας ὑποταγὴν συνιστᾷ οὐχὶ ἁπαξ εἰς τοὺς χριστιανούς, καὶ δὴ «οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν (=διὰ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας), ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν» (Ρωμ. 13,5), οὐδαμοῦ ποιῶν διάκρισιν μεταξὺ νομίμων καὶ αὐθαιρέτων, ὁμοπίστων καὶ ἀλλοπίστων, ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἀρχῶν. Τίς βασιλεὺς ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀπεχθέστερος εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον τοῦ βασιλέως Ἡρώδου, ὅστις ἐπιβαλὼν τὰς χεῖρας τοῦ κακῶσαί τινας ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀνελὼν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου προσέθετο συλλαβεῖν καὶ τὸν Πέτρον αὐτὸν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς τὴν φυλακὴν (Πράξ. 12,1—3); Καὶ ὅμως ὁ ταῦτα ὑποστὰς ἀπόστολος Πέτρος δὲν ἐξαιρεῖ καὶ τὸν Ἡρώδην τοῦτον, ἢ μᾶλλον αὐτὸν ἴσως ἔχει ὑπ' ὄψει, ὅτε παραγγέλλει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν εἰς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὑποταγὴν (Α΄ Πέτρ. 2,13—14).

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν ἡ κοσμικὴ τῶν Ρωμαίων ἐξουσία κατεδίωκε τοὺς χριστιανοὺς ὡς πολιτικοὺς ἐγκληματίας, ὄχι διότι πράγματι οὗτοι ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ διότι οἱ ἐθνικοὶ διῶκται, παρ' οἷς ἡ θρησκεία ἦτο ἀναποσπάστως συνδεδεμένη πρὸς τὸν πολιτικὸν βίον καὶ τὴν λοιπὴν κοινωνικὴν δρᾶσιν, οὐδὲ νὰ φαντασθῶσιν ἠδύναντο ὅτι πράγματι οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας θρησκείας δὲν ἐπεδίωκον πολιτικοὺς σκοπούς. Καὶ ὅμως καὶ οὕτως ἀδίκως διωκόμενοι καὶ τυραννούμενοι οἱ χριστιανοὶ ἔμενον μετὰ καρτερίας καὶ ὑπακοῆς πιστοὶ εἰς τὰς τεταγμένας ἐπ' αὐτῶν ἀρχάς. Ἀλλὰ καὶ ὅτε ὁ χριστιανισμὸς ἐγένετο θρησκεία τοῦ κράτους, καὶ τότε δὲν μετήλλαξε τὰς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν σχέσεις καὶ συμπεριφοράν. Μήπως δὲν ἠνέχθησαν καὶ μετὰ ταῦτα οἱ χριστιανοὶ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους βασιλεῖς ἐθνικοὺς καὶ αἱρετικούς; Ξένη πρὸς τὴν πολιτικὴν ἡ ὀρθοδοξία, οὐδέποτε συνεταύτισε τὴν τύχην αὐτῆς πρὸς σύστημά τι πολιτικόν, διὸ καὶ ἐπέζησε τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, θὰ ἐπιζήσῃ καὶ ἄλλων πολιτικῶν συστημάτων καὶ θέλει ὑπάρχει ἀσινὴς καὶ ἀνεπηρέαστος ὑπὸ τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, διότι αἱ προθέσεις καὶ οἱ σκοποὶ αὐτῆς κεῖνται ἐν τῇ αἰωνιότητι, ἐνῷ τῆς πολιτικῆς μόνον προσωρινὰ συμφέροντα δύνανται νὰ ὑπάρξωσι.

Ἀλλοίαν ὁδὸν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἠκολούθησεν ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία. Ἴσως ἡ μὴ βαθεῖα κατανόησις τοῦ χριστιανισμοῦ, ἴσως δὲ καὶ αἱ ἱστορικαὶ περιστάσεις, ὡς εἴθισται νὰ λέγηται, συνετέλεσαν, ὅπως ὁ ἐν τῇ Δύσει χριστιανισμὸς ἐπὶ τῶν χρόνων ἤδη τῶν πρώτων χριστιανῶν αὐτοκρατόρων στενῶς συνδέσῃ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ πρὸς εἶδός τι πολιτικῆς. Ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον τὰ θρησκευτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ συμφέροντα τόσον στενῶς ἐσχετίσθησαν ἐν τῇ Δύσει, ὥστε ἐπήνεγκον ἀμαύρωσιν τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς συνειδήσεως παρὰ τοῖς πιστοῖς. Ἐπὶ τέλους συνέβη, ὥστε τὰ πολιτικὰ συμφέροντα νὰ παραγκωνίσωσιν εἰς δευτέραν μοῖραν τὰ συμφέροντα τῆς πίστεως καὶ ὁ ρωμαῖος πρωθιεράρχης ἀπὸ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ νὰ μεταμορφωθῇ εἰς ἐπίγειον βασιλέα καὶ πολιτικὸν πράκτορα. Πόσον διεστράφησαν αἱ ἰδέαι ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ἀπόδειξις οἱ θρῆνοι καὶ ὀδυρμοί, οἵτινες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκπέμπονται ἐκ τοῦ Βατικανοῦ ἐπὶ τῇ ἀποστερήσει τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἐνῷ ἔπρεπεν οἱ ἐν αὐτῷ νὰ δοξάζωσι τὸν Θεόν, διότι διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Ρώμης ὑπὸ τῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων παρέσχεν εὔκαιρον ἀφορμὴν πρὸς ἀνάνηψιν.

Καταφαίνεται τοιουτοτρόπως ὅτι ἡ «χριστιανικὴ» πολιτικὴ εἶνε ἐφεύρεσις καθαρῶς δυτική. Καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ ἀψώμεθα τῆς ξένης τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἀσθενείας ταύτης, ἂν τελευταίως οἱ παρ' ἡμῖν θαυμασταὶ τῆς Δύσεως δὲν ἐπεχείρουν νὰ συστήσωσι καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν πολυθρύλητον ταύτην «χριστιανικὴν» πολιτικήν. [1]

---

1). Ὁ γνωστὸς παπολάτρης Βλ. Σολοβιώφ, κηρύττων τὴν «χριστιανικὴν πολιτικὴν» ἐν τῷ συγγράμματι «Ἐθνικὰ ζητήματα ἐν Ρωσσίᾳ», καὶ ὁ κόμης Λ. Τολστόης, διδάσκων ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ὀφείλει νὰ μὴ συμβιβασθῇ πρὸς οὐδεμίαν πολιτικήν, κατ' οὐσίαν ὑποστηρίζουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν, ὅτι δηλ. τὸ κράτος καὶ ἡ πολιτικὴ ὀφείλουσι νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸν χριστιανισμόν τὸν νεωστὶ ἐφευρεθέντα ὑπὸ τῶν κκ. Σολοβιώφ καὶ Τολστόη. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρατηροῦμεν-

Τὸ πρόβλημα τῆς πολιτικῆς συνίσταται ἐν γένει ἐν τῇ τακτοποιήσει τῶν σχέσεων τῶν τε μεταξὺ τῶν μελῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους (ἐσωτερικὴ πολιτικὴ) καὶ τῶν μεταξὺ κρατῶν καὶ ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα (ἐξωτερικὴ πολιτική). Αἱ σχέσεις αὗται εἶναι ὁ «κόσμος» ἐκεῖνος «ὁ ἐν τῷ κακῷ κείμενος», περὶ οὗ ἐρρέθη ὅτι «οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα» (Ματθ. 17,7). Ὁ πολιτικός, ὡς υἱὸς τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ συμμορφοῦται πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ συχνάκις καταφεύγει ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν βίαν, τὴν πονηρίαν καὶ τὸ ψεῦδος, γινώσκων ὅτι πάντα ταῦτα εἶνε ἀναγκαῖα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἔνθα «ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα». Ὁ πολιτικὸς δὲν διστάζει νὰ ἀντιτάξῃ κακὸν ἀντὶ κακοῦ καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, θεωρῶν ἐπιτετραμμένον ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸν δι' ἀπάτης καὶ δόλου θρίαμβον τοῦ δικαίου κατὰ τῆς ἀδικίας. Κηρύττει πολέμους ἕνεκα ὑλικῶν ὑπολογισμῶν, θανατοῖ τὸν ἔνοχον καὶ ἂν ἔτι οὗτος εἰλικρινῶς μετενόησε, καὶ διὰ δόλου συλλαμβάνει καὶ ἐλέγχει τὴν ἐνοχὴν τοῦ ἅρπαγος ἢ τοῦ λῃστοῦ. Ἐπιτρέπεται καὶ προσήκει νὰ κριθῇ ὁ πολιτικὸς οὗτος ἐξ εὐαγγελικῆς ἀπόψεως; Ἥκιστα βεβαίως. Ἡ ἐφευρετικότης καὶ ἡ πανουργία τοῦ διαβληθέντος εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ οἰκονόμου, προβάντος πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ εἰς καταδολίευσιν τῶν λογαρισμῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ (Λουκ. 16,1—), εἶνε πρᾶξις ἥκιστα ἀνεκτὴ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ, ὁ εἰς ταύτην ὅμως προβὰς πανοῦργος οἰκονόμος ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου κυρίου αὐτοῦ ὡς φρόνιμος καὶ ἐπικροτεῖται βεβαίως καὶ ὑπὸ πάντων τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, οἵτινες «φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν (τὴν ἑαυτῶν εἰσι» (Λουκ. 16,8).

Ἐκ χριστιανικῆς ἀπόψεως «ἡ κακία τοῦ κόσμου τούτου» εἶνε φαινόμενον ἀναγκαῖον, ἡ δὲ πάλη ἐν αὐτῷ τοῦ φυσικοῦ κακοῦ πρὸς τὸ φυσικὸν ἀγαθὸν εἶνε διηνεκής. Τὸ ἔργον δὲ τοῦ Μεσσίου δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων καὶ διατάξεων τῶν κοσμικῶν κρατῶν, ὡς ἐφαντάζοντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις εἶνε βασιλεία οὐχὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἰδοὺ πῶς σκέπτεται περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Μόσχας Φιλάρετος. «Ὁ Σωτὴρ Χριστὸς συνέστησεν Ἐκκλησίαν καὶ οὐχὶ κράτος. Τῇ δυνάμει τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου τῆς χάριτος οὗτος διευθετεῖ τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, ἐνῷ τὸ κράτος προσπαθεῖ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐξωτερικοῦ νόμου νὰ τακτοποιήσῃ καὶ περιφρουρήσῃ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων καὶ τὸν πολιτικόν. Τούτου ἕνεκα τὸ κράτος οὐχὶ πάντοτε δύναται νὰ ἀκολουθῇ τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ἔχει ἰδίας ἀρχάς, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ ἀποβαίνῃ ἀνάξιον τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ χριστιανισμὸς π. χ. λέγει «τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ (δι' ἀδικίας ἐπὶ δικαστηρίου) τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.» Ἀλλὰ τὸ κράτος δὲν δύναται νὰ εἴπῃ εἰς τὸν παθόντα «δὸς εἰς τὸν ἅρπαγα καὶ ὅ,τι εἰσέτι οὗτος δὲν ἀφῄρεσεν ἀπὸ σοῦ». Μὲ τοιοῦτον νόμον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συγκρατηθῇ κράτος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι καὶ ἀγαθοὶ καὶ πονηροί· Διὸ κατ' ἀνάγκην λέγει εἰς τὸν παθόντα, ἀποτάθητι εἰς τὸ δικαστήριον, ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δὲ ἀναγκάζεται ὁ πονηρὸς ἢ ἀναιδὴς ἅρπαξ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ἁρπαγέν, ἐλεγχόμενος καὶ τιμωρούμενος διὰ τὴν ἁρπαγήν. Ἰδοὺ καὶ ἄλλο ἀπόφθεγμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀναφερόμενον εἰς τὰς τιμωρίας, ἃς καθώρισεν ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως· «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντ' ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ» (Ματθ. 5, 38,39). Ἀλλὰ καὶ τὸ παράγγελμα τοῦτο ἡ κυβερνητικὴ νομοθεσία ἀδυνατεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ. Ὁ Σωτὴρ δὲν εἶνε κῶδιξ ποινικός, οὐδὲ ὁμιλεῖ οὕτως, ἵνα μεταβάλῃ τὸ εἶδος καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ποινῆς. Παραδίδει νόμον πνευματικόν, τὸν νόμον τοῦ ὑπομένειν καὶ μὴ ἀπαιτεῖν τιμωρίας διὰ τὴν ὕβριν».[2]

Ἀλλά, θὰ ἀντείπῃ τις καὶ ἐνταῦθα, ὁ χριστιανισμὸς λοιπόν, ὅστις ἐξαγιάζει τοὺς πιστοὺς καὶ τὰς

ὅτι μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν διδασκαλιῶν τοῦ κ. Σολοβιώφ καὶ τοῦ κόμητος Τολστόη ὑπάρχει μεγάλη κατ' ἀρχὴν συνάφεια, καὶ δὴ μείζων ἢ ὅση φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Ὁ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Σολοβιώφ ἐκχριστιανισμὸς τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ κατ' οὐσίαν εἶνε ταὐτόσημος πρὸς τὴν Τολστοϊκὴν ἀποκήρυξιν ἀμφοτέρων ὡς ἐχθρῶν δῆθεν τοῦ ἀληθοῦς χριστιανισμοῦ. Ἡ ἄρνησις τοῦ «ἱστορικοῦ χριστιανισμοῦ» καὶ ἡ προσδοκία ἐν τῷ μέλλοντι χριστιανισμοῦ τινος «παγκοσμίου» εἶνε θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς τε θεολογίας τοῦ κ. Σολοβιώφ καὶ τοῦ Τολστοϊσμοῦ.

2). Συλλογὴ γνωμῶν καὶ κρίσεων, τ. ε', μ. 1ον σελ. 129—134.

Ἡ κρίσις αὕτη τοῦ μεγάλου ὀρθοδόξου θεολόγου ἀποτελεῖ ἰσχυρότατον ἔλεγχον κατά τε τοῦ Βλαδ. Σολοβιώφ, ὅστις ἐν τῷ φυλλαδίῳ «Τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἠθικὴ» πειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ κακουργοδικεῖα οὐδὲν δικαίωμα ἔχουσι νὰ ὁρίζωσι τὴν ἐνοχὴν τοῦ δικαζομένου καὶ νὰ τιμωρῶσιν αὐτόν, καὶ τοῦ κόμητος Τολστόη, τοῦ ἰδιοτρόπως ἑρμηνεύοντος τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου« μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε» (Ματθ. 7,1).

ἐνεργείας αὐτῶν, δὲν ἐξαγιάζει ὡσαύτως καὶ τὰς χριστιανικὰς κοινωνίας καὶ τὰ κράτη, δὲν ἐξαγιάζει καὶ τὸν βίον καὶ τὴν ἐνέργειαν καὶ τούτων; Εἰς τὴν ἀντίρρησιν ταύτην θὰ ἀπαντήσωμεν ὡς ἑξῆς. Ὁ χριστιανισμὸς δὲν γινώσκει κοινωνίας καὶ κράτη, ἀλλὰ ἐπὶ μέρους πρόσωπα. Ἡ μόνη κοινωνία, ἣν ἔχει ὑπ' ὄψει τὸ Εὐαγγέλιον, εἶνε ἡ Ἐκκλησία, κοινωνία μὲν οὖσα καὶ αὕτη, ἀλλὰ κοινωνία διάφορος καὶ διακεκριμένη τῶν λοιπῶν κοινωνιῶν. Ὅτι δὲ ἐπὶ ἄλλων ἀρχῶν βασίζεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἢ τὰ πολιτικὰ συστήματα, ἐκφαντικώτατα ἐδήλωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐξ ἀφορμῆς ἀκριβῶς παραπλησίας τινὸς συγχύσεως ὑπ' αὐτῶν τῶν πολιτικῶν συστημάτων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. «Οἴδατε, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος» (Ματθ. 20, 25—26). Καὶ εἶπε τοὺς λόγους τούτους ὁ Ἰησοῦς Χριστός, οὐχὶ διότι ἠρνεῖτο τὸ νόμιμον τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν καὶ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ἐθίμων[3], ἀλλὰ διότι ὁ σκοπὸς τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συνίστατο, ὡς ἤδη ἐλέχθη ἀνωτέρω, οὐχὶ ἐν τῇ βελτιώσει τοῦ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἐν τῇ προετοιμασίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως γένωνται ἄξιοι πολῖται τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Διὸ καὶ βλέπομεν ὅτι ὁ πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς βίος καὶ ἐν τοῖς χριστιανικοῖς ἔθνεσιν ἀκολουθεῖ κατ' οὐσίαν τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἣν καὶ πρὸ Χριστοῦ ἠκολούθει ἐν τοῖς ἐθνικοῖς. Οἱ αὐτοὶ πόλεμοι, αἱ αὐταὶ καταδουλώσεις τοῦ ἑνὸς ἔθνους ὑπὸ τοῦ ἄλλου, ὁ αὐτὸς θρίαμβος τῆς ἰσχύος κατὰ τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἡ αὐτὴ κυριαρχία τῆς διαφθορᾶς, τῶν ἐγκλημάτων, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς μοχθηρίας ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν, οἷα κατ' οὐσίαν ὑφίστατο καὶ παρ' ἐθνικοῖς.

Ἄλλως τε τί τοῦ πολιτικοῦ βίου ἠδύνατο νὰ ἐξαγιάσῃ τὸ Εὐαγγέλιον; Τὸν πόλεμον; ἀλλ' ἐρρέθη «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν» (Ματθ. 5,44). Τὴν ἐθνικὴν φιλαυτίαν; ἀλλὰ καὶ περὶ ταύτης ἐλέχθη «Οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. 3,11). Τὴν ἐδαφικὴν κατοχήν; ἀλλ' ἐρρέθη «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλ. 23,1).

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ πᾶσα διάταξις μὴ στηριζομένη ἐπὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἀρχῆς «Ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος» (Ματθ. 20,26-28) εἶνε ἐξ εὐαγγελικῆς ἀπόψεως ἀπαράδεκτος. Εἶνε ὅμως δυνατόν, ἐρωτῶμεν, ἐν τῷ σημερινῷ πολιτικῷ βίῳ αἱ σχέσεις τῶν ἀρχόντων πρὸς τοὺς ἀρχομένους νὰ συμβαδίζωσιν ἀκριβῶς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἐκτάσει πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν τοῦτο παράγγελμα; Τί θὰ συνέβαινε, λ. χ., ἂν τις ἀπήτει τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ κοινωνικῷ βίῳ τῆς ὑψηλῆς εὐαγγελικῆς ἀρχῆς «Μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλ' ὅστις σε ραπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον» (Ματθ. 5,37—), ἥτις ἀρχὴ τυγχάνει ἄλλως ἐφαρμόσιμος καὶ ἐπιβάλλεται ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, τῷ ψυχικῷ, τῶν ἀνθρώπων βίῳ;

Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ ἀληθοῦς τούτου φύλακος καὶ ἐκδηλωτοῦ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ πνεύματος, θὰ ἴδωμεν ὅτι αὕτη οὐδέποτε εὐλόγησεν ἢ ὑπέθαλψε τοὺς πολέμους καὶ ὑπὲρ τῶν ὑψηλοτάτων ἔτι σκοπῶν ἐπιχειρουμένους. Εὐλόγησε πολλάκις, εἶνε ἀληθές, τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπερχόμενα εἰς τὸν ἀγῶνα, εὐχήθη περὶ τῆς νίκης τῶν ὀρθοδόξων καὶ οὐδέποτε ἐλησμόνησεν ἐν ταῖς προσευχαῖς αὐτῆς τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις πεσόντας, ἀλλὰ πάντα ταῦτα οὐδόλως εἶνε δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐξαγίασις καὶ δικαίωσις τοῦ πολέμου ἐκ χριστιανικῆς ἀπόψεως. Ὁ πόλεμος, οἱοσδήποτε καὶ ἂν εἶνε καὶ ἐξ οἱωνδήποτε λόγων καὶ ἂν προέρχηται, εἶνε κατὰ τὴν δόξαν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰ καὶ ἀναπόφευκτον πολλάκις, ἀλλὰ πάντοτε ὅμως κακὸν καὶ μόνον κακόν, διὸ καὶ διαρκῶς αὕτη εὔχεται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ἐὰν δὲ εἰς τὸ μέγα τοῦτο δυστύχημα καὶ κακὸν συμβῇ ποτε νὰ περιπέσωσι καὶ τὰ ἴδια αὐτῆς πιστὰ τέκνα, αὕτη ἐνισχύει καὶ ἐμψυχοῖ αὐτὰ διὰ τῆς εὐλογίας αὐτῆς, ὡς ἐνεψύχου ποτὲ καὶ τοὺς ἁγίους μάρτυρας βαδίζοντας εἰς τὰ μαρτύρια, καὶ εὔχεται ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς εὔχεται καὶ περὶ τῶν «καμνόντων,» καὶ

---

3). «Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως, παρελθὼν ἀνάπεσαι· ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ» (Λουκ. 17,7—9).

«αἰχμαλώτων.» Ἔτι ὀλιγώτερον ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶνε δυνατόν ποτε νὰ ἐπιδοκιμάσῃ καὶ εὐλογήσῃ τὴν καταδυνάστευσιν τῆς μιᾶς ἐθνικότητος ὑπὸ τῆς ἄλλης καὶ τὰς κατακτήσεις ξένων χωρῶν, ὑφ' οἱονδήποτε εὔλογον πρόσχημα καὶ πρὸς οἱονδήποτε σκοπόν, καὶ ἱερὸν ἔτι, καὶ ἂν γίνωνται.

(ἕπεται συνέχεια)

ΤΟ ΓΗΡΟΜΕΡΙΟΝ

ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΙΑ ΕΝ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑι

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 48 π. ἔ. φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐδημοσιεύθησαν ἀρκετὰ περὶ τῆς Μονῆς Γηρομερίου, ἐν οἷς καὶ τεμάχια διαφόρων ἐγγράφων ἀποκειμένων ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ ταύτῃ· ἀλλ' ὅπως ἐπὶ μᾶλλον ἱκανοποιήσωμεν τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀρχαιολογούντων, τῶν ἑκάστοτε τὰ κείμενα ἐπιζητούντων, ἐκπληρωθῇ δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς διὰ τῆς δημοσιεύσεως περισώσεως ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ τῶν ἀρχαίων ἐγγράφων, καὶ ὅπως δώσωμεν ἔτι ἐκτενεστέρας πληροφορίας καὶ ἱστορικὰς σημειώσεις περὶ τῆς Σταυροπηγιακῆς καὶ Ἐξαρχιακῆς Μονῆς ταύτης τῆς διαλαμψάσης ἔκπαλαι καὶ ἑστίας φώτων καταστάσης μέχρι τέλους τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος, ἀποσπῶμεν ἐκ τῆς ἀνεκδότου πραγματείας ἡμῶν, τῆς ὑπὸ τὸν ἀνώτερω τίτλον τὰ ἑξῆς, ἅτινα δημοσιεύομεν ἐπίσης διὰ τῆς ἐγκρίτου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» τῆς μόνης καταλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ ἐτῶν πολύτιμον ὕλην μέσης ἱστορίας τοῦ γένους ἀποθησαυρισάσης ἐν τοῖς φύλλοις αὐτῆς.

Α.

1. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ κατὰ δυτικὴν πλευρὰν καὶ δεξιᾷ τῆς θύρας ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἀνορθόγραφος ὅλως ἐπιγραφή:

Ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις τοῦ θεοφι-
λεστάτου δεσπότῃ κὺρ
Παρθενίου σὺν ἔτη †
ΑΧΟΘ .ν|= ἀνεγράφη καὶ
ἀνεστορήθη τῆς Ἁγίας καὶ ἐν-
δόξου καὶ ἀειπαρθένου
Μαρίας ἀπὸ ἐξοδείας τοῦ κὺρ κυρι-
ωτάτου Κὺρ Πάνου ἱερομνήμων
καὶ ἑξῆς εἰς αἰώνιον.

2. Ἐν τῇ χειρογράφῳ Ἀκολουθίᾳ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς Ὁσίου Νείλου, ἥτις προσκεκολλημένη ἐστὶν εἰς ἕτερον χειρόγραφον, ὅπερ περιέχει τὴν κανονικὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστι γραφικοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἥτις φέρει τὰ ἑξῆς ἐν ἀρχῇ: «Ἀκολουθία σὺν Θεῷ ἁγίῳ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ ἡγιασμένου τοῦ ἐν τῷ γηρομέρει», εὑρηται ὁ ἀνέκδοτος ἐπίσης μέχρι τοῦδε βίος αὐτοῦ ἔχων οὕτως:

Συναξάριον τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ ἡγιασμένου.

Νεῖλος ἀρετὰς ὡς ῥεῖθρον πελαγίζων
ἄρδει τὰς ψυχὰς ὡς τὴν γῆν ἄλλος Νεῖλος.

Ὁ μακάριος οὗτος καὶ μέγας ἐν ἀσκηταῖς πατὴρ ἡμῶν Νεῖλος ὑπῆρχεν ἐκ τῆς μεγάλης καὶ περιφανοῦς Κωνσταντινουπόλεως γεννήτορας ἔχων εὐγενεῖς καὶ πλουσίους, ἐκ βασιλικῆς φυλῆς τῆς τοῦ Λάσκαρι καταγομένους· ἐξ ἀπαλῶν οὖν εὐθὺς τῶν ὀνύχων τὸν μονήρη βίον ἀσπασάμενος, κατέλιπε συγγένειαν, δόξαν, πλοῦτον καὶ αὐτοὺς τοὺς γεννήσαντας καὶ λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν διαπόντιος ἐν τῇ τῶν ἀκοιμήτων μονῇ παρεγένετο· καὶ τὸ τῶν μοναχῶν ἐνδυσάμενος σχῆμα πρὸς τοὺς ἀσκητικοὺς ἀγῶνας ἀποδύεται· καὶ χρόνον ἐνδιατρίψας ἐκεῖσε συχνὸν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔρχεται καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θεασάμενος ἐλεημοσύνην παρ' αὐτῶν ὡς τις ἄγνωστος καὶ *προσάντης* ἐδέξατο· ἐκεῖθεν ἀπάρας σὺν ἄλλοις τισὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαμβάνει καὶ τὸν ζωοποιὸν προσκυνήσας τάφον καὶ τῶν ἐκεῖσε πάντων ἁγίων τόπων κατατρυφήσας, αὖθις ἐν Κωνσταντινουπόλει γίνεται γέροντί τινι Θεοφίλῳ ἑπόμενος· σὺν αὐτῷ οὖν μιχαὴλ τὸν παλαιολόγον ὡς βλάσφημον ἐξελέγξαντες τῆς βασιλείας τότε δραξάμενον καὶ τῇ τῶν λατίνων φρενοβλαβῶς *ὑποσυρρέντα* βλασφημίᾳ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι κακῶς φρονοῦντα καὶ λέγοντα, ἐξορίαν ἀμφότεροι κατακρίνονται· ἐν ἀκατίῳ βληθέντες μονότατοι ἄρτου χωρὶς καὶ ὕδατος καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ ριφθέντες, οὐ κωπίων, οὐ κυβερνήτην ἔχοντες, εἰμὴ μόνον τέσσαρας ἄρτους, οὓς γυνή τις θεοφιλὴς λαθραίως τούτους ἐδεξιώσατο· τεσσαράκοντα τοίνυν ἡμέρας τῇ θαλάσσῃ κινδυνεύοντες, μᾶλλον δὲ τῆς ἄνωθεν προνοίας φερόμενοι, ἐν τῇ τῶν ἁγίων ἀββάδων ἀπερρίφθησαν μονῇ καὶ τοῦ γέροντος πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, αὐτὸς τῇ πύλῃ τῆς μονῆς τριετῆ χρόνον προσεκαρτέρησε· κἀκεῖθεν πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην τρίτον γίνεται καὶ ἀνδρονίκῳ τῷ εὐσεβεῖ βασιλεῖ καὶ πᾶσι φανεὶς αἰδέσιμος εἰς ἱεροσόλυμα πάλιν παραγίνεται· καὶ πάντα τόπον ἅγιον περινοστήσας καταλαμβάνει τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ περὶ τὴν γῆν τῶν Σοδόμων γενόμενος καὶ εἰς *σιγὰς* μεταβὰς τήν τε γυναῖκα τοῦ Λὼτ καὶ τὴν ἀκρότομον θεασάμενος πέτραν καὶ πάντων τῶν ἐμφερομένων τῇ γραφῇ θείων θαυμασίων κατατρυφήσας, εἰς τὸ πίναιον ὄρος ἔρχεται· ἑπταετῆ τοίνυν ἐκεῖσε χρόνον

ἐγκαρτερήσας καὶ καλῶς τὴν τῶν πατέρων θεάρεστον ἀπομαξάμενος πολιτείαν πρὸς τὸ καρμήλιον ὄρος μετέβη καὶ τοσούτους ἐν αὐτῷ χρόνους τελέσας τὴν ἱεριχὼ καταλαμβάνει ἔνθα τριετίαν διάγων πρὸς τὸν ἰορδάνην ἀφίκετο καὶ δεκατέσσαρα προσμείνας ἔτη τῇ τοῦ ἁγίου Γερασίμου μονῇ, ἐκεῖθεν ἀπαίρει καὶ ἐν ταῖς νήσοις γενόμενος καὶ ταύτας διελθὼν ἐν πολλῇ κακουχίᾳ καὶ ἀσκήσει πρὸς πελοπόννησον ἔρχεται καὶ τὴν Κέρκυραν διαπεράσας εἰς τόπον ἱεριχὼ λεγόμενον καταντᾷ τοῖς τῶν κανίνων μέρεσι διακείμενον, ἔνθα δὴ κελλίον μικρὸν πηξάμενος διετέλει· μὴ μεταβαίνειν λοιπὸν ἐκ τοῦ γήρως δυνάμενος ἐν ᾧ τόπῳ καὶ ἱεριχιώτης ἐπεκλήθη, τὸ γὰρ ἴδιον ὄνομα μέχρι τέλους ἀπέκρυψε πᾶσιν, ἀλλὰ κἀκεῖθεν παρακληθεὶς παρά τινων θεοφίλων ἐξέρχεται καὶ περὶ τὸ Γηρομέριον γεγονὼς ἐκεῖθεν μέχρι τέλους προσεκαρτέρησε· μικρὰν οὖν ἐκεῖσε συναγαγὼν ἀδελφότητα καὶ τῇ μητρὶ τοῦ Κυρίου εὐκτήριον οἶκον δειμάμενος, τὸν συνήθη κανόνα τῆς ἀσκήσεως διετέλει· αἰδέσιμον οὖν αὐτὸν ἡ περὶ αὐτοῦ φήμη πανταχοῦ καὶ πᾶσι προϊοῦσα καὶ αὐτοὺς τοὺς δεσπόζοντας πρὸς αὐτὸν παραγίνεσθαι καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ εὐεργεσίας ἀξιοῦσθαι πεποίηκεν· ἦν γὰρ καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα περικείμενος· θεαρέστως τοίνυν βιώσας καὶ εἰς ἔσχατον γῆρας ἐλήλακὼς, περίπου τὰ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη γενόμενος καὶ περὶ τῶν ἑπομένων πολλοῖς προειπὼν πρὸς Θεὸν ὃν ἐπόθησεν ἐξεδήμησε πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου ἄγοντος, πολλῶν θαυμάτων ζῶν τε καὶ μετὰ θάνατον γέγονεν αὐτουργός· λέγεται δὲ τόν τε θάνατον αὐτοῦ προειπεῖν καὶ τὸν ἴδιον ἐπιδείξας τάφον ἐν τῇ πέτρᾳ αὐτομάτως εὑρεθέντα· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἐν τῷ τάφῳ ἱσταμένης πλατάνου ρίζαν, πηγὴν εἶπεν ὕδατος ἀναβλῆσαι τῇ ὥρᾳ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ὃ καὶ γέγονε, μετὰ δὲ χρόνον τινῶν βουληθέντων τὸ ἅγιον αὐτοῦ θεάσασθαι λείψανον, οὐ συνεχώρησεν ὁ Θεός· σπήλαιον γὰρ ἀπορραγὲν τὸν τάφον ἐπεκάλυψε καὶ ἔστι κεκαλυμμένος μέχρι τῆς σήμερον».

Εἰς ἕτερον χειρόγραφον νεώτερον ἐν τῇ ἀντιγραφῇ διασώζεται ἡ ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τοῦ ὁσίου πατρὸς Νείλου καὶ ἡ διαθήκη τούτου μετ' αὐτήν, ἔχουσα οὕτως :

(ἀκολουθεῖ)

Δ. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

ΑΝΑΦΩΝΗΣΙΣ

Καλοῦνται οἱ μέχρι τοῦδε καθυστερήσαντες τῶν ἱερέων ὅπως προσερχόμενοι εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἀποτίσωσι τὰς τακτικὰς ἐτησίας δόσεις καὶ ἀνανεώσωσι τὰς κεκανονισμένας διαμονὰς αὐτῶν·

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 21 Ἰανουαρίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Δημήτριος Τσυκαλᾶς ἰατρός, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Πέραν (ὁδὸς Χαλεπλῆ, ἀρ. 25), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Εὐρωπαϊστὶ τῆς πρωΐας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου πληρεξουσίου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγόμενος ἐπὶ διατροφῇ ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Εὐφροσύνης, τὸ γένος Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ διαμενούσης ἐν Πέραν (ὁδὸς Ταρλάπαση Φουσουτσοῦ ἀρ. 12). Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Ἰανουαρίου 1900. 1

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.)† **Ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογρ.) Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΜΕΤΡΩΝ

Προσκαλεῖται ἡ ἐκ Γαρδᾶ τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν ὁρμωμένη Ἀγλαΐα τὸ γένος Δεβετζόγλου σύζυγος τοῦ δημοδιδασκάλου Κωνσταντίνου Γιασαδοπούλου ἀγνώστου διαμονῆς, νὰ παραστῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν Μέτραις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου Ἐπιτρόπου, τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1900 ἡμέραν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος καὶ ὥραν 9ην πρ. μεσημβρίας ὁρισθεῖσαν δικάσιμον τῆς κατ' αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπὶ διαζεύξει τοῦ συζύγου της Κωνσταντίνου Γιασαδοπούλου.

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἐν Μέτραις, τῇ 15 Ἰανουαρίου 1900. 1

Ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐκκλ. Δικαστηρίου

† **Ὁ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ΙΩΑΚΕΙΜ**

Ὁ Γραμματεὺς

Β. Μαυρογέλαστος.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 4**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἡ δοξολόγησις τοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς Ῥωσσικοῖς ἀνακτόροις — Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου — Τὸ Γηρομέριον Σταυροπηγιακὴ Μονὴ καὶ ἐξαρχία ἐν Θεσπρωτίᾳ — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Μ. τοῦ Γ. Σχολή.*—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τῇ Δευτέρᾳ τὴν Πατριαρχικὴν Μ. τοῦ Γ. Σχολὴν γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀμασείας Ἀνθίμου, προέδρου τῆς ἐφορείας αὐτῆς, τοῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου. Εἶτα ἠκροάσατο ἐν ταῖς παραδόσεσιν αὐτῶν τῶν ἑλλογ. καθηγητῶν Θ. Σαλτέλη, Ε. Ἀμαξοπούλου καὶ Β. Μυστακίδου. Ἡ Α. Θ. Π. διαφόρους ἄλλας πληροφορίας λαβοῦσα παρὰ τοῦ Σχολάρχου, πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου Μιχαὴλ Κλεοβούλου, ἐξέφρασεν ἀποχωροῦσα τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς ἐπὶ ταῖς προόδοις τῆς Σχολῆς.

—*Μητροπολίτης Κυζίκου.*—Κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τοῦ Σαββάτου ἐγένετο τῷ σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Κυζίκου Κωνσταντίνῳ τὸ εἰθισμένον Μήνυμα, καὶ εἶτα ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας. Μετὰ ταῦτα ἡ Α. Σεβασμιότης ἐπελήφθη καὶ αὖθις τῶν συνοδικῶν αὐτῆς καθηκόντων.

Χθὲς δὲ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Σ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

—*Ἐπισκέψεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ ἐν Ἀντιγόνῃ ἐφησυχάζων Πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ Ζ'. κατῆλθε πρό τινων ἡμερῶν εἰς Πέραν παρὰ τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ Α. Παπακωστῇ, ἰατρῷ, πρὸς περίθαλψιν μικρᾶς αὐτοῦ ἀδιαθεσίας. Τῇ Κυριακῇ ὁ πρ. Κωνσταντινουπόλεως κατελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα παρέμεινε κατὰ πρῶτον ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ εἶτα ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἐπισκεψάμενον πρό τινος ἐν Ἀντιγόνῃ τὸν πρώην Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ Σαββάτῳ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτος, τῇ Δευτέρᾳ δὲ ἡ Α.Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας Νοβάκοβιτς.

Ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐπεσκέψατο εἶτα κατ' οἶκον καὶ συνεχάρη ἐπὶ τῇ νέᾳ ἐκλογῇ αὐτοῦ τῷ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ Κυζίκου Κωνσταντίνῳ.

— *Πρώην Κωνστατινουπόλεως Νεόφυτος.* — Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ ἐν Ἀντιγόνῃ ἐφησυχάζοντος Πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεοφύτου τοῦ Η'. ἄγοντος τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεχάρη αὐτῷ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου.

—*Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.*—Εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ὡς μητροπολίτου Ῥόδου ἐν τῷ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίῳ τέως παρακαθημένου σεβασμιωτάτου ἁγίου Κυζίκου Κωνσταντίνου διωρίσθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς Τρίτης ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος.

—*Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*—Ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε τῇ Δευτέρᾳ τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ συγχαρητηρίους προσρήσεις τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμῳ Γεωργίῳ Γεωργιάδῃ ἐφέντῃ ἐπὶ τῇ ἔναγχος ὑπὸ τῆς Σεβ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως γενομένῃ αὐτῷ προαγωγῇ εἰς τὸν α' βαθμὸν α' τάξεως διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

—*Ἐπέτειος ὀρόματος.*—Τῇ Τρίτῃ ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς τοῖς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἄγουσι μητροπολίταις Ἰωαννίνων Γρηγορίῳ καὶ Σερρῶν Γρηγορίῳ.

Ὡσαύτως τηλεγραφικῶς συνεχάρη καὶ τῇ Α. Ε. τῷ ἐν Ὀδησσῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ Γρηγορίῳ Μαρασλῇ, ὅστις καὶ ἀπαντῶν ἐξέφρασε τὴν ἐγκάρδιον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην καὶ τὸν σεβασμὸν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

Τῷ δὲ πανοσιολογιωτάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ Γρηγορίῳ Κωνσταντινίδῃ, Ἱεροκήρυκι τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τῷ ὁμογενεῖ καὶ γνωριμωτάτῳ ἐν ἐμπόροις Γρηγορίῳ Ἀνανιάδῃ ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη διὰ τοῦ πανοσιολογ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

ΗΔΟΞΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝ ΤΟΙΣ ΡΩΣΣΙΚΟΙΣ ΑΝΑΚΤΟΡΟΙΣ.

Γενικὴ ὑπάρχει συνήθεια ἐν Ῥωσσίᾳ ὅπως ἡ χαρμόσυνος ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ὑπαντᾶται καὶ πανηγυρίζηται καὶ δι' ἰδιαιτέρας οἰκιακῆς τελετῆς, καλουμένης δοξολογήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἔθος τοῦτο, πιστῶς τηρούμενον ἐν παντὶ ὀρθοδόξῳ ῥωσσικῷ οἴκῳ ἀπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀνακτόρων μέχρι τῆς τελευταίας χωρικῆς καλύβης, ἰδοὺ πῶς διεξήχθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Τσάρκοε Σελό, κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀγγελιοφόρου τῆς Πετρουπόλεως.»

Κατὰ τὸ ἰδιαίτερον πρόγραμμα ἡ παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι ὑποδοχὴ ὡρίσθη ἐν τῷ παλατίῳ Ἀλεξάνδρου, τῷ ἐν τῷ Τσάρσκοε Σελό, τῇ 29 Δεκεμβρίου, εἰς τὰς 2 μ. μ. Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἐξεκίνησαν ἐκ Πετρουπόλεως εἰς Τσάρσκοε Σελὸ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Πετρουπόλεως καὶ Λαδόγης Ἀντώνιος μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, συγκειμένης ἐξ ἀδελφῶν τῆς Λαύρας Ἀλεξάνδρου τοῦ Νεύσκη καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Σεργίου σὺν τῷ ὑφηγουμένῳ τῆς Λαύρας καὶ τῷ ἀρχιμανδρίτῃ τῆς Μονῆς Σεργίου, ἐν ὅλῳ ἐκ 15 προσώπων.

Μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ ἀδελφότης πᾶσα ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα τὸν Σεβ. Μητροπολίτην συνῆλθεν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ὁρισθεῖσαν αἴθουσαν ἀναμένουσα τὰς Αὐτῶν Μεγαλειότητας. Ἅμα δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τῆς Αὐτοκρατείρας, ἡ ἀδελφότης συνέψαλε τὸ στιχηρὸν τῆς ἑορτῆς «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Σήμερον δέχεται ἡ Βηθλεὲμ τὸν καθήμενον διὰ παντὸς σὺν τῷ Πατρί», κατὰ τὴν μουσικὴν σύνθεσιν τοῦ Λβόφσκη. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ στιχηροῦ ἔψαλαν τὸ τροπάριον «Ἡ Γέννησίς σου, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν» καὶ τὸ κοντάκιον «Ἡ Παρθένος σήμερον». τὸ δεύτερον τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχαίαν ρωσσικὴν πλατειάζουσαν μελῳδίαν. Μεθ' ὃ διὰ τοῦ Δόξα καὶ Νῦν ἐγένετο ἀπόλυσις. Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ψαλμῳδίας ὁ ὑφηγούμενος τῆς Λαύρας ἀρχιμανδρίτης Ἀρσένιος ἵστατο κατὰ τὸ εἰωθὸς φέρων ἐπιτραχήλιον καὶ κρατῶν σταυρὸν ἐν ταῖς χερσὶ μετὰ τοῦ προσώπου ἐστραμμένου πρὸς τὰς εἰκόνας. Οὗτος δὲ ἐποίησε καὶ τὴν ἀπόλυσιν, μεθ' ἣν ἔδωκε τὸν σταυρὸν εἰς τὸν Μητροπολίτην. Τοῦ ἀρχιδιακόνου δὲ ἐκφωνήσαντος τὸν πολυχρονισμὸν τοῦ Αὐτοκράτορος, τῆς Αὐτοκρατείρας τοῦ Διαδόχου καὶ ὀνομαστὶ τῶν μικρῶν τέκνων τοῦ Αὐτοκράτορος, ἡ ἀδελρότης συνέψαλε τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη», ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα προσεκύνησαν τὸν σταυρόν.

Μετὰ τοῦτο ὁ Αὐτοκράτωρ προσήνεγκε κατὰ τὴν συνήθειαν ἐπὶ δίσκου ποτήριον οἴνου τῆς Μαλάγης εἰς τὸν Μητροπολίτην, ἡ δὲ Αὐτοκράτειρα παροψίδα μετὰ γλυκίσματος. Λαβὼν τὸ ποτήριον ὁ Μητροπολίτης προσηγόρευσεν ὡς ἑξῆς τὰς Αὐτῶν Μεγαλειότητας·

«Προσαγορεύω τὰς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικὰς Μεγαλειότητας ἐπὶ τῇ φαιδρᾷ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως καὶ εὔχομαι Ὑμῖν πάντα τὰ ἐλέη τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν τῷ τέλει τῶν χρόνων εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλὴμ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς θὰ φέρωσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν(Ἀπ.21,24). Εἶνε δὲ ἡ δόξα αὕτη καὶ ἡ τιμὴ αἱ ἀποκτώμεναι κατὰ τὸν ἀπόστολον καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ καὶ ἄγουσαι εἰς τὴν ἀθανασίαν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν (Ρωμ. 2,7). Εἴθε καὶ εἰς Ὑμᾶς ὁ Κύριος νὰ δώσῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ὅπως διατελῆτε εὐσταθεῖς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, στεφανοῖ δὲ τὰς ἡμέρας τῶν Ὑμετέρων Αὐτοκρατορικῶν Μεγαλειοτήτων διὰ δόξης, τιμῆς καὶ ἀθανασίας. Καὶ ἡ εὐαγγελισθεῖσα δὲ νῦν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εὐδοκία τοῦ Θεοῦ εἴθε νὰ εἶνε μεθ' Ὑμῶν καὶ νῦν καὶ πάντοτε».

Ἀκολούθως αἱ Αὐτῶν Μεγαλειότητες συνεχάρησαν τῇ ἀδελφότητι ἐπὶ τῇ ἑορτῷ, τοῦ Αὐτοκράτορος ἀσπασαμένου ἕνα ἕκαστον τῶν παρισταμένων, ἀπὸ τῶν ἡγουμένων μέχρι τῶν ὑποτακτικῶν. Καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ τελετή.

Παρομοία τελετή, προεξάρχοντος καὶ αὖθις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, ἐγένετο τῇ 31 Δεκεμβρίου καὶ παρὰ τῇ χήρᾳ Αὐτοκρατείρᾳ Μαρίᾳ τῇ Θεοδώρου ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Γάτσινας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ*

Δέον ἐν ἑτέρῳ κεφαλαίῳ 'να παρατεθῶσιν εἰσέτι μαρτυρίαι τινὲς περὶ τῶν ὑφισταμένων ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὰς ὑπ' ὄψιν μου πηγάς, ἡ μείζων ζημία ἐπεγένετο ἐν Γαλατᾷ κυρίως· ὁ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων ἀφηγεῖται ὅτι κατὰ τὸ 1659 ἐν τῇ κατὰ τὸν Γαλατᾶν πυρκαϊᾷ «ἐκάησαν καὶ ἡ ἐκκλησίαις τῆς Χρυσοπηγῆς, τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Ἐλεούσης. Ἔγινε δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ φθάσασα ἄχρις Ὑψωμαθείων καὶ ἐκάησαν ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰς τὸ Κοντοσκάλι, τῆς Ἐλπίδος, **ἁγίου Ἰωάννου,** ἁγίας Κυριακῆς, ἁγίων, Θεοδώρων, ἁγίου Νικολάου[1] καὶ ἄλλαι, καὶ ἔδωσεν ὁ βεζύρης θέλημα καὶ ταὶς ἐφτίασαν»[2]. Τὴν ἐν Γαλατᾷ καταστροφὴν τὴν ἐκ νεωτέρας πυρκαϊᾶς ἐκτίθησι στιχούργημά τι ἀνέκδοτον, περισωθὲν ἐν ἰδιωτικῷ κώδηκι σωζομένῳ νῦν ἐν Χίῳ[3], καὶ συνημμένον ἔχον μικρόν τι σημείωμα τοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη. Κατὰ τὴν πυρκαϊὰν ταύτην, τῇ 25 ἀπριλίου 1696 συμβᾶσαν

«μάλιστα γιὰ ταῖς ἐκκλησιαῖς ταῖς χρυσοστολισμέναις
σὲ τρεῖς ὥραις ἐκάησαν κ' ἡ ἕξη μαζωμέναις·
κ' ἐφύγασιν οἱ προεστοὶ, παπᾶδες καὶ διακόνοι
μέσ' τὰ καράβια κοίτονται τὰ ροῦχά τους ἀκόμη·
ἐχάσαν τὰ κονάκια τους καὶ εὔμορφα κελλιά τους,
ἐπαιδευθήκασιν κιαυτοὶ γιὰ τὴν κενοδοξιά τους·
διατὶ δὲν ἐχρειάζουνταν κανέναν νὰ μιλήσουν
μηδὲ πτωχὸν, μηδ' ἄρχοντα νὰ τὸν ἐχαιρετίσουν»[4].

Τὸ σημείωμα τοῦ πατριάρχου Διονυσίου γράφει περὶ τῆς πυρκαϊᾶς ταύτης καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἀκριβέστερον· «κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ,αρς', σεβὰλ ἀϊ α', ,αχ,ς' ἀπριλίου κε', ξημερώνοντας σάββατον, ἔγινεν μέγας ἐμπρησμὸς εἰς τὸν Γαλατᾶν καὶ ἐκάησαν αἱ ἓξ ἐκκλησίαι, ἡ Καφατιανὴ, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ὁ **Ἅγιος Δημήτριος,** ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ὁ Χριστὸς τῶν μποστανίων, ὁ **Χριστὸς τοῦ κρεμαστοῦ,** καὶ ἐκάησαν ἐργαστήρια καὶ ὀσπήτια ἕως τεσσαράκοντα χιλιάδες, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος. Ἀπὸ τὴν πρώτην πυρκαϊὰν, ὁποῦ ἔγινεν καὶ ἐκείνη μεγάλη, ἕως αὐτὴν ἐπέρασαν χρόνοι λς'».

διὰ γραμμάτων παχέων γράφονται τὰ ὀνόματα τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνων, ὧν ἡ μιμνήσκεται τελευταῖον ἱστορία· πρὸ τῶν δύο τούτων ἀπέθανεν ἡ Χρυσοπηγὴ, κατὰ δὲ τὴν ΙϚ' πάντως ἑκατονταετηρίδα ἔλιπε τὴν τοῦ κόσμου σκηνὴν καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἡ Καστελλιώτισσα. Ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ γενήσεται λόγος περί τε τῆς Χρυσοπηγῆς καὶ τῆς Θεοτόκου τῶν Καφατιανῶν.

§

Κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τὴν γενομένην τῇ 10 αὐγούστου 1782, ὅτε ἐκάησαν αἱ συνοικίαι Κοντοσκαλίου, Βλάγκας, Ὑψωμαθείων καὶ σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἐντὸς τῶν τειχῶν πόλεως, ἀναφέρεται ὅτι ἐκάησαν ὀκτὼ ἐκκλησίαι, μεταξὺ δὲ τούτων οἱ Ἀρχιστράτηγοι, ἐνῷ τοιαύτην ἐκκλησίαν ἀγνοοῦμεν ὑπάρξασάν ποτε κατὰ τὰ μέρη ταῦτα[5], προδήλως δὲ τὸ ὄνομα κακῶς ἐγράφη· διότι τῶν γνωστῶν

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 517—521 τοῦ ΙΘ' τόμου.

1. Ἴσως ἐννοεῖ τὸν ἐν Ὑψωμαθείοις ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου τὸν καὶ σήμερον ὑφιστάμενον.

2. τὰ μείναντα ἀνέκδοτα τεμάχη τῆς Ἱστορίας τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων: ἐν Α' τόμῳ Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, σελ. 281.

3. ἐπιστασίᾳ τοῦ φιλτάτου γυμνασιάρχου Γεωργίου Ζολώτα, μετεγράφησαν κεφάλαιά τινα ἐκ τούτου τοῦ χειρογράφου ὑπὸ Κ. Κανελλάκη.

4. τὸ ἱστορικὸν τοῦτο μνημεῖον, εἰς στίχους 118 παρατεινόμενον, ποιεῖται γνωστὸν τὸν ἐργάτην αὐτοῦ ἐν τῷ τέλει:

«Τελείωσεν ἡ ξήγησις τοῦ Γαλατᾶ ρημάδα
κ' ἐκεῖνος ποῦ τὴν εὔγαλεν τὸν λέγουσιν Βαρνάβαν.
Εἰς τὴν πατρίδα Κύπριος, μὰ δὲν εἶν' σπουδαγμένος,
πάρεξ κοινὰ τὰ γράμματα ποῦ εἶναι μαθημένος.
Νᾶχεν σπουδάξη καὶ αὐτὸς ἑλληνικὴν σοφίαν,
ἤθελεν ἔχει μάθημα νὰ γράφ' ὀρθογραφίαν·
κιὰν ἔσφαλεν καὶ τίποτες 'στοὺς στίχους ὁποῦ γράφει,
εἰς τὸ σχολειὸν δὲν κάθησεν τῆς πόλεως νὰ μάθῃ.
Ἐλπίζω πῶς νὰ σπούδαζεν, ἤθελεν ἐννοήσῃ
ταῖς λέξαις ὅλων τῶν γραφῶν νὰ ταῖς καταναήσῃ.
Μὰ ἐπειδὴ 'στὸν τόπον του δὲν βρίσκουνται σπουδαῖοι,
ἔτζη αὐτὸς ἀσπούδακτα τὰ γράφει καὶ τὰ λέει».

ὥστε, τὰ περὶ Κύπρου γραφόμενα τοῦ γυμνασιάρχου Μ. Παρανίκα (Σχεδίασμα 163 σελ.) ὅτι «καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν δὲν ἔπαυσε καλλιεργοῦσα τὰ γράμματα ἡ μεγαλόνησος» οὐ κεῖνται μήτ' ἐντὸς τῆς ἀληθείας, μήτε παρ' αὐτῇ.

5. ἡ σειμείωσις εὕρηται ἐν τῷ ἔργῳ μου «Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ» κτλ. σελ. 312—313.

μοι σημειώσεων ἐμβατικίων, ἤτοι χρηματικῶν χορηγιῶν διδομένων εἰς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν τῶν ὀρθοδόξων, οὐδεμία ἀναφέρει ναὸν Ἀρχιστρατήγου κατὰ τὰ μέρη ταῦτα κείμενον. Μόνον ἕνα ναὸν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο γινώσκω θανόντα κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, καὶ μάλιστα μετὰ τὰ μέσα αὐτοῦ, τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἀραμπατζῆ-μεϊδάνι· καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ περὶ σχολείων ἐνοριακῶν Κωνσταντινουπόλεως σιγιλλίῳ τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ ἀναφέρονται ἓξ ἐκκλησίαι περὶ τὸ Ἐδιρνέκαπι, σαφῶς δὲ γνωρίζονται ναοὶ τῆς Θεομήτορος ἡ Χαντζερλήδισσα, ἡ Κυρία τῶν Οὐρανῶν, ἡ Θεοτόκος Ἐγρίκαπι, πλὴν δὲ τούτων ὁ Ἅγιος Γεώργιος (Ἐδιρνέκαπι) καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος (Σαρμασίκι), ὑπῆρχεν ἄρα παρ' αὐταῖς καὶ **ναὸς τῆς Θεοτόκου** κατὰ τὴν τοποθεσίαν Ἀραμπατζῆ-μεϊδάνι (πλατεῖαν δηλαδὴ τῶν ἁμαξηλατῶν ἢ ἁμαξοπηγῶν). Κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἔδιδεν ἐμβατίκιον εἰς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον γρόσια 40, τοσαῦτα δῆλον οὖν ὅσα καὶ ὁ Ἅγιος Γεώργιος Κυπαρισσᾶς τῶν Ὑψωμαθείων· ἦν ἄρα μικρὰ ἡ συνοικία τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἀραμπατζῆ-μεϊδάνι· μετὰ τὸ 1764 οὐδεμία μνεία γίνεται τοῦ ναοῦ τούτου, πιθανῶς ἀποθανόντος μεταξὺ τοῦ 1764—1770. Πιστεύω ὅτι αὕτη ἐστιν ἡ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν πύλην Ἀδριανουπόλεως, ἣν ὁ πολὺς Δουκάγγιος ἀναφέρει[6] κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἐνταῦθα δὲ καλὸν εἰπεῖν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐπίσης ἀναφέρει τὸν ναὸν ἁγίου Μηνᾶ τῶν Ὑψωμαθείων ὡς ναὸν ἁγίου Κάρπου, τὴν δὲ Θεοτόκον (ἐν Βαλατᾷ) Παλίνου γράφει Baigle[7]. Γράφει δ' ὑπάρχοντα καὶ ναὸν ἁγίου Δημητρίου ἐν Κασήμπασα.

Χρήσιμα ταῦτα γενήσονται ἡμῖν οὐ μετὰ πολύ.

Γ'

Ἀνασκοπή τις τῶν ἐτησίων εἰς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον χορηγιῶν, ἐμβατικίων δηλαδὴ τῶν ναῶν θέλει δείξει ἡμῖν εἴπερ ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν ναῶν ἐπέτρεπεν οἰκοδομὰς ναῶν νέας μετὰ τὰς συνεχεῖς πυρκαϊάς, ἐν αἷς συνεχῶς ἀπετεφροῦντο ναοὶ πολλοί. Ἐσημειώθησαν ἄρτι αἱ τοῦ 1660 καὶ 1696 ἔν τε Γαλατᾷ καὶ ἐν Ὑψωμαθείοις, Κοντοσκαλίῳ, καὶ Βλάγκᾳ. Τῷ 1640 «μηνὶ αὐγούστῳ, κατὰ τὸν μακάριον Δοσίθεον, [8] γέγονε πυρκαϊὰ ἐν Βαλατᾷ καὶ Φαναρίῳ, καὶ ἐνεπυρίσθη τὸ μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ **ἕτεραι ἐννέα ἐκκλησίαι**, καὶ ἔμειναν ἠφανισμέναι». Αἱ ἐννέα ἐκκλησίαι αὗται ἔκειντο ἆρά γε ἐν Παλατᾷ καὶ Φαναρίῳ, ὅπου σήμερον εἰσὶν ἡμῖν γνωσταὶ μετὰ καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ τοῦ Ποτηρᾶ μόνον ἑπτά; —Ἀπάντησις δίδοται καταφατικὴ, ἐὰν ἀναμνησθῶμεν τῶν κατὰ τὴν περιοχὴν ταύτην κειμένων τότε ναῶν Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πύργου καὶ Παναγίας τῶν Παλαιολόγων. Τῷ 1730 «κατεκάη ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Σιναϊτῶν[9], τὸ μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ἡ ἐκκλησία τοῦ Βαλίνου, ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου εἰς τὸ Παρμάκαπι, [10] ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀρχιστρατήγου εἰς τὴν Ζουρόπετραν, αἱ πᾶσαι **ἐκκλησίαι ἕνδεκα**»· ἤτοι ἀριθμοῦνται ὅσαι καὶ σήμερον εἰσὶν, αἷς προστίθεμεν τὴν τοῦ Ἀραμπατζῆ-μεϊδάν. Τῷ 1772 ἐκάησαν καὶ αἱ τρεῖς ἐκκλησίαι τοῦ Νεοχωρίου· [11] Τῷ 1782 ὀκτὼ ἐκκλησίαι, κατὰ τὴν ἀπὸ Τζιβαλίου μέχρι Σουλτὰν-Μεχμὲτ, Βλάγκας, Ἐξ-Μαρμάρων καὶ Ὑψωμαθείων περιοχήν.

Ἡ γνῶσις τῶν ἐμβατικίων ἴσως συντρέχει ἡμῖν καὶ πρὸς γνῶσιν τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως αὐτοῦ. Κατ' ἀτυχίαν, ἡ μὲν ἀρχαιοτέρα μνεία περὶ τῶν ἐμβατικίων εὕρηται παρὰ τῷ χρονογράφῳ Μαλαξῷ, ἐν τῇ Turcograecia, τούτων ἀποδίδοντι τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάσαφ Β' τὸν Μεγαλοπρεπῆ, [12] καὶ κηρύττοντι τὸ πρᾶγμα σιμωνιακὸν, ἐνῷ πρόκειται περὶ χορηγίας ἐπὶ ἐγκαθιδρύσει ἱερέως ὡς προϊσταμένου ναοῦ τινὸς, οὐχὶ δὲ ἐπὶ χειροτονίᾳ· ἡ δ' ἀρχαιοτέρα σημείωσις ἀνα-

---

6. Constantinopolis Christiana· βιβλίου Δ', κεφάλαιον VIII, ναὸς 104.

7. αὐτόθι· ἐκδόσεως Βενετίας σελ. 113 Β' τόμου.

8. Ἱστορία περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων· σελ. 1174.

9. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν· σελ. 327.

10. Ἡ τουρκικὴ αὕτη λέξις ἐξελληνισθεῖσα κατόπιν ἐστὶν ἡ σημερινὴ Ξυλόπορτα.

11. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, σελ. 499.

12. βλέπε προχείρως τὸ ἄρθρον μου περὶ τοῦ Ἰωάσαφ ἐν «Ἡμερολογίῳ Ἀνατολῆς» τοῦ 1883· ἰδίᾳ δὲ σελ. 264.

τρέχει μόλις εἰς τὸ 1740. Κατ' αὐτὴν ἐνορίαι πλουσιώτεραι ἐν Κωνσταντινουπόλει φαίνονται οὖσαι ἡ τῆς Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου, χορηγοῦσα 500 γρόσια, μεθ' ἣν ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος τῶν Ὑψωμαθείων 400. Τάττονται μετ' αὐτὰς ὁ Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Τζιβαλίου, οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι τῆς Βλάγκας καὶ οἱ Ἀσώματοι τοῦ Μεγάλου Ρεύματος ἀνὰ 300. Ὁ ἐν Νεοχωρίῳ Ἅγιος Νικόλαος 220. Μετ' αὐτὸν ἡ Ἁγία Παρασκευὴ τοῦ Χάσκιοϊ 175, ἡ Μαγουλιώτισα Θεοτόκος 160, ἡ ἐνορία τοῦ Πύργου, ἣν ἐπώπτευεν ὁ Ἅγιος Γεώργιος τοῦ Παναγίου Τάφου, καὶ αἱ Παναγίαι Βελιγραδίου καὶ Νεοχωρίου ἀνὰ 150. Πτωχότεραι δ' ἐνορίαι φαίνονται ὁ Ἅγιος Δημήτριος Ταταούλων, διδοὺς 70 γρόσια κατ' ἔτος, ὡς καὶ ὁ Ἅγιος Φωκᾶς ἐν Ὀρτάκιοϊ, καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος ἐν Τόπ-καπι. Πτωχότεραι καὶ τῶν πτωχοτέρων τούτων αἱ λοιπαὶ τέσσαρες τῶν Ὑψωμαθείων, ἀνὰ 60 γρόσια χορηγοῦσαι κατ' ἔτος, ἡ Παναγία τῶν Ἐξ-Μαρμάρων 50, καὶ τέλος ἡ Παναγία Ἀραμπατζῆ μεϊδὰν καὶ ὁ Ἅγιος Γεώργιος Νεοχωρίου ἀνὰ 40. Πασῶν ὅμως ἐλεεινοτέρα καὶ ἀξιοθρήνητος ἡ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Κουρούτσεσμε, διδοῦσα μόνον **25 γρόσια.**

προχωρήσωμεν· τῷ 1741 ὁ Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Τζιβαλίου δίδει 500, ἀπὸ δὲ τοῦ 1742 καὶ ἑξῆς 600. Ἡ Ἁγία Παρασκευὴ τοῦ Χάσκιοϊ τῷ 1741 χορηγεῖ 200 μέχρι τοῦ 1748, ὅτε δίδει 275 καὶ ἀπὸ τοῦ κατόπιν ἔτους 300. Εἰρήσθω δ' ὅμως ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εἰσοδήματα ἐξωγκοῦντο διά τε τῶν προσόδων τοῦ ἐν Χάσκιοϊ ἁγιάσματος καὶ τῶν ἐπὶ τῇ ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς ταφῇ καταβαλλομένων δικαιωμάτων. Ἡ Μαγουλιώτισα Θεοτόκος δίδει 200 μὲν τῷ 1745, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1746 καὶ ἑξῆς 250 κατ' ἔτος. Ἡ ἐνορία τοῦ Πύργου ἀπὸ τοῦ 1746 καὶ ἑξῆς 200. Ὁ τῶν Ταταούλων Ἅγιος Δημήτριος τῷ 1741 καὶ τῷ 1742 ἀνὰ γρόσια 100, τὸ 1745 ἔτος 150, τὸ μετὰ ταῦτα 200, τῷ 1747 χορηγεῖ 250, τὸ κατόπιν ἔτος 275, ἓν ἔτος μετὰ ταῦτα 300, καὶ τῷ 1750 δίδει γρόσια 330, ἕως ὅτου τῷ 1777 φαίνεται χορηγῶν 500 γρόσια. Μικραὶ διαφοραὶ φέρονται εἰς τὰ τῶν λοιπῶν ἐνοριῶν ἐμβατίκια, μεταξὺ δὲ τῶν ἐμμεινάντων εἰς τὴν ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν ναῶν διακρίνεται ὁ Ἅγιος Δημήτριος τοῦ Κουρούτζεσμε, ὅστις τῷ 1777 δείκνυται βελτιούμενος ἐν τῇ οἰκονομικῇ αὐτοῦ καταστάσει· χορηγεῖ δῆλά γε δὴ 150 γρόσια. Αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Γαλατᾶ δεικνύονται χορηγοῦσαι ἀπὸ τοῦ 1742 ἐν συνόλῳ 500 γρόσια σχεδόν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1749 ἡ μὲν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ χορηγεῖ 450, ἡ Καφατιανὴ 250 καὶ μετὰ ἓν ἔτος 300, ὁ Ἅγιος Νικόλαος 250 καὶ τὸ ταμεῖον Ἁγίου Ἰωάννου «τῶν Χιωτῶν», καίπερ ἐν τούτῳ δυσηνίων δεικνυομένων, 200 καὶ μεθ' ἓν ἔτος 225. Ἐκπλήττει δ' ἡμᾶς ἐπίσης ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς ἐκκλησίας Ἐξ-Μαρμάρων, διδούσης 100 γρόσια μὲν ἀπὸ τοῦ 1741 μέχρι τοῦ 1745, μετὰ ἓν ἔτος 150, μετὰ ταῦτα 250, τῷ 1755 γρόσια 280, καὶ μετὰ εἴκοσιν ἔτη 350. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (1755) αἱ τέσσαρες ἐκκλησίαι τοῦ Γαλατᾶ ἐχορήγουν ἐν συνόλῳ 1650 γρόσια, ὧν τὰ 300 ὁ Ἅγιος Ἰωάννης.

Ὁ ἀναγνώστης παρακαλεῖται 'να λάβῃ ἐν νῷ ὅτι κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος ΙΗ' αἰῶνος τὸ γρόσιον ἐτιμᾶτο σχεδὸν τεσσάρων φράγκων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1760 καὶ ἑξῆς τριῶν περίπου, διότι τῶν 40 παράδων αὐτοῦ οἱ 33 ἀναλόγουν ἑνὶ φιορινίῳ.

(Ἕπεται συνέχεια)

ὁ μ. χ. **Μ. Ι. Γ.**

ΤΟ ΓΗΡΟΜΕΡΙΟΝ

ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΙΑ ΕΝ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ*

«Ἐν Ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα καὶ μετὰ τούτων ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, τὸν Ἀδάμ, καὶ τὴν Εὔαν, πλουτήσας αὐτοὺς μὲ τὰ θεῖα χαρίσματα, ἅπερ δι' ἐντολῆς *στολίσας*, ἀλλὰ φθόνῳ Διαβόλου καὶ γυναικὸς ἀπειρίᾳ, (φεῦ τῆς ἡμῶν ἀσθενείας) ἡμῶν γὰρ οἱ προπάτορες τῆς τοῦ πεποιηκότος ἐπιλαθόμενοι ἐντολῆς, τὸν ἐκ τῆς παρακοῆς ἐτρυγήσαμεν θάνατον, καὶ ἀντὶ ἀθανάτων, θνητοί, καὶ ἀντὶ ἀφθάρτων φθαρτοὶ γεγόναμεν. Καὶ ἡ σήμερον ὡς ἄνθος ἀγροῦ ἐξανθοῦσα, καὶ ἀναβλαστάνουσα ὡς χόρτος, φύσις ἡμῶν, αὔριον ἐναπομαραίνεται, καὶ παρέρχεται ὡς ἄνθος, καὶ διαλύεται ὡς σκιά, τοίνυν καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὤν, καὶ τὰς ἐν τῷ βίῳ μου ἡμέρας *παροχηκώς*, ἤδη δὲ πρὸς ἔσχατον ἐληλακὼς γῆρας, καὶ τῇ ἐκ τούτου ἀδυναμίᾳ κατασχεθείς, ἔτι δὲ καὶ ἄλλαις πιεζόμενος ἀσθενείαις, καὶ ὅσον οὔπω τὸν θάνατον προσδεχόμενος, διενοήθην, ἵνα πρῶτον μέν, τὰ περὶ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως διατυπώσασθαι, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι πᾶσι τοῖς γινώσκουσι καὶ ἀγνοοῦσί με. Εἶτα καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ βίῳ μου ἀναστροφῆς διὰ βραχέων δηλώσω. Καὶ δή, προοιμιαζόμενος, ὄνομα,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 23—24.

Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν οἷς καὶ βαπτισθεὶς ἔζησα, καὶ οἷς καθαρῶς λατρεύω, λέγων οὕτως ἀρχόμενος: Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, μίαν οὐσίαν, μίαν θεότητα, μίαν βασιλείαν, γνωριζομένην ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, τρισὶν ἰδιότησι χαρακτηριζομένην καὶ τρισὶν ἁγιασμοῖς εἰς μίαν συνιοῦσι κυριότητα καὶ θεότητα σεραφικῶς δοξολογουμένην, ἀγέννητον Πατέρα δοξάζω, γεννητὸν ἐκ τοῦ Πατρός, τὸν Υἱόν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ Πατρός, καὶ τελείαν ἐκεῖθεν ἔχον τὴν ὕπαρξιν, ὁμοούσιον δὲ καὶ συγγενὲς τῷ υἱῷ καὶ δι' αὐτοῦ τῇ κτίσει χορηγούμενον καὶ πεμπόμενον, μίαν ἀρχήν, αἰτίαν μίαν ἀμφοτέρων τὸν Πατέρα φρονῶ, ταῦτα δὲ αἰτιατὰ ἐξ αὐτοῦ, ὁμοτίμως ἅμα, ὑπερχρόνως καὶ ἀδιστάκτως καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον παρὰ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι ἀνακυρύττω, ὡς μόνου αἰτίου καὶ προβολέως, τῆς ἀληθοῦς ἐχόμενος ὁλοψύχως διδασκαλίας, ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποτρεπόμενος πάντα τὰ ψευδῆ καὶ νόθα διδάγματα. Ἴδιον μὲν γὰρ Πατρὸς, τὸ γεννᾶν καὶ ἐκπορεύειν καὶ μήτε γεννᾶσθαι, μήτε ἐκπορεύεσθαι. Ἴδιον Ἁγίου Πνεύματος καὶ μήτε γεννᾶσθαι, μήτε γεννᾶν, συνάναρχα τὰ τρία καὶ συναίδια ἅμα γὰρ Πατήρ, ἅμα υἱός, ἅμα Πνεῦμα Ἅγιον, καὶ ἵνα τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς δηλώσω, ὡς ἥλιος καὶ φῶς καὶ ἀκτίς, ὡς πηγὴ καὶ ὕδωρ καὶ ποταμός, ὡς νοῦς λόγος καὶ πνεῦμα. Τὰ τρία ἴσα καὶ μεμερισμένα καὶ ἀμερῆ, μεμερισμένα τῇ ὑποστάσει καὶ ἀμέριστα τῇ οὐσίᾳ, Θεὸς εἷς, Τριὰς ὁμοούσιος καὶ ἀχώριστος καὶ ἀδιαίρετος. Ὁμολογῶ ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγος δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατῆλθε ..... καὶ σάρκα ἐκ τῶν παναγνῶν καὶ παρθενικῶν αἱμάτων τῆς ὑπεραγίας καὶ πανυπεραμώμου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἀνέλαβε, καὶ γέγονεν ὃ οὐκ ἦν, μὴ ἐκστὰς τῆς αὐτοῦ Θεότητος, μηδὲ τροπὴν ὑπομείνας, ἢ φυρμόν, ἢ διαίρεσιν, ἀλλὰ τῶν συνελθουτῶν ἑκατέρων φύσεων φυλάξας τὴν ἰδιότητα σῶαν καὶ ἀμετάβλητον μᾶλλον δ' ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως θεώσας τὸ πρόσλημμα, τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιδόσεως, μείνας ὃ ἦν καὶ προσλαβὼν ὃ οὐκ ἦν Χριστὸς εἷς ἐν δυσὶ γνωριζόμενος, φύσεσι, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, δύο θελήσεις δύο ἐνεργείας ἔχων, πάντα τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη τελέσας τῆς ἀνθρωπότητος εἶτα καὶ σταυρὸν ὑπομείνας ὑπερ ἡμῶν καὶ θάνατον, ἀνέστη τριήμερος καὶ ἀναληφθεὶς ἐν δόξῃ ἀπὸ γῆς, ἐκ δεξιῶν καθέζεται τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, Θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος, συμπροσκυνούμενος αὐτῷ καὶ συνδοξαζόμενος καὶ πάλιν ἐλεύσεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Πιστεύω ὅτι διὰ τῶν προφητῶν ἐλάλησε τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν ἐπίσταμαι καὶ ὅτι δι' ἑνὸς Ἁγίου βαπτίσματος ἡ τῶν ἁμαρτημάτων δέδοται ἄφεσις. Ἀνάστασιν ἐλπίζω καὶ προσδοκῶ τὴν ἐκ νεκρῶν, πήσης φύσεως ἀνθρωπίνης, καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, καὶ ζωὴν αἰδιον αἰῶνος τοῦ μέλλοντος, κατέχω τὸ τῆς πίστεως ἅγιον σύμβολον, ἀσφαλῶς τε καὶ ἀκραδάντως, οὔτε προσθήκην οὔτε αφαίρεσιν δέχομαι. Πρὸς τούτοις ἀσπάζομαι τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἑπτὰ συνόδους, ἔτι δὲ καὶ τὰς σεβασμίας καὶ ὀρθοδόξους τοπικάς, ὅσαι παρ' αὐτῶν ἐκκλησιαστικαὶ γεγόνασι πράξεις ἱερῶν δογμάτων ἐκθέσεις καὶ κανονικαὶ διατυπώσεις, καὶ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ νοΐ καὶ λόγῳ ταύτας ἀσπάζομαι. Ὅσα ἐπεκύρωσαν κυρῶ, καὶ τὰ ἠθετημένα πάλιν ἐκτρέπομαι καὶ ἀποβάλλομαι· ἀπωθοῦμαι καὶ τοὺς ἀπωσμένους δι' αὐτῶν καὶ τοὺς εἰσδεδεγμένους αὖθις εἰσδέχομαι· καὶ οὓς ἀνεθεμάτισαν καὶ αὐτὸς καθυποβάλλω τῷ ἀναθέματι. Τιμῶ τὴν πρώτην ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν δογματίσασαν· ἀναθεματίζω δὲ Ἄρειον καὶ τοὺς συμφρονοῦντας αὐτῷ κτίσμα τοῦτον λοιδοροῦντας καὶ ὕστερον τούτοις, καὶ ὁμολογῶ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ συναίδιον τῷ Πατρὶ καὶ συνάναρχον, κτίστην τῶν ἁπάντων καὶ οὐ κτίσμα, ποιητὴν καὶ οὐ ποίημα δημιουργὸν καὶ οὐ δημιούργημα, πρὸ χρόνων καὶ οὐχ ὑπὸ χρόνων. Σέβομαι τὴν δευτέραν καὶ τὸν θεοστυγῆ καὶ Πνευματομάχον Μακεδόνιον ἀποτρέπομαι, ἔλαττον καὶ δοῦλον Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μυθολογούντων. Θεὸν δὲ ἀληθινὸν καὶ Ἰσοκλεὲς καὶ Ἰσοδύναμον πρὸς τούτοις δοξάζω τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὁμοίως καὶ τὴν Ἀπολιναρίου βλασφημίαν τὴν ἄψυχον τοῦ Κυρίου δογματίζουσαν σάρκα μισῶ καὶ βδελύττομαι, σύννουν καὶ ἔμψυχον ταύτην ὁμολογῶ, ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, πιστεύω ὀρθῶς τε καὶ βεβαιωμένως. Ἐμμένω τῇ τρίτῃ καὶ τὸν Ἰουδαιόφρονα καὶ ἀνθρωπολάτρην καταταπτύω Νεστόριον, τὸν ἕνα Χριστὸν εἰς δύο διαιροῦντα καὶ κατατέμνοντα, καὶ ἄνθρωπον αὐτὸν ψιλὸν καὶ οὐ θεὸν σεσαρκωμένον δοξάζοντα. Ὁμοίως οὐδὲ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον τὴν τὸν Κύριον τέξασαν, κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον δοξάζω, καὶ ἕνα υἱὸν ἐν μιᾷ ὑποστάσει τὸν ἐξ αὐτῆς ἀσπόρως σαρκωθεντα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἀληθινὸν καὶ υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Στέργω τὴν τετάρτην, Εὐτυχέα τὸν Δυστυχῆ καὶ Διόσκορον τὸν κακοδαίμονα παρακτυομένους τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν καὶ κατὰ φαντασίαν *φορέσας* τοῦτον τὴν σάρκα μυθολογοῦντας κἀντεῦθεν μιᾶς φύσεως φλυαροῦντας καὶ θεότητι πάθος προσάπτοντας, σὺν πᾶσι τοῖς..... αὐτῶν ἀποκηρύττω καὶ ἀποτροπιάζομαι, τέλειον δὲ Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐν δυσὶ φύσεσιν ὁλοκαρδίως ἀνοβοῶ. Τὴν πέμπτην πρεσβεύων τὸν παράφρονα Ὠριγένην, Εὐάγριόν τε καὶ Δίδυμον, τέλος εἶναι κολάσεως δογματιζοντας καὶ ἄλλα μύρια βλασφημοῦντας, ἔτι δὲ καὶ τὸν Μοψοεστίας Θεόδωρον τὸν τοῦ Νεστορίου διδάσκαλον σὺν τοῖς αὐτοῦ βλασφήμοις δόγμασι ἐξουδενῶ τε καὶ ἀπο-

πέμπομαι. Ἐνστερνίζομαι τὴν ἕκτην καὶ Θεόδωρον τὸν τῆς Φαρᾶς, Ὀνώριον, Κῦρον, Πέτρον, Πύρρον, Σέργιον Παῦλον ἔτι τε Μακάριον τὸν *ἀνόδιον* καὶ Στέφανον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν καὶ Πολυχρόνιον τὸν νηπιόφρονα γέροντα, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἔχειν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ μετὰ σάρκωσιν, λέγοντας καὶ θεοστυγεῖς αἱρεσιάρχας μυσάττομαι, ὁμολογῶ δὲ δύο θελήσεις φυσικὰς καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας μετὰ σάρκωσιν ἔχειν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων, ἀλλὰ τὸ μηδὲ μίαν τῶν ἐπὶ δύο φύσεων ἀθέλητον ὑπάρχειν ἢ ἀνενέργητον. Τὴν δὲ ἑβδόμην καὶ τελευταίαν σεβόμενος, τοὺς θεομισεῖς καὶ βδελυροὺς εἰκονομάχους ἀπερίγραπτον δῆθεν οὖν ὡς ἄσαρκον λέγοντας κἀντεῦθεν τὴν τῶν Ἱερῶν εἰκόνων ἀθετοῦντας προσκύνησιν καὶ τοὺς φρονοῦντας ὅτι ἕτερός τις ἡμᾶς παρὰ τὸν τοῦ Θεοῦ *εἰσὶν* τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης *ἀπήλλαξεν* ὡς ἀσεβεῖς καὶ καταράτους ἐκτρέπομαι, καὶ προσκυνῶ τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ τιμῶ καὶ ἀσπάζομαι, ὡς τῆς τούτων τιμῆς ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαινούσης κατὰ τὸν πολὺν τὰ θεῖα μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν περιγραπτὸν δοξάζω κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀπερίγραπτον δὲ κατὰ τὴν θεότητα, παθητὸν καὶ ἀπαθῆ, κτιστὸν καὶ ἄκτιστον, τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τε καὶ Θεόν. Ἁπάσας τιμῶ τὰς ἁγίας συνόδους ὁμοῦ ὡς ἐν ἅπασι *συμφρονοῦσιν* ἀγαθοῖς, ἀναθεματίζω δὲ καὶ τὰς ..... ἢ φανείσας αἱρέσεις ποτὲ κατὰ τόπους, ἤγουν .... βαρβαρισμὸν καὶ ἑτέρων κακοδόξων, καὶ πάντα τὰ παρ' εὐσεβῶν λαληθέντα εἰς τὴν τούτων ἀκρίβειαν, ἤτοι τὰς βλασφημίας καὶ φλυαρίας Σίμωνος τοῦ Μάγου, καὶ τῶν Μηδενιστῶν καὶ Βογομήλων τῶν *Χατζιτζαρίων*, τῶν Σαδελιανῶν, τῶν Παυλιανιστῶν καὶ τῶν λοιπῶν αἱρέσεων, ὁμοίως καὶ πάντα τὰ τῶν ἀθέων ἀναθεματίζω. Ἐπεὶ δὲ ὑποθέμην καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν βραχέως παραδηλῶσαι, ἤδη καὶ τοῦτο πάντως ποιῶ. Τοίνυν ἐγὼ παιδιόθεν τὸν τοῦ Κυρίου *χρηστὸν* ζυγὸν ὑποδὺς καὶ τὸ ἐλαφρὸν φορτίον ἀράμενος, πᾶσι χαίρειν εἰπὼν ἐμάκρυνα φυγαδεύων καὶ ηὐλίσθην ἔνθα μοι ἐφάνη συντεῖνον πρὸς σωτηρίαν. Ὅτε δὲ ὁ τῶν ζιζανίων σπορεὺς καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος ζιζάνια καὶ διχοστασίας ἐνέσπειρε τῇ ἐκκλησίᾳ καινοφανίαις τισὶ καὶ ἑτεροδόξοις διδάγμασι λυμήνασθαι ταύτην βουλόμενος, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅσας καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν κακοδόξων ὑπέστην ἐξορίας καὶ θλίψεις, ἀλλὰ καὶ ὁπόσους παρήμειψα τόπους, ὅσων τε θεατὴς ἐγενόμην ἠθῶν καὶ Ἁγίων, καὶ ὅσα κλίματα γῆς ἐξηρεύνησα, τῆς ἐξ αὐτῶν *ἀπορούμενος* ὠφελείας κατὰ τὸ δόξαν Θεῷ γραφῇ παραδοῦναι ἀδύνατον. Ἐσχάτως δέ, πρὸ καιρῶν ἱκανῶν καὶ τὸν παρόντα χῶρον κατέλαβον, μετὰ τῶν σὺν ἐμοὶ δύο μοναχῶν, τοῦ τε Ἱερομονάχου Καλλινίκου καὶ τοῦ μοναχοῦ Γερασίμου, εὕρομεν δὲ τὸν τόπον τραχὺν καὶ ἄβατον καὶ ἀνήροτον καὶ οὐκ εὔχρηστον πρὸς ἀνθρωπίνην τε κατοικίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Ἱδρῶσι δὲ καὶ πόνοις πολλοῖς καὶ μόχθοις καὶ κόποις ἀκαταπαύστοις ἐκαλλωπίσαμεν τοῦτον καθὼς ὁρᾶται τὴν σήμερον, καὶ εὔχρηστος ὁ τόπος κατέστη καὶ πρὸς μοναχῶν ἀνάπαυσιν ἐπιτήδειος. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν περὶ τοῦ χωρίου Γηρομερίου περιοχὴν εὑρεθὲν *παληοάμπελον* δέδωκεν ἡμῖν τοῦτο ὁ πανευγενέστατος κὺρ Ἰωάννης ὁ Ψαρᾶς, πολλοὺς καὶ ἐν αὐτῷ κόπους καταβαλόντες ὡς ἀμπελῶνα κατεστήσαμεν χρήσιμον. Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ὁρῶν αὐτὸς ἤδη τὴν μὲν ζωήν μου ἐκλείπουσαν, προσπελάζοντα δέ μοι τὸν θάνατον, ἵνα μή τι γενέσθαι συμβῇ ἀδιόρθωτον μετὰ τὴν ἐμὴν τελευτήν, περὶ τοὺς ἡμετέρους φοιτητάς, διατάττομαι οὕτως· ὡς ἵνα τὸ μὲν πήλινον τοῦτο καὶ γεῶδές μου σῶμα ταφῇ ..... ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐν ᾧ καὶ τοὺς κόπους ὡς εἴρηται κατεβάλομεν. Ἔτι δι' ἐμοῦ ἀφίημι τὸν ἐν μοναχοῖς τιμιώτατον κύριον Ἡσαΐαν, μετὰ τῶν προαιρουμένων ψυχῶν προσμένειν ἐνταῦθα, πρὸς ὃν καὶ ὀφείλουσιν ἔχειν πᾶσαν ὑπακοήν, ἀγάπην, τιμὴν καὶ εὐπείθειαν, ὡς προεστῶτα αὐτῶν καὶ ὑπείκειν αὐτῷ, ἐφ' οἷς ἂν λέγῃ αὐτοῖς πρὸς σωτηρίαν συντείνουσι καὶ ὠφέλειαν αὐτῶν ψυχικήν. Καὶ εἴπερ τις τῶν ἡμετέρων μοναχῶν, ὅ τε Ἱερομόναχος Καλλίνικος, εἴτε ὁ μοναχὸς Γεράσιμος ἐνοχληθεὶς ὑπὸ λογισμοῦ ἐξελθεῖν τῶν ἐνταῦθα καὶ αὖθις θελήσει ἐπιστραφῆναι, εἰσδεχέσθω γνησίως τε καὶ προθύμως, ὡς προκοπιαστὴς καὶ ἡμέτερος φοιτητής. Εἰ δέ τις ἀνήκοος φανῇ καὶ ἀντάρτης τοῦ ἰδίου προεστῶτος κατεξανίστασθαι, τῆς μονῆς ἐξωθείσθω, ἀτίμως, ὡς μὴ βουλόμενος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, μένειν. Τοίνυν οὕτω περὶ τούτων διατατόμενος, ἐπαφίημι τοῖς κατὰ πνεῦμα αὐθένταις καὶ υἱοῖς μου, τῷ εὐσεβεῖ καὶ πανευτυχεστάτῳ δεσπότῃ κυρίῳ Ἰωάννῃ Ἀγγέλῳ τῷ Δούκᾳ καὶ τῇ χριστιανικωτάτῃ βασιλίσσῃ κυρίᾳ Ἄννῃ τῇ Παλαιολογίνῃ τὴν ἐμὴν ἐκ καρδίας εὐχήν, δεόμενος τοῦ Θεοῦ διηνεκῶς δωρήσασθαι αὐτοῖς εἰρηνικὸν τὸ βασίλειον, νίκας κατ' ἐχθρῶν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων καὶ παντοίων ἀγαθῶν χορηγίαν. Πρός δέ γε πίονι γῆρα, σὺν τῷ ἐπιγείῳ κράτει καὶ τῆς οὐρανίου βασιλείας καταξιῶσαι. Τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, ἐπεύχομαι φυλάττεσθαι ἀπὸ Θεοῦ καὶ κληρονομοδιαδόχους γενέσθαι τῆς κραταρχίας καὶ δεσποτείας αὐτῶν, *πλατωνισμένους* εἰς τὸ ἑξῆς τῶν σχεινισμάτων τῆς κληρονομίας αὐτῶν. Παράκλησιν δὲ τὴν πρέπουσαν προάγω τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν ἀνακτᾶσθαι καὶ κυβερνᾶν τοὺς ἐμοὺς μοναχούς, καθὼς ἐκ Θεοῦ ὁδηγούμενοι, καὶ πρός με ἀναδοχὴν ὑπεδεκνύοντο. Τοῖς δέ γε υἱοῖς μου καὶ ἄρχουσι τοῦ τόπου τούτου, τῷ τε πανευγενεστάτῳ καβαλαρίῳ κυρίῳ Νικολάῳ τῷ Ἀψαρᾷ καὶ τῷ κυρίῳ Ἀριστάρχῳ τῷ Καπανδρίτῃ, τὴν ὀφειλομένην ἐπαφιεὶς εὐχὴν καὶ συγχώρησιν *παραγγυῶμαι* αὐτοῖς ἐπιβλέπειν εὐλαβῶς καὶ ἀγαπᾶν τοὺς εἰρημένους μοναχούς, καὶ εἴπερ βούλονται νέμειν αὐτοῖς τὰ πρὸς χρείαν αὐτῶν, κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν ὁμοίως καὶ ἕτεροι φιλευσεβεῖς καὶ φιλομόναχοι

χριστιανοί, ὀφειλόντων καὶ τῶν τοιούτων μοναχῶν ὑπερεύχεσθαι διηνεκῶς ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων καὶ εὐσεβῶν δεσποτῶν ἡμῶν, τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ, αὐτῶν τε καὶ τῶν ἑτέρων πάντων ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ὡς παρ'ἐμοῦ ἐδιδάχθησαν. Ἔτι δὲ ἀξιῶ πάντα χριστιανὸν ὀρθόδοξον συγχωρῆσαί μοι καὶ τὰς ἁγίας αὐτοῦ χαρίσασθαι εὐχάς ἵν' ἔχοι με ταύτας ἐφόδιον τῆς ἐντεῦθεν μου ἀποδημίας. Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὴν ἐκ ψυχῆς καταλιμπάνω συγχώρησιν πᾶσι χριστιανοῖς τοῖς μισοῦσι καὶ ἀγαπῶσί με· εἰ δέ τις ἐναντία φρονήσας τῆς παρούσης μου καθαρᾶς καὶ ἀληθοῦς διαθήκης πρὸς ἀνατροπὴν ταύτης βουληθῇ χωρεισθεῖναι καὶ ἐνόχλησίν τινα προσαγαγεῖν ἢ βλάβην προξενῆσαι τοῖς ἡμετέροις μοναχοῖς εἴτε ἀπὸ μέρους τῶν ἀρχόντων ἐστὶν ὁ τοιοῦτος, εἴτε τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου, ἢ ἐκκλησιαστικοῦ τάγματος ἢ μοναχικοῦ σχήματος, ἢ ἕτερός τις ὁποίᾳ ὥρᾳ καὶ εἴη μὴ τύχοι τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ παραστάσεως, ἀλλ· ἔστω κληρονομῶν τὰς ἀρὰς των τιη'. θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἓξ Ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος Θεῷ εὐαρεστησάντων καὶ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.»

Ἐνταῦθα, ἄνευ χρονολογίας τινός, τελευτᾷ ἡ ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τοῦ ὁσίου πατρὸς Νείλου καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ δ'ἀμέσως ἡ ἐπικύρωσις αὐτῶν καὶ ἡ δήλωσις τοῦ ἀντιγραφέως :

« Ἡ παροῦσα τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θειοτάτου πατρὸς τοῦ Ἱεριχιώτου Νείλου καὶ κτίτορος τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Γηρομερίου κειμένης τῆς ὁδηγητρίας, διαθήκη τῇ Βασιλείᾳ μου ἐμφανισθεῖσα καὶ ἀναγνωσθεῖσα αὐτῇ, ὑπεραποδεχθεῖσα παρ'αὐτῆς συνεκυρώθη τῇ παρούσῃ βούλῃ τῆς βασιλείας μου, διαμονῆς ἕνεκεν αἰωνίας καὶ ἀσφαλοῦς τηρήσεως τῶν ἐν αὐτῇ θείων ἐκείνου παραγγελμάτων καὶ διατάξεων, ἥτις καὶ φυλαχθήσεται ἀπαρασάλευτος παρά τε τῆς βασιλείας ἡμῶν τε καὶ τῶν κληρονομοδιαδόχων τῆς δεσποτείας ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ε'. ἐν ἔτει ,ζωμε' ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως ,ατλζ'.»

«Καὶ νῦν τετράκις ἀντεγράφη παρ' ἐμοῦ Ἰωάννου παπᾶ Χρήστου Ζαχαρίου οἰκονόμου ἐπὶ Ἰωαννικίου Ἀρχιμανδρίτου τοῦ καὶ ἁγίου καθηγουμένου τῆς θείας καὶ ἱερᾶς ταύτης Μονῆς Γηρομερίου. Ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος ιε' ἐν ἔτει ,ζτκ' (7320) ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως 1812.»

[ἀκολουθεῖ]

Δ. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Δημήτριος Τσυκαλᾶς ἰατρός, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Πέραν (ὁδὸς Χαλεπλῆ, ἀρ. 25), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Εὐρωπαϊστὶ τῆς πρωΐας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου πληρεξουσίου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγόμενος ἐπὶ διατροφῇ ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Εὐφροσύνης, τὸ γένος Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ διαμενούσης ἐν Πέραν (ὁδὸς Ταρλάπασῃ Φουσουτσοῦ ἀρ. 12). Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Ἰανουαρίου 1900. 2

Ὁ Πρόεδρος
(ὑπογρ.)† **Ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς
(ὑπογρ.) Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΜΕΤΡΩΝ

Προσκαλεῖται ἡ ἐκ Γαρδᾶ τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν ὁρμωμένη Ἀγλαΐα τὸ γένος Δεβετζόγλου σύζυγος τοῦ δημοδιδασκάλου Κωνσταντίνου Γιασαδοπούλου ἀγνώστου διαμονῆς, νὰ παραστῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν Μέτραις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου Ἐπιτρόπου, τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1900 ἡμέραν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος καὶ ὥραν 9ην πρ. μεσημβρίας ὁρισθεῖσαν δικάσιμον τῆς κατ' αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπὶ διαζεύξει τοῦ συζύγου της Κωνσταντίνου Γιασαδοπούλου.

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἐν Μέτραις, τῇ 15 Ἰανουαρίου 1900. 2

Ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐκκλ. Δικαστηρίου
† **Ὁ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ΙΩΑΚΕΙΜ**

Ὁ Γραμματεὺς
Β. Μαυρογέλαστος.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1900 | ΑΡΙΘ. 5

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου — Περὶ φιλοδοξίας — Ἑορτολόγιον τῆς Οὐγαπὰρ (ὀρθοδόξου) Ἀρμενικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας — Σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπιστήμην τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν — Γράμμα περὶ τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας — Ἐπικήδειοι λέξεις εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ ἀοιδίμου Κυζίκου Νικοδήμου προσφωνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Οἰκονόμου παπᾶ Γεωργίου, Μαδυτίου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ*

Δ΄

Ἐντεῦθεν ὑποβάλλεται ταῖς ὄψεσιν ἡμῶν καὶ τῇ γνώσει ἡ κατάστασις ἑκάστου τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν ἀπὸ τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος μέχρι τοῦ ΙΗ΄, δῆλά γε δὴ ἐν διαρκείᾳ τριῶν ἑκατονταετηρίδων, ὥστε γενέσθαι τὸ σύγγραμμα τὸ παρὸν ἐφόλκιον τοῦ «Βυζαντινοῦ Ἑορτολογίου» δεικνύον ὁπόσοι τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ναῶν, ὅσοι σήμερον διατελοῦσιν εἰς τὴν κατοχὴν ἡμῶν καὶ κυριότητα, ἐγείρονται ἐπὶ θεμελίων βυζαντινῶν ναῶν ἢ ναοὺς ἀντικατέστησαν ἀποθανόντας. Τὸ ἀπὸ τοῦδε μέρος τοῦ συγγραμματίου τούτου ἀποβλέπει καὶ εἰς ἀμυδράν τινα γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῶν ναῶν κατὰ τὸν ΙϚ΄ καὶ τὸν ΙΖ΄ αἰῶνα.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 27—29 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Προτάττεται πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν ὁ **πατριαρχικὸς ναός**.

Ὁ ναὸς ἄγνωστον ἀκριβῶς ἂν ᾖ βυζαντινός· ἐάν ποτε γένηταί τις ἀνασκαφὴ πέριξ ἢ ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ, πιθανόν ἐστιν ὅτι μέλλομεν μαθεῖν τι μετ' αὐτοψίαν τῶν λειψάνων τῆς δομικῆς· νῦν γινώσκομεν ὅτι, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐσώζετο πρὸ τοῦ 1600 μονὴ γυναικεία ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ὅπου νῦν ἐγείρεται ὁ ναός. Ἓν ἀρχαῖον ἱστορικὸν μνημεῖον, τὴν οἰκονομικὴν τοῦ ναοῦ τούτου δεικνύον κακοδαιμονίαν, ἀναφέρεται εἰς τὴν ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδα, καὶ τούτου προσφυὴς ἡ ἔκδοσις ἐνταῦθα, κατόπι τοῦ περὶ ἐμβατικίων κεφαλαίου. Τοῖς ἀναγνώσταις ἀπόκειται τὸ σχηματίσαι συμπέρασμα περὶ τοῦ ὀλιγαρίθμου τῶν κατοίκων, ὧν τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας ἐθεράπευον οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἱερεῖς. Τὸ γράμμα ἐστὶ τοῦτο:

† Ραφαὴλ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐπειδὴ οἰκείᾳ βουλῇ καὶ προαιρέσει συνεφώνησαν ὅ τε μέγας πρωτοπαπᾶς τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κὺρ Νικόλαος καὶ ὁ ἐφημέριος ταύτης ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Σωφρόνιος, ἵνα διάγωσι καὶ ψάλλωσιν ἐν ταύτῃ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔχωσι τὰ εἰσοδήματα κοινοβιακῶς, τὰς λειτουργίας δηλαδή, τὰς παρακλήσεις, τὰ εὐχελαιοτρισάγια, τὰ ἀ-

δελφάτα, τὰς ἐννάτας, τὴν κηροδοσίαν, τοὺς ἀρραβῶνας, τὰ συνοικέσια, τὰς εὐχὰς, σαραντισμοὺς καὶ βαπτίσια, ἁγιασμοὺς καὶ ἀφορισμοὺς τοὺς ἔνδον καὶ ἔξω· τέλος δὲ πάντων καὶ τὰ λείψανα· ὅταν δὲ προσκαλῶσι καὶ ἀμφοτέρους εἰς συνοικέσια καὶ λείψανα εἴτε ἐν τῇ ἐνορίᾳ ταύτῃ, εἴτε ἀλλαχοῦ, ἔχῃ ἕκαστος τὸ ἴδιον· ὅταν δὲ ὁ εἷς προσκληθῇ, τὰ διδόμενα ὦσι κοινὰ ὡς καὶ τὰ λοιπὰ, ἐξαιρουμένων ἐκ τούτων πάντων ἄσπρα χιλιάδων δύο καὶ διδομένων τῷ μεγάλῳ πρωτοπαπᾷ, δι' ἣν ἔχει φροντίδα τῶν τῆς ἐνορίας αὐθεντικῶν ἐπηρεασμῶν καὶ χαρατζίων καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ἀνενόχλητον ἐᾷ τὸν ἐφημέριον ἐκ τούτων πάντων, λαμβάνῃ δὲ αὐτὰ καθ' ἕκαστον μῆνα ἀνὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ ἓξ, αἱ δὲ ἔξοδοι τῆς ἐνορίας γίνωνται καὶ δίδωνται ἀπὸ τῶν ζητειῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν γράφουσα ἐπιβεβαιοῖ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν καὶ ἀποφαίνεται: ὅστις τῶν δύο τούτων ἀθετῆσαι ταῦτα θελήσῃ καὶ δόλον ποιῆσαι κἂν τε πολλῶν, κἂν τε ὀλίγων, καὶ μαρτυρηθῆναι ὑπὸ ἀξιοπίστων μαρτύρων, καθαιρείσθω καὶ ἀφωρισμένος ἔστω ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον.

Ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος γ'.

Τὸ παρὸν γράμμα[1] συμφωνίας ἀπελύθη κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1604, δεικνύει δ' ὅτι τῷ ναῷ καὶ τῇ ἐνορίᾳ ὑπηρέτουν δύο πρεσβύτεροι μόνον, διότι ἡ ἐνορία τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ Πετρίου (Πετρί-καπου καὶ νῦν) ἔνδον, μέχρι τῆς πύλης τοῦ Φαναρίου τῆς δευτέρας, ἤτοι ρ πεελάμβανεν ἑξήκοντα σχεδὸν οἰκίας, καὶ ἔξω κατὰ τὴν παραλίαν ὁδὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης, μέχρι σχεδὸν τοῦ Σιναϊτικοῦ μετοχίου. Τὰς χριστιανικὰς οἰκογενείας τὰς ἐντὸς τοῦ Φαναρίου ἐπέβλεπον οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πύργου μέχρι τοῦ 1704, ἔκτοτε δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα καὶ κατά τι μέρος, ὡς ἤκουσα, τῆς ἡμετέρας, οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου.

Φαίνεται ὅτι τῆς ἐνορίας τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ προαγομένης, ἡ ταύτης οἰκονομικὴ κατάστασις ἐπέτρεψε τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπηρετούντων ἐν τῷ ναῷ ἱερέων, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἐτρέφοντο ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου τοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, δυσπραγίας οἰκονομικῆς ἐπικρατούσης, ἀπελύθησαν οἱ πολλοὶ, καὶ ἔμειναν δύο μόνον ἀμοιβαδὸν ἱερουργοῦντες καθ' ἑβδομάδα, μετὰ δύο διακόνων[2].

§

Οὐδὲν μνημεῖον γραπτὸν ἀρχαιότερον τοῦ ΙΖ' αἰῶνος μαρτυρεῖ τὴν ὕπαρξιν ἐν Διπλοφαναρίῳ ναοῦ βυζαντινοῦ, κειμένου ὅπου νῦν ὁ πατριαρχικός. Παλαιοτέραν μνείαν ἔχομεν ὑπομνήματα δύο ἀπὸ 28 φεβρουαρίου 1601, ὀνομάζοντα τὸν τοῦ *ἁγίου Γεωργίου ναὸν «νέον Πατριαρχεῖον»*, ὃς πρεσυπῆρχε βεβαίως[3]. Ἡ παράδοσις ἔσωζεν, οὐ πρὸ πολλῶν χρόνων, ὅτι ὁ ναὸς ἦν μονὴ γυναικεία· παράδοξον δ' ἐφάνη μοι ὅτι κατὰ πᾶσαν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ πατριαρχείου ἐν νέῳ ναῷ ἐξελέγετο μονὴ γυναικεία· οὕτως ὁ τῆς Παμμακαρίστου ναὸς ἦν οὐχὶ ἀνδρεία μονὴ, τὰς δ' ἐν αὐτῇ μοναχὰς ὁ πατριάρχης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος συνήλασεν ἐν τῷ ναῷ Ἰωάννου Προδρόμου τῷ ἐν Τρούλλῳ[4]· μετὰ δ' ἡμιόλιον αἰῶνος, ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ματθαῖος ἐξεδίωξε τὰς ἐν Διπλοφαναρίῳ μοναχὰς, ἐκλεξάμενος τὸ μονύδριον αὐτῶν καὶ μεταβαλὼν εἰς ἐνδιαίτημα τῶν πατριαρχῶν τῆς ὑπερκαθημένης ταύτης τῶν πόλεων.

Ε'

Ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τῶν ἱστορικῶν τούτων ἐρευνῶν ἀρξάμενοι, ἔχομεν ἐρευνῆσαι τὰ τῶν γειτόνων ναῶν, ὧν ἥκιστα γνωστὴ ἡ ἱστορία ἡ ἀπὸ τῆς ἐγέρσεως αὐτῶν μέχρι σήμερον. Ὡς εἶπον ἀνωτέρω, τέρμα τίθημι σπουδῆς τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, τὰς μετὰ ταῦτα τύχας ἐκτιθέμενος ἐν «Ἡμερολογίῳ Κωνσταντινουπολίτου πανηγυριστοῦ», προσεχῶς ἐκδιδομένῳ.

§

Ὁ ναὸς τοῦ Προδρόμου ἔξω τοῦ *Κυνηγοῦ* ἀρχαιότερός ἐστι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος· ἐγερθεὶς τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Κατα-

1. εὕρηται ἐν φύλλῳ 2176 τῆς τοῦ Δοσιθέου «Νομικῆς Συναγωγῆς».

2. Σεργίου Μακραίου Ὑπομνήματα ἐκκλησ. ἱστορίας, παρὰ Κ. Ν. Σάθᾳ (Μεσαιων. βιβλιοθήκης τομ. Γ', σελ. 404).

3. τὰ ὑπομνήματα μεταγράψας ἐκ τῆς «Νομικῆς Συναγωγῆς» ἐξέδωκεν ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Μηνᾶς Δ. Χαμουδόπουλος ἐν τόμῳ Β' τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» σελ. 779—780.

4. Α. Γ. Παπάτη, Βυζαντιναὶ μελέται· σελ. 298—302 καὶ 299 ἰδίως.

κουζηνοῦ, κατὰ τὰ μέσα δῆλον οὖν τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, «ἔξω τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων, περὶ τὸν αἰγιαλὸν τῆς βασιλικῆς πύλης»[1] ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Νικολάου Χρησίμου, ἀνῆκεν ἐπὶ ἥμισυ αἰῶνος εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, «κτιτορικὸς» ὢν ναός· ἐκ προστάγματος αὐτοκρατορικοῦ, κατὰ τὸ τότε κρατοῦν δίκαιον, ἀνεδέξατο τὸν ναὸν ὁ γαμβρὸς τοῦ κτίτορος πρεσβύτερος Θεόδωρος ὁ Σισίνιος, ὃς ἔλαβε «καὶ τὰ δύο οἰκοτόπια τὰ περὶ τὴν ὁδὸν, τὰ προσκυρωθέντα παρὰ τοῦ Κάσπακος ἐκείνου»[2]. Τὴν τοῦ ναοῦ τούτου δεσποτείαν ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Νικολάου Χρησίμου, ἱερεῖς ὄντες καὶ οὗτοι καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ προστόδους συμμεριζόμενοι, ἤτοι Γεώργιος ὁ Μοσχόπουλος καὶ ὁ Γαβρᾶς, οὗ ἡ σύζυγος, στερουμένη πιθανῶς ἄρρενος, ἐπώλησε τὸ ἀνῆκον αὐτῇ μέρος εἰς Μιχαὴλ τὸν Μοσχόπουλον, υἱὸν τοῦ Γεωργίου, νέον ἀποθανόντα καὶ καταλιπόντα τέκνον ἄρρεν· ἐπίτροπος τῶν δικαίων τοῦ ὀρφανοῦ τούτου καὶ κηδεμὼν ἦν Ἰωάννης ὁ Χαρσιανείτης, ὅστις τὸν ἰούνιον τοῦ 1400 ἀνήνεγκε τῷ τε πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Ματθαίῳ καὶ τῇ συνόδῳ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐδικαιώθη τὸ ὀρφανὸν ἵνα ᾖ «δεσπότης τριῶν μεριδίων τοῦ ναοῦ, τῶν μὲν δύο ἐξ ἀγορασίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῆς δὲ μιᾶς ἀπὸ κληρονομίας πάλιν αὐτοῦ (τὴν γὰρ λοιπὴν μερίδα ἔχει ἡ πρὸς μητρὸς θεία αὐτοῦ)..... καὶ ἐπειδὴ τῶν ἐνταῦθα ἀποδημεῖ ἡ θεία αὐτοῦ ἡ Μοσχοπουλίνα, εἰ μὲν ἐπανέλθοι ἐνταῦθα, λήψεται τὴν οἰκείαν μερίδα καὶ ποιήσει εἰς αὐτὴν ὡς βούλεται, ὡς δὲ καὶ εἰ τελευτήσει ἐνδιαθήκως· εἰ δὲ ἀδιαθέτως, λήψεται καὶ τὸ ἐκείνης μέρος ὁ παῖς οὗτος ὡς ἀδελφόπαις, κατὰ τοὺς φιλευσεβεῖς νόμους»[3].

§

Τῷ 1399 καὶ τῷ 1400 ἦν ἱερεὺς ἐν τῷ ναῷ τούτῳ Μανουὴλ ὁ Ἀπόκαυκος, ἄνευ οὐδενὸς διαιώματος κυριότητος τοῦ ναοῦ[4]. Πρὸ τούτου δὲ, τῇ 20 ἰανουαρίου 1383, κατεδικάσθη συνοδικῶς εἰς ἀργίαν «ἐνιαυτὸν ἕνα ὁ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ Κυνηγοῦ παπᾶς, ὡς δίχα βούλλης εὐλογήσας τὴν τοῦ Ἀσάνη, τοῦ μεγάλου πριμμικηρίου θυγατέραν μετὰ τοῦ Ραοὺλ καὶ διὰ τὸ κεκωλυμένον ἐκ μέρους εἶναι τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον»[5].

§

Κατὰ τὸν ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰῶνα εἴπερ εἶχεν εὐάριθμον ἢ πυκνὴν ἐνορίαν ὁ τοῦ Προδρόμου ναὸς οὗτος ἄγνωστον, ὡς καὶ πότε περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς μονῆς τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ. Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἦν μετόχιον τῶν σιναϊτῶν, πυρποληθεὶς δὲ τῷ 1640 ἀνῳκοδομήθη τῷ 1686, μεσιτείᾳ τοῦ τότε σταλέντος πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσσίας Νικήτα Ἀλεξιοβιτζ, ἐν Ἀδριανουπόλει μένοντος, «ὅπου εὑρεθεὶς καὶ ὁ Ἀνανίας[6] ἔδωκε τῷ τότε Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχῃ Διονυσίῳ μερικὰ χρήματα, μεταχειρισθεὶς μέσον τὸν τότε τοῦ Πατριαρχείου λογοθέτην[7] καὶ τοὺς ἔκαμεν ἕνα γράμμα συνοδικὸν νὰ εἶναι ἡ εἰρημένη ἐκκλησία μετόχιον. Ἔβαλε δὲ ὁ λογοθέτης εἰς τὸ προοίμιόν τινα ἐγκώμια τοῦ Σινᾶ ὄρους (ἀρχιεπισκόπου), πῶς τάχα φορεῖ καὶ εὐφημίζεται ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πρῶτοι. Οἱ οὖν σιναΐται μὲ τοῦτο ἐνόμισαν νὰ ἐγινήκασιν αὐτεξούσιοι καὶ ἄρχισαν νὰ λέγουν καὶ νὰ γράφουν τὸν Σινᾶ ὄρους «μακαριώτατον καὶ ἁγιώτατον». Καὶ ἄλλα ἄρχισαν νὰ κάμουν πολλὰ παράνομα, τὰ ὁποῖα ὄντα ὑπέρογκα, ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδικὸν καὶ ἀνεγνώσθη ἐκεῖ καὶ ἐπέμφθη καὶ εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας ἕτερον καὶ εἰς τὸν Ἀντιοχείας ἄλλο καὶ γνωσθέντα κανονικὰ παρὰ τῶν πατριαρχῶν ἀνεγνώσθησαν ἐκεῖ, περιέχοντα ὅτι ὁ Σινᾶ ὄρους εἶναι ἁπλῶς ἀρχιεπίσκοπος καὶ λέγεται «θεοφιλέστατος» καὶ εἶναι ὑποκείμενος τῷ Ἱεροσολύμων καὶ χειροτονεῖται παρ' αὐτοῦ κανονικῶς καὶ μνημονεύει αὐτοῦ, καὶ μήτε μίτραν φορεῖ, μήτε τίτλον γράφει εἰς τὰ γράμματά του, μήτε συγχωροχάρτια δίδει»[8]. Ταῦτα γράφει Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων· πρὸς συμπλήρωσιν δ' αὐτῶν καὶ κατανόησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς γνῶσιν τῆς πρὸ τοῦ 1686

---

1. τῆς Παλάτ καποῦ μετὰ ταῦτα, δηλ· πύλης παλατίου·

2. κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἀνκφέρονται καί τινα κτήματα καὶ καπηλικὰ ἐργαστήρια, ὧν πάντων ἰδιοκτήτης ἦν ὁ Στυλιανὸς Χαλκεόπουλος, καὶ κῆπος ἀνήκων εἰς τὸν Μάρκον Παλαιολόγον Ἰάγαριν, καὶ οἰκήματα τοῦ Μαυρομμάτη πλησίον τοῦ κήπου τούτου. Miklosich καὶ Mucller, Acta Patriarchatus, τόμ. Β', σελ. 452, 497. Ἦν δὲ καὶ «μυρεψικὸν ἐργαστήριον». εἶδος φαρμακείου, ὡς νομίζω, πωληθὲν εἰς Νικόλαον Σοφιανὸν ὑπὸ τῆς μοναχῆς Ὑπομονῆς Χρυσοκεφαλίνης τῆς Καυκανίνης καὶ Ἰωάννου Ἀντιοχείτου Καλοειδᾶ· αὐτόθι σελ. 358. Ἐκ τούτων δὲ συνάγω ὅτι τὰ μέρη τὰ περὶ τὸν ναὸν τοῦτον οὐκ ἦσαν ἄμοιρα κατοίκων.

3. Acta, τόμ. Β', σελ. 391—393.

4. αὐτόθι· βλέπε κυρίως σελ. 297 καὶ 392.

5. τοῦ αὐτοῦ τόμου σελ. 51.

6. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου ὄρους.

7. ἦν ὁ Ἰωάννης Καρυοφύλλης.

8. Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας τόμ. Α', σελ. 297—298. Ἰδὲ καὶ σελ. 277.

ἱστορίας τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου «εἰς τοῦ Κυνηγοῦ» ἐκδίδωμι γράμμα συνοδικὸν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ΄ τοῦ Μουσελίμη, τέως ἀνέκδοτον[9], τοῦτο·

† Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Καθάπερ ἐν τοῖς παρὰ Θεοῦ πλαστουργηθεῖσι ποιήμασι λογικοῖς, εἴτε νόας εἴποις, εἴτε ἀνθρώπους, πολὺ τὸ διάφορον εὕροις λόγοις θεοσόφων ἀνθρώπων ποδηγετούμενος ἐν τῇ τούτων ἐξακριβώσει (αὐτίκα γὰρ ἐννοήσεις τάξεις ὁμοῦ καὶ στάσεις, κατὰ τὸν ἱεροφάντορα Διονύσιον, τῶν λογικῶν δυνάμεων ὑπερτέρας τε καὶ ὑποδεεστέρας ἀλλήλων, τοῦτο αὐταῖς οὐ μόνον τῇ θείᾳ βουλήσει καὶ θελήσει οὕτως οἰκονομηθέν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐν ἑκάστῃ ταξιαρχίᾳ διάθεσίν τε καὶ ἰδιοτροπίαν λογικῆς φύσεως διορισθέν, ἔστι γάρ, φησὶν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, διαφορὰ ὥσπερ ἀνθρώποις οὕτω τοι καὶ ἀγγέλοις οὕτω κἂν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ παναγίου Πνεύματος αὐτοῖς τὰ θεουργικὰ διανέμοντος χαρίσματα· διαφοραί, φησὶν ὁ πάμμεγας Παῦλος, χαρισμάτων εἰσί, καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν Πνεῦμα κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως ἑκάστου, ὥστε συμπεραίνων φησίν: Ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὓς μὲν προφήτας, οὓς δὲ διδασκάλους, οὓς δὲ χαρίσματα ἰαματικὰ καὶ τὰ ἑξῆς· τοῦτ' αὐτὸ εὕροις ἂν κἂν τοῖς ἀψύχοις καὶ ἀναισθήτοις, ποταμοῖς δηλαδή τε καὶ ὄρεσι, προτιμωμένοις ἄλλων ἰσοταγῶν, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀγιαζομένοις τε τέρασι δεινοῖς καὶ θαύμασι φοβεροῖς καλλωπιζομένοις, καὶ τοῦτο διά τινα ἰδιοτροπίαν αὐτῶν καὶ φυσικὴν ἐπιτηδειότητα, καίτοι τὴν ἡμετέραν λανθάνουσιν γνῶσιν· οὕτω τοῦ ἀπειροδυνάμου Θεοῦ καὶ παρασχόντος αὐτοῖς ταύτην καὶ κατανεύοντος. Ὅρα μοι πρὸς Θεοῦ ὅσα καὶ οἷα τετέλεσται ἐν Θαβὼρ καὶ Ἑρμὼν, καὶ ἐν Ἰορδάνῃ τε καὶ ἐν ἄλλοις, ἅττα καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ ὑπαινιττόμενος ἔλεγε: τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων, τίς σοι ἔστι θάλασσα ὅτι ἔφυγε; Πῶς τὰ ἄψυχα σκιρτᾷ καὶ φεύγει κινητικῆς ἐκ φύσεως ἀμοιροῦντα δυνάμεως; ἢ ὅτι διά τινα ἰδιοτροπίαν φυσικὴν τῶν τοιούτων θαυματουργῶν δεκτικὴν σκιρτᾷ τῇ θείᾳ δυνάμει ἐπὶ τελεσιουργίᾳ ἀφράστου τινὸς ἐννοίας, ὡς αὐτὸς μόνος εἶδεν ὁ τεκτηνάμενος ταῦτα καὶ οὕτω διευθετισάμενος. Ἐπάνειμι νῦν ἐπὶ τὸ πάντων καὶ ὀρέων καὶ βουνῶν ὑπέρτερον ἀσυγκρίτως Σίναιον ὄρος, ἐν ᾧ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐδείκνυτο τῷ θεόπτῃ Μωϋσῇ ἡ βάτος καιομένη καὶ οὐ καταφλεγομένη, τήν τε συγκαταβατικῶς τῆς θεότητος τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνοίκησιν ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου ἀφλέκτως, καὶ τὴν κακουχίαν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐν τῇ φλογώδει κακώσει τῆς Αἰγύπτου κακουμένου καὶ μὴ ἐξολοθρευομένου ὑποδηλοῦσα· ὅθεν ἐν εἴδει ἀγγέλου χρηματίζων τῷ Μωϋσεῖ Θεὸς ἐκέλευεν αὐτῷ λῦσαι τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ὁ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκε γῆ ἁγία ἐστίν. Ἄνελθε δή μοι ἐπὶ τὰς βροντὰς καὶ ἀστραπὰς, γεγονυίας ἐν ταῖς οὐρανομήκεσιν αὐτοῦ κορυφαῖς, τοῦ μὲν λαοῦ ἁγνιζομένου καὶ κάτω ἱσταμένου, τοῦ δὲ Μωϋσέως ἀνερχομένου καὶ τὸν γνόφον ὑποδυομένου, καὶ Θεῷ ὁμιλοῦντος (ὡς αὐτὸς οἶδε) καὶ νόμον λαμβάνοντος ἐν πλαξὶ γεγραμμένον δακτύλῳ Θεοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς σκηνῆς προσταττομένου, καὶ ὅρα ἵνα ποιήσῃς κατὰ τὸν τύπον τὸν δοθέντα σοι κελευομένου, καὶ ὀπίσθια τοῦ Θεοῦ κατοπτανομένου, εἴτε τὴν γνῶσιν τῆς κτίσεως, εἴτε τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τοῦ Θεοῦ ἐν ἀνθρώποις ἐπιδημίαν διὰ τούτου σημαινομένην, ὅθεν ὁ μὲν Μωϋσῆς ἀπὸ τούτου θεόπτης κατωνομάζετο, τὸ δὲ ὄρος θεοβάδιστον προσηγορεύετο, ἅτε τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ἐν αὐτῷ δοθέντος γραπτοῦ νόμου ἐν ἀνθρώποις κατὰ γνῶσιν βαδίσαντος. Μέγα τῷ ὄντι καὶ ἐξαίσιον τοῦτο καὶ ρητορικῶν στομάτων ὑπερπαῖον τὴν δύναμιν, καὶ οὐκ ἂν κατ' ἀξίαν γεραίρειν δυνήσεται οὐδ' εἰ καθ' Ὁμηρόν τις στομάτων δεκάδα προσκτήσαιτο. Τοιγάρτοι ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀείμνηστος Ἰουστινιανὸς ἔργοις ἐγνωκὼς ἐκθειάσαι τὸ μυρίων ἐκθειασμῶν ἄξιον (καὶ πρὸ τούτου ἡ ἀείμνηστος ἐν βασιλίσιν Ἑλένη) κτίσμασι πολυτελέσιν ὡραϊσάμενος καὶ ἀναθήμασιν ὡραιοτάτοις φιλοτιμησάμενος, κόρσῃ οὐκ ἔσχε τοῦ πόθου καὶ τῆς ἐφέσεως κατακοσμεῖν καὶ σεμνύνειν τὸ θεοδόξαστον τοῦτο καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν καταγώγιον· γέγραφε γὰρ ἐν τοῖς περὶ τούτου ἰδίοις αὐτοῦ χρυσοβούλλοις: εἴ τις ὀνομάσει τοῦτο τόπον πάσης ἁγιωσύνης, τόπον ἁγιάζοντα τοὺς πλησιάζοντας αὐτῷ καὶ οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, ἀληθέστατον τὸν λόγον ἐρεῖ. Διὸ καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀρχιερατεύοντας τοῖς αὐτοῖς προνομίοις καὶ προσαγορεύσεσι καὶ ἀμφίοις ἐκέλευσε τιμᾶσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι, ὅσοις καὶ οἱ Ἀχριδῶν καὶ Κύπρου ἀρχιερατεύοντες, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον βασιλεῖς καὶ αὐθένται καὶ πατριάρχαι ἔργοις καὶ λόγοις ἕκαστος τὴν πρὸς τοῦτο φιλοτιμίαν κατα καιροὺς ἀραρότως ἐφιλοτεχνήσατο, θαυμάσαντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ σεβασμίῳ μοναστηρίῳ ἀρετὴν κατὰ λόγον τῶν ἐνασκουμένων πατέρων καὶ μέχρι τῆς δεῦρο διαλάμπουσαν ἐν τοσαύτῃ ἀνωμαλίᾳ πραγμάτων καὶ δυστυχίᾳ πιεζομένων καὶ κακουχουμένων, οὐ μὴν ἀπειρηκότων, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν. Διὸ δὴ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων ἀδελφότητος συνδιασκεψαμένη βοήθειαν τινὰ ἐπενεγκεῖν τούτῳ τῷ θεοδοξάστῳ καὶ θεοβαδίστῳ ὄρει καὶ ἔρανον φιλοτιμίας εἰσενεγκεῖν, ἐφ' ᾧ μὴ ἀμέτοχοι ὦμεν τῆς τοιαύτης ἐπαινετῆς φι-

9. ἐκ τοῦ Α΄ (παλαιοτέρου) πατριαρχικοῦ κώδηκος· ἀπὸ σελ. 470—472.

λοτιμίας καὶ ἀμέθεκτοι τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ μεγαλουργίας, ἔγνωμεν βεβαιῶσαι δι' ἡμετέρων πατριαρχικῶν σιγιλλιωδῶν γραμμάτων τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τὴν ἤδη νεωστὶ κτισθεῖσαν διὰ μεσιτείας τοῦ πρέσβεως τῆς Μοσχοβίας, διὰ δαπάνης μερικῆς καὶ ἀναλωμάτων τινῶν φιλοχρίστων, καὶ τῆς λοιπῆς διὰ τῶν εὑρεθέντων ἐνταῦθα πατέρων τοῦ αὐτοῦ Σιναίου ὄρους, οὖσαν ἐν τοποθεσίᾳ Κυνηγοῦ, ἔξωθεν τῆς πύλης λεγομένης Μπαλατᾶ, ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι ταύτην μετόχιον τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σιναίου ὄρους, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τούτου μετόχια, ἄνωθεν μὲν πρὸ χρόνων πολλῶν ἐκκλησίας οὔσης ἐνοριακῆς καὶ τεφρωθείσης τῷ τότε, εἶτα δὲ ἐν εἴδει οἰκίας κτισθείσης καὶ ἀφιερωθείσης τῷ σεπτῷ ὄρει παρὰ τῶν ἐξαγορασάντων τὸν τόπον, καὶ μέχρι τοῦδε εὑρισκομένης εἰς τὴν ὑποταγὴν τούτου, ὡς διαλαμβάνει καὶ τὸ ἔγγραφον τῶν κριτῶν τῆς ἐξουσίας, καὶ καρπουμένου πολλοστοῦ τινὸς εἰσοδήματος ταύτης, εἶτα κτισθείσης θείῳ ἐλέει διὰ μεσιτείας, ὡς εἴρηται, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Σιναίου ὄρους, ὡς καὶ τὰ μετέπειτα ἔγγραφα τῆς ἐξουσίας διατρανοῦσι, γεγονότα εἰς σύστασιν καὶ βεβαίωσιν τῆς κτίσεως αὐτῆς παρὰ τῶν κριτῶν, καὶ ποιῆσαι ταύτην ἐλευθέραν παντὸς ζητήματος πατριαρχικοῦ καὶ ἐνοριακοῦ, πλὴν τοῦ διδόναι κατ' ἔτος τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ γρόσια τεσσαράκοντα, καὶ οὐδὲν ἄλλο, καὶ τοῦ μνημονεύειν τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν κατὰ καιροὺς πατριαρχευόντων· καὶ τοῦτο οὐμόνον χάριν σημείου ὑποταγῆς, ἀλλὰ καὶ τοσαύτης συγκαταβάσεως γεγονυίας ἀπὸ τοῦ ἐμβατοικίου τῆς ἐνορίας ταύτης, ὥστε μὴ προσκλαίεσθαι τοὺς ἱερεῖς ταύτης, διὰ τὸ ἐπιγινόμενον εἰσόδημα ἔνδον τῆς ἐκκλησίας ταύτης, λειτουργιῶν, μνημοσύνων, καὶ εὐχελαίων, εὑρισκομένου ἐν αὐτῇ καὶ καθεζομένου τοῦ πεμπομένου ἐντεῦθεν* παρὰ τῆς κοινῆς συνάξεως τοῦ τε ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν πατέρων κατὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν συνήθειαν ἡγουμένου μετὰ τῆς αὐτοῦ συνοδίας, συναγόντων μὲν καὶ καρπουμένων τὸ ἐπιγινόμενον ἐν αὐτῇ εἰσόδημα τῆς ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν πρὸς μερικὴν περίθαλψιν καὶ βοήθειαν τοῦ θεοτιμήτου καὶ θεοφρουρήτου Σιναίου ὄρους, ἤτοι τοῦ σεπτοῦ μοναστηρίου, οὐδαμῶς δὲ κειλημμένων τοῖς ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἐνοριακοῖς εἰσοδήμασι καὶ τύρβαις, ἅτε μοναστηριακοῦ μετοχίου ὄντος καὶ σεμνυνομένου ἡσυχίαις, δεήσεσί τε καὶ ἐντεύξεσιν, εἰ μή που προσκληθεῖεν. Τούτου χάριν γράφομεν καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμεθα Πνεύματι, μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου (κτλ. κατ' ἔθος) ὅτι ἡ σεβασμία αὕτη ἐκκλησία, ἡ νεύματι θείῳ συντελεσθεῖσα, τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, κατὰ τὴν τοποθεσίαν Κυνηγοῦ, ἐκτὸς τῆς πύλης λεγομένης Μπαλατᾶ, μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κελλίων, ὡς ἐπ' ὀνόματι κτισθεῖσα καὶ ἀφιερωθεῖσα παρὰ τῶν ἐξαγορασάντων τὸν τόπον αὐτῆς πρότερον τεφρωθείσης**, εἶτα καὶ παρὰ τῶν μεσιτευσάντων αὐτὴν κτισθῆναι, ὡς δηλοῦσι καὶ τὰ παρὰ τοῖς Σιναΐταις αὐτοῖς πατράσιν εὑρισκόμενα ἔγγραφα τῶν κριτῶν τῆς ἐξουσίας, βεβαιοῦντα τὴν κατασκευὴν ταύτης ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σιναίου ὄρους, ἔστω καὶ λεγέσθω Μετόχιον τοῦ θεοδοξάστου καὶ θεοβαδίστου Σιναίου ὄρους, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μετόχια αὐτοῦ τὰ ἐν διαφόροις τόποις, σεμνυνομένη τῷ σεμνῷ ὀνόματι τούτῳ, ὡς σεμνὸν ἀνδρῶν καταγώγιον, καὶ κατ' οὐδὲν ὑστερουμένη τῶν προνομίων τῶν μοναστηριακῶν μετοχίων*** ὡς μηδεμίαν μετοχὴν ἔχουσα εἰς τὴν περὶ αὐτὴν ἐνορίαν, καὶ πεμπέσθω παρὰ τῆς κοινῆς συνάξεως τοῦ τε ἤδη καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιεπισκόπου Σιναίου ὄρους καὶ τῶν πατέρων ἡγούμενος μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν συνήθειαν, ἐπὶ τῷ εὑρίσκεσθαι ἐν αὐτῇ καὶ καθέζεσθαι καὶ ἐκτελεῖν τὰς συνήθεις ἀκολουθίας καὶ ἐντεύξεις πρὸς τὸν Κύριον, καὶ καρποῦσθαι καὶ συνάγειν τὸ ἐπιγινόμενον εἰσόδημα ἀπὸ τῆς τῶν εὐσεβῶν ἐλεημοσύνης, λειτουργιῶν, ἁγιασμῶν, παρακλήσεων, εὐχελαίων καὶ ἄλλων τοιούτων ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀφιερωμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων πρὸς μερικὴν περίθαλψιν καὶ βοήθειαν τῶν πολλῶν κακώσεων τοῦ σεπτοῦ μοναστηρίου, διαλάμποντος ταῖς ἀρεταῖς ὡς κρῖνον ἐν μέσῳ ἀκανθῶν ἐν ἐρημαίαις κακώσεσιν, οὐδεμίαν μετοχὴν ἔχοντες ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς εἰσοδήμασιν καὶ τύρβαις τῶν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ (εἰ μή που προσκληθεῖεν) ἐν λόγῳ καὶ στάσει καὶ τάξει μετοχίου, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ τοῦ θεοβαδίστου ὄρους, καὶ εἴ ποτε [συμβαίη παραγενέσθαι τὸν ἀρχιεπίσκοπον τούτου, κατὰ καιρικὰς περιστάσεις, ἐν τῇ βασιλευούσῃ, ἐκτελεῖν τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐν αὐτῇ, δίχα μόνης τοῦ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, παντελεύθεροι ὄντες αὐτό τε τὸ μετόχιον καὶ οἱ ἐν αὐτῷ πατέρες παντὸς πατριαρχικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, πλὴν τοῦ διδόναι κατ' ἔτος τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ γρόσια τεσσαράκοντα, καὶ τοῦτο χάριν ὑποταγῆς, καὶ τοῦ μνημονεύειν ἐν ταῖς ἀκολουθίαις τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἄχρι καὶ ὀβολοῦ, τοῦτο τὸ ἐλευθέριον καὶ ἡμῶν κατὰ δύναμιν ἐρανισαμένων μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἀδελφότητος πρὸς τὸ μυρίων ἐλευθεριῶν καὶ βοηθημάτων ἄξιον ὄρος, ὅπερ ὁ ἐν ἐκείνῳ

---

* μᾶλλον γραπτέον *ἐνταῦθα*.

** προδήλως ἐξερρύη τὸ χωρίον.

*** προδήλως σφάλμα τὸ ὡς, ἀντὶ καί.

λαλήσας καὶ βαδίσας Θεὸς ἀποδέξαστο. Ὅστις δὲ τῶν μετέπειτα ἀνευλαβείας τρόποις χρησάμενος καὶ ἀναισχύντῳ γνώμῃ κινούμενος, ὡς θεομισὴς καὶ θεοκάπηλος, προδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην καὶ ἀνατρέψῃ τὰ εὐλόγως καὶ δικαίως διορισθέντα περὶ τοῦ σεβασμοῦ τούτου μετοχίου, προδοὺς τοῦτο ὡς ἄλλος Ἰούδας τὸν Κύριον, ἢ ἄλλως πως μετενεγκεῖν βουληθείει τὸ μετόχιον τοῦτο εἰς ἄλλην κατάστασιν, κωμάζων κακεντρεχέσι προφάσεσιν ἢ μεταφέρειν τὸ τούτου εἰσόδημα εἰς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεις, ὁ τοιοῦτος, ὡς καταφρονητὴς τοῦ πανσέπτου καὶ θεοβαδίστου ὄρους, τῆς τάξεως ὧν τῶν ἱερωμένων, ἢ τῆς στάσεως τῶν κοσμικῶν, ἄρχων ἢ ἀρχόμενος, εἴη ὑπόδικος ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς, καὶ πᾶν ὅ,τι οὖν ἀπαίσιον καὶ φοβερὸν εἴη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ (ἔπονται σύντομοι κατ' ἔθος ἀραί). Ὅθεν καὶ εἰς δήλωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἐλευθερίας τούτου γέγραπται τὰ παρόντα σιγιλλιώδη βεβαιωτήρια γράμματα καὶ ἐδόθη ἀπολυθέντα τῷ πανσέπτῳ καὶ θεοδοξάστῳ καὶ θεοβαδίστῳ Σιναίῳ ὄρει ἐπὶ διηνεκεῖ ἀσφαλείᾳ.

Ἐν ἔτει ,αχπς', κατὰ μῆνα ὀκτώβριον, ἐπινεμήσεως δετάτην.

† **Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.**

† *ὁ Ἡρακλείας Βαρθολομαῖος.* — † *ὁ Κυζίκου Κύριλλος.* — † *ὁ Νικομηδείας Μελέτιος.* — † *ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ.* — † *ὁ Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος.* — † *ὁ Προύσης Καλλίνικος.* — † *ὁ Ῥόδου Παρθένιος.* — † *ὁ Ἀθηνῶν Ἀθανάσιος.* — † *ὁ Φιλιππουπόλεως Νεκτάριος.* — † *ὁ Διδυμοτείχου Γρηγόριος.* — † *ὁ Δέρκων Μακάριος.* — † *ὁ Κρήτης Καλλίνικος.*

ΣΤ'

Τῶν ἀγχιτερμόνων ναῶν ἐξεταστέοι νῦν τέσσαρες, ὧν οἱ δύο τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν ἀνάγουσιν ἄχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ὁ εἷς εἰς τὸν ΙΓ' καὶ ὁ τέταρτος εἰς τὸν ΙΣΤ', κατὰ παράδοσιν ἀντικαταστήσας ὁμώνυμον ναὸν μὴ ζῶντα νῦν· τῷ περὶ τούτων λόγῳ συναφὴς ἔσται σημείωσίς τις περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας. Ἡ περὶ τῶν τεσσάρων τούτων ναῶν διατριβὴ γενήσεται σύντομος.

§

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κανάβη, δῆλον οὖν τῆς Ξυλοπόρτης, ἔστι γνωστότερος ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1334. Ὑπάρχων καὶ προηγουμένως, παρεχωρήθη, καθ' ὁρισμὸν Ἡσαΐου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τοῦ σκευοφύλακος καὶ σακκελίου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Καλοῦ Τρικανᾶ τοῦ διακόνου τῷ οἰκείῳ τοῦ αὐτοκράτορος Γεωργίῳ τῷ Πεπαγωμένῳ, κατὰ νοέμβριον τοῦ 1334, ὡς μηδενὸς ἔχοντος ἐν τῷ ναῷ τούτῳ κτιτορικὸν δικαίωμα. Κατὰ τὸ περὶ τούτου ἀπολυθὲν πατριαρχικὸν ἔγγραφον[1], ὁ ναὸς ἔκειτο «πλησίον τῶν οἰκημάτων τοῦ Πεπαγωμένου τῶν περὶ τὴν πόρταν τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ κατὰ τῶν Κυνήγων», ὁ δὲ Πεπαγωμένος θείῳ ζήλῳ κινηθεὶς ἐζήτησεν ἐκχωρηθῆναι τὸν ναὸν αὐτῷ, ὅπως ἀποδιώξῃ τὰ δοκοῦντα αὐτῷ πρὸς βελτίωσιν αὐτοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνελλιπῆ τῶν ὑμνωδιῶν καὶ τῶν ἱεροτελεστιῶν καὶ τῆς ἐτησίου τοῦ μεγαλομάρτυρος ἑορτῆς, «καὶ ὡς ἂν ἀδιάλειπτον ἐν αὐτῷ διατελεῖται τὸ τῶν κραταιῶν καὶ ἁγίων ἡμῶν αὐθεντῶν καὶ βασιλέων μνημόσυνον καὶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τοῦ χριστιανικοῦ παντὸς ὀρθοδόξου συστήματος», διορίζων «αὐτός τε καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ» ὃν ἂν ἐθέλωσιν ἱερέα. Κωνστάντιος ὁ πατριάρχης φρονεῖ: ὅτι ὁ ναὸς ὠνομάσθη κοινῶς «τοῦ Κανάβη» ἀπὸ Νικολάου τοῦ Καναβοῦ, αὐτοκράτορος ἡμεροβίου, ἐκλεγέντος τῇ 28 ἰανουαρίου 1204, ὅτι μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἔσωζε τὸ παλαιὸν αὐτοῦ σχέδιον, μετὰ τρούλλου ᾠκοδομημένος καὶ διὰ μουσίου ἔσωθεν ἐζωγραφημένος, ὃν, ὑπὸ σεισμοῦ καὶ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου λελωβημένον, οἱ χριστιανοὶ κατέρριψαν, ἀνεγείραντες ἕτερον[2]. Χρέεσιν ὑποπεσόντα τὸν εὐστυχῆ ναὸν καὶ πωλούμενον ὑπὸ δανειστῶν αὐστηρῶν ἠγόρασε τῷ 1597 ὁ λαμπρὸς πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ [πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως «ἐπιτηρητὴς» Μελέτιος ὁ Πη-γᾶς[3].

§

Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου Μαγουλιωτίσσης, ὁ πρώην ναὸς τῆς **Παναγιωτίσσης,** ἀναφερόμενος ὡς τόπος μοναχικῆς ἀσκήσεως ἐν τῷ Ι' αἰῶνι, καὶ ὡς μονὴ κατὰ τὸν ΙΑ', ἀνεκτίσθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ', καὶ τοσούτῳ ὡς καλῶς μοναστήριον προήγετο, ὥστε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐκέκτητο δύο κλιβάνους δημοσίους, ἀμπέλια δύο

1. Acta Patriarch. τόμ. Α', σελ. 568.

2. Κωνσταντίου πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Σινᾶ Συγγραφὴ ἐλάσσονες· σελ. 411.

3. Κ. Ν. Σάθα, Σχεδίασμα βιογραφικὸν περὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β', σελ. πϐ.

καὶ «ἑξήκοντα ὀσπίτια ἐμφυτευτικὰ» ἐντὸς αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ πάντα πρόσοδον ἐτησίως ἀποφέροντα τῇ γυναικείᾳ ταύτῃ μονῇ τρισχιλίων περίπου σημερινῶν φράγκων, δύο χωράφια περὶ τὸ Μαυροπόταμον, ζηγηλατεῖον ἐν τῷ Ραιδεστῷ, ἀμπέλια καὶ ὀσπήτια ἐν τῇ Μηδείᾳ καὶ ἕτερα κτήματα ἀλλαχοῦ. Πρὸ τῆς ὑπὸ Μαρίας Παλαιολογίνης οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς Μαγουλιωτίσσης, οἱ τόποι πάντες οἱ ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Μουχλίου, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῇ τότε (κατὰ πρῶτον ὡς νομίζω) ὀνομαζομένῃ τοῦ Φανάρι, ἀνῆκον τῇ Μαρίᾳ Δουκαίνῃ Ἀκροπολιτίσσῃ, καὶ τῷ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρῷ αὐτῆς Δημητρίῳ Κοντοστεφάνῳ, ἤτοι οἰκήματα μετὰ ναοῦ, λουτροῦ, περιβολίων καὶ ἀμπελίων[4].

Ἡ ἐπὶ τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ Β΄ παραχώρησις τοῦ ναοῦ τῆς Παναγιωτίσσης εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Χριστόδουλον ἴσως ἐστὶν ἀληθὴς, ἀλλὰ τὸ τὴν παραχώρησιν ἐπικυροῦν αὐτοκρατορικὸν ἔγγραφον[5], τὸ καὶ νῦν βεβαίως ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τοῦ ναοῦ σωζόμενον, φαίνεταί μοι δεόμενον ἀκριβώσεώς τε καὶ ἐπικυρώσεως.

§

Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἐγρικαπίου μέχρι σήμερον ἐπιστεύετο κοινῶς ὑπὸ πάντων τῶν γραψάντων περὶ Κωνσταντινουπόλεως ὡς ὁ τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου. Νῦν ἀποδειχθέντος ὅτι πολὺ μακρὰν τοῦ Ἐγρίκαπι ἔκειτο ὁ τῶν Κύρου ναὸς, *ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ θετέον* **τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικήτα,** ὑπάρχοντα κατὰ τὸν ΙΒ΄ αἰῶνα:

Ὁ τὸν Ξ΄ κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Συνόδου καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ ἀναγινώσκων εὑρίσκει σπουδαίαν ἱστορικὴν εἴδησιν, ἣν ἐὰν πρὸς τὴν κατὰ τὸν ΙΖ΄ καὶ ΙΗ΄ αἰῶνα κατάστασιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐγρίκαπι συνδυάσῃ συμφρονήσει μοι βεβαίως.

ὁ κανὼν οὗτος «τοὺς δαιμονεῖν ὑποκρινομένους καὶ τρόπων φαυλότητι προσποιητῶς τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους ἐπιτιμᾶσθαι τρόπῳ παντὶ» κελεύει· ἡ δὲ τοῦ Βαλσαμῶνος ἑρμηνεία λέγει «διά τοι τοῦτο καὶ διάφοροι ἁγιώτατοι πατριάρχαι πολλοὺς προσκαθημένους μετὰ ἀλύσεων ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Νικήτα . . . . κατέκλεισαν εἰς δημοσίας φρουράς». Ἔγγραφον τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ΣΤ΄ τοῦ ἀπὸ Καισαρείας, ἐκδεδομένον τῷ 1740, μαρτυρεῖ «ὡς ἔκ τινος πηγῆς ἀπορρήτου τῆς ἐν τῷ ναῷ τεθησαυρισμένης θεομητορικῆς εἰκόνος ποταμηδὸν ἀεννάως προχεῖται ἰάσιμα νάματα τοῖς πιστοῖς, ὅσοι . . . . . καὶ πνεύμασιν ἀκαθάρτοις διενοχλούμενοι, εἰ μόνον εἰς αὐτὸν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας προσδράμωσι δεηθέντες, ταχέως τὰς ἰάσεις λαμβάνουσι»[6]. Καὶ εἶχε μὲν ὁ ναὸς οὗτος παρ' ἑαυτῷ κατά τε τὸν ἤδη λήγοντα καὶ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δωμάτιά τινα πρὸς νοσηλείαν τῶν φρενοβλαβῶν, ἀλλ' ἐν τῷ ὑπογείῳ ναΐσκῳ ἐκρατοῦντο οἱ μανιακοὶ, καθὼς οἱ προσκαθήμενοι ἄλλοτε τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικήτα.

Γνωστὸν ὅτι, οὐ μακρὰν τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν Ἐγρίκαπι, σώζεται ἁγίασμα ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικήτα, μηδὲν λείψανον οἰκοδομῆς παλαιᾶς παρ' ἑαυτῷ φέρον, χρήσιμον ὅμως εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ τοῦ ἁγίου Νικήτα ναὸς ὁ κατὰ τὸν ΙΒ΄ αἰῶνα φρενοκομεῖον ὢν, ἐστὶν ὁ νῦν ἐκεῖ τῆς Θεοτόκου ναὸς, τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ προορισμὸν ἀναλαβὼν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, καθ' οὓς ἰδίου ἐν Κωνσταντινουπόλει φρενοκομείου οὐ γίνεται μνεία, καθὼς οὐδ' ἐπὶ βυζαντινῶν ἀναφέρεται τοιοῦτο.

§

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὁ παρὰ τῇ πύλῃ Ἀδριανουπόλεως (Εδίρνε-καπι) τῇ τοῦ Χαρισίου δηλαδὴ κειμενος, ἐκτίσθη, κατὰ τὸν Κωνστάντιον, τῷ 1568, παραχωρηθείσης ἡμῖν ὑψηλῆς ἀδείας καὶ τόπου καταλλήλου, ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦ 1565 ὑπάρχοντος ἔνδον τῆς πύλης ταύ-ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ὠνομάζετο δὲ ὁ νέος «καὶ ἦν μονὴ καὶ πρὸς μνήμην τῆς πρώτης, καὶ διότι οἱ ἐν ἐκείνῃ μονάζοντες μετέβησαν καὶ κατῴκησαν εἰς τὴν νέαν, ἥτις χρόνῳ ὕστερον ἐγένετο ἐνοριακὴ ἐκκλησία»[7].

Ταῦτα πρὸς τὸ παρὸν ἀρκοῦσιν ἡμῖν.

(ἕπεται συνέχεια).

ὁ Μ. χ. Μ. Ι. Γ.

---

4. Acta, τόμ. Α΄, σελ. 312—317. Μ. Γεδεὼν «Βυζαντ. Ἑορτολόγιον», σελ. 208—209, ὅπου ἐξέδωκα καὶ τὰ περισωθέντα τῆς μονῆς τοῦ Παναγίου ἐπιτύμβια. Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Μουχλίου ἀρκετὰ τὰ γραφόμενά μου ταῦτα μετὰ τὰ ὑπὸ Α. Γ. Πασπάτη γραφέντα ἐν ταῖς «Βυζαντινοῖς Μελέταις» αὐτοῦ.

5. Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ κτλ. σελ. 336.

6. αὐτόθι· σελ. 215—216 καὶ 284.

7. Κωνσταντινιάς· ἐκδόσεως Β΄, σελ. 143.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΔΟΞΙΑΣ

Φιλοδοξία ἐστὶν ἀπεριόριστός τις καὶ ἀκατάσχετος τοῦ ἀνθρώπου ἔφεσις καὶ ἐπιθυμία πρὸς ἀπόλαυσιν δόξης· ἄλλαις λέξεσιν, ἐστὶν ἡ σατανικὴ καὶ θεομίσητος ἐκείνη τάσις καὶ ὁρμή, ὑφ' ἧς πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων κατεχόμενοι μοχθοῦσι διὰ παντοίων μέσων ἵνα δοξασθῶσιν, ἐπιδιώκοντες καὶ καταλαμβάνοντες θέσεις ὑψηλὰς καὶ πρωτοκαθεδρίας, προβιβασμούς, ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, τίτλους καὶ ἀξιώματα καὶ ἄλλα παρόμοια σύμβολα τῆς ἀνθρωπίνης ματαιοδοξίας, ἅπερ διαφέρουσι μὲν κατὰ σύγκρισιν, εἰς τὸν αὐτὸν ὅμως ὀλέθριον πάντοτε καταντείνουσι σκοπόν. Ἡ φιλοδοξία ἐξ ἐπιπολῆς καὶ κατ' ἐπιφάνειαν ἐξεταζομένη, θεωρεῖται καὶ κρίνεται ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν θιασωτῶν αὐτῆς ὡς εὐγενής τις τοῦ ἀνθρώπου τάσις, οὐδὲν εἰς οὐδένα προξενοῦσα κακόν· βαθύτερον ὅμως καὶ ψυχολογικώτερον ἐρευνομένη ἀποκαλύπτεται ὡς ἡ μᾶλλον θανάσιμος καὶ βδελυρὰ κακία, ἐξ ἧς ὡς ἐκ κορμοῦ τινος σκωληκοβρώτου καὶ σεπηπότος ἐκφύονται δίκην κλάδων αἱ μᾶλλον μυσαραὶ καὶ ὠμαὶ πράξεις, αἵτινες καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἐπιφέρουσι καὶ τὴν κοινὴν συνείδησιν μετὰ φρίκης ἐξεγείρουσιν. Ἡ φιλοδοξία, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν πρὸς τὴν κενοδοξίαν, ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς ἐμφανίσει, ὡς ἁπλῆ τις καὶ ἀθῴα τοῦ ἀτόμου ἐπίδειξις, δὲν φέρει τι τὸ ἐπικίνδυνον καὶ φοβερόν· βραδύτερον ὅμως, ἀναπτυσσομένη βαθμηδὸν καὶ ὑποδουλοῦσα σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀποβαίνει ἄγριον καὶ εἰδεχθὲς πάθος, ὅπερ παρὰ πᾶσαν τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ λάμψιν καὶ αἰγλήεσσαν ὄψιν, ἐστὶν ἱκανὴ ἀναστάτωσιν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν νὰ ἐπενέγκῃ, αἱρέσεις δὲ καὶ σχίσματα νὰ δημιουργήσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν τοῦ φιλοδόξου σπαράττουσα καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ καταβιβρώσκουσα. Τέλος ἡ φιλοδοξία ἐστὶ τὸ χείριστον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ὡς ὂν πάθος ἀκόρεστον, ἄπληστον καὶ μηδὲν ὅριον ἔχον. Ἡ οἰνοποσία παύει μετὰ τὴν μέθην καὶ προκαλεῖ τάσιν πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν· ἡ ὀργὴ παρέρχεται μετὰ τὴν ἐκδίκησιν καὶ γεννᾷ μεταμέλειαν καὶ τὴν ἐκ ταύτης διόρθωσιν· αἱ ἀπολαύσεις καὶ ἡδοναὶ μετριάζονται μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς ἡλικίας καὶ βαθμηδὸν ὁλοσχερῶς ἐκλείπουσιν· ἡ φιλοδοξία ὅμως, διηνεκῶς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀναπτυσσομένη καὶ οὐδαμοῦ ἱσταμένη, παρακολουθεῖ τὸν ἄνθρωπον μέχρι τοῦ τάφου, οὐδὲ πρὸς στιγμὴν αὐτὸν ἐλεύθερον ἀφίνουσα.

Ὁ δὲ φιλόδοξος, ὅστις διαφέρει μὲν τοῦ κενοδόξου, συσχετίζεται δ' ἐν μέρει πρὸς τὸν φίλαρχον καὶ ἐγωϊστήν, κατ' ἀρχὰς μέν, εἰς μικρὰ ἀποβλέπων πράγματα, ἐξ ἀγαθῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁρμᾶται διαθέσεων, καὶ μᾶλλον ἐκ προθέσεως, ὅπως παράσχῃ ὑπηρεσίας καὶ ὠφελείας εἰς τὸ κοινόν, θηρεύει τὰς προεχούσας θέσεις· ἀλλ' ἂν ἅπαξ, γευόμενος αἰσθανθῇ τὴν οὐσίαν τῆς δόξης καὶ ὑπεροχῆς καὶ τὴν ἡδύτητα τῆς ἐξουσίας καὶ τιμῆς, ἀμέσως ἀλλάσσει φρονήματα καὶ μεταβάλλει σκοπούς. Τὰ τέως ἱερὰ καὶ εὐγενῆ αὐτοῦ αἰσθήματα ἄρχονται ἀποσβεννύμενα· ἡ πρότερον θερμὴ καὶ εὐσυμπάθητος αὐτοῦ καρδία ἀποβαίνει σκληρὰ καὶ ἔρημος παντὸς οἴκτου καὶ συμπαθείας· ἡ ἄλλοτε καθαρὰ καὶ διαυγὴς αὐτοῦ διάνοια θολοῦται, στρεβλὴ καθισταμένη καὶ ζοφερά, καὶ εἰς ἓν καὶ μόνον σημεῖον προσηλωμένη ὑπάρχει, εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἀνωτέρων μεγαλείων καὶ ἰδιαιτέρας ἐγκοσμίου λάμψεως καὶ περιφανείας· ἡ δὲ ἕως χθὲς καὶ πρώην βοῶσα καὶ διαμαρτυρομένη φωνὴ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ παντελῶς καταπνίγεται καὶ σιγᾷ, μηδεμίαν ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκοῦσα δύναμιν καὶ ἐπιρροήν. Πρᾶος καὶ ἥσυχος ὢν τὸ πρὶν ὁ φιλόδοξος, εὐθὺς ὡς ὑπὸ τοῦ σαρκοβόρου τούτου πάθους αἰχμαλωτισθῇ, περιπίπτει εἰς διηνεκῆ παραφορὰν καὶ μανίαν, διατελῶν ἐν ψυχικῷ ταράχῳ καὶ σφοδρῷ σάλῳ διαλογισμῶν καὶ σκέψεων· καὶ καθ' ὃν χρόνον οἱ πάντες, ἀποσυρόμενοι τῶν ἡμερησίων ἀσχολιῶν καὶ βιωτικῶν φροντίδων ἐπαναπαύονται, αὐτὸς καθ' ὅλην μὲν τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς σκέπτεται καὶ διαλογίζεται καὶ ἐπινοεῖ καὶ χαλκεύει σχέδια πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν φιλοδόξων αὐτοῦ σκοπῶν, τὴν δὲ ἡμέραν τίθησιν αὐτὰ εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐφαρμογήν, διασύρων καὶ ἀμαυρῶν τὴν ἀγαθὴν φήμην καὶ ὑπόληψιν τῶν τιμίων ἀνθρώπων, ἵνα ἑαυτὸν ἀναδείξῃ τιμιώτερον καὶ περιφανέστερον, ῥαδιουργῶν καὶ συκοφαντῶν τὸν ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐπίζηλον θέσιν ἐπαξίως κατέχοντα, ἵνα αὐτὸς καταλάβῃ αὐτήν, δολίως κολακεύων τοὺς ἰσχυρούς, ἢ αἰσχρῶς ἐξαγοράζων καὶ ἀποπλανῶν τοὺς μικρούς, ἵνα εἰς ἀξιώματα ἀναχθῇ, καὶ τὰ πάντα ἐν γένει ποιεῖ εὐτελῆ τε καὶ χαμερπῆ, ἀσύγγνωστα καὶ φαῦλα καὶ βδελυρὰ χάριν μιᾶς καὶ μόνης βδελυκτῆς ἰδέας, τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ δόξης καὶ ἐπιδείξεως. Καὶ ἐὰν μὲν κατορθώσῃ ὁ φιλόδοξος δι' ἀπάτης καὶ πανουργίας ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ καταχθονίου αὐτοῦ σκοποῦ, εἰς περίβλεπτα προβιβαζόμενος κοινωνικὰ ὑπουργήματα, διὰ τιμητικῶν κοσμούμενος σημάτων καὶ πολλῶν ἄλλων ἱκανωτέρων αὐτοῦ προτασσόμενος, φρονεῖτε, ὅτι θὰ ἀρκεσθῇ ἱστάμενος εἰς ἣν ἀ-

νῆλθεν ἤδη ὑψηλὴν περιωπήν ; Τοὐναντίον ! διότι μεθύων καὶ οἱονεὶ τυφλούμενος ἐξ ὅσων ἀξιοῦται τιμητικῶν διακρίσεων δοξομανέστερος ἀποβαίνει καὶ ἡ φαντασία αὐτοῦ ζωηρότερον ἐξάπτεται. Καθόσον ὁ φιλόδοδος οὐδέποτε ἀναλογίζεται τίς ἦν καὶ πόθεν ὑψώθη καὶ πόσων προίσταται καὶ ἐξέχει· ἀλλὰ ἐξετάζει ἂν ὑπεράνω αὐτοῦ κάθηνται ἤδη ἄλλοι ἐνδοξότεροι καὶ μᾶλλον τετιμημένοι. Εἰς οἱονδήποτε κοινωνικὸν ἢ πολιτικὸν ὕψος καὶ ἂν εὑρίσκηται ὁ φιλόδοξος, οὐδέποτε ἀναπαύεται, ἐφ' ὅσον βλέπει, ὅτι ὑπεράνω αὐτοῦ ἵστανται ἄλλοι μείζονος δόξης καὶ φήμης ἀπολαύοντες. Ἡ ὑπεροχὴ τῶν ἄλλων, φρονεῖ, ὅτι ἐκμηδενίζει τὴν σημαίνουσαν αὐτοῦ θέσιν· ἡ ἐξουσία ἐκείνου νομίζει ὅτι ἐξασθενεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε παύεται καὶ ἐκεῖθεν, πατάσσων τοὺς ἰδίους εὐεργέτας, ἐπιβουλεύων τοὺς ἀνωτέρω καθημένους, καταδυναστεύων τοὺς κατωτέρω εὑρισκομένους, καὶ τὰ πάντα ἐπὶ τοῦ σατανικοῦ βωμοῦ τῆς φιλοδοξίας θυσιάζων, μέχρις οὗ, ἐπὶ πτωμάτων πατῶν, καταστῇ, εἰ δυνατόν, ἄρχων, δυνάστης καὶ ἐξουσιαστής. Πεφυσιωμένος ἐκ τοῦ ὕψους καὶ τῆς περὶ αὐτὸν λαμπηδόνος, λησμονεῖ καὶ Θεὸν καὶ θρησκείαν, καὶ ἀνθρώπους καὶ καθήκοντα, καὶ ἀξιοῖ, ὅπως οἱ πάντες προσπίπτωσιν ἐδαφιαῖοι πρὸ αὐτοῦ. Εἰς τοιοῦτον ἀληθῶς σημεῖον ὕβρεως καὶ ἀσεβείας πρὸς τὸν Θεὸν δύναται νὰ ἐξωθήσῃ τὸν ἄνθρωπον τὸ ἀποτρόπαιον καὶ βδελυκτὸν πάθος τῆς φιλοδοξίας. Ἕνεκα τούτου δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας, διαπετάσας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐβόησε καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὀρθρίζουσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπαναλαμβάνει ψάλλουσα. «*Πρόσθες αὐτοῖς κακά, Κύριε, πρόσθες αὐτοῖς κακὰ τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς*». Ἡσαΐου κς'· 15.

Δικαίως ἄρα ὁ Θεὸς βδελύττεται τὸν φιλόδοξον καὶ κολάζει αὐτὸν ἀνηλεῶς· πρεπόντως ἡ Ἐκκλησία εἰς βαρύτατα ὑποβάλλει ἐπιτίμια τὸν φιλόδοξον, διότι δημιουργεῖ ἐν αὐτῇ αἱρέσεις καὶ σχίσματα καὶ κακοδοξίας· νομίμως ἡ πολιτεία καταδιώκει καὶ τιμωρεῖ θανασίμως τὸν φιλόδοξον, διότι διαταράττει τὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς καὶ διασαλεύει τὰς βάσεις καὶ τὰ ὑπομόχλια, ἐφ' ὧν ἑδράζεται ἡ κοινὴ εὐημερία, εὐλόγως δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι μισοῦσι καὶ ἀπεχθάνονται τὸν φιλόδοξον. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπιβεβαιοῖ ἡ Ἁγία Γραφή, πληθὺν παραδειγμάτων παρέχουσα ἡμῖν· προσεπιμαρτυρεῖ ἡ καθόλου ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, ἀναμφισβήτητα παρουσιάζουσα γεγονότα, ὑποστηρίζει δὲ καὶ ἡ καθ' ἑκάστην πεῖρα, θεατὰς τῶν τοιούτων ἡμᾶς καθιστῶσα.

Ὁ Ἑωσφόρος, μόνη ἡ λέξις αὕτη ἐκφαίνει τὸ ἔξοχον ἔχον κάλλος καὶ τὴν ἀπαστράπτουσαν δόξαν καὶ λαμπρότητα, δι' ὧν ὁ Θεὸς περιέβαλε καὶ κατεκόσμησεν αὐτόν, ὁ Ἑωσφόρος, ἦν ὁ ἄρχων τοῦ ὑπερτάτου ἀγγελικοῦ τάγματος, ἔχων ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐξουσίαν μυριάδων μυριάδας ἀγγέλων, καὶ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ παριστάμενος, ἤστραπτε λάμπων ὡς ὁ *πρωϊ ἀνατέλλων* ἥλιος. Ἀλλ' ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ἐλαυνόμενος καὶ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν δόξαν καὶ τιμήν, ἣν εἶχεν ἐν τῷ Παραδείσῳ, λειτουργῶν τῷ Θεῷ καὶ προπορευόμενος πασῶν τῶν θείων ἐπουρανίων δυνάμεων, ἐζήτησε νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπεράνω τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου καὶ νὰ γένηται ὅμοιος τῷ Θεῷ. «*Εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, εἶπεν, ἐπάνω τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου .... ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ.*» (Ἡσαΐου ιδ'. 13—14. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς συνέλαβε τὴν ἰδέαν ταύτην τῆς φιλοδοξίας, κατεκρημνίσθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν Ἅδην, συμπαρασύρας μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πάντας τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτῷ πονηροὺς ἀγγέλους· καὶ οὕτως ἕνεκα τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὑψίστης ἐνδόξου θέσεως μετέπεσεν ἀποτόμως ἐν ριπὶ ὀφθαλμοῦ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθλιότητα καὶ συμφοράν. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ φιλοδοξία δὲν ἐπήνεγκε μόνην τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑωσφόρου, ἀλλὰ παρήγαγεν ἐν τῇ πεπωρωμένῃ διανοίᾳ αὐτοῦ, τὸν φθόνον, τὴν ραδιουργίαν, τὸ ψεῦδος καὶ ἄλλα παρόμοια πάθη ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνα καὶ τρομερά, ὅσον καὶ αὐτὴ ἡ ἐπάρατος φιλοδοξία.

Οἱ πρωτόπλαστοι ἔζων ἐν τῷ Παραδείσῳ ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, ἀπολαύοντες πάσης μακαριότητος· ἀλλ' ὁ μοχθηρὸς Διάβολος, μὴ ἀνεχόμενος βλέπειν αὐτοὺς ἐν τοιαύτῃ εὐδαίμονι καταστάσει, φθονεῖ καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ δολοφονήσῃ αὐτοὺς ψυχικῶς καὶ σωματικῶς· ὡς μέσον δὲ αὐτὴν τὴν στυγερὰν φιλοδοξίαν μεταχειρίζεται. Δὲν θὰ ἀποθάνητε, λέγει εἰς αὐτούς, ἐὰν φάγητε ἐκ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, ἀλλὰ θὰ ἀνοιχθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν καί, θείας, οὕτως εἰπεῖν, προσκτώμενοι ἰδιότητας, θὰ ἦσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες τὰ πάντα. (Γεν. γ'. 4—5). Τοιαῦτα δόλῳ καὶ πανουργίᾳ εἰπὼν ὁ Σατανᾶς, ἐν σχήματι ὄφεως ἐμφανισθείς, ἔπληξε τὴν εὐαίσθητον χορδὴν τῆς πάντῃ ἀθῴας καὶ καθαρᾶς καρδίας τῶν γεναρχῶν ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ τὴν τῆς γυναικός. Ἀλλὰ φεῦ ! ὁποῖοι Θεοὶ ἐγένοντο ! Ἄγγελος Κυρίου μετὰ φλογίνης ρομφαίας ἐξεδίωξεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ εὐλογημένου ἐκείνου κήπου τῆς Ἐδέμ, καὶ ἀντὶ τῆς προσδοκωμένης περιβολῆς θείων ἰδιο-

τήτων, ἀπώλεσαν καὶ πᾶταν τὴν δόξαν καὶ μακαριότητα αὐτῶν, καὶ ὑπέκυψαν εἰς τὸ δρέπανον τοῦ θανάτου. Ἀλλ' εἰς μάτην· ἡ παράβασις ἐγένετο, θλίψεις καὶ ὀδύναι ἐπῆλθον, καὶ ὁ θάνατος ἦν ἀναπόφευκτος.

Ὁ Κορέ, ὁ Δαθὰν καὶ ὁ Ἀβειρὼν καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν ἄνθρωποι ἐκ τῶν κατωτέρων στρωμάτων τοῦ λαοῦ ταπεινοὶ καὶ χυδαῖοι, ἀλλ' ἀρκούντως τετιμημένοι, ὡς λέγει ἡ Ἁγ. Γραφή, «*Ἀρχηγοὶ συναγωγῆς, σύγκλητοι βουλῆς, ἄνδρες ὀνομαστοί*». Ἀριθ, ις'. 1—2. Ἐν τούτοις ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ὠθούμενοι, οὐδόλως ἠρκοῦντο εὑρισκόμενοι εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, εἰς ἣν ἡ θεία πρόνοια κατέταξεν αὐτούς, ἀλλὰ θελήσαντες νὰ ὑποσκελίσωσι μὲν τὸν Μωϋσῆν, ὅστις ἦν ἡγεμὼν τοῦ λαοῦ, καταλαμβάνοντες αὐτοὶ τὴν ἀνωτάτην ἀρχήν, νὰ ἀπογυμνώσωσι δὲ τῆς ἱερωσύνης τὸν Ἀαρών, γενόμενοι αὐτοὶ ἱερεῖς, ἐκίνησαν τὸν ὄχλον εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν ἁγίων τούτων ἀνδρῶν. Ἀλλ' ὁ ἅγιος Θεός, «*παραλύει τὴν ὕβριν τῶν ἐνδόξων καὶ ἀτιμάζει πᾶν ἔνδοξον ἐπὶ τῆς γῆς.*» Ἡσ. κγ'. 9. Καὶ διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ καταλάβωσι τὴν ἀρχὴν καὶ ἱερωσύνην, ἀποθνήσκουσι διὰ τοῦ μᾶλλον ἀνηκούστου καὶ φοβερωτέρου θανάτου. «*Ἠνοίχθη ἡ γῆ, ραγεῖσα ὑποκάτω αὐτῶν*, λέγει ἡ Ἁγ. Γραφή, *καὶ κατέπιε Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς ὄντας μετὰ Κορέ . . . . καὶ κατέβησαν εἰς Ἅδου ζῶντες, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀπώλοντο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ οἱ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν λέγοντες, μήποτε καταπίῃ ἡμᾶς ἡ γῆ*». Ἀριθ. ις'. 32—34. Φεύγει βεβαίως ὁ λαὸς τὸν φιλόδοξον, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἐννοήσῃ τὰ φιλόδοξα αὐτοῦ σχέδια καὶ τοὺς καταχθονίους σκοποὺς αὐτοῦ· ἐφ' ὅσον ὅμως μένουσιν ἄγνωστα ταῦτα, οἱ πάντες αὐτὸν ἐγκολποῦνται, ὑποστηρίζοντες καὶ ἀνυψοῦντες αὐτὸν μέχρι τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ Ἀβεσαλὼμ ἦν υἱὸς κραταιοτάτου καὶ παντοδυνάμου βασιλέως, τοῦ Δαυίδ, καὶ πᾶσα δόξα καὶ τιμὴ καὶ ἐξουσία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνῆκεν ἐξ ἴσου καὶ εἰς αὐτόν· ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀγρίου πάθους τῆς φιλοδοξίας οἱ στρηλατούμενος ἐκίνησε πτέρναν κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως ἐκθρονίσῃ αὐτὸν καὶ βασιλεύσῃ αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου· ἀλλ' ἡττηθεὶς καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῆς πολιτείας συνελήφθη, τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ περιπλακείσης εἰς κλάδους δρυός, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἰωὰβ· καὶ οὕτως ἀπέθανε θάνατον ὀδυνηρόν, οὐδὲ τῆς κοινῆς ταφῆς ἀξιωθείς, ἀλλ' ὑπὸ σωρὸν λίθων ἐντὸς χάσματος ριφθείς. (Πρβλ. Β'. βασιλ· ιη'. 1...).

Ἡ πονηρὰ Ἰεζάβελ, ἡ σύζυγος τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως Ἰσραὴλ Ἀχαάβ, ἐπαιρομένη ἐκ τοῦ τύφου τῆς φιλοδοξίας καὶ τοῦ κούφου αὐτῆς μεγαλείου μετὰ στόμφου καὶ ἀγερωχίας περιεφρόνει τὸν προφήτην Ἠλίαν, φανταζομένη, ὅτι δύναται νὰ ἀποβῇ ἀνωτέρα αὐτοῦ· διὸ καὶ ἀπειλοῦσα αὐτὸν, ἔλεγεν «*Εἰ σὺ εἶ Ἠλίας, κἀγὼ Ἰεζάβελ*» (Γ'. βασιλ. ιθ'. 2·) Δὲν παρῆλθεν ὅμως πολὺς χρόνος καὶ τὸ πτῶμα αὐτῆς, ριφθὲν ἐκ τῶν παραθύρων, κατεφαγώθη ὑπὸ τῶν κυνῶν ὡς θνησιμαῖον. (Πρβλ. Δ'. βασιλ. θ'. 36—38).

Ἡ μιαρὰ Γοθολία, σύζυγος τοῦ παρανόμου βασιλέως τοῦ Ἰούδα Ἰωρὰμ, γυνὴ ἀγριωτέρα καὶ αὐτῶν τῶν θηρίων, παραφερομένη ἐκ τοῦ τῆς φιλοδοξίας πάθους ἐμπίπτει εἰς φρικώδη ἐγκλήματα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦν βασιλομήτωρ, πλὴν δὲν ἠρκεῖτο εἰς τοῦτο· ἤθελε καὶ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας νὰ κατέχῃ. Ἀλλὰ καὶ ταύτην ἡ θεία δίκη ἀναξίως διὰ τῆς πολιτείας ἐπάταξε, φονευθεῖσαν διὰ μαχαίρας ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν πανδήμῳ ἑορτῇ. (Πρβλ. Β'. Παραλ. κβ'. 3. καὶ κγ'. 12.).

Τοιαῦτα καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα εὑρηνται ἔν τε τῇ Ἁγ. Γραφῇ καὶ τῇ καθόλου ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ ὧν τρανότατα καταφαίνονται ἥ τε εἰδέχθεια καὶ ἀγριότης τῆς φιλοδοξίας καὶ τὰ φρικώδη ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Φοβερὸς ὁ θάνατος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ πολλῷ φοβερώτερος καὶ χαλεπώτερος ὁ θάνατος τοῦ φιλοδόξου· διότι ἐκεῖνος μὲν ἀποθνήσκει τρομερὸν μὲν καὶ ἐπώδυνον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φυσικὸν θάνατον, τὸν δὲ φιλόδοξον ἢ ὁ Ἅδης ζῶντα ἐν τῇ μαινομένῃ τῶν βασάνων κολάσει αὐτοῦ καταπίνει, ἢ ἡ γῆ σχιζομένη σύσσωμον δέχεται. Οὐδέποτε ὁ φιλόδοξος ἐκ φυσικοῦ ἀποθνήσκει θανάτου· ἀλλ' ἐν ᾗ ὥρᾳ οὐ προσδοκᾷ ὡς αἰφνίδιος κεραυνὸς ἐπέρχεται κατ' αὐτοῦ ἢ ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ ραγδαία ἐπισκήπτουσα, ἢ ἡ ἐκδίκησις τοῦ νόμου θανασίμως πατάσσουσα, καὶ ἐξαφανίζουσα αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν αὐτοῦ.

Παρὰ πᾶσαν βεβαίως τὴν ζοφερὰν ἀνωτέρω εἰκόνα τοῦ φιλοδόξου δύναται λογικῶς νὰ προβληθῇ καὶ ἔνστασίς τις, περιορίζουσα τὸ κακὸν εἰς ὡρισμένας τάξεις ἀνθρώπων· καθόσον πολλοί εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι ἡ φιλοδοξία ὡς τοιαύτη ἐξασκεῖ τὸ κράτος αὐτῆς ἐπὶ μόνας τὰς ἐξεχούσας καὶ ἐπὶ ἀναπτύξει καὶ πολιτισμῷ διακεκριμένας προσωπι-

κότητας, μηδόλως ἐπηρεάζουσα τοὺς ἐκ γένους ταπεινοὺς καὶ χειροβίους ἰδιώτας, οἵτινες οὐδέποτε μέγα τι καὶ σημαντικὸν ἐλπίζουσιν, οὐδὲ σκέπτονται ποτε, ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως ἐνεργοῦντες, δύνανται νὰ περιβληθῶσιν ἐπισημότητας. Καὶ ὅμως οὐ μόνον τοὺς ζῶντας ἐν πεπολιτισμέναις κοινωνίαις πάντας ἀδιακρίτως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐν ὄρεσιν ἁπλοῦν καὶ ἀφελῆ γεωργὸν καὶ ποιμένα ταράττει καὶ ἀνησυχεῖ ἀεννάως τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλοδοξίας· δι' ὃ καὶ παντοιοτρόπως ἐπιζητεῖ καὶ ἀγωνίζεται οὗτος, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ἄλλων πολλῶν ἢ ὀλίγων, τιμώμενος καὶ ἐξυψούμενος ὑπ' αὐτῶν· τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει, ὡς καὶ ἡ πεῖρα ἐπιβεβαιοῖ, ὅτι ἡ φιλοδοξία, διήκει διὰ πασῶν τῶν τάξεων τῶν κοινωνιῶν, παντὸς γένους καὶ πάσης φυλῆς. Τροφὴν μόνον καὶ μικρὰν προδιάθεσιν ἀρκεῖ νὰ εὕρῃ καὶ ἐστὶν ἱκανή, ἵνα καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποδεεστέρας κοινωνικῆς τάξεως παραγάγῃ θηρία ἀνθρωπόμορφα.

Διὰ ταῦτα πάντα μυριάκις ἐστὶ προτιμότερον, ἵνα πᾶς ἄνθρωπος, καὶ δὴ πᾶς ἀληθὴς χριστιανός, διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ μένῃ ἐν ἀφανείᾳ ἄγνωστος καὶ ταπεινός, παρὰ ἐπιτρέπῃ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, νὰ κυριευθῇ ὑπὸ τῆς σατανικῆς φιλοδοξίας. Ὁ φιλάνθρωπος λυτρωτὴς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, θέλων νὰ προλάβῃ τὴν ἐκ τῆς φιλοδοξίας προερχομένην σωματικήν τε καὶ ψυχικὴν ἀπώλειαν, εἰς μὲν τοὺς δύο ἀδελφοὺς Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, προσελθόντας καὶ εἰπόντας αὐτῷ: *Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξεῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου*, (Μαρκ. ι'. 37), καὶ ζητήσαντας τοιουτοτρόπως ἐκ φιλοδοξίας ἀς πρώτας θέσεις ἑκατέρωθεν τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀπήντησεν ἐν γλώσσῃ αὐστηρᾷ: *Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε* (Μάρκ. ι'. 38). Ἄλλοτε δὲ εἰς ἅπαντας ὁμοῦ τοὺς μαθητὰς ἀπηγόρευσε ῥητῶς τοὺς τίτλους, μὴ ἐπιτρέψας μηδὲ διδάσκαλοι νὰ καλῶνται. *Μὴ κληθῆτε Ραββί*, ἔλεγε, διότι ἐγίνωσκεν, ὅτι τὸ ἓν καὶ ἐλάχιστον συγκεχωρημένον ἐὰν ἔτι ᾖ, συνεπιφέρει τὸ ἕτερον, τοῦτο δὲ πάλιν ἄλλο, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐκ τῶν ἐλασσόνων εἰς τὰ ἀνώτερα προχωρῶν ὁ ἄνθρωπος, περιπίπτει ἀνεπαισθήτως εἰς τὰς παγίδας τῆς φιλοδοξίας. Φάρμακον ἁπλούστατον μέν, ἀλλ' ἰαματικώτατον, δυνάμενον νὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν πᾶν ἴχνος φιλοδοξίας ὑπέδειξεν ἡμῖν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰπών. *Ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔστω, ὑμῶν διάκονος.* Διὰ τῆς ῥητῆς ἐντολῆς ταύτης δὲν ἐξευτελίζει ὁ Σωτὴρ τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ θέλει νὰ ἀπογυμνώσῃ αὐτὸν πάσης πολιτικῆς προαγωγῆς καὶ τιμῆς, ἀλλὰ συνίστησι τὴν ταπεινοφροσύνην, ἥτις ἐστὶν ἡ μόνη ἀκαταμάχητος δύναμις ἡ συντρίβουσα ὁλοσχερῶς τὸ κράτος τῆς φιλοδοξίας.

Δὲν ἀπαγορεύει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὔτε τὸν διορισμὸν ἡμῶν εἰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, οὔτε τὴν λῆψιν πρωτοκαθεδριῶν καὶ πρωτοκλισιῶν, οὔτε τὴν ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἀπονεμομένην ἡμῖν σπουδαιότητα καὶ ἐκτίμησιν· διότι ἄνευ τούτων ἐπέρχεται ἀναρχία καὶ παραλυσία, καὶ διότι οὔτε αἱ πόλεις, οὔτε αἱ οἰκογένειαι, οὔτε τὰ ἄτομα αὐτὰ δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσι καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἐκπληρώσωσιν· Ἀλλ' ὃν τρόπον αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπέφευγε τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν, λέγων *Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω*, οὕτω καὶ διὰ τῆς ῥηθείσης ἐντολῆς σκοπεῖ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει νὰ ἐπιδιώκωμεν διακεκριμένας ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεις καὶ πρωτεῖα καὶ δόξαν ἀνθρωπίνην, διότι ἐμπίπτομεν εἰς τοὺς βρόχους τῆς φιλοδοξίας· ἀλλὰ μόνον ὅταν διὰ κοινῆς καὶ ὁμοφώνου θελήσεως προσφέρωνται ἡμῖν ταῦτα νὰ ἀποδεχώμεθα· καὶ τότε μάλιστα, ὅταν συναισθανώμεθα εἰλικρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως, ὅτι ἐσμὲν ἄξιοι, ἱκανοὶ καὶ ἁρμόδιοι· καὶ πάλιν οὐχὶ ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἐκ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἐξέχοντος τιμητικοῦ ὑπουργήματος προερχομένην λάμψιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἰδέας ὁρμώμενοι, ὅτι διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν ἡμῶν μέλλομεν νὰ φανῶμεν χρήσιμοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πιστοὶ εἰς τὴν πολιτείαν, ὠφέλιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐν γένει χρήσιμοι εἰς πάντα ἄνθρωπον, δεόμενον τῆς προστασίας ἡμῶν. Ὅταν βεβαίως ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ μετὰ τοιούτων διαθέσεων ἀναλαμβάνωμεν προσφερομένην τινὰ κοινωνικὴν ἢ πολιτικὴν θέσιν φαινομενικῶς μόνον λογιζόμεθα πρῶτοι, κατ' οὐσίαν δὲ πράγματι δοῦλοι καὶ ὑπηρέται τοῦ πλησίον ἐσμέν. Καὶ τοιοῦτος βεβαίως ὀφείλει νὰ ᾖ πᾶς ὁ ἐν ἐξουσίᾳ τινὶ εὑρισκόμενος, διότι φροντίζων οὗτος καὶ ἀγρυπνῶν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, διδάσκων τοὺς ἀγνοοῦντας, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει, παρηγορῶν τοὺς τεθλιμμένους, ἐνισχύων τοὺς θεαρέστως ἀγωνιζομένους, στηρίζων τοὺς περὶ τὴν ἁγίαν ἡμῶν πίστιν κλονιζομένους, ὑποδεικνύων ἑνὶ ἑκάστῳ τὰ χριστιανικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ διὰ τοῦ ἰδίου χρηστοῦ βίου τρανότατα δείγματα παρέχων, ἵνα θαυμάζηται καὶ ἐπαινῆται ἡ ἁγία ἡμῶν θρησκεία, ὁ τοιοῦτος ἀληθῶς δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ ἄτομον· ἐπειδὴ δὲ δοξάζει οὕτω τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς θέλει δοξάσῃ αὐτὸν ἔν τε τῇ παρούσῃ ζωῇ, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ μέτοχον αὐτὸν ποιῶν τῆς ἀϊδίου καὶ

ἀκηράτου δόξης αὐτοῦ «*τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω*» λεγει.

Ἀλλ' ἴσως ἀντιτασσόμενός τις εἰς ταῦτα εἴπῃ, ὅτι ἰδού, ἐγὼ ἐκ νεότητος μου πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην, δοξάζων τὸν Θεὸν, ἀγαπῶν τὸν πλησίον καὶ ποιῶν τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἄχρι τοῦ νῦν, καίπερ πολλὴν ἱκανότητα καὶ πνευματικὴν δεξιότητα ἔχων, ὅμως οὐ μόνον παρ' οὐδενὸς ἐξετιμήθην, ἀλλὰ καὶ ἀναξίως ὅλως περιεφρονήθην. Μακάριος εἶσαι! καὶ εἴθε πάντες, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην περιφρόνησιν, διότι πολὺς ἔσται ὁ μισθὸς ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Πρβλ. Ματθ. ε'. 12). Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀπελπιζώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐνισχυώμεθα ἐν τῇ πίστει, διότι οὐ μόνον ἐν τῇ μελλούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ θὰ τιμηθῶμεν ἐπαξίως. Ὁ πανάγαθος Θεὸς δίκαιος ὤν, καὶ ἐνταῦθα βραβεύει τοὺς ποιοῦντας τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ πολλαπλασίως ἀνταμείβει. Ἡ ἀρετὴ, ὁσῳδήποτε καὶ ἂν περιφρονηθῇ, δὲν θέλει μένῃ διὰ παντὸς παρηγκωνισμένη· ἀλλ' ἐλεύσεται ἡμέρα, καθ' ἣν, ὡς ὁ ἥλιος, θέλει ἐπιλάμψῃ, κινοῦσα τὸν θαυμασμὸν πάντων καὶ ὑπὸ πάντων τιμωμένη.

Ὁ Νῶε ἦν θεοσεβὴς καὶ ἐνάρετος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ διεφθαρμένου καὶ ἁμαρτωλοῦ κόσμου εὑρισκόμενος, καὶ χλευαζόμενος ἐνόμιζεν, ὅτι ἐλησμονήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἴσως οὐδέποτε μέγα τι καὶ σημαντικὸν ἤλπιζεν· ἐν τούτοις οὐ μόνον ἐκ τοῦ παγκοσμίου ἐκείνου κατακλυσμοῦ ἐσώθη, ἀλλὰ καὶ δεύτερος μετὰ τὸν Ἀδὰμ πατὴρ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος ἐγένετο. Ὁ πάγκαλος Ἰωσὴφ, ἐν ταῖς φυλακαῖς εὑρισκόμενος, οὐδέποτε προσεδόκα βεβαίως μοναρχικὰς τιμὰς καὶ ὕψιστα ἀξιώματα, καὶ ὅμως ἐγένετο σύμβουλος τοῦ Φαραὼ καὶ διοικητὴς ἁπάσης τῆς γῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Δαυὶδ, ἐπὶ τῶν ὀρέων τὰ ποίμνια τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βόσκων καὶ αὐλὸν εἰς τὰς χεῖρας κρατῶν, οὐδέποτε ὠνειρεύετο ἀδαμαντοστίκτους θρόνους καὶ πάγχρυσα σκῆπτρα, ἐν τούτοις ἐγένετο βασιλεὺς ἔνδοξος καὶ τροπαιοῦχος ἐπὶ παντὸς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Ὁ Ἐλισσαῖος, ἀροτριῶν τὴν γῆν καὶ βοῦς ἐλαύνων ἐν τῷ ἀγρῷ, οὐδέποτε ἐφαντάζετο προφητικὰ ὑπουργήματα· καὶ ὅμως καὶ μαθητὴς τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ ἐγένετο, καὶ διπλοῦν τὸ προφητικὸν χάρισμα ἔλαβε, καὶ τὸν Ἰορδάνην εἰς δύο διήρεσε, καὶ πολλὰ θαύματα ἐποίησε, καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐθρήνησαν ὁ βασιλεὺς Ἰωὰς μετὰ παντὸς τοῦ Ἰσραήλ·

Οἱ Ἀπόστολοι ταπεινοὶ καὶ ἀφανεῖς καὶ ἄσημοι ἁλιεῖς ὄντες, οὐδεποτε ἀνέμενόν τι ἔξοχον καὶ σπουδαῖον· ἐν τούτοις καὶ μαθηταὶ τοῦ οὐρανίου Καθηγητοῦ ἐχρημάτισαν, καὶ μύσται τῶν ἀπορρήτων βουλῶν τοῦ Θεοῦ ἐγένοντο, καὶ κήρυκες τοῦ θείου λόγου ὑπῆρξαν καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφώτισαν καὶ παγκόσμιον δόξαν ἀπέκτησαν·

Καὶ πλεῖστα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα εὑρίσκονται ἔν τε τῇ Ἁγ. Γραφῇ καὶ ταῖς ἱστορίαις τῶν ἐθνῶν, ἀποδεικνύοντα, ὅτι ἄνθρωποι εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ λαοῦ ἀνήκοντες, θεοσεβεῖς ὅμως καὶ δίκαιοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὄντες, εἰς τὰ ὕπατα ἀνήχθησαν ἀξιώματα καὶ πολλὴν περιεζώσαντο δύναμιν. Ἕπεται ἄρα ὅτι, ἐὰν θέλωμεν νὰ καταστῶμεν ἀληθῶς μεγάλοι καὶ ἔντιμοι, ἰσχυροὶ καὶ ἔνδοξοι, ὀφείλομεν νὰ ὦμεν ταπεινοὶ οὐ μόνον πρὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀποφεύγοντες μετὰ φρίκης τὴν φιλοδοξίαν, ἥτις ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἐγκολπούμενοι τὴν ταπεινοφροσύνην, ἥτις ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον·

Μὴ ἐπιδιώκωμεν λοιπὸν ὑψηλὰς κοινωνικὰς θέσεις, διότι πολλοὶ ἐκεῖθεν οἱ κίνδυνοι· μὴ θηρεύωμεν ἀξιώματα καὶ βαθμοὺς, διότι πολλαὶ ἐκ τούτων αἱ ὑποχρεώσεις· μὴ ἀγαπῶμεν τὰς πρωτοκλισίας καὶ προεδρείας, διότι προκαλοῦμεν δικαίως γογγυσμοὺς καὶ ἀγανάκτησιν, σκανδαλίζοντες οὕτω τὰς συνειδήσεις τῶν χριστιανῶν. Ἀλλ' ἐν πνεύματι ταπεινώσεως καὶ καρδίας συντετριμμένης καὶ τεταπεινωμένης ἂς ζητῶμεν διὰ παντὸς τοῦ βίου ἡμῶν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ἡμῖν. Δοξάσωμεν ἄρα τὸν Θεὸν, ἵνα καὶ αὐτὸς δοξάσῃ ἡμᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ μετόχους τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ποιῶν ἡμᾶς εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας·

Ἐν Κων)πόλει, τῇ 15 Ἰανουαρίου 1900.

ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΣ ἱεροδιάκονος, Βατοπαιδινός.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΗΣ ΟΥΓΑΠΑΡ (ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ)

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

§ 5.

Ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἐστὶν ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἑορταζομένη ἑπτὰ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας καὶ καλουμένη *Πεντηκοντὰς* (ἀρμ. Χινάντστ Χισνάκ). Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κατέλυον πεντήκοντα ἡμέρας, ἀλλὰ νῦν μόνον τεσσαράκοντα, ἤτοι μέχρι τῆς θείας Ἀναλήψεως. Κατὰ τὰς πεντήκοντα δὲ ταύτας ἡμέρας, ὡς Δεσποτικάς, μνῆμαι ἁγίων δὲν τελοῦνται.

Τὴν Δευτέραν τοῦ Πάσχα μνήμη τελεῖται τῶν κεκοιμημένων.

Τὸ Σάββατον τελεῖται κατ' ἐξαίρεσιν, ἡ μνήμη τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τὴν δευτέραν Κυριακήν (ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Θωμᾶ), ἥτις ἀποκαλεῖται καινὴ (նոր), ἑορτάζει ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία τὸ μυστήριον τῆς κλήσεως τῶν ἐθνῶν.

Τὴν τρίτην Κυριακὴν ἑορτάζεται ἡ πρώτη σύστασις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Ὑπερῶον· ὁ κοινὸς ἀρμενικὸς λαὸς ἀποκαλεῖ τὴν Κυριακὴν ταύτην *Πρασινὴν*, καὶ τὴν ἑπομένην Τετάρτην *Ἐρυθράν*. Αἱ ὀνομασίαι αὗται οὐδένα ἐκκλησιαστικὸν λόγον ἔχουσι.

Τὴν πέμπτην Κυριακὴν ἑορτάζεται ἡ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐμφάνισις τοῦ τύπου τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ Κυρίλλου πατριάρχου Ἱεροσολύμων (395).

Τὴν πέμπτην ἡμέραν τῆς ἕκτης ἑβδομάδος ἑορτάζεται ἡ θεία Ἀνάληψις.

Τὴν Παρασκευὴν τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος παύει ἡ κατάλυσις, καίτοι αὕτη, ὡς ἐρρέθη, ἐξηκολούθει παρ' ἀρχαίοις μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἡ ἑβδόμη Κυριακὴ καλεῖται καὶ Κυριακὴ τῶν *Βαΐων*, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν Καινὴν Κυριακήν, ἤτοι τοῦ Θωμᾶ, ἄρχονται ἀναγινωσκόμενα τακτικῶς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν· Εἰς τὸν Ὄρθρον τὸ κατὰ Λουκᾶν, εἰς τὴν Λειτουργίαν τὸ κατὰ Ἰωάννην καὶ εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ κατὰ Μάρκον. Προχωροῦντες δὲ τακτικῶς φθάνομεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὰς περὶ τῆς εἰσόδου τοῦ Κ. ἡμῶν Ι. Χριστοῦ περικοπὰς τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τελεῖται καὶ μνήμη τῶν πρὸς τὸν Γρηγόριον τὸν Φωτιστὴν γενομένων ἐν τῷ φρέατι ἀγγελικῶν ἐπισκέψεων.

Τὴν ὀγδόην Κυριακὴν ἑορτάζεται ἡ Πεντηκοστή. Καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα τελεῖται ἡ Δεσποτικὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἑορτή. Τὴν δευτέραν δὲ ἡμέραν ἄρχεται ἡ θερινὴ ἑβδομαδιαία νηστεία, ἥτις καλεῖται συνήθως τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, λαβοῦσα τὴν προσωνυμίαν ταύτην ἐκ τῆς μνήμης τοῦ προφήτου κατὰ τὴν ἑπομένην Κυριακήν.

§ 6.

Τὴν μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν πρώτην Κυριακὴν τελεῖται ἡ μνήμη τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ. Εἰς τὸ ἑξῆς ἄρχονται μνῆμαι ἁγίων κανονικῶς μέχρι τῆς Μεταμορφώσεως. Καθ' ὅλας τὰς Τετάρτας καὶ Παρασκευὰς γίνεται νηστεία μετανοίας.

Τὴν Δευτέραν τῆς πρώτης Κυριακῆς τελεῖται ἡ μνήμη τῶν Ῥιψιμαίων ἤτοι τῆς Ῥιψιμίας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ πεντήκοντα καὶ δύω ἁγίων Ἀρμενίδων παρθένων, μαρτυρησασῶν τῷ 301 ἔτει.

Τὴν τρίτην τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος τελεῖται ἡ μνήμη τῶν Γαϊαναίων, ἤτοι τῆς Γαϊανῆς καὶ τῶν σὺν αὐτῇ τριῶν ἁγίων Ἀρμενίδων παρθένων, μαρτυρησασῶν τῷ 301 ἔτει.

Τὴν Πέμπτην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, Ἀθηνογένους τοῦ Ἐπισκόπου καὶ μνήμη τῆς μετακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ (τῷ 301 ἔτει).

Τὸ Σάββατον, μνήμη τῆς ἐκ τοῦ φρέατος ἐξόδου Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ (τῷ 301 ἔτει).

Τὴν β' Κυριακῆν, ἑορτὴ τοῦ Ἐτζμιανδζίν*, ἤτοι ἑορτὴ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μονογενοῦς πρὸς τὸν Γρηγόριον τὸν Φωτιστὴν καὶ τῆς συστάσεως τῆς ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν δευτέραν, μνήμη τῶν ἐν Βηθλεὲμ παίδων, Ἀκακίου μάρτυρος τοῦ ἐκ Πόντου, Κοδράτου τοῦ στρατιώτου τοῦ ἐκ Νικομηδείας, καὶ Μωκίου ἱερέως, τοῦ ἐκ Μακεδονίας.

Τὴν Τρίτην, Νουνίας τοῦ παρθένου, Ἀποστόλου τῶν Ἰβήρων, καὶ Μανίας μοναχῆς, ἐκ τῶν μετὰ τῆς Ῥιψιμίας συμμαρτυρησασῶν παρθένων (περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος).

Τὴν Πέμπτην, τῶν ἁγίων Σαχὰκ καὶ Ἰωσὴφ, ἡγεμόνων ἀρμενίων, μαρτυρησάντων τῷ 808 ἔτει,

---

* Συνέχεια παρελθόντος ἔτους ἀπὸ σ. 374—379.

* Ἡ λέξις «Ἐτζμιαδζίν» σημαίνει ἀρμενιστὶ «κατάβασις τοῦ Μονογενοῦς».

καὶ τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου Ῥωμαίων ἡγεμόνων.

Τὸ Σάββατον, Νερσὲς (Ναρσῆ) τοῦ Α'. μεγάλου πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων (τῷ 373) καὶ τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτοῦ Χὰτ ἐπισκόπου (τῷ 367).

Τὴν τρίτην Κυριακὴν, ἡμέρα Ἀναστάσεως καὶ ἀπόκρεως, τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ, μνῆμαι ὅμως ἁγίων δὲν ἀπαγορεύονται.

Τὴν Δευτέραν, τοῦ ἁγ. Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Κύπρου, Βαβύλα Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ μαθητῶν παίδων.

Τὴν Τρίτην, Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς βασιλίδος μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης.

Τὴν Πέμπτην, Θεοδότου μάρτυρος ἐκ Γαλατίας καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἑπτὰ ἁγίων παρθένων ἐξ Ἀγκύρας, καὶ Θαλλελαίου τοῦ ἰατροῦ ἐκ Κιλικίας.

Τὸ Σάββατον, ἡ εὕρεσις τῶν λειψάνων Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ τῶν Ἀρμενίων. Αὕτη ἐστὶν ἡ μεγαλητέρα πασῶν τῶν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἁγίου τούτου τελουμένων ἑορτῶν.

Δ', Κυριακὴ, ἡμέρα Ἀναστάσεως.

Τὴν Δευτέραν, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀντωνίνου Ἀλεξανδρέως, Θεοφίλου τοῦ ἐκ Λιβύης, Ἀνικήτου καὶ Φωτεινοῦ τῶν ἐκ Νικομηδείας.

Τῇν Τρίτην, Δανιὴλ τοῦ προφήτου καὶ τῶν ἐν Βαβυλῶνι τριῶν παίδων, Σεδρὰχ, Μισὰχ καὶ Ἀβεδαναγώ.

Τὴν Πέμπτην τοῦ ἁγίου Σαχὰκ Α'. τοῦ Πάρθου, πατριάρχου Ἀρμενίων καὶ Μεσρὼπ Μαστὸτς, διδασκάλου τῶν Ἀρμενίων, μεγάλων μεταφραστῶν. Τὴν μνήμην τοῦ Σαχὰκ εἴδομεν τὸ Σάββατον τῆς δευτέρας ἑβδομάδος τοῦ *Ἀρατζαβορὰς* (Ἀρτζαβουρίου), τὴν δὲ μνήμην τοῦ Μεσρὼπ θέλομεν ἰδεῖ τὸ Σάββατον τῆς τετάρτης ἑβδομάδος τοῦ Σταυροῦ. Ἡ διὰ τοὺς δύω διπλῆ αὕτη μνήμη τελεῖται πρὸς τιμὴν τῆς ὑπ' αὐτῶν μεταφράσεως εἰς τὴν ἀρμενικὴν τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀρμενικῆς γραμματολογίας.

Τὸ Σάββατον, Τηριδάτου, βασιλέως τῶν Ἀρμενίων, καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ βασιλίδος Ἀσχὲν, τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Χωσροβιτοὺχτ, ἀρμενίων ὁμολογητῶν (τῷ 330 ἔτει).

Τὴν πέμπτην Κυριακὴν, ἑορτὴ τῆς εὑρέσεως τῆς πυξίδος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἑορτὴ ἐσχάτως εἰσαχθεῖσα,

Τὴν δευτέραν, Καλλιστράτου τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐννέα ἁγίων μαρτύρων καὶ τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ ἱερέως τοῦ ἐξ Ἀντιοχείας.

Τὴν Τρίτην, Ζαχαρίου τοῦ προφήτου.

Τὴν Πέμπτην, Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου.

Τὸ Σάββατον, τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, τοῦ δεκάτου τρίτου αὐτῶν.

Τὴν ἕκτην Κυριακὴν, ἡμέρα Ἀναστάσεως καὶ ἀπόκρεως τῆς Μεταμορφώσεως. Κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ὡς ἡμέρας νηστείας καὶ μετανοίας, μνῆμαι ἁγίων ἀποκλείονται.

Τὸ Σάββατον τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἑορτὴ τῆς Κιβωτοῦ ἤτοι τῆς ἐξεικονίσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Κιβωτῷ τοῦ παλαιοῦ νόμου, καὶ προεόρτια τῆς Μεταμορφώσεως, περιλαμβανούσης τριῶν ἑβδομάδων χρονικὸν διάστημα.

§ 7.

Τὴν Α' Κυριακὴν ἑορτάζεται ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσις (Ἀϊλαγκερμπουτιοὺν), ἥτις καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων καὶ Βρταβὰρ (ἤτοι Ροδοστόλιστος). Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδήλου εἰδωλολατρικήν τινα ἑορτήν· κατόπιν δ' ἀπεδόθη εἰς τὴν χριστιανικὴν ταύτην ἑορτήν.

Τὴν Α' Δευτέραν, τῶν κεκοιμημένων.

Τὴν Α' Τρίτην, ἡ τρίτη ἡμέρα τῆς Μεταμορφώσεως.

Τὴν Α' Πέμπτην, Ἡσαΐου τοῦ Προφήτου.

Τὸ Α' Σάββατον, Θαδδαίου τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἀρμενίων(*) καὶ Σαντοὺχτ παρθενομάρτυρος, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρμενίας, μαρτυρησάσης τῷ 43 ἔτει.

Σημ. Ἐνταῦθα δέον ἵνα σημειώσωμεν ὅτι ἕνεκα τῆς μετακινήσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς Μεταμορφώσεως ὑφίσταται πολλὰς μεταβολάς, διὸ καὶ αἱ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ὡρισμέναι ἑορταὶ ἢ τελοῦνται τακτικῶς ἢ ἐν μέρει μετατίθενται, πρὸ τοῦ Ἀρατζαβορὰτς (Ἀρτζαβουρίου), καὶ αἱ ἐν τῷ διαστήματι δὲ τῶν Θεοφανείων τεθειμέναι μνῆμαι ἁγίων μεταφέρονται ἐνταῦθα. Τὸ ἑορτολόγιον τίθησιν ἐνταῦθα καὶ διὰ δύο ἔτι ἑβδομάδας μνήμας ἁγίων, διατασσομένας ἀναλόγως τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ Πάσχα.

Τὴν Β' Κυριακὴν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως.

Τὴν Β' Δευτέραν, Κυπριανοῦ ἐπισκόπου Καρθαγένης, τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα καὶ πέντε μαρτύρων τῶν ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμενίας, τῆς ἁγίας Ἰουστινιανῆς τῆς ἐκ Καρθαγένης, τῆς ἁγίας Εὐ-

(*) Ἱστορεῖται ὅτι οἱ πρῶτοι κηρύξαντες ἐν Ἀρμενίᾳ τὸν Κύριον ἡμῶν εἰσιν οἱ Ἀπόστολοι Θαδδαῖος καὶ Βαρθολομαῖος. Σ. Μ.

φημίας τῆς ἐκ Χαλκηδόνος, τῆς ἁγίας Χριστίνης τῆς ἐκ Τύρου, τῶν παρθενομαρτύρων.

Τὴν Β΄ Πέμπτην, τῶν ἁγίων Προπατόρων· ἤτοι Ἀδάμ, Ἄβελ, Σήθ, Ἐνώς, Νῶε, Μελχισεδέκ, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ, Μωϋσέως, Ἀαρών, Ἐλιάζαρ, Ἰησοῦ, Σαμουήλ, Σμψών, Ἰεφθαέ, Βαράκ, Γεδεὼν καὶ λοιπῶν πατριαρχῶν.

Τὸ Β΄ Σάββατον, τῶν ἁγίων τέκνων καὶ ἐκγόνων Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ, ἤτοι Ἀριστάρχου (333 ἔτος) καὶ Βηρτανὲς (341 ἔτος), πατριαρχῶν τῶν Ἀρμενίων, τῶν δύο ἐκγόνων αὐτοῦ Γρηγορίς, πατριάρχου Ἀλανῶν (337 ἔτος), Χουσίκ, πατριάρχου Ἀρμενίων (347 ἔτος) καὶ τοῦ πνευματικοῦ τέκνου αὐτοῦ ἐπισκόπου Δανιὴλ (347 ἔτος).

Τὴν Γ΄ Κυριακήν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως.

Τὴν Γ΄ Δευτέραν, τῶν Μακκαβαίων, μαρτύρων τοῦ παλαιοῦ νόμου, ἤτοι Ἐλιέζερ, ἱερέως, καὶ Σολομωνῆς μιᾶς χήρας μετὰ τῶν ἑπτὰ αὐτῆς τέκνων.

Τὴν Γ΄ Τρίτην, τῶν δώδεκα προφητῶν, ἤτοι Ὡσιέ, Ἀμώς, Μιχαίου, Ἰωήλ, Ἀβδιού, Ἰωνᾶ, Ναούμ, Ἀβακούμ, Σοφωνίου, Ἀγγαίου, Ζαχαρίου καὶ Μαλαχίου.

Τὴν Γ΄ Πεμπτην, Σοφίας τῆς ρωμαίας μάρτυρος καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς ἁγίων θυγατέρων Πίστεως, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης.

Τὸ Γ΄ Σάββατον, μνήμη τῶν ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ συνελθόντων 200 πατέρων.

Τὴν Δ΄ Κυριακήν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως καὶ Ἀπόκρεως. Καθ' ἅπασαν τὴν ἑβδομάδα ταύτην γίγνεται νηστεία τῆς Παναγίας καὶ μνῆμαι ἁγίων ἀποκλείονται.

Τὸ Δ΄ Σάββατον, ἡ μνήμη τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐν Ἐτζμιατζὴν καθεδρικοῦ ναοῦ καὶ προεόρτια τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου·

§ 8.

Τὴν Α΄ Κυριακὴν ἑορτάζεται ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, διαρκοῦσα ἐπὶ ἑνεαήμερον.

Τὴν Δευτέραν, δευτέρα ἡμέρα τῆς ἑορτῆς καὶ μνήμη τῶν κεκοιμημένων.

Τὴν Β΄ Κυριακήν, ὀγδόη ἡμέρα τῆς Κοιμήσεως.

Τὴν Δευτέραν, τὰ ἑνεαήμερα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Τὴν Τρίτην, μνήμη Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης τῶν γονέων τῆς Παναγίας Θεοτόκου, καὶ τῶν ἁγίων Μυροφόρων γυναικῶν.

Τὴν Πέμπτην, Ἱερεμίου τοῦ προφήτου.

Τὸ Σάββατον, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Θωμᾶ, Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Συμεῶνος.

Τὴν Γ΄ Κυριακήν, ἡ εὕρεσις τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου, ἑορτὴ ἐσχάτως εἰσαχθεῖσα.

Τὴν Δευτέραν, τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Οὐλναίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ (ἐν ἔτει 361) καὶ τῶν ἁγίων Κοχαρίνης, Χαμίδου, Τυχικοῦ καὶ Ραδίκου τῶν ἀδελφῶν ἐκ Σεβαστείας μαρτυρησάντων τῷ 1136 ἔτει, πάντων Ἀρμενίων.

Τὴν Τρίτην, Ἰεζεκιήλ, Ἔσδρα, τῶν προφητῶν, καὶ Ζαχαρίου πατρος Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τὴν Πέμπτην, Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ μνήμη Ἰὼβ τοῦ δικαίου.

Τὸ Σάββατον, μνήμη τῶν τῆς ἐν Νικαίᾳ ἁγίας Συνόδου τριακοσίων δέκα ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων.

Τὴν Δ΄ Κυριακήν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως.

Τὴν Δευτέραν, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀνδρέου τοῦ στρατηλάτου, τοῦ ἐκ Μελιτινῆς καὶ τοῦ ἁγίου στρατοῦ αὐτοῦ, Καλλινίκου τοῦ ἐμπόρου τοῦ ἐκ Κιλικίας, καὶ Διομήδους τοῦ ἐκ Ταρσοῦ ἰατροῦ.

Τὴν Τρίτην, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀδριανοῦ τοῦ ἐκ Νικομηδείας καὶ Ἀνατολῆς, Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου, τοῦ ἐξ Ἡρακλείας καὶ τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου τοῦ Βυζαντινοῦ.

(ἕπεται συνέχεια).

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ*

Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐνέκρινεν ἢ ἐξηγίασεν ἕν τι ὡρισμένον εἶδος πολιτικῆς διοικήσεως. Αὕτη ἐξ ἴσου καλῶς δύναται νὰ συμβιώσῃ ὑπὸ πολιτικὴν μοναρχίαν καὶ ἐν συνταγματικῇ ἢ δημοκρατικῇ ἐλευθερίᾳ, διότι γνωρίζει τὸν προορισμὸν αὐτῆς καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναμιγνύηται εἰς σφαίρας ξένας τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. «Ναί, εἶνε ὠφέλιμος, λέγει καὶ πάλιν Φιλάρετος ὁ Μόσχας, εἶνε ὠφέλιμος ὁ σύνδεσμος τοῦ θυσιαστηρίου πρὸς τὸν βασιλικὸν θρόνον· δὲν εἶνε ὅμως ἡ ἀμοιβαία ὠφέλεια ἡ πρώτη βάσις τοῦ συνδέσμου τούτου αὐτῶν, ἀλλ' ἡ αὐτοτελὴς ἀλήθεια,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 19—22.

ἥτις στηρίζει καὶ τοῦτον καὶ ἐκεῖνο. Εὐτυχία καὶ εὐλογία εἰς τὸν βασιλέα τὸν προστατεύοντα τὸ θυσιαστήριον· ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς προστασίας ταύτης τὸ θυσιαστήριον δὲν διατρέχει κίνδυνον καταπτώσεως. Καλῶς ποιεῖ καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ κηρύττων τὴν πρὸς τὸν βασιλέα τιμήν, ἀλλ' οὐχί ποτε διὰ τὸν λόγον τῆς ἀμοιβαιότητος, ἀλλὰ διότι ἁπλῶς ἔχει πρὸς τοῦτο καθῆκον, ἐξ οὗ καὶ ἐνδέχεται νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἀμοιβαιότητος» (Φιλαρέτου Μητρ. Μόσχας Λόγοι καὶ Διδαχαί, Τ. 2. σελ. 195).

Ἐπιτρέπει παρομοίως ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ποικίλας ἄλλας σχέσεις συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἀλλὰ δὲν παραλείπει ὅμως νὰ διακηρύττῃ εἰς πάντας εὐσταθῶς ὅτι ἐν ταῖς ὑποθέσεσι ταῖς θρησκευτικαῖς εἶνε ἴσοι πρὸς ἀλλήλους ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ στρατιώτης, ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς δὲ δικαιοσύνης ἡ γνώμη τῆς Ἐκκλησίας εἶνε διάφορος. Ἐκεῖ ἔνθα τὸ κράτος βλέπει ἐγκληματίαν καὶ κακοῦργον, ἄξιον βασάνων καὶ τιμωρίας, ἡ Ἐκκλησία ἔβλεπε καὶ βλέπει πάντοτε τέκνον αὐτῆς ἁμαρτωλὸν καὶ δυστυχές, ἄξιον δακρύων καὶ οἰκτιρμῶν.[5]

Κατὰ ταῦτα, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πάντοτε ἦτο ξένη πρὸς τὴν πολιτικήν. Ἀλλ' ὅμως, ἀντιλέγουσιν, ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ἡ «χριστιανικὴ πολιτικὴ» ὑφίστατο οὐχὶ μόνον κατὰ θεωρίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πράξει, καὶ ὅτι ἡ πολιτικὴ αὕτη ἔσχεν ἁπτοὺς καρποὺς ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν γένει τῇ Δύσει. Βεβαίως ὅτι ὑπῆρξεν ἐν τῇ Δύσει τοιαύτη πολιτικὴ εἶνε γεγονὸς ἀδιαρίλονείκητον· ἀλλ' ἀκριβῶς τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ταύτης διδάσκουσιν, ὁπόσον πρέπει πάντοτε νὰ δυσπιστῇ τις πρὸς τὸν χριστιανικὸν χαρακτῆρα τῆς τοιαύτης «χριστιανικῆς πολιτικῆς». Καὶ πράγματι, ὁποῖοί τινες ἦσαν οἱ καρποὶ τῆς θαυμαζομένης πολιτικῆς; Δὲν εἶνε αἱ σταυροφορίαι καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πόλεμοι, ὁ καταδιωγμὸς τῆς ἐθνικότητος ταύτης ὑπὸ ἐκείνης χάριν τῶν συμφερόντων τῆς θρησκείας, ἡ ληστρικὴ κατάκτησις ξένων χωρῶν κτλ. κτλ., τὰ μόνα ἀποτελέσματα τῆς ἐπαινουμένης ταύτης πολιτικῆς; Ἐσκέφθη ὁ παπισμὸς νὰ ἐπέμβῃ καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν καὶ ἐξηγίασε πανηγυρικῶς εἶδός τι δικαστικοῦ συστήματος, τὸ ἐξαγιασθὲν ὅμως σύστημα, ἡ ἱεροκρισία, καὶ σήμερον ἔτι προκαλεῖ τὴν φρίκην καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἀνθρώπων.[6]

Τοιαύτην «χριστιανικὴν πολιτικὴν» ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐμφυτεύσωσι καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ οἱ παρ' ἡμῖν τῆς Δύσεως θαυμασταί; Ἰδοὺ ἐπὶ δεκαπέντε ἤδη αἰῶνας ὑφίστανται κράτη οἰκούμενα καὶ διοικούμενα ὑπὸ χριστιανῶν· καὶ ὅμως ποῦ καὶ πότε ὑπῆρξε κράτος, οὗ ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ διείπετο πράγματι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς καθαρᾶς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας; Βεβαίως αἱ σταυροφορίαι καὶ ἡ ἱεροκρισία δὲν δύναν-

---

5 Ὁ θαυμαστὴς τοῦ παπικοῦ συστήματος Σολοβιὼφ ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ «ὁ Βυζαντινισμὸς καὶ ἡ Ρωσσία» ἐξ ὁλοκλήρου ἀντιπαρέρχεται τὴν θεμελιώδη ταύτην ἀρχὴν τῶν σχέσεων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν πολιτείαν, ὅταν λέγῃ ὅτι ὁ Πέτρος ὁ Μέγας κατὰ τὴν γνωστὴν πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ σύγκρουσιν δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἠθικὴν ὑποστήριξιν, καὶ τοῦτο διότι ἡ ἠθικὴ αὕτη ὑποστήριξις θὰ εἶχε δι' αὐτὸν κῦρός τι, μόνον ἐὰν ἡ ρωσσικὴ ἱεραρχία ἐξεπροσώπει «παγκόσμιόν τινα καὶ ἀνωτέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἐθνικότητος ἀρχήν», ἥτις νὰ εἶχε τὸ τελευταῖον αὐτῆς στήριγμα «ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κράτους», δηλ· ἐν τῷ πάπᾳ. Ἀλλ' οὕτως ὅμως συνέβησαν τὰ πράγματα; Ἐζήτει ἆρά γε τότε ὁ Μέγας Πέτρος τὴν καθησύχασιν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ ἢ τι ἄλλο; Ἐὰν ἐζήτει τὴν ψυχικὴν ἰατρείαν, θὰ εὑρίσκετο, νομίζομεν, καὶ δι' αὐτὸν Νικόλαός τις Σαλός, ὡς ποτε εὑρέθη διὰ τὸν βασιλέα τῆς Μόσχας Ἰωάννην τὸν Τρομερόν. Ἐὰν ὅμως ἐζήτει μόνον τὸ ἐξωτερικὸν κῦρος τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ συγκαλύψῃ τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἡ σύνεσις βεβαίως ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς τότε ἱεράρχας νὰ δώσωσιν οἷαν ἔδωκαν ἀόριστον ἀπάντησιν. Ἡ ἱεραρχία οὐδὲν εἶχε δικαίωμα νὰ περιβάλῃ διὰ τοῦ κύρους αὐτῆς πράξεις καθαρῶς πολιτικάς. Ὅτι δὲ προύκειτο περὶ ὑποθέσεως πολιτικῆς καὶ οὐχὶ περὶ ψυχικῆς παραμυθίας, κατάδηλον γίνεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Πέτρος ἀπήτει παρὰ τῶν τότε ἱεραρχῶν οἱονεὶ ἔγκρισιν τῆς ἐπιβαρυνούσης τὴν συνείδησιν αὐτοῦ πράξεως καὶ δὴ ἐνυπογράφως, ὅπως ἡμεῖς, λέγει ὁ Πέτρος, ἀποβλέποντες εἰς τοῦτο ἔχωμεν τὴν συνείδησιν ἡμῶν μὴ βεβαρημένην. Ὡς πᾶς τις ἐννοεῖ, μετὰ τοιαύτης παρακλήσεως λυσιτελέστερον διὰ τὸν Πέτρον ἦτο νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ρώμης, οὐχὶ δὲ πρὸς ἱεραρχίαν ὀρθόδοξον.

6 Ἐν καιρῷ τῆς πολωνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1863 περιεφέρετο ἐν Μόσχᾳ ἐπιστολή τις κατὰ τοῦ ρωσσικοῦ κλήρου, λέγουσα πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι «τὸ μέγα καὶ εὐγενὲς ρωσσικὸν ἔθνος μένει νῦν ἄνευ ποιμένων, ἐνῷ ἕκαστος ξένδοξος (καθολικὸς ἱερεὺς τῶν Πολωνῶν) εἶνε πλήρης ζωῆς, σκέψεως καὶ θελήσεως.» Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ περικλεὴς Μητροπολίτης τῆς Μόσχας Φιλάρετος ἔγραψε τότε τὰ ἀκόλουθα. «Ὁ συντάκτης τῆς ἐπιστολῆς ταύτης νομίζει, φαίνεται, ὅτι, ὅταν οἱ ποιμένες ἐκτελῶσι τὰ ἐκκλησιαστικά των καθήκοντα, εἶνε μηδέν, ἀρχίζουν δὲ νὰ ὑφίστανται τότε μόνον, ὅταν ἐκ τῶν ἔργων τῆς πίστεως μεταπηδήσωσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς πολιτικῆς. Καὶ ἐπέτυχεν ὄντως ἐν τῇ ὑποδείξει παραδείγματος καὶ διὰ τὸν ρωσσικὸν κλῆρον. Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶνε οἱ ξένδοξοι οἱ κηρύττοντες τὴν ἀνταρσίαν, οἱ εὐλογοῦντες τοὺς ἀντάρτας, οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν ταῖς συμμορίαις τῶν ἀνταρτῶν, οἱ ἀποτελοῦντες τοὺς ἀπαγχονιστάς.» (Συλλογὴ γνωμῶν καὶ κρίσεων, τ. 4, μ. 1, σελ. 485).

ται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς καρποὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῶν συγχρόνων χριστιανικῶν κρατῶν τὰ πράγματα ἔχουσι καλλίτερον; Δὲν ἐπικρατεῖ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐν μὲν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ εὐρεῖα ἀνάπτυξις τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς τυπικῆς δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς ἀληθοῦς, ἐν τῇ ἐξωτερικῇ δὲ ὁ ἐγωϊσμὸς ἐν ἐπιφόβοις διαστάσεσι καὶ ἡ παντελὴς ἄρνησις καὶ τῆς τυπικῆς ἔτι δικαιοσύνης;

Μόνον ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐθνικῷ κόσμῳ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συνεδέοντο ὀργανικῶς τὸ κράτος καὶ ἡ θρησκεία. Κατὰ τὸν νόμον ὅμως τῆς χάριτος κράτος καὶ θρησκεία εἶνε δύο αὐτοτελεῖς παραγωγεῖς τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. «Πανταχοῦ, λέγει καὶ πάλιν ὁ περικλεὴς τῆς Μόσχας Μητροπολίτης Φιλάρετος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἰουδαϊκῶν συναγωγῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ναῶν ἀνηγέρθησαν θυσιαστήρια χριστιανικά. Τίς ἰσχυρὸς βασιλεὺς ὑπεβοήθησε τὴν μεγίστην ταύτην μετατροπήν; Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας. Ἀλλὰ πῶς; Προσῆλθεν οὗτος εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Χριστοῦ, ὅτε τοῦτο ἵστατο ἐν εὐρείᾳ ἐκτάσει ἀνὰ τὴν Ἀσίαν, Εὐρώπην καὶ Ἀφρικήν· καὶ προσῆλθεν οὐχὶ ὅπως ὑποστηρίξῃ τοῦτο διὰ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπως μεθ' ὅλης τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοπρεπείας κλίνῃ τὸν αὐχένα πρὸ τῆς ἱερότητος αὐτοῦ. Ὁ ζῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐνωρὶς ἤδη ἐξεμυκτήρισεν ἐκείνους, οἵτινες ἀργότερον διενοήθησαν νὰ ταπεινώσωσι τὴν θείαν θρησκείαν αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συναρωγῆς· Ἵνα ποιήσῃ καταγέλαστον τὴν σοφιστείαν αὐτῶν, ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας ἐβράδυνε νὰ καλέσῃ ἰσχυρὸν βασιλέα εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο ἐνῷ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἀνίσταντο πρὸς ἀφανισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου τούτου βασιλεῖς, ἔθνη, ἱερεῖς τῶν ἐθνῶν, σοφοί, ἡ ἰσχύς, ἡ τέχνη, ἡ πλεονεξία, ἡ πανουργία, ἡ λύσσα. Ποῖον τέλος τὸ ἀποτέλεσμα; Πάντα ταῦτα ἐξέλιπον, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἵσταται, καὶ τοῦτο ὄχι διότι ὑποστηρίζεται ὑπὸ ἀνθρωπίνης δυνάμεως». (Φιλαρέτου, Μητρ. Μόσχας, Λόγοι καὶ Ὁμιλίαι, τ. 2 σελ. ἔκδ. 1848).

Γ.

Συναφὲς πρὸς τὰ ζητήματα περὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτικῆς τυγχάνει τὸ ζήτημα τὸ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ πολιτισμός, ὡς γνωστόν, ἐκφαίνεται ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης, ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει τῆς μηχανικῆς, ἐν τῇ παραγωγικότητι τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας ἐν πᾶσι τοῖς εἴδεσιν αὐτῆς, ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν σχέσεων κτλ. κτλ. Εἶνε δυνατὸν τὰς ἐκφάνσεις ταύτας πάσας ἢ τινὰς αὐτῶν νὰ θεωρήσῃ τις ὡς ὄργανα ἀναπόφευκτα πρὸς ἐμπέδωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἤ, ἐν γένει, εἶνε δυνατὸν νὰ ὀνομάσῃ τις εἶδός τι τῶν ἐκφάνσεων τούτων καθαρῶς «χριστιανικόν», ὡς τινες θέλουσι, καὶ νὰ συνδέσῃ αὐτὸ διὰ τοῦτο πλειότερον τοῦ δέοντος πρὸς τὴν θρησκείαν; Ἴδωμεν.

Ἔχομεν βεβαίως μεγάλους χριστιανοὺς ποιητὰς καὶ φιλοσόφους· ἔχομεν διασήμους ῥήτορας καὶ διαπρεπεῖς καλλιτέχνας. Καὶ ὅμως, ὅταν πρόκηται νὰ συγκρίνωμεν αὐτοὺς πρὸς τὰς μεγαλοφυΐας πάντων τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐθνῶν, ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὐχὶ ὑπέρτεροι, ἀλλὰ «σχεδὸν» ἴσοι τυγχάνουσι πρὸς τοὺς μεγαλοφυεῖς ὁμοτέχνους παρῳχημένων ἐποχῶν. Ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἦσαν ἐθνικοί, ἐθνικοὶ δὲ ἐπίσης ἦσαν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Κικέρων, ἄνευ δὲ τῶν μεγάλων τούτων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος οὔτε ἡ ὕπαρξις ἐν τῷ χριστιανισμῷ μεγάλων ῥητόρων θὰ ἦτο δυνατή, οὔτε δὲ καὶ σήμερον ἔτι δύναται ἄνευ αὐτῶν νὰ σχηματισθῇ ἔννοια πλήρης περὶ τοῦ ὕψους τῆς ῥητορικῆς τέχνης. Ἔχει ἡ Ῥώμη τὸν Ραφαὴλ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου. Ἀλλ' ὁ Ραφαὴλ καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Πέτρου θὰ ἦσάν ποτε δυνατοὶ ἄνευ τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους, ἄνευ τοῦ Πανθέου καὶ τοῦ Κολοσσαίου; Μήπως καὶ νῦν ἔτι ὑπάρχει τι ἐν ταῖς ὡραίαις τέχναις δυνάμενον νὰ ἐπισκιάσῃ ἢ τοὐλάχιστον ἀντικαταστήσῃ τὴν τέχνην τὴν κλασικήν; Ὅταν λοιπόν τινες νομίζωσιν ὅτι, διότι ὑπῆρξεν ἐν τῇ Δύσει ὁ Ραφαὴλ καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, ἔπεται ἀναγκαίως ὅτι ὁ παπισμὸς εἶνε τὸ μᾶλλον καρποφόρον χριστιανικὸν σύστημα καὶ ἡ μᾶλλον τελεία ἔκφανσις τοῦ χριστιανισμοῦ, εὔδηλον ὅτι παραλογίζονται οἰκτρῶς.

Βεβαίως ὁ χριστιανισμὸς οὐδέποτε διενοήθη νὰ παρακωλύσῃ τὴν συνήθη φορὰν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν τεχνῶν, οὐδὲ ἐξανέστη ποτὲ κατ' αὐτῶν. Εἶνε γνωστὴ ἡ χαρακτηριστικὴ διήγησις περὶ τοῦ ἱεροῦ μανδηλίου. Ὅτε ὁ ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Αὐγάρου ζωγράφος ἐταλαιπωρεῖτο μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ τὴν εἰκόνα τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὄχι μόνον δὲν κατέκρινε τὴν ἀπόπειραν ταύτην αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εὐδόκησε νὰ

ἐξαγάγῃ αὐτὸν τῆς ἀμηχανίας, αὐτὸς θαυμαστῶς ἐξεικονίσας τὴν μορφὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μανδηλίου. Ἐν γένει ὁ Κύριος ἡμῶν οὐδέποτε ἀπεκήρυξε τὴν συνήθη φορὰν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, οὐδὲ ἐσκέφθη νὰ μετατρέψῃ αὐτήν. Οὐχ ἧττον ὅμως ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἐκήρυξε καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ δὲν εἶνε ἡ ἀληθής, ὅτι ἡ ἀληθὴς ζωὴ ἄρχεται πέραν τοῦ τάφου, καὶ ὅτι ἡ ὅλη ἔννοια τῆς νῦν ζωῆς συνίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι ἀποτελεῖ προπαρασκευαστικὴν βαθμίδα διὰ τὴν μέλλουσαν.

Ἡ τέχνη εἶνε φαινόμενον ἐπίγειον καὶ πρόσκαιρον, ὅπερ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν μέλλουσαν καὶ μένουσαν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ δύναται νὰ ἐξεικονίσῃ ποτὲ τὴν θείαν ἀλήθειαν, καίτοι πολλάκις συνειθίζομεν νὰ ἀποκαλῶμεν τὴν τέχνην θείαν, οὐράνιον καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐν τῇ τέχνῃ ἐξεικονίζεται καὶ ἀναπαριστᾶται τὸ κάλλος καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τῆς πέριξ φύσεως, διὸ καὶ χρησιμεύει αὕτη ὡς φωστήρ, ὅστις καταυγάζει τὸν δρόμον τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ὡραιότητος, καὶ δὲν ἀφίνει τὸν ἄνθρωπον νὰ κυλίηται ἐν τῷ σκότει τῆς ἀπάτης, τῆς κακίας καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἀλλ' ἡ σημασία τοῦ φωστῆρος τούτου παύει εὐθὺς ὡς παρακάμψωμεν τὰ ὅρια τῆς παρούσης ζωῆς καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν τὴν καταυγαζομένην ὑπὸ ἀσυγκρίτως λαμπροτέρου φωτός, ὅπως καταπαύει ἐν τῷ ἡλιακῷ φωτὶ ἡ σημασία τοῦ ἠλεκτρικοῦ λαμπτῆρος, τοῦ ἄλλως χρησίμου καὶ λίαν σημαντικοῦ ἐν τῇ ζοφώδει νυκτί. Ἡ τέχνη εἶνε χρήσιμος εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς παρούσης ζωῆς, διὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν οὐδεμίαν ἐποίησεν ἀπαγόρευσιν δυναμένην νὰ παρακωλύσῃ τὴν τακτικὴν πορείαν αὐτῆς. Ἀλλ' ὅπως ὅμως προκειμένου περὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτικῆς δὲν συνέστησε διακεκριμένην τινὰ «χριστιανικὴν» ἐπιστήμην καὶ πολιτικήν, ἀλλ' ἀφῆκε τὰ πράγματα νὰ βαίνωσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν ὁδόν, οὕτω καὶ τὴν τέχνην ἀφῆκε νὰ βαίνῃ ὡς ἔβαινε καὶ πρότερον ἐν τοῖς ἐθνικοῖς. Ἂν δὲ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ἡ τέχνη συνεδέετο στενῶς πρὸς τὴν λατρείαν, ἐκ τούτου δὲν ἕπεται ὅτι καὶ ἐν τῷ χριστιανισμῷ ὑπάρχει ὁ τοιοῦτος στενὸς σύνδεσμος. Ἀνθρώπινον ὢν πλάσμα ὁ ἐθνισμός, εἶχε φυσικῶς ἀνάγκην ὑποστηρίξεως διὰ τῆς ἐξωτερικῆς λάμψεως, ἐνῷ διὰ τὴν θρησκείαν τοῦ πνεύματος ἡ ἐξωτερικὴ αἴγλη εἶνε κατ' οὐσίαν ἀδιάφορος. Ὁ χριστιανισμὸς ἐξ ἴσου καλῶς δύναται νὰ προσευχηθῇ ἐν μεγαλοπρεπεῖ καὶ πλουσίως κεκοσμημένῳ ναῷ καὶ ἐν πενιχρῷ παρεκκλησίῳ, ἐξ ἴσου εὐλαβῶς ἀσπάζεται τὰ ἀριστουργήματα διασήμων καλλιτεχνῶν καὶ τὰ ἀκαλαίσθητα προϊόντα ἀδεξίων τεχνητῶν, καὶ ἐξ ἴσου συγκινεῖται ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς μουσικῆς ἁρμονίας καὶ τῆς μονοτόνου ψαλμῳδίας. Τούτου ἕνεκα καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἄριστοι γνῶσται καὶ καλλιεργηταὶ τοῦ καλοῦ, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς τέχνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδέποτε ὅμως παρεγνώρισαν τὴν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ θρησκείας καὶ τέχνης, οὐδὲ προσέδωκαν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην πλείονα τοῦ δέοντος σημασίαν ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς. Τείνοντες τὴν προσοχήν αὐτῶν εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ πνευματικά, ἠρκοῦντο οὗτοι προκειμένου περὶ τῶν τεχνῶν εἰς ὅ,τι ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ «κόσμος» καὶ ὅ,τι κατωρθώθη διὰ τῶν κόπων καὶ τῶν φροντίδων αὐτοῦ.

Καὶ οὕτω μὲν ἐσκέφθη πάντοτε ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολή, ἥτις ἀείποτε διεκρίθη διὰ τὸ βάθος καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ἀντιλήψεως τῆς ὑψηλῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῇ Δύσει ὅμως καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ παρατηρεῖται διάφορός πως ἀντίληψις τῶν πραγμάτων. Ἡ δυτικὴ δηλ. Ἐκκλησία μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν ἁπλῆν χρησιμοποίησιν τῆς τέχνης ἐν τῇ λατρείᾳ, προσέδωκεν εἰς αὐτὴν σημασίαν πλείονα τοῦ δέοντος, θεωρήσασα αὐτὴν τοῦτ' αὐτὸ ἀπαραίτητον βοήθημα τῆς θρησκείας. Πόθεν δὲ ἡ τοιαύτη ὑλικωτέρα ἀντίληψις; Ἐκ τούτου ἀναμφιβόλως, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις ἐν τῷ καθολικῷ κόσμῳ, ὑπὸ τὸ διέπον αὐτὰν παπικὸν πνεῦμα τὸ καταβιβάσαν τὰ πάντα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν, εὑρηται σχεδὸν ἐν τῇ βαθμῖδι τοῦ φετιχισμοῦ[7]. Διὰ τοὺς

---

7. Κατὰ τοῦ τοιούτου χαρακτηρισμοῦ τοῦ καθολικοῦ κόσμου ὑφ' ἡμῶν δύνανται νὰ ἀντείπωσιν ὅτι ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις τοῦ ἀμαθοῦς πλήθους τῶν ὀρθοδόξων δὲν εἶνε ἀνωτέρα τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τοῦ καθολικοῦ ὄχλου. Ἀπαντῶμεν· ὁ βαθμὸς τῆς καθαρότητος καὶ τοῦ βάθους τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως ἔθνους τινὸς ὁρίζεται οὐχὶ διὰ τῆς ποσότητος τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ γνώσεων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ποιοῦ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διαθέσεως, τῆς διευθύνσεως τῶν σκέψεων αὐτοῦ, τῆς διαθέσεως τῆς καρδίας, τῆς καταστάσεως τῆς θελήσεως αὐτοῦ καὶ τῶν τοιούτων. Παραδεχόμενοι τὴν ὀρθότητα τοῦ κανόνος τούτου, κατ' ἀνάγκην θὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ βάθους καὶ τῆς καθαρότητος τῆς ἀντιλήψεως τῆς θρησκείας ὁ ὀρθόδοξος λαὸς ἵσταται ἀνώτερον τοῦ καθολικοῦ. Τοῦτο ἀναγνωρίζεται καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν μὴ

κοθολικούς, τοὺς μεταβαλόντας τὸν πάπαν εἰς ἐπίγειον Θεὸν, εἶνε βεβαίως ἀπαραίτητον στοιχεῖον ἡ ὕπαρ-

---

φίλα πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν διακειμένων. Ἰδοὺ λ. χ. πῶς ἐκφράζεται ὁ προμνημονευθεὶς κ. Σολοβιώφ περὶ τοῦ ὀρθοδόξου ρωσσικοῦ λαοῦ. Συνήθως, λέγει, τὰ ἔθνη θέλοντα νὰ ἐπαινέσωσι τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, ἐν τῷ ἐπαίνῳ συνεκφράζουσιν ἅμα καὶ τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν ἰδεῶδες. Ὁ Γάλλος λ. χ. ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὡραίας Γαλλίας καὶ τῆς γαλλικῆς δόξης (la belle France, la gloire du nom Français)· ὁ Ἄγγλος περὶ τῆς παλαιᾶς Ἀγγλίας (old England)· ὁ Γερμανὸς περὶ τῆς Deutsche Freue κτλ. Πῶς ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν ἐκφράζεται ὁ ρωσσικὸς λαός; διὰ τίνος προσόντος ἐπαινεῖ τὴν Ρωσσίαν; Ὀνομάζει αὐτὴν ὡραίαν, ὁμιλεῖ περὶ τῆς ρωσσικῆς δόξης ἢ περὶ τῆς ρωσσικῆς τιμιότητος κτλ.; Οὐδὲν ἐκ τούτων, ἀλλὰ θέλων νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ὀνομάζει αὐτὴν «ἁγίαν Ρωσσίαν». Ἰδοὺ ἰδεῶδες οὔτε συντηρητικὸν οὔτε φιλελεύθερον οὔτε πολιτικὸν οὔτε ἱστορικὸν οὔτε ἔτι τυπικὸν ἠθικόν, ἀλλ' ἐξ ὁλοκλήρου ἠθικὸν θρησκευτικόν. (Σύγχρονα ζητήματα ἐν Ρωσσίᾳ, σελ. 72).

Καὶ ὁ κόμης δὲ Λ. Τολστόης, υἱὸς τοῦ πολλοῦ μυθιστοριογράφου καὶ αἱρεσιάρχου Λ. Τολστόη, ἰδοὺ πῶς χαρακτηρίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ ἐν ἄρθρῳ δημοσιευθέντι ἐν τῷ περιοδικῷ «Μηνύτωρ (Βέστνικ) τῆς Εὐρώπης» (1899 Ἰουλίου) ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀπομνημονεύματα ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ κατὰ τὸ 1891—1892 λιμοῦ».

«Τότε, λέγει, κατὰ πρώτην φορὰν ἐννόησα τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς· τότε ἐννόησα μέχρι τίνος βαθμοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν εἶνε στερρῶς συνδεδεμένος μετ' αὐτῆς. Ἐν τοῖς ἐστιατορίοις ἔψαλλον μετὰ τοσούτου θερμοῦ αἰσθήματος, μετὰ τοσαύτης σαφηνείας προέφερον τὰς λέξεις τῶν προσευχῶν καὶ μετὰ τοσαύτης ἀγάπης πρὸς τὰς εὐχὰς ταύτας καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτῶν ἐποίουν τοῦτο, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινηθῇ τις καὶ ἔλθῃ εἰς τὴν αὐτὴν ψυχικὴν διάθεσιν, εἰς ἣν καὶ ὁ ψάλλων πέριξ αὐτοῦ ὅχλος τῶν χωρικῶν. Ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἴδῃ τις ἐκεῖνο, ὅπερ ἐγὼ πρότερον οὔτε ἔβλεπον οὔτε ἐπεθύμουν νὰ ἴδω. Ναί, ἐννόησα πολλά, πολλὰ ἀπέρριψα καὶ πολλὰ παρεδέχθην ἐν ἐμαυτῷ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῆς διαμονῆς μου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ. Εὐγνωμοσύνην χρεωστῶ εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες μεθ' ἁπλουστάτης καὶ θερμοτάτης πίστεως ἵσταντο πέριξ ἐμοῦ. Λέγουσιν ὅτι ἡ πίστις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ εἶνε πίστις ἐξωτερική. Τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές. Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶδον τοὺς εὐσυνειδήτους τούτους καὶ βαθεῖς χριστιανούς, τοὺς πληροῦντας τοὺς πτωχοὺς ὀρθοδόξους ναοὺς διὰ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος· ὁ ἴδιος εἶδον ὁπόσον σαφῶς ἤκουον οὗτοι καὶ ἐπανελάμβανον τοὺς λόγους τῶν ἱερέων, συμψάλλοντες πάντες ὁμοῦ τὰ προσφιλῆ αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα. Εἶδον ὁ ἴδιος καὶ ἤκουσα τὸν ἀπαίδευτον καὶ δυστυχῆ χωρικὸν ἐπαναλαμβάνοντα ἐνώπιόν μου ἅπασαν τὴν ἐπὶ ὄρους διδαχὴν ἀπὸ στήθους, ἣν ἔμαθε κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, καὶ χύνοντα ἄφθονα δάκρυα ὅτε μετὰ συγκινητικῆς καὶ δηλωτικῆς τῆς ἣν εὕρισκε παραμυθίας φωνῆς προέφερε τὰς λέξεις «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς».

Ὁμολογῶ ὅτι πάντα ταῦτα μὲ ἐξέπληξαν.

Ἐν τοῖς ἐστιατορίοις πλὴν τῶν ψαλλομένων προσευχῶν οἱ παρευριοκόμενοι ἠθροίζοντο ὥρας τινὰς πρὸ τοῦ γεύματος καὶ ἠσχολοῦντο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἂς κρίνῃ λοιπὸν ἕκαστος μετὰ ταῦτα τί ἐστιν εὐτυχία. Ὁ ἄνθρωπος ζῇ οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ. Ναί, τοῦτο εἶνε ἀναμφίβολον. Ἡ ἀλήθεια αὕτη ὑποστηρίζεται ὑπὸ ζώντων παραδειγμάτων. Ἅπας ὁ πολυπαθής, ταλαίπωρος καὶ πτωχὸς λαὸς ἡμῶν ἐπιβεβαιοῖ αὐτήν. Παρὰ τὸ ἄλγος καὶ τὴν πτωχίαν αὐτοῦ, ὁ λαὸς οὗτος συχνάκις εἶνε εὐτυχὴς καθ' ἑαυτόν. Δὲν εἶνε πάντες εὐτυχεῖς, τοῦτο εἶνε ἀδύνατον· ἐξαιρέσεις ὑπάρχουσι πολλαί· δὲν εἶνε ἐπίσης εἰς ὅλα τὰ ἔτη καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ εὐτυχὴς ὁ λαὸς οὗτος, διότι καὶ τοῦτο εἶνε ἀδύνατον· ἀλλὰ δὲν εἶνε ὅμως δυστυχής, ὅσον φαίνεται ἡμῖν. Μία δὲ τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τούτου εἶνε τὸ στερρὸν χριστιανικὸν πνεῦμα τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ εἶνε αἱ βαθέως εἰς τὰ ἤθη καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐρριζωμέναι διδασκαλίαι τοῦ Χριστοῦ. Ἕκαστον βῆμα, ἕκαστος λογισμός, πᾶσα πρᾶξις τοῦ χωρικοῦ παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀκουσίου ἐρωτήσεως «συμφωνεῖ ἄραγε ἡ πρᾶξις αὕτη πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ»; Καὶ τὸ βαθὺ τοῦτο χριστιανικὸν αἴσθημα εἶνε ἡ κυριωτέρα αἰτία, δι' ἣν ὁ λαὸς οὗτος δέχεται τὰς δυστυχίας ὡς νὰ ἦταν εὐτυχίαι καὶ ὑπομένει τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν πτωχίαν μετ' ἀνεξαντλήτου πραότητος.

Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς, οἵτινες διὰ τῶν ἐλαχίστων βοηθημάτων ἡμῶν σώζομεν τοὺς πεινῶντας καὶ τρέφομεν αὐτούς. Αὐτοὶ οἱ λιμόπληκτοι τρέφουσιν ἀλλήλους διαμοιράζοντες πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ τελευταῖον τεμάχιον τοῦ ἄρτου. Ἡ συνείδησις τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅστις ἐλάχιστα τυγχάνει πλουσιώτερος τοῦ γείτονος αὐτοῦ καὶ δύναται αὔριον αὐτὸς νὰ εὑρεθῇ εἰς πλήρη πτωχίαν, εἶνε εὐαισθητοτέρα καὶ τρυφερωτέρα τῆς συνειδήσεως ἡμῶν τῶν ἀρχόντων καὶ πλουσίων, ἣν οὐδὲν ἐξεγείρει, τοὐναντίον δὲ ὁλονὲν ὁ βίος ἡμῶν ἀποκοιμίζει καὶ ἀμαυροῖ. Ἡ συνείδησις τοῦ λαοῦ εἶνε ἡ αἰτία τῆς συστάσεως τῆς σπουδαίας ἐκείνης «ἀδελφότητος», ἣν καταρτίζουσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν οἱ λιμόπληκτοι ἐν καιρῷ δυστυχιῶν μετὰ προγράμματος εὐρέος καὶ ἐλευθερίου. Ἄνευ τῆς «ἀδελφότητος» ταύτης οἱ λιμοὶ ἡμῶν θὰ ἦσαν ἀναμφιβόλως χιλιάκις φοβερώτεροι ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς».

ξις χριστιανικοῦ Ὀλύμπου μετὰ ἑξαισίων Μαδοννῶν, καλλιπτερύγων Χερουβὶμ κτλ. κτλ.

[ἕπεται συνέχεια]

ΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

Μικρά τις ἐπιστασία περὶ τῆς **μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας** ἐνταῦθα προσφυής ἐστιν, οἱονεὶ συνέχειά τις τοῦ λόγου περὶ τῶν ἄνω τῶν Βλαχερνῶν ἐγειρομένων ναῶν καὶ πρὸς εὕρεσιν

καὶ τῶν αἰτιῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνου τῆς ὁλοσχεροῦς εἰς τὰς χρονικὰς ἐπηρείας ἐγκαταλείψεως τοῦ ἄλλοτε περιωνύμου τούτου ναοῦ.

Κατὰ τὴν περὶ τούτου καλλίστην διατριβὴν τοῦ ἰατροῦ A. Mordtmann, ἐκδεδομένην ἐν Ἀρχαιολογικῷ παραρτήματι τοῦ ΙΘ' τόμου τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, δεχόμεθα μὲν, *μέχρι νεωτέρων ἐρευνῶν*, ὡς ναὸν τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας τὸν παρὰ τὸ Σαλματομβρούκ ἠρειπειωμένον ναὸν τοῦ Μπογδὰν-σεραγίου, παράγομεν δὲ περὶ τούτου σήμερον ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἐπαϊόντων μίαν μὲν ἐπίσημον περὶ αὐτοῦ μαρτυρίαν, μίαν δὲ παρατήρησιν ἐν εἴδει ἀμφιβολίας. Πολλάκις, τοῦ λόγου προκειμένου περὶ βυζαντινῶν ναῶν ἢ τοποθεσιῶν, ἀναγκαζόμεθα 'ν' ἀποδεξώμεθα σημεῖόν τι τοπικὸν, *κατὰ συνθήκην*, ὡς ὂν τὸ ζητούμενον, οἱονεὶ στέργοντες τὰ παρόντα, ζητοῦντες ὅμως τὰ βελτίω, δῆλά γε δὴ τὰ βέβαια καὶ ἀσφαλῆ. Δέον δὲ ζητῆσαι καὶ ἐνταῦθα τὰ βελτίω ταῦτα.

ℰ

Ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ἐν Σαρματικίῳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐξετασθεῖσιν ὑπὸ τοῦ φιλου Ἰωάννου Βαρούτη, γραμματέως τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς, ὑποδείξαντός μοι τοῦτο, σώζεται τὸ νῦν ἐκδιδόμενον ἔγγραφον Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, δι' οὗ δωρεῖται τῇ μητρὶ τοῦ περιωνύμου βεζίρου Μαχμοὺτ πασᾶ Μιχάλογλου, ὀρθοδόξῳ οὔσῃ, τὴν μονὴν τῆς Πέτρας. Τὸ γράμμα, ἐπὶ χάρτου παμπαλαίου, μόλις διατηρουμένου, γεγραμμένον, ἔστι τοῦτο:

نشان همايون و فرمان نافذ قلمون انفذ الله تعالى
الى يوم يبعثون اولدركه شمدكيحالده اكمال
الامرا العظام اعقال الوزرا الفخام ناظورة ديوان
الوزارة عين اعيان الامارة مقربا الحضر
العاليه مشير الدولة العاليه المحفوف بعنان الملك
المعبود محمود پاشا دام رفعتهنك والدهسنه
محروسهٔ قسطنطنيهده پرودرومه پتره مناستری
ديمكله مشهور اولان مناستری توابعيله و لوا
حقيله لايق كورب ملكلكه ويردوم كه بعد

لیوم تحت یدنده اولب مالکانه متصرف اوله
هچ افرده کایسا مکان مانع و دافع اولب
امدخل فلمیه و تعرض و کورمیه و تبدیل
و تغییر ایتمیه بتی مطالع قلنلر مضمونن محقق
بلب علامت شریف ازره اعماد قلالر تمریراً فی
اوایل رجب المرجب سنه سبع وسیب صماعان

ἤτοι

Τὸ παρὸν αὐτοκρατορικόν μου σημεῖον καὶ ἡ ἰσχυρὰ διαταγὴ, ἣν ὁ Ὕψιστος διαιωνίζοι, ἐστὶν ὅτι εἰς τὴν μητέρα τοῦ Μαχμοὺτ πασᾶ, (ὅστις ἐστὶν ἐκ τῶν ἐνεργείᾳ μεγάλων ἀξιωματικῶν μου ὁ φρονιμώτερος καὶ ἔνδοξος τῶν βεζυρῶν, ναζίρης τοῦ διβανίου της βεζυρίας, πρόκριτος τῶν προκρίτων τῆς βασιλείας, πλησιέστερος . . . . . μουσίρης τοῦ ὑψηλοῦ δεβλετίου, φυλαττόμενος τῇ [βοηθείᾳ] τοῦ Θεοῦ), ἔκρινα πρέπον καὶ ἔδωκα τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τὸ ὄνομα Προδρόμου Πέτρας γνωριζομένην μονὴν ὅπως ᾖ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς ἵνα ἀπὸ σήμερον αὔτη διατελῇ εἰς τήν κατοχὴν αὐτῆς, καὶ ταύτην ἐξουσιάζῃ καὶ κατέχῃ, καὶοὐδεὶς ἐκ τῶν θνητῶν ἐμποδίζῃ καὶ ἀπομακρύνῃ αὐτὴν τῆς εἰς τὴν μονὴν ἐπεμβάσεως, καὶ μεταβάλλῃ καὶ μετατρέπῃ. Ὁ ἀναγινώσκων τὰ γράμματα γινωσκέτω ἀληθὲς τὸ περιεχόμενον καὶ ἐχέτω ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἔνδοξόν μου σημεῖον. Ἐγράφη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς ρετζὲπ τοῦ ἔτους 867.

ἀπολυθὲν δωδεκαετίαν περίπου μετὰ τὴν ἅλωσιν προστίθησι τοῦτο εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ναοῦ τούτου, ὅτι ἐγένετο κτιτορικὸς, ὡς ἤθελον εἰπεῖ οἱ βυζαντινοὶ, συντηρούμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ Μαχμούτ. Ἀτυχῶς, ἐν τῷ γράμματι τούτῳ λέγεται μονὴ Προδρόμου Πέτρας· καὶ τῷ 1564, κατὰ τὰ ἐν σελίσι 4—5 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 1 πατριαρχικοῦ κώδηκος ἀναγραφόμενα, γράφεται ὁ ναὸς Ἰωάννου Προδρόμου τῆς Πέτρας. Ἐν τούτοις ἡ λαϊκὴ παράδοσις ἀναφέρει τὸν κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἰατροῦ Mordtmann ναὸν Προδρόμου τῆς Πέτρας ὡς ναὸν τοῦ ἁγ. Νικολάου, καὶ ὡς μετόχιον οἷον εἰπεῖν, ἢ ναΐσκον τοῦ παλατίου τῶν τῆς Μολδαυΐας ἡγεμόνων, αὐ-

τόσε διαμενόντων κατὰ τὰς εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐπισκέψεις αὐτῶν. Ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει» αὐτοῦ ὁ Σκαρλᾶτος Βυζάντιος ἀνάγει τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ναοῦ ταύτην ἄχρι τῶν μέσων τοῦ Ις' αἰῶνος, τὰ δὲ πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος ἐπίσημα γράμματα ἐπικυροῦσι καὶ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν καὶ τὴν τοῦ Σκαρλάτου μαρτυρίαν. Κώδηξ δὲ χειρόγραφος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁμιλιῶν Μελετίου τοῦ Συρίγου, σωζόμενος ἐν Σμύρνῃ καὶ περιγραφεὶς ἐκτενῶς ὑπὸ Ἀθ. Π. Κεραμέως ἐν τόμῳ Β' «Δελτίου Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος» (σελ. 440—447) ἀναφέρει ὅτι μία τῶν ὁμιλιῶν ἐξεφωνήθη, τῷ 1631 «εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Πέτρας εἰς Κωνσταντινούπολιν». Ὁ τὸν κώδηκα περιγράφων ἐν οἷς γράφει φαίνεται δεικνύμενος πρόθυμος ἵνα ἀποδέξηται ὅτι ὁ κατὰ τὸ 1637 ἀποθκνὼν ναὸς τοῦ Προδρόμου τῆς ἔνδον τοῦ Ἐδιρνέκαπι γυναικείας μονῆς ἔστιν ὁ τῆς Πέτρας. Δυστυχῶς διὰ τοὺς εἰκοτολογοῦντας, ὁ περὶ τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς ταύτης γράφων λέγεται Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, τῷ γεγονότι σύγχρονος, ἀλλὰ φιλίστωρ ἀνὴρ, ἀκριβολογῶν χρονογράφος, ὃς ἠδύνατο βεβαίως ἵνα γινώσκῃ εἴπερ ὁ ναὸς τοῦ Προδρόμου ὁ εἰς τέμενος μεταβληθεὶς ἦν ὁ τῆς Πέτρας. Ὁ γεραρὸς οὗτος πατριάρχης τῆς ἁγίας Σιὼν ἐγίνωσκε κάλλιον ἡμῶν τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὺς καὶ μάλιστα τὸν περιβόητον τῆς Πέτρας.

ζ

Ὁ πολυμαθέστατος ἰατρὸς Mordtmann κρίνει ὅτι τὸν Πρόδρομον τῆς Πέτρας ἔχομεν ἐν τῷ ἠρειπιωμένῳ ναΐσκῳ τοῦ Μπογδὰν-σεραγίου, κειμένῳ ἐντὸς εὐρυτάτου κήπου, ἀνήκοντος εἰς ὁμογενεῖς. Πῶς ὅμως ὁ Μελέτιος Συρίγου ἠγνόει ὅτι κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα ὁ ναΐσκος τῆς ἐπιφανοῦς μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου;— διότι ἀνῆκεν εἰς τὸν οἶκον τῶν ἡγεμόνων Μολδαυΐας—Ἀλλὰ τῷ 1648 καὶ τῷ 1683 καὶ μικρῷ κατόπιν οὐδεὶς τῶν τριῶν καταλόγων, οὓς ἐξέδωκα, σημειοῖ Ἅγιον Νικόλαον τῶν Μολδαυῶν, καὶ Πρόδρομον τῆς Πέτρας, ἢ διότι μικρὰ σημεῖα ζωῆς παρεῖχον, ἵνα μὴ εἴπω μηδὲν, ἢ διότι ἐστεροῦντο ἐνορίας· ἀλλ' ἐνορίας ἐστερεῖτο ὁ τῶν Σιναϊτῶν Ἅγιος Ἰωάννης, καὶ ὅμως ἀνήρτητο ἐν αὐτῷ «κουτεῖον ἐλεημοσύνης» ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ τοιοῦτο κουτεῖον ἦν δυνατὸν 'ν' ἀναρτηθῇ καὶ ἐν τῇ Πέτρᾳ ἢ τῷ Ἁγίῳ Νικολάῳ. Ἐὰν προχωρήσωμεν, οὐδέν ἐστι δυνατὸν ἐξαχθῆναι συμπέρασμα, ἢ ὅτι τὰ περὶ Προδρόμου τῆς Πέτρας ἀνάγκη 'να μελετηθῶσι, καὶ τὰ σήμερον ἡμῖν κατὰ «συνθήκην» ἀποδεκτὰ δέον 'να τεθῶσιν «ὑπὸ αἵρεσιν», κατὰ νομικὸν ὅρον.

Ὅτι οἱ τῆς Μολδαυΐας ἡγεμόνες εἶχον μέγαρον ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου οὐδεὶς ἀρνεῖται, ὡς καὶ ὅτι τοῦτο κεῖται ἐν τῷ κήπῳ Μπογδὰν-σεράγι. Τὸν ἰούνιον τοῦ 1760 ὁ τῆς Μολδαυΐας ἡγεμὼν Ἰωάννης Θεοδώρου Καλλιμάχης προσαρτᾷ τὸν ναὸν τῇ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ρωσσικῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος «ἐπὶ τῷ ἐπισκέπτεσθαι παρὰ τῶν ὁσιωτάτων πατέρων τῆς αὐτῆς μονῆς, διακυβερνᾶσθαί τε καὶ διεξάγεσθαι διὰ παντὸς πρὸς σύστασιν αὐτῆς κρείττονα καὶ εὐκοσμίαν, αὔξησίν τε καὶ βελτίωσιν»· ὀνομάζει δ' αὐτὴν «κειμένην εἰς τὸ Μπογδὰν-σεράγιον κατὰ τὸ Τσαρσαμπᾶ παζάρι, σεμνυνομένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἰδίαν οὖσαν τῆς αὐθεντίας Μολδοβλαχίας» καὶ μνείαν ποιεῖται «τῶν περὶ αὐτὴν ὀσπητίων καὶ περιοχῆς». Τὸν ἰανουάριον τοῦ 1762 Γρηγόριος Καλλιμάχης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου, ἐπικυροῖ τὴν ἀφιέρωσιν, οὐδὲν ἀλλοιῶν ἐκ τῶν γνωρισμάτων, μιμνησκόμενος καὶ τῶν ὀσπητίων. Τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1765 ὁ ἡγεμὼν Γρηγόριος Ἀλεξάνδρου Γκίκας ἐπικυροῖ τὴν δωρεάν, τὰ αὐτὰ γνωρίσματα διδούς. Τῇ 27 ἰουλίου 1795 ἕτερος ἡγεμὼν Μολδαυΐας Ἀλέξανδρος ὁ Καλλιμάχης, ἐπικυρῶν τὴν δωρεάν, βεβαιοῖ ὅσα καὶ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ 1760. Καὶ τὸν αὔλουστον τοῦ 1814 Σκαρλάτος Καλλιμάχης, τῆς Μολδαυΐας καὶ οὗτος ἡγεμὼν γενόμενος, ἐπιβεβαιοῖ τὴν δωρεάν[1].

Πῶς ἡγεμόνες πέντε καὶ ἑκατοντὰς ἐν συνόλῳ συμβούλων, οἰκείων καὶ γραμματέων αὐτῶν ἠγνόουν ὅτι τὸ Μπογδὰν-σεράγιον ἐστὶν ὁ Πρόδρομος τῆς Πέτρας;—Ἄπορον. Ἔτι δὲμᾶλλον ἄπορον ὅτι μετὰ τὸ 1814 κατεστράφη ὁ ναὸς, καὶ τὸ λυπηρότερον ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐρωτηθέντων ὑπ' ἐμοῦ γερόντων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φαναριωτῶν μιμνήσκεται τῆς ὑφ' ἡμῶν ἐπαράτου τοῦ ναοῦ καταστροφῆς καὶ παντελοῦς ἐρημώσεως.

ζ

Ὁ μελετήσων ἡμέραν τινὰ ἔγγραφα ἐπίσημα, σήμερον ἡμῖν οὐ προσιτὰ, δέον ἵνα μὴ ἐπιλάθηται ὅτι δυνατὸν ἄνωθεν τοῦ Παλατᾶ μὲν ζητηθῆναι καὶ εὑρεθῆναι ναὸν ἕτερον, ὃν ἀποδεξόμεθα, «κατὰ συν-

1. Acta, praesertim graeca, Rossici in monte Athos monasterii. Kiew, 1873, σελ. 314, 322, 334, 343, 548—Langlois, Mont Athos et ses monastères. Archives du Russicon· σελ. 83—84.

θήκην» πιθανῶς, ὡς τὸν τοῦ Ἱεροδρόμου τῆς Πέτρας· μεταξὺ δ' Ἐδιρνέκαπι καὶ Βλαχερνῶν ἐξετασθῆναι ποῦ ὁρίσωμεν τὴν τοποθεσίαν τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Αὐγουστίνου (Κανταβριγίας ἐπισκόπου) καὶ Νικολάου, ὃν ἀναφέρει ὁ Δουκάγγιος ὡς σωζόμενον ἐν ταύτῃ τῇ περιοχῇ πρὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος[2]· ἐπειδὴ δὲ ἐν ἑνὶ ναῷ δύο ἁγίων ἡ μνήμη συνεγεραίρετο, πιθανῶς ἦν ὁ ναὸς διπλοῦς, ἀνώγεως καὶ κατώγεως, οἷος ἔτι καὶ σήμερον ἐν τῇ καταρρεούσῃ αὐτοῦ οἰκοδομῇ δείκνυται ὁ Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Μπογδάνσεραγίου. Ὀλίγοι δ' ἀγνοοῦσιν ἴσως ὅτι ἀπὸ τοῦ ΣΤ' αἰῶνος εἴθιστο καὶ παρ' ἡμῖν ἐπαλλήλους ναοὺς σεμνύνεσθαι ἐπὶ δυοῖν, οὐχὶ δὲ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἁγίῳ.

Ὁ Μ. χαρτοφύλαξ Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΙ ΛΕΞΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΕΚΡΟΝ ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ
ΚΥΖΙΚΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑΙ

ὑπὸ τοῦ

Οἰκονόμου παπᾶ Γεωργίου, Μαδυτίου

"Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισαι, τὸν δρόμον τετέλεκας, τὴν πίστιν τετήρηκας,,. (Παυλ. Τιμ. Δ'. 7).

Σεβασμιώτατε Ἱεράρχα.

Μετὰ τοὺς προλαλήσαντας, οἱ ὁποῖοι πιστῶς ἐξεικόνισαν τὴν ἐνάρετον ἐπὶ γῆς πολιτείαν σου, ἀπαραίτητον καθῆκον ἐκπληρῶν κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερεῦσι, γονυκλινῶς πρὸ τοῦ σεπτοῦ σου σκήνους παρίσταμαι, καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ περιστοιχοῦντός σε πρεσβυτερίου, καὶ τῆς γείτονος ὀρθοδόξου Κοινότητος Μαδύτου, καὶ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ σου ἀδελφοῦ ἁγίου Καλλιουπόλεως, προάγομαι ν' ἀπευθύνω σοι ἐπικηδείους τινὰς λέξεις πρὸς ἀποχαιρετισμόν.

Τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀποστολήν σου, ὡς Ἱεράρχου καὶ μόνον τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Κυζίκου, προτίθεις ἤδη ὑπόθεσιν ἀγώνων μεγίστην εἰς τοὺς περὶ λόγους ἐσπουδακότας. Καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ λήξαντος ΙΘ'. αἰῶνος ὁ βίος σου ἀπαρτίζει λαμπρὰς σελίδας διὰ τὴν σύγχρονον Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. Ἀδάμαστος τῆς Ἐκκλησίας στρατιώτης καὶ ἐπιδέξιος ποιμενάρχης, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὑπομονῇ ἐποίμανας τὸ παρὰ Χριστοῦ ἐμπιστευθέν σοι λογικὸν ποίμνιον. Οὐ μόνον δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ εἰς τὸ Ἔθνος μεγάλας προσήνεγκας ἐκδουλεύσεις. Ὁλόκληρον τὸν βίον σου ἀφιέρωσας εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν ὑπὲρ τῆς ἀμώμου τοῦ Χριστοῦ πίστεως, ἡ ὁποία ἐπαξίως ἐνεπιστεύθη σοι ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη· ἐφ' ᾧ ἄληστον ἔξεις τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τὴν εὐγνωμοσύνην. Ἐπιτραπήτω μοι δέ, ἵνα μὴ ἀποσιωπήσω ἐν τῇ ἐπικηδείῳ ταύτῃ προσφωνήσει μου, ὅτι καὶ ἡ Μάδυτος ἔχει καὶ διατηρήσει ζωηρὰ τὰ πρὸς αὐτὴν τῆς εὐνοίας σου δείγματα· διότι σύ, ὁ ἄριστος τῶν γραμμάτων σκαπανεύς, χαρμοσύνως ἐτέλεσας τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν αὐτῇ Γαϊτανακείου Σχολῆς.

Λοιπὸν ἐναπόκειταί σοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, δι' οὗ ὁ καλέσας σε δικαιοκρίτης Κύριος σὲ στεφανοῖ νῦν ἐν οὐρανοῖς πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ ἀγώνων σου. Ἀποχωρίζεσαι, Σεπτὴ Κορυφή, ἀφ' ἡμῶν τῶν θεραπόντων σου. Ἀπέρχεσαι, ἵνα ἀναπαυθῇς ἐκ τῶν πολλῶν σου κόπων, ἀλλὰ τὰ ἔργα σου ἀκολουθεῖ μετὰ σοῦ· ἀλλὰ τοῦ ὅσῳ μακροῦ, τόσῳ καὶ θεαρέστου ποιμαντορικοῦ σου σταδίου ὁλόκληρον τὴν διδακτικὴν ἱστορίαν ἀφίνεις εἰς παράδειγμα ἐπίζηλον καὶ ἀξιομίμητον τοῖς ἐπερχομένοις ἱεράρχαις. Ἄπελθε λοιπόν, Σεβασμιώτατε, εἰς τὸν Πλάστην σου. Πορεύθητι ἐν φαιδρότητι καὶ χαρᾷ πρὸ τοῦ φοβεροῦ τοῦ ἀδικάστου Κριτοῦ βήματος, ἔνθα ἡτοίμασταί σοι ὁ τῆς δόξης στέφανος. Εὔχου ἐκεῖ πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων ὑπὲρ τοῦ Ἄνακτος ἡμῶν, Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χάν, τοῦ ἐπαξίως διὰ τιμαλφῶν παρασήμων τιμήσαντός σε. Εὔχου ὑπὲρ τῆς μεγάλης ἐπαρχίας σου, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους. Δεήθητι Αὐτοῦ, ὅπως ἐπιχέῃ τὸ βάλσαμον τῆς παραμυθίας πρὸς τὰ φίλτατά σοι ὄντα καὶ πρὸς τὸν θεοφιλέστατον ἅγιον Ἀβύδου. Εὔχου τέλος καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν ταπεινῶν τοῦ Ὑψίστου λειτουργῶν, ὅπως μηδένα ἡμῶν Οὗτος καταισχύνῃ τῶν κυκλούντων τὸ ἅγιον Αὐτοῦ θυσιαστήριον, ἀξιώσῃ δὲ ἡμᾶς ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ νὰ ἴδωμεν τὴν οὐράνιον Αὐτοῦ βασιλείαν. Εὐλόγησον πάντας τοὺς συνελθόντας ἐν τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τούτῳ καὶ

---

2. Constantinopolis Christiana· ἐκδόσεως Βενετίας, τοῦ 1729, βιβλίου Β', σελ. 90, ἀριθμ. LXX·

πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ θεοσώστῳ ἐπαρχίᾳ Κυζίκου.

Καὶ ἤδη, Σεβασμιώτατε πρεσβῦτα, ταῖς εὐχαῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συλλειτουργῶν σου σεβασμιωτάτων ἱεραρχῶν,

Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Πατριαρχικὴ λειτουργία.*—Τῇ Κυριακῇ, μνήμῃ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, τελουμένου ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ εἰθισμένου μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐτέλεσεν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν μετὰ τῶν ἁγίων συνοδικῶν Κυζίκου, Ἀμασείας, Βερροίας, Μαρωνείας, Σωζοαγαθουπόλεως, Χαλδείας καὶ Ἐλευθερουπόλεως. Ἐν τῷ ναῷ παρέστησαν ἔνιοι τῶν Ἐφόρων, ἡ Α. Πανοσιολογιότης ὁ ἀρχιμανδρίτης Κλεόβουλος, Σχολάρχης μετὰ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου καὶ τῶν μαθητῶν, καὶ πολὺ εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα. Κατὰ τὴν Μ. Εἴσοδον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐμνημόνευσε τῶν ὀνομάτων τῶν ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, προστατῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ ἁγλαοῦ φυτωρίου. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν συνοδίᾳ τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀνῆλθεν εἰς τὴν Σχολήν, ἔνθα μετὰ τὴν νενομισμένην ἱερὰν τελετὴν ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ ἐκ τῶν διακεκριμένων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος, ὃς καὶ λίαν εὐφραδῶς ἀπήγγειλε ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ πραγματείαν θέμα ἔχων τὸ σοφόκλειον δρᾶμα «Οἰδίπους», ἐμβριθέστατα καὶ φιλοσοφικῶς ἀναλύσας αὐτό. Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Παναγιότης δι' ἐξ ὑπογυίου προσφωνήσεως ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀείποτε διὰ θερμῆς στοργῆς καὶ προστασίας περιέβαλε τὸ ἀνώτατον τοῦτο παρ' ἡμῖν παιδευτήριον.

—*Μητρόπολις Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ.*— Ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημῶν πανιερώτατος μητροπολίτης Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ Ἄνθιμος ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ κανονικὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ παραίτησιν, ἀρκούντως δεδικαιολογημένην ἥτις, καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς Τρίτης ἐγένετο δεκτή.

Τῇ Πέμπτῃ δὲ ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐσκέψατο περὶ πληρώσεως τῆς κενωθείσης ταύτης μητροπολιτικῆς ἕδρας. Τεθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Παμφίλου Μελισσηνοῦ, ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου Ταταούλων, καὶ τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδου, προϊσταμένου Μ. Ρεύματος, καὶ Πολυκάρπου Θεολογίδου, προϊσταμένου Τζιβαλίου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἐξελέγη μητροπολίτης Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ ὁ ἀρχιμανδρίτης Πολύκαρπος Θεολογίδης.

Ὁ νέος μητροπολίτης Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ ἀποφοιτήσας τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς μετέβη εἰς τὴν παρὰ τὰς Σέρρας ἱερὰν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἐν ᾗ καὶ διέμεινεν ἐπί χρόνον τινά. Ἐκεῖθεν ἐπανακάμψας εἰς βασιλεύουσαν ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Σερβίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς σερβικῆς γλώσσης, ἣν καὶ μαθὼν ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσαν, ὁπότε καὶ διωρίσθη προϊστάμενος Τζιβαλίου.

— *Περιουσία Κυζίκου Νικοδήμου.*— Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης κρίνασα ἀναγκαίαν τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν τοῦ βοηθοῦ ἐπισκόπου τοῦ μεταστάντος μητροπολίτου Κυζίκου Νικοδήμου πρὸς παροχὴν πληροφοριῶν τινων ἀφορωσῶν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τηλεγραφικῶς ἐνετείλατο τῇ Α. Θεοφιλίᾳ ἵνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν.

—*Ἐξαρχικὴ ἀποστολή.* — Ὁ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Προικοννήσου ἐξαρχικῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσταλεὶς πρό τινος θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως Ἱερώνυμος ἤγγειλε τῇ Τρίτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι περάνας τὴν ἐξαρχικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐπανέκαμψεν εἰς Καλλίπολιν καὶ μετ' οὐ πολὺ διαβιβάσει τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν σχετικὴν αὐτοῦ ἔκθεσιν διὰ τὰ περαιτέρω.

—*Ἀντεπισκέψεις.*—Τῇ Τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνελθὼν εἰς Πέραν ἐν συνοδίᾳ τοῦ Ι. Δ. Τανταλίδου, Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ἀντεπεσκέψατο τὰς ΑΑ. ΕΕ. τοὺς πρεσβευτὰς Ρουμανίας Ἀλέξανδρον Γκίκαν, Σερβίας Νοβάκοβιτς καὶ Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτον, καὶ τὴν Α. Ε. τὸν ἐνταῦθα πληρεξούσιον τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς συνάψεως τῶν ἑλληνοτουρκικῶν συμβάσεων Δ. Στεφάνου, οὗ τὸ ὄνομα ἐκ παραδρομῆς εἶχε παραλειφθῇ ἐν τῷ περὶ ἐπισκέψεως τῆς Α. Ε. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτου πρὸς τὴν Α. Θ. Π. χρονικῷ ἡμῶν, ὅπερ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἐδημοσιεύσαμεν.

—*Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Κυριακῇ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῇ Α. Ε. τῷ ἄρτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει διορισθέντι πρεσβευτῇ τῆς Ρουμανίας Ἀλεξάνδρῳ Γκίκᾳ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Δ. Τανταλίδου.

Τῇ Δευτέρᾳ δὲ ἡ Α.Ε. ὁ πρεσβευτὴς ἐν συνοδίᾳ τοῦ Α' διερμηνέως τῆς πρεσβείας Λαχαΐλ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε προχθὲς τῇ Α. Ε. τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου του κράτους καὶ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἀνδρέᾳ Κοπάσῃ ἐφέντῃ, ἀδιαθετοῦντι ἀπό τινων ἡμερῶν, τὰς ἐπὶ τῇ ταχείᾳ ἀναρρώσει αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τὰς προσρήσεις αὐτοῦ καὶ τῇ εὐγενεστάτῃ Σοφίᾳ Βαγιάννη, συζύγῳ τῆς Α. Υ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου, ἐπὶ τῇ ἔναγχος εἰς βασιλεύουσαν αἰσίᾳ ἀφίξει αὐτῆς διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

—*Μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως.* — Ἡ Α. Σ. ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτης ἅγ. Σωζοαγαθουπόλεως ἐπὶ τῇ τῇ προσεχεῖ Δευτέρᾳ ἀγομένῃ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Παρθενίου, ἐπισκόπου Λαμψάκου, δὲν δέχεται ἐπισκέψεις.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τοῦ ἐκ τῶν ὁμογενῶν Συμεωνάκη ἐφέντη Σινιόσογλου ἄγοντος προχθὲς τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασεν αὐτῷ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Καθὰ προανηγγέλθη, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ἐξ ἕξ σχεδὸν τυπογραφικῶν φύλλων συγκείμενον καὶ περιέχον τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἑδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου. Κατὰ δὲ τὴν προγενομένην δήλωσιν τὸ τεῦχος διανέμεται δωρεὰν μὲν εἰς τοὺς προπληρώσαντας τὴν συνδρομὴν αὐτῶν συνδρομητὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ Μουσικοῦ τούτου Συλλόγου, τῇ πληρωμῇ δὲ 15 γροσίων εἰς τοὺς μὴ ὄντας μέλη τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου καὶ πάντας τοὺς θέλοντας ν' ἀποκτήσωσι τὸ ὡραῖον τοῦτο τεῦχος. Πεποίθαμεν ὅτι ἡ δημοσίευσις τῶν ἐργασιῶν τοῦΜουσικοῦ τούτου σωματείου θὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις ἱεροψαλτῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἱερὰν μουσικὴν λογίων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑποστηρίξωσι παντοιοτρόπως τὸν Σύλλογον τοῦτον, ὅστις τόσον λαμπρὸν καὶ τηλαυγὲς πρόσωπον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς συστάσεώς του μέχρι τῆς σήμερον προέθετο, καὶ οὗτινος ἡ δράσις, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἔσται ἐπωφελεστάτη διὰ τὴν καθόλου Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικήν, ἣν μετὰ τοσαύτης προσπαθείας καὶ ἐπιτυχίας καλλιεργεῖ ὁ ἐν λόγῳ Μουσικὸς Σύλλογος.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ὅσαι τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς οὕπω τελείως ἐξεκαθάρισαν τοὺς ἐκκρεμεῖς αὐτῶν λογαριασμοὺς διὰ τὰ πρὸ τριετίας περίπου ἀποσταλέντα γραμμάτια τοῦ στρατιωτικοῦ ἐράνου, προσκαλοῦνται τὸ ὕστατον, ἵνα μέχρι τῆς 15 ἀρξαμένου μηνὸς Φεβρουαρίου ἐξ ἅπαντος, εἴτε τὸ ἀντίτιμον εἴτε αὐτὰ τὰ ὀφειλόμενα γραμμάτια ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Προσεπιδηλοῦται δὲ ὅτι οὐδεμία παρασχεθήσεται νεωτέρα πέραν τῆς ἄνω ὁριζομένης προθεσμία, ἀλλὰ τὰ προσήκοντα γενήσονται διαβήματα κατὰ τῶν ὑπαιτίων τῆς τοιαύτης καθυστερήσεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 4 Φεβρουαρίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Δημήτριος Τσυκαλᾶς ἰατρός, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Πέραν (ὁδὸς Χαλεπλῆ, ἀρ. 25), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Εὐρωπαϊστὶ τῆς πρωΐας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου πληρεξουσίου νομίμως διωρισμένου, ὡς ἐναγόμενος ἐπὶ διατροφῇ ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Εὐφροσύνης, τὸ γένος Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὑπηκόου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ διαμενούσης ἐν Πέραν (ὁδὸς Ταρλάπαση Φουσουτσοῦ ἀρ. 12). Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Ἰανουαρίου 1900. 3

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.)† **Ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογρ.) **Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 6**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **5**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **3**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **25**

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου — Σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπιστήμην τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν — Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς — Ἐκκλησία Ἑλλάδος — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἡ Α. Θ. Π. ἐν τοῖς ἀνακτόροις.*—Τῇ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη Ἀριστάρχου βέη μετέβη εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα καὶ διὰ τῆς Α. Ε. τοῦ ἀρχιγραμματέως Ταχσὶν βέη ὑπέβαλε τῇ Α. Α. Μ. αἰτήσεις περὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῶν. Ἡ Α. Α. Μ. ὁ σεπτὸς ἡμῶν ἄναξ Σουλτὰν Ἀπτοὺλ Χαμὶτ πληροφορηθεὶς περὶ τῆς εἰς τὰ ἀνάκτορα παρουσίας τῆς Α. Θ. Π. εὐηρεστήθη πάραυτα ἵνα διαβιβάσῃ Αὐτῇ τὰς αὐτοκρατορικὰς αὐτοῦ προσρήσεις καὶ διαβεβαιώσῃ περὶ τῆς ταχείας ἐπιλύσεως τῶν ὑποβληθέντων ζητημάτων.

—*Ἀρχιερατικαὶ μεταθέσεις.*—Τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Ρόδου χηρεύσαντος πρό τινος ἕνεκα τῆς προαγωγῆς τοῦ μητροπολίτου εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν Κυζίκου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐσκέψατο περὶ διαδοχῆς. Τεθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν Βιζύης Ἱεροθέου, Βελιγράδων Δωροθέου καὶ Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Βασιλείου καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Ρόδου ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βιζύης Ἱερόθεος.

Καὶ τοῦ θρόνου δὲ τῆς μητροπόλεως ταύτης κενωθέντος ἕνεκα τῆς προαγωγῆς ταύτης, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ προέβη εἰς πλήρωσιν. Τεθέντων ὅθεν ὑποψηφίων τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Βελεγράδων Δωροθέου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Ἀρδαμερίου Σωφρονίου καὶ Μελιτουπόλεως Ἰωακείμ, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Βιζύης ὁ μητροπολίτης Βελεγράδων Δωρόθεος.

—*Μήνυμα καὶ Χειροτονία Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ.*—Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ Σαββάτου ἐγένετο τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐψηφισμένῳ Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ Πολυκάρπῳ, παραστάντι ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ εἶτα ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

Τῇ ἐπαύριον δὲ ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος, ἱερουργούντων τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Βερροίας Κωνσταντίου, Χαλδείας Γερβασίου καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνσταντίου ἐγένετο ἐν τῷ ἐν Τζιβαλίῳ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία αὐτοῦ. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ νεοχειροτονηθεὶς διένειμε τῷ συρρεύσαντι ἐκκλησιάσματι τὸ ἱερὸν ἀντίδωρον καὶ εἶτα ἐδέξατο τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ καὶ ἄλλων πολλῶν φίλων.

— *Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον.* — Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δέρκων Καλλίνικος εὐηρεστήθη νὰ δωρήσηται εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον τὰ ἑξῆς ἀντικείμενα· 1) Δύο πατριαρχικὰ πρωτότυπα τῶν ἐτῶν 1795 καὶ 1796 ἐκδιδόμενα ὑπὸ Γερασίμου Γ' τοῦ ἀπὸ Δέρκων καὶ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἐν Θεραπείοις μητροπολιτικὸν οἶκον· 2) Κώδικα ληψοδοσίας τοῦ Παγκαρίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας Θεσσαλονίκης τῶν ἐτῶν 1711—1835 μετὰ δύω ἐγγράφων τῶν ἐτῶν 1531 καὶ 1725 σχετιζομένων πρὸς

τινα παρεκκλήσια τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης· καὶ 3) δύω σημειώματα τοῦ μακαρίτου ἐπισκόπου Τρωάδος Μεθοδίου ἀφορῶντα εἰς τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις τοῦ ἀπὸ Σμύρνης πατριάρχου Κων)πόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε'. Ἡ δωρεά, ἐπαισθητὰς πληροῦσα ἐλλείψεις τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων, ἐγένετο ἀποδεκτὴ μετὰ μεγάλης εὐγνωμοσύνης, ὡς θὰ γίνωσι καὶ ἄλλων σεβασμιωτάτων καὶ φιλομούσων ἱεραρχῶν καὶ λογίων παρόμοιαι δωρεαὶ πρὸς βαθμιαίαν πλήρωσιν τῶν μεγάλων τοῦ Ἀρχειοφυλακίου χασμάτων.

—*Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.*—Τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς πανηγυριζούσης τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, πρώτου κτίτορος (κατὰ τὴν παράδοσιν) τῆς Μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος, τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐτέλεσεν ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος, μέλος τῆς ἐφορείας τῆς Σχολῆς, παρισταμένων ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου Ἀποστόλου μετὰ τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητῶν. Κατὰ τὴν λειτουργίαν ταύτην ὁ Α. Σεβασμιότης ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον τὸν ἐκ τῶν φοιτητῶν τῆς Σχολῆς Κωνσταντῖνον Κοϊδάκην, ὑπότροφον τοῦ μητροπολίτου Λήμνου Διοδώρου.

—*Πατριαρχαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ χθὲς τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσρήσεις τῷ πανοσιολογιωτάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ Χαραλάμπει Διονυσιάτῃ, προσωρινῷ ἀντιπροσώπῳ τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἄγοντι τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, διὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

—*Ἐπέτειος ὁρόματος.*—Τῇ Κυριακῇ, μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἦγε τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης Φώτιος, ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Τῇ Α. Πανοσιολογιότητι συνεχάρησαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης, οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοί, ἡ πατριαρχικὴ ὑπαλληλία καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἔγκριτοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φίλοι αὐτῆς.

Τῷ δὲ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Φιλιππουπόλεως Φωτίῳ ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς.

—*Ἐπίσκοπος Ἀβύδου.*—Ὁ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προσκληθεὶς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἀβύδου Νικόδημος ἀφίκετο τῷ Σαββάτῳ εἰς βασιλεύουσαν καὶ κατευθυνθεὶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλε τὰ σεβάσματα αὐτοῦ εἰς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα, καὶ ἐζήτησε τὰς διαταγὰς αὐτῆς.

—*Ἐπαρχία Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ.*—Ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος καὶ ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Βελιτσοῦ τηλεγραφικῶς ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῶν κατοίκων ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου Δέβρων καὶ Βελισσοῦ.

Ἐπίσης ἡ ἐπαρχία Βιζύης διεβίβασε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν λύπην αὐτῆς ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ μέχρι τοῦδε θεοφιλῶς αὐτὴν ποιμάναντος Ἱεροθέου καὶ τὴν χαρὰν ἐπὶ τῷ διορισμῷ τοῦ νέου μητροπολίτου Δωροθέου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ *

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ*

Η΄

Οἱ ναοὶ τῶν Ἐξ-Μαρμάρων, Κοντοσκαλίου, Βλάγκας καὶ Ὑψωμαθείων ἐν ὀλίγοις ἐξετασθήσονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ.

Ἡ Θεοτόκος Γοργοεπήκοος ἐστὶν ὁ τοῦ Ἔξω-κιονίου ναός, ὁ τῶν Ἐξ-Μαρμάρων δηλαδή. Ἀμάρτυρον εἴπερ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ ἠγείρετο ναὸς βυζαντινός, ἢ παρ' αὐτὸν ἕτερος, ὃν αὐτὸς ἀντικατέστησεν. Ὁ ἰατρὸς Mordtmann φρονεῖ ὅτι ὁ σημερινὸς ναὸς διετήρησε τὸ ὄνομα τὸ παλαιόν, οὗ γίνεται μνεία ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς ἐγγράφοις[1]· ἀλλὰ τὰ Πατριαρχικὰ ταῦτα γράμματα ἥκιστα παραδεικνύουσιν ὅτι ἡ Γοργοεπήκοος ἠγείρετο ἐν Ἔξω-κιονίῳ· κατὰ νοέμβριον τοῦ 1310, συνοδικῶς ἐξεταζομένης ἐνοριακῆς τινὸς διαφορᾶς τῶν μητροπολιτῶν Λακεδαιμονίας καὶ Παλαιῶν Πατρῶν, ἀπελύθη γράμμα, ἐν ᾧ λέγεται «συνελθόντων ἡμῶν ἐν τῇ τῆς Γοργοεπηκόου σεβασμίᾳ μονῇ, ζητήσαντος τοῦτο τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν διὰ τὴν συνήθως ἐνοχλοῦσαν αὐτὸν ἀσθένειαν»[2]· ἀλλ' ἀπὸ τούτου τοῦ γράμματος οὐδὲν βεβαιούμεθα περὶ τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ἡ βυζαντινὴ Γοργοεπήκοος ἔκειτο. Πρόσθες ὅτι ὁ κατάλογος τοῦ 1648 καὶ ὁ μετὰ τεσσαρακονταετίαν καὶ πλέον ἐκδοθεὶς γράφουσι Γοργοεπήκοον τὴν ἐν Ἐξ-Μαρμάροις ἐκκλησίαν· ἀλλὰ ταῦτα φαίνονταί μοι ὡς ἐκμαρτύρια·

§

διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲ περὶ **τοῦ ναοῦ τῆς Ἐλπίδος** ἀκριβές τι δύναμαι εἰπεῖν· ἡ γνώμη τοῦ διδάκτορος A. Mordtmann ὅτι τοῦ σημερινοῦ ναοῦ

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 33—41 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

1. Mordtmann, Esquisse topograph. de Constantinople· Lille, 1892, σελ. 78, § 135.

2. Acta Patriarchatus· τόμ. Α΄, σελ. 218.

μιμνήσκονται τὰ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα οὐ κυροῦται δι' αὐτῶν, διότι ὁ ναὸς τῆς *Θεοτόκου τῆς Ἐλπίδος τῶν ἀπηλπισμένων*, ὁ τῷ 1401 ἀναφερόμενος, ἄγνωστον εἴπερ ἔκειτο ἐν Κοντοσκαλίῳ[3]. Μνεία τῶν ἐν Κοντοσκαλίῳ ναῶν ἀρχαιοτέρα πασῶν ἐστιν ἡ ἐν τῷ κώδηκι τῶν Ὁμιλιῶν Μελετίου Συρίγου, καθ' ἣν τῷ 1660 «ἰουλίου 14 ἄναψεν, εἰς τὴν πόλιν τοιοῦτος ἐμπρησμός, οἷος οὐδέποτε ἐγεγόνει ..... ἐκράτησεν ἡμέρας τρεῖς, ἔκαυσε τὰς τέσσαρας μεγάλας ἐκκλησίας τοῦ Κοντοσκαλίου Ἐλπίδα, Ἅγιον Νικόλαον, Ἅγιον Ἰωάννην, καὶ Ἁγίαν Κυριακὴν, καὶ τρεῖς εἰς τὴν Βλάγκαν, τὴν Παναγίαν, τὸν Ἅγιον Νικόλαον τὸν ἐν ἁρμενίοις, καὶ τοὺς Ἁγίους Θεοδώρους»[4]. Σημειώσεως ἄξιον ὅτι ἡ σημείωσις τοῦ 1648 οὐ μιμνήσκεται ἁγίου Ἰωάννου καὶ Ἁγίου Νικολάου. Τῆς ὑποθέσεως δὲ ταύτης ὀράττομαι πρὸς ἐπανόρθωσιν λάθους τοῦ σχετικόν τι περὶ τῶν ναῶν τούπων γράψαντος: ὅτι « ὁ Μ. Γεδεὼν ἀναφέρει τὴν κτίσιν ταύτης (Ἁγίας Κυριακῆς) τῷ 1730, *παντελῶς ἀγνοῶν*[5] τὴν πρὸ τούτου τοῦ ἔτους ὕπαρξιν τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας»[6]. Ὅτε δ' ὅμως ἔγραφον τὰ περὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἐν λέξει «Κωνσταντινουπόλει» τοῦ «Λεξικοῦ Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας», τῷ 1882, εἶχον ὑπ' ὄψιν ἐπιγραφὴν, ἄνω τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Κυριακῆς (πρώην, ὡς νομίζω, σχολῆς) σωζομένην, ἣν τῷ 1879 μετὰ τοῦ φίλου κ. Ν. Β. Χρυσανθίδου (νῦν Ἀθανασίου πρωτοπρεσβυτέρου τῆς ἐν Ἰκονίῳ Ἐκκλησίας) μετεγράψαμεν[7].

Ἡ ἐπιγραφὴ δείκνυσιν ὅτι τὸ πλεῖον μέρος τῶν κατοίκων ἐκ Καισαρείας κατήγετο. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι τὸν ἐν Κοντοσκαλίῳ ναὸν τῆς Ἐλπίδος ἀνῳκοδόμησαν οἱ ὀρθόδοξοι τῷ 1686, μεσιτείᾳ τοῦ ρώσσου πρεσβευτοῦ Νικήτα Ἀλεξίοβιτζ[8]. Ἔκτοτε δ' ὡρίσθη χορηγία κατ' ἔτος χρηματικὴ τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τῆς Ἐλπίδος.

Μετὰ τὴν μνείαν τῶν ἐν Ὑψωμαθείοις ἐκκλησιῶν ἐξερχόμεθα ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἴς τε τὰς θρακώας χώρας καὶ τὸν Γαλατᾶν, ἐξετάζοντες τὰ περὶ τῶν ναῶν τῶν ἐν αὐταῖς, ἐπὶ τῇ βάσει γραμμάτων ἐπισήμων.

§

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, κατ' ἐμὲ, ἐστὶν ἀρχαιότατος· ὁ Δουκάγγιος, ὡς εἴδομεν ἤδη, γράφει τοῦτον *ἁγίου Κάρπου*. Γνωστὸν ὅτι μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος ἐκαλεῖτο ναὸς ἁγίου Πολυκάρπου, οὗ τὸ ὄνομα, καθὸ συνηθέστερον, πολὺ πιθανὸν ὅτι ἀντικατέστησε τὸ τοῦ Κάρπου. Παρὰ Morcelli, καθὼς ἐσημείωτα εἰς τὸ «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιόν» μου (τῇ 13 ὀκτωβρίου), ἀναφέρεται σωζόμενος ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ναὸς τῶν ἁγίων μαρτύρων Κάρπου καὶ Παπύλου *πλησίον Ἐλενιανῶν*. Ἡ τοποθεσία τῶν Ἐλενιανῶν ἔστιν εὔκολον 'να εὑρεθῇ. Μαρτυρία μικρὰ παρὰ Banduri κεῖται[9], ἐκ τῆς βιογραφίας Ἰσαακίου τοῦ τῶν Δαλμάτων ἡγουμένου ληφθεῖσα, καθ' ἣν γράφεται «ἐν τῷ παραθαλασσίῳ μέρει τῆς πόλεως, πλησίον Ἑλλενιανῶν, εἰς τὸν καλούμενον Ψαμαθίαν». Ἐὰν οὐδεὶς ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ Ψαμαθία σήμερον, ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης διδάσκεται ὅτι τὰ Ἑλενιανὰ (εἴπερ ἔκτινος παλατίου ὠνομάσθησαν) ἢ Ἑλενιαναὶ (θέρμαι πιθανῶς) ἔκειντο ἐν Ὑψωμαθείοις. Θεόδωρος δὲ ὁ Ἀναγνώστης, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστοριογράφος, περί τινος θαύματος τερατουργηθέντος περὶ τὰ 494-498 διηγούμενος[10] ἀναφέρει μὲν τὸ λουτρὸν τοῦ παλατίου τῶν Ἑλενιανῶν, ἐν ᾧ γέγονε τὸ θαῦμα, προστίθησι δὲ ταῦτα· «ἐξανέστη ὁ Ὀλύμπιος....

---

3. Esquisse topograph. σελ. 58. § 103. Acta Patriar. τόμ. Β', σελ. 468. Μ. Γεδεών, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγ. σελ. 206, ἀριθ. 20.

4. Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος· τόμ. Β', σελ. 446. Τῷ ἔτει 1660 ἀπριλίου 6 ἤρξατο καὶ ἡ καταστρέψασα τὸν Γαλατᾶν πυρκαϊά.

5. παντελῶς δυνατὸν 'ν' ἀγνοῇ ὁ διαμένων ἐν ὑπερβορείοις κλίμασιν, οὐχὶ δὲ ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Κων)πόλει.

6. τοῦ αὐτοῦ Δελτίου, τόμ. Β', σελ. 447.

7. *ἔστιν αὕτη· « † Ἀνακενίσθη ἐκ βαράθρων ὁ πάρσεπτος καὶ ἱερὸς ναὸς τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ παρθενομάρτυρος Κυριακῆς μὲ τὴν θείαν νεῦσην καὶ βοῦλησιν τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ διὰ πρεσβειῶν τῆς ἁγίας. Ἐνθάδε εὑρίσκεται καὶ ἡ σεβασμία αὐτῆς κάρα βρύουσα ἰάματα τοὺς μετὰ πίστεως προσερχομένους, διὰ ἐξόδων καὶ δαπάνης πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὠρθοδόξων χριστιανῶν διὰ πόνου καὶ κόπου καὶ μόχθου πολοῦ ἕως μέχρι θανάτου τῶν παρεβρεθέντων χριστηανῶν οι καὶ τὰ ὀνόματα σημειόνομεν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτῶν. Κωνσταντίνος Κεσαρειώτης ἐκ χώριου τῶν Ταξιαρχῶν. Σπυρος Φιλιππουπολίτης ἐκ χόρας Σταυημάχου. Κατζὴ Ἐλευθέριος ἐκ χόρας Υτζεσουγίου. Σάββας Κεσαρειότης. Μουρὰτ κά[λ]φας ἐκ χόρας Μουταλάσκη. Νικόλας ἐκ χορύ[ου] Παλεοκάστρου †ΑΨΛ Σεπτεμβρίου ΙΔ'».*

8. Ἱεροσολυμ. Σταχυολογία· τόμ. Α', σελ. 275.

9. Imperium Orientale, κατὰ τὴν ἔκδοσιν Βενετίας τοῦ 1729, τόμ. Β', σελ. 511.

10. τὰ τεμάχια παρὰ Δαμασκηνῷ.

ἔξεισεν ἐπὶ τὴν τῶν ψυχρῶν ὑδάτων δεξαμένην, ἥτις λαμβάνει τὰ ὕδατα ἐκ πηγῆς τικτομένης μέσον τοῦ σεπτοῦ θυσιαστηρίου τοῦ εὐαγοῦς οἴκου τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ὃν ἐν παλαιοῖς ἔκτισεν ἀξιώμασιν ἀρχοντικοῖς διαλάμψας Αὐρηλιανός»· ἐξ οὗ συμπεραίνομεν ὅτι ὁ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ναὸς ὁ κείμενος ἐν Αὐρηλιαναῖς ἔκειτο πλησίον Ἑλενιανῶν. Ἀλλὰ μαρτυρία σαφὴς τρίτη πρόκειται Ἰσαάκιος Κομνηνὸς ὁ σεβαστοκράτωρ, ὅστις ἐν τῷ Τυπικῷ τῆς Θεοτόκου Κοσμοσωτείρας, ὁμιλῶν περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀνακαινίσεως τοῦ ναοῦ τούτου τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τίθησιν αὐτὸν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Περιβλέπτου[11], ἤτοι τοῦ Σουλοῦ-μοναστὴρ τῆς σήμερον. Τοῦτο δὲ, ὡς γνωστόν, κεῖται μόλις εἰς ἀπόστασιν πέντε λεπτῶν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ. Παρὰ Morcelli καὶ Δουκαγίῳ[12] ἀναφέρεται ναὸς τῶν ἁγίων **Κάρπου** καὶ Παπύλου **πλησέον Ἑλενιανῶν,** *ἐξ ὧν πάντων δυνάμεθα 'να συμπεράνωμεν ὅτι ὁ ναὸς Κάρπου καὶ Παπύλου, ὁ ἀρχαιότατος, ἐστὶν ὁ κατόπιν Ἅγιος Πολύκαρπος, ὁ σήμερον Ἅγιος Μηνᾶς τῶν Ὑψωμαθείων, ἴσως χιλιετίαν ἀριθμῶν ἀπὸ τῆς τῶν θεμελίων αὐτοῦ καταβολῆς.*

§

Τὴν βυζαντινὴν καταγωγὴν τοῦ **ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου** κυροῖ γράμμα[13] τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους, ἀπολυθὲν τῷ 1568 ἢ 1569 καὶ μαρτυροῦν ὅτι ὁ ναὸς ὑφίσταται ἀπὸ τοῦ 1453,

§

τὴν ἀρχαιότητα δὲ τοῦ πλησίον αὐτοῦ ναοῦ τῆς **Θεοτόκου Χρυσαληθινῆς,** σήμερον ναοῦ τῆς **Ἀναλήψεως,** μαρτυρεῖ γράμμα πατριαρχικὸν, ἐπὶ τοῦ Μητροφάνους ἐπίσης ἀπολυθὲν[14], κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1566, καὶ ἔχον οὕτω:

Ἐν ἔτει ,ζοδ' ἰουλλίῳ μηνὶ, παραστᾶσα Τριανταφυλλίνα ἡ θυγάτηρ τοῦ Χατζῆ Δημήτρη, ὡμολόγησεν ὅτι οἰκείᾳ αὐτῆς βουλῇ καὶ προαιρέσει, ἀφιέρωσεν ἐν τῷ σεβασμίῳ καὶ θείῳ ναῷ τῆς Παναγίας μου τῆς ἐπονομαζομένης Χρυσαληθινῆς τῷ ἐν τοῖς Ὑψωμαθείοις, τὰ πατρικὰ αὐτῆς δύο ὀσπητόπουλα, τὰ πλησίον τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου πλησίον τοῦ φούρνου, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου πλησίον τοῦ τουρασῆ, καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους πλησίον τοῦ μποζαχανᾶ, ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτῆς σωτηρίας, καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς μνημονεύεσθαι· δι' οὗ καὶ χοτζέτιον δέδωκεν εἰς ὄνομα τοῦ Χατζῆ Δημήτρη τοῦ υἱοῦ Γεώργη, ὃ ἐνεχειρίσθη τῷ παναγιωτάτῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κὺρ Ἱερεμίᾳ, καὶ συναριθμηθὲν τοῖς ἄλλοις ἐκκλησιαστικοῖς χοτζετίοις, ἐτέθη ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐδεήθη δὲ ἡ αὐτὴ Τριανταφυλλίνα ἵνα σημειωθῇ ἡ ἀφιέρωσις αὕτη εἰς τὸν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας κώδικα [ἐν τῷ κειμένῳ γράφει **ἄδικα**] ὅπως μένῃ ἀνεξάλειπτος, καὶ ἵνα μηδεὶς τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀποσπᾶσαι αὐτὰ τολμήσῃ, διὰ τοῦτο ἐσημειώθη, καὶ ὅστις ἀνατρέψαι ἐθελήσῃ ὀψέποτε τὴν ἀφιέρωσιν ταύτην, ὑπάρχῃ καὶ ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος, καὶ εὕρῃ καὶ τὴν παναγίαν μου μαχομένην ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ὅθεν ἐσημειώθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι εἰς δήλωσιν· ἐνώπιον τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ μεγάλου λογοθέτου κὺρ Ἱέρακος, τοῦ νομοφύλακος ἱεροδιακόνου κὺρ Σταυρῆ, τοῦ μεγάλου πρωτοπαπᾶ κὺρ Κωνσταντίνου, Ἰωσὴφ Σινάνη, Δημήτρη Καργιαδῆ, Ντουρασῆ Μουράτη, Σινάνη Ἐρέζη, Δημήτρη παπᾶ Κυριακοῦ, καὶ Ἰωάννου Κωνσταντᾶ, καὶ Δημητρίου Γεωργίου, καὶ ἄλλων.

(ἕπεται συνέχεια)

ὁ μ. χ. **Μ. Ι. Γ.**

---

11. βλέπε τὴν ἐμὴν περὶ τοῦ Τυπικοῦ τούτου διατριβὴν ἐν «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ», τόμ. ΙΗ', σελ. 145, στήλη α'.

12. Constantin. Christiana· ἔκδ. Βενετίας, βιβλ. Δ', σελ. 83, ἀριθμ. XVIII. Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον· σελ. 177, στήλη α'.

13. ἐξεδόθη ἠκριβωμένον ἐν «Ἀρχαιολογ. παραρτήματι» τόμων Κ—ΚΒ' Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου· σελ. 95, ἀρ. 5.

14. μετεγράφη ἐκ τῆς «Νομικῆς Συναγωγῆς», ἐν ᾗ κεῖται ἐν σελ. 331 β.

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ*

Τοιαύτην σχέσιν τηρεῖ ὁ χριστιανισμὸς καὶ πρὸς τὰς τεχνικὰς τελειοποιήσεις τὰς τόσον σπουδαίας ἐν τῷ συνήθει κοινωνικῷ βίῳ, καθὼς καὶ πρὸς τὴν παραγωγικότητα τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Εἰ καὶ ὁ Χριστὸς καθίστα προσεκτικοὺς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὑποδουλώσεως ὑπὸ τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, εἰ καὶ περιώρισε τὴν τάσιν πρὸς ὑπέρμετρον παραγωγικότητα ἐν τῇ ἐργασίᾳ διὰ τῶν λέξεων

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 47—51 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

«μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον» (Ματθ. 6,34), ἐν τούτοις κατ' οὐσίαν ὀλίγην ἔδιδε προσοχὴν εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου καθ' ἑαυτά, ἂν μὴ ἐγίνετο κατάχρησις αὐτῶν, καθὼς καὶ εἰς τὰς κερδοφόρους ἐπεχειρήσεις, ὅταν αὗται ἦσαν ἀμέτοχοι πλεονεξίας καὶ ἁπληστίας. Αὐτὸς οὗτος ὁ Κύριος μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους εἰργάζετο μετὰ τοῦ Ἰωσὴφ ἐν Ναζαρέτ, καὶ μόνον μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρξατο πορευόμενος καὶ κηρύττων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ μετ' ἴσης ἀδείας κατέπαυεν οὗτος τὴν πεῖναν ἐξ ἑνὸς τίλλων στάχυας καθ' ὁδὸν καὶ εἰς τοὺς καρποὺς τῆς ἀγρίας συκῆς ἔτι προσφεύγων, καὶ ἐξ ἄλλου κατακλινόμενος εἰς πλουσίας τραπέζας, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπεκρίθη ὑπὸ τῶν τότε ἐπικριτῶν ὡς «φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν» (Ματθ· 11,19). Πολλάκις συνέβη νὰ φάγῃ αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἄνιπτος κατ' ἀνάγκην, ἀλλ' ἐξ ἴσου συνέβη νὰ ἀλειφθῶσιν οἱ πόδες αὐτοῦ διὰ πολυτίμου μύρου ἄνευ διαμαρτυρήσεως ἐκ μέρους αὐτοῦ. Τέλος ἐνῷ ἐγεννήθη ἐν γυμνῷ καὶ πενιχρῷ σπηλαίῳ, ἐτάφη μετὰ πολυτελείας ἰδιαζούσης εἰς τοὺς ἐπισήμους καὶ πλουσίους τοῦ κόσμου τούτου. Ἐν γένει προκειμένου περὶ τῶν τοιούτων πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι ἕτερον τὸ ἡδυπαθεῖν διὰ τῶν πολυτελῶν τραπεζῶν καὶ ἕτερον τὸ ἀπολαύειν αὐτῶν, ἕτερον τὸ ἐπιδεικνύεσθαι διὰ τῶν πολυτίμων στολῶν καὶ ἕτερον τὸ φορεῖν αὐτάς. Ὁ χριστιανισμὸς καταδικάζει τὸ πρῶτον, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει τὸ δεύτερον, διότι σύνηθες εἶνε ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων νὰ φορῶσιν ἱμάτια μαλακά (Ματθ. 11,8), καὶ ἐν τῷ γάμῳ προσῆκον θεωρεῖται νὰ ὑπάρχῃ οἶνος καλὸς (Ἰω. 2,10). Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πτωχεία, ἡ εὐγένεια καὶ τὸ ἄσημον τῆς καταγωγῆς εἶνε ἐκ τοῦ Θεοῦ, διὸ καὶ ἕκαστος δύναται νὰ διάγῃ «ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη» (Α. Κορ. 7,20), ἀρκεῖ νὰ τηρῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ ταῦτα οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ περὶ χριστιανικῆς ἐργασίας, καθὼς οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ περὶ χριστιανικῆς κατοικίας, περὶ χριστιανικῶν τροφῶν καὶ ἐνδυμάτων κτλ. Ἐπειδὴ οἱ θεοὶ τῶν ἐθνικῶν ἐμυθολογοῦντο ὅτι ἐδίδαξαν τοὺς ἀνθρώπους τὴν γεωργίαν καὶ ἄλλας τέχνας διαφόρους, καὶ ὅτι ἐτέροντο δι' ἰδίας θείας τροφῆς, τῆς ἀμβροσίας, καὶ δι' ἰδίου θείου ποτοῦ, τοῦ νέκταρος, ἴσως θὰ ἠδύνατό τις ἐν τῷ ἐθνισμῷ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ «θρησκευτικῶν ἐργασιῶν, τροφῶν, διασκεδάσεων κτλ.»· ἀλλ' ἐν τῷ χριστιανισμῷ, τῇ θρησκείᾳ τοῦ πνεύματος, ὁ σύνδεσμος πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν τοιούτων εἶνε τοῦτ' αὐτὸ βλασφημία καὶ ἐξευτελισμός. [8]

Ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ σχέσεις εἶχον πάντοτε μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν καθόλου πρόοδον αὐτῶν, διὸ καὶ ἀπετέλεσαν, ἐν τοῖς νεωτέροις ἰδίᾳ χρόνοις, ἀντικείμενον ἰδιαιτέρων συζητήσεων. Ἐπειδὴ ὅμως πολλοὶ (οἱ σοσιαλισταὶ κλ.) πρὸς ὑποστήριξιν τῶν περὶ τῶν σχέσεων τούτων γνωμῶν αὐτῶν συχνάκις ἐπικαλοῦνται μαρτυρίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ, ἴδωμεν κατὰ πόσον ὀρθῶς ἐννοοῦσι τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν. Πράγματι ὁ Χριστὸς ἀπήτησεν ἀπὸ τοῦ ἐρωτήσαντος αὐτὸν πλουσίου τὴν πώλησιν τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ καὶ τὴν διάδοσιν εἰς τοὺς πτωχούς, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὅμως ὁ ἀρχιτελώνης Ζακχαῖος προεθυμήθη νὰ ἐκχωρήσῃ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τὰ ἡμίση μόνον τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν οὐδὲν ἀντεῖπεν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπήνεσε τὴν πρᾶξιν ταύτην, εἰπών «Ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν» (Λουκ. 19,9). Ἐν γένει πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐνῷ ἐπιβάλλει τὸ διδόναι, οὐδαμοῦ ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ λαμβάνειν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ διδόναι εἶνε ἡ μία μόνη ὄψις τοῦ συνταράσσοντος τὸν κόσμον κοινωνιολογικοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἡ λύσις τοῦ πολιτικοῦ οἰκονομικοῦ τούτου ζητήματος δὲν δύναται νὰ οἰκοδομηθῇ ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολή, διακρίνασα ἐκ τῶν λοιπῶν πιστῶν τὸ μοναχικὸν σύστημα, τὸ ἔχον βάσιν τὴν κοινοκτημοσύνην ἢ μᾶλλον τὴν ἀκτημοσύνην, ὡς ἰδιαίτερον ὅλως φαινόμενον, ἐξηκολούθησεν οὐχ ἧττον νὰ συμμορφῶται ἐν ταῖς κοινωνικαῖς οἰκονομικαῖς σχέσεσιν πρὸς τοὺς ἑλληνορρωμαϊκοὺς νόμους, αὐστηρῶς διακρίνουσα τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον ἀπὸ τοῦ δικαίου τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴν

8. Καὶ ὅμως οἱ πατέρες Ἰησουῖται διαφωνοῦσι καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ. Δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς ἀφ' ὅτου ἀνεγράφη ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι ἐν Βιέννῃ ἐξετέθησαν εἰς πώλησιν τὰ οὕτω καλούμενα «εὐσεβῆ παιγνιόχαρτα.». Οἱ πατέρες δηλ. Ἰησουῖται ἵνα ἐλαττώσωσι τὴν προτγινομένην ἐκ τῆς χαρτοπαιξίας ψυχικὴν ζημίαν ἐξεχριστιάνισαν καὶ τὸ χαρτοπαίγνιον διὰ τοῦ ἑξῆς ἁπλουστάτου τρόπου· ἐπὶ ἑκάστου παιγνιοχάρτου ἀνέγραψαν ἱερὰ ἀποφθέγματα, οὕτως ὥστε ὁ χαρτοπαικτῶν ἁμαρτωλὸς ἐν ἑκάστῃ στιγμῇ νὰ δύναται διδαχθῇ τὴν εὐσέβειαν. Βεβαίως δὲν μένει ἄλλο ἢ καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων νὰ ἀναρτήσωμεν τὴν ἐπιγραφὴν «χριστιανικόν», ὅπως καὶ ταῦτα ἀμέσως ἀποκτήσωσιν ὅλην τὴν χριστιανικὴν ἁγιότητα καὶ καθαρότητα.

ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην ὁ χριστιανὸς δανείζει χρήματα καὶ λαμβάνει τὸν νόμιμον τόκον, κατὰ τὴν δικαιοσύνην δὲ τοῦ Θεοῦ συγχωρεῖ καὶ ἐλεεῖ τὸν πτωχεύσαντα ὀφειλέτην. Καὶ κατ' οὐσίαν οὐδεμία ἀντίφασις ὑπάρχει ἐν τούτῳ, ὅπως δὲν ὑπάρχει ἀντίφασις μεταξὺ τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἔχει ἀνάγκην τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας ἐξ ἑνός, καὶ τοῦ ὅτι ὁ Χριστὸς ἐξ ἄλλου λέγει «Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε» (Ματ. 6,25).

Καὶ αὕτη μὲν αἱ περὶ τῶν τοιούτων σκέψεις αἱ κρατοῦσαι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ. Αἱ φιλόδοξοι ὅμως καὶ πλεονεκτικαὶ τάσεις τῶν ρωμαίων ἀρχιερέων ἐπήνεγκον καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τὴν μονομερῆ χρησιμοποίησιν εὐαγγελικῶν τινων ῥήσεων πρὸς στήριξιν καὶ ἑδραίωσιν γνωμῶν καὶ διδασκαλιῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν ἐπίγειον οἰκονομικὴν εὐδαιμονίαν. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ συνεταυτώθη σχεδὸν πρὸς τὴν ἐπίγειον εὐδαιμονίαν. Ὅπως ἐξ ἑνὸς οἱ ἐν Ρώμῃ ἐξεκοσμίκευσαν οὕτως εἰπεῖν τὸν χριστιανισμὸν διὰ τῆς θεοποιήσεως τοῦ πάπα, οὕτως ἐξ ἄλλου οἱ σοσιαλισταὶ καὶ οἱ ἀναρχικοὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑλικῆς συμφεροντολογικῆς βάσεως χωροῦντες ἀνεπέτασαν ἐπὶ τῆς ἀνατρεπτικῆς τοῦ καθεστῶτος σημαίας αὐτῶν τὸ περίφημον ἐκεῖνο «ἀφῶμεν τὸν οὐρανὸν εἰς τοὺς κόρακας καὶ τοὺς ἀγγέλους, καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἡμᾶς προσπαθήσωμεν νὰ διευθετηθῶμεν ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερον ἐπὶ τῆς γῆς». (Ὀρθόδοξος ἐπιθεώρησις, 1878, σελ. 238). Κατὰ τῆς βλασφήμου ὅμως ταύτης διαστροφῆς τοῦ εὐαγγελικοῦ πνεύματος εὐκαίρως δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τοὺς λόγους τοῦ ἀποστόλου· «Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημία, ὑπόνοιαι πονηραί, παραδιατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν, καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. Ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων. Ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας· οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν» (Α΄ Τιμ. 6,3—).

(ἕπεται συνέχεια)

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ

Εἰς χρόνους, καθ' οὓς ἐν Ἠπείρῳ τὸ θρησκευτικὸν φρόνημα ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ καὶ ἡ ἐκ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἀπορρέουσα διαφθορὰ νὰ ἐπεκτείνῃ τοὺς εἰδεχθεῖς αὐτῆς πλοκάμους ἐπὶ τῶν μερῶν ἐκείνων, ἅτινα ὡς ἐκ τοῦ παχυλοῦ τῆς ἀμαθείας ζόφου καθίσταντο εὐαλωτότερα, ἀνεφάνη ὁ Ἅγιος Δονάτος, ἐπίσκοπος Εὐροίας. Βραδύτερον δὲ ὁπότε ἡ χριστιανικὴ Ἤπειρος διατελοῦσα ἐν καταστάσει σχεδὸν ἀγριότητος ἐκινδύνευε νὰ ἀπολέσῃ τὴν θρησκείαν τῆς ἀγάπης, ἀποτρόπαιοι δὲ φόνοι, κλοπαὶ καὶ ἄλλαι πράξεις ἀντιχριστιανικαὶ μεταξὺ τῶν ὀρεσιβίων αὐτῆς κατοίκων διεδραματίζοντο, ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἄνδρες ἄξιοι, οἵτινες μόνοι ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἀνόρθωσιν τελείαν ἐκ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, εἰς ἣν περιῆλθεν ἡ χώρα αὕτη ἕνεκα δεινῶν περιστάσεων. Τοιοῦτοι δὲ ἅγιοι ἄνδρες, εἰς οὓς ὀφείλει τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ὀρθοδοξία ἦταν πρὸς τῷ ῥηθέντι ἁγίῳ Δονάτῳ ὁ νεομάρτυς ἅγιος Γεώργιος, ὁ ἐξ Ἰωαννίνων καὶ ὁ ἱερομάρτυς καὶ ἰσαπόστολος Κοσμᾶς, ὁ ἐξ Αἰτωλίας. Ὁ ἅγιος οὗτος, οὗτινος ἡ μνήμη τελεῖται τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Αὐγούστου, διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου ἀνεπτέρωσε τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα τῶν Ἠπειρωτῶν καὶ ἄλλων χριστιανῶν, ὑπέθαλψε δὲ καὶ τὸν πρὸς τὴν παιδείαν ζῆλον αὐτῶν καὶ ἐπέτυχεν οὕτω τὴν ἵδρυσιν διαφόρων σχολῶν, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε σωζομένων ἐπιστολῶν αὐτοῦ, μίαν τῶν ὁποίων ἐσχάτως ἐδημοσίευσεν ὁ ἐν Παραμυθίᾳ ἰατρὸς κ. Δ. Παναγιωτίδης ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» φυλ. 48. Τὰ κατὰ τὸν βίον τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρὸς ἀρυόμενοι ἐκ χειρογράφου ἀκολουθίας παραθέτομεν ὧδε·

«Κοσμᾶς ὁ κόσμου κόσμος ***
κόσμον λιπὼν πρόσκαιρον ἀήρῳ ἔχει
θανὴν διὰ βρόχου εἰκάδι τετάρτῃ».

«Οὗτος ὁ τῇ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, διδάσκαλος καὶ κήρυξ τοῦ θείου εὐαγγελίου Κοσμᾶς, ἦτο ἀπὸ τὴν Αἰτωλίαν, ἀπὸ ἕνα μικρὸν χωρίον, ὀνομαζόμενον Μέγα Δένδρον, γονέων εὐσεβῶν υἱός, παρὰ τῶν ὁποίων ἀνατραφεὶς καὶ παιδευθεὶς ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου κατὰ τὸν ἀπόστολον. Ὢντας ἐτῶν εἴκοσιν ἤρχισε νὰ διδάσκηται τὰ γραμματικὰ ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Ἀνανίου, τοῦ καλουμένου Δερβησάνου· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἤρχισε μὲ φήμην μεγάλην τὸ σχολεῖον τοῦ Βατοπέδου εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, μετέβη εἰς ἐκεῖνο μὲ ἄλλους ἰδικούς του συμμαθητάς ὄχι ὀλίγους. Ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ρητορικὴν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Νικολάου Τζαρτζουρίου τοῦ ἐκ Μετσόβου, ὅστις ἐκεῖ ἐσχολάρχησε μετὰ τὸν σοφῶ-

τατον Εὐγένιον, ἐτελείωσε δὲ τὰ γραμματικὰ εἰς τὸν διδάσκαλον Παναγιώτην Παλαμᾶν. Ὤντας δὲ ἀκόμη λαϊκὸς, Κώστας καλούμενος πλὴν εἰς τὸ σχῆμα ἐφαίνετο ἐστολισμένος μὲ τὴν σεμνότητα τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ κατὰ πάντα ἠγωνίζετο καὶ τὸν ἑαυτόν του ἐγύμναζε πρὸς τελείαν ἄσκησιν. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν κακῇ τύχῃ ἡ περίφημος ἐκείνη σχολὴ ἀναχωρησάντων τῶν διδασκάλων ἐρημώθη καὶ κατήντησεν, ὅπως ἦτο ἐξ ἀρχῆς, τότε καὶ ὁ καλὸς Κώστας ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ὑπῆγεν εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Φιλοθέου, καὶ ἐκεῖ πρῶτον μὲν ἐκουρεύθη μοναχὸς καὶ εἰς τοὺς πόνους τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἐχώρησε προθυμότατα. Μετὰ ταῦτα τῆς Μονῆς χρείαν ἐχούσης ἐφημερίου προτροπῇ σφοδροτέρᾳ καὶ δεήσει τῶν πατέρων χειροτονεῖται ἱερομόναχος· εἶχε δὲ πόθον πολὺν ὁ μακάριος εἰς τὴν καρδίαν του ἐξ ἀρχῆς ἀκόμη ὤντας κοσμικὸς νὰ ὠφελήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς του χριστιανοὺς ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔμαθε καὶ πολλάκις ἔλεγε· «Πόσοι ἀδελφοί μου χριστιανοὶ ἔχουν ἀνάγκην τοῦ Θείου λόγου;» ἔλεγε δὲ προσέτι ὅτι χρέος ἔχουν ἐκεῖνοι, ὅσοι σπουδάζουν νὰ μὴν τρέχουν εἰς ἀρχοντικὰ καὶ εἰς αὐλὰς μεγάλων καὶ νὰ ματαιώνωσι τὴν σπουδὴν των διὰ νὰ ἀποκτήσουν πλοῦτον καὶ ἀξιώματα, ἀλλὰ νὰ διδάσκωσι τὸν κοινὸν λαὸν, ὅπου ζῇ μὲ πολλὴν ἀπαιδευσίαν καὶ βαρβαρότητα διὰ νὰ ἀποκτήσουν μισθὸν οὐράνιον καὶ δόξαν ἀμάραντον».

«Ἂν καὶ ζῆλος πολὺς ἤναπτεν ἐν τῇ ἱερᾷ του καρδίᾳ, πάλιν ὅμως συλλογιζόμενος πόσον εἶναι μέγα καὶ δύσκολον τὸ Ἀποστολικὸν κήρυγμα ὡς ταπεινόφρων καὶ μέτριος δὲν ἐτόλμησεν ἀφ' ἑαυτοῦ του νὰ τὸ ἐπιχειρισθῇ χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τὴν θείαν βούλησιν· ὅθεν θέλωντας νὰ δοκιμάσῃ ἂν ἦναι τοῦτο θέλημα Θεοῦ ἀνοίγει τὴν θείαν Γραφὴν καὶ ὦ τοῦ θαύματος! εὑρέθη εὐθὺς ἔμπροσθέν του τὸ λόγιον τοῦ ἀποστόλου «*μηδεὶς τὰ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου*» ἤγουν ἂς μὴ ζητῇ ἕκαστος τὸ συμφέρον του, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἄλλου. Πληροφορηθεὶς λοιπὸν ἐκ τούτου καὶ φανερώσας τὸν σκοπὸν του καὶ εἰς ἄλλους πνευματικοὺς πατέρας καὶ λαβόντας συγχώρησιν παρ' αὐτῶν πηγαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ ἀνταμώσῃ καὶ τὸν ἀδελφόν του διδάσκαλον Χρύσανθον, ὅστις τὸν ἐδίδαξε τελείως τὴν ρητορικὴν τέχνην, νὰ ὁμιλῇ μὲ μέθοδόν τινα. Φανερώσας λοιπὸν καὶ εἰς τοὺς ἐκεῖσε εὐλαβεστέρους ἱερεῖς καὶ διδασκάλους τὸν αὐτὸν λογισμόν του καὶ εὑρόντας ὅλους συμφώνους παρακινοῦντας αὐτὸν εἰς τὸ θεῖον τοῦτο ἔργον, λαμβάνει ἔγγραφον ἄδειαν παρὰ τοῦ τότε πατριαρχεύοντος Σεραφείμ τοῦ ἐκ Δελβίνου καὶ οὕτως ἐχώρησεν ὁ μακάριος νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν πρῶτον μὲν εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ χωρία Κωνσταντινουπόλεως, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ναύπακτον, Βραχῶρι, Μεσολόγγιον καὶ ἄλλους τόπους. Πάλιν ἀνέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ συμβουλευθεὶς τὸν τότε πατριάρχην Σωφρόνιον καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντας νέαν ἄδειαν καὶ εὐλογίαν ἤρχισε νὰ κηρύττῃ πάλιν τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου μὲ περισσοτέραν θερμότητα καὶ ζῆλον. Καὶ δὴ περιελθόντας ὅλα σχεδὸν τὰ δωδεκάνησα καὶ διδάξας τοὺς χριστιανοὺς νὰ μετανοοῦν καὶ νὰ πράττουν ἔργα ἄξια μετανοίας ἐγύρισεν εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος κατὰ τὸ 1775 ἔτος, καὶ περιπατήσας εἰς τὰ ἐκεῖ μοναστήρια καὶ διδάξας τοὺς ἐκεῖ πατέρας δὲν ἔφυγεν ἀλλ' ἔμεινεν ὀλίγον καιρὸν ἀναγινώσκων τὰ θεῖα τῶν πατέρων βιβλία. Μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ ὑποφέρῃ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀγάπην, ὅπου ἤναπτεν εἰς τὴν καρδίαν του διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν χριστιανῶν, καθὼς πολλάκις ὁ ἴδιος τὸ ἔλεγεν εἰς πολλοὺς πατέρας, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ ἅγιον Ὄρος καὶ ἀρχίσας ἀπὸ τῶν ἔξω τοῦ Ὄρους χωρίων ὑπῆγε κηρύττων εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, Βέρροιαν καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Μακεδονίαν, ἐπροχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Χιμάρας, Ἀκαρνανίας, Αἰτωλίας, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἄρτης καὶ Πρεβέζης, ἐκεῖθεν δὲ ἔπλευσεν εἰς ἁγίαν Μαύραν καὶ εἰς Κεφαλληνίαν. Ὅπου δὲ ἐπήγαινεν ὁ τρισμακάριστος ἐγίνετο μεγάλη σύναξις τῶν χριστιανῶν καὶ ἤκουον μετὰ κατανύξεως καὶ εὐλαβείας τὴν χάριν καὶ γλυκύτητα τῶν λόγων του, καὶ ἀκολούθως ἐγίνετο καὶ μεγάλη διόρθωσις καὶ ὠφέλεια ψυχική. Ἦτο δὲ ἡ διδαχή του, καθὼς ἡμεῖς ὑπήκοοι αὐτῆς ἐγενόμεθα, ἁπλουστάτη ὡσὰν ἐκείνη τῶν ἁλιέων, γαλήνιος καὶ ***, ὅπου ἐφαίνετο νὰ ἦτο γεμάτη ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἱλαροῦ καὶ ἡσύχου Ἁγίου Πνεύματος, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Κεφαλληνίαν μεγάλον καρπὸν ψυχικῆς ὠφελείας ἔκαμεν ὁ ἱερὸς οὗτος διδάσκαλος μὲ τὸν σπόρον τῆς ἐνθέου διδασκαλίας του καὶ ὁ Θεὸς ἄνωθεν ἐβεβαίωνε τὰ λόγια μὲ τὰ ἑξῆς σημεῖα καὶ θαύματα, καθὼς ἄλλοτε διὰ τῶν τοιούτων θαυμάτων ἐβεβαίωνε τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων».

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΝΕΑ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΑΥΤΗΣ

Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» Β. Διάταγμα, δι' οὗ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁρίζεται εἰς τριάκοντα καὶ δύο.

Αἱ ἐπισκοπαὶ εἶναι αἱ ἑξῆς:

α') Ἡ Μητρόπολις Ἀθηνῶν, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Ἀττικῆς καὶ ἔχουσα ἕδραν τὰς Ἀθήνας καὶ Ἐπίσκοπον, φέροντα τὸν τίτλον Μητροπολίτου Ἀθη-

νῶν. β') Ἡ Ἐπισκοπὴ Κορίνθου. γ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Πατρῶν, περιλαμβάνουσα τὴν ὁμώνυμον ἐπαρχίαν. δ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Λαρίσσης, περιλαμβάνουσα τὸν ὁμώνυμον Νομὸν καὶ ἔχουσα ἕδραν τὴν Λάρισσαν καὶ Ἐπίσκοπον φέροντα τὸν τίτλον Ἐπισκόπου Λαρίσσης, Φαρσάλων καὶ Πλαταμῶνος. ε') Ἡ Ἐπισκοπὴ Λακεδαίμονος, περιλαμβάνουσα τὸν ὁμώνυμον Νομὸν καὶ ἔχουσα ἕδραν τὴν Σπάρτην καὶ Ἐπίσκοπον φέροντα τὸν τίτλον Ἐπισκόπου Μονεμβασίας καὶ Λακεδαίμονος. στ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἄρτης. ζ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Κερκύρας, περιλαμβάνουσα τὸν ὁμώνυμον Νομόν. η') Ἡ Ἐπισκοπὴ Κεφαλληνίας. θ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Βοιωτίας καὶ ἕδραν ἔχουσα τὴν Λεβάδειαν. ι') Ἡ Ἐπισκοπὴ Δημητριάδος, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Μαγνησίας καὶ ἔχουσα ἕδραν τὸν Βόλον. ια') Ἡ Ἐπισκοπὴ Σύρου, Τήνου καὶ Ἄνδρου, περιλαμβάνουσα τὰς ὁμωνύμους ἐπαρχίας καὶ τὰς τῆς Κέας καὶ Μήλου. ιβ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας. ιγ'). Ἡ Ἐπισκοπὴ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Εὐβοίας. ιδ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Ζακύνθου. ιε') Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἀργολίδος, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ναυπλίας καὶ Ἄργους. ιστ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἀκαρνανίας καὶ Ναυπακτίας, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας καὶ ἔχουσα ἕδραν τὸ Μεσολόγγιον. ιζ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Φθιώτιδος. ιη') Ἡ Ἐπισκοπὴ Τρίκκης καὶ Σταγῶν, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Τρικκάλων. ιθ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Μεσσηνίας, ἕδραν ἔχουσα τὰς Καλάμας. κ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, ἕδραν ἔχουσα τὴν Λευκάδα. κα') Ἡ Ἐπισκοπὴ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, ἕδραν ἔχουσα τὴν Κυπαρισσίαν. κβ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Γυθείου καὶ Οἰτύλου, ἕδραν ἔχουσα τὸ Γύθειον. κγ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Φωκίδος, ἕδραν ἔχουσα τὴν Ἀμφισσαν. κδ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἠλείας, περιλαμβάνουσα τὸν ὁμώνυμον Νομὸν καὶ ἕδραν ἔχουσα τὸν Πύργον. κε') Ἡ Ἐπισκοπὴ Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος, περιλαμβάνουσα τὸν Νομὸν Καρδίτσης καὶ ἔχουσα ἕδραν τὴν Καρδίτσαν. κστ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Εὐρυτανίας, ἕδραν ἔχουσα τὸ Καρπενήσιον. κζ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, ἕδραν ἔχουσα τὰ Καλάβρυτα. κη') Ἡ Ἐπισκοπὴ Γόρτυνος καὶ Μεγαλουπόλεως, ἕδραν ἔχουσα τὴν Δημητσάναν. κθ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Κυθήρων. λ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὕδρας καὶ Σπετσῶν, περιλαμβάνουσα καὶ τὰς ἐπαρχίας Ἑρμιονίδος καὶ Τροιζηνίας καὶ ἕδραν ἔχουσα τὴν Ὕδραν. λα') Ἡ Ἐπισκοπὴ Θήρας. λβ') Ἡ Ἐπισκοπὴ Παροναξίας, περιλαμβάνουσα τὴν ὁμώνυμον ἐπαρχίαν καὶ ἕδραν ἔχουσα τὴν Νάξον.

Ἐξαιρέσει τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν πάντες οἱ λοιποὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀρχιερεῖς θὰ τιτλοφαρῶνται ἐφεξῆς Ἐπίσκοποι ὄντες ἐν πᾶσιν ὁμοιόβαθμοι καὶ προηγούμενοι τῇ τάξει μόνον κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας.

Ὅσοι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀρχιερέων φέρουσιν ἤδη ἀνώτερον τοῦ Ἐπισκόπου βαθμὸν διατηροῦσιν τοῦτον προσωπικῶς ἐφ' ὅρου ζωῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΜΕΤΡΩΝ

Προσκαλεῖται ἡ ἐκ Γαρδᾶ τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν ὁρμωμένη Ἀγλαΐα τὸ γένος Δεβετζόγλου σύζυγος τοῦ δημοδιδασκάλου Κωνσταντίνου Γιασαδοπούλου ἀγνώστου διαμονῆς, νὰ παραστῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν Μέτραις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου Ἐπιτρόπου. τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1900 ἡμέραν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος καὶ ὥραν 9ην πρ. μεσημβρίας ὁρισθεῖσαν δικάσιμον τῆς κατ' αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπὶ διαζεύξει τοῦ συζύγου της Κωνσταντίνου Γιασαδοπούλου.

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἐν Μέτραις, τῇ 15 Ἰανουαρίου 1900. 3

Ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐκκλ. Δικαστηρίου

† **Ὁ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ΙΩΑΚΕΙΜ**

Ὁ Γραμματεὺς

Β. Μαυρογέλαστος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Μιχαὴλ Γεροντάρης, ἐργατικός, ὑπήκοος Ἕλλην, ἐκ τῆς νήσου Σερίφου, τέως μὲν κάτοικος Κων]πόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας Μιχαὴλ Γεροντάρη, θυγατρὸς Ἰωάννου Ραβιόλου, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου Ἑλληνίδος καὶ κατοίκου Κων]πόλεως ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὴν ἐνορίαν Χριστοῦ. Προσεπιδηλοῦται δ αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Πρόεδρος 1

(ὑπογρ.)† **Ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογρ.) Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 7

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμιαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Χριστιανικὴ ἀπολογία· Ἰουστῖνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διαλόγῳ— Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἀρχιερατικαὶ μεταθέσεις.*— Τῆς ἐπαρχίας Βελεγράδων ἐν χηρείᾳ διατελούσης ἕνεκα τῆς προαγωγῆς τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τοῦ Σαββάτου προέβη εἰς πλήρωσιν. Τεθέντων ὅθεν ὑποψηφίων τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Βασιλείου, Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννου, καὶ Γάνου καὶ Χώρας Κωνσταντίνου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ παντέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Βελεγράδων ὁ Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Βασίλειος.

Καὶ τῆς ἐπαρχίας δὲ Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν κενωθείσης ἕνεκα τῆς προαγωγῆς τοῦ μητροπολίτου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ προέβη εἰς ἐκλογὴν διαδόχου. Προταθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Κῶου Καλλινίκου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Μελιτουπόλεως Ἰωακεὶμ καὶ Περιστερᾶς Μελετίου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν ὁ μητροπολίτης Κῶου Καλλίνικος.

Ἐν τῇ χθεσινῇ δὲ συνεδρίᾳ αὐτῆς ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προέβη εἰς πλήρωσιν καὶ τῆς κενωθείσης μητροπολιτικῆς ἕδρας Κῶου ἀναδείξασα μεταξὺ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, ἤτοι τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Ἀρδαμερίου Σωφρονίου, Ἀβύδου Νικοδήμου, καὶ Μελιτουπόλεως Ἰωακείμ, μητροπολίτην Κῶου τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Μελιτουπόλεως Ἰωακείμ.

Αὐθημερὸν δὲ ἐγένετο τῷ νέῳ μητροπολίτῃ Κῶου Ἰωακείμ τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ εἶτα ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.* — Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς Τρίτης ἐπελήφθη τῆς κατ' ἄρθρα συζητήσεως τοῦ νέου κανονισμοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἡ συζήτησις ἐξακολουθήσει καὶ ἐν ἑπομέναις συνεδριάσεσι.

—*Ἐπαρχία Ρόδου.*— Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Ρόδου τηλεγραφικῶς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου Ρόδου Ἱεροθέου.

—*Ἐπαρχία Βελεγράδων.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων Βασίλειος καὶ ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως ταύτης τηλεγραφικῶς ἐξέφρασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ὁ μὲν ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ, ἡ δὲ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου αὐτῶν.

—*Ἐπαρχία Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν.* — Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Φιλιατῶν τηλεγραφικῶς ἐξέφρασε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν λύπην μὲν αὐτῆς ἐπὶ τῇ μεταθέσει τοῦ μητροπολίτου αὐτῶν, τὴν χαρὰν δὲ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου.

Χθὲς καὶ ἡ Δημογεροντία τῆς πόλεως Παραμυθίας διεβίβασε τηλεγράφημα εὐχαριστοῦν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου αὐτῶν.

—*Μητροπολίτης Παραμυθίας.*— Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλίνικος τηλεγραφικῶς ἐξέφρασε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ.

—*Ἀντιπροσωπεία Παναγίου Τάφου.*— Τῇ Δευτέρᾳ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ νέος ἀντιπρόσωπος

τοῦ Παναγίου τοῦ Τάφου ἐνταῦθα πανιερώτατος ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως Ἀρσένιος προϋπαντηθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων αὐτοῦ.

Τῇ ἐπαύριον δὲ ἡ Α. Πανιερότης ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἁγίου Διοκαισαρείας, προσωρινοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐπεσκέψατο καὶ ὑπέβαλε τὰ σέβη αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ.

— *Συγχαρητήριοι πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις τῷ ἐν Μακροχωρίῳ διαμένοντι ὁμογενεῖ Σπυράκῃ ἐφέντῃ Λαζαρίδῃ ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῆς Σ. Κυβερνήσεως ἔναγχος γενομένῃ αὐτῷ ἀπονομῇ τοῦ βαθμοῦ Βαλιὰ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου.

Ὡσαύτως τῇ Κυριακῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ διεβιβάσθησαν αἱ πατριαρχικαὶ προσρήσεις καὶ τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιοτίμῳ Βασιλείῳ Δεσίρῃ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐκ τῆς Ἑσπερίας εἰς βασιλεύουσαν ἐπανόδῳ αὐτοῦ.

ΑΠΟΠΕΙΡΑΙ
ΠΡΟΣ ΑΠΟΔΟΧΗΝ ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΛΗΣΙΑι
ΨΕΥΔΟΥΣ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

Οἰκογένειά τις ἐκ Σπετσῶν ἐκδιωχθεῖσα διὰ λόγους ἀγνώστους ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς συμπολιτῶν περὶ τὸ 1821 τῆς πατρίου γῆς μετῴκησεν εἰς Κρήτην. Μέλος τῆς οἰκογενείας ταύτης ἦν καὶ γυνή τις Ἄννα Παντελῆ Π. Δούσα, σύζυγος Γκέκα, ἥτις ὡς ἐκ τοῦ ἀσέμνου αὐτῆς βίου ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς συνέζη παρανόμως μετά τινος ἑτεροθρήσκου, ἔχουσα ἅμα παρ' ἑαυτῇ καὶ τὸν μετὰ τοῦ νομίμου αὐτῆς συζύγου κτηθέντα υἱὸν Παντελεήμονα. Τούτου δωδεκαετοῦς περίπου τὴν ἡλικίαν ἀποθανόντος ἐκ τῆς νόσου εὐφλογίας, ἡ εἰρημένη μήτηρ αὐτοῦ Ἄννα μετὰ παρέλευσιν χρόνου, εἴτε ἐκ νοσούσης φαντασίας καὶ θεομανίας, εἴτε χάριν ἀγυρτείας καὶ ἀργυρολογίας, εἴτε καὶ συνεπείᾳ τύψεων τοῦ συνειδότος αὐτῆς ἕνεκα τοῦ ἁμαρτωλοῦ βίου, ὃν διήγαγε μετὰ τοῦ ἑτεροθρήσκου, ἐκθάψασα τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ, ὡς δῆθεν ἁγιάσαντος καὶ θαυματουργοῦντος, περιήγαγεν αὐτὰ κατὰ τὸ ἔτος 1859 μεθ' ἑαυτῆς ἐκ Κρήτης εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἐξαπατῶσα τὰ πλήθη καὶ προξενοῦσα σκάνδαλα. Τούτων γνῶσιν λαβοῦσα ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς ἱερᾶς Συνόδου Θεοφίλου ἀφῄρεσε μὲν ἀπ' αὐτῆς τὰ ὀστᾶ, περιώρισε δ' αὐτήν, ὡς ἐν τῷ μεταξὺ γενομένην μοναχὴν καὶ μετονομασθεῖσαν Εὐπραξίαν, ἐν τῇ κατὰ τὴν Αἰγιάλειαν γυναικείᾳ Μονῇ τῆς Πεπελενίτσης, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῆς διὰ τοῦ τύπου δημοσιευθὲν φυλλάδιον τῆς ἀκολουθίας τοῦ ψευδοῦς νεομάρτυρος ἀπεκήρυξεν. Ἐξέδωκε δ' ἅμα ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐγκύκλιον ὑπὸ χρονολογίαν 30 Αὐγούστου 1865 πρὸς τοὺς ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κοινοποιοῦσα πάντα τ' ἀνωτέρω καὶ ἐντελλομένη τὰ προσήκοντα. Ἐπειδὴ δὲ καθὰ πληροφορεῖ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Κρήτης Εὐμένιος, μετὰ παρέλευσιν τοσούτων ἔκτοτε ἐτῶν ἀναδημοσιευθείσης καὶ αὖθις τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἐν λόγῳ ψευδοῦς νεομάρτυρος Παντελεήμονος ἀπόπειραι γίνονται ὑπό τινων, ἀσυνειδήτως τὰ θεῖα καπηλευομένων, ἵνα εἰσαχθῇ ἔν τισι μέρεσιν ἥ τε ἑορτὴ καὶ ἀκολουθία αὐτοῦ, διὰ ταῦτα, Συνοδικῇ ἀποφάσει, φέρονται τ' ἀνωτέρω εἰς γνῶσιν τοῦ ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου χριστεπωνύμου πληρώματος, ἵνα τοῦτο προφυλάσσηται ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀγυρτειῶν καὶ ἀποκρούῃ πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ εἰρημένου ψευδοῦς μάρτυρος.

Τῇ 16 Φεβρουαρίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς ἱερᾶς Συνόδου.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Ἰουστῖνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διαλόγῳ

I.

Ἡ ἐθνικὴ φιλοσοφία ἀναμφιλέκτως ἐξυπηρέτησε τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἐπιστήμην ἐν γένει. Τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων, οὐχ ἧττον ἐπωφελὴς καὶ ἀξιοσπούδαστος ἐν ἐννοίᾳ ὑψηλῇ καὶ ἱστοριονομικῇ ἐξ ὧν προσήνεγκεν αὕτη εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ Φιλολογίαν κατὰ τὸν δεύτερον ἰδίως αἰῶνα, εἶναι καὶ ἡ ἑπομένη, ὅτι ἐμόρφωσε τὴν ἱερὰν τῶν **Χριστιανῶν Ἀπολογητῶν** φάλαγγα, δοῦσα αὐτῇ τὰ κατάλληλα ὅπλα διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ τοὺς ἐν γένει πολεμίους τῆς χριστιανικῆς

διδασκαλίας ἐκ τοῦ συστάδην συναφθεῖσαν πνευματικὴν πάλην. Τῳόντι δὲν δύναταί τις ἢ ἀναγινώτκων τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἱστορίαν, τὴν ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Φιλοσοφίας καὶ Φιλολογίας νὰ ὁμολογήσῃ τὴν προκειμένην ἀναμφήριστον ἀλήθειαν διήκουσαν διὰ πάντων τῶν αἰώνων. «Parmi les services que la philosophie païenne rendit à l'Eglise chretienne au II siècle il n' en est pas de plus éclatant peut-être que d'avoir formé la phalange de ses apologistes et de ses docteurs et de les avoir armés de toutes pieces pour la lutte, qu' ils livrèrent à cette époque»[1]. Ἀληθὲς μέν ὅτι κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα οὐ μόνον οὐδεμίαν ἠδύνατο ἡ ἑλληνικὴ Φιλοσοφία νὰ παράσχῃ τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ βοήθειαν, ἀλλ' ἐκ τουναντίου ἐθεωρεῖτο καὶ ὡς δυναμένη νὰ βλάψῃ τὴν θείαν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἐν ἀρχῇ· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡ τοῦ Ἐσταυρωμένου θρησκευτικὴ διδασκαλία περιελάμβανεν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς καὶ μέλη, ἅτινα ἐπεζήτουν καὶ τὴν διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ἀπόδειξίν τε καὶ ἔρευναν, πρόσθες δὲ καὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐκ μέρους τῶν ἐθνικῶν ἐπιρριπτομένων τοῖς χριστιανοῖς κατηγοριῶν, μωρίαν ταύτην οἰομένων καὶ ἀποκαλούντων, ἀσυμβίβαστον ὅλως πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον, πάντως ἔδει νὰ προσληφθῇ καὶ ἐξωτερική τις ἐπικουρία, γένηται δηλ. χρῆσις αὐτῶν ἐκείνων τῶν ὅπλων, ἅτινα ἐχειρίζοντο οἱ πολέμιοι, τῆς Φιλοσοφίας δηλονοῦν οὐχὶ ὅμως τούτου ἢ ἐκείνου ὡρισμένως τοῦ Πλατωνικοῦ ἢ Στωϊκοῦ φιλοσόφου, ἀλλ' ὅ, τι πᾶσι κοινῇ ἐνῆν ἀγαθόν, τὴν μίαν καὶ τιμιωτάτην ἐκείνην ἐπιστήμην, ἣ τοὺς πολλοὺς λέληθε καὶ ἥτις μόνη προσάγει τῷ Θεῷ. «Ἔστι τῳόντι φιλοσο» φία μέγιστον κτῆμα καὶ τιμιώτατον Θεῷ, ᾧ τε » προσάγει καὶ συνίστησιν ἡμᾶς μόνη . . . Τί δέ ἐστι » φιλοσοφία καὶ οὗ χάριν κατεπέμφθη εἰς τοὺς ἀν» θρώπους, τοὺς πολλοὺς λέληθεν· οὐ γὰρ ἂν Πλα» τωνικοὶ ἦσαν, οὐδὲ Στωϊκοί, οὐδὲ Περιπατητικοί, » οὐδὲ Θεωρητικοί, οὐδὲ Πυθαγόρειοι, μιᾶς οὔσης » ταύτης τῆς ἐπιστήμης»[2]. Τοῦτο συνέβη ἀκριβῶς εἰς τὸν II αἰῶνα, τὸν κυρίως Ἀπολογητικόν.

Διὰ τῆς ἐπικουρίας ταύτης τῆς οὕτω μετὰ ταῦτα κληθείσης Χριστιανικῆς Φιλοσοφίας, οἱ Ἀπολογηταὶ δὲν ἐσκόπουν, καθὰ λέγει εἷς τῶν διασημοτέρων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς[3], τὴν ἐνίσχυσιν τῆς τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίας, ἀλλὰ τὴν ἐξασθένισιν τῆς κατ' αὐτῆς σοφιστικῆς θεωρίας καὶ πάλης, τὰς δολερὰς κατὰ τῆς ἀληθείας διακρουόμενοι ἐπιβουλάς. Τοιαύτη ἦν ἡ ἀφετηρία, ἐξ ἧς ὁρμώμενοι οἱ χριστιανοὶ διδάσκαλοι οὐ μόνον ἐπαύσαντο νομίζοντες ἐπιβλαβῆ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον παρέπεμπον εἰς τὸ κριτήριον καὶ τὴν βάσανον αὐτῆς τὴν ἀποκεκαλυμμένην διδασκαλίαν. Οὕτω δὲ διὰ τῆς πλάστιγγος τοῦ ὀρθοῦ λόγου οὐ μόνον τὸ ἀληθὲς καὶ θεῖον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀμυντικῶς ἀπεδείκνυον, ἀλλὰ καὶ ἐπιθετικὴν στάσιν λαμβάνοντες ἀντεπεξήρχοντο γενναίως κατὰ τῆς ἀβεβαίου, δισταγμοῦ καὶ ἀντιφάσεων πλήρους, κατὰ τῆς ψευδοῦς καὶ χιμαιρικῆς αὐτῶν σοφίας, διὰ σοφίας ὑγιοῦς, ἁγνῆς, βεβαίας καὶ παντὸς δισταγμοῦ πόρρω κειμένης, διὰ διδασκαλίας καὶ σοφίας, ἡλιοειδῆ ἀπαυγαζούσης ἀλήθειαν καὶ ἱερότητα. Ἐντεῦθεν ἡ ἱερὰ τῶν Χριστιανῶν Ἀπολογητῶν φάλαγξ, ἐντεῦθεν οἱ Ἀριστεῖδαι, Ἀθηναγόραι, Κοδρᾶτοι, Ἰουστῖνοι καὶ ἄλλοι συχνοί, οἱ τόσῳ περίβλεπτον ἐν τῇ Πατρολογίᾳ κατέχοντες θέσιν.

Ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ἀλήθεια, ἣν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ξίφος τῆς Πολιτείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ τῶν ἐθνικῶν λογίων γραφὶς ἀπηνῶς κατεδίωξαν, ἐν τοῖς Ἀπολογηταῖς εὗρε γενναίαν καὶ ἐνθουσιώδη ὑπέρασπισιν· γεννηθέντες οὗτοι καὶ ἀνατραφέντες ἐν τῇ ἐθνικῇ φιλοσοφίᾳ ἐμελέτησαν ἐμβριθῶς πάντα τῆς φιλοσοφίας τὰ συστήματα· ἐφ' ᾧ καὶ κρατερὰ πάντοτε ἀνεμένετο ἡ πρὸς ἐκείνους σύγκρουσις καὶ μονομαχία· βεβαπτισμένοι καὶ ἐκτραφέντες οἱ Ἀπολογηταὶ ἐν τῇ διαλεκτικῇ τοῦ Πλάτωνος τέχνῃ ἐπεχείρησαν πρῶτον μὲν ἵνα ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὸν χριστιανισμὸν ἐν γένει, εἶτα δὲ πολεμήσωσι καὶ ἀποδείξωσι τὸ ψευδές, μυθῶδες καὶ ἀβάσιμον ἐν γένει τῆς ἐθνικῆς θρησκείας. Πολλοὶ τούτων δὲν ἐξῆλθον ἴσως ἐντελῶς ἀβλαβεῖς ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλὰ τοῦτο μαρτυρεῖ ἔνθεν μὲν τὴν προσφιλῆ ἀνάμνησιν ἀρχαίου βίου, ἐν ᾧ ἔλαβον οὗτοι τὰ πρῶτα τῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως στοιχεῖα, ἔνθεν δ' ὁπόσον δυσχερὲς ἀπέβαινεν αὐτοῖς διαφυγεῖν τὸ ἀκατάσχετον τῆς φιλοσοφικῆς ἐπιδράσεως καὶ ἐρεύνης ρεῦμα. (Les uns ont laissé une part de leur esprit et de leur coeur dans le campe, qu' ils ont abandonné et on gardé comme un tendre souvenir des lieux, qui ont abrité leur jeunesse et où leur esprit s' est ouvert et a reçu son premier aliment»)[1] ἀλλ' ἡ ἐπελθοῦσα σμικρὰ βλάβη, εἴγε ὀνομαστέα τοιαύτη, ἐστὶν ἀσήμαντος ὅλως συγκρινομένη πρὸς τὴν παρασχεθεῖσαν ὠφέλειαν· ἡ θυσία μᾶλλον, εἰς ἣν ἀκουσίως ὑπεβλήθησαν ἔνιοι τῶν πρὸ τῆς Α'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐκ-

---

1. Essai de critique religieuse de l' apologétique chretienne au II siecle p. Aubé p. 267.

2. Ἰουστ. Διαλ. πρ. Τρύφ. σ. 139· Ἔκδ. Λονδ. Πραβλ. καὶ Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Β 276 «φιλοτοφίαν οὐ τὴν στωϊκὴν λέγω, οὐδὲ τὴν πλατωνικὴν ἢ τὴν ἐπικούρειον καὶ ἀριστοτελικήν, ἀλλ' ὅσα εἴρηται παρ' ἑκάστῃ τῶν αἱρέσεων τούτων καλῶς, δικαιοσύνην μετ' εὐσεβοῦς ἐπιστήμης διδάσκοντα, τοῦτο σύμπαν φιλοσοφία φημί».

3. Στρωμ. Α. 234.

1. Aubé ἔνθ. ἀνατ·

κλησιαστικῶν ἀνδρῶν, ὡς ἐστὶν ἡ περὶ ὑποτάξεως τοῦ Λόγου διδασκαλία, δὲν προῆλθεν ἐκ διαστροφῆς τῆς ἀληθείας, ὡς τοῦτο συνέβη παρὰ τοῖς γνωστικοῖς (Καρποκράτει, Βασιλείδῃ, Μαρκίωνι κλπ.) ἐκ προθέσεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας διαστροφεῦσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀοριστίας καὶ ἐλλείψεως τῶν καταλλήλων πρὸς ἔκφρασιν ὅρων καὶ ἀκριβῆ παράστασιν τῶν χριστιανικῶν δογμάτων, ἅτινα καθορισθέντα εἶτα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἁγίων Γραφῶν περιελήφθησαν σαφῶς ἐν τοῖς οὕτω κληθεῖσι καὶ συνταχθεῖσι συμβόλοις καὶ ὅροις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων[1].

Οἱ χριστιανοὶ Ἀπολογηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ ἱερῷ ἀγῶνι ἀντεπεξῆλθον οὐ μόνον κατὰ τῶν ἐθνικῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν Ἰουδαίων τῶν οὐχὶ ὀλιγώτερον πολεμίων τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, κατὰ τοῦ λαοῦ δηλ. ἐκείνου, ὅστις ἀπεδοκίμασε καὶ κατεδίωξε τὸν ἐν αὐτοῖς ἐνανθρωπήσαντα Ἰησοῦν, ἐλθόντα ἵνα συμπληρώσῃ καὶ ἀνακαινίσῃ δογματικῶς τε καὶ ἠθικῶς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ ὑφ' οὗ ποικιλοτρόπως διεβλήθη ὁ Χριστιανισμὸς πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς ὡς δόγμα αὐτοῖς καὶ τῷ κόσμῳ πολέμιον.

Ὁ χριστιανισμός, θρησκευτικὴ διδασκαλία ἄσπιλος καὶ ἁγία, πλήρης καὶ συνεπὴς εἰς ἑαυτὴν καθ' ὅλα, μηδέν τι πλέον παρὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀπαιτοῦσα ἢ τὰς αὐτὰς καὶ ἡ ἐν γένει ἔρευνα τῆς καθόλου ἀληθείας θυσίας, θρησκευτική, λέγομεν, διδασκαλία, ἐν ᾗ πάντα συζεύγνυνται μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας καὶ χάριτος τοιαύτης, ἣν μάτην θὰ ἐζητοῦμεν ἐν τῇ ἐθνικῇ θρησκείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ, ἦν ποτε δυνατὸν νὰ προσβληθῇ ὑπὸ ματαίων σοφιστῶν διὰ τῆς «κενῆς ἀπάτης» ἀφοῦ συνήφθη συμμαχία ἱερὰ μεταξὺ δύο στοιχείων φαινομενικῶς μὲν ἀντιθέτων, ἄγχιστα δ' ἀλλήλοις συνδεομένων, Χριστιανισμοῦ δηλονότι καὶ Ἑλληνισμοῦ; Πόσον ἀνοήτως ἐκαυχήθησάν τινες ἐν τῇ κενότητι αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ιε'. ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας ἡμέτερος Γεώργιος ὁ Πλήθων ὅτι μετὰ μικρὸν ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἀντικατασταθήσεται διὰ θρησκείας τελειοτέρας![2] Πόσον ἄδικος ἦν ἡ τῶν νεωτέρων Γάλλων Ἐγκυκλοπαιδιστῶν κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπιρριπτομένη κατηγορία, καθ' ἣν οὗτος ἐξεπήδησεν ἐκ τῶν κόλπων τῆς βαρβαρότητος, ὡς ἄλλη γλαυκῶπις Ἀθήνη (comme une culte née du sein de la barbarie[1]!

Ὁ Χριστιανισμὸς ὡς θρησκεία τοιαύτη οὐ μόνον οὐδέποτε ἀπῃξίωσε προκαλούμενος νὰ δώσῃ λόγον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἀφθόνους παρέσχε πάντοτε καὶ παρέχει τὰς ἀποδείξεις, ὅσαι καὶ αἱ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τῶν πολεμίων ἀπαιτήσεις. Ὁ Χριστιανισμός ἐστι φῶς καὶ ἀλήθεια, μὴ φοβουμένη τὸν λογικὸν ἔλεγχον. Ἀναλόγως λοιπὸν τῶν πολυωνύμων ἐκ μέρους τῶν πολεμίων ἀπαιτήσεων τούτων ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια διὰ τῶν Ἀπολογητῶν καὶ λοιπῶν τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων ἀναπετάννυσι τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθέρας συζητήσεως καὶ ἐρεύνης, ἐκτυλισσομένη οὐχὶ ὡς ἁπλῆ φιλοσοφικὴ ἀλήθεια (συμπίπτουσα αὕτη ἐν τοῖς ὑγιέσιν αὐτῆς σημείοις πρὸς τὴν χριστιανικήν)[2], ἀλλ' ὡς ἀποκεκαλυμμένη Θρησκευτικὴ Ἀλήθεια, προσλαμβάνουσα τὸν ὀρθὸν λόγον οὐχὶ ἐπίκουρον πρὸς συμπλήρωσιν ἑαυτῆς, ἀλλ' ὡς «Προπαιδείαν τινὰ τοῖς τὴν πίστιν μετ' ἀποδείξεως καρπουμένοις» (Κλήμ. Ἀλεξ.). Τοιοῦτος ὁ σκοπὸς γενικῶς τῶν χριστιανῶν Ἀπολογητῶν ἐν τοῖς περισωθεῖσιν ἀπολογητικοῖς αὐτῶν συγγράμμασιν.

Τῶν ἀπολογητῶν εἷς, διάσημος διά τε τὴν ἔξοχον αὐτοῦ παιδείαν ὡς φιλόσοφος καὶ τὴν ἀρετὴν ὡς χριστιανός, στρέψας τὴν προσοχὴν αὐτοῦ οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἐθνικούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀναντιλέκτως ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων χριστιανῶν διδασκάλων, εἶναι καὶ Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ὁ γνήσιος, κατὰ τὸν Εὐσέβιον[3] τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐραστής, οὗτινος τὸ μαρτύριον, κατὰ τὸν πολὺν Chateaubriand, μαρτυρεῖ ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς εἰλικρινείας ἐξέχεε τὸ αἷμα αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, μεθ' ἧς ὑπὲρ αὐτῆς ἔγραψε, καὶ ὁ πρώτιστος πάντων, κατὰ τὴν κρίσιν νεωτέρων[4] πρεσβεύσας τὴν εὑρεῖαν θεωρίαν τῆς τοῦ Θεοῦ σχέσεως καὶ κοινωνίας πρὸς τὸ λογικὸν αὐτοῦ πλάσμα. Ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ ἐκτὸς δύο ἄλλων αὐτοῦ ἀπολογιῶν συνέγραψε καὶ τὸν πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διάλογον, ὅστις κατὰ τὸν Getté[5] ἐστὶν ἓν τῶν ἀρίστων πολεμικῶν τοῦ Β'. αἰῶνος ἔργων, ἅτινα παρήχθησαν ἐκ τῆς μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ συναρθείσης πνευματικῆς πάλης.

Ὁ ἱερὸς Ἰουστῖνος, προτιθέμενος νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ ἀποδείξῃ τὸν χριστιανισμὸν ἀπέναντι τοῦ ἔθνους

---

1. Ἀδικοῦσι τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν οἱ ἐκ τῶν νεωτέρων πολεμίων παραβάλλοντες τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους πρὸς προκρούστειον κλίνην, δι' ἧς ἀπεκόπτοντο τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας πάντες οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τὴν παρ' ἐκείνῃ καθωρισμένην διδασκαλίαν

2 Ὅρ. Περ. Γ. Γεμιστοῦ Ἱστορ. Ἑλλην. Ἔθνους. Κ. Παπαρρηγ. Τόμ. Ε'. σ. 311—320 καὶ Νεοελλην Φιλολογ. Κ. Σάθα σ. 1—10,

1. Chateaubriand «Genie du Christianisme».

2. Προβλ. Histoire des Dogmes chrétiens Henrie Klée σελ 74. Γαλ. Μετάφρ.

3. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. IV Η'. 3.

4. Ἱστορ. Ἑλλην. Φιλολογ. I. Donalscon Μετάφρ. I. Βαλέττα τόμ. II σελ. 335.

5. Histoire de l' Eglise tom. 1 σελ. 476.

ἐκείνου, ὅπερ πιστεῦον εἰς τὰς τῶν προφητῶν αὐτοῦ ρήσεις ἑδραίαν εἶχεν ἀείποτε τὴν ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν νέου νομοθέτου Μεσσίου καὶ Σωτῆρος, φυσικὸν ἦτο νὰ ἀντλήσῃ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ οὐχὶ ἐξ ἄλλης πηγῆς, οὐχὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων[1] ἀλλ' ἐκ πηγῆς, ἥτις ἦν ἡ βάσις καὶ τὸ θεμέλιον τοῦ ὅλου θρησκευτικοῦ αὐτῶν οἰκοδομήματος, πηγῆς, ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ ὁπλίσῃ ἑαυτὸν δι' ὅπλων ἀκαταμαχήτων, πηγῆς τέλος, ἐν ᾗ ὑπῆρχε τεθησαυρισμένη δυνάμει πᾶσα ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία, ἣν ἐσκόπει νὰ ἀποδείξῃ. Τῳόντι δὲ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξῃ εἰς φιλοσοφικὰς θεωρίας, ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν καὶ τὸ κῦρος τῆς φιλοσοφίας; ἀφοῦ ἐν αὐτῇ τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ὑπῆρχε πλοῦτος ἀνεξάντλητος ἀποδείξεων; Ἀπέναντι τῶν ἐθνικῶν ὑπερασπολογούμενος τοῦ χριστιανισμοῦ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ μεταχειρισθῇ ἐπιχειρήματα, ἅτινα οὐδεμίαν ἠδύναντο ἔχειν παρ' αὐτοῖς ἀξίαν καὶ πειστικότητα· διότι αἱ ἀλληγορίαι καὶ οἱ τύποι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἅπασα τοῦ Ἡσαΐου καὶ τοῦ Δαβὶδ ἡ ποίησις[2] δι' αὐτοὺς ἦσαν γράμμα νεκρόν, terra incognita.

Πῶς ἠδύναντο νὰ παρακολουθήσωσι καὶ πεισθῶσιν εἰς ἑρμηνείας συγγραμμάτων τέλεον αὐτοῖς ἀγνώστων, οἷα τὰ τῶν προφητῶν; Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δι' αὐτοὺς ἦν κεκαλυμμένον μυστήριον. Ἄλλως ὅμως εἶχε τὸ πρᾶγμα διὰ τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν, τὸν Ἰουδαϊκόν, κεκτημένον τὸ τιμαλφέστατον τῶν δώρων, «τὴν μόνην ἀσφαλῆ καὶ σύμφορον φιλοσοφίαν» (Διάλγ. σ. 153), τὴν Ἁγίαν Γραφήν, «ἐν ᾗ οἱ τῶν νομιζομένων φιλοσόφων παλαιότεροι καὶ μακάριοι καὶ δίκαιοι καὶ θεοφιλεῖς (οἱ Προφῆται), μόνον τὸ ἀληθὲς καὶ εἶδον καὶ ἐξεῖπον ἀνθρώποις». Τούτους ἔδει νὰ καταπολεμήσῃ δι' αὐτῆς ταύτης τῆς Γραφῆς, ἀποσκυβαλίζων τὴν τῶν ραββίνων αὐθέκαστον ἑρμηνείαν, ὁρμώμενος ἀπὸ τῶν ἐκτοξευομένων ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων κατηγοριῶν· τῇ πολεμικῇ δὲ καὶ διαλεκτικῇ καθωπλισμένος δεινότητι καὶ τέχνῃ προβαίνει εἰς τὴν ἐπὶ μέρους ἀπόδειξιν τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ ἀληθείας, ὅτι δηλ. ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμος ἦν προπαρασκευαστικός τις καὶ προσωρινὸς μόνον, ὁ δὲ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «ὁ κατὰ νόμου τεθεὶς» συνεπλήρωσε τὸν πρὸ αὐτοῦ καὶ διαθήκη μετέπειτα γενομένη τὴν προτέραν ὁμοίως ἔστησεν. Οὕτω δὲ διὰ τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου, δι' ἧς μαιευτικῶς ἀνευρίσκεται καὶ ἀσφαλῶς ἀποδείκνυται αὐτὴ ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια καὶ οὐσία, ἐφαρμόζει πιστῶς καὶ μεθ' ἱστορικῆς ἀκριβείας πάσας τῶν προφητῶν τὰς προρρήσεις ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ ἀληθοῦς ἐπηγγελμένου Μεσσίου[1].

Ἀρχιμανδρίτης **ΙΑΚΩΒΟΣ**
Βατοπεδινός.
Ἡγούμενος καὶ Διευθυντὴς
τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου.

1. Αὐτός τε ὁ ἱερὸς Ἰουστῖνος (Ἀπολογ. Α'. σ. 67. ἔκδ. Λονδ.), ὁ Νουμήνιος καὶ δὴ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου (Εὐαγ. Προπαρ. βιβλ. XI) ἐκάλουν τοὺς Ἕλληνας φιλοσόφους καὶ δὴ τὸν Πλάτωνα ἐν τοῖς ὑγιῶς περὶ ἀληθείας ἐν γένει γραφεῖσι «Μωϋσεῖς ἀττικίζοντας».

2. Ἡ τοῦ Ἡσαΐου καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν ποίησις διαφέρει τῆς τοῦ Δαβὶδ τοιαύτης· καθόσον ἡ μὲν α'. ἀνάγεται εἰς τὴν οὕτω λεγομένην «Προφητικὴν Ποίησιν», ἡ τοῦ προφητάνακτος δὲ Δαβὶδ εἰς τὴν ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας παρ' Ἑβραίοις καλλιεργηθεῖσαν, τὴν Λυρικήν, ᾗ ἀνήκουσιν ἰδίᾳ οἱ ψαλμοί· καὶ ἡ μὲν α'. μετέχει μὲν εἰκόνων καὶ ἑτέρων γλωσσικῶν καλλονῶν, εἰς ποιητικὸν ἁρμοζουσῶν λόγον, δὲν εἶναι ὅμως ἀκριβῶς γνωστόν, ἂν ἡ ποιητικὴ αὕτη χροιὰ μετέχῃ καὶ στίχων, ὡς οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβίδ, καίπερ πρὸς μουσικὸν ᾀδομένη ὄργανον (Βασιλ. Α'. ι' 5. καὶ Παρμλ. Α'. κε' 1) ἐνῷ ἡ δευτέρα μετέχει τοιούτων (Ὅρ. Εὐαγ. Κηρ. ἔτ. Β'. σελ. 142).

ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΕΙΟΝ

ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἱδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Διακοπτομένης τῆς δημοσιεύσεως τῶν περὶ Ἐξαρχίας, Μονῶν, Ἐκκλησιῶν, Σχολῶν, Ὀφφικίων, Κτητορικοῦ δικαίου, Μητροπολιτῶν, καὶ τοπικῶν ἐθίμων τῆς νήσου καὶ ἐπαρχίας Χίου ἐγγράφων τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου, ἄρχομαι ἀπὸ τῆς σήμερον ἐκδιδοὺς ὑπὸ μὲν τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν ὅσα ἔγγραφα εὗρον ἐν τοῖς Ἀρχείοις ἀφορῶντα εἰς τὴν σύστασιν, συντήρησιν καὶ διοίκησιν τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν Σχολείων καὶ Φροντιστηρίων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους χρονολογικῶς κατεταγμένα, ὅπως χορηγήσω αὐθεντικὰς πηγὰς τοῖς θέλουσι συγγράψαι ἀληθῆ ἱστορίαν περὶ τοῦ ζωτικοῦ τούτου θέματος καὶ μὴ δυναμένοις ἕνεκα πολλῶν λόγων ἐγκύψαι καὶ ἐρευνῆσαι τοὺς πατριαρχικοὺς κώδικας· ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν **Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν πατριαρχικῶν**

1. Ὁ Ἰουστῖνος, καθὰ δείκνυται ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τοῦ παρόντος πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διαλόγου, κατατάσσεται εἰς ἐκείνην τῶν χριστιανῶν διδασκάλων τὴν τάξιν, οἵτινες ἐν τῇ ἀντιπαραβολῇ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς τὴν Καινήν, ζητοῦσι νὰ εὕρωσι γραμμὴν πρὸς γραμμὴν ὁλόκληρον τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸν βίον τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

κωδίκων *θὰ ἐμφανίζηται ἔστιν ὅτε καὶ ἄλλη ὕλη ποικιλωτέρα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».*

† **Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φορόπουλος.**
ἀρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου

Ἀριθμὸς 1.

Σχολὴ Χίου

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Χίου κτλ. Ἐντιμότατοι κληρικοὶ καὶ ἄρχοντες, χάρις κτλ. Γνωστὸν ὑμῖν ἔστω, ὅτι ὁ ὁσιώτατος καὶ λογιώτατος διδάσκαλος καὶ κῆρυξ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ Γαβριὴλ, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἡμῖν ἀγαπητός, μέλλων ἤδη ἐπανακάμψαι πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀδείᾳ ἡμετέρᾳ μετὰ τὸ ἐξυπηρετῆσαι καιρὸν ἱκανὸν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καθάπερ προσετάγη παρ' ἡμῶν διδάσκειν ἐπ' ἐκκλησίας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρὸς ὠφέλειαν τῶν χριστιανῶν καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν, ἠξιώθη παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ χρησιμωτάτου ἄρχοντος κὺρ Μανωλάκη, κατὰ πνεῦμα υἱοῦ ἀγαπητοῦ, ἀντέχεσθαι τοῦ αὐτόθι φροντιστηρίου, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἔχειν αὐτὸ δι' ἐπιμελείας, εἰς προκοπὴν τῶν σπουδαζόντων ἐν αὐτῷ μαθητῶν, ὅπερ ὁ αὐτὸς ἄρχων συνεστήσατο καὶ περικρατεῖ δι' ἐξόδων αὐτοῦ πρὸς ἐπίδοσιν τοῦ καθ' ἡμᾶς Γένους εἰς αἰώνιον αὐτοῦ μνημόσυνον, ὅστις καὶ διωρίσατο μετ' ἀσφαλείας, ὅπως ὁ μὲν διδάσκαλος οὗτος κὺρ Γαβριὴλ ἔχῃ λαμβάνειν ἀπὸ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ φροντιστηρίου παρὰ τῶν ἐπιστατούντων αὐτῷ διὰ σιτηρέσιον αὐτοῦ καθ' ἕκαστον χρόνον ἀνὰ ἀσλάνια. . . .* ἐπειδὴ μετριοφρονοῦσα ἡ λογιότης αὐτοῦ ἀρκεῖται καὶ ἐν τοσούτοις. Παρὰ δὲ ταῦτα, ἤγουν ἔξω τοῦ αὐτοῦ σιτηρεσίου τοῦ διδασκάλου, παρέχωσιν οἱ αὐτοὶ ἐπιτηρηταὶ τοῦ φροντιστηρίου ἄλλα εἴκοσιν ἀσλάνια κατ' ἔτος πρὸς ἕτερον δεύτερον βοηθόν, τὸν δυνάμενον νὰ διδάσκῃ τὰ τῆς κυκλοπαιδείας μαθήματα τοὺς μαθητάς, εἴτε τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ . . . . . * , ἱκανὸν ὑπάρχοντα πρὸς τὴν τοιαύτην εἰσήγησιν, εἴτε ἄλλον, ὃν ἂν ἐθελήσῃ λαμβάνειν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ ὁ διδάσκαλος κὺρ Γαβριὴλ, ὅπως διαμεριζομένου τοῦ κόπου ἐλευθερώτερον ἐκτελῆται καὶ ἐντελέστερον τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ προκοπὴ τῶν μαθητῶν πληρεστέρα γένηται· ἥτις διάταξις τοῦ ἄρχοντος ἐζητήθη προσεπικυρωθῆναι καὶ παρ' ἡμῶν Πατριαρχικῷ καὶ Συνοδικῷ γράμματι. Τούτου χάριν γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς κτλ. ἵνα τὸ διορισθὲν αὐτὸ καὶ διαταχθὲν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος κυρίτζη Μανωλάκη καὶ ἐξουσιαστοῦ τοῦ αὐτοῦ φροντιστηρίου περὶ τοῦ σιτηρεσίου τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ ὃν αὐτὸς ἐκλέξηται βοηθοῦ, ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμεταθέτως καὶ ἀπαραλλάκτως, μηδενὸς τοῦ λοιποῦ ἔχοντος ἄδειαν διασεῖσαι αὐτὸ κἂν μικρόν. Ἀλλ' ὁ μὲν διδάσκαλος κὺρ Γαβριὴλ λαμβάνῃ σῶον καὶ ἀνελλιπὲς τὸ ἐτήσιον αὐτοῦ, ἤγουν τὰ . . . . ἀσλάνια, ὁ δὲ μετ' αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ βοηθὸς προσκαλούμενος λαμβάνῃ ἐξόχως τὰ ἀνὰ εἴκοσιν ἀσλάνια κατ' ἔτος, χωρίς τινος λογοπραγίας καὶ προφάσεως. Ὅς δ' ἂν κακοβούλως κινούμενος διανοηθῇ ἔργῳ ἢ λόγῳ ἀντιπεῖν ἢ ἀντιπράξασθαι τῇ περὶ τοῦ σιτηρεσίου τούτου διατάξει τοῦ ἄρχοντος καὶ σκάνδαλον προξενήσῃ ὁποιονοῦν, ἀφωρισμένος κτλ. Οὕτω γενέσθω καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως.

Σημ. Μετεγράφη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1α πατριαρχικοῦ κώδικος τοῦ Φωτίου Κυπρίου (ὡς τιτλοφορεῖται) σελ. 250 καὶ αὐθεντικῶς νῦν πρῶτον ἀποδείκνυσιν ἀληθῆ τὴν εἴδησιν τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν, τοῦ Μαθᾶ καὶ ἄλλων ὅτι ὁ ἐκ Καστορίας Μανωλάκης ἵδρυσε *καὶ ἐν Χίῳ* Ἑλληνικὴν Σχολήν. Τὸ ἔγγραφον τυγχάνει ἀληθὲς εὕρημα· ἀτυχῶς οὐδεμίαν φέρει χρονολογίαν δυναμένην νὰ ὁρίσῃ καὶ τὸν ἐκδόντα αὐτὸ οἰκουμενικὸν Πατριάρχην· τὸ λεγόμενον ὅμως περὶ τοῦ Χίου ἱεροκήρυκος Γαβριήλ, ὅτι «*τῇ τοῦ πατριάρχου ἐπιταγῇ ὑπηρέτησεν ὡς ἱεροκῆρυξ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καιρὸν ἱκανόν*», ἐξυπονοοῦν κατ' ἀνάγκην *μακρὰν* καὶ *διαρκῆ* πατριαρχείαν, ἀναφέρεται ἴσως εἰς Παρθένιον τὸν Δ'. ἐπὶ πενταετίαν ὅλην ἀπὸ τοῦ 1657 μέχρι τοῦ 1662 τὸ πρῶτον πατριαρχεύσαντα. Προσθετέον δὲ ὅτι τοῦ Παρθενίου Δ' προκάτοχος ἦν Παρθένιος Γ' ὁ ἀπὸ Χίου (1656—57), ὅστις συμπαθῶν τῇ νήσῳ, τῇ καὶ πατρίδι ἴτως, θὰ προέτρεψε πάντως τὸν τοῦ Γένους εὐεργέτην εἰς τὴν τοῦ φροντιστηρίου σύστασιν. Ἀλλ' ἡ τούτου ἐξακρίβωσις καὶ τῆς χρονολογίας ὁ ὁρισμὸς ἔστω ἔργον τῶν τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου Χίου σὺν Θεῷ καταρτισόντων.

Ἀριθμὸς 2.

Συστατικὸν φροντιστηρίου ἐν Πάτμῳ ἀνεγερθέντος παρὰ τοῦ μακαρίτου Μανωλάκη Κουρτζήμπαση καὶ διορισμὸς περὶ τῆς κατὰ διαδοχὴν ἐπιστασίας αὐτοῦ.

Τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν τὰ κατὰ Θεὸν φιλεργήματα, καὶ τούτων μάλιστα ὅσα τῇ τοῦ ἡμετέρου γένους ὠφελείᾳ συνεργεῖ καὶ συμπράττεται, ἀποδοχῆς ἁπάσης καὶ συστάσεως ὄντα ἐπάξια, οὐ μόνον ἐνάρξεως ἀγαθῆς καὶ τῆς πρώτης εἰς τὸ εἶναι προόδου παρὰ τῶν συστησαμένων αὐτὰ φιλοθέων

* κενὰ ἐν τῷ κώδικι.

ἀνδρῶν χρήζουσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐς τοὐπιὸν ἀσφαλείας, διαμονῆς τε καὶ συντηρήσεως ἔμφρονι προνοίας λογισμῷ ἀναγκαίως ἐπιδέονται, καὶ συντηρητικοῖς τρόποις καὶ ἐπιτηδεύμασι τὸ διαιωνίζειν καὶ τῇ τοῦ χρόνου παρατάσει συμπαρεκτείνεσθαι πορίζονται· ταύτῃ τοι καὶ ὅσοι ποτὲ φιλευσεβεῖς καὶ φιλόθεοι ζήλῳ θείῳ καὶ διεγηγερμένῃ πρὸς τὰ καλὰ διανοίᾳ ἀγαθοῦ τινος ἔργου καὶ πράγματος ἤρξαντο καὶ Θεοῦ εὐδοκοῦντος εἰς πέρας αὐτὸ δεξιὸν ἤγαγον προνοοῦνται νουνεχόντως εὖ μάλα καὶ τρόπους συνεκτικοὺς ἐξευρεῖν τῆς ἐκείνου διαδοχῆς καὶ τῆς εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον ἀσφαλοῦς καὶ βεβαίας διαμονῆς τε καὶ παρατάσεως, κἀντεῦθεν φέροντες τὸ τοιοῦτον τῇ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικῇ περιωπῇ καὶ μεγαλειότητι προσανατίθενται καὶ τῇ ταύτης ὑπεροχικῇ ἀξίᾳ τε καὶ δυνάμει κατοχυροῦσι καὶ κατασφαλίζονται ἐπὶ τῷ διαμένειν ἐσαεὶ ἀμετάθετον καὶ ἀμετακίνητον καὶ παρ' ἡστινοσοῦν ἀντικειμένης ἐπηρείας ἀνάλωτον. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ τιμιώτατος καὶ χρησιμώτατος ἐν ἄρχουσι κυρίτζη-Μανολάκης Κ̔ουρτζήμπασις, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, φιλοθέῳ καὶ φιλαρέτῳ γνώμῃ καὶ προαιρέσει κεκινημένος καὶ ζῆλον ἔχων ἐγκάρδιον εἰς τὴν τοῦ ἡμετέρου γένους προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν καὶ τὸ θεοδώρητον τῆς παιδείας χρῆμα ὑπερβαλλόντως τιμῶν, τό γε εἰς αὐτὸν ἧκον τῆς συστάσεως καὶ αὐξήσεως αὐτοῦ εὖ μάλα ἐφρόντισε, καὶ καταλαβὼν τὸ πρὸ χρόνων οὐκ ὀλίγων θείῳ ἐλέει συγχροτηθὲν ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ φροντιστήριον τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἔνδον τῆς Ἀποκαλύψεως πλήθει μὲν μαθητῶν καὶ συντόνῳ σπουδῇ, διδασκαλίᾳ τε μαθήσεως εὖ καλῶς ἔχον καὶ εὐθηνούμενον, τὴν οἴκησιν δὲ οὐκ ἐξαρκοῦσαν ἔχον πρὸς τὴν τῶν μαθητευομένων ἀνάπαυσιν, ἱκανῶν συνελθόντων ἐκ τῶν πέριξ νήσων καὶ ἀλλαχόθεν παιδεύσεως ἔρωτι, οἴκοθεν ὁρμηθεὶς δι' ἔμφυτον καλοκἀγαθίαν, ἀνήγειρε καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκ βάθρων ἰδίοις δαπανήμασιν ἕτερον σχολεῖον οὐ μακρὰν ἀπέχον τῆς ρηθείσης Ἀποκαλύψεως ἱκανόν καὶ εὐμέγεθες πρὸς τὴν τῶν μαθητευομένων μετ' ἀναπαύσεως οἴκησιν καὶ ἡσύχιον σπουδήν, δειμάμενος ἐν αὐτῷ κελλία καὶ καταλύματα ἱκανά καὶ εὐρύχωρα καὶ περιοχὴν ἐξαρκοῦσαν, καὶ μετὰ τὸ συντελέσαι τὴν οἰκοδομὴν καὶ προσηλῶσαι αὐτῇ καὶ ἀφιερώματα διὰ τὴν τῶν μαθητευομένων ζωοτροφίαν τε καὶ κυβέρνησιν, πρόνοιαν ἔμφρονα πεποιημένος σώζεσθαι ταύτην διηνεκῶς, διώρισε καὶ διετάξατο ἔχειν τὴν ἐπιστασίαν τοῦ οἰκοδομηθέντος τούτου φροντιστηρίου σὺν πάσῃ τῇ περιοχῇ καὶ τοῖς προσηλωθεῖσιν ἀφιερώμασιν τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον τοῦ αὐτοῦ φροντιστηρίου ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Μακάριον ἐφ' ὅρου τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ μετὰ ἀποβίωσιν τῆς αὐτοῦ σοφολογιότητος μεταβαίνειν τὴν αὐτὴν ἐπιστασίαν εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ λογιώτατον κὺρ Γεράσιμον, καὶ ᾧτινι ἀμφοῖν συμβῇ προτελευτῆσαι ἔχειν τὴν ἐπιστασίαν τὸν ἐν τοῖς ζῶσι περιλειπόμενον, καὶ τὸν ἐπιζήσαντα ἐξ αὐτῶν ἔχοντα τὴν τοῦ φροντιστηρίου ἐπιστασίαν ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ, ἔχειν προσέτι καὶ ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν καθιστᾶν καὶ ἀφιέναι καὶ διορίζειν μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν ὃν ἂν δοκιμάσῃ καὶ κρίνῃ εἰς διαδοχὴν τῆς ἐπιστασίας ταύτης ἄξιον καὶ πρόσφορον, καὶ τὸν διορισθέντα ὑπ' αὐτῶν διάδοχον ἔχειν τὴν ἐπιστασίαν ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάτως παρ' οὐδενὸς ἐνοχλούμενον καὶ ἐπηρεαζόμενον. Τοιαύτης οὖν οὔσης τῆς ἰδιοθελοῦς διατάξεως τοῦ ρηθέντος κτήτορος τοῦ φροντιστηρίου τούτου ἄρχοντος κυρίτζη Μανολάκη περὶ τῆς ἐπιστασίας αὐτοῦ καὶ τῆς κατ' ἐκείνην διαδοχῆς κατὰ τὸν ἐκτεθέντα τρόπον καὶ προσδιορισμόν, δεῆσαν ἐπιβεβαιωθῆναι αὐτὴν καὶ καταχυρωθῆναι καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ γράμματος αἰτήσει καὶ ἀξιώσει τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος εἰς μείζονα τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀπαράτρεπτον τὴν σύστασιν, γράφοντας διὰ τοῦ παρόντος ἀποφαινόμεθα, ἵνα τὴν ἐπιστασίαν τοῦ νεωστὶ ἀνεγερθέντος ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ φροντιστηρίου ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος τιμιωτάτου ἄρχοντος κυρίτζη Μανολάκη σὺν πάσῃ τῇ περιοχῇ αὐτοῦ καὶ τοῖς προσηλωθεῖσιν αὐτῷ ἀφιερώμασι, τό γε νῦν μὲν ἔχον, ἔχῃ προηγουμένως ὁ ρηθεὶς σοφολογιώτατος διδάσκαλος κὺρ Μακάριος καὶ μετ' ἐκεῖνον ὁ ὑπ' αὐτοῦ καταστὰς διάδοχος κὺρ Γεράσιμος, καὶ ᾧτινι ἀμφοῖν συμβῇ προτελευτῆσαι ἔχειν τὴν διαδοχὴν τὸν ἐπιζήσαντα, κἀκεῖνος αὖθις ἔχῃ ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν τελείαν καθιστᾶν καὶ διορίζειν ὃν ἂν δοκιμάσῃ ἄξιον εἰς διαδοχὴν μετὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀποβίωσιν, καὶ τὸν διορισθέντα τούτου διάδοχον ἔχειν ἀναφαιρέτως τὴν ἐπιστασίαν τοῦ φροντιστηρίου παρ' οὐδενὸς ἐνοχλούμενον. Ὅς δ' αὖθις καὶ ὁποῖος τολμήσῃ ἀπεναντίας κινηθῆναι τῇ διατάξει ταύτῃ τοῦ εἰρημένου κτήτορος καὶ θελήσῃ ἁρπάσαι βίᾳ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ νεωστὶ οἰκοδομηθέντος τούτου φροντιστηρίου καὶ ἐνοχλῆσαι ἢ τῷ ρηθέντι σοφολογιωτάτῳ διδασκάλῳ κὺρ Μακαρίῳ ἢ τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ κὺρ Γερασίμῳ καὶ τῷ ὑπ' αὐτῶν κατασταθησομένῳ εἰς τὴν διαδοχὴν ταύτην καὶ ἀνατρέψαι καὶ παρασαλεῦσαι ποσῶς τὰ ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς διορισθέντα, ἀφωρισμένος κτλ. ,αχξθ'

Σημ· Μετεγράφη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ.2α Κώδικος τοῦ Κριτίου μετὰ τῆς εὐκρινῶς γεγραμμένης χρονολογίας ,αχξθ', ἣν βέβηλος χεὶρ (ἀνεξαρτήτως τῆς ἀκριβείας ἢ ὀρθότητος αὐτῆς) ἐκάλυψεν ἐν τῷ κώδικι καὶ ἐξηφάνισε δι' ἰοχρόου μελάνης, ἀλλ' ἥτις βοηθείᾳ χημικοῦ ὑγροῦ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Ἄννα Σόλωνος Ἀθανασιάδου, τὸ γένος Φραντζέσκου ἐκ Φερήκιοϊ, ὑπήκοος ὀθωμανίς, τέως μὲν κάτοικος Διπλοκιονίου, νῦν δὲ ἀγνώστου καὶ ἐπαγγέλματος, ἵνα τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας, μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς (ἀρθμ. 31) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ἐπὶ διαζεύξει ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Σόλωνος Ἀθανασιάδου ξυλουργοῦ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ὑπηκόου ὀθωμανοῦ. Προσεπιδηλοῦται δὲ αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Π)χείοις, τῇ 20 ἰανουαρίου 1900.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Χαλδείας **Γερβάσιος**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

. . . . . .

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 4909 καὶ ἀπὸ Ἰουνίου 1899 τῇ 28 δὲ Αὐγούστου πρωτοκολληθεῖσαν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἑλένης Πέτρου Σανσάρογλου, θυγατρὸς Ἰωάννου Μερκουρίου, λιθοξόου ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλυτέον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Πέτρου Ἀβραὰμ Σανσάρογλου,

Διατάσσει τὴν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ἀνατολῆς» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς καὶ ἑτέρων ἑκατὸν εἴκοσιν ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως, καὶ

Ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, ἔτι δὲ καὶ τῶν διαζευκτηρίκν ἐγγράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑξακόσια ὀγδοήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 683), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Χαλδείας **Γερβάσιος.** 1

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Μιχαὴλ Γεροντάρης, ἐργατικός, ὑπήκοος Ἕλλην, ἐκ τῆς νήσου Σερίφου, τέως μὲν κάτοικος Κων]πόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας Μιχαὴλ Γεροντάρη, θυγατρὸς Ἰωάννου Ραβιόλου, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου Ἑλληνίδος καὶ κατοίκου Κων]πόλεως ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὴν ἐνορίαν Χριστοῦ. Προσεπιδηλοῦται δ αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Πρόεδρος 2

(ὑπογρ.)† **Ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογρ.) **Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 8**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† **Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† **Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† **Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπιστήμην τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν πολιτισμόν — Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἐκλογὴ Μυριοφύτου.*—Τῆς ἐπισκοπῆς Μυριοφύτου κενωθείσης ἕνεκα τῆς παύσεως τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς, ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἡρακλείας Ἱερώνυμος, κυριάρχης τῆς ἐπισκοπῆς, ᾐτήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἐκλογὴν νέου ἐπισκόπου ὑποδείξας ὡς ὑποψήφιον τὸν πανοσιολ. ἀρχιμ. Σμάραγδον, προϊστάμενον τοῦ ἐν Γαλατᾷ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν αἴτησιν προέβη εἰς ἐκλογὴν τοῦ ἐπισκόπου Μυριοφύτου. Προταθέντων λοιπὸν σὺν τῷ ὑποδειχθέντι καὶ δύο ἄλλων ὑποψηφίων, ὡς ἡ τάξις, ἤτοι τῶν πανοσιολ. ἀρχιμανδριτῶν Φιλοθέου Μιχαηλίδου, προϊσταμένου Τζιβαλίου καὶ Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδου, προϊσταμένου Μ. Ρεύματος, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἐξελέγη ἐπίσκοπος Μυριοφύτου ὁ ἀρχιμανδρίτης Σμάραγδος.

Ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος Μυριοφύτου κατελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα αὐθημερὸν ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ σέβη αὐτοῦ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα προαγωγῇ αὐτοῦ.

Τῇ Α. Θεοφιλίᾳ παραστάσῃ χθὲς ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἐγένετο τὸ εἰθισμένον Μήνυμα, καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

— *Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.* — Ἐπιστάντος τοῦ χρόνου, καθ' ὃν τέσσαρα ἐκ τῶν λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ.Ε.Μ.Συμβουλίου πρέπει νὰ ἀντικατασταθῶσι, συνῳδὰ τοῖς Γενικοῖς Ἐθνικοῖς Κανονισμοῖς, ὡς συμπληρώσαντα τὴν ἐν τῷ Συμβουλίῳ διετῆ αὐτῶν χρονικὴν περίοδον, ἀπελύθη ἡ σχετικὴ Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις πρὸς πάσας τὰς ἐνορίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔνθεν μὲν γνωστοποιοῦσα ὅτι ἡ πρὸς ἐκλογὴν τῶν εἰρημένων τεσσάρων νέων μελῶν τοῦ Συμβουλίου γενικὴ Ἐκλογικὴ συνέλευσις συγκροτηθήσεται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ Ε' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἤτοι τῇ 26ῃ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Μαρτίου, τῇ μεσημβρίᾳ ἀκριβῶς, ἔνθεν δὲ ἐντελλομένη ὅπως ἑκάστη ἐνορία συγκροτήσῃ τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν ἐκλογικὴν συνέλευσιν τῶν ἐνοριτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπικυρωθέντων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἐνοριακῶν ἐκλογικῶν Καταλόγων, καὶ προβῇ εἰς ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς, συμφώνως τῇ κατωτέρω δημοσιευομένῃ Πατριαρχικῇ ταύτῃ Ἀποδείξει.

Οἱ ἐκ τῶν ἀξιοτίμων συμβούλων ἀποχωροῦντές εἰσιν ἡ Α. Ε. ὁ Ἀνδρέας Κοπάση-εφέντης, ὁ Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος, ὁ Βασίλειος Δεσίρης καὶ ὁ Ἰωάννης Μαμόπουλος, ὃς τυγχάνει ἅμα καὶ αὖθις ἐκλέξιμος ὡς συμπληρώσας τὴν διετῆ περίοδον τοῦ Κ. Σισμάνογλου ἀποχωρήσαντος ἐν τῷ μέσῳ.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἀγομένων τῇ π. Τρίτῃ τῆς ἐπετηρίδος τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς τῶν σέρβων ἐθνικῆς ἑορτῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Σερβίας Νοβάκοβιτς τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ συγχαρητηρίους προσρήσεις διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰ. Δ. Ταντσλίδου.

—*Ἱερὰ Σύνοδος.*—Κατ' ἀμφοτέρας τὰς συνεδρίας αὐτῆς, Τρίτης καὶ Πέμπτης, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ

Σύνοδος ἐξηκολούθησε τὴν κατ' ἄρθρα συζήτησιν τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

—*Μητροπολίτης Ρόδου.*—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ρόδου Ἱερόθεος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἀφικνεῖται εἰς βασιλεύουσαν.

—*Ἀντεπίσκεψις.*—Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Παναγίου Τάφου ἅγιον Νεαπόλεως Ἀρσένιον.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῇ Τετάρτῃ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημῶν κληρικὸς ἄγγλος ἀνώτερος ἱερεὺς καθολικὸς τὸ θρήσκευμα, F. Cavendish D. D., ὡς καὶ ὁ Ernst Reinhardt, ἰδιαίτερος διδάσκαλος τῶν τέκνων τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας.

Χθὲς δὲ μετὰ μεσημβρίαν ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος, βουλευτὴς Μονεμβασίας, ἄλλοτε δὲ ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι, μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κ. Φραγκοπούλου.

Ὡσαύτως ἐπιστρέψαντες ἐξ ἁγίου Ὄρους ὅπου μετέβησαν πρὸ ἓξ περίπου μηνῶν φέροντες συστατικὴν τῆς Α. Θ. Π. οἱ κκ. Alfred Schmidtke προλύτης τῆς Θεολογίας καὶ Σωκράτης Κουγέας ἕλλην διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας πρὸς μελέτας ἁγιογραφικὰς ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. καὶ ὑπέβαλον τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἐκεῖ ὑποδοχῇ αὐτῶν.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τοῖς πανιερωτάτοις μητροπολίταις Βάρνης καὶ Κολωνίας ἄγουσι τῇ Τετάρτῃ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης εὐηρεστήθη ἵνα συγχαρῇ τηλεγραφικῶς.

— *Κήρυγμα τοῦ θείου Λόγου.* — Συμφώνως τῷ καταρτισθέντι προγράμματι τῶν κηρυξόντων τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ Μ. Τεσσαρακοστὴν κηρύξουσι τῇ μεθαύριον Α' κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τῆς Ὀρθοδοξίας· Ἐν τῷ Πατριαρχ. ναῷ, ὁ ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Παντολέοντος. — Ἐν Τσιβαλίῳ, ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Φιλόθεος Μηχαηλίδης. — Ἐν Φωτηρᾷ, ὁ ἱεροδ. Γρηγόριος Παπαδόπουλος.—Ἐν Ἓξ Μαρμάροις, ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μελέτιος Κοτρόζος.—Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἐκκλ. ἁγ. Κωνσταντίνου), ὁ ἱεροδ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης.—Ἐν Βλάγκᾳ, ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Ἀθανάσιος Λάσκαρις. — Ἐν Κοντοσκαλίῳ, (ἐκκλ. Ἐλπίδος), ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης. — Ἐν Κοντοσκαλίῳ (ἐκκλ. ἁγίας Κυριακῆς), ὁ ἀρχιμ. Καλλίνικος Δελικάνης. — Ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. Χριστοῦ), ὁ ἀρχιερ. προϊστάμενος Συνάδων Εὐγένιος. — Ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. ἁγ. Νικολάου), ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος. — Ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. ἁγ. Ἰωάννου), ὁ ἐψηφισμένος Μυριοφύτου Σμάραγδος Χ'' Εὐσταθίου. — Ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. Παναγίας), ὁ ἱερατ. προϊστάμενος Αἰμυλιανὸς Δάγκουλας.— Ἐν Σταυροδρομίῳ (ἐκκλ. Παναγίας), ὁ ἀρχιμ. Γρ. Κωνσταντινίδης. — Ἐν Ταταούλοις, ὁ ἀρχιερ. προϊστάμενος Παμφίλου Μελισσηνός. — Ἐν Φερίκιοϊ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Νικηφόρος.— Ἐν Μ. Ρεύματι ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μιχαὴλ Τρικυμφυλλίδης. —Ἐν Βαφεοχωρίῳ, ὁ ἱεροδ. Σπυρίδων Βλάχος.— Ἐν Νεοχωρίῳ (ἐκκλ. Παναγίας), ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Παναγιώτης.

Ἐκκλησία Ἑλλάδος.

Ἐγκατάστασις ἐπισκόπων εἰς τὰς νέας ἐπισκοπικὰς ἕδρας.—Διὰ Β. Διατάγματος πρὸς πνευματικὴν ἐπιστασίαν καὶ διεύθυνσιν τῶν Ἐπισκοπῶν Λαρίσσης καὶ Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος ἐγκαθιστῶνται ἐν αὐταῖς οἱ θεοφιλέστ. ἐπίσκοποι τέως Πλαταμῶνος καὶ Θαυμακοῦ Ἀμβρόσιος καὶ Μισαήλ, ὧν αἱ ἐπισκοπαὶ συνεχωνεύθησαν ἐκείνου μὲν πρὸς τὴν τῆς Λαρίσσης, τούτου δὲ πρὸς τὴν τῆς Φθιώτιδος καὶ ἐν μέρει πρὸς τὴν τοῦ Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος. Κατὰ ταῦτα ὁ μὲν τέως Πλαταμῶνος θὰ ἦνε καὶ τιτλοφορῆται ἐφεξῆς Ἐπίσκοπος Λαρίσσης, Φαρσάλων καὶ Πλαταμῶνος, ὁ δὲ τέως Θαυμακοῦ ἐπίσκοπος Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις περὶ ἐκλογῆς Συμβούλων.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἀριθ. πρωτοκ. 1435

. . . . . *προϊστάμενε, τιμιώτατοι ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐνορίας . . . . . τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπιστάσης τῆς καταλλήλου ἐποχῆς, καθ' ἣν, συμφώνως τοῖς Γενικοῖς Κανονισμοῖς τὰ συμπληρώσαντα τὴν διετῆ αὐτῶν περίοδον τέσσαρα μέλη τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἀντικαθίστανται διὰ τῆς ἐκλογῆς ἰσαρίθμων νέων μελῶν, προαγόμεθα διὰ τοῦ ἡμετέρου τοῦδε εὐχετικοῦ πατριαρχικοῦ Γράμματος ἀνακοινώσασθαι ὑμῖν ὅτι ἡ πρὸς ἐκλογὴν τῶν τεσσάρων νέων μελῶν τοῦ Συμβουλίου γενικὴ ἐκλογικὴ Συνελευσις συγκροτηθήσεται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ Ε' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, 26ῃ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Μαρτίου, τὴν ὥραν τῆς μεσημβρίας ἀκριβῶς. Ἐπειδὴ τοίνυν τῆς γενικῆς ταύτης Συνελεύσεως μετέχουσιν, ὡς γνωστόν, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐνοριῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγιω-*

τάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐντελλόμεθα πατρικῶς ἵνα, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, συγκροτηθῇ ἐν ἑκάστῃ ἐνορίᾳ τῇ προσεχεῖ Β΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἐνοριακὴ ἐκλογικὴ συνέλευσις πρὸς ἐκλογὴν των ἐνοριακῶν ἀντιπροσώπων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νέων ἐκλογικῶν Καταλόγων καὶ τοῦ ἀναθεωρηθέντος ἐκλογικοῦ Κανονισμοῦ. Ὅθεν προτρεπόμεθα καὶ παραγγέλλομεν πάντας ὑμᾶς τοὺς εὐσεβεῖς κατοίκους τῆς ἐνορίας ταύτης ὅπως προθυμηθῆτε εἰς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ, καθ' ὅν, οἱ μὲν ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊστάμενοι ὀφείλουσιν ἐγκαίρως συγκαλέσαι διὰ προσκλητηρίων τοὺς ἐν τοῖς ἐκλογικοῖς καταλόγοις ἐγγεγραμμένους ἐνορίτας εἰς γενικὴν συνέλευσιν συνεδριάσουσαν τῇ Β΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, οἱ δὲ ἐκλογεῖς συνερχόμενοι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὀφείλουσι προβῆναι ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τάξει εἰς τὴν ἐκλογὴν . . . . ἀντιπροσώπων τῆς ἐνορίας ταύτης, οἵτινες συνερχόμενοι μετὰ ταῦτα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τ . . ἐνορ . . . . . ὑπὸ τὴν προεδρείαν πατριαρχικοῦ ἐξάρχου, καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν ὁρισθησομένην ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, ἐκλέξουσ . . . κοιν . . . ἀντιπροσωπ . . . διὰ τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Γενικὴν Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν. Ταῦτα τοίνυν ἀνακοινούμενοι πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι κατοίκοις τῆς ἐνορίας ταύτης, καὶ τὰς πατρικὰς ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐγκαρδίως ἀπονέμοντες, προτρεπόμεθα πάντας ὑμᾶς, ἀξιοχρέῳ ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ, ὅπως ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ἐνοριακοῦ τούτου καθήκοντος καὶ δικαιώματος, τηρήσητε πιστῶς τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ νόμου, φυλάττοντες ἐν ταῖς συγκροτηθησομέναις συνελεύσεσι τὴν ἁρμόζουσαν τοῖς χριστιανοῖς τάξιν καὶ εὐπρέπειαν, ἐπισπώμενοι δέ, διὰ τῆς σεμνῆς ὑμῶν καὶ φιλησύχου πολιτείας, τὸν κοινὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. ,αϡ΄.

ΕΝ ΜΗΝΙ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΩι ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ΙΓ΄.

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ*

Δ΄.

Καὶ οὕτω λοιπὸν διακεκριμένη χριστιανικὴ ἐπιστήμη, χριστιανικὴ πολιτικὴ καὶ χριστιανικὸς πολιτισμὸς δὲν ὑπάρχουσιν, ὑπάρχει δὲ μόνον *χριστιανικὴ Ἐκκλησία*, ἥτις προετοιμάζει τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις· καὶ δὲν ἔσχεν ἢ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ λοιπὸν ὁ χριστιανισμὸς ἐπίδρασίν τινα ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου βίου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς τύχης αὐτῶν; καὶ ἔμεινε λοιπὸν ξένη ὅλως πρὸς τὴν γῆν ἡ εἰς τὴν γῆν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κάθοδος τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ;

Βεβαίως ὄχι· ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐπίδρασιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ σημασίαν αὐτοῦ πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν ἀλλαχοῦ.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς χαρακτηρίζων τὸν τρόπον τῆς ἐπιδράσεως τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, παρέβαλεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς ζύμης, ἥτις καίπερ μικρὰ οὖσα ζημοῖ ὅμως ὅλον τὸ φύραμα (Ματθ. 13, 33)· Τὴν παρομοίωσιν ταύτην καὶ ἡμεῖς εὐκαίρως νῦν μεταχειριζόμενοι λέγομεν ὅτι ὅπως τὸ φύραμα κατὰ τὴν ζύμωσιν δὲν ἀποβάλλει οὔτε τὸ χρῶμα, οὔτε τὸ βάρος, οὔτε τὰς θρεπτικὰς ἰδιότητας, ἀλλὰ μόνον ἡ γεῦσις αὐτοῦ ὀλίγον μεταβάλλεται κατὰ τρόπον δυσκόλως ὑποκείμενον εἰς εὐκρινῆ ἀντίληψιν, οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐπενέργειαν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας δὲν ἀλλάσσει τὴν συνήθη φορὰν τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς βίου, ἀλλ' ἵνα μεταχειρισθῶμεν καὶ πάλιν γραφικὴν ῥῆσιν, καθὼς ἐγίνετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅτε ἄνθρωποι «ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐξεγαμίζοντο» οὕτω θὰ συμβαίνῃ « καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας αὐτοῦ (Λουκ. 17, 27). Παρ' ὅλην δηλ. τὴν μεγάλην ἐσωτερικὴν ἀνατροπὴν, ἣν εἰσήνεγκεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἐμφάνισις τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις τοῦ κόσμου παρέμεινεν ἡ αὐτή. Διότι τὸ μέρος τῆς ἐπιδράσεως τῆς θρησκείας τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων κεῖται οὐχὶ ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς ἐκφάνσεσι, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς ἀν-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 60—62 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

θρωπίνης ψυχῆς, διὸ καὶ ἐλέχθη διὰ στόματος τοῦ Κυρίου ὅτι «οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως» (Λουκ. 17, 20), δηλ) κατὰ τρόπον ἀντιπίπτοντα καὶ μὴ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν συνήθη φορὰν τῆς ζωῆς καὶ ἀποβαίνοντα διὰ τοῦτο εὐδιάκριτον.

Ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν δύο ὄψεις αὐτῆς. Καὶ κατὰ τὴν μίαν μὲν ἐξ αὐτῶν ἄνθρωπος συμμετέχει τῆς ἐν γένει ἀνθρωπίνης ζωῆς κατέχων θέσιν τινὰ κοινωνικὴν καὶ συνεργαζόμενος μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων· ἡ δὲ ἑτέρα ὄψις εἶνε χώρα ἀπρόσιτος καὶ ἀδιαπέραστος ὑπὸ ξένου βλέμματος, εἰς μόνον δὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῆς γνωστή. «Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ» (Α' Κορ. 2, 11); Ἐν τῇ μυστηριώδει ταύτῃ σφαίρᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἐγκαθιδρύεται ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια· ἐν αὐτῇ αὐξάνει, ὡριμάζει καὶ φέρει τοὺς καρποὺς αὐτῆς ἐν καιρῷ. «Καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν (ἡ χριστιανικὴ), γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ» (Κολ.3, 3—4.) «Ἡ ζωὴ αὕτη ἡ ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ κεκρυμμένη μένει ἀόρατος ὑπὸ τῶν πέριξ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι δὲν βλέπουσιν αὐτὴν, διότι τελεῖται ἐν τῷ πνεύματι καὶ τῇ καρδίᾳ. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος καίτοι «ἀνακρίνει πάντα», ἀκριβῶς ὅμως καθορίζει μόνον ἂν εἶνέ τις τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνίοτε ἐν τίνι βαθμίδι ἵσταται, τὴν διεξαγωγὴν δὲ αὐτὴν καὶ τὴν κίνησιν τῆς ζωῆς ταύτης,καθὼς καὶ τὴν ἔναρξιν καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς δὲν βλέπει. Δὲν βλέπει τὸ ὅλον οὐδὲ ὁ κοινωνήσας τῆς ζωῆς ταύτης» Ἐπίσκοπος Θεοφάνης. Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Κολ. Ἐπιστ. σελ. 164.). «Ὁ ψυχικὸς οἶκος, λέγει καὶ ὁ Μητροπολίτης Φιλάρετος, οἰκοδομεῖται καθώς ποτε κατὰ τὴν διήγησιν ἀνηγέρθη ὁ ναὸς τῆς Λαύρας τοῦ Κιέβου· ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθουν αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκοδομῆς, ἐξεῖχεν οὗτος ὀλίγον τῆς γῆς, ἀνεφάνη δὲ ὁλόκληρος, ὅτε συνεπληρώθη ἡ ὅλη οἰκοδομὴ» (Ἀπομνημονεύματα Ἐβρέϊνωφ περὶ τοῦ Μ. Μόσχας Φιλαρέτου, σελ. 35).

Ἡ σπαρεῖσα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ κατακυριεύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ καὶ κατευθύνει τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς σωτηρίας. Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸ φαινόμενον μένει καὶ πάλιν ὁποῖος ἦτο· μένει καὶ πάλιν μάταιος καὶ ἄπληστος ἐν τῇ ἐξωτερικῇ δράσει αὐτοῦ, ἁμαρτωλὸς καὶ ἐμπαθής, ὡς καὶ πρότερον. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἄπληστος αὐτοῦ τάσις οὔτε ἡ ἐμπάθεια καταπνίγουσι πλέον ὁλόκληρον τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ὕπαρξιν. Καὶ ἐν τῷ ἀνεμοστροβίλῳ τῆς βιωτικῆς ματαιότητος καὶ κατὰ τὰς θυελλώδεις κυμάνσεις τῶν παθῶν τὸν ἄνθρωπον ἀκολουθεῖ διαρκῶς ἡ συναίσθησις ὅτι ἡ τοιαύτη φορὰ τῆς ζωῆς δὲν εἶνε ἡ κανονικὴ καὶ ἡ ἀληθής,καὶ ὅτι πρέπει νὰ πορευθῇ ἄλλην ὁδὸν διορθῶν τὸν βίον αὐτοῦ. Εἶνε αὕτη ἡ πρώτη καὶ σπουδαιοτάτη στιγμὴ τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς ζωῆς, καθ' ἣν ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου οἱονεὶ ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ «μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ» (Μάρ. 1, 15). Ἀλλ' ἐν τοῖς μέλεσι τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουσι διάφοροι ἡλικίαι πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ ρηθεῖσα στιγμὴ εἶνε ἡ ἡλικία τῆς χριστιανικῆς νηπιότητος. Ἱκανῶς πολλοὶ ἐκ τῶν πιστῶν παραμένουσι μέχρι θανάτου ἐν τοιαύτῃ πνευματικῇ νηπιακῇ καταστάσει, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἐπὶ τέλους δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν τοῦ Πατρὸς, ἐν ᾗ «μοναὶ πολλαί, εἰσιν» (Ἰω.14,2). Παρὰ τοῖς πλείστοις δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸ αἴσθημα τοῦτο τῆς μετανοίας ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐξάνει καὶ κραταιοῦται ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τέλος ἐξ ὁλοκλήρου κατακυριεύει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ τὰ αἰσθήματα. Καὶ οὕτως ἐμφανίζεται ἡ δίψα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. Πρὸς κατάπαυσιν τῆς δίψης ταύτης οὔτε ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ οὔτε ἐν ἑαυτῷ εὑρίσκει ὁ ἄνθρωπος τὰ ἀναγκαῖα μέσα· εὑρίσκει αὐτὰ ἐν μόνῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ. Μετὰ πίστεως δὲ εἰς τὴν σωτήριον δύναμιν τῶν μέσων τούτων καὶ ἐλπίδος εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ διέρχεται οὗτος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἐπίγειον αὐτοῦ ζωήν, προσδοκῶν τὴν ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Αἱ κύριαι φροντίδες καὶ σκέψεις αὐτοῦ ὡς χριστιανοῦ περιστρέφονται καθ' ὁλοκληρίαν περὶ τὸ ζήτημα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, οὐδὲ εὐκαιρεῖ νὰ σκεφθῇ περὶ ἀναμορφώσεως τοῦ κόσμου καὶ μεταβολῆς τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου, ἅπερ δι' αὐτὸν ὡς χριστιανὸν εἶνε σκέψεις ἄνευ σημασίας καὶ σπουδαιότητος διὰ τὸ ζήτημα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. «Ἡμεῖς, ὦ παῖδες, λέγει ὁ Μ. Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς τοὺς νέους παραινέσει, οὐδὲν εἶναι χρῆμα παντάπασι τὸν ἀνθρώπινον βίον ὑπολαμβάνομεν, οὔτ' ἀγαθόν τι νομίζομεν ὅλως οὔτ' ὀνομάζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῖν ἄχρι τούτου παρέχεται. Οὐ προγόνων περιφάνειαν, οὐκ ἰσχὺν σώματος, οὐ κάλλος, οὐ μέγεθος, οὐ τὰς παρὰ πάντων ἀνθρώπων

τιμάς, οὐ βατιλείαν αὐτήν, οὐχ ὅ,τι ἂν εἴποι τις τῶν ἀνθρωπίνων, μέγα, ἀλλ' οὐδὲ εὐχῆς ἄξιον κρίνομεν, ἢ τοὺς ἔχοντας ἀποβλέπομεν· ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον πρόϊμεν ταῖς ἐλπίσι καὶ πρὸς ἑτέρου βίου παρασκευὴν ἅπαντα πράττομεν. Ἃ μὲν οὖν ἂν συντελῇ πρὸς τοῦτο ἡμῖν, ἀγαπᾶν τε καὶ διώκειν παντὶ σθένει χρῆναί φαμεν· τὰ δ' οὐκ ἐξικνούμενα πρὸς ἐκεῖνον, ὡς οὐδενὸς ἄξια παρορᾶν».

Ἐὰν ἔκρινεν ἀναγκαῖον ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ μεταβάλῃ τὸν ἐξωτερικὸν βίον τῶν ἐθνῶν καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ συστήματα, θὰ ἔδιδε περὶ τούτων σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς ὁδηγίας ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, ὡς ἔδωκε τοιαύτας προκειμένου περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀναμορφώσεως καὶ ἀνακαινίσεως τῶν ἀνθρώπων. Διατάξεις ὅμως περὶ πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς διοργανώσεως ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ δὲν ὑπάρχουσι. Καὶ ἡ Ἐκκλησία δέ, ἐνῷ παρέχει εἰς τοὺς πιστοὺς τὰ μέσα πρὸς σωτηρίαν, οὐδὲν μέσον διατίθησι πρὸς τελειοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου. Τούτου ἕνεκα ὁ χριστιανός, ὅτον καὶ ἂν εἶνε ἰσχυρὰ ἡ πίστις αὐτοῦ καὶ μεγάλη ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, διαβιοῖ μέχρι θανάτου ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἐξωτερικὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς διεβίου ἡ ἀνθρωπότης καὶ πρὸ Χριστοῦ. Ἱκανὸν μέρος τῶν συνθηκῶν τούτων ἦτο καὶ εἶνε ξένον καὶ ἀλλότριον τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἄντρικρυς μάλιστα ἀντίθετον αὐτοῦ. Ἡ βία καὶ ἡ ἐκδίκησις, ἡ διαφθορὰ καὶ τὸ ψεῦδος κυριαρχοῦσι καὶ νῦν κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ζωήν, ὡς ἐκυριάρχουν καὶ πρὸ Χριστοῦ. Τοῦτο εἶνε συνέπεια τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐξαγοράσας τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἁμαρτίας ταύτης διὰ τὴν μέλλουσαν ζωήν, ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν φυσικῶν τούτων συνεπειῶν τοῦ πρώτου ἐκείνου ἁμαρτήματος, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἥμαρτε. Διὸ καὶ ἄχρι τοῦ νῦν δὲν ἐξέλιπε καὶ ἐκ τῶν πιστῶν ἡ κλίσις καὶ δὴ καὶ ἡ τάσις πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ὅπως δὲν ἀπηλλάγη καὶ τὸ σῶμα αὐτῶν τῆς ἐπηρείας τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῆς φθορᾶς[10].

(Ἕπεται συνέχεια).

10. «Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μόνον, γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους κατὰ τῶν ἀρνουμένων τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν μέλλουσαν ζωήν, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν . . . Τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω . . . Εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησε ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν» (Α΄ Κορ. 15, 16, 30—32).

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ἐκδιδόντος

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου Δ. Φ.

ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Περὶ τοῦ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας τελουμένου ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ μνημοσύνου.

Τὰς θεοφιλεῖς καὶ ἀξιαγάστους πράξεις καὶ κοινὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας, ὧντινων ἡ διενέργεια ὥρισται διηνεκὴς καὶ πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν ἀφορῶσα, καὶ τῶν κατ' ἀρχὰς ἐπινοησάντων καὶ διενεργησάντων αὐτάς, καὶ τῶν μετέπειτα διατρούντων καὶ ἀπαρεγχειρήτως ταύτας διενεργούντων οὐκ ἀπᾴδον καταστρωνύειν ἐν ἱεροῖς κώδιξι καὶ διὰ τῆς γραφῆς εἰς τὸν μετέπειτα παραπέμπειν χρόνον καὶ διάδηλα ποιεῖν καὶ τοῖς μὴ εἰδόσιν, ὅπως ἀναγινώσκουσι τὰ οὕτωσὶ κατὰ κοινὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν καθάπαξ ὁρισθέντα διενεργῶσιν αὐτὰ καὶ τηρῶσιν ἀπαραμείωτα, ἀπαραχάρακτά τε καὶ ἀπαρεγχείρητα. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου κὺρ Σωφρονίου ἀπεφάνθη συνοδικῶς ἐπιτελεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἔτος τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ τότε γινομένῳ κοινῷ ἱερῷ συλλειτούργῳ κοινὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν προκεκοιμημένων καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μεταστάντων μονὰς πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων, δίδοσθαι δὲ καὶ ἀφιεροῦσθαι ἕνεκα τούτου τοῦ μνημοσύνου παρ' ἑκάστου τῶν τελευτησάντων ἀρχιερέων μίαν παρρησίαν ἄφθονον καὶ πλουσιοπάροχον, καὶ τὰ ἐκ τούτων συναγόμενα οἰκονομεῖσθαι καὶ διοικεῖσθαι, καθ' ἃ διαλαμβάνει τὸ κατωτέρω καταστρωνύμενον σιγίλλιον ἐν μεμβράναις γράμμα· διὰ τοῦτο ἐπιταγῇ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότου, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γαβριὴλ, ἐγένετο ὁ παρὼν κῶδιξ ἐν ᾧ ἔχουσι καταγραφῆναι τά τε συναχθέντα μέχρι τοῦδε καὶ τὰ εἰς τὸ ἑξῆς συναχθησόμενα· ἔνεστιν οὖν τοῖς βουλομένοις καὶ τοῖς ἐπιστάταις τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς ἔργου διαγινώσκειν τὸν τρόπον τῆς οἰκονομίας ἀναγινώσκουσι τὸ ἐν τῷ παρόντι κώδικι καταστρωθὲν σιγίλλιον γράμμα κατὰ τὸ ἤδη τρέχον, ἀφ' ἔτος σωτήριον.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου σιγιλλίου γράμματος.

† Σωφρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἄτοπον ἄρα καὶ μομφῆς οὐ τῆς τυχούσης ἄξιον περὶ μὲν σωμάτων φθορᾷ ὑποκειμένων τε καὶ ῥεόντων καὶ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη διαλυομένων (κατὰ

τὸ γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ) πλείστην ὅσην καταβάλλειν ἡμᾶς τὴν φροντίδα καὶ μέριμναν καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν τούτων καλὴν ἀποκατάστασίν τε καὶ ὡραιότητα καὶ καλλωπισμόν, εὐπρέπειάν τε καὶ ἄνεσιν· περὶ δὲ ψυχῶν ἄλλων οὕτως ἀμελῶς διακεῖσθαι καὶ μηδὲ ἱκεσίας προσφέρειν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων ἀπὸ τοῦ ᾅδου ἀπαλλαγῆς καὶ ἀπολυτρώσεως, ὄντινων χωριζομένων ἀπὸ τῶν σωμάτων τρεῖς εἶναι τὰς τάξεις, οὐ μὴν δὲ καὶ τοὺς τόπους ἄπαγε! (ὡς οἱ κακόφρονες λέγουσι) δοξάζει καὶ φρονεῖ καὶ πιστεύει ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ ἁγία ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ὡςμάλα ὀρθῶς τε καὶ εὐσεβῶς· αἱ μὲν γὰρ ψυχαὶ αἱ τὰ ἀγαθὰ καὶ θεάρεστα ποιήσασαι ἐν τῷ παρόντι βίῳ καὶ ὅσα αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ νόμος τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουσιν ἀπέρχονται μὲν χωρισθεῖσαι ἀπὸ τῶν σωμάτων εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, μερικὴν δὲ τὴν εὐφροσύνην καὶ ἀπόλαυσιν ἔχουσιν, ὡς φησὶν ὁ πάμμεγας Ἀθανάσιος, καὶ οὐ τελείαν· αἱ γὰρ τῶν ἁγίων λέγει ψυχαί ἔχουσιν εὐφροσύνην καὶ ἔστιν αὕτη μερικὴ ἀπόλαυσις, ὥσπερ καὶ ἡ λύπη, ἣν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἔχουσι, μερικὴ κόλασις μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς δευτέρας ἐκείνης καὶ φρικτῆς παρουσίας, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀβραὰμ ἀγωνιάσει· αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος καὶ οὐρανοφάντωρ φησὶ Βασίλειος· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον, λέγει, πρὸς πρόσωπον καὶ ἡ τελεία ἐπίγνωσις τῆς τοῦ Θεοῦ ἀκαταλήπτου τελειότητος ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τοῖς ἀξίοις ἀποδοθῆναι ἐπήγγελται· νῦν δὲ κἂν Παῦλος τις ᾖ, κἂν Πέτρος, βλέπει μὲν ἀληθῶς καὶ οὐ φαντάζεται, οὐδὲ πλανᾶται, δι' ἐσόπτρου δὲ ὁ μὲν βλέπει καὶ ἐν αἰνίγματι καὶ τὸ ἐκ μέρους νῦν εὐχαρίστως ἐκδέχεται μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, ὅτε λήψεται ἕκαστος κατὰ τἃ ἔργα αὐτοῦ συνῳδὰ τῷ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ ἀναβάντι ἀποστόλῳ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ ἀποφαινομένῳ καὶ λέγοντι, ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δ' ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ· αἱ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχαὶ τῶν μὴ μετανοησάντων ἐν ὅλῳ τῷ διαστήματι τῆς πολυωδύνου ταύτης καὶ προσκαίρου ζωῆς χωριζόμεναι ἀπὸ τῶν σωμάτων, ἀπέρχονται μὲν ἐν τῷ ᾅδῃ, μερικὴν δ' ἔχουσι κόλασιν μέχρι τῆς δευτέρας ἐκείνης καὶ φρικτῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἐν τῷ κατὰ προδοσίας λόγῳ λέγοντα, ὅτι καὶ Ἰούδας ἐν ᾅδῃ μέν ἐστι παρεμένων τὴν ἀπαραίτητον κόλασιν· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω φησί· καὶ Ἀβραὰμ ἀγωνιάσει οὐχ ὡς κατακριθησόμενος, ἀλλ' ὡς μὴ εἰδὼς ἐν τίνι τόπῳ καὶ μονῇ ταχθήσεται· αἱ δὲ ψυχαὶ αἱ ἁμαρτήσασαι μέν, μετανοήσασαι δέ, ἀλλὰ μὴ φθάσασαι πληρῶσαι τὸν ἐπενεχθέντα αὐταῖς κανόνα, ἀπέρχονται μὲν ἐν τῷ ᾅδῃ, λυτροῦσθαι δὲ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίας* καὶ τῆς παρακλήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῶν λειτουργιῶν καὶ μνημοσύνων, ἅπερ ποιοῦσιν οἱ ζῶντες ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ψυχῶν κατὰ τὸν ἱερὸν Δαμασκηνὸν περὶ τῶν κεκοιμημένων λέγοντα, ὅτι οἱ ζύμην τῆς ἀρετῆς κτησάμενοι, μὴ φθάσαντες δὲ κατορθῶσαι, οὐ παρορῶνται παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, ἀλλὰ θείᾳ εὐσπλαγχνίᾳ διὰ τῶν ὑπέρ ἐκείνων γινομένων ἐλεημοσυνῶν τε καὶ λειτουργιῶν ἐλευθεροῦνται ἀπὸ τοῦ ᾅδου, ὑπὲρ ὧν καὶ ἡ Ἐκκλησία χεῖρας αἴρει ἱκέτιδας πρὸς Θεὸν κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα ἐν τῇ Πεντηκοστῇ· ἐπάκουσον ἡμῶν Δέσποτα ὁ ἐν τῇ παντελείῳ ταύτῃ ἑορτῇ ἱλασμοὺς μὲν ἱκεσίας ὑπὲρ τῶν κατεχομένων ἐν ᾅδῃ καταξιώσας δέχεσθαι, μεγάλας τε παρέχων ἡμῖν ἐλπίδος ἄνεσιν τοῖς κατεχομένοις τῶν κατεχόντων αὐτοὺς ἀνιαρῶν καὶ ἀναψυχὴν παρὰ σοῦ καταπέμπεσθαι·* ἥντινα ἄνεσιν παντελῆ ἐλευθερίαν δοξάζομεν κατὰ τὸ Ἄνες, ἄφες, συγχώρησον ὁ Θεὸς τὰ πλημμελήματα αὐτῶν. Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐννοοῦντες ἡμεῖς τε καὶ πᾶσα ἡ ἱερὰ ἀδελφότης, καὶ μεριμνῶντες κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων ἀδελφῶν ἡμῶν πατριαρχῶν τε καὶ ἀρχιερέων, ὅσοι τῶν τῇδε μετέστησαν ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἐποιησάμεθα κοινὴν συνοδικὴν ἀμετάθετον ἀπόφασιν, ὅπως κατ' ἔτος ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐπιτελοῦντες κοινὸν ἱερόν, ὡς ἔθος, συλλειτουργον μετὰ πάντων τῶν ἐνδημούντων συναδελφῶν ἡμῶν ἀρχιερέων, προσφέρωμεν ἱκεσίας τῷ Θεῷ μετὰ θερμῶν παρακλήσεων ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων, μνημόσυνον τελοῦντες ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ὅπως ἀφεθῶσιν αὐτοῖς καὶ συγχωρηθῶσι πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ κακῶς καὶ ἀγνωμόνως ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα, καὶ ἀπαλλαγῶσι τῆς τοῦ ᾅδου κατοχῆς καὶ τῶν περιεχόντων αὐτοὺς ἀνιαρῶν, καὶ λάβωσιν ἄνεσιν καὶ ἐλευθερίαν θείᾳ εὐσπλαγχνίᾳ καὶ χάριτι καὶ ἱκεσίαις ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ταπεινῶν ἱκετῶν· ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τῆς Ὀρθοδοξίας καθ' ἕκαστον ἔτος ὀφειλόμενόν ἐστι γίνεσθαι ἐννέα σινία κόλυβα δι' ἐξόδων ἀπό τοῦ παγκαρίου τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων, ἐπιστασίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιμανδρίτου, καὶ διανέμεσθαι ταῦτα καὶ μεταδίδοσθαι τοῖς χριστιανοῖς εἰς μνημόσυνον τῶν κεκοιμημένων συναδελφῶν ἡμῶν. Ἀλλ' ἵνα τὸ θεάρεστον τοῦτο καὶ θεοφιλὲς ἔργον διαμένῃ εἰς τὸ διηνεκὲς καὶ γίνωνται τὰ κόλυβα ταῦτα καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν τακτῇ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὡς εἴρηται, ἀπεφάνθη καὶ τοῦτο συνοδικῶς, ὅπως ἅπαντες τῶν

---

* ὁ κῶδιξ ἔχει κατὰ λάθος *ἐλεημοσύνης*.

* ἐν τῷ κώδικι τὸ χωρίον φαίνεται λελωβημένον· διώρθωσα δὲ αὐτὸ συνῳδὰ τῇ ἐν λόγῳ Εὐχῇ.

τε ἐνδημούντων καὶ ἀποδημούντων συναδελφῶν ἀρχιερέων, ποιοῦντες διαθήκας ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου αὐτῶν, ἢ πρὸ τοῦ θανάτου σώας ἔτι τὰς φρένας ἐχόντων, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ὡς τὸ εἰκὸς ἐν εὐσεβείᾳ διαταττόμενοι, διορίζωσιν ἐν αὐταῖς ἕνεκα τοῦ κοινοῦ τούτου μνημοσύνου δίδοσθαι εἰς τὸ παγκάριον τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν μίαν παρρησίαν ἄρθονόν τε καὶ δαψιλῆ· ὥντινων συναγομένων καὶ τοκιζομένων παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων εἰς μέρη καὶ πρόσωπα ἀσφαλῆ, καὶ ἐπαυξανομένων καὶ ποσουμένων κατὰ μικρὸν εἰς ἱκανὴν ποσότητα, ἔχουσι γίνεσθαι ἐξ αὐτῶν τὰ ἐννέα σινία τῶν κολύβων ἄρθονα καὶ πλουσιοπάροχα καὶ ὅσα ἄλλα ἀκολουθήτωσιν ἔξοδα· τὰ δὲ περισσεύοντα ἐκ τῶν τόκων καὶ διαφόρων τῶν αὐτῶν ἄσπρων διανέμεσθαι εἰς ἐλεημοσύνην πτωχῶν καὶ χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ εἰς ὑπανδρείας ἐνδεῶν παρθένων καὶ εἰς ἄλλα ἀναγκαῖα μέρη καὶ πρόσωπα διὰ καθαροῦ καταστίχου, τῇ ἀδείᾳ καὶ τῷ διορισμῷ τοῦ κατὰ καιροὺς Πατριάρχου παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ παγκαρίου, τῇ ἐπιστασίᾳ πάλιν καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιμανδρίτου, ᾧτινι ἔσεται ὀφειλόμενον προετοιμάζειν πάντα τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸ γίνεσθαι τὰ ἐννέα σινία τῶν κολύβων καὶ ἐπιστατεῖν προθύμως καὶ ἐπιμελῶς εἰς τὸ ὑπούργημα τοῦτο τὸ ἱερὸν καθ' ἕκαστον ἔτος· ἀλλ' ἐπειδὴ γενομένης τῆς ἀμεταθέτου ταύτης ἀποφάσεως, τό γε νῦν ἔχον, δεῖ καὶ χρημάτων εἰς ἐκτέλεσιν τῶν κολύβων τούτων, εὑρέθη εὔλογον καὶ συναπεφάνθη καὶ τοῦτο ὅπως δῶμεν καὶ καταβάλωμεν ἐκ κοινῆς συνεισφορᾶς καὶ ἐράνου ἤδη ἐκ τοῦ προχείρου πάντες οἱ ἐνδημοῦντες ἀδελφοὶ πεντακόσια γρόσια εἰς τὸ παγκάριον τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ τοκίζεσθαι καὶ γίνεσθαι ἐξ αὐτῶν τὰ ἔξοδα τῶν κολύβων, ἕως οὗ συναχθῶσι καὶ ἕτερα ἄσπρα κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον ἀπὸ τῶν δοθησομένων παρρησιῶν, ὡς εἴρηται, ἀπὸ τῆς περιουσίας ἑκάστου τῶν τελευτώντων ἀδελφῶν ἀρχιερέων, οἵτινες κατὰ χρέος ἀπαραίτητον ὀφείλουσι διορίζειν καὶ λεγατεύειν ἀπὸ τῆς περιουσίας αὐτῶν μίαν ἄρθονον καὶ πλουσιοπάροχον παρρησίαν εἰς τὸ παγκάριον τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἕνεκα τοῦ κοινοῦ τούτου ψυχωφελοῦς μνημοσύνου. Ὅθεν γράφοντες ἐν ἁγίῳ πνεύματι, ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ ἀμεταθέτως ἀποφαίζομεν, ὅπως τὸ μνημόσυνον τοῦτο τὸ κοινὸν καὶ ψυχωφελὲς ἐκτελῆται καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ μνημονεύωνται ἐν τῷ ἱερῷ τότε γινομένῳ συλλειτούργῳ ἅπαντες οἱ προκεκοιμημένοι συνάδελφοι ἡμῶν πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς, ὅσοι τῶν τῇδε μετέστησαν, γινομένων ὡς ἀπεφάνθη ἐννέα σινίων κολύβων δι' ἐξόδων ἀπὸ τοῦ παγκαρίου τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῇ ἐπιστασίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιμανδρίτου· ὀφειλόντων καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὴν γενομένην ταύτην ἀπόφασιν, ἐνδημούντων τε καὶ ἀποδημούντων, διορίζειν εἰς τὰς διαθήκας αὐτῶν μίαν ἄφθονον καὶ πλουσιοπάροχον παρρησίαν ἐπὶ τῷ δίδοσθαι εἰς τὸ παγκάριον τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν ἕνεκα τοῦ κοινοῦ τούτου μνημοσύνου· τὰ δὲ ἐκ τῶν παρρησιῶν τούτων συναγόμενα ἔχωσι τοκίζεσθαι παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων καὶ καταγράφεσθαι ἐν τῷ κώδικι τοῦ παγκαρίου εἰς δήλωσιν καὶ γίνεσθαι ἐκ τῶν τόκων τὰ ἐννέα σινία τῶν κολύβων καὶ τὰ λοιπὰ ἔξοδα· τὰ δὲ περισσεύοντα διανέμεσθαι εἰς πτωχοὺς καὶ χήρας καὶ ὀρφανὰ καὶ εἰς ὑπανδρείας ἐνδεῶν παρθένων καὶ εἰς ἄλλα ἀναγκαῖα μέρη καὶ πρόσωπα τῇ ἀδείᾳ καὶ τῷ διορισμῷ τοῦ κατὰ καιροὺς πατριάρχου διὰ καθαροῦ καταστίχου παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων τῇ ἐπιστασίᾳ καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιμανδρίτου ὡς χρέος ἀπαραίτητον· τούτων οὖν οὕτω ἀποφανθέντων καὶ ἀμεταθέτως ἐν τῷ παρόντι ἐκτεθέντων τε καὶ διορισθέντων ὡς μάλα ὀρθῶς καὶ λίαν καλῶς καὶ ψυχωφελῶς καὶ τὸ κῦρος ἀπαράτρεπτον ὀφείλειν ἐχόντων, ἕως ὅτου ὁ ἥλιος τὸν ἴδιον περιτρέχει κύκλον, ὅστις καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων εἴτε ἐκ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου, εἴτε ἐκ τοῦ πολιτικοῦ συστήματος ἐπιχειρήσῃ ἀνατροπὴν καὶ ἀναίρεσιν καὶ ἀθέτησιν τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς ἔργου καὶ τῆς συνοδικῆς ταύτης ἀποφάσεως καὶ παρεμποδίσῃ τρόπῳ οἱῳδήποτε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κοινοῦ τούτου μνημοσύνου καὶ τὰ παρὰ τῶν ἀδελφῶν δοθησόμενα καὶ διορισθησόμενα λόγῳ παρρησίας ἕνεκα τοῦ μνημοσύνου τούτου, καὶ φανῇ ὁπωσδήποτε ἐναντίος καὶ ἀπειθὴς καὶ ἀνατροπεὺς καὶ ὀλίγωρος τῆς συνοδικῆς ταύτης ἀποφάσεως, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ καταστάσεως καὶ βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου μακαρίας Τριάδος τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει Θεοῦ, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος, καὶ ἔνοχος τῷ πυρὶ τῆς γεέννης, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν, καὶ διηνεκῆ παράστασιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγίλλιον ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ, κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον, ἐπινεμήσεως δεκάτης πρώτης. Συναπεφάνθη δὲ καὶ τοῦτο, ὅπως ἐπιστατῶσι καὶ δύο τῶν ἐγκρίτων ἀρχιερέων καὶ γίνεσθαι κηροδοσίαν καὶ διαμοιράζεσθαι δέκα ὀκάδας κηρίων μικρῶν ἀνὰ 200 ἢ ὀκᾶ καὶ δίδοσθαι καὶ τοῖς ἐφημερίοις 20 γρόσια ἐπὶ τῷ μνημονεύειν τῶν ὀνομάτων ἀνὰ πᾶν σάββατον.

† **Σωφρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.**

† Ὁ Ἐφέσου Μελέτιος. — † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος. — † ὁ Νικομηδείας Μελέτιος. — † ὁ Νικαίας Ἄνθιμος. — † ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος. — † ὁ Δέρκων Ἀνανίας. — † ὁ Νεοκαισαρείας Ἰγνάτιος. — † ὁ Κορίνθου Γαβριήλ. — † ὁ Σερρῶν Ἀγάπιος. — † ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γαβριήλ. — † ὁ Λακεδαιμονίας Γρηγόριος. — † ὁ Χριστιανουπόλεως Ἱερεμίας. — † ὁ Βιζύης Γεράσιμος. — † ὁ Ἀγχιάλου Ἰωακείμ. — † ὁ Ναυπλοίου Μελέτιος. — † ὁ Ἀγαθουπόλεως Μελέτιος. — † ὁ Καρπάθου Δανιήλ. — † ὁ Καστορίας Γεννάδιος.

Τῷ Σιγιλλίῳ δὲ ἔπονται ἀμέσως ἐν τῷ κώδικι τάδε : ,αψπα' Μαρτίου α'.

Καταγραφὴ τῶν μέχρι τοῦδε συναχθέντων ἀπὸ παρρησίας τῶν προτελευτησάντων ἁγίων ἀρχιερέων ἕνεκα τοῦ κοινοῦ μνομοσύνου τοῦ γινομένου κατ' ἔτος κατὰ τὴν προγεγενημένην κοινὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν.

Γρ. 530—Τὰ καταβληθέντα κατ' ἀρχὰς παρὰ τῶν ἐνδημούντων ἁγίων ἀρχιερέων ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ μνημοσύνου.

» 500—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου Βιδύνης κὺρ Ἰωσήφ.

» 250—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου Πρεσλάβας κὺρ Γεδεών.

» 100—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου Γρεβενῶν Γρηγορίου.

» 100—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου . . . . . [1]

Γρ. 1480 Μελετίου.

» 250—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κὺρ Μελετίου[2].

» 250—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου Ἰκονίου Διονυσίου.

» 250—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου Σάμου κὺρ Ἀκακίου.

» 200—Ἡ παρρησία τοῦ μακαρίτου Ἀδριανουπόλεως Νικηφόρου.

Γρ. 2480

ΣΗΜ. Μετεγράφη τὸ ἀμελῶς συντεταγμένον τοῦτο Σιγίλλιον ἐκ τοῦ ΙΒ' πατριαρχικοῦ κώδικος σελ. 1—4.

1. Κενὸν ἐν τῷ Κώδικι· ἀλλ' ἐκ τῶν συγχρόνων ὑπομνημάτων τοῦ Ζ'. πατριαρχικοῦ κώδικος (σελ. 118—139) ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1780 θανόντων ἀρχιερέων Μελέτιος ὠνομάζετο ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου.

2. Πάντως πρόκειται περὶ τοῦ πρ. Κωνσταντινουπόλεως Μελετίου Β'. τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης, (1768—69), οὗ τὸ τοῦ θανάτου ἔτος ἐξακριβοῦται οὕτω κατὰ προσέγγισιν, ἀφ' οὗ οἱ πάντες ὧδε ἀναφερόμενοι ἀπεβίωσαν κατὰ τὰ αὐτὰ ὑπομνήματα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1778—80.

Δηλοῦται τοῖς ἐνδιαφερομένοις ὅτι, ἡ συνεδρίασις τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου κατὰ τὴν προσεχῆ Δευτέραν, 28 λήγοντος μηνὸς, γενήσεται ἐκτάκτως μετὰ μεσημβρίαν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 25 Φεβρουαρίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου.

Ἐπιτροπὴ Ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν προσεχῆ δευτέραν ἀπὸ τῆς 2 1)2 ὥρας τῆς πρωΐας τουρκιστὶ ἄρχεται ἡ διὰ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν πραγμάτων τοῦ μακ. Κυζίκου κυροῦ Νικοδήμου, γνωστοποιοῦσα ἅμα τοῖς τε πιστωταῖς καὶ κληρονόμοις τοῦ μακαρίτου ὅτι ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσι τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν ἁρμοδίως, οἱ μὲν πρῶτοι ἐντὸς τριῶν μηνῶν, οἱ δὲ δεύτεροι, ἐντὸς ἓξ ἀπὸ τῆς παρούσης κοινοποιήσεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 25 φεβρ. 1900.

Ὁ γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς

Σ. Παπαδάκης.

Δηλοῦται τοῖς ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊσταμένοις τῶν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως ἐνοριῶν ὅτι, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἀπαγορεύεται ἡ κατὰ τὰς ἐνοριακὰς συνελεύσεις πρὸς ἀνάδειξιν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου συμμετοχὴ τῶν ξένων ὑπηκόων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 25 φεβρ. 1900

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

Καλεῖται ὁ Μιχαὴλ Γεροντάρης, ἐργατικός, ὑπήκοος Ἕλλην, ἐκ τῆς νήσου Σερίφου, τέως μὲν κάτοικος Κων]πόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας Μιχαὴλ Γεροντάρη, θυγατρὸς Ἰωάννου Ραβιόλου, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου Ἑλληνίδος καὶ κατοίκου Κων]πόλεως ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὴν ἐνορίαν Χριστοῦ. Προσεπιδηλοῦται δ, αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος». 3

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΦΕΒΟΡΥΑΡΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 9

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λόγος ἠθικὸς εἰς τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀρχιμ. Εἰρηναίου — Οἱ κοσμικοὶ τίτλοι καὶ αἱ τιμαὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως — Σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπιστήμην, τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν πολιτισμόν — Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου - Ἔγγραφα Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου — Ὁ πατριάρχης Φώτιος ὡς πατὴρ ἅγιος τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας — Τοπικὰ ἀρχεῖα — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

ΛΟΓΟΣ ΗΘΙΚΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

ἐκφωνηθεὶς
ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ
ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
Ἀρχιμ. Εἰρηναίου

ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ

«Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτοὺς ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων, μὴ σαλπίζοντες, μὴ δημοσιεύοντες ἡμῶν τὴν εὐποιΐαν» (Ἰδιομ. Βον τῶν Κυριακῶν τῆς Μ. Τ.)

Θαυμαστὴ καὶ μεγάλη, Παναγιώτατε Δέσποτα, θαυμαστὴ καὶ μεγάλη ἡ περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν πρόνοια τῆς φιλοστόργου ἡμῶν Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ σήμερον τὴν πρωΐαν δι' ἁρμονικῆς καὶ εὐήχου κωδωνοκρουσίας συνεκάλεσεν ἡμᾶς, ὅπως ἐν πνευματικῇ χαρᾷ καὶ ψυχικῇ ἀγαλλιάσει ἑορτάσωμεν τὴν ἐπέτειον τῆς λαμπρᾶς καὶ περιφανοῦς νίκης, τὴν ὁποίαν ἡ ἀλήθεια κατὰ τοῦ ψεύδους, ἡ Ὀρθοδοξία κατὰ τῆς κακοδοξίας, αὐτὴ αὕτη ἡ ἄσπιλος νύμφη τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου Ἐκκλησία, ἐνισχυομένη ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστως μετ' αὐτῆς διαμένοντος Πνεύματος τῆς ἀληθείας, ἤρατο κατὰ τῆς πολυκεφάλου Ὕδρας τῶν αἱρέσεων· ἀφοῦ διὰ τῶν μελιρρύτων αὐτῆς ἀσμάτων διεζωγράφησεν ἡμῖν τοὺς ὑπεραν θρώπους ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους οἱ διάφοροι αὐτῆς Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, οἱ πολύφωτοι ἐκεῖνοι ἀστέρες τοῦ νοητοῦ αὐτῆς στερεώματος, κατέβαλον πρὸς διάσωσιν καὶ εἰς τὸ παντελὲς περιθρίγκωσιν τοῦ συνόλου τῶν θείων αὐτῆς καὶ οὐρανίων δογμάτων, νῦν διὰ παρομοίου κωδωνοκρουσίας συνεκάλεσε καὶ πάλιν ἡμᾶς, ὅπως μητρικῶς προτρέψῃ, ἵνα «ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς». Τὴν ἐξάσκησιν τῆς κατ' ἐξοχὴν πρακτικῆς ἀρετῆς, τῆς ψυχοσωτηρίου ἐλεημοσύνης, συνιστῶσα ἡμῖν διὰ τοῦ πρὸ μικροῦ λαμπρῶς καὶ ἀρχαιοπρεπῶς ψαλέντος κατανυκτικοῦ ἰδιομέλου ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία εὐθὺς μετὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἀπαραχαράκτου διαφυλάξεως τῶν δογμάτων αὐτῆς, θέλει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι καθὼς ἡ θεωρία ἄνευ τῆς πράξεως εἶνε ἀνωφελής, καθὼς ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων εἶνε νεκρά, καθὼς εἶνε ἀδύνατον εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς μιᾶς μόνον αὐτῶν πτέρυγος νὰ διασχίζωσι τὸν ἀέρα καὶ νὰ ἀνέρχωνται εἰς αἰθέρια ὕψη, οὕτως εἶνε ἀδύνατον καὶ εἰς τὸν χριστιανισμὸν διὰ μόνης τῆς ὀρθῆς καὶ ἀνελλιποῦς ὁμολογίας καὶ τηρήσεως τῶν δογμάτων τῆς θείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διδασκαλίας, ἄνευ ἀναλόγου πρακτικῆς ἀ-

ρετῆς, νὰ τύχῃ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας· Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτον σκοπὸν ἐπιδιώκοντες οἱ θεοφώτιστοι τῆς θείας ἡμῶν λατρείας διαμορφωταί, ὥρισαν, ὅπως κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας ψάλληται τὸ ἐν λόγῳ περὶ θεαρέστου ἐλεημοσύνης ἰδιόμελον, διὰ τοῦτο θεωρῶ λίαν κατάλληλον, ὅπως, μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ φωτισμοῦ τῆς θείας χάριτος καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Πατρὸς καὶ Πατριάρχου, ὁμιλήσω περὶ τῆς ψυχοσωτηρίου ἐλεημοσύνης· δι' ὃ χαρίσατέ μοι ἐπ' ὀλίγον εὐμενῆ καὶ σύντονον τὴν ὑμετέραν προσοχὴν καὶ ἀκρόασιν.

Τί ἐστιν ἐλεημοσύνη οἱ πάντες γινώσκομεν καὶ διὰ τοῦτο θεωρῶ ἄσκοπον, ὅπως προβῶ εἰς ὁρισμὸν τῆς ἀρετῆς ταύτης· ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν, ἀγνοοῦντες τὴν πηγήν, ἐξ ἧς ἀπορρέει, καὶ τὴν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ὑψηρεφὲς τῆς ἐλεημοσύνης μέγαρον ᾠκοδόμηται, ἔχουσιν ἐσφαλμένην ἰδέαν περὶ τῆς ἀπολύτως ὑποχρεωτικῆς σημασίας τοῦ χριστιανικοῦ τούτου καθήκοντος, θεωροῦντες αὐτὸ ἔργον ἁπλῆς μεγαλοψυχίας καὶ συμπαθείας πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ δεομένους, διὰ τοῦτο εἰς τὴν διαφώτισιν τούτων καὶ μόνον τῶν σημείων θὰ περιορισθῶ.

Ἡ ἐλεημοσύνη, ἀγαπητοί, ὡς θετικὴ ἐντολὴ δὲν ἀναγράφεται μὲν ἐν τῷ Δεκαλόγῳ, εὑρίσκομεν ὅμως ρητῶς αὐτὴν διατετυπωμένην ἔν τε τῷ καθόλου ἀποκεκαλυμμένῳ θείῳ νόμῳ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ τοῦ νοὸς ἡμῶν, ἐν τῇ πνευματικῇ δηλονότι καὶ λογικῇ ἡμῶν φύσει. Τὴν ἐντολὴν ταύτην σαφῶς ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἐν ταῖς πτυχαῖς τῶν καρδιῶν ἡμῶν. Ἐκ τῶν πολλῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς τῶν περικλειόντων ἐν ἑαυτοῖς ρητῶς τὴν ἐντολὴν τῆς ἐλεημοσύνης προσάγομεν ἐνταῦθα τὰ μᾶλλον σαφῆ καὶ ὡρισμένα, τὰ μηδεμιᾶς παρεξηγήσεως ὄντα ἐπιδεκτικά. «Ἐγώ σοι ἐντέλλομαι, λέγει ὁ Μέγας Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαόν, ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. Ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένητι καὶ τῷ ἐπιδεομένῳ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς σου» (Δευτ. XV, 11)· ἐν δὲ τῷ βιβλίῳ Σειρὰχ ἡ ἐλεημοσύνη ὀνομάζεται ρητῶς ἐντολή· ἐντολῆς λοιπὸν ἕνεκα ὀφείλομεν νὰ μεριμνῶμεν περὶ τῶν πτωχῶν (Σειρ. IV, 1, 8. XXIX, 12).

Ἀλλὰ καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν συγκεφαλαιῶν ἅπαντα τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας δὲν περικλείει αὐτοὺς ἐν τῇ ἀγάπῃ: ἐν ποίᾳ ὅμως ἀγάπῃ; μήπως ἐν τῇ νεκρᾷ καὶ ἐγωϊστικῇ ἐκείνῃ ἀγάπῃ, ἥτις περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἐκφράζῃ ἁπλῶς τὴν λύπην αὐτῆς ὁσάκις βλέπει πρὸ αὐτῆς τὴν δυστυχίαν ὑπὸ τὰς μᾶλλον σπαραξικαρδίους αὐτῆς μορφάς; Μήπως ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀκάρπῳ ἀρετῇ τῇ συνισταμένῃ ἐκ μόνων αἰσθημάτων συμπαθείας, ἄνευ θετικῶν ἀγαθῶν ἔργων; Οὐχί. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἀγαπητοί, φυτεύων ἐν μέσῳ τῆς γῆς τὸ καλλίκαρπον τῆς ἀγάπης δένδρον καὶ ἀρδεύων αὐτὸ διὰ τῶν ἐνεργετικῶν νεμάτων τοῦ νόμου τῆς χάριτος, ἤθελεν, ὅπως τὸ δένδρον τοῦτο οὐ μόνον προστατεύῃ ἅπασαν τὴν ὑφήλιον ὑπὸ τὴν σωτήριον αὐτοῦ σκιάν, ἀλλὰ καὶ τρέφῃ αὐτὴν διὰ τῶν ἀφθόνων αὐτοῦ καρπῶν. Ἐντεῦθεν ὁ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Κυρίου ἀναπεσὼν καὶ ἐκεῖθεν ἀντλήσας τὰ μυστήρια τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως Ἰωάννης, ἑρμηνεύων ἐν τίνι συνίσταται ἡ ἀληθὴς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη λέγει· «Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. Ὃς ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ» (Α. Ἰωάν. 3, 17. 18)· ὁ δὲ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἐντέλλεται διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Τιμοθέου «τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι . . . ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς αἰωνίου ζωῆς» (Α. Τιμ. VI, 17).

Ἕνεκα τῆς ὑψίστης σημασίας τὴν ὁποίαν πρὸς εὐημερίαν τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος κέκτηται ἡ ἐντολὴ τῆς ἐλεημοσύνης, ὁ οὐράνιος ἡμῶν νομοθέτης περιφρούρησε καὶ ἐξησφάλισε τὴν τήρησιν αὐτῆς δι' ὑποσχέσεως μεγίστων μὲν ἀμοιβῶν εἰς τοὺς τηρητὰς αὐτῆς, φοβερῶν δὲ ἀπειλῶν κατὰ τῶν ἀνελεημόνων. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐλαχίστη ἐλεημοσύνη ἡμῶν, ἡ παροχὴ ψυχροῦ ὕδατος δὲν μένει ἄνευ ἀμοιβῆς (Μαρ. IX, 41). Βεβαίως οἱ πτωχοί, οἱ ἀσθενεῖς, οἱ τυφλοὶ εὐεργετούμενοι ὑφ' ἡμῶν δὲν εἶνε εἰς θέσιν ἵνα ἀποδώσωσιν ἡμῖν τὴν εὐεργεσίαν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐν τούτῳ συνίσταται ἡ ἀξία τῆς ἐλεημοσύνης, ἐν τούτῳ περικλείεται ἡ εὐτυχία ἡμῶν, καθ' ὅσον τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἐλεημοσυνῶν ἡμῶν ἀναλαμβά-

νει νὰ παράσχῃ ἡμῖν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. Πόσον μεγάλη καὶ πόσον βεβαία ἔσται ἡ ἀντιμισθία τῶν εὐεργεσιῶν ἡμῶν, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ Θεὸς εὐδοκεῖ νὰ γίνηται ἐγγυητὴς καὶ ὀφειλέτης ἡμῶν (Παροιμ. 19, 17). Ὄντως ἄπειρος ἡ ἀγαθότης καὶ φιλανθρωπία τοῦ Οὐρανίου ἡμῶν Πατρός, ὅστις τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐξήρτησεν ἐκ τῆς τόσον εὐκόλως πραττομένης ἐλεημοσύνης, Ὅστις τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ἐφημέρων ἀγαθῶν, ἅτινα αὖθις ἐκ τῶν οἰκτιρμῶν αὐτοῦ ἀπορρέουσιν, ἀμείβει διὰ τῆς Οὐρανίου βασιλείας. Εἶνε ἀνεκτίμητον εὐτύχημα δι' ἡμᾶς, χριστιανοί, διὰ τόσον μικρῶν θυσιῶν νὰ ἀποκτῶμεν τὴν ἄπειρον μακαριότητα καὶ διὰ στιγμιαίων στερήσεων νὰ γινώμεθα κληρονόμοι τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ νὰ δανείζηται καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ σὺν τόκῳ τὴν ὀφειλήν. Μικρὰ δόσις εἰς τὸν πτωχὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ γιγνομένη, μεταβαίνουσα εἰς τὸν Θεὸν αὐξάνει, καθίσταται ἀμέτρητος θησαυρός, βέβαιος, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ διασκορπίσωσιν οὔτε αἱ ἀκαταστασίαι τοῦ ἔξω κόσμου, οὔτε ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων (Λογ. περὶ νηστ. καὶ ἐλεημ.).

Ἀφ' ἑτέρου ὅμως οὐαί, φοβερὸν οὐαὶ ἀναμένει τοὺς εὐπόρους, τοὺς ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὰ δυστυχήματα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Ποῖον ἁμάρτημα κατεβίβασε μέχρι τοῦ ᾅδου τὸν σκληροτράχηλον πλούσιον τοῦ εὐαγγελίου ; Οὐδὲν ἄλλο ἀναμφιβόλως παρὰ ἡ ἀσπλαγχνία αὐτοῦ, ἥτις ἀφῆκε τὸν πτωχὸν Λάζαρον νὰ τήκηται ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ μάτην νὰ προσπαθῇ νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου. Ὅταν δ' ἐπὶ τέλους ὁ ἀνελεήμων οὗτος ἄνθρωπος θὰ παραστῇ δεδιὼς καὶ τρέμων ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ τοῦ Θεοῦ κριτηρίου, θὰ ἀναγνώσῃ ἐπὶ τῆς προμετωπίδος αὐτοῦ διὰ πυρίνων γραμμάτων κεχαραγμένην τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «Ἡ κρίσις ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος» (Ἰακωβ. 2,13), καὶ τοῦτο, διότι κατὰ τὸν σοφὸν Σολωμῶντα «ὃς φράσσει τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐπακοῦσαι πένητος καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται καὶ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων». (Παροιμ. 21, 13).

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λόγον ποιούμενος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, καθ' ἣν οὗτος πάλιν ἐλεύσεται, ἀλλ' οὐχὶ πλέον ὡς λυτρωτής, ἀλλ' ὡς κριτὴς πάντων ζώντων τε καὶ τεθνεώτων λέγει, ὅτι πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς θὰ χωρισθῶσιν εἰς δύο μέρη· καὶ οἱ μὲν ἱστάμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ, οἱ ἐκλεκτοί, θὰ ἀκούσωσι τὸ «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου»· τοὺς δὲ πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτοῦ μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἱσταμένους ἁμαρτωλοὺς θὰ κεραυνοβολήσῃ ἡ φοβερὰ φωνὴ ἀδεκάστου Κριτοῦ «Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ (Ματθ. XXV, 34. 41). Τίς δὲ ἡ αἰτία τῶν δύο τούτων ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων ἀποφάσεων ; Οὐδεμία ἄλλη, παρὰ ἡ τήρησις ἢ ἡ καταπάτησις τῆς ἐντολῆς τῆς ἐλεημοσύνης. «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». . . . καὶ «ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. αὐτόθι).

Ἐὰν τοὺς περὶ μελλούσης κρίσεως λόγους τούτους τοῦ Σωτῆρος ἑρμηνεύσωμεν ἀσχέτως πρὸς ἕτερα χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, δυνάμεθα φυσικῶς νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἐν τῷ χριστιανισμῷ δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐντολή, ἐν τῇ ἠθικότητι δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀρετὴ ἐκτὸς τῆς ἐλεημοσύνης. Νομίζει τις, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῷ περὶ ἐλεημοσύνης κεφαλαίῳ λησμονεῖ ἑαυτὸν χάριν τῶν πτωχῶν, ὅτι ἐπιδιώκει τὴν ἱκανοποίησιν τῶν συμφερόντων ἐκείνων πρὸς βλάβην τῶν ἰδίων. Ἀλλ' ὄχι· τὰ συμφέροντα τῶν πτωχῶν, ὅπως ὁ ἴδιος ἐκφράζεται, εἶνε συμφέροντα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου· ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν διακρίνει, ἀλλὰ ταυτίζει ἑαυτὸν πρὸς τοὺς πτωχοὺς (Ματθ. 25,40.45). Τίς λοιπὸν ἐξ ἡμῶν, ὅσον ψυχρὸς περὶ τὴν πίστιν καὶ ἂν εἶνε, ἐὰν ἐνεφανίζετο πρὸ αὐτοῦ σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅπως εἶδον αὐτὸν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἐπὶ γῆς αὐτοῦ βίου αἱ πόλεις καὶ κῶμαι τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας, τίς λέγω, δὲν θὰ ἐπεδίωκε πάσῃ δυνάμει νὰ γίνῃ κοινωνὸς τῆς μερίδος τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων γυναικῶν, αἵτινες τότε διηκόνουν αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ; Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν θὰ ἐθυσίαζεν εὐχαρίστως ὑπὲρ τοῦ Σωτῆρος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἅπασαν τὴν χρηματικὴν αὐτοῦ περιουσίαν ; Καὶ ὅμως καὶ σήμερον δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κοινωνοὶ τῆς μερίδος τῶν μυροφόρων, «Καὶ νῦν, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ Αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν· καὶ νῦν ὁ Αὐτὸς ζῇ ἐν τοῖς πέ-

νησιν· Αὐτὸς γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐγώ εἰμι» (Ὁμιλ. 88 εἰς Ματθ. § γ΄). Ναί, ἀγαπητοί, καθ' ἑκάστην βλέπομεν πρὸ ἡμῶν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πενήτων. Ἡ ἐκτεινομένη πρὸς ἡμᾶς χείρ, ὅπως δεχθῇ τὴν ἐλεημοσύνην ἀναντιρρήτως εἶνε ἡ χεὶρ τοῦ πτωχοῦ, ἀλλ' ἡ ἀόρατος χεὶρ ἡ δεχομένη τὴν ἐλεημοσύνην ἡμῶν εἶνε ἡ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ κλαυθμηρισμοὶ τῶν πενήτων εἶνε παρακλήσεις αὐτοῦ, οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα αὐτῶν, στεναγμοὶ καὶ δάκρυα ἐκείνου. Ἐὰν λοιπὸν ἐτρέφομεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Οὐρανίου ἡμῶν Διδασκάλου πίστιν σταθεράν, πίστιν ζῶσαν, δὲν θὰ περιεμένομεν τὰς παρακλήσεις τῶν πτωχῶν ὅπως παράσχωμεν αὐτοῖς τὴν αἰτουμένην βοήθειαν, ἀλλὰ τοὐναντίον μάλιστα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ ἠρχίζομεν νὰ παρακαλῶμεν αὐτούς, ὅπως δεχθῶσι τὰ δόματα ἡμῶν καὶ θὰ ἐχαίρομεν χαρὰν μεγάλην, ὁσάκις τὰ δῶρα ἡμῶν θὰ ἐγίνοντο ἀποδεκτὰ ὑπ' αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον λόγον ὀφείλομεν μεθ' ἱλαρότητος καὶ χαρᾶς νὰ ἐλεῶμεν τοὺς πτωχοτέρους ἀδελφοὺς ἡμῶν. Πολλοὶ τῶν σημερινῶν χριστιανῶν ὄντες νόμιμοι κάτοχοι πλούτου καὶ ἄλλων ὑλικῶν ἀγαθῶν φρονοῦσιν, ὅτι δύνανται καὶ νὰ διαθέσωσιν αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς. Ἥσυχοι ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι εἶνε οἱ νόμιμοι τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ἀγαθῶν κάτοχοι, οὐδόλως ταράττονται ὑπὸ ἀμφιβολιῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν διαχείρησιν αὐτῶν· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι, ἀγαπητοί, ἀπατῶνται ἀπάτην οἰκτράν. Διότι ὅσον νόμιμα καὶ ἂν ὑποτεθῶσι τὰ ἐπὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν δίκαια ἡμῶν,οὐχ ἧττον ὅμως ὑπάρχει ἐν οὐρανοῖς ἀπόλυτός τις Κύριος, Ὅστις αὐτοδικαίως ἔχει ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου ἀσυγκρίτως μείζονα τῶν ἡμετέρων δικαιώματα καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέουσι καὶ τὰ ἡμέτερα. Οἱ εὔποροι τῆς γῆς κατὰ τὸν προφήτην κέκτηνται ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ δωρήσηται αὐτοῖς (Ὡσ. II, 8). Ἀλλ' ὁ Θεὸς χαριζόμενος εἰς τοὺς ἀνθρώπους διάφορα ἐπίγεια ἀγαθά, δὲν παραιτεῖται τῶν ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τούτων δικαιωμάτων αὐτοῦ, ὡς σαφῶς ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ ἑξῆς χωρίου τῆς βίβλου τοῦ προφήτου Ἀγγαίου «ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ (Ἀγγ. 2, 9). Οὗτος ἀποκαλύπτει τὴν ὑψίστην αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν ἐξουσίαν ὅταν δωρῆται αὐτὰ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ἐκδηλοῖ δὲ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν καὶ ὅταν ἀφαιρῇ ταῦτα ἀπ' αὐτῶν. Ἆρά γε δὲν ἐμβλέπομεν τὴν ἐνέργειαν ταύτης τῆς θείας ἐξουσίας ἐν τῇ καθημερινῇ ροῇ τοῦ πλούτου, ἐν τῇ μεταβάσει τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἀπὸ οἰκογενείας εἰς οἰκογένειαν, ἀπὸ βασιλείου εἰς βασίλειον; Δὲν βλέπομεν ἆρά γε καθ' ἑκάστην πῶς αἱ πλήμμυραι τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάσσης κατακλύζουσιν ὁλοκλήρους χώρας, πῶς τὸ παμφάγον στοιχεῖον τῶν συχνῶν πυρκαϊῶν μεταβάλλει εἰς τέφραν μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ὁλοκλήρους συνοικίας, ὁλοκλήρους πόλεις; πῶς αἱ ἐπιδημιακαὶ νόσοι ἐξαφανίζουσιν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἑκατομμύρια ἀνθρώπων; πῶς αἱ τρικυμίαι τῆς θαλάσσης καταποντίζουσιν ὁλόκληρα ἱστιοφόρα καὶ ἀτμόπλοια πελωρίου μεγέθους θάπτουσαι ἐν τοῖς ὑδατοστρώτοις τάφοις κολοσσιαίας περιουσίας; Κύριος ὁ Θεὸς εἶνε κατὰ ταῦτα ὁ πρῶτος, ὁ ἀληθής, ὁ νόμιμος κύριος πάντων, ἡμεῖς δέ, κατ' ἀκρίβειαν εἰπεῖν, οἰκονόμοι καὶ διαχειρισταὶ τοῦ πλούτου αὐτοῦ, «πάροικοι ἐν τῇ γῇ Αὐτοῦ» (Λευϊτ. XXV, 23). Ὡς διαχειρισταῖς παρέχει ἡμῖν τὸ δικαίωμα, ὅπως μεταχειριζώμεθα δι' ἰδίαν χρῆσιν μέρος μόνον τῶν ὑφ' ἡμῶν συλλεγομένων ἐπιγείων ἀγαθῶν, τὰ δὲ λοιπὰ ἀνήκουσιν αὐτῷ ὡς οἰκοδεσπότῃ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς εἶνε ἀνενδεής, διὰ τοῦτο ἀνατίθησιν εἰς τοὺς πτωχοτέρους ἀδελφοὺς ἡμῶν νὰ λαμβάνωσι παρ' ἡμῶν τὸ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενον, παρέχει εἰς αὐτοὺς τὰ ἴδια ἐπὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν δικαιώματα, καθίστησι τοὺς πτωχοὺς κατὰ τὴν ἔκφρασιν Γρηγορίου τοῦ Νύσσης ἰδίους εἰσπράκτορας.

Ἰδού, ἀγαπητοί, ὁποία τις εἶνε ἡ ἀληθὴς σχέσις τῶν πλουσίων πρός τε τὸν Θεόν, τοὺς πτωχοὺς καὶ τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ ἅτινα κέκτηνται. Πῶς λοιπόν τινες ἐξ ἡμῶν διισχυρίζονται ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη εἶνε ἔργον τῆς μεγαλοψυχίας τῶν πλουσίων πρὸς τοὺς πτωχούς; Οὐχί· ἡ ἐλεημοσύνη εἶνε χρέος ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν· ἐλεοῦντες δὲ τοὺς χρείαν ἔχοντας ἐκπληροῦμεν, ὡς πιστοὶ οἰκονόμοι καὶ φρόνιμοι, ἔργον αὐστηρᾶς δικαιοσύνης, ἀρνούμενοι δὲ βοήθειαν τοῖς πένησι καθιστάμεθα κακοὶ καὶ πονηροὶ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, οὓς δικαίως ὁ Κύριος «ὅταν ἔλθῃ διχοτομήσει καὶ τὸ μέρος αὐτῶν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν καὶ ἀπίστων θήσει» (Λουκ. 12, 42, Ματθ. 24, 51).

Ἐκτὸς ὅμως τούτου, ἐλεοῦντες καὶ βοη-

θοῦντες τοὺς πτωχοὺς καὶ πάσχοντας ἱκανοποιοῦμεν ἓν τῶν γλυκυτέρων συναισθημάτων τῆς ἡμετέρας καρδίας· τὸ συναίσθημα τῆς συμπαθείας καὶ βοηθείας τῶν πτωχῶν ἦτο λίαν γνωστὸν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μακρὰν τοῦ ἀληθηνοῦ Θεοῦ πορευομένους τὴν ὁδὸν αὐτὴν ἐθνικούς. Καθ' ἣν ἐποχὴν πᾶσαι αἱ ἀρεταί καὶ πᾶσαι αἱ κακίαι παρ' αὐτοῖς ἐθεοποιήθησαν, μόνον ἡ σκληροκαρδία πρὸς τοὺς πένητας οὐ μόνον οὐδεμιᾶς ὑπολήψεως ἀπήλαυεν, ἀλλὰ καὶ ἐχρησίμευεν ὡς ἀντικείμενον τῆς γενικῆς καταφορᾶς καὶ ἐπικρίσεως. Καθ' ἣν ἐποχὴν πάντα τὰ θεῖα δίκαια κατεπατοῦντο, μόνον τὰ δίκαια τῶν πενήτων ἐθεωροῦντο ἱερὰ καὶ ἀξιοσέβαστα. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, αἵτινες ὁμολογουμένως δὲν δύνανται νὰ καυχηθῶσιν ἐπὶ τῇ ἠθικῇ τῶν χριστιανῶν τελειότητι, ὁ ἐν ἱλαρότητι, ἁπλότητι καρδίας καὶ πλουσιοπαρόχως ἐλεῶν δὲν ἀποτελεῖ ἆρά γε ἀντικείμενον σεβασμοῦ, δὲν ἀπολαύει ἆρά γε τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἐπαίνων; Μόνον ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐδείχθη ἀνωτέρα πάσης διαστροφῆς. Καὶ ἀληθῶς οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῶν ἡμετέρων συναισθημάτων εἶνε βαθύτερον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἐρριζωμένον τῆς συμπαθείας πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Ἕνεκα τούτου δὲ ἀκριβῶς καὶ οὐδεμία τῶν τοῦ κόσμου τούτου ἀπολαύσεων δύναται νὰ εἶνε μᾶλλον εὐχάριστος, οὐδεμία εὐχαρίστησις μᾶλλον χαροποιός, οὐδεμία χαρὰ μᾶλλον καθαρὰ τῆς ἀπολαύσεως τῆς εὐχαριστήσεως, τῆς χαρᾶς, ἣν αἰσθανόμεθα ἀπαλλάσσοντες διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἡμῶν τοὺς δυστυχοῦντας ἀπὸ τῆς δυσχεροῦς καὶ ἀπελπιστικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ καθιστῶντες αὐτοὺς, ἔστω καὶ προσκαίρως εὐτυχεῖς.

Ἀλλ' εἰς τοῦτο τοῦ λόγου γενομένου, ὅπως προλάβωμεν καταχρήσεις τινὰς τῆς θείας ταύτης ἐντολῆς, ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ χριστιανός, ὅπως ἀποβῇ ἐλεήμων δὲν ἀρκεῖ ἁπλῶς νὰ δίδῃ ἐλεημοσύνην, ἀλλ' ἀνάγκη, ὅπως ποιῇ τὴν ἐλεημοσύνην αὐτοῦ καθὼς πρέπει· διότι ὡς ἄριστα παρατηρεῖ ὁ σοφὸς Σειράχ «ἔστι δόσις, ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι, καὶ ἔστι δόσις, ἧς τὸ ἀνταπόδοσμα διπλοῦν» (Σειρ. 20, 10). Ὁ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν πολλάκις μὴ δυνάμενος νὰ παρεμποδίσῃ τὴν παροχὴν τῆς ἐλεημοσύνης προσπαθεῖ παντὶ σθένει νὰ μολύνῃ καὶ ἐκμηδενίσῃ τοὐλάχιστον τὴν ἀξίαν αὐτῆς· ὅταν δὲν δύναται νὰ προλάβῃ τὴν τέλεσιν τῆς ἀγαθῆς πράξεως, τότε διαφθείρει τὰ ἐλατήρια καὶ οὕτω κατορθοῖ ὅπως καὶ τὸ σωτηριωδέστερον τῆς πίστεως ἔργον καταστῇ ἀντικείμενον βδελυγμίας καὶ ἀποστροφῆς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς ἐπαράτου φιλοδοξίας τυφλούμενοι ἐμπίπτουσιν εἰς τὰς ψυχωλέθρους παγίδας τοῦ διαβόλου, ἐλεοῦντες πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις, διὰ τοῦτο ἤδη ὁ σοφὸς Σολωμὼν ἔλεγεν «ὅτι εἶδε πολλοὺς τῶν ὀνομαζομένων ἐλεημόνων, ἀλλ' ὀλίγους εὗρισκεν ἀληθῶς τοιούτους» (Παροιμ. 20,6).

Ἐὰν, ἀγαπητοί, ἡ ἐλεημοσύνη ἦτο ἁπλοῦν ἔργον μεγαλοψυχίας, θὰ ἦτο ἀδιάφορον τὸ ἐλατήριον ὑπὸ τοῦ ὁποίου κινούμενοι πράττομεν ταύτην, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐλεημοσύνη, ὡς εἴδομεν, εἶνε ἔργον πίστεως, καθῆκον ἀπολύτως ὑποχρεωτικὸν διὰ πάντας, διὰ τοῦτο ὅπως διαμένῃ πάντοτε τοιοῦτον, ἀνάγκη νὰ ἀπορρέῃ ἐκ θρησκευτικῶν ἀρχῶν, ἀνάγκη ὡς ἐλατήριον πρὸς τὸ ἐλεεῖν νὰ χρησιμεύῃ ἡ ἄδολος χριστιανικὴ ἀγάπη, ἥτις τὰ πάντα ἐνεργεῖ χάριν τοῦ Θεοῦ. Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν καὶ ἐκείνην τὴν ἐλεημοσύνην, ἥτις τελεῖται ἐκ λόγων φυσικῆς πρὸς τοὺς πάσχοντας συμπαθείας· διότι καίτοι ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη δὲν εἶνε ἀξία μισθοδοσίας, οὐχ ἧττον ὅμως δὲν εἶνε καὶ ἀξιόποινος. Ἡ ἔλλειψις τῆς ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν λόγων ἐξασκουμένης ἐλεημοσύνης ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι διασκορπίζει τοὺς θησαυροὺς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς νὰ δύναται νὰ μεταφέρῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς οὐρανούς, χωρὶς νὰ καθιστᾷ ὀφειλέτην ἡμῶν τὸν Θεόν.

Καὶ λοιπόν, μαθόντες τοὺς λόγους, δι' οὓς ὀφείλομεν νὰ ἐλεῶμεν τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, ἂς ἔχωμεν πάντοτε ὡς ἀφετηρίαν καὶ τέρμα ἐν ταῖς ἐλεημοσύναις ἡμῶν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Μόνον Αὐτὸς δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ὄντως ἀντάξιον ἐλατήριον τοιούτου λαμπροῦ ἔργου, οἷον ἡ ἐλεημοσύνη· Ἂς μὴ ἀναμένωμεν ἀνταπόδοσιν, ἂς μὴ ζητῶμεν εὐγνωμοσύνην ἀπὸ τοὺς πένητας· μήπως δὲν ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Θεοῦ; Ἂς ἐλεῶμεν τοὺς χρείαν ἔχοντας οὐκ ἐκ λύπης, ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ μεθ' ἱλαρότητος· διότι ἱλαρὸν δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς (Β. Κορ. 9, 7). Ἂς μὴ σπείρωμεν φειδομένως τὸν τῆς ἐλεημοσύνης σωτήριον σπόρον, διότι φειδομένως καὶ θὰ θερίσωμεν· ἀλλ' ἂς σπείρωμεν ἐπ' εὐλογίαις, ἵνα ἐπ' εὐλογίαις θερίσωμεν

(αὐτ. 7, 6). *Ἂς σκορπίζωμεν ἐλευθέρως καὶ πλουσιοπαρόχως τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν, ἂς δίδωμεν τοῖς πένησιν, ἵνα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν μένῃ εἰς τὸν αἰῶνα* (ψαλ. 111, 9)· *ἂς ἐλεῶμεν μετὰ τοσαύτης ἁπλότητος καρδίας καὶ μυστικότητος ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ ἡ ἀριστερὰ τὸ τῆς δεξιᾶς θεάρεστον ἔργον· ἂς μὴ λησμονῶμέν ποτε, ὅτι αἱ ἐλεημοσῦναι τοῦ ἑκατοντάρχου Κορνηλίου, καίπερ βεβυθισμένου ἐν τῷ σκότει τοῦ ἐθνισμοῦ, ἔφθασαν, ὡς θυμίαμα, μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ κατεβίβασαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν λαμπρὰν ἀκτῖνα τῆς πίστεως»· Ἂς ἀγαθοποιῶμεν, λοιπόν, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, ἂς ἀγαθοποιῶμεν καὶ ἂς δανείζωμεν μηδὲν ἀπελπίζοντες, βέβαιοι ὄντες, ὅτι ὁ μισθὸς ἡμῶν ἔσται πολύς»* (Λουκ. 6, 35). Γένοιτο.

ΟΙ ΚΟΣΜΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΚΑΙ ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ*

Ἡ ἱστορία τῆς τιτλοφορίας ἀναπτυσσομένη διδάξει ὅτι τίτλοι πομπώδεις ἀδιακρίτως ἀπενέμοντο τοῖς ἁγιωτάτοις προέδροις τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ὁ δὲ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων ἀφιέρωσεν ἓξ μεγάλας σελίδας τοῦ ὀγκωδεστάτου συγγράμματος αὐτοῦ «Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων[17]» ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι «ἔχει γινώσκειν ἕκαστος χριστιανὸς ὅτι, καθὼς οἱ λοιποὶ θρόνοι εἰδικὸν προνόμιον οὐκ ἔλαβον ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐγκωμίων καὶ ὀνομάτων, οὕτω μήτε ὁ τῆς Ῥώμης πάπας τοιοῦτό τι δύναται λαβεῖν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας». Ὡς δὲ παρατηρεῖ, τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης οἱ πάπαι ἐτίμων ἐξόχως τοὺς τῆς νέας προέδρους διὰ τῆς ἀπονομῆς ἐξόχων ὀνομασιῶν· οὕτως ὁ Κελεστῖνος, ἐν ἐπιστολῇ πρὸς κωνσταντινουπολίτας, τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸν ὀνομάζει «διδάσκαλον τῆς καθολικῆς πίστεως», ὁ δὲ Ἀδριανὸς τῷ οἰκουμενικῷ Ταρασίῳ γράφει «ἡ σὴ σεπτὴ ὁσιότης καὶ σεπτοτάτη ἁγιωσύνη». Τῆς δὲ βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ τῶν μεγάλων κέντρων τῆς ἐν Ἀνατολῇ θρησκευτικῆς δράσεως οἱ παναγιώτατοι προϊστάμενοι ταῖς αὐταῖς ἐκφράσεσι καὶ λέξεσιν ἠμείβοντο τοὺς ἱεροὺς ποντίφηκας τῆς πόλεως τῶν Καισάρων· ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν πάπαν Λέοντα «πατέρα αὐτῆς» ἐκάλεσε τὸν ἱερὸν ἄνδρα· καὶ ὁ μὲν Χρυσόστομος «δεσπότην αὐτοῦ», καθὼς εἴδομεν, καλεῖ τὸν Ἰννοκέντιον, Ἀγαπητὸν δὲ τὸν Ῥώμης ὠνόμασαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει «πατέρα πατέρων καὶ πατριάρχην οἰκουμενικόν», ὡς εἶπε καὶ Κύρος ὁ Ἀλεξανδρείας Σέργιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, ὃν ὁ Σωφρόνιος ὁ Ἱεροσολύμων «δεσπότην πάντων» ἐκάλεσεν. Ἀλλ' ἐπίσης Στέφανος ὁ Καρθαγένης, ἐπιστέλλων Δαμάσῳ τῷ πάπᾳ Ῥώμης, πατέρα πατέρων ὠνόμασεν αὐτόν, ὡς ὁ μέγας Ἀθανάσιος Ὅσιον τὸν Κορδούβης «πατέρα τῶν ἐπισκόπων»· καὶ μέχρι τοῦ ΙΖ' αἰῶνος οἱ τίτλοι οἱ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῖς λοιποῖς πατριάρχαις τῆς ἑῴας λήξεως ἀπονεμηθησόμενοι ἔμενον ἀόριστοι· πρᾶξιν ἐπισήμως ἐξαγγέλλουσαν τοὺς ἰδιάζοντας ἑκάστῳ τίτλους τέως ἀγνοοῦμεν.

§

Τὸ μνημόσυνον τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κατὰ τὰς ἱερὰς τελετὰς οὐκ ἔστι βεβαίως κοσμικὴ τιμή, ἀλλ' ὃν τρόπον ἐγίνετο δείκνυται μὴ κεκτημένον ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν ἣν ἱερὰν ἐκτήσατο σημασίαν ἐν τοῖς κάτω χρόνοις· ἄχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος τὸ μνημόσυνον τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκουμενικοῦ ἐγίνετο κατόπι τῶν ὀνομάτων αὐτοκράτορος, αὐτοκρατείρας καὶ βασιλομήτορος[18]. Μετὰ τὰ μέσα τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος τοσοῦτος ἀπενέμετο τῷ οἰκουμενικῷ σεβασμὸς ὑπὸ πάντων, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ αὐτοκέφαλοι Κύπρου, Ἀχριδῶν, Πεκίου καὶ οἱ δύο καθολικοὶ τῆς Ἰβηρίας τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐμνημόνευον, εἰ συνελειτούργουν αὐτῷ· μητροπολῖται δ' ὑποκείμενοι τῷ οἰκουμενικῷ, συλλειτουργοῦντες τοῖς αὐτοκεφάλοις τούτοις, ἐμνημόνευον τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου πατριάρχου, καθὼς καὶ οἱ τῷ Ἀλεξανδρείας, τῷ Ἀντιοχείας, καὶ τῷ Ἱεροσολύμων ὑποτεταγμένοι· καὶ αὐτοὶ τῶν αὐτοκεφάλων οὐκ ἐμνημόνευον. Περίεργον δ' ὅτι ὅ τε Κύπρου, ὁ Πεκίου, ὁ Ἀχριδῶν καὶ οἱ τῆς Γεωργίας καθολικοί, περιπατοῦντες ἐν ταῖς τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς καὶ ταῖς ὑποκειμέναις τοῖς λοιποῖς πατριάρχαις, ἐπαρχίαις, οὐκ ἐβάσταζον ῥάβδους, ἐνῷ σήμερον καὶ οἱ τιτουλάριοι, καταγιγαρτισθείσης τῆς ἱερᾶς συνηθείας, φέρουσι ῥάβδους. Προσθετέον ὅτι οἱ αὐτοκέφαλοι οὗτοι, ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεπιδημοῦντες, ἵσταντο, κατὰ τὰς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τελετάς, εἰς τὰ στασείδια τοῦ Καισαρείας, Ἐφέσου κτλ. κατ' ἀρχαίαν, ὡς ἔοικε, συνήθειαν· ἐν αὐτῇ τῇ Ζ' Συνόδῳ λ. χ. ὁ Κύπρου Κωνσταντῖνος ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισαρείας καὶ τὸν Ἐφέσου. Τῆς δὲ ἱστορίας τέλεον ἀγνοουμένης παρ' ἡμῖν, ὁ μακαριώτατος Κύπρου Σωφρόνιος τῷ 1872 ἐτιμήθη οἷα πατριάρχης, ὅλως τοῖς τέσσαρσιν ἰσότιμος. Καὶ

---

* συνέχ. ἀπὸ σελ. 494—496 τοῦ ΙΘ' τόμου.

17. ἀνάγνωθι τὰς σελίδας 954—959.

18. Καντακουζηνός βιβλ. Β', σελ. 166.

ἐν τούτοις ἐπελαθόμεθα τοῦ γοήτρου καὶ τῆς δόξης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις ἦν τοσαύτη, ὥστε πρὸς αὐτὸν γράφοντες πρὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος οἱ αὐτοκέφαλοι οὗτοι οὐχ ὑπέγραφον ἐρυθροῖς (ὁ Κύπρου) καὶ πρασίνοις (ὁ Ἀχριδῶν ἢ ὁ Πεκίου) γράμμασιν, ὡς ὅτε πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπους ἔγραφον, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτῆς μελάνης, ᾗ ἐχρῶντο οἱ λοιποὶ μητροπολῖται πάντες οἱ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑποκείμενοι[19].

§

Οἱ πατριάρχαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρῆσαν ἀείποτε κατὰ τὰς ἀναγορεύσεις τῶν αὐτοκρατόρων, ὅσοι τὸν θρόνον ἀνέβαινον οὐκ ἐκ διαδοχῆς, ἀλλὰ δημαίτητοι. Κατὰ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Μαρκιανοῦ, ἐν τῷ Κάμπῳ γενομένῃ, παρίστατο ὁ ἱερὸς Ἀνατόλιος· ἐν τῇ ἀναγορεύσει δ' Ἀναστασίου τοῦ θρακὸς, τοῦ καὶ Δικόρου κληθέντος, ὁ Εὐφήμιος παρῆν ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ· τῆς αὐτοκρατείρας δ' Ἀριάδνης ἡ διαταγὴ γίνεται «προκειμένων τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, *παρόντος τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως πατριάρχου*». Κατὰ τὴν ἀναγόρευσιν Ἰουστίνου Α' ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ, ὅτε μικροῦ δεῖν ἀνηγορεύετο βασιλεὺς Ἰωάννης τις τριβοῦνος, ὁ κατόπιν ἀντὶ βασιλικοῦ θρόνου τὴν μητρόπολιν λαβὼν Ἡρακλείας, παρῆν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ μικροῦ Λέοντος, ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ, παρῆν «ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀκάκιος»[20].

§

Ἀλλὰ καὶ κατὰ μεγάλας τινὰς ἑορτὰς ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως προσκαλούμενος ἐν τῷ παλατίῳ μετεῖχε τούτων, κοσμικὸν χαρακτῆρα φερουσῶν. Οὕτω τὴν ἕκτην ἡμέραν τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τὴν ἕκτην τῆς διακαινησίμου προσκαλούμενος ἐγευμάτιζε παρὰ τῷ αὐτοκράτορι καὶ δή, «μετὰ πάντων τῶν εἰωθότων αὐτῷ ἱερέων»· ἀλλὰ, καθὰ προστίθησιν ὁ Πορφυρογέννητος[21], «τοῦτο τελεῖται ἐν οἵᾳ ἂν ἡμέρᾳ κελεύσῃ ὁ βασιλεὺς ἀριστῆσαι μετ αὐτοῦ τὸν πατριάρχην· πρὸ μιᾶς γὰρ ἡμέρας γίνεται ἡ πρόσκλησις ἀπὸ κελεύσεως, καὶ ἀποστέλλει ὁ πραιπόσιτος κουβικουλάριον καὶ σιλεντιάριον καὶ προσκαλοῦνται τὸν πατριάρχην μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ προειρημένων». Καὶ πότε μὲν ἐκάλει καὶ ὁ πατριάρχης τὸν αὐτοκράτορα ἐν τῇ ἰδίᾳ τραπέζῃ βλέπε ἐν τοῖς «Πατριαρχικοῖς μου Πίναξι»· προστίθημι δ' ἐνταῦθα ὅτι, κατὰ τὰς μεγάλας ἐν τῷ παλατίῳ δεξιώσεις καὶ τὰ γεύματα, τῷ αὐτοκράτορι συνέτρωγον, κατὰ τάξιν, οἱ ἑξῆς: 1) ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης· 2) ὁ καισαρεὴ συμβασιλεύς· 3) ὁ νωβελήσιμος· 4) ὁ κουροπαλάτης· 5) ὁ βασιλοπάτωρ· 6) ἡ ζωστὴ πατρικία, εἰς τὴν πρώτην τράπεζαν οἱ ἓξ οὗτοι· εἰς δὲ τὴν δευτέραν τράπεζαν 1) ὁ μάγιστρος· 2) ὁ ραίκτωρ· 3) ὁ σύγκελλος τοῦ Ρώμης· 4) ὁ σύγκελλος τοῦ Κωνσταντινουπόλεως—5,6,7 ἢ κατὰ τὴν οἰκείαν ἕκαστος τάξιν οἱ σύγκελλοι τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν, εἰ παρῆσαν· *ὕστερον δ' αὐτῶν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας*[22]. Ἡ πρὸς τοὺς συγκέλλους τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τιμὴ αὕτη ἀπενέμετο, ὡς νομίζω, διότι τὴν ἀξίαν ταύτην ἀπένεμεν αὐτοῖς ὁ αὐτοκράτωρ, οὐχὶ ὁ πατριάρχης. Ὁ κοσμικὸς ἄρχων ἔλεγεν ἀναγορεύων «ἐπὶ ὀνόματος Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ἡ ἐκ Θεοῦ βασιλεία ἡμῶν προβάλλεται σε σύγκελλον», ὁ δ' ἀναγορευόμενος σύγκελλος, ἢ διαρκὴς, οἷον εἰπεῖν, τοῦ πατριάρχου σύμβουλος, πίπτων «ἑφίλει τοὺς πόδας τοῦ μεγάλου βασιλέως ὁμοίως καὶ τοῦ μικροῦ»· μεθ' ὅ, παραλαμβάνοντες οἱ κοιτωνῖται προσῆγον τῷ πατριάρχῃ, τὴν πρᾶξιν αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἀγγέλλοντες, ὁ δὲ πατριάρχης, εὐχαριστῶν τῷ βασιλεῖ, ἐσφράγιζεν αὐτὸν, ἤτοι, κατὰ τὸ σήμερον λεγόμενον, ἐχειροθέτει· προσκαλῶν δὲ τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ μητροπολίτας καὶ ἀρχιεπισκόπους ἔλεγεν «ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὁ ἅγιος θεόθεν ὁδηγηθεὶς τοῦτον προεβάλλετο σύγκελλον»· καὶ ἀμέσως ὁ νέος σύγκελλος ἐκάθητο πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ πατριάχου εἰς σκαμνίον «ἀποκοπτὸν τῶν σκαμνίων τῶν μητροπολιτῶν» ἤτοι ἀποκεχωρισμένον· ἐν ᾗ ὅμως περιπτώσει καὶ ἕτερος ὑπῆρχε σύγκελλος, τὸ τοῦ νέου συγκέλλου σκαμνίον ἐτίθετο «εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἀποκοπτόν»· διότι οἱ σύγκελλοι, συνήθως ὄντες πρεσβύτεροι, οὐχὶ δ' ἀπαραιτήτως πάντοτε μητροπολῖται, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον εἰσερχόμενοι μετὰ τῶν μητροπολιτῶν, προηγοῦντο αὐτῶν «καὶ καθέζονται ἀποκοπτοί, δῆλον οὖν εἰς χωριστὸν» μέρος· ἐν δὲ μεγάλαις τελεταῖς, εἰ μὲν παρῆν καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, ἐκάθηντο «κάτωθεν τῶν μαγίστρων, ἐν τοῖς μακροσκαμνίοις»· εἰ δ' ἀπῆν, ἐκαθέζοντο οὐχὶ εἰς σκαμνία μικρὰ, «ἀλλ' ἐν τοῖς ἰδίοις σελλίοις». Ὅτε δ' ὁ πατριάρχης ἐκάθητο ἐν τῷ σεκρέτῳ, παρ' ἑαυτῷ τοὺς συγκέλλους ἔχων, μελλόντων εἰσελθεῖν τῶν μητροπολιτῶν, οἱ σύγκελλοι ἐπὶ ποδὸς ἠγείροντο, καὶ ἐκείνων εἰσερχομένων ἐκαθέζοντο, τοῦ πατριάρχου τὸ τοιοῦτο πρότερον διατάξαντος, καὶ ἐκάθηντο καὶ οἱ μητροπολῖται, καὶ, κατὰ σημερινὴν φρασεολογίαν, ἐγίνετο συνοδικὴ συνεδρία[23].

§

Τὸ παλαιὸν, ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

19. Ἐπιστολάριον κλπ. ἔκδοσις Βενετίας, 1785, σελ. 251 καὶ 252.

20. Πορφυρογεννήτου, Ἔκθεσις τῆς βασιλείου τάξεως· τόμ. Α', σελ. 410, 418, 429, 431.

21. αὐτόθι σελ. 90—91.

22. ὁ αὐτός· ἐν σελ. 726—727.

23. ταῦτα ὁ Πορφυρογ. Α', σελ. 530—532.

εἶχε καὶ πραιπόσιτον ἴδιον, κληρικόν, εὐνοῦχον, ὡς εἶκασεν ἕτερος βυζαντινολόγος, καθὼς εἶχον οἱ αὐτοκράτορες· Ἡράκλειος ὁ αὐτοκράτωρ, πρὸς Σέργιον τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην γράφων, ὁρίζει τὴν θέσιν τοῦ πατριαρχικοῦ πραιποσίτου τρίτην, κατόπι τοῦ πραιποσίτου τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπειδὴ Θωμᾶς ὁ τότε πατριαρχικὸς πραιπόσιτος ἦν διάκονος· ἐὰν δὲ χειροτονηθῇ πρεσβύτερος ὁ Θωμᾶς οὗτος, ἡ τοῦ Θωμᾶ θέσις ὡρίζετο δευτέρα, μετὰ τὸν αὐτοκρατορικὸν πραιπόσιτον δῆλα δή[24].

§

Καὶ τὸ μὲν παρακολουθεῖν τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ταῖς τελουμέναις ἐν τῷ Κάμπῳ λιταῖς ἐπὶ φορείου, ὅπερ ἔθος, ὡς ἔγραψα, κατήργησεν ὁ Ἀνατόλιος, ἦν, ὡς ἔοικε, προνόμιον τοῦ ἀρχιποίμενος, διότι, ἕνα μετὰ τὸν Ἀνατόλιον αἰῶνα, ταῖς λιταῖς ὁ πατριάρχης ἠκολούθει καθεζόμενος ἐπ' ὀχήματος[25]· εἰ δὲ Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἠθέλησεν ἑαυτῷ περιποιήσασθαί τινα κοσμικὰ προνόμια, τοῦ αὐτοκράτορος ἄκοντος, ἀλλά, μόλις τετρακόσια κατόπιν ἔτη, τῷ Κωνσταντινουπόλεως, αὐτοκρατορικῇ συγκαταβάσει, ἐχορηγήθησαν ὅμοιαί τινες τιμαὶ κοσμικαὶ καὶ προνομίαι, τῷ 1342, κατὰ τὸν Καντακουζηνόν· αὗται δ' ἦσαν, ὑποβολαῖς Ἀποκαύκου τοῦ διαβοήτου θαλαμηπόλου, πρῶτον, τὸ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασιν ὑπογράφειν ὑακινθίνῳ χρώματι· δεύτερον τὸ χρῆσθαι ἐρυθροβαφέσιν ὑποδήμασι· τρίτον, τὸ μεταξωτοῖς καὶ χρυσοῖς ὑφάσμασι κοσμῆσαι τὴν ἐπὶ κεφαλῆς καλύπτραν, ἣν οἱ πατριάρχαι συνήθως ἔφερον ἐν ᾗ περιπτώσει οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς τῶν μοναχῶν τάξεως· τὴν καλύπτραν ταύτην ἐκόσμησεν ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ' ὁ Καλέκας καὶ διὰ τριῶν εἰκόνων, τοῦ Σωτῆρος, τῆς Θεοτόκου, καὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ[26]. Ἀλλ' αἱ τιμαὶ αὗται βεβαίως ἦσαν μικραί, διότι συγχρόνως σχεδόν, τῷ 1347, ὁ αὐτοκράτωρ ἐχορήγησε τὸ δικαίωμα «τοὺς πρώτους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, τοὺς ἐντιμοτάτους οἰκονόμον, σακελλάριον, σκευοφύλακα, χαρτοφύλακα, σακκελίου, καὶ πρωτέκδικον φορεῖν ἐπάνω τῶν σκιαδίων αὐτῶν σταυρούς», τοῦθ' ὅπερ ἀνεγνώρισε καὶ ἐπέβαλλε δι' ἰδίου γράμματος ὁ πατριάρχης Ἰσίδωρος, διατάξας κρατεῖν κατὰ διαδοχὴν[27].

Ὑψίστη τιμὴ ἦν ὅτι ὁ μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας, αὐτὸς ὁ ὑπογράφων πρασίνῃ μελάνῃ καὶ νομιζόμενος ἴσος τάχα πατριάρχαις, ἐπὶ μὲν βυζαντινῶν ἐλάμβανε θέσιν *μετὰ τοὺς συγκέλλους τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου*, κατὰ δὲ τὸν ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' αἰῶνα ἵστατο ἐν τῷ στασειδίῳ τοῦ Ἐφέσου. Καὶ ἐντεῦθεν ἄρα νοεῖται ἡ τιμὴ καὶ δόξα καὶ τὸ γόητρον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ ἐξήρετο τοσοῦτον παρ' ἕλλησί τε καὶ μὴ τοιούτοις, ὥστε ἀναγκασθῆναι τὸν βούλγαρον φύλαρχον Ἰωαννίκιον ἵνα διακηρύξῃ γενικῶς περὶ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, ὅτι τοσοῦτον ἦν ἀπαραίτητον τῇ κοσμικῇ ἀρχῇ ὥστε μὴ ὑπάρχειν ἄνευ πατριάρχου κράτος· quia imperium sine Patriarcha non staret[28].

[ἕπεται συνέχεια]

Ὁ Μ. χαρτοφύλαξ Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ*

Εἴθισται ἐν τῷ συνήθει βίῳ νὰ διακρίνηται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ βιωτικὴ ἢ κοινωνικὴ δρᾶσις ἀπὸ τῆς ἐν γένει ἠθικῆς ἀξίας. Λέγομεν λ. χ. συχνάκις *ἀδέξιος πολιτικός, ἀλλὰ καλὸς ἄνθρωπος· ἀδέξιος ἔμπορος, ἀλλὰ καλὸς ἄνθρωπος* κ. τ. λ. Καθ' ὅμοιον τρόπον ὀφείλομεν νὰ διακρίνωμεν τὸν χριστιανὸν ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ παράγοντος καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει. Ἐνδέχεται βεβαίως νὰ μὴ εἶνέ τις καλὸς στρατιώτης ἢ καλλιτέχνης, καὶ νὰ εἶνε ἐξ ἄλλου καλὸς χριστιανός· ἀλλ' ἐπίσης ἐνδέχεται νὰ εἶνέ τις κάλλιστος ἄνθρωπος ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν, ὑπὸ ἔποψιν ὅμως θρησκευτικὴν νὰ μὴ εἶνε καλὸς χριστιανός. Μήπως δυστυχῶς ὀλίγοι ὑπάρχουσι σήμερον ἔντιμοι μὲν καὶ εἰλικρινεῖς ἄνθρωποι, ὅλως ὅμως ἀδιάφοροι πρὸς τὴν θρησκείαν; Δὲν ἀπαντᾷ τις ἐπίσης τοὐναντίον παραδείγματα ἀνθρώπων, ἐν οἷς τὴν βαθύτητα τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἀμαυροῖ ἀξιοκατάκριτος ἠθικὸς χαρακτήρ; Καὶ ναὶ μὲν εἷς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς τῶν πρώτων αἰώνων (ὁ Τερτυλλιανὸς) εἶπεν ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε φύσει χριστιανή· ὀρθότερον ὅμως ἐξεφράσθη ἄλλος τις, μᾶλλον αὐθεντικός, συγγραφεὺς τῶν αὐτῶν χρόνων (Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς) εἰπὼν ὅτι ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν καλλιτέρων ἐθνικῶν ὑπῆρχε σπινθὴρ ἀληθείας. Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει ὅτι ὁ

---

24. αὐτόθι, τόμ. Α', σελ. 637.

25. Θεοφάνης· τόμ. Α', σελ. 369.

26. Καντακουζηνός· τόμ. Β', σελ. 218. Νικηφ. Γρηγορᾶς· τόμ. Β', σελ. 697.

27. Acta Patriarch. Α', σελ. 258.

28. Α. Μηλιαράκη, Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου· σελ. 97.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 75—77 καὶ τέλος.

νόμος τοῦ Θεοῦ ἦτο γεγραμμένος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἐθνικῶν. Ἀλλ' ὁ αὐτὸς ὅμως ἀπόστολος ἐξ ἄλλου μαρτυρεῖ ὀπίσον διὰ τὴν ἁμαρτίαν κατεσκοτίσθη καὶ ἐξουδετερώθη ὁ ἔμφυτος οὗτος τῆς ἀληθείας σπινθὴρ (Ρωμ. 1, 21). Ἕνεκα τῆς διαστροφῆς ταύτης τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως ὁ χριστιανισμὸς εἶχεν ἀπέναντι ἑαυτοῦ ἐμφανισθεὶς ἐν τῷ κόσμῳ ἀκροατὰς ἐλεεινοὺς πνευματικῶς. Τὸ μέγα ὅμως θαῦμα τῆς νέας θρησκείας συνίστατο ἀκριβῶς ἐν τούτῳ, ὅτι τὴν οὕτως ἀσύνετον καὶ διεστραμμένην ἀνθρωπότητα ἀνεκαίνισεν ἐσωτερικῶς διὰ τῆς ὑπερφυσικῆς δυνάμεως τῆς θείας χάριτος, ἐξαναστήσασα ἐκ τοῦ ληθάργου τὰς νενεκρωμένας ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κρατίστας δυνάμεις τῆς ψυχῆς διὰ τῆς ἐμφυσήσεως τῆς δίψης τῆς σωτηρίας, τῆς πίστεως εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος. Ταῦτα ὅμως καὶ τοιαῦτα κατεργασάμενος ὁ χριστιανισμὸς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀνθρώπῳ δὲν παρεβίασε τὴν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως αὐτοῦ· ἀνοίξας τοὺς ἐπὶ αἰῶνας καμμύοντας ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὅπως ἴδωσιν ὅλον τὸ φοβερὸν μέγεθος τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀντιληφθῶσι τῆς γενομένης σωτηρίας ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἀφῆκε καὶ πάλιν τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα, τὸν στέφανον τῆς νίκης, ὡς γέρας τῆς ἀτομικῆς ἑκάστου παρασκευῆς καὶ προσπαθείας. Διὸ καὶ καθὼς ἐν τῷ σταδίῳ « πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον», οὕτω καὶ ἐν τῷ χριστιανισμῷ δὲν ἀρκεῖ ἁπλῶς τις νὰ τρέχῃ, ἀλλ' οὕτω νὰ τρέχῃ, ὥστε νὰ καταλάβῃ ἐκεῖνο, δι' ὃ τρέχει (Α΄ Κορ. 9, 24). Διότι καὶ μετὰ τὴν διὰ τῆς θείας χάριτος ἀναγέννησιν δὲν παύει ἡ διαρκὴς πάλη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς τὸ κακόν, οὐδὲ εἶνε ἀδύνατοι καταπτώσεις καὶ πάλιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ καταπτώσεις δειναί. Ἕναυλος ἦτο ἡ φωνὴ τῶν ἀποστόλων αὐτῶν εἰς τὰ ὦτα τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σαπφείρης, καὶ ὅμως ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν αὐτῶν, ὅπως ψευσθῶσι καὶ νοσφίσωνται ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου (Πράξ· 5, 3). Καὶ ἐν τοῖς ἡγιασμένοις δὲ καὶ κλητοῖς τῆς Κορίνθου εὑρέθη ἁμαρτωλὸς διαπράξας ἁμαρτίαν, «ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται»(Α΄ Κορ. 5,1).

Ἀλλ' ὅπως ὅμως ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀποβλέπων εἰς τὸ ὅτι χρείαν ἔχουσι ἰατροῦ οὐχ οἱ ἰσχύοντες, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες (Ματ. 9, 12), δὲν ἀπηξίωσε τὴν μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἀναστροφήν, ὅπως ἀγάγῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία, τοῖς παραγγέλμασιν αὐτοῦ στοιχοῦσα, καίτοι παντοῖα μέσα καὶ ποινὰς ἔτι πνευματικὰς ἔχει καὶ ἐφαρμόζει κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων τέκνων αὐτῆς, οὐδέποτε ὅμως ἀποκλείει αὐτὰ ὁλοτελῶς τῆς μεθ' ἑαυτῆς κοινωνίας διὰ τὸ ἁμαρτωλὸν τοῦ βίου αὐτῶν, οὐδὲ ἀρνεῖται αὐτοῖς τὴν ἐπωνυμίαν τέκνων αὐτῆς. Ἂν δὲ διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιείκειαν τῆς Ἐκκλησίας σκανδαλίζωνταί τινες ὑπεράγαν ζηλωταὶ καὶ κηρύττωσι καὶ ἐν ταῖς ἡμέρας ἡμῶν ὅτι ἀπὸ τῶν ἁμαρτανόντων πρέπει νὰ ἀφαιρεθῇ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ,εἰς τούτους ὑπομιμνήσκομεν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου περὶ τῶν ἁμαρτανόντων ἀδελφῶν, οἵτινες ἁμαρτάνοντες διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν δὲν παύουσι νὰ εἶνε ἀδελφοί. «Προσέχετε ἑαυτοῖς. Ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμάρτῃ εἰς σέ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ ἐπὶ σὲ λέγων μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ» (Λουκ. 17, 3—). Παράλογον ἐπίσης συμπέρασμα ποιοῦιν οἱ ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν παρὰ τῷ ἀδιασαλεύτως ἀφωσιωμένῳ εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ λαῷ ἐξάγοντες ἐπιπολαίως ὅτι ἡ θρησκευτικότης βλάπτει τὴν καθαρὰν ἠθικὴν ἢ ὅτι δὲν ἔχει τὴν προσήκουσαν δύναμιν ὅπως διαπαιδαγωγήσῃ τὸν ἀμαθῆ λαὸν ἐν τῇ ἀρετῇ. Ἄλλως τε ὁ μέγας κίνδυνος τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς συνίσταται οὐχὶ ἐν τούτῳ, ὅτι ἐν κοινωνίᾳ τινὶ ἢ παρὰ τάξει τινὶ ἀνθρώπων, ἕνεκα λόγων οὐδεμίαν ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὴν θρησκείαν, παρατηρεῖται αὕτη ἢ ἐκείνη ἡ παράβασις τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἀλλ' ἐν ταῖς ψευδοφιλοσοφικαῖς ἠθικαῖς θεωρίαις, αἵτινες προσπαθοῦσι νὰ ὑποσκάψωσι καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἠθικῆς τὰ θεμέλια τῆς θρησκείας, ὑποθάλπουσαι τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας.

Ὡς κατακλεῖδα τῶν αὐτοσχεδίων τούτων σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς διαληφθείσας ἐκφάνσεις τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως προσθέτομεν καὶ τὰ ἀκόλουθα ὀλίγα περὶ τῆς σχέσεως πάσης ἐν γένει θρησκείας πρὸς τὸν καθόλου πολιτισμόν.

Δὲν ὑπόκειται εἰς ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ θρησκεία ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν τυχῶν τῶν ἐθνῶν. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς ἐξωτερικῆς προόδου καὶ τοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ ἡ σημασία τῆς θρησκείας δὲν εἶνε ὅσον τινὲς ἐφαντάσθησαν μεγάλη καὶ ἀδιαφιλονείκητος. Ὁ ἐξωτερικὸς πολιτισμὸς δὲν εὑρίσκεται πάντοτε ἐν εὐθείᾳ ἀναλογίᾳ πρὸς τὸ ποιὸν τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Καθ'

ὃν χρόνον οἱ φορεῖς τῆς καθαρωτάτης περὶ Θεοῦ ἰδέας ἔζων εἰσέτι ἐν σκηναῖς ἀνὰ τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας καὶ Παλαιστίνης, ἕτερος γείτων λαὸς, οἱ Φοίνικες, καίτοι ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν ἦτο ἀσυγκρίτως κατώτερος τοῦ ἰουδαϊκοῦ εἶχε φθάσῃ εἰς σημαντικὸν διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πολιτισμόν. Οἱ Ἕλληνες παρ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς πνευματικῆς, πολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς αὐτῶν προόδου ἐπρέσβευον ἱκανῶς χαμηλὰς θρησκευτικὰς ἀρχάς. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ παρατηρεῖται ἡ ἀντίθεσις αὕτη. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὑπὸ ἔποψιν ἐξωτερικοῦ πολιτισμοῦ οἱ Γάλλοι εὑρηνται ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ἀλλ' οὐδεὶς ἐπίσης θὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὑπὸ ἔποψιν θρησκευτικὴν εὑρηνται ἐν φοβερᾷ καταπτώσει. Εἷς καὶ ὁ αὐτὸς καθολικισμὸς ἔχει ὀπαδοὺς πεπολιτισμένους μὲν καὶ προοδευτικοὺς ἐν Γερμανίᾳ, ἱκανῶς δὲ στασίμους ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ Ἱσπανίᾳ.

Καὶ εἶνε ἡ παρατηρουμένη αὕτη συχνάκις ἀντίθεσις ἱκανῶς καταληπτὴ καὶ ἐξηγητὴ, ὅταν τις ἐμβαθύνῃ εἰς τὸν κύριον σκοπὸν πάσης θρησκείας. Οὐδεμία θρησκεία σκοπὸν ἑαυτῆς προέθετο τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ ἀφυοῦς εἰς εὐφυᾶ, τοῦ ὀκνηροῦ εἰς ἐπιχειρηματίαν κτλ. Ἡ θρησκεία φροντίζει κυρίως καὶ κατ' οὐσίαν περὶ ἀποκαταστάσεως ἁρμονικῶν σχέσεων μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, καὶ τοῦτο οὐχὶ διὰ τὴν παροῦσαν, ἀλλὰ διὰ τὴν μέλλουσαν κυρίως ζωήν. Ἐν ταῖς ἐπιστήμαις, ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ ἐν γένει τῇ ἐξωτερικῇ προόδῳ προηγοῦνται πάντοτε οἱ εὐφυεῖς, οἱ ἰσχυροί, οἱ δραστήριοι. Κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὅμως τελειοποίησιν πολλάκις τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου καταισχύνουσι τοὺς σοφούς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ
ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ
ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΨ*

Θ΄

Ἐκ τῶν «**περατικῶν**» ἐκκλησιῶν, καθὼς ὠνόμαζον οἱ βυζαντινοὶ τὰς ἀπέναντι τοῦ ἄστεως κειμένας, περὶ μὲν τῆς **τῶν Ταταούλων** οὐδὲν ἔχει τις εἰπεῖν ἄξιον λόγου· παλαιὸν ἔγγραφον οὐδὲν περισώζεται δυνάμενον προβιβάσαι τὰς ἡμετέρας περὶ ταύτης ἐρεύνας· κώδηκα διαχειρίσεως οὐδένα εἶδον, ἢ μικρόν τι βιβλιάριον πρό τινος, ἀνερχόμενον εἰς τὰ 1670 ἢ 1680, μηδὲν περὶ οἰκοδομῆς ἐκκλησίας καὶ συνοικισμοῦ τοῦ προαστείου διδάσκον. Καὶ ἐν τούτοις, ὁ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ναὸς ὑπῆρχε κατὰ τὸν ΙΖ΄ αἰῶνα, πιστεύω δ' ὅτι ὑπῆρχε καὶ πολλῷ πρὸ τοῦ αἰῶνος τούτου.

§

Τῆς ἐν **τοῖς Ἀρεοβίνδου** ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἡ ἀνέγερσις, ἡ γνωστὴ ἐξ ἐπιγραφῆς ἡμῖν, ἐγένετο κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς οὗτος ὁ ἐν Χάσκιοϊ βυζαντινὴν ἔχει τὴν καταγωγήν.

§

Λοιπὸς ἡμῖν ἐστιν ὁ **λόγος περὶ τῶν ναῶν τοῦ Γαλατᾶ.** Τούτων ὁ τῆς Θεοτόκου τῶν Καφατιανῶν ἐκτίσθη μικρὸν μετὰ τὴν ἅλωσιν, εὐμενεῖ διαταγῇ τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ. Τοιοῦτο δέ τι μὴ γραφὲν περὶ τῶν ἐν Γαλατᾷ λοιπῶν ἐκκλησιῶν ὑπ' οὐδενὸς τῶν περὶ τῶν ναῶν γραψάντων ἐπιτρέπει ἡμῖν 'να πιστεύωμεν ὅτι αἱ λοιπαὶ ὀκτὼ βυζαντιναὶ ἦσαν. Εἶπον[1] ὅτι τῷ 1400 ἀναφέρεται κάθισμά τι τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐπάνω τοῦ τείχους, ἀλλ' ἂν ἦ ναὸς οὐδὲν ἀκριβὲς εἰπεῖν ἔχομεν, καὶ τίς τῶν δύο ναῶν τοῦ Σωτῆρος ἦν; ὁ τῶν Μποστανίων (ὁ σωζόμενος σήμερόν ἐστιν οὗτος) ἢ ὁ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κρεμαστοῦ. Ἐπίσης γινώσκομεν ὅτι κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1399 ἀναφέρεται Γεώργιος ἱερεὺς τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Καστελλιωτίσσης λαβὼν ἄδειαν «εὐλογῆσαι Μανουὴλ τὸν ἔγγονον τῆς Πέρδικας μετὰ Καλῆς Γανιτίσης[2] εἰς δεύτερον γάμον ἐρχομένους»[3], ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ γράφεται ἂν ἦ «περατικὸς» ἡ Καστέλλιώτισσα ναὸς, οὐδὲν εἰπεῖν ἔχει τις ἀκριβὲς καὶ περὶ ταύτης, ὡς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν.

Ἡ περὶ τούτων ἀκρίβεια εἰς τὴν ἀφάνειαν καὶ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ἀναφέρεται· ἐκδίδωμι δ' ἓν ἔγγραφον ἐπισημότατον περὶ Χρυσοπηγῆς καὶ ἓν περὶ Καφατιανῆς, διότι ἀμφότερά εἰσιν ἀρχαιότερα τῆς ΙΗ΄ ἑκατονταετηρίδος, οὐδ' ἀποτελοῦσι μέρος τῶν ἐγγράφων τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχειοφυλακείου, οὐδ' ἀπετέλεσάν ποτε· εἰσὶ δὲ καὶ ἀποσπάσματα ἀλληλογραφίας ἰδιωτικῆς πατριαρχῶν καὶ προσώπων ἐπιφανῶν τῆς ἡμετέρας ἱστορίας.

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 33—41 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

1. Μ.Ι.Γεδεών, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον σελ. 205, στήλη α΄.
2. προδήλως τῆς ἐκ Γάνου.
3. Acta Patriarch. τόμ. Β΄, σελ. 297.

§

Τὴν **Χρυσοπηγὴν** ἠγόρασε «τῷ Ἁγίῳ Τάφῳ» Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων, ὡς αὐτὸς γράφει[4], κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος· περὶ δὲ **Καφατιανῆς** σημειῶ ὅτι ἐν κώδηκι τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τῶν Ἰβήρων (ὑπ' ἀριθμὸν 136) σώζεται ἐπιστολὴ τῶν ἐνοριιτῶν αὐτῆς πρὸς τὸν ἡγεμόνα Μολδαυΐας Νικόλαον Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδᾶτον, ἐπικαλουμένων τὴν αὐτοῦ συνδρομὴν ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τούτου, καὶ ὀδυρομένων ὅτι «διὰ πολλῶν μόχθων καὶ κόπων καὶ ἱδρώτων καὶ στεναγμῶν καὶ παθημάτων ἀνεκδιηγήτων, μόλις ἠδυνήθησαν, διὰ θελήματος καὶ ὁρισμῶν τῆς κραταιᾶς βασιλείας, καὶ ἀνέκτισαν ἕως τοῦ νῦν τέσσαρας τῶν πυρποληθεισῶν ἐκκλησιῶν, εἰς δόξαν Θεοῦ»· καὶ ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὸν Νικόλαον Μαυροκορδᾶτον, ὡς ἡγεμόνα Μολδαυΐας, ἐπιστολὴ στέλλεται πάντως τῷ 1707, συμπεραίνει τις ὅτι τέσσαρες μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου ναοὶ ἦσαν ᾠκοδομημένοι, σύδεμία δ' ὑπῆρχεν ἐλπὶς περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τῶν λοιπῶν. Ἡ προσθήκη δὲ τῆς ἐξῆς εἰδήσεως, καίτοι λείπουσα χάσμα, δείκνυσιν ὅτι προστασία τις ἡγεμονικὴ συντελεῖ πρὸς ἀνάστασιν μιᾶς, ἴσως τοῦ **Χριστοῦ**· «ἐγένοντο ὅμως ἔξοδα καὶ βαρύτατα χρέη καὶ ἀνυπόφορα· καὶ αἱ μὲν τρεῖς τῶν ἐκκλησιῶν βραχέως ἐκυβερνήθησαν· τὴν μὲν γὰρ τοῦ ἁγίου . . . . . * ὑπὸ τῆς κοινῆς βοηθείας καὶ ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν, ὅσον ἦν δυνατὸν, ἐξετέλεσαν· τὴν δὲ τοῦ . . . . * . . . ὁ ἐκλαμπρότατος . . . . τὴν δὲ τοῦ ἁγίου [Ἰωάννου]* οἱ χριστιανοὶ Χιῶται ἐκ βάθρων ἀνεκαίνισαν· μένει δὲ ἡ ἡμετέρα εἰς χρέος βαρύτατον». Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μανθάνομεν ὅτι Μιχαὴλ ὁ Ρακοβίτζας, ὁ πρὸ τοῦ Νικολάου δὶς ἡγεμὼν Μολδαυΐας ἀναδειχθεὶς, ὥρισε διὰ χρυσοβούλλου παρέχεσθαι κατ' ἔτος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου Καφατιανῶν «150 ὀκάδες κηρίων εἰς φωτοκαΐαν».

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Παναγίας Καφατιανῆς, ἧς ὁ μὲν θεμέλιος τοῦ νέου κτιρίου λίθος ἐτέθη τῇ 4 ἰουλίου 1698, τὰ δὲ ἐγκαίνια ἐγένοντο τῇ 14 σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους[5]. Περὶ δὲ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου πρὸς οἰκοδομὴν Χρυσοπηγῆς καὶ Καφατιανῆς μαρτυροῦσιν αὐθεντικώτατα τὰ ἑξῆς ἔγγραφα:

Καλλίνικος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κτλ.

Μακαριώτατε καὶ σεβασμιώτατε πατριάρχα τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, κύριε Δοσίθεε, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, τὴν μακαριότητά σου ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ ἀσπαζόμενοι, ὁμοῦ μετὰ τῆς ἱερᾶς ὁμηγύρεως τῶν συναδέλφων ἀρχιερέων, ἀκριβῶς καὶ προσφιλῶς χαιρετοῦμεν, δεόμενοι τοῦ παναγάθου Θεοῦ, νὰ τὴν ἀπολαύσῃ τὸ παρόν μας ἐν ὑγείᾳ, εὐτυχίᾳ καὶ εὐφροσύνῃ καθ' ἑκάτερον ἄνθρωπον. Μετὰ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν, ἀναφέρομεν καὶ δίδομεν εἴδησιν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, ὅτι οἱ γαλατιανοὶ χριστιανοὶ ἔγραψαν, ὡς φαίνεται, προλαβόντως εἰς τὰ αὐτόθι τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ ὑψηλοτάτῳ αὐθέντῃ ζητοῦντες ἐλεημοσύνην περὶ τῶν γενομένων ἐξόδων, εἰς ἀνοικοδομὴν τῆς ἀπαρτισθείσης, Θεοῦ ἐλέει, ἐκκλησίας, κατ' ἐπιταγὴν τῆς κραταιᾶς βασιλείας· ἡ δὲ ἐκλαμπρότης αὐτοῦ, ἐμφύτῳ καλοκἀγαθίᾳ καὶ θείῳ ζήλῳ, καθ' ὑπερβάλλουσαν εὐλάβειαν κινούμενος, οἷα φιλευσεβέστατος καὶ φιλόχριστος, ἀντέγραψε πρὸς τοὺς αὐτοὺς χριστιανοὺς ἀποκρινόμενος, ὅτι ἂν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ καὶ δοθῇ ἄδεια παρὰ τῆς ἐξουσίας νὰ κτισθοῦν καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι, νὰ δώσῃ μιᾶς ἐκκλησίας τῆς οἰκοδομῆς ὅλα τὰ ἔξοδα. Ὅθεν καὶ σπεύδουσιν ἤδη οἱ ρηθέντες χριστιανοὶ εἰς τὸ νὰ λάβουν ἄδειαν, διὰ νὰ κτισθῇ ἄλλη καμμία ἐκκλησία ἐν τῷ Γαλατᾷ, σκέψεως δὲ γενομένης κοινῶς εὑρέθη ὡς εὔλογον καὶ χρησιμεῦον, νὰ ζητήσουν θέλημα διὰ τὴν Καφφατιανὴν, ἢ ἂν ἡ μακαριότης σου στέργῃ εἰς τοῦτο ὁποῦ γράφομεν, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι οἱ γαλατιανοὶ γράφουν πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον αὐθέντην, νὰ ζητηθῇ τὸ θέλημα διὰ τὴν Χρυσοπηγὴν, μὲ τοῦτον δηλαδὴ τὸν τρόπον, νὰ γράψῃ ἡ μακαριότης σου ἐδῶ, πρὸς ἴδιον ἐπίτροπόν της καὶ ἄνθρωπον, νὰ πάρῃ πρῶτον τὴν τιμὴν τῆς ἀγορᾶς τοῦ τόπου τῆς ἐκκλησίας, χίλια ἑκατὸν γρόσια δῆλον ὅτι, καθὼς πολλάκις μᾶς εἴπετε, ὅτι τόσα εἶναι ἡ τιμή της, ἔπειτα νὰ τὴν κάμῃ χοδζέτι, νὰ ἀπομένῃ καὶ νὰ γενῇ εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν, ὑποκειμένη δηλαδὴ τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ζητηθῇ τὸ θέλημα διὰ τὴν Χρυσοπηγὴν τὸ ὁποῖον λογαριάζομεν νὰ τὸ στέρξῃ καὶ ἡ μακαριότης σου· εἰ δέ γε, ὅπερ ἀπευχόμεθα, καὶ ἡ μακαριότης σου δὲν θελήσῃ νὰ κλίνῃ εἰς τοῦτο, νὰ λάβῃ δηλαδὴ πρῶτον τὰ χίλια ἑκατὸν γρόσια, εἶτα νὰ κάμῃ τὴν πώλησιν μὲ ἴδιόν της ἐπίτροπον διὰ χοδζετίου τῆς βασιλικῆς κρίσεως, τότε βέβαια τὸ θέλημα τῆς ἀνοικοδομῆς ζητεῖται

---

4. Ἱεροσολ. Σταχυολογίας Ἀνάλεκτα· τόμ. Α΄, σελ. 281.
* χάσμα ἐν τῷ κώδηκι· τὸ τρίτον ἀναπληροῦται εὐκόλως.

5. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως «Περί τινων ἐκκλησιῶν ἐν Γαλατᾷ Κωνσταντινουπόλεως» σελ. 240 «Ἡμερολογίου Ἀνατολῆς» τοῦ 1883. Τὸ ἐκδιδόμενον σχετικὸν γράμμα μετεγράφη «ἀπαραλλάκτως ὡς ἐν χειρογράφῳ τινὶ εὑρηται» — ἔστι δὲ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 11 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἑλλην. Φιλ. Συλλόγου.

διὰ τὴν Καφφατιανὴν, ἡμετέρᾳ τε κοινῇ γνώμῃ συνοδικῇ καὶ συναινέσει τῶν ἐκεῖσε χριστιανῶν, καὶ εἰς τοῦτο νὰ ἔχωμεν ἀπόκρισιν καθαρὰν καὶ τελείαν ἐν τάχει παρὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἣν καὶ διαφυλάττοι ὁ Κύριος ἀνωτέραν πάσης βλάβης καὶ ἐπηρείας ἐν εὐδαιμονίᾳ μακροβιότητος.

αχυζ', νοεμβρίῳ κδ'.

† *Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀδελφός.*

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς σῆς μακαριότητος, Κυζίκου Κύριλλος.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς σῆς μακαριότητος, Νικομηδείας Παρθένιος.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς σῆς μακαριότητος, Χαλκηδόνος Γαβριήλ.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς σῆς μακαριότητος, Φιλιππουπόλεως Μελέτιος.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς σῆς μακαριότητος, Δέρκων Νικόδημος.

Καλλίνικος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κτλ.

Μακαριώτατε καὶ σοφώτατε πατριάρχα Ἱεροσολύμων κύριε Δοσίθεε, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ καὶ προσφιλῶς ἀσπαζόμενοι, ἀκριβῶς καὶ εὐνοϊκῶς χαιρετοῦμεν, δεόμενοι τοῦ παναγάθου Θεοῦ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ τὸ παρόν μας ὑγιαίνουσαν, εὐτυχοῦσαν καὶ εὐφραινομένην ἐν πᾶσι, ψυχῇ τε καὶ σώματι. Τὸ τίμιόν της γράμμα ἐλάβομεν, καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐχάρημεν διὰ τὴν καλήν της ὑγείαν, ἣν καὶ διαφυλάττοι ὁ Κύριος ἀβλαβῆ διὰ βίου πολυετοῦς καὶ πανευδαίμονος.

Περὶ οὗν τῆς Χρυσοπηγῆς, περὶ ἧς ἦν τε καὶ ἔστιν ὁ λόγος, ἡμεῖς κατὰ τὴν σωζομένην ἐν ἡμῖν ἐνθύμησιν τοῦ λόγου τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, οὕτω καὶ ἐγράψαμεν πρὸ ἡμερῶν τὸν εἰρημένον ἀριθμὸν τῶν χιλίων ἑκατὸν πενῆντα γροσίων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μακαριότης σου γράφει τώρα ὅτι, ἐκτὸς τούτων, ἔχει καὶ ἄλλας δύο χιλιάδας καὶ ὀκτακόσια εἴκοσι γρόσια ἐξωδευμένα καὶ δεδομένα, καθὼς κατ' εἶδος καὶ ὀνομαστὶ τὰ δηλοποιεῖ, καὶ συναριθμεῖται ἡ ποσότης λοιπὸν ὅλη γρόσια χιλιάδες τέσσαρες παρὰ τριάκοντα, τῆς τε ἀγορᾶς δηλονότι τοῦ τόπου τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν κελλίων, καὶ τῆς αὐλῆς, καὶ ἑνὸς ὀσπητίου τοῦ Ἡλιοῦ, καὶ τοῦ μουκατᾶ, καὶ ἐξόδων τοῦ τοίχου καὶ περιβολίου καὶ μαγαζίου, τὰ ὁποῖα ἔξοδα λαμβάνοντάς τα, στέργει νὰ δώσῃ χοδζέτι τελείας πωλήσεως καὶ τὰ τεμεσούτια, διὰ ὅλους τοὺς ἀπαριθμηθέντας τόπους, ἰδοὺ ὁποῦ πειθόμενοι τοῖς παρ' ὑμῶν γεγραμμένοις, ἀντιγράφομεν καὶ ἀνταποκρινόμεθα τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, ὅτι ἂς γράψῃ ἐδῶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπιτρόπους της, λαμβάνωντας τὰ εἰρημένα ὅλα ἔξοδα, τουτέστι τέσσαρας χιλιάδας γρόσια παρὰ τριάκοντα, νὰ ἐγχειρίσουν τὰ τεμεσούτια ὅλα, καὶ νὰ δώσουν καὶ χοδζέτι τελείας πωλήσεως ὅλων τῶν ρηθέντων τόπων μετὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ πῶς δὲν ἔχει μετοχὴν πλέον ἡ μακαριότης σου· διὰ τὸ ὁποῖον θέλει γράψει καὶ ἰδιοχείρως καὶ ἡ μακαριότης σου γράμμα ἀνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον νὰ τὸ στείλῃ ἐδῶ νὰ μᾶς τὸ ἐγχειρίσουν οἱ ἐπίτροποι καὶ ἄνθρωποί της, λαβόντες πρότερον, ὡς εἴρηται, καὶ ἐγχειρισθέντες τὸν ἀριθμὸν τῶν τεσσάρων χιλιάδων γροσίων νὰ διαλαμβάνῃ δηλονότι τὸ γράμμα τὴν τελείαν πώλησιν τῶν τόπων, καὶ τὴν λῆψιν τῆς τιμῆς καὶ τῶν ἄσπρων, καὶ τὸ ἀμέτοχον εἰς τὸ ἑξῆς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος· ἂς ἔχωμεν λοιπὸν ἀπόκρισιν τὸ συντομώτερον μὲ ἐντελῆ ὀρδινίαν καὶ διόρθωσιν τῆς ὑποθέσεως, διὰ νὰ γενῇ ἐπιμέλεια σὺν Θεῷ νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ τὸ τῆς ἀνοικοδομῆς ἔργον τῆς ἐκκλησίας, εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ μνημόσυνον τοῦ κτίτορος, καὶ τοῦ χριστωνύμου λαοῦ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν καὶ σωτηριώδη. Ταῦτα, ὁ δὲ τῶν ἁπάντων ἔφορος Θεὸς, διατηροίη τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἀνωτέραν παντὸς ἀνιαροῦ καὶ ἀντικειμένου συναντήματος, εἰς ἔτη πολλὰ καὶ πανευτυχῆ.

αχυη', ἰανουαρίου κδ'.

† *Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀδελφός.*

Τὰ παρόντα τετράδια δέκα ὄντα τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ ἐσωκαμήλαυχον μᾶς τὰ ἔστειλαν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ θέλετε τὰ λάβει παρὰ τοῦ γραμματοκομιστοῦ.

Λέγουσιν οἱ χριστιανοὶ ἔτι ὁρισμὸν εἶχεν εὐγάλει ἡ μακαριότης σου εἰς ἀνάκτησιν τῆς αὐτῆς Χρυσοπηγῆς ἐκκλησίας, καὶ κάμει χρεία νὰ τὸν στείλετε καὶ ἐκεῖνον τὸν ὁρισμὸν, διότι δι' ἐκείνου εὐκολώτερον καὶ ὀλιγοεξοδώτερον εἰπεῖν ἠμπορεῖ νὰ παρθῇ ἡ ἄδεια τῆς ἀνοικοδομῆς καὶ πρέπει νὰ ἔλθῃ ἂν εἶναι.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

ἐκδιδόντος

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου Α. Φ.
ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἱδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἀριθ. 3.

Σύστασις σχολείου εἰς Ἄρταν γενομένη παρὰ τοῦ ἐλεήμονος ἄρχοντος Μανολάκη διὰ δόσεως γροσίων δύο χιλιάδων, καὶ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως δεδωκότος τὴν ἐκκλησίαν τῆς μητροπόλεως ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐνορίας αὐτῆς εἰς τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου τούτου.

Ἔστι μὲν πολλαχόθεν συναγαγεῖν εὐφυῶς τὴν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς σπουδῆς ὠφέλειαν καὶ τελειότητα οὖσαν τοῦ λογικοῦ εἴδους καὶ τῆς κατ' οὐσίαν εὐδαιμονίας πρόξενον· ὅθεν καὶ μυρίοις ἐπαίνοις καταγλαΐζεται παρά τε τῶν ἔνδον καὶ θύραθεν ἐπιστημόνων, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ ἀψευδοῦς στόματος τοῦ Θεανθρώπου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ· Ἐρευνᾶτε γάρ φησι τὰς Γραφάς ἵνα ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον εὕρητε· πῶς ἄν τις τὰς Γραφὰς ἐρευνήσῃ, μὴ τῷ τῆς σπουδῆς θειοτάτῳ ὁδηγούμενος ἔργῳ; καὶ ἑπομένως τὴν ἀπὸ τῆς στερήσεως τῆς ἱερᾶς σπουδῆς ζημίαν ἐπιφέρων, φησί, πρὸς τοὺς ραθύμως διακειμένους τῇ τῶν Γραφῶν ἀναγνώσει, Πλανᾶσθε τὰς Γραφὰς μὴ εἰδότες, ὡσανεὶ ἔλεγεν ὅτι εἰ ὁ ἀναγινώσκων τὰς Γραφὰς ζωὴν αἰώνιον ἕξει, ὁ μὴ ἀναγινώσκων ἀποπλανᾶται τοιαύτης ζωῆς, καὶ ἑπομένως στερίσκεται ταύτης (φεῦ τῆς ζημίας!) δι' ἣν ὁ λογικὸς ἄνθρωπος τίκτεται καὶ τούτῳ τῷ κόσμῳ εἰσέρχεται· γνώμῃ γάρ αὕτη θεολογική, τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ Θεοῦ κτισθῆναι, ἵνα παραπολαύῃ Θεοῦ διὰ τῆς κατὰ τὸ δυνατὸν γνώσεως. Ὁ αὐτὸς καὶ πάλιν Σωτὴρ φησιν, Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν· οὐκ ἔστιν οὖν ἄλλως ἀποδρᾶναι τὴν πλάνην καὶ δραξασθαι τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰμὴ διὰ τῆς διαγνώσεως τῶν θείων λογίων· ταύτης δὲ τῆς διαγνώσεως οὐκ ἄλλως ἐπιτεύξασθαι δυνατόν, εἰμὴ διὰ τῆς ἱερᾶς τῶν μαθημάτων σπουδῆς καὶ ταύτης οὐκ ἄλλως, εἰμὴ διὰ διδασκαλίας καὶ εἰσηγήσεως εἰδότων ἀνδρῶν· Δράξασθε γάρ φησιν ὁ Δαυὶδ παιδείας μήποτε ὀργισθῇ Κύριος καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας τῆς εἰς αἰώνιον εἰσαγούσης ζωήν· Ἔνθεν τοι καὶ τὰ σωλομόντεια ῥήματα τὴν παιδείαν ταύτην ἀπομνημονεύουσι, Κρεῖττον γάρ φησιν ἐμπορεύεσθαι ταύτην, ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς, τιμιωτέρα δὲ ἐστὶν αὕτη λίθων πολυτελῶν καὶ πᾶν τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς, καὶ ὁ κεκτημένος ταύτην μεγίστης ἀξιοῦται τιμῆς, ὡς τοῦ ἐξαιρετωτάτου τῶν καλῶν μέτοχος· Κρεῖττον γὰρ φησὶν ἡ Παροιμία πένης νέος καὶ σοφὸς ὑπὲρ βασιλέα πλούσιον καὶ ἄφρονα, ἤτοι ἀμαθῆ καὶ ἀπαίδευτον· ἀλλὰ καὶ ὁ συνηγορῶν ταύτῃ καὶ τῆς συστάσεως ταύτης φροντίζων, πολλῷ μᾶλλον μακαρισθήσεται, ὡς αἴτιος τῆς διανοίξεως τῆς κατ' αὐτὴν θύρας, καὶ τῆς εἰσελεύσεως ἐπὶ τὰ ἀνακτόρεια τῆς ἱερᾶς γνώσεως πρόξενος. Τοιοῦτός τις κατεφάνη καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ ἐντιμότατος ἄρχων κυρίτσης Μανολάκης, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις, οἷς καθ' ἡμέραν ἐργάζεται ἀγαθοῖς καὶ ψυχωφελέσιν ἔν τε τῇ βασιλευούσῃ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἔγνωκε σχολὴν ἱερῶν γραμμάτων συστήσασθαι καὶ ἐν τῇ περιφήμῳ πολιτείᾳ τῆς μητροπόλεως Ἄρτης κοινὸν ἀγαθὸν τοῖς ἐκεῖσε πᾶσι διανοηθείς, εὑρὼν ἐν τούτῳ τῷ ψυχωφελεῖ ἔργῳ καὶ τὸν ἤδη ἱερώτατον μητροπολίτην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι συνηγοροῦντα καὶ συναινοῦντα προθύμως. Ὅθεν ὁ μὲν ῥηθεὶς ἄρχων κὺρ Μανολάκης τῇ ἐμφύτῳ διαθέσει κινούμενος καὶ τὴν ἀπὸ γνώμης φιλοθέου εὐγένειαν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐνδεικνύμενος, καὶ ὡς πιστὸς οἰκονόμος τῶν τοῦ Θεοῦ ἐλέῳ κτησαμένων αὐτῷ χρημάτων, τὴν δαπάνην πρὸς κατάστασιν τοῦ ἐκεῖσε σχολείου κατέβαλεν, ἱκανὴν οὖσαν τό γε νῦν ἔχον διδάσκαλον διαθρέψασθαι καὶ μαθητάς, γρ. δηλονότι χιλιάδας δύο, ἅπερ διδόμενα ἐν τόποις καὶ προσώποις πρὸς χρῆσιν καὶ φυλαττόμενα ἀμείωτα χρησιμεύσουσιν ὥστε ἀπὸ τοῦ τόκου τούτων τὸν διδασκάλου μισθὸν καὶ τὴν τῶν σπουδαζόντων τροφὴν περιγίνεσθαι· ὁ δὲ ἱερώτατος μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης καὶ συνάδελφος ἡμῶν, συνῳδὰ τῷ ἄρχοντι τούτῳ διανοούμενος, καὶ τὸ καλὸν κάλλιον ἀποφαινόμενος, ἐξ ἰδίας βουλῆς καὶ θελήσεως διωρίσατο τὴν ἐν τῇ μητροπόλει αὐτοῦ Ἄρτης εὑρισκομένην ἐκκλησίαν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ οὐρανοφάντορος, γενέσθαι σχολεῖον καὶ οἰκητήριον τοῦ διδάσκοντος διδασκάλου καὶ τῶν διδασκομένων μαθητῶν, ὥστε ταύτην εἶναι καὶ λέγεσθαι ἐλευθέραν καὶ ἀκαταπάτητον παρὰ παντὸς προσώπου ἐν λόγῳ σταυροπηγίου καὶ κεχωρισμένην τῆς μητροπόλεως ταύτης Ἄρτης μετὰ πάσης τῆς ἐνορίας αὐτῆς, καὶ μετὰ πάντων τῶν ἀφιερωμάτων αὐτῆς κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων καὶ τὸν διδάσκαλον ἐφημερεύειν ἐν αὐτῇ, ἢ ἄλλον τινὰ ἱερέα ἀποκαθιστᾶν αὐτὸν ἐφημέριον καὶ καρποῦσθαι τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐνορίας ταύτης καὶ τῶν κτημάτων αὐτῆς, ὧν νῦν κέκτηται ἡ ἐκκλησία αὕτη, τῶν δὲ μετέπειτα κτηθησομένων διὰ δαπάνης τῶν χρημάτων τοῦ ῥηθέντος ἄρχοντος τὰ εἰσοδήματα συνάγειν τοὺς γενησομένους ἐπιτρόπους τῆς σχολῆς, καὶ κεχρῆσθαι τούτους εἰς

δαπάντν τοῦ μισθοῦ τοῦ διδάσκοντος καὶ τῆς διατροφῆς τῶν διδασκομένων, καὶ οὕτως ἔκ τε τῆς καταβολῆς τῶν χρημάτων τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ διορισμοῦ τῆς ἐκκλησίας ταύτης παρὰ τοῦ μητροπολίτου, τό τε σχολεῖον συστῆναι καὶ τὸν διδάσκαλον ἀναπαύεσθαι καὶ τοὺς μαθητὰς διατρέφεσθαι καὶ οἰκεῖν ἐν αὐτῇ καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸν Θεὸν αἰνεῖσθαι καὶ δοξάζεσθαι, καὶ τοὺς αἰτίους τῆς συστάσεως τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ ἔργου μακαρίζεσθαι διὰ παντός· διὸ δὴ τῆς προαιρέσεως καὶ ἀγαθῆς ταύτης γνώμης καταφανοῦς ἡμῖν γεγονυίας παρ' ἀμφοτέρων τούτων, καὶ οὐ μόνον ὡς εὐλόγου καὶ δικαίας, ἀλλὰ καὶ ἐπωφελεστάτης ἅμα καὶ ἀναγκαιοτάτης γνωσθείσης ἡμῖν τε προκαθεζομένοις καὶ πάσῃ τῇ συνεδριαζούσῃ ἱερᾷ τῶν ἀρχιερέων συνόδῳ καὶ τὸ τοῦ ἄρχοντος τούτου φιλόθεον ἐπηνέσαμεν, καὶ τὺ ἕτοιμον πρὸς βοήθειαν τοῦ Γένους ἐξεθειάσαμεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ μητροπολίτου τούτου πρόθυμον ἐμακρίσαμεν, καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἐν ἁγίῳ πνεύματι, συννεύσει καὶ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ τε πρώην γέροντος κὺρ Νεκταρίου καὶ τοῦ ἤδη κὺρ Δοσιθέου καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων κλπ. ἵνα ἡ μὲν ἐκκλησία αὕτη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἡ ἔνδον τῆς μητροπόλεως ταύτης Ἄρτης μετὰ τῆς ἐνορίας αὐτῆς καὶ τῶν κτημάτων αὐτῆς κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων εἴη παντελεύθερος, ἀκαταπάτητος καὶ ἀκαταζήτητος παρὰ παντὸς προσώπου ἱερωμένου τε καὶ λαϊκοῦ, ἐν λόγῳ σταυροπηγίου, καὶ παρὰ τοῦ ἤδη ἀρχιερέως καὶ παρὰ τῶν μετέπειτα, τελουμένου κοινῇ τοῦ μνημοσύνου τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ καὶ οὐδενὸς ἄλλου, καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι σχολεῖον κοινὸν τῆς πολιτείας ταύτης Ἄρτης, κατασταθὲν διὰ καταβολῆς τῶν χρημάτων τοῦ διαληφθέντος ἄρχοντος κὺρ Μανολάκη, μνημονευομένου καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ παρρησίᾳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ὡς εὐεργέτου τῆς πολιτείας ταύτης· καὶ τὰ μὲν εἰσοδήματα τῆς ἐνορίας ταύτης, καὶ τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῆς τῶν ἤδη ὄντων καρποῦσθαι καὶ λαμβάνειν τὸν διδάσκαλον εἰς διατροφὴν αὐτοῦ, τῶν δὲ μετέπειτα γεννησομένων κτημάτων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ διὰ χρημάτων τοῦ ἄρχοντος τούτου παρὰ τῶν ἀποκατασταθέντων ἐπιτρόπων, συνάγειν ταῦτα τοὺς ἐπιτρόπους καὶ μετὰ τόκου τῶν λοιπῶν χρημάτων κυβερνᾶν δι' ἐκείνων τόν τε μισθὸν τοῦ διδασκάλου καὶ τὴν διατροφὴν τῶν μαθητῶν· εἶναι δὲ τοὺς μαθητὰς τούτους τοὺς γραφησομένους ἐκεῖθεν τὸν ἀριθμὸν δώδεκα, ἐκλέγεσθαι δὲ τούτους ἐπιτηδείους καὶ εὐφυεῖς, ἵνα μὴ μάτην ὁ σπόρος τῆς διδασκαλίας καταβάληται· εἶναι δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις προστάτην, κυβερνήτην καὶ ἐπιτηρητὴν τὸν ἤδη ἱερώτατον μητροπολίτην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης κὺρ Βαρθολομαῖον καὶ οὐδένα ἄλλον ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ καὶ διαφεντεύτορα τῆς σχολῆς ταύτης, καὶ πάσης αὐτῆς ὑποθέσεως· ἔχειν τε τὴν ἐξουσίαν ταύτην καὶ ἄδειαν παρὰ τοῦ συστήσαντος ταύτην ἄρχοντος καὶ παρ' ἡμῶν τε καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου. πρῶτον μὲν ἐκλέγειν ἐπιτρόπους, οἵτινες ἂν γνωσθεῖεν αὐτῷ ἄξιοι τῆς ὑπουργίας ταύτης ἀπὸ τῆς πολιτείας ταύτης, καὶ εἶναι τούτους τὸν ἀριθμὸν πέντε ἀπό τε κληρικῶν καὶ ἀρχόντων· δεύτερον δὲ μετὰ τὴν πεῖραν καὶ δοκιμήν, ὅστις ἂν γνωσθείη ἀνεπιτήδειος καὶ ὀκνηρὸς τῇ ὑπουργίᾳ ταύτῃ ἀποβάλλεσθαι παρὰ τούτου καὶ ἐκλέγεσθαι ἕτερον ἀντ' ἐκείνου καὶ ἀποκαθίστασθαι· τρίτον, ὅντινα βούλοιτο τῶν διδασκάλων εἰσάγειν εἰς τὸ σχολεῖον αὐτό, γνωσθέντα τούτῳ ὡς εὐσεβῆ, ὡς ὀρθόδοξον, ὡς ἱκανὸν παραδοῦναι μαθήματα καὶ μαθητὰς ὠφελῆσαι· μετὰ δὲ τὴν πεῖραν γνωσθέντα ἀνωφελῆ τῇ σχολῇ καὶ τοῖς μαθητευομένοις, ἢ διὰ βίου αἰσχρότητα, ἢ δι' ἀμέλειαν διδασκαλίας, ἢ αἴτιον σκανδάλων, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον ἀνοίκειον, ἐκεῖνον μὲν ἀποπέμπειν τῆς σχολῆς, ἕτερον δὲ τὸν δοκοῦντα αὐτῷ ἀντεισάγειν ἀναντιρρήτως· τέταρτον, τῶν μαθητῶν ὅντινα γνοίη ἀνεπιτήδειον πρὸς μάθησιν, καὶ σκανδάλων παραίτιον, ἢ ἄτακτον, ἀποβάλλειν τοῦ συνεδρίου τῶν λοιπῶν καὶ ἀντεισάγειν ἕτερον· πέμπτον, τὰ χρήματα ταῦτα, ἤτοι τὰς δύο χιλιάδας τῶν γροσίων, μετὰ τῶν ἀποκαταστάντων ἐπιτρόπων βάλλειν ἐν προσώποις καὶ τόποις ἀναμφιβόλοις ἐπὶ τόκῳ τὰ δέκα πρὸς ἑνδεκαήμισυ, ἢ καὶ ἀγοράζειν κτήματα ἐπικερδῆ, καὶ ἀφιεροῦν διὰ γραμμάτων εἰς τὴν σχολὴν ταύτην, ὥστε διὰ τοῦ καρποῦ ἐκείνων καὶ τοῦ τόκου τῶν ἑτέρων ἄσπρων διακυβερνᾶσθαι τὸν μισθὸν τῶν διδασκάλων καὶ τὴν τροφὴν τῶν δώδεκα μαθητῶν, μηδενὸς ἔχοντος ἄδειαν ἐν τοῖς πέντε τούτοις κεφαλαίοις ἐναντιωθῆναι τῷ μητροπολίτῃ, μήτε τῶν ἐπιτρόπων, μήτε τοῦ διδασκάλου, μήτε τῶν μαθητῶν, μήτε ἄλλου τινός, ἀλλὰ τοῦτον μόνον εἶναι τὸν διοικητήν, συναινούντων καὶ συνυπουργούντων καὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ συμβουλευόντων ἐν πᾶσι, πλὴν ἐχούσης τῆς θελήσεως αὐτοῦ τὴν κυρίαν ἐν πᾶσι τούτοις· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τούτου μηδεὶς τῶν γεννησομένων μητροπολιτῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἔχειν ἄδειαν εἰσέρχεσθαι ἐν τῇ διοικήσει τοῦ σχολείου τούτου, οὔτε ἐν τοῖς χρήμασιν, οὔτε ἐν τοῖς κτήμασιν, οὔτε ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ διδασκάλου, ἢ τῶν μαθητῶν, ἢ τῶν ἐπιτρόπων, οὔτε ἐν τῷ εἰσοδήματι τῆς ἐκκλησίας ταύτης, πλὴν τοῦ μνημοσύνου τῶν ὀνομάτων αὐτῶν· ἀλλ' εἰ καὶ τυχὸν ἐπίσταται γράμματα, μὴ ἄδειαν ἔχειν ἀποκαθιστᾶν ἑαυτὸν διδάσκαλον τῆς σχολῆς καὶ ἀποβάλλειν τὸν διδάσκαλον ἐπὶ τῷ λαμβάνειν αὐτὸν τὸν μισθὸν τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ παντελῶς αὐτὸν μὲν ἀπέχειν τούτων πάντων, τοὺς δὲ τότε ἐπιτρόπους διακυβερνᾶν ἅπαντα, τήν τε σχολὴν καὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐνορίας ταύτης, καὶ τὰ χρήματα καὶ κτήματα ταῦτα, τὰ

ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ ἄρχοντος καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ τεθνηξομένου τῶν ἐπιτρόπων, ἢ τοῦ ἀρροντίστως διακειμένου, καὶ αὐτοὺς μόνους εἶναι κυβερνήτας τῆς σχολῆς καὶ οὐδένα ἄλλον· καὶ παρὰ τοὺς δώδεκα μαθητάς, εἴ εἰσί τινες θέλοντες μαθητευθῆναι διὰ τροφὴν οἰκείας αὐτῶν, μὴ κακοὶ ὄντες, ἐχέτωσαν ἄδειαν εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν σχολὴν καὶ σπουδάζειν· ἐζήτησε δὲ ὁ ἱερώτατος οὗτος μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης κὺρ Βαρθολομαῖος χάριν τῆς αὐτοῦ ὑπουργίας καὶ τοῦ κόπου μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀναντιρρήτως εἰσάγειν τοὺς ἐπιτρόπους τὰ παιδία, εἰ τύχωσι τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, εἰς τὸ σχολεῖον ἐπὶ τῷ διδάσκεσθαι τὰ ἱερὰ γράμματα τῆς ἑλληνικῆς δηλονότι διαλέκτου καὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, καὶ διατρέφεσθαι ἐκεῖνα, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς μαθητὰς καὶ συνεχωρήθη αὐτῷ. Ἐπὶ τούτοις τοιγαροῦν ἅπασιν, εἰς βεβαίωσιν δηλονότι καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐγχαραχθέντων, γέγραπται καὶ τὸ παρὸν χρυσόβουλλον σιγιλλιῶδες καὶ ἐπεδόθη τῇ σεβασμίᾳ ταύτῃ σχολῇ τοῦ διαληφθέντος ἐντιμοτάτου ἄρχοντος κὺρ Μανολάκη· ὅστις δ' ἂν τῶν πάντων φανείη ἐναντίος τῇ τοιαύτῃ ἀγαθοεργίᾳ φθόνῳ καὶ ἐμφύτῳ κακίᾳ κινούμενος, καὶ θέλων ἀνατρέψαι τὴν σχολὴν ταύτην, ἢ σκάνδαλον προξενῆσαι φανερῶς ἢ κρυφίως τῶν ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεύς, ἄρχων, ἢ ἰδιώτης, ὁ τοιοῦτος ἀφωρισμένος, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐν ἔτει ,αχξθ' κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον, ἐπινεμήσεως ζ'.

ΣΗΜ. Μετεγράφη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2α κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 126—28 καὶ ἐστιν ἐκδεδομένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου Γ' Μορώνη τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας.

Ὁ πατριάρχης Φώτιος ὡς πατὴρ ἅγιος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*.

Τοῦτο καὶ μόνον τὸ συναξάριον ἀρκεῖ νὰ φιμώσῃ τοὺς ἀρνουμένους τὴν ἐκ παλαιοῦ ἀναγνώρισιν τοῦ Φωτίου ὡς πατρὸς ἁγίου τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας· ἀρκεῖ προσέτι τὸ Συνοδικὸν τῆς Ὀρθοδοξίας· ἀρκεῖ δὲ περιπλέον ἡ προμνησθεῖσα συγγραφὴ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης· ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες ἡμεῖς νὰ καταγράφωσι καὶ ἕτερά τινα περὶ τοῦ πράγματος τούτου ἱστορικῶς ἀναμφισβήτητα μαρτύρια, πρὸς ὅτι πλείστην καρποφορίαν τῶν ἁγιολόγων καὶ τῶν προσποιουμένων ἐν τῷ θέματι τούτῳ ἱκανῆς ἅμα καὶ σχετικῆς ὕλης ἄγνοιαν, δὲν ὀκνοῦμεν ἐκ τῶν μαρτυρίων ἐκείνων ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ ἑξῆς σπουδαιότατα.

Ὀλίγιστα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φωτίου ὁ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος Ἀρέθας ὁ Καισαρείας ἔν τινι πονήματι περὶ τῶν Ἀρμενίων ἔγραψε ταῦτα· [34] «ἀλλὰ τὰ μὲν ἴσως καὶ πέρα τῆς προθέσεως ὁ δηλωθεὶς λόγος διεζωγράφησε, πολλῶν καὶ μεγάλων οὔμενουν ἡλίκων ὑπὲρ ἡμᾶς ἐξειπεῖν τὰ τῆς εὐσεβείας πιστώσασθαι καὶ πρὸς ἐνδίκους εὐθύνας τοὺς ἀντιλέγοντας παραστήσασθαι τὸν ἐπὶ τούτοις ἀγῶνα διηθληκότων ἐπὶ λαμπροῖς τοῖς στεφάνοις καὶ ἀοιδίμοις ταῖς ἀναρρήσεσι· *μεθ' ὧν καὶ ὁ χθές τε καὶ πρώην ἱερὸς μὲν τὸ γένος, ἱερώτερος δὲ τὴν σοφίαν, ὅση τε θεία καὶ ὅση τῆς κατ' ἀνθρώπους λογίζεται· τίς οὗτος; ὁ τοῖς οὐρανίοις ἀδύτοις ταὐτὸν ἐγκατοικιζόμενος Φώτιος*, ὃς τοῖς ἐνταῦθα εἰκαιολογοῦσι τῶν Ἀρμενίων ὑμῶν γενναίῳ λόγῳ καὶ θεοφιλεῖ ψυχῇ, παραστήματι καὶ ἀνανταγωνίστῳ γνώμῃ καὶ διαρκεῖ, σοφῶς ἐφορμήσας εἶχε μὲν τῶν ἀντιπάλων ὅσον φιλήκοον, ὅσον σύνεσιν οὐ παρέσφηλεν, ὅσον ταῖς ὑποθήκαις ἢ τοῖς σταθμοῖς τοῦ Θεοῦ δίκαιον ἐναυλίσασθαι» κτλ. Καὶ πάλιν· τῇ 5 ᾗ αὐγούστου τοῦ 917-ου ἔτους, τουτέστιν εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φωτίου, ἀπέθανεν ἡγιασμένος ὁ πεπτωκὼς πατριάρχης Εὐθύμιος [35]· τότε δὲ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ μετακομισθέντος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ αὐτὸς πρωτόθρονος Ἀρέθας ἐξ ἐντολῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐξεφώνησε τὸν εἰς Εὐθύμιον ἐπικήδειον λόγον, ἐν ᾧ παραβάλλει τοῦτον πρὸς διαφόρους ἁγίους καὶ ὁμολογητὰς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἕνα τούτων ἀπαριθμῶν ἰδίᾳ τὸν Φώτιον, ἀοίδιμον μέν, ὡς λέγει, τοῖς διωγμοῖς, δεδοξατμένον δὲ τοῖς θανάτοις[36]. Ἔτει πάλιν 920-ῷ τοῦ Τόμου τῆς Ἑνώσεως συν-

Συνέχεια ἀπὸ σελ. 12—14.

34. Κῶδιξ 441ος ἐν τῇ συνοδικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μόσχας, φυλ· 43b—44a.

35. Περὶ τῆς ἁγιότητος τοῦ Εὐθυμίου ὅρα Δοσίθεον ἐν τῇ ἱστορίᾳ περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, Ἐν Βουκουρεστίῳ 1715, σ. 742. Πρβλ. Εὐγενίου Βουλγάρεως ἐπιστολὴν πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρκιον περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα ἁγίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν γινομένων ἐν αὐτῇ θαυμάτων, Ἀθήνησιν 1844, σ. 21.

36. Κῶδιξ 441ος ἐν Μόσχᾳ, φύλλ. 56b. Ὁ πρὸς τὸν πατριάρχην Εὐθύμιον λόγος τοῦ Ἀρέθα μετεφράσθη εἰς γλῶσσαν λατινικὴν καὶ κατεχωρίσθη ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Λιπομάνου De vitis Sanctorum (Venetiis 1554, τ. 3)· ἐντεῦθεν δὲ μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Migne Patrol. grec. τ. 146, σ. 793 – 806.

ταττομένου ἐν συνόδῳ[37], παρόντων ἐν αὐτῇ καὶ λεγάτων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας[38], δὲν ἐλησμονήθη νὰ προστεθῇ καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Φωτίου καὶ ὡς ἁγίου καὶ ὡς κανονικοῦ πατριάρχου· ἀλλὰ καὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ ἀποθανόντος ἡγιασμένου ἔτει 925-ῳ, πάλιν τότε καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καταχωρισθέντος ἐν τῷ Τόμῳ συνεξεφωνήθη ὁ πρὸς τὸν Φώτιον διατεταγμένος ἐκκλησιαστικὸς μακαρισμός· τοῦτ' αὐτὸ ἐγένετο καὶ ὅτε ὁ πατριάρχης ἀπέθανε Στέφανος ὁ 2-ος, καὶ ὅτε τοῦτον ὁ πατριάρχης διεδέξατο Τρύφων[39]. Τέλος δὲ ρητέον, ὅτι, πλὴν τῆς 6-ης φεβρουαρίου, ὅτε λειτουργικῶς ἐτελεῖτο τοῦ ἁγίου Φωτίου ἡ σύναξις, καὶ πλὴν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅτε πανδήμως ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐμακαρίζετο ὁ Φώτιος, εἶχε θεσπισθῇ ἀπὸ τοῦ 920-οῦ ἔτους νὰ πανηγυρίζεται κατ' ἔτος εἰδικὴ ἑορτὴ μηνὶ ἰουλίου, «Ἕνωσις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» ὀνομαζομένη[40], καθ' ἣν, τοῦ Τόμου τῆς Ἑνώσεως ἐκφωνουμένου, ἐμακαρίζετο διαδοχικῶς σὺν ἑτέροις ἡγιατμένοις πατριάρχαις καὶ ὁ Φώτιος· ἡ δὲ πανήγυρις αὕτη συνήθης ἦτο ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας. Οὕτω λοιπὸν καὶ διὰ τοῦ Τόμου τῆς Ἑνώσεως ἡ τοῦ Φωτίου ἁγιότης ἦτο ἀνεγνωρισμένη καθ' ὅλον τὸν 10-ον αἰῶνα ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τότε τότε συγκατηριθμεῖτο καὶ τὸ παπᾶτον τῆς Ρώμης. Αὐτὸς δὲ ὁ πατριάρχης Νικόλαος ὁ Μυστικὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του πατριαρχεύων ὠνόμαζε τὸν Φώτιον ἁγιώτατον πατριάρχην, ἐν ἀρχιερεῦσι Θεοῦ μέγιστον καὶ ἀοίδιμον, ἐμὸν ἐν πνεύματι ἁγίῳ πατέρα, ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ καὶ πολὺν τά τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα[41]· ἀλλὰ καὶ εἰκόνες ὑπῆρχον τοῦ ἁγίου Φωτίου, ὡς δείκνυσιν ἓν σχέδιον τοιαύτης ἔν τινι κώδικι τῆς μεγίστης λαύρας τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου[42].

Ὁποῖον δὲ σεβασμὸν εἶχον τῷ 12-ῳ αἰῶνι οἱ περὶ τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὸν Φώτιον δείκνυσι τοῦτο, ὅτι οἱ πατέρες τῆς ἔτει 1156-ῳ γενομένης ἐν Κ]πόλει μεγάλης συνόδου παρήγαγον ἐν αὐτῇ καὶ ἐδέξαντο καὶ ἐνέγραψαν μαρτυρίας δογματικὰς ἐκ συγγραφῶν τοῦ Φωτίου[43]· χαρακτηριστικὸν δὲ εἶναι

---

37. Περὶ τοῦ χρόνου τῆς συντάξεως τοῦ τόμου τῆς Ἑνώσεως, δι' οὗ κατεδικάσθη συνοδικῶς ὡς ἄθεσμος ὁ τέταρτος γάμους καὶ τὰ διὰ τοῦτον γενόμενα σκάνδαλα κατέπαυσαν, ὅρα Βαλσαμῶνα ἐν τῷ Συντάγματι τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. 4, σ. 103—104· καὶ πάλιν ὅρα Βλάσταριν αὐτόθι, τ. 6, σελ. 159.

38 Ἀφ' οὗ χρόνου ἐγένετο ὁ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ τέταρτος γάμος (ἔτ. 907), ἀναγνωρισθέντος ἤδη τούτου οἰκονομικῶς ἐν συνόδῳ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν καὶ διὰ λεγάτων ὑπὸ τοῦ πάπα Ρώμης Σεργίου τοῦ 2ου, ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία, τῆς ἀθεσμίας ταύτης μὴ μετασχοῦσα, διέκοψε τὴν μετὰ τῆς Ρώμης κοινωνίαν της, παρατείνασα τὴν διακοπὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον ἐπατριάρχει ἐν Κων)πόλει Νικόλαος ὁ Μυστικός. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ Λέων διὰ τῶν παπικῶν λεγάτων ἀπέσπασε τὸν Νικόλαον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, βίᾳ καὶ παρανόμως ἀνακηρύξας ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχην τὸν Εὐθύμιον, καὶ οὕτως ἐπανελήφθη τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἡ κοινωνία μετὰ τῆς ἐν Κων)πόλει. Ἐπανελθόντος ὅμως τοῦ Νικολάου τὸ δεύτερον εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον (μηνὶ μαΐῳ ἔτ. 912), ἤδη τοῦ Λέοντος μετανοήσαντος ἐπὶ τῇ ἀθέσμῳ τετραγαμίᾳ του, πάλιν ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία διέκοψε τὴν μετὰ τῆς Ρώμης κοινωνίαν της, ὡς ἐμμεινάσης τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς ἐν τῷ διὰ τοῦ ἀθέσμου θεσμοῦ τῆς τετραγαμίας προξενηθέντι τῇ Καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ στίγματι. Ἀποθανόντος ὅμως τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ ἐκ τοῦ γάμου ἐκείνου γεννηθέντος αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τὸν τόπον τοῦ πατρὸς καταλαβόντος ἐν τῇ βρεφικῇ του ἡλικίᾳ, αὐτοῦ δὲ τοῦ πατριάρχου Νικολάου διοριτθέντος καὶ ἐπιτρόπου τῆς βασιλείας, ἡ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἕνωσις μετὰ τῆς ἐν Ρώμῃ ταχέως ἐγένετο, τοῦ τότε πάπα Ἰωάννου τοῦ 10ου ἀναγνωρίσαντος τὸ δίκαιον τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ Νικολάου καὶ τὸ ἄθεσμον τῆς προγεγενημένης ἐπὶ Σεργίου τοῦ 2ου πράξεως περὶ τοῦ τετάρτου γάμου· διὸ καὶ ὁ Ἰωάννης ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν λεγάτους, Θεοφύλακτον καὶ Κάρον ἐπισκόπους, οἵτινες ἔτει 920ῷ, συνόδου γενομένης, ἀπεκήρυξαν τὴν τετραγαμίαν, συνταχθέντος τότε ἐν αὐτῇ τοῦ τόμου τῆς Ἑνώσεως, τοῦ καὶ τὸν Φώτιον ἐν τοῖς ἁγίοις μακαρίζοντος. Τὴν συμμετοχὴν τῶν παπικῶν λεγάτων ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἀνεκοίνωσεν ἐπισήμως ὁ πατριάρχης Νικόλαος εἰς Συμεῶνα τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας· συνεχάρη δ' ἐπὶ τῇ ἑνώσει καὶ αὐτὸν τὸν πάπαν Ἰωάννην. Ὅρα Migne Patrol gr. τ. 111, σ. 176, 248, 249, 253, 256, 280.

39. Zachariae, Jus graecoromanum, τ. 3, σ. 227—233. Α. Π. Κεραμέως Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη, τ. 3, σ. 19.

40. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. 4, σελ. 104 τομ. 6, σελ. 159. Μ. Γεδεών ἐν τῷ Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγῳ, 26, σ. 19.

41. Migne, Patrol. graec. τ. 111 σ. 36, 37, 365.

42. Ὁ κῶδιξ οὗτος περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὰ Ἀμφιλόχια τοῦ Φωτίου, ἐγράφη δὲ τῇ 10ῃ ἑκανταετηρίδι καὶ οὐχὶ τῇ 13ῃ, ὡς ἐσφαλμένως ἐδόξαζεν ὁ τῶν Ἀμφιλοχίων ἀθηναῖος ἐκδότης Σοφοκλῆς ὁ ἐξ Οἰκονόμων· τὸν κώδικα τοῦτον εἴδομεν ἡμεῖς ἔτει 1895ῳ· ἡ ἐν αὐτῷ εἰκὼν τοῦ Φωτίου, ἣν ἐξέδωκε κάπως ἀκριβῶς ὁ Σοφοκλῆς Οἰκονόμος, εἶναι δυστυχῶς ἐφθαρμένη, μολονότι φαίνεται ὅτι παρ' αὐτοῦ τοῦ τεχνίτου ἔμεινεν ἐξ ἀρχῆς ἀτελείωτος. οὐχ ἧττον ὅμως τὸ σχεδιογράφημα αὐτῆς εἶναι τέλειον. Ὁ Φώτιος ἐν αὐτῇ παρίσταται καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἀποστολικοῦ, ἐνδεδυμένος στολὴν ἀρχιερατικήν, φέρων περὶ τὴν κεφαλὴν τὸ γνώρισμα τῆς ἁγιότητός του, στέφανον δόξης, καὶ τῇ δεξιᾷ εὐλογῶν τὸν ἡγιασμένον Κυζίκου μητροπολίτην Ἀμφιλόχιον.

43. Migne, τ. 140, σ. 173.

καὶ τοῦτο, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1169 καὶ 1176, ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου, πρέσβεις ἐκ Ρώμης ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐζήτουν τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν ἕνωσιν· καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς διὰ λόλους ἐπιγαμίας καὶ φιλίας πρὸς τοὺς Φράγκους ἦτο πρὸς τὴν ζητηθεῖσαν ταύτην ἕνωσιν λίαν ἐνδοτικός, καὶ παντὶ τρόπῳ ταύτης τὴν ἐπιτυχίαν ἀναζητῶν τέλος ὑπέβαλε τὰ κατ' αὐτὴν εἰς συνοδικὴν τοῦ πατριάρχου διάσκεψιν· ἀρνουμένου δὲ τοῦ πατριάρχου διὰ σοβαροὺς λόγους νὰ δεχθῇ τὰς προτάσεις τῶν παπικῶν ἀποστόλων, ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ τοῦτον οὕτω. «Καὶ πῶς ὁ κατ' ἀρχὰς κατὰ τούτων (= τῶν Λατίνων) γράψας τὰ δεινότατα—οἶδας τὸν ἄνδρα, τὸν Φώτιον λέγω—, αὐτὸς πάλιν τὴν τούτων κοινωνίαν προσήκατο;» (879—880). Ἀλλ' ὁ πατριάρχης ἀποστομίζει τὸν βασιλέα εἰπών. «Εἰ μὲν καὶ ἁμαρτάνειν εἰς τοῦτο παραχωροῦμεν τὸν Φώτιον (τουτέστιν, ὅτι ἐδέξατο τὴν κοινωνίαν τῶν Λατίνων), ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνοι δικαιωθήσονται· νόμος γὰρ ἐκ παραβάσεως οὐ συνίσταται, καὶ οὐχ οἷς ἔφθασέ τις διαμαρτεῖν ἐν ἐκείνοις πρέπον ἀκολουθεῖν, ἀλλ' ἐν οἷς ὡς ἀρίστως εἰργάσατο, ἐν ἐκείνοις ἕπεσθαι χρή· οὕτω γὰρ καὶ τῶν ὅσοι τῶν εὐσεβούντων ἦσάν ποτε, εἶτα δὲ πρὸς αἵρεσιν ἐκκεκλίκασι. Τὰ μὲν οὖν ὀρθῶς ἔχοντα ἀσπαζόμεθα, τὰ δὲ τοὐναντίον μισοῦμεν καὶ βδελυσσόμεθα, καὶ τὸ ὠφέλιμον συλλεγόμενοι τὸ περιττὸν καὶ μὴ λυσιτελὲς ἀποπτύομεν· νυνὶ δὲ ἀλλ' οὐδὲ τὸ οἰονοῦν ἐσφάλθαι συμβαίνει, ὅσον περὶ τὸ προκείμενον ζήτημα, τὸν θειότατον τοῦτον ἄνδρα, οὐδὲν ἄλλο μεῖζον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας τῆς τοιαύτης ἡμῖν ἐγχειρήσεως παρασχόμενον, τοῦ ἀπορρῆξαι λέγω καὶ ἀποκόψαι τοὺς ἀθέους Ἰταλοὺς καὶ κακόφρονας· κἂν ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις, οὕτω δὴ κἂν τούτοις τὸ ψεῦδος παρρησιάζεται, καὶ τοῦτον αὐτὸν καλὸν διαιρέτην καὶ κακὸν συναφέα τινὲς εἰπεῖν οὐκ ᾐδέσθησαν, ὡς ἄλλως τῆς ἀληθείας ἐχούσης καὶ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου οὐχ ἁπλῶς οὐδ' ὡς ἔτυχε μετὰ τὴν πολλὴν ἐκείνην καταδρομὴν τοὺς διαβληθέντας προσδεξαμένου καὶ ἑαυτῷ καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις ἑνώσαντος, ἀλλὰ πρῶτον ἀπολαβόντος ἐχέγγυον ἀσφαλές, ὡς εἰς τὸ ἑξῆς εὐσεβήσουσι καὶ τῆς προτέρας βλασφημίας ἀπόσχονται, κἂν ἐς αὐτήν, ὡς οὐκ ὤφελον, κατηνέχθησαν· ἤδη δὲ καὶ τὸ τῆς πίστεως σύμβολον εἰς αὐτὸν ὀρθῶς ἐγχαράξαντες, καὶ οὕτω πιστεύειν ἀνομολογήσαντες καὶ μηδὲν προστιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν, τὸν δὲ τοιοῦτον τολμῶντα μετὰ τῆς μερίδος τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν καὶ τῆς ψευδοῦς πλάνης προστατῶν τίθεσθαι· οὐ μόνον δὲ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἑτέρους τρεῖς πατριάρχας τὰ αὐτὰ διεπράξανατο[44], κατὰ τὴν ἀρχῆθεν συνήθειαν, ἣ κελεύει πάντα τὸν ἀρχιερατικῆς προεδρείας καταξιούμενον, καὶ μᾶλλον τῆς πατριαρχικῆς τε καὶ μείζονος, πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ συμπατριάρχας συστατικὰς ἐκπέμπειν ἐπιστολὰς ἐγκυκλίους, δι' ὧν τῆς οἰκουμένης ἁπανταχῇ τὴν οἰκείαν διατρανοῦσιν εὐσέβειαν καὶ τὸ ταὐτόφρον ἐπὶ τῇ πίστει τοῖς προλαβοῦσι πατράσι καὶ ὀρθῶς δογματίσασι· τοῦτο γάρ, οἶμαι, βαθέως ὑποδηλοῦν τὸ περιλελῆφθαι ἐν τῷ κανόνι, ᾧ τοὺς Ἰταλοὺς προσεδέξατο, ἵν' ὄντινα ὁ ἁγιώτατος Φώτιος ἀπόβλητον ἡγεῖται καὶ ἀπαράδεκτον, διὰ δὲ τούτου μέσου καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία, ὡς ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας τοῦ καθήκοντος δείκνυται, καὶ ὁ πάπας τῆς παλαιοτέρας Ρώμης καὶ ἡ ὑπ' ἐκεῖνον συναγωγὴ οὕτως ἔχῃ καὶ ἀποστρέφηται[45]· εὔδηλον γὰρ ἐντεῦθεν, ὡς οὐδὲν ἐκεῖνος ἄλλο μετεχειρίζετο ποικίλως τοῦ φαινομένου τι πλέον ὑπονοεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι (οὐχὶ μεμπτέα ποιῶν, ἀλλ' οἰκονομίας λόγοις, κατὰ τοὺς σοφωτέρους τῶν ἰατρῶν, οἳ τὰς μελλούσας νόσους ἐντέχνως προανακόπτοντες, προφυλακτήριά τινα φάρμακα τοῖς εὐϋπολήπτοις δέξασθαί τι τῶν προσδοκησίμων παθῶν πολλάκις ἐπιδιδόασιν), ἀλλ' ἢ τὸ καὶ αὐτοὺς τούτους τοὺς Ἰταλοὺς μὴ ἐπ' ἀδείας κεκτῆσθαι παραχαράττειν κατά τι τὸ ἀληθές, εὖ εἰδότας ὡς τούτῳ ἐνέχονται, τῷ μηδὲν ἀπᾷδον τῇ γνώμῃ Γραικῶν καὶ τῶν αὐτῶν προστατευόντων πνευματικῶς περὶ τὰ θεῖα καὶ πρὸς τὸ σέβας αὐτὸ ἀνατρέχοντα διαπράττεσθαι· εἰ δ' οὖν καί τι τοιοῦτον τολμήσαιεν, ὑπὸ τὸ ἀνάθεμα εἶεν, ὡς αὐτοὶ προφθάσαντες ἐβεβαίωσαν[46]».

---

44. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ὁ πάπας Ἰωάννης ὁ 8ος ἑνώσατην ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐδημοσίευσε πᾶσι τοῖς πατριάρχαις τοῦτ' αὐτὸ ὀρθόδοξον ὁμολογίαν πίστεως, ἀναθεματίσας δηλαδὴ ὡς αἱρετικοὺς τοὺς πιστεύοντας εἰς ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

45. Νοεῖται ἐνταῦθα ὁ 1ος κανὼν τῆς 8ης οἰκουμενικῆς συνόδου, οὗ τό κείμενον ὅρα προχείρως ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ Συντάγματι τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. 2, σ. 705.

46 Κῶδιξ τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου Ι 120, φύλ· 51b—52. Κῶδιξ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ Διονυσίου 274ος, φύλ. 41—42. Τὸ τεμάχιον, ὅπερ ἀνωτέρω παρετέθη κατὰ λέξιν, ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς κώδιξι περιεχομένου «Διαλόγου, ὃν ἐποίησε ὁ ἁγιώτατος καὶ σοφώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κῦρος Μιχαὴλ ὁ Ἀγχιάλου πρὸς τὸν πορφυρογέννητον βασιλέα κῦριν Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν περὶ τῆς τῶν Λατίνων ὑποθέσεως, ὅτε πολλοὶ τῶν ὑπὸτὸν πάπαν ἀρχιερέων καὶ ἐπισκόπων καὶ φρερίων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατέλαβον, τῶν Ἐκκλησιῶν ζητοῦντες τὴν

Ἀφιέμενοι δὲ κατὰ μέρος καὶ συνόδων πρακτικὰ καὶ γράμματα πατριαρχῶν τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν οἷς δηλαδὴ τοῦ Φωτίου ἡ μνήμη διαδοχικῶς γεραίρεται, παρατιθέμεθα τώρα ἐνταῦθα ἑτέρου εἴδους μαρτυρίας, τοῦτ' αὐτὸ λειτουργικάς, τὴν ἐκ παλαιοῦ φανερούσας λειτουργικὴν παράδοσιν τῆς πρὸς τὸν ἅγιον τοῦτον ἄνδρα διδομένης τιμῆς. Ἡ ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διατύπωσις, περὶ ἧς εἴπομεν τὰ δέοντα πρότερον, ὑποστᾶσα σὺν τῷ χρόνῳ μεταβολήν τινα, ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἐν ἰσχύϊ καὶ νὰ σημειοῦται ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον αἰῶνα ἀντιγραφομένοις ἢ ἀνανεουμένοις λειτουργικοῖς συναξαρίοις, ὡς ἀποδεικνύουσι πολυάριθμα τούτων ἀντίγραφα, διατηρούμενα ἔτι καὶ νῦν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις, οἷον ἐν ταῖς ἀθωνικαῖς, ἐξ ὧν ὁ ἡγιασμένος μοναχὸς Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἐν τῷ οἰκείῳ Συναξαριστῇ, τῷ νῦν εἰς χρῆσιν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ναοῖς, μετακενώσας ἀνέγραψε δίστιχόν τι εἰς τὸν ἅγιον Φώτιον καὶ τὴν ἐξῆς διάταξιν· (6 φεβρουαρίου) Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, οὗ ἡ σύναξις τελεῖται ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ τιμίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἡρεμίας[47]. Ἕτερον δὲ πάλιν συναξάριον, τὸ λεγόμενον Synaxarium Claromontanum ἢ Synaxaire de Sirmond[48], περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξῆς διατύπωσιν· (6 φεβρουαρίου) Μνήμη τοῦ ὁσίου Βάρσανουφίου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Κ]πόλεως Φωτίου· τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἐρημίας[49]. Ὁμοία πάλιν διατύπωσις μετὰ διστίχου ὑπάρχει ἐν ἑτέρῳ συναξαρίῳ, γραφέντι ἔτει 1295-ῳ καὶ νῦν εὑρισκομένῳ ἐν τῇ συνοδικῇ τῆς Μόσχας βιβλιοθήκῃ (ἀριθ. 345, φύλλ. 227)[50]. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ ἀντιγράφῳ τοῦ 13-ου αἰῶνος, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν τῇ δημοσίᾳ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Πετρουπόλεως (ἀριθ. 231, φύλλ. 166), ἡ ρηθεῖσα διατύπωσις ἔχει οὕτω· Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (=6 φεβρουαρίου) μνήμη

ἕνωσιν καὶ μηδέν τι ἕτερον ἀπαιτοῦντες, ἢ παραχωρῆσαι τῷ πάπᾳ τῶν πρωτείων καὶ τῆς ἐκκλήτου, δοῦναι δὲ τούτῳ καὶ τὸ μνημόσυνον». Ἀντίγραφον τοῦ τύποις ἀνεκδότου διαλόγου ἔδωκεν ἡμῖν φιλικῶς Χρύσανθος ὁ Λοπαρέβος, ὅπερ αὐτὸς οὗτος ἐξέγραψεν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἔτει 1897ῳ· παρεξεδόθη δὲ τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο ἐξ ἑτέρου ἀγνώστου ἡμῖν ἀντιγράφου ὑπὸ L. Allatii (De ecclesiae occidentalis atque orientalis perpetua consensione, σ. 555). Ἀντίγραφα πλήρη ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Escurial καὶ ἔν τισι βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους (ὅρα É. Miller, Catalogue des manuscrits grecs de la bibl. de l' Escurial, σ. 503. S. Lambros, Catalogue of the greek manuscripts on mount Athos, τ. 1. σε· 363), οἷον ἐν ταῖς ἤδη μνησθείσαις καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων, ἧς τὸ ἀντίγραφον ἐμελέτησε Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης (Τέσσαρες ὁμιλίαι Φωτίου. καὶ κρίσεις περὶ αὐτῶν), Πετρούπολις 1864, σ. 96—68). Ἐκ τοῦ διαλόγου τούτου φανερὸν εἶναι, ὅτι Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς προσέκλινεν ἐπί τινα χρόνον πρὸς τὴν οὐνίαν, καὶ ἴσως αὐτὸς χαριζόμενος ταῖς ἐκ Φράγκων γυναιξί του καὶ τοῖς ἀκολούθοις αὐτῶν ἐγένετο τότε ὁ αἴτιος τῆς διαδόσεως δυσμενῶν περὶ τοῦ Φωτίου εἰδήσεων διὰ τῶν λαϊκῶν συγγραφέων τῆς αὐλῆς του, οἷον τῶν χρονογράφων Μανασσῆ καὶ Γλυκᾶ· περὶ τῶν πρὸς τὴν οὐνίαν διαθέσεων τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ σχετική τις ὕλη εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ ἐξῆς βιβλιαρίῳ: A. Theiner et Fr. Miklosich, Monumenta spectantia ad unionem ecclesiarum graecae et romanae, maiorem partem e sanctioribus Vaticani tabulariis edita, Vindobonae 1872, σ· 6—7.

47· Νικοδήμου Ἁγιορείτου Συναναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, 3η ἔκδοσις, Ἀθ'ήνησι 1868, τ 1, σ 443.

48. Ὑπ' ἀριθμὸν 1622ον ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βερολίνου· οὗ τὴν περιγραφὴν ὅρα ἐν τῷ Verzeichnis der griech. Handschriften der kgl. Bibliothek zu Berlin, τ. 1, σ. 96.

49. Acta Sanctorum, Aug. τ. 1, Parisiis 1867, σ. 112. Πρβλ. (H. Delehaye) Le Synaxaire de Sirmond, Bruxelles 1895, σ. 34. Ὁ λογιώτατος ἰησουίτης Ἰωάννης ὁ Martinov (Annus ecclesiasticus graeco-slavicus. Bruxellis 1863, σ, 63—64) ἐφρόνει, ὅτι μόνον τὸ Synaxaire de Sirmond εἶχε τὸν Φώτιον καταγεγραμμένον ἐν τῷ χορῷ τῶν ἁγίων, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τούτου ἐπέτρεψεν ἑαυτῷ νὰ πιστεύῃ, καθὰ καὶ ὁ Pinius πρότερον, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Φωτίου κατεγράφη τάχα ab aliquo privato et audaci schismatico ἐν τῷ σιρμονδιακῷ στιχαρίῳ, δὲν ἠμέλησε ταὐτοχρόνως καὶ τὴν μνήμην αὐτοῦ τοῦ Φωτίου νὰ προσβάλῃ μὲ λέξεις ἀσεβεῖς καὶ αὐθάδεις· τοσοῦτον δὲ ὁ Martinov ἦτο φίλος καὶ μεταδότης τῆς ἀληθείας, ὥστε, ἂν καὶ αὐτὸς οὗτος ἦτο Ρῶσος καὶ κάλλιστος γνώστης τῆς σλαβικῆς γραμματολογίας, ἐβεβαίου μετὰ πεισμονῆς τοὺς συντάκτας τῶν Acta Sanctorum, ὅτι in nullo menologio slavico mentio fit de Photio· τοῦθ' ὅπερ εἶναι ψεῦδος, ὡς βεβαιούμεθα ἐξ ἀνωνύμου συγγραφῆς. Περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου Μόσχα (ρωσ.) 1865, σ. 30)· ἧς ὁ λογιώτατος συγγραφεὺς ρητῶς λέγει, ὅτι ἐν παλαιοῖς σλαβικοῖς συναξαρίοις εὑρισκομένοις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Μόσχᾳ Θεολογικῆς Ἀκαδημίας. τὸ ὄνομα τοῦ Φωτίου εἶναι καταγεγραμμένον μεταξὺ τῶν ἁγίων τῇ 6ῃ φεβρουαρίου, καθὰ καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς συναξαρίοις· λυπηρὸν δὲ εἶναι, ὅτι τὰ σλαβικὰ ταῦτα συναξάρια δὲν ἐμελετήθησαν εἰσέτι, ἂν μὴ δι' ἄλλο τι, ἀλλὰ τοὐλάχιστον διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς καταγωγῆς τοῦ νῦν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ρώσοις συναξαρικοῦ προλόγου, οὗ τὰ ἀντίγραφα δὲν εἶναι, καθὰ φαίνεται, παλαιότερα τοῦ 13ου αἰῶνος.

50. Ἀρχιμ. Βλαδημίρου, Συστηματικὴ περιγραφὴ τῶν χειρογρ. τῆς ἐν Μόσχᾳ Συνοδ. Βιβλιοθήκης, σ. 536. (ρωσ.).

τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Φωτίου, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως :—

Θνήσκων Φώτιος «Οὐ ταράττομαι» λέγει,
«πρὸς τὴν τελευτὴν ὢν προητοιμασμένος».

Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἱρεμίας.

Ἐκτὸς τῆς συναξαρικῆς ταύτης διατυπώσεως, ἥτις εὑρίσκεται ἐν πολλοῖς διαφόρων ἐπῶν λειτουργικοῖς, ὡς εἴπομεν, συναξαρίοις, ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι πολὺ σπουδαιότεραι λειτουργικαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς ἀδιακόπου μνήμης τοῦ Φωτίου ὡς ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας. Τῶν μεγάλων δηλαδὴ καὶ ἐξόχων αὐτῆς ἁγίων πατέρων ἢ μαρτύρων αἱ μνῆμαι, ὅσαι τὴν τέλεσιν ἀπήτουν ἰδίας πανηγύρεως, ἐσημειοῦντο κατ' ἐξαίρεσιν ἐν τοῖς ἰδίᾳ λειτουργικοῖς βιβλίοις, τουτέστιν ἐν τοῖς μηνολογίοις τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου· πολυάριθμα λοιπὸν τῶν βιβλίων τούτων ἀντίγραφα περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατριάρχου Φωτίου ὑπὸ τὴν 6-ην φεβρουαρίου, παρὰ δὲ τοῦτο καὶ διάταξιν τῆς ἀναγνωστέας τῇ ἑορτῇ αὐτοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εὐαγγελικῆς ἢ ἀποστολικῆς περικοπῆς· οἷον ἐν τῷ μεμβρανίνῳ Εὐαγγελίῳ I No 3 (LVI) τῆς ἐν Πετρουπόλει δημοσίας βιβλιοθήκης (ἐγράφη δὲ τοῦτο τῷ 10-ῳ ἢ μᾶλλον τῷ 11 ῳ αἰῶνι) [51] διατάσσεται ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Φωτίου νἀπαγγέλλῃ δημοσίᾳ τὸ ὡρισμένον τῇ 3-ῃ σεπτεμβρίου Εὐαγγέλιον, τοὐτέστι τὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου Νικομηδείας· τοῦτ' αὐτὸ διατάσσεται ἐν ἑτέρῳ τοῦ 11-ου αἰῶνος Εὐαγγελίῳ, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ σεμιναρίῳ τῆς Ταυρίδος[52]. καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ Εὐαγγελίῳ τοῦ 12-ου αἰῶνος, εὑρισκομένῳ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μοσχοβιτικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας, ἐπαναλαμβάνεται ἡ αὐτὴ διάταξις[53].

(ἕπεται συνέχεια)

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ

51. E. de Muralt, Catalogue des manuscrits grecs de la bibl. impériale publique, St Petersburg 1864, σ. 32.

52. **A.** Ἰβάνωφ, ἑλληνικὸν χειρόγραφον Εὐαγγέλιον, εὑρισκόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ σιμινσδίου Ταυρίδος. Ἴδε σημειώματα τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ρωσικ. Ἀρχαιολ. Συλλόγου. Ἐν Πετρουπόλει 1886, τ. 1, σ. 125 καὶ 136. (ρωσ.).

53. Ἀρχιμανδρίτης Σέργιος, Πλήρες Μηνολόγιον, Ἐν Μόσχᾳ 1876, τ. 2, σ. VIII καὶ 32. Καὶ εἰδήσεις ἐκ φιλικῶν ἐπιστολῶν.

ΤΟΠΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Πρὸς ἀναστήλωσιν ἀκριβῆ καὶ ἀρτίαν τοῦ παρελθόντος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους χρήσιμος ἡμῖν ἐστιν ἡ ἔρευνα καὶ σπουδὴ οὐχὶ τῶν πατριαρχικῶν γραμματοφυλακείων, ἀλλὰ συλλογῶν ἰδιωτικῶν κυρίως ἐπιστολῶν ἐπιφανῶν ἑλλήνων ἀγγελλόντων τὰ καλῶς ἢ κακῶς αὐτοῖς πεπραγμένα, ἢ ξένων τὰ καθ' ἡμᾶς κρινόντων, ὡς καὶ τῶν ἀρχείων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καθεστηκυιῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἱερῶν ναῶν. Ἐκδίδωμι σήμερον ὧδε βραχεῖαν ἀναγραφὴν τοιούτων, ἀνήκουσαν εἰς τὸ γραμματοφυλακεῖον τοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν κατὰ τὸν Ἀπλοῦν, τὸ Μιχαήλιον δηλαδή : Μέγα Ρεῦμα.

§

Ὁ περὶ τῶν **ἐν Βοσπόρῳ ναῶν,** *ζητῶν ἐπίσημα ἑλληνικὰ γράμματα, κυρίως τῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς, ἐπιχειρεῖ πράγμασιν ἀδυνάτοις. Ἐξ ὅσων ηὗρησα, μόνον περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Μεγάλου Ρεύματος ἐπείσθην μέχρι σήμερον ὅτι κέκτηται συλλογὴν ἀρχαίων ἐγγράφων, ἴσως δὲ τοιαῦτα κέκτηνται καὶ οἱ ναοὶ Διπλοκιονίου· δυστυχῶς, καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων τούτων οὐδεμία γνωστὴ γίνεταί μοι ἱστορικὴ εἴδησις περὶ τῆς βυζαντινῆς τῶν ναῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου καταγωγῆς. Ἡ ὕπαρξις ὅμως δικαιωμάτων τινῶν ἐν αὐτοῖς, δι' ὧν ἐψηφίζοντο νόμοι καὶ διατάξεις ἐφαρμοζόμεναι πᾶσι, δείκνυσιν ὅτι οὐχὶ τῶν τελευταίων αἰώνων εἰσὶ γέννημα τὰ δικαιώματα ταῦτα.*

Ὁ ναὸς τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, *ὡς οἰκοδομὴ οἵα φαίνεται σήμερον, ἐστιν ἔργον τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ὡς δείκνυσιν ἐπιγραφὴ σωζομένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ περιβάλλοντος τὸν ναὸν τοίχου, καθ' ἣν ἀνεκαινίσθη κατὰ μέσον τοῦ 1677 ὁ ναὸς ὑπὸ Μανουήλ τοῦ ἐκ Καστορίας.*

Τὸν πλοῦτον τοῦ ναοῦ τούτου συναποτελοῦσι τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ, ὧν ἀναγραφὴν εἶδον μόνον, γενομένην πρὸ ἑνὸς αἰῶνος, καὶ ἧς ἐκδίδωμι τὰ σπουδαιότερα μέρη, συμπληρῶν τὴν ἐν λόγῳ ἀναγραφήν, ἥτις ὑπὸ τὴν ἱστορικήν, τὴν νομικήν, καὶ τὴν διοικητικὴν ἔποψιν κέκτηται μεγίστην, κατ' ἐμέ, σημασίαν. Περὶ τῆς ἀσινοῦς διαφυλάξεως συλλογῶν τοιούτων ἡ Ἐκκλησία πάντοτε ἐμερίμνα, καὶ τοῦ γένους ἡμῶν οἱ πρόκριτοι ἐφαίνοντο μεριμνῶντες. Ἀπλοῦς δ' ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας· τῇ 31 ὀκτωβρίου 1803, κατ' αἴτησιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατμίων, ἐχόντων τὰς γνώμας καὶ τῶν ἐν Πάτμῳ συμπολιτῶν αὐτῶν, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Καλλίνικος Ε' ἐξέδωκεν ἀφοριστικὸν γράμμα συνοδικὸν κατὰ τῶν ἐχόντων καὶ κρατούντων τὸν ἀποσεσθέντα πρὸ πολλοῦ κοινὸν κώδηκα τῆς Πάτμου, λεγόμενον κοινῶς ὑπὸ τῶν κα

τοίχων «ολάνα», ἐν ᾧ ἐσημειοῦντο γράμματα ἀναφερόμενα εἰς ἰδιωτικὰς καὶ κοινὰς ὑποθέσεις : Τοιαῦται αὐστηραὶ πατριαρχικαὶ διαταγαὶ συνετέλουν πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀποσωθέντων, θείᾳ μοίρᾳ, καὶ εἰς αὐτὰς ὀφείλομεν τὴν περίσωσιν, ἐν χρόνοις παλαιοτέροις, τῶν ἐπισήμων τούτων καὶ σπουδαίων γραμμάτων, ἃ τὸ πρῶτον τῷ παρ' ἡμῖν δημοσίῳ καὶ τοῖς ἐν Εὐρώπῃ γνωστὰ καθίστημι.

Ἔχει δ' οὕτως ἡ παλαιὰ τούτων ἀναγραφή, ἧς, ὡς εἶπον, ἐκλέγω τὰ κυριώτερα μέρη :

« 1797 ἀπριλίου 29. Ἡ καταγραφὴ τῶν ὅσων γραμμάτων καὶ σενετίων ἦτον εἰς τὸ σεντοῦκι, ὁποῦ εἶχεν ὁ ἄρχων Λογοθέτης κύριος Σκαρλάτος τὰ ὁποῖα σήμερον μᾶς ἔδωσεν.

Ἀκριβὴς καταγραφὴ ὅλων τῶν φιρμανίων τῆς χώρας Ἀρναουτ-κιοίου μὲ νούμερα καὶ μὲ παράστασιν περιληπτικὴν τῆς ὑποθέσεως κάθε φιρμανίου.

1. Ἐν ἔτει 1117. Φερμάνι χιταπὲντ πρὸς τὸν Γαλάτα μουλασὶ διὰ νὰ μὴ πληρώνῃ τὸ Ἀρναούτκιοϊ, ἀβαρίζι, νουζοῦλι, τιρπάνι, καὶ ἄλλα τεκλίφια, μὲ τὸ νὰ εἶναι μουάφικον, ὡς χωρίον βάκφι τοῦ Σουλτὰν Ἀχμέτη.

2. Ἐν ἔτει 1198. Φερμάνι χιταπὲν πρὸς τὸν Γάλατα μουλασὶ καὶ πρὸς τὸν μποσταντζῆ πασὴν διὰ νὰ μὴ ζητῶνται τὰ ἔξοδα τοῦ κεσφίου, καὶ τοῦ ἰλαμίου, καὶ τοῦ μπουμπασίρη παρὰ τῶν ἐγχωρίων δι' ἐκείνους ὁποῦ καζάϊλεν ἤθελον χαταλανδιασθῆ εἰς τὸ ρεῦμα, καὶ ἤθελον ἀποθάνη εἰς τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τοὺς εὐγάλωσιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

3. Ἐν ἔτει 1129. Φερμάνι χιταπὲν πρὸς τὸν Τερσανὲ ἐμηνὴ διὰ τὸ ταχσίλι τοῦ μισθοῦ τῶν δέκα μαρνέριδων ὁποῦ ἐπῆγαν μὲ τὰ γαλόνια κάτω ,αψκη' ἔτος.

4. Ἐν ἔτει 1200. Φερμάνι διὰ τὸ νερὸν τοῦ ἁγιάσματος τοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ καὶ τοῦ δερὲ, ὁμοῦ καὶ τὸ ἰλάμη αὐτῶν.

5. Σουρέτι τοῦ φερμανίου τοῦ ἁγιάσματος τοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ, καὶ τοῦ δερέ.

6. Ἐν ἔτει 1108. Φερμάνι πρὸς τὸν Γαλάτα μουλασὶ διὰ νὰ μὴ πληρώνῃ τὸ Νεοχώριον, Ἀρναούτκιοϊ, Θεραπειά, Μπεσίκτασι, καὶ Ὀρτάκιοϊ, καζμᾶ καὶ κιουρὲκ ἀχτζεσί.

7. Φερμάνι χιταπὲν πρὸς τὸν καϊμακὰμ πασᾶ καὶ Γαλάτα μουλασὶ καὶ πρὸς τὸν μεμούρην τοῦ εὐγάλματος τῶν μαρνέρων, ὅτι ἄγκαλα καὶ τὸ Ἀρναούτκιοϊ νὰ εἶναι σερπέσικον* ὡς βάκφι τοῦ Σουλτὰν Ἀχμὲτ, καὶ τὰ δοσίματά του νὰ δίδονται εἰς τὸ βάκφι.

8. Φερμάνι χιταπὲν πρὸς τὸν Γάλατα μουλασὶ, καὶ πρὸς τοὺς ναΐπιδες τοῦ Νεοχωρίου καὶ Ἀρναούτκιοϊ ὅτι ἀπὸ τοὺς τριάντα μαρνάρους ὁποῦ διὰ φιρμανίου διωρίσθησαν εἰς τὸν τερσανᾶν διὰ τὰ γαλόνια, τοὺς εἴκοσι νὰ δώσῃ τὸ Νεοχῶρι καὶ τοὺς δέκα τὸ Ἀρναούτκιοϊ.

9. Ἐν ἔτει 1131. Φερμάνι διὰ νὰ μὴ πληρώνωσι μουκατᾶ τὰ ὀσπήτια καὶ οἱ τόποι ὁποῦ δὲν εἶναι ἀπερασμένα εἰς τὸ δευτέρι τοῦ βακουφιοῦ, καὶ δὲν ἔχωσι καὶ σενέτι τοῦ βακουφιοῦ.

10. Ἐν ἔτει 1089. Φερμάνι περιέχον, ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Σταμμάτη ἔδωσεν ἀρζουχάλι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της, προσκλαιομένη ἀπὸ τοὺς λοιποὺς κληρονόμους διὰ τὸ ὀσπῆτι, ὁποῦ ὁ ἄνδρας της ἐπὶ ζωῆς του ἐπώλησεν εἰς αὐτὴν, καὶ αὐτοὶ ζητοῦσι νὰ τὸ βάλλωσιν εἰς τὴν λοιπὴν περιουσίαν· ὅθεν καὶ προστάζεται ὁ Ἰσταμπὸλ ἐφένδης νὰ θεωρήσῃ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ νὰ τὴν δικαιώσῃ, διὰ νὰ μὴν ἐνοχλεῖται περὶ τοῦ ὀσπητίου.

11. Ἐν ἔτει 1107. Χοντζέτι ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐπλήρωσαν πρῶτον γρόσια 50 σουροὰτ ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐγχωρίους, ὕστερον τὰ κατέβασαν 20 καὶ ἐπλήρωσαν τρεῖς χρόνους πρὸς 20, καὶ τώρα δὲν θέλωσι νὰ πληρώσωσι· ὅθεν ἐπροστάχθησαν νὰ τὰ πληρώσωσιν.

12. Ἐν ἔτει 1064. Φερμάνι πρὸς τὸν Γαλάτα μουλασὶ διὰ νὰ πληρώνωσιν οἱ ἑβραῖοι τὰ τεκλίφια μαζὴ μὲ τοὺς ἐγχωρίους κατὰ τὸ δευτέρι, καὶ ὁ περὶ τούτου φετφᾶς.

13. Ἀρζουχάλι τῶν ἐγχωρίων κατὰ τῶν ἑβραίων ὁποῦ δὲν θέλωσι νὰ πληρώσωσι μαζὴ τὰ τεκλίφια κατὰ τὸν φετφᾶν, χοτζέτι, καὶ φερμάνι ὁποῦ ἔχωσιν εἰς χεῖρας των οἱ ἐγχώριοι, τὸ ὁποῖον διωρίσθη εἰς τὸν Γάλατα κατισὶ καὶ τὸ μετὰ τὴν κρίσιν περὶ τούτου χοτζέτι, ὅτι νὰ πληρώσωσι, καὶ ἡ συμφωνητικὴ περὶ τούτου ὁμολογία τῶν ἑβραίων.

14. Φερμάνι πρὸς τὸν καϊμακὰμ πασᾶν καὶ Γάλατα κατισὴ διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ζήτησιν τοῦ μποσταντζήπαση διὰ τὸ τρῦγος, ὅστις . . . . ἐπρόσταζε νὰ μὴ τρυγήσωσι, καὶ νὰ κατεβάσωσι τὸ σταφύλι τους εἰς τὰ ὀσπίτιά τους οἱ ἐγχώριοι.

15. Σουρὲτ τοῦ ἐκδοθέντος φερμανίου κατὰ τὸ 1198 ἔτος χιταπὲν πρὸς τὸν Γάλατα μουλασὶ καὶ μποσταντζήμπασην, διὰ νὰ μὴ ζητῶνται τὰ ἔξοδα τοῦ κεφσιοῦ, καὶ ἰλαμίου, καὶ μπουμπασίρη παρὰ τῶν ἐγχωρίων δι' ἐκείνους ὁποῦ καζάην ἤθελον χα-

* κεκτημένον αὐτονομίαν.

ταλανδιασθῆ εἰς τὸ ρεῦμα, καὶ ἤθελον ἀποθάνῃ εἰς τὸ χωρίον ἀφοῦ τοὺς εὐγάλωσιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

16. Ἐν ἔτει 1199. Φερμάνι πρὸς τὸν Γάλατα κατισὶ καὶ μποσταντζήμπασην διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ χαστᾶ χανὲ τῶν ἑβραίων ὁποῦ ἔφτιασαν πλησίον τῆς χώρας κατὰ τὸ ἰλάμη τοῦ Γάλατα κατισή.

Β'.

Ἀκριβὴς καταγραφὴ τῶν ἰλαμίων μὲ ρούμερα, καὶ μὲ σύντομον περίληψιν τοῦ κάθε ἰλαμίου.

1. Ἀρζηχάλι τῶν ἐγχωρίων διὰ νὰ εὐγαλθῆ ἀπὸ τὸ κάϊδι τὸ ἰλάμι ὁποῦ εἶχε γίνη κατὰ τοὺς 1194 περὶ τοῦ γιασακιτζῆ, ὅτι νὰ εἶναι εἷς· καὶ ἰλάμη ἐν ἔτει 1196, ὅτι οὕτως εἶχεν ἀποφασισθῆ τότε μὲ μεκτοῦπι τοῦ ἀγᾶ.

2. Ἀρζηχάλι τῶν ἐγχωρίων, δι' οὗ προσκλαίονται περὶ τοῦ ἀγᾶ διὰ τὸ τεκλίφι τοῦ μπαϊραμλικιοῦ, καὶ σεφᾶ μελδιλικιοῦ καὶ παναγὶρ ἀκτζεσὶ, καὶ μπουγιουρουλδὶ πρὸς τὸν Γάλατα κατισὴ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ρηθείσας ἀπαιτήσεις.

3. Ἀρζηχάλι κατὰ τοῦ Γιάννη καὶ Μάρκου τῶν μπακτζεβάνιδων, ὅτι ἔκλεισαν τὸν δρόμον τοῦ τρεξίματος τοῦ σελιοῦ, καὶ ἐκ τούτου προξενεῖται μεγάλη ζημία εἰς τὰ ὀσπήτιά τους· καὶ ἰλάμι μπουγιουρδισμένον ἐν ἔτει 1205 ἔτει, νὰ χαλασθῆ τὸ σφάλισμα, ὁποῦ αὐτοὶ ἔκαμαν, καὶ νὰ τρέχῃ τὸ σέλι ἀπὸ τὸ μέρος, ὁποῦ ἀπ' ἀρχῆς ἔτρεχε.

4. Ἀρζουχάλι τῶν ἐγχωρίων, διὰ νὰ κριθῶσιν μὲ τὸν σούμπασην τοῦ Μπεσικτασίου, διὰ τὴν ζήτησιν, ὁποῦ ἔκανε διὰ τὸ σταφύλι, ὁποῦ ἔφεραν διὰ ξηρᾶς ἀπὸ Ἰσάρι καὶ Σθένην, καὶ ἰλάμι μπουγιουρδισμένον, ὅτι νὰ μὴ ζητῇ εἰς τὸ ἑξῆς ἐναντίον τῆς παλαιᾶς συνηθείας.

5. Μπουγιουρδισμένον ἀρζουχάλι τῶν ἐγχωρίων διὰ τὸ ἀβαέτι, ὁποῦ ἐζήτει ὁ Τζαούσογλους Μεχμέτης ἀπὸ αὐτοὺς διὰ τὸ σταφύλι τῶν ἀμπελιῶν τῆς χώρας.

6. Ἐν ἔτει 1138. Χοτζέτι, ὅτι οἱ ἐγχώριοι ἔκαμαν δαβᾶν ἀπὸ τὸν σούμπασην διὰ τὸ ρέσμη τῶν σταφυλίων, λέγοντες ὅτι διὰ μὲν τὸ ξενικὸν σταφύλι, ὁποῦ ἔφεραν διὰ θαλάσσης, ἐπλήρωσαν πρὸς ἕνα παρᾶν τὸ γιούκι, διὰ δὲ τὸ ἀπὸ Στένην, Ἰσάρι καὶ ἄλλα πέριξ αὐτῶν μέρη διὰ ξηρᾶς μετὰ ζῶα δὲν ἐπλήρωναν, τὸ ὁποῖον μὲ τὸ νὰ τὸ ἀπέδειξαν μὲ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἰσαρλίδων τούρκων ἐπροστάχθη ὁ σούμπασης νὰ μὴ ζητῇ.

7. Ἀρζουχάλι τῶν ἐγχωρίων διὰ τοὺς διορισθέντας 10 μαρνάρους γεμιτζίδες παρακλητικὸν εἰς τὸ νὰ προσταχθῶσι καὶ αἱ ἄλλαι φυλαὶ νὰ βοηθήσωσι· καὶ ἰλάμι τοῦ ὅτι νὰ προσταχθῶσι καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων χωρίων, δηλ· τοῦ Κουρούτζεσμὲ, Ὀρτακιοϊοῦ καὶ Μπεσικτασίου εἰς τὸ νὰ βοηθήσωσι, διὰ τὸ ὁποῖον χρήζουσιν ὑψηλοῦ φερμανίου.

8. Ἐν ἔτει 1046. Χοτζέτι ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Νεοχωρίου ρεΐζηδες τῶν καραβίων μὲ τὸ νὰ ἔδειξαν μπουγιουρουλδὴ, πῶς οἱ ρεΐζηδες κάτοικοι τοῦ Ἀρναούτκιοίου ἔδεσαν μαζή των τὸ οὐτζρέτι τῶν κολαούζιδων τῶν βασιλικῶν κατέργων, ἐπροστάχθησαν νὰ δίδωσι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς.

9. Ἰλάμι περὶ τῆς Ἑλένης τῆς διωγμένης μὲ ἰλάμι ἀπὸ τὸ Τζιγκέλκιοϊ, καὶ εὑρίσκετο νοικατόρισα εἰς τὸ σπῆτι τῆς Σουλτάνας, ἡ ὁποία ἐπροστάχθη νὰ τὴν διώξῃ διὰ τὴν ἀθλιότητά της καὶ τὸ ἐπεσχέθη.

10. Ἰλάμι τῆς Ἑλένης, καὶ τῆς Κουτζοελλένης, τῆς Δόμνας Βαρνιώτισας, τῆς Κασσοῦς Μαχμουρλαμέζινας καὶ τῆς Σουλτάνας τοῦ Καροτζόγλου διὰ νὰ διωχθῶσιν ἀπὸ τὸ χωρίον.

11. Ἰλάμι διὰ τὸν καλπακτζῆ Σάββαν, τὸν νοικάτορα τοῦ Ζαχαρίου, ὅτι εἶναι ἀγρεῖος καὶ νὰ διωχθῆ ἀπὸ τὸ χωρίον.

12. Ἰλάμι ὅτι οἱ ἐγχώριοι ἔκαμαν δαβᾶν διὰ νὰ διωχθῶσιν ἀπὸ τὸ χωρίον ὁ Κωνσταντὴς καὶ ὁ πατήρ του Γεώργης, οἱ ὁποῖοι ὑπεσχέθησαν ὅτι μίαν ἑβδομάδα ὕστερον θέλουσιν εὔγει ἀπὸ τὸ χωρίον.

13. Ἰλάμι διὰ νὰ διωχθῆ ἀπὸ τὸ Χάσκιοϊ ἡ Ψωμαθιανὴ Σμαράγδα διὰ τὴν ἁπλότητά της.

14. Ἰλάμι τοῦ Δημητράκη μπακάλη καὶ τῆς συζύγου του διὰ νὰ εὐγαλθῶσιν ἀπὸ τὸ σπῆτι, ὁποῦ κάθηται, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀχρείας πολιτείας ἀμφότεροι.

15. Ἰλάμι διὰ τὴν κακὴν πολιτείαν τοῦ Ἀνδρέου καὶ τῆς γυναικός του Ἰστάγκας διὰ νὰ διωχθῶσιν ἀπὸ τὸ χωρίον.

16. Ἰλάμι ὅτι οἱ ἐγχώριοι ἔκαμαν δαβᾶν διὰ τὸν Χριστόδουλον δουβαρτζῆν πῶς φέρει ἀρώστους εἰς τὸ σπῆτι του, καὶ ἀφοῦ ἀποθάνωσι πέρνει τὴν περιουσίαν των, καὶ αὐτοὶ ἐνοχλοῦνται καὶ τζερεμλανδίζονται ἀπὸ τοὺς κληρονόμους των, καὶ ἀπὸ τοὺς πεϊτμαλτζίδες, καὶ νὰ ἐμποδισθῆ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κίνημά του, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὑπεσχέθη, λέγων ὅτι ἂν δὲν παύσῃ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ παιδεύεται.

17. Ἐν ἔτει 1190. Ἰλάμι περὶ τῶν καϊκτζήδων, ὅτι ὑπεσχέθησαν, εἰς τὸ μονοκοῦπι καΐκι νὰ μὴ πέρνωσι περισσοτέρους ἀπὸ ἀνθρώπους 7 πρὸς

παράδες 2 τοὺς ὁποίους πάλιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ τοὺς φέρνωσιν εἰς τὸ χωρίον.

18. Ἐν ἔτει 1196. Ἰλάμι περὶ τῶν καϊκτζήδων ὅμοιον κατὰ τὸ ἰλάμι ὅπου ἔγινε κατὰ τὸ 1190 ἔτος.

19. Ἐν ἔτει 1207. Ἰλάμι ὅτι ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸ χωρίον χαμάλιδες δὲν ἦτον καὶ κατὰ ζήτησιν τῶν ἐγχωρίων διωρίσθησαν 4 χαμάλιδες ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ πέρνωσι χαμαλιάτικα εἰς τὸ τζεκὶ τῶν ξύλων παράδες 4 ἀπὸ τὴν σκάλαν ἕως εἰς τὸ Τσεσμὲ πασῆ, καὶ μακρύτερα 5 παράδες καὶ ἕως εἰς τὸν Γενὶ μαχαλὲ 4, καὶ εἰς τὰ πλησίον μέρη πρὸς παράδες 2.

20. Ἀρζουχάλι τῶν ἐγχωρίων, ὅτι δὲν θέλουσι νὰ πληρώσωσι τὸν χισέ τους τῶν ἐξόδων τῶν διορισθέντων μαρνάριδων μερικοὶ ρωμαῖοι, ἀρμένιδες, καὶ ἑβραῖοι· καὶ ἰλάμι ὅτι ἐκ τῶν δέκα κατ' ἔτος διδομένων μαρνάριδων οἱ τρεῖς εἶχον διορισθῇ εἰς τὸ Ἀρναούτκιοϊ, οἱ τρεῖς εἰς τὸ Ὀρτάκιοϊ, οἱ 2 1]2 εἰς τὸν Κουρουὺ τζεσμέν, καὶ ὁ 1 1]2 εἰς τὸ Μπεσίκτασι.

21. Ἀρζουχάλι τῆς Γαρουφαλιᾶς κατὰ τῶν τότε ἐπιτρόπων, ὅτι μὲ διαφόρους τρόπους ζητοῦσι νὰ πάρωσι τὸ σπῆτι της, καὶ τὴν ἐνοχλοῦσι· καὶ ἰλάμι, ὅτι οἱ ρηθέντες ἀπεκρίθησαν πῶς οἱ νοικατόρισαις ὁποῦ ἔχει εἰς τὸ σπῆτι της, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀπὸ τὸν Μαρμαρᾶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐναντίον τῆς προσταγῆς, τὴν εἶπαν νὰ τὰς ἀποβάλλῃ διὰ νὰ πηγαίνωσιν εἰς τὸν τόπον τους, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸ ὡμολόγησεν καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια, ἐπροστάχθη διὰ νὰ τὰς στείλῃ.

22. Ἐν ἔτει 1088. Χοτζέτι ὅτι οἱ παξιμαδάδες ὅλων τῶν χωρίων πληρώνουσιν ὅλα τὰ τεκλίφια τῆς χώρας μαζὴ μὲ τοὺς λοιποὺς ἐγχωρίους, καὶ ὄχι καθὼς ζητᾶ ὁ Χασᾶν ἀγᾶς ὁ κεχαγιᾶς τῶν παξιμαδάδων.

23. Ἐν ἔτει 1208. Ἰλάμι διὰ τοὺς παλικτζίδες τοῦ χωρίου, ὅτι ἐκτὸς τοῦ, ὅτι δὲν ἐφύλαξαν τὴν προγεγονυίαν συμφωνίαν τους ἐμποδίζοντες τοὺς ταπλακιάριδες δοκιμάζουσιν οἱ ἐγχώριοι δυσκολίαν, ὅθεν νὰ δοθῇ ἄδεια εἰς τοὺς ταβλακιάριδες νὰ πωλῶσι καὶ νὰ μὴν ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς ρηθέντας·

24. Ἐν ἔτει 1209. Ἰλάμι διὰ τὸ εὔγαλμα τῆς ρούσας ἀπὸ τὸ χωρίον.

25. Ἐν ἔτει 1209. Ἰλάμι διὰ τὸ εὔγαλμα τῆς ἀδελφῆς τῆς ρούσας ἀπὸ τὸ χωρίον.

(ἕπεται συνέχεια)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Πατριαρχικὴ λειτουργία.* — Μετὰ τῆς συνήθους ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας καὶ τάξεως ἐτελέσθη τῇ παρελθούσῃ Δ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ εἰθισμένη πατριαρχικὴ λειτουργία. Τὸ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην συρρεῦσαν εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα ἦν πολυπληθέστατον. Τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ συνιερούργησαν οἱ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν μητροπολῖται Κυζίκου, Βερροίας, Σηλυβρίας, Σωζοαγαθουπόλεως, Σερβίων καὶ Κοζάνης, Ἐλευθερουπόλεως καὶ τοῦ παρεπιδημοῦντος ἁγίου Βιζύης, τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν: Δέρκων ἱερουργοῦντος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, τοῦ ἁγίου Ἀμασείας ἀπόντος ἕνεκα ἀσθενείας καὶ τοῦ ἁγίου Μαρωνείας ἱερουργοῦντος ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Ἐν τῷ ναῷ παρέστη ἱστάμενος ἐν τῷ παραθρονίῳ καὶ ἡ Α.Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκη βέης Ἀριστάρχης.

Κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κατάλληλον λόγον, κατωτέρω δημοσιευόμενον, ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀρχιμανδρίτης Εἰρηναῖος.

— *Καταρτισμὸς τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου.* — Τῶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν (ἀπὸ Ρόδου) Κυζίκου, Ἀμασείας, Σωζουαγαθουπόλεως, Χαλδείας καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης συμπληρωσάντων τὴν κεκανονισμένην διετῆ αὐτῶν περίοδον ὡς συνοδικῶν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀποχωρούτων ἤδη, ὡς καὶ τῶν πρὸ ἱκανοῦ χρόνου εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας ἀπελθόντων μητροπολιτῶν (ἀπὸ Σκοπίων) Πελαγονίας καὶ Προικοννήσου, κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης Τρίτης, προεδρευομένην ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐγένετο ἡ ἀντικατάστασις αὐτῶν. Προσεκλήθησαν δὲ διὰ τὴν νέαν συνοδικὴν περίοδον, πάντες κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ Συνταγμάτιον· ἤτοι οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἁγίου Κυζίκου, Ἀμασείας Ἄνθιμος (τῆς ληξάσης περιόδου αὐτοῦ οὔσης ἀριστίνδην) ἐκ τῆς Α' στήλης τοῦ Συνταγματίου· Σμύρνης Βασίλειος καὶ Ἴμβρου Παΐσιος ἐκ τῆς Β' στήλης εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἁγίων Πελαγονίας καὶ Σωζουαγαθουπόλεως· Κορυτσᾶς Γερβάσιος, Γρεβενῶν Δωρόθεος καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης ἐκ τῆς Γ' στήλης εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἁγίων Χαλδείας, Προικοννήσου καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης. Οὕτω κατὰ τὸν ἤδη γενόμενον καταρτισμόν, τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς νέας περιόδου ἀποτελοῦσιν οἱ ἑξῆς ἀρχιερεῖς: Δέρκων Καλλίνικος, Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος, Ἀμασείας Ἄνθιμος, Βερροίας Κωνστάντιος, Σμύρνης Βασίλειος, Μαρωνείας Ἰωακείμ, Σηλυβρίας Κωνστάντιος,

Ἴμβρου Παΐσιος, Κορυτσᾶς Γερβάσιος, Γρεβενῶν Δωρόθεος, Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης καὶ Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος.

— *Μητροπολίτης Ἀμασείας.* — Ὁ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀμασείας Ἄνθιμος ἀδιαθετήσας τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι δὲν παρέστη κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Πέμπτης καὶ τοῦ Σαββάτου. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ τοῦ ἱερολογ. Τριτεύοντος Βενιαμὶν διηρώτησεν ἐπανειλημμένως τὰ περὶ τῆς ὑγείας τῆς Α. Σεβασμιότητος.

—*Χειροτονία Μυριοφύτου.* — Ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἡ εἰς ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μυριοφύτου Σμαράγδου ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακείμ, τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ἀμίδης Βενιαμὶν καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Λεύκης Πολυκάρπου.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας ὁ νεοχειροτονηθεὶς ἀρχιερεὺς διένειμε τῷ συρρεύσαντι ἐκκλησιάσματι τὸ ἱερὸν ἀντίδωρον καὶ εἶτα ἐδέξατο τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῶν τε ἱερουργησάντων ἁγίων ἀρχιερέων καὶ πλείστων ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων.

—*Μητροπολίτης Βελεγράδων.*— Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων Βασίλειος διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἠτήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἵνα κατ' εὐθείαν ἐκ Παραμυθίας ἀπέλθῃ εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ ἐπαρχίαν. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ ὅμως Σύνοδος μὴ ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ἐνετείλατο τηλεγραφικῶς τῇ Α. Πανιερότητι ὅπως ἔλθῃ κατὰ πρῶτον εἰς βασιλεύουσαν καὶ ὑποβάλῃ κατὰ τὴν τάξιν τὰς νενομισμένας εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ εἶτα κατευθυνθῇ εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Πανιερότης τηλεγραφικῶς ἤγγειλεν ὅτι συμμορφούμενος πρὸς τὴν διαταγὴν τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἔρχεται εἰς βασιλεύουσον.

—*Ἐπίσκεψις.*— Τῇ Τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ ἐν Γάνδῃ τοῦ Βελγίου καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας Φράντς Κιουμὸν συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ Κωστάκη Καραθεοθωρῆ ἐφέντη, μέλους τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους. Ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ προτιθεμένη ὅπως ἐκδώσῃ πλήρη, ὡς οἷόν τε, συλλογὴν χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν ἀνέθετο τὴν φροντίδα τῆς συλλογῆς τοιούτων εἰς τὸν διαπρεπῆ τοῦτον καθηγητήν, ὅστις καὶ ἀπερχόμενος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ἀδείᾳ τῆς Σ. Κυβερνήσεως, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν λίαν προσεχῶς ἐξῆτήσατο καὶ ἐφωδιάσθη λίαν προφρόνως ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διὰ σεπτῆς Πατριαρχικῆς συστατικῆς ἐπιστολῆς πρός τινας αὐτόθι μητροπολίτας.

—*Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου.*—Τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σιναίου Πορφυρίου ἄγοντος τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεχάρη αὐτῷ τηλεγραφικῶς.

—*Μητροπολίτης Ρόδου.* — Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἀφίκετο σιδηροδρομικῶς εἰς βασιλεύουσαν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ρόδου Ἱεροθεος προϋπαντηθεὶς ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. Τριτεύοντος Βενιαμίν.

Τῇ ἐπαύριον Τρίτῃ λίαν πρωῒ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ ὑπέβαλε τὰ σέβη καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προαγωγῇ· καὶ μετ' ὀλίγον ἐγένετο τῇ Α. Πανιερότητι, παραστάσῃ ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ εἶτα ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*—Τοῖς ἐκ τῶν ἐριτίμων ὁμογενῶν Θεοδώρῳ Μαυρογορδάτῳ, Θ. Τζούνῃ, Θ. Ἀποστολίδῃ καὶ Θ. Κουρδζῇ ἄγουσι τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτήν, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῷ μὲν πρώτῳ διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ.Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου, τοῖς δὲ λοιποῖς διὰ τοῦ πανοσιολογ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

—*Κανονισμὸς Θεολογικῆς Σχολῆς.* — Καὶ κατὰ τὰς συνοδικὰς συνεδρίας τῆς Τρίτης καὶ Πέμπτης ἐξηκολούθησεν ἡ ἐπὶ τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς κατ' ἄρθρα συζήτησις.

—*Παῦσις Ἐφοροεπιτροπῆς Βαφεοχωρίου.*—Ἡ ἐν Βαφεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου Ἐφοροεπιτροπὴ προτιθεμένη ἵνα δώσῃ χορὸν χάριν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς Κοινότητος ταύτης εἶχεν ὁρίσει ἀπερισκέπτως ὡς ἡμέραν τελέσεως αὐτοῦ τὴν ἑσπέραν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἤτοι τῇ πραμονῇ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης λαβὼν γνῶσιν τοῦ πράγματος ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἐγχωρίοις ἐφημερίσι δημοσιευθείσης σχετικῆς ἀγγελίας ἐνετείλατο πάραυτα τῷ Μ. Πρωτοσυγκέλλῳ ὅπως γράψῃ οὗτος πρὸς τὴν εἰρημένην Ἐφοροεπιτροπὴν καὶ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ χοροῦ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Ἡ εἰρημένη ὅμως Ἐφοροεπιτροπή, συγκειμένη ἐκ τῶν κκ. Βασιλείου χ'' Γιάννη, Φιλίππου Παπαδοπούλου, Ἰωάννου Πολίτου, ἰατροῦ, Ἰωάννου Κωνσταντινίδου ὡς καὶ τοῦ Μουχτάρη Ματθαίου Τσελέπη, παρὰ τὴν ρητὴν ταύτην ἀπαγόρευσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς προέβη εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ χοροῦ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν ἐπιδείξασα οὕτω πρὸς τὰς διαταγὰς τῶν Πατριαρχείων πολιτείαν πάντῃ ἀπειθῆ καὶ περιφρονητικήν.

Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, λαβὸν γνῶσιν τῆς τοιαύτης ἀπειθοῦς πολιτείας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Ἐφοροεπιτρόπων τῆς Κοινότητος Βκφεοχωρίου ἐκ καταγγελίας τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, ἀπεφάσισεν ἐν τῇ προχθεσινῇ αὐτοῦ τακτικῇ συνεδρίᾳ παμψηφεὶ τὴν ἄμεσον παῦσιν αὐτῶν καὶ ὡς Ἐπιτρόπων, καὶ ὡς Ἐφόρων ὡς καὶ τοῦ Μουχτάρη, τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν ἐν τῇ μελαίνῃ βίβλῳ ἐπὶ ἀποστερήτει τῶν κοινοτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων διὰ παντός, τὴν διαγραφὴν αὐτῶν σινεπῶς ἐκ τῶν ἐκλογικῶν τῆς ἐνορίας ταύτης καταλόγων, καὶ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ταύτης διά τε τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ διὰ τῶν λοιπῶν ἐγχωρίων ἑλληνικῶν ἐφημερίδων. Ταὐτοχρόνως δὲ ἀνέθετο τῇ μὲν Μ. Πρωτοσυγκελλίᾳ ἵνα μέχρι τῆς σήμερον Παρασκευῆς ὑποβάλῃ αὐτῷ κατάλογον ἐκλεξίμων πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν παυθέντων, τῇ δὲ Κεντρικῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ ὅπως ἐξετάσῃ ἂν εἰς τὸν χορὸν τοῦτον προσῆλθον καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδάσκαλοι τῶν αὐτόθι ἐκπαιδευτηρίων· καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιτιμηθῶσιν οὗτοι προσηκόντως καὶ ληφθῇ σημείωσις τῆς τοιαύτης αὐτῶν ἀπειθοῦς στάσεως καὶ ἀντιθρησκευτικῆς πράξεως.

— *Μητροπολίτης Βάρνης.*—Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Βάρνης τηλεγραφικῶς ἤγγειλε χθὲς τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὅτι ἀσθενεῖ σοβαρῶς ὁ μητροπολίτης Βάρνης Πολύκαρπος. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ πάντες οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἅγιοι Ἀρχιερεῖς ἐλυπήθησαν ἐπὶ τῇ εἰδήσει μεγάλως, καὶ παρευθὺς τηλεγραφικῶς ἐξεδηλώθη τῇ Δημογεροντίᾳ ἡ λύπη τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ διεβιβάσθησαν εὐχαὶ ἐγκάρδιοι πρὸς ταχεῖαν ἀνάρρωσιν τοῦ ἀσθενοῦς

—*Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.*—Τῇ μεθαύριον Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν κηρύξουσι τὸν θεῖον λόγον: ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης· ἐν Τζιβαλίῳ ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Φιλόθεος· ἐν Σκλαμτομβρουκίῳ ὁ Μ. Σύγκελλος Νικόδημος· ἐν Ἓξ Μαρμάροις ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Μελέτιος Κοτρόζος· ἐν Βελιγραδίῳ ὁ ἱεροδ. Σπυρίδων Βλάχος· ἐν Βλάγκᾳ ὁ προϊστάμενος ἱερεὺς Ἀθανάσιος Λάσκαρις· ἐν Κοντοσκαλίῳ ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης· ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. Χριστοῦ) ὁ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ἅγιος Συννάδων Εὐγένιος· ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. ἁγίου Νικολάου) ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος· ἐν Σταυροδρομίῳ (ἐκκλ. Παναγίας, ἁγ. Τριάδος καὶ ἁγίου Κωνσταντίνου) ὁ ἀρχ. προϊστάμενος θεοφιλέστατος ἅγιος Χαριουπόλεως Γερμανὸς μετὰ τῶν κληρικῶν θεολόγων τοῦ Πέραν· ἐν Ταταούλοις ὁ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος θεοφιλέστατος ἅγιος Παμφίλου Μελισσηνός· ἐν Φερίκιοϊ ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Νικηφόρος· ἐν Διπλοκιονίῳ ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος Ακυρέντιος· ἐν Διπλοκιονίῳ (Πασᾶ-Μαχαλὲ) ὁ ὑπογραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἱεροδ. Γεννάδιος· ἐν Μ. Ρεύματι ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Μιχαὴλ Τρικανταφυλλίδης· ἐν Νεοχωρίῳ (ἐκκλ. Παναγίας) ὁ προϊστάμενος ἱερεὺς Παναγιώτης.

ΣΑΠΦΩ ΛΕΟΝΤΙΑΣ

Γυνὴ λογία καὶ εὐσεβής, πρότυπον ἑλληνίδος παιδαγωγοῦ, ἡ γνωστὴ ἐντῷ κόσμῳ τῶν γραμμάτων **Σαπφὼ Λεοντιὰς** μετήλλαξε τὸν βίον τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ. Ἡ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἅπαντα τὸν βίον αὐτῆς διήνυσε μορφοῦσα καὶ διαπλάττουσα τὴν ὁμογενῆ θήλειαν νεότητα οὐ μόνον διὰ τῆς τελεσφορωτάτης αὐτῆς διδασκαλίας ἐμπεδοῦσα αὐτὴν εἰς τὴν πρακτικὴν εὐσέβειαν καὶ χριστιανικὴν ἀγωγήν, ἀλλὰ καὶ διὰ συγγραφῶν ἀνυσιμωτάτων καὶ ἠθικῶν. Πλήρης αὕτη ἁγνοῦ θρησκευτικοῦ πυρός, ἀπαραμίλλως ἐξηκολούθησε δρῶσα καὶ εὐεργετοῦσα τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωνίαν, ἥτις τιμῶσα τὰς ἐμφύτους ἀρετὰς καὶ τὰ σπάνια προσόντα, ὑφ' ὧν περιεκοσμεῖτο, ἐνεπιστεύσατο τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀνωτάτων παρ' ἡμῖν φυτωρίων τῆς θηλείας νεότητος ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρνῃ. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τιμῶν τὰς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς παίδευσιν φερέπονον δρᾶσιν τῆς μεταστάτης σοφῆς γυναικός, ἀπέστειλε τὸν πανοσιολ. Μ. Σύγκελλον τῶν Πατριαρχείων Νικόδημον ἵνα παραστῇ κατὰ τὴν κηδείαν αὐτῆς, γενομένην ἐν Πέραν τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἐν συρροῇ πολλοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ λογίου κόσμου.

Αἰωνία ἡ μνήμη τῆς Σαπφοῦς Λεοντιάδος.

Καλεῖται ἡ Ἄννα Σόλωνος Ἀθανασιάδου, τὸ γένος Φραντζέσκου ἐκ Φερίκιοϊ, ὑπήκοος ὀθωμανίς, τέως μὲν κάτοικος Διπλοκιονίου, νῦν δὲ ἀγνώστου καὶ ἐπαγγέλματος, ἵνα τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας, μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς (ἀρθμ. 31) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ἐπὶ δικζεύζει ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Σόλωνος Ἀθανασιάδου ξυλουργοῦ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ὑπηκόου ὀθωμανοῦ. Προσεπιδηλοῦται δὲ αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦαα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Π)χείοις, τῇ 20 ἰανουαρίου 1900.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 10 ΜΑΡΤΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 10**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ **Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ **Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ **Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ὁ πατριάρχης Φώτιος ὡς πατὴρ ἁγίας τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας — Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν πατριαρχικῶν Κωδίκων — Κώδιξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καστορίας καὶ τινα βιβλία ἀποκείμενα ἔν τισι τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Παῦσις μητροπολίτου Προικοννήσου.*—Ἐν τῇ τακτικῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, συνεχισθείσῃ καὶ μετὰ μεσημβρίαν, ἀνεγνώσθη ἥτε ἔκθεσις τοῦ εἰς Προικόννησον ἐξαρχικῶς μεταβάντος θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Καλλιουπόλεως Ἱερωνύμου ἀφορῶσα τὸ μητροπολιτικὸν ζήτημα καὶ ἡ ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου μητροπολίτου Προικοννήσου Βενεδίκτου. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς τε ἐκθέσεως καὶ τῆς ἀπολογίας ταύτης καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν ἐγγράφων καὶ καταθέσεων ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προέβη εἰς τὴν παῦσιν τοῦ εἰρημένου μητροπολίτου ὁρίσασα ὡς τόπον διαμονῆς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Προῦσαν.

—*Ἐκλογὴ μητροπολίτου Προικοννήσου.*—Τῆς μητροπολιτικῆς ἕδρας τῆς ἐπαρχίας Προικοννήσου κενωθείσης ἕνεκα τῆς παύσεως τοῦ μητροπολίτου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ προέβη εἰς πλήρωσιν αὐτῆς. Προταθέντων ὅθεν ὑποψηφίων τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Σωζοαγαθουπόλεως Παρθενίου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Ἀρδαμερίου Σωφρονίου καὶ Ἀβύδου Νικοδήμου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας, ἐξελέγη μητροπολίτης Προικοννήσου ὁ Σωζοαγαθουπόλεως Παρθένιος.

—*Νέος συνοδικός.*—Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος προϋπαντηθεὶς ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου, καὶ τῇ ἐπαύριον Τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

—*Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον.*—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετέβη εἰς τὸ Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον ἐν συνοδίᾳ τῆς Α. Σεβ. τοῦ μητροπολίτου Βερροίας Κωνσταντίου, Προέδρου τῆς Ἐφορείας τοῦ καθιδρύματος, καὶ παρέστη εἰς τὰς παραδόσεις.

—*Μητροπολίτης Σηλυβρίας.*—Ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτης Σηλυβρίας ἀπῆλθε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ εἰς Ἐπιβάτας ὅπως τελέσῃ τὸ καθιερωμένον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου ἱδρυτοῦ τῶν αὐτόθι φερωνύμων Ἐκπαιδευτηρίων Ἀρχιγένους Σαράντη. Σήμερον δὲ ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσαν.

—*Ἐπίσκεψις.*—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ὁ πανοσιολογιώτατος Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἐπεσκέψατο ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὴν Α. Ε. τὸν ἀπό τινος ἀσθενοῦντα Αὐλάρχην τῶν Ἀνακτόρων Γαζῆ Ὀσμὰν πασᾶν καὶ διερμήνευσε τὰς ὑπὲρ ταχείας ἀναρρώσεως αὐτοῦ εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

—*Ἀπορημὴ παρασήμων.*—Ἐλλείψει σχετικῶν ἀκριβῶν πληροφοριῶν ἀπέσχομεν ν' ἀναγράψωμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ἡμῶν καὶ πράττομεν τοῦτο πάνυ εὐαρέστως σήμερον, ἀγγέλλοντες ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Ρωσικὴ Κυβέρνησις τιμῶσα τὰ ἐξαίρετα προσόντα τῆς Α. Πανιερότητος τοῦ τέως ἐν Ρωσίᾳ Ἐπιτρόπου

τοῦ Παναγίου Τάφου, καὶ νῦν τοιούτου ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, ἀρχιεπισκόπου Νεαπόλεως Ἀρσενίου ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου Β΄ τάξεως. Τὸ παράσημον μετὰ τῶν διασήμων ἐκόμισε προχθὲς τῇ Α. Πανιερότητι εἰς τῶν διερμηνέων τῆς ἐνταῦθα ρωσικῆς πρεσβείας μετὰ λίαν κολακευτικῆς συγχαρητηρίου ἐπιστολῆς τῆς Α. Ἐξοχ. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσσίας Ζηνόβιευ.

Συγχαίροντες τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Νεαπόλεως Ἀρσενίῳ ἐπὶ τῇ τιμητικῇ ταύτῃ διακρίσει πεπείσμεθα ὅτι ἡ Α. Πανιερότης θέλει καὶ παρ' ἡμῖν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀξιεπαίνου ζήλου ἐργασθῇ καὶ ἐξίσου εὐδοκιμήσῃ, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἣν τοσοῦτον ἐπαξίως ἀπὸ ἐτῶν οἶδεν ὑπηρετεῖν καὶ ἀντιπροσωπεύειν.

—*Ἄφιξις.*—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀφίκετο εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, ἐξ Ἀδριανουπόλεως προερχόμενος, ὁ ἐκ τῶν λογίων μοναχῶν τοῦ ἁγίου Ὄρους καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων πρὸθύμων συνεργατῶν Χρυσόστομος Λαυριώτης καταλύσας παρὰ τῷ προσωρινῷ ἀντιπροσώπῳ τοῦ ἁγίου Ὄρους πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτῃ Διονυσίῳ Χαραλάμπει, μεθ' οὗ καὶ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

—*Κανονισμὸς Θεολογικῆς Σχολῆς.*—Ὡσαύτως καὶ κατὰ τὰς δύο συνοδικὰς συνεδρίας τῆς Τρίτης καὶ Πέμπτης ἐξηκολούθησεν ἡ κατ' ἄρθρα συζήτησις τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

— *Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης.*— Ὁ ἄρτι διορισθεὶς ἡγούμενος τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Εἰκοσιφοινίσσης πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης Μακάριος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο καὶ ἐγκαρδίου ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τῶν ὁσιωτάτων πατέρων τῆς Μονῆς.

—*Περιουσία Μητροπολίτου Σισανίου.* — Ἔξαρχος πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Σισανίου Ἀθανασίου διωρίσθη ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν ἐφημερίων Ἄνθιμος.

—*Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.*—Τῇ μεθαύριον Γ΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν κηρύξουσι τὸν θεῖον λόγον: ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ Δημήτριος Γεωργιάδης· ἐν Τζιβαλίῳ ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Φιλόθεος· ἐν Μουχλίῳ ὁ ἱεροδ. Γρηγόριος Παπαδόπουλος· ἐν Βαλατᾷ ὁ Τριτεύων Βενιαμίν· Ἐν Ἐδιρνέκαπου (Κυριακῇ μ. μ.) ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος· ἐν Τόπκαπου ὁ ἱεροδ. Σπυρίδων Βλάχος· ἐν Ὑψωμαθείοις (Ἐκκλ. ἁγ. Κωνσταντίνου) Καλλίνικος Δελικάνης· ἐν Ἓξ Μαρμάροις ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Μελέτιος Κοτρόζος· ἐν Βλάγκᾳ ὁ προϊστάμενος ἱερεὺς Ἀθανάσιος Λάσκαρις· ἐν Κοντοσκαλίῳ (Ἐλπίδος) ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης· ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. Χριστοῦ) ὁ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ἅγιος Συνναδῶν Εὐγένιος· ἐν Γαλατᾷ (ἐκκλ. ἁγίου Νικολάου) ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος· ἐν Γαλατᾷ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Αἰμιλιανὸς Δάγκουλας· ἐν Σταυροδρομίῳ (ἐκκλ. Παναγίας) ἀρχιμ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης· ἐν Εὐαγγελιστρίᾳ ὁ ἱερεὺς Ἀλέξανδρος Ζῶτος· ἐν Ταταούλοις ὁ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος θεοφιλέστατος ἅγιος Παμφίλου Μελισσηνός· ἐν Φερίκιοϊ ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Νικηφόρος· ἐν Μ. Ρεύματι ὁ προϊστάμενος ἀρχιμ. Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδης· ἐν Νεοχωρίῳ ὁ προϊστάμενος ἱερεὺς Παναγιώτης· ἐν τῷ Ἁγιοταφιτικῷ Μετοχίῳ ὁ ἱεροδ. Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκης.

Ὁ πατριάρχης Φώτιος ὡς πατὴρ ἅγιος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*.

Ἀλλὰ καὶ Δ΄ καὶ Ε΄ ἀντίγραφον λειτουργικῶν Εὐαγγελίων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, διατηρουμένων δὲ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Κιέβῳ Ἀκαδημίας [51] καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κ]πόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου[55], βεβαιοῖ τὴν αὐτὴν διατύπωσιν. Εἷς δὲ Πραξαπόστολος τοῦ 11-ου αἰῶνος, εὑρισκόμενος ἐν τῇ πόλει Κερτζίῳ, ἐν τῷ ἐκεῖ ἑλληνικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, διατάσσει νὰ ἀπαγγέλληται τῇ 6-ῃ φεβρουαρίου ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Φωτίου ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ ἡ καθωρισμένη διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Μεθοδίου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. [56]

Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανά, ἴσως δὲ καὶ πλέον ἢ ἱκανά, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ διὰ τοῦ Hergenroether καὶ Martinov καὶ τοιούτων ἑτέρων συγγραφέων ἐσχηματισμένη πρόληψις κατὰ τῆς ὡς ἁγίου μνήμης τοῦ πατριάρχου Φωτίου εἶναι παντελῶς ἀβάσιμος· τὸ δὲ παραδοξότατον εἶναι, ὅτι οἱ τοιοῦτοι συγγραφεῖς ἀποσιωπῶσι τὸν ἀπὸ τοῦ 880-οῦ ἔτους ἄχρι που τῆς ἀρχῆς τοῦ 12-ου αἰῶνος ἐπικρατοῦντα σεβασμὸν ἐν ταῖς λατινικαῖς ἐκκλησίαις πρὸς τὴν μνή-

---

Συνέχεια ἀπὸ σελ. 95—96 καὶ τέλος.

54. Ἀρχιμ. Σέργιος, ἔνθ. ἀνωτ. καὶ εἰδήσεις ἐκ γραμμάτων.

55. Ἕλλην. Φιλολογ. Σύλλογος ἐν Κωνσταντινουπόλει, τ. 2, σ. 63. Ὁ ἐν Μετοχίῳ κῶδιξ ἔφερε πρότερον τὸν 426ον ἀριθμὸν· παρὰ τῷ Casper Gregory (Prolegomena σ. 768) ἀριθ. 794ος.

56. Α. Ἰβάνωφ. Χειρόγραφος Ἀπόστολος ἑλληνιστὶ κτλ. (ρωτ) Ὁρᾶ Σημειώματα Αὐτοκρατορικοῦ Ρωτικοῦ Ἀρχαιολ. Συλλόγου, τ. 1, σ. 175. Καὶ εἰδήσεις ἐκ γραμμάτων.

μην τοῦ Φωτίου. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶναι δῆλον ἐκ τῆς ὑφισταμένης τότε κατὰ μακρὰς περιόδους δογματικῆς ἅμα καὶ ἀδελφικῆς συμπνοίας τῶν πατριαρχῶν Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν ὀρθοδόξων παπῶν της ἐτήρει τὰς γενομένας ἐν τῇ 8-ῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ (879—880) συμβάσεις καὶ ὑποσχέσεις· τοῦτ' αὐτὸ εἶναι δῆλον σαφέστερον ἐκ τῶν παλαιῶν λατινικῶν νομοκανόνων. Οὕτως ὁ πρεσβυτεροκαρδινάλις Θεόδοτος (Deusdedit) ἐν τῷ οἰκείῳ νομοκάνονι τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὃν ἀφιέρωτε τῷ πάπᾳ Βίκτορι τῷ 3-ῳ (1086—1087), κάπως ἐμπαίζει τοὺς ἀποδεχομένους τὴν κατὰ Φωτίου σύνοδον (869—870) ὡς δῆθεν 8-ην οἰκουμενικὴν σύνοδον, λέγων quae a suis conditoribus VIIIa dicitur[57]. Ἕτερος πάλιν λατινικὸς νομοκάνων, τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἴβωνος φερόμενον Decretum. ὅπερ ἦτον εἰς χρῆσιν τῶν ἐπισκόπων τῆς Γαλλίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 11-ου αἰῶνος, περιέχει ἐν τῷ 4-ῳ βιβλίῳ ταῦτα· «Cap. 76. Constantinopolitanam synodum eam quae contra Photium facta est non esse recipiendam. Iohannes VIII patriarchae Photio: Illam quae contra Photium facta est Constantinopoli synodum irritam facimus et omnino deleyimus, tum propter alia, tum quoniam Adrianus papa non subscribit in ea. — Cap. 77. De eodem. Ioannes papa apocrisiariis suis: Dicetis quod illas synodos quae contra Photium sub Adriano papa Romae vel Constantinopoli sunt factae, cassamus et de numero sanctarum synodorum delemus»[58]. Οὕτω μέχρι που τῆς ἀρχῆς τοῦ 12-ου αἰῶνος ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία κατεδίκαζεν εἰς ἀχρηστίαν τὴν κατὰ Φωτίου σύνοδον τῶν ἐτῶν 869—870, δεχομένη ὡς 8-ην σύνοδον αὐτὴν ἐκείνην, δι' ἧς αὐτὸς ὁ Φώτιος εἶχεν ἀποδειχθῇ ἐν τῇ Δύσει πατριάρχης κανονικώτατος, ἡγιασμένος ἀνήρ, πατὴρ καὶ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐννομώτατος· τοσοῦτο δὲ τῆς συνόδου ἐκείνης τὸ κῦρος ἦτο μέγα ἐν τῇ Δύσει, ὥστε καὶ οἱ κανόνες αὐτῆς περιεφέροντο ὡς ὑποχρεωτικοὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς λατινικοῖς νομοκάνοσιν. Οὕτως ἐν τῷ 7-ῳ βιβλίῳ τοῦ Decretum περιεσώθη ὁ 2-ος κανὼν ὑπὸ τὸν ἑξῆς τύπον[59]· «Cap. 149. Quod episcopus monachus factus ad pontificatum reverti non potest. Ex actione quinta synodi Constantinopolitanae trecentorum et octoginta trium patrum, sub Ioanne papa VIII, cui praefuit Petrus presbyter cardinalis et Paulus Anconitanus episcopus et Eugenius Ostiensis episcopus. Apocrisiarii papae dixerunt: Hoc nequaquam apud nos habetur, ut quicunque de pontificali ordine ad monachorum, id est poenitentium, descenderit vitam, ulterius possit ad pontificatum reverti. Item. Praecepit sancta synodus ut quicunque de pontificali dignitate ad monachorum vitam, et ad poenitentiae descenderit locum, nequaquam iam ad pontificatum resurgat. Monachorum enim vitam subjectionis verbum habet et discipulatus non docendi, vel praesidendi vel pascendi alios».

Καὶ μετὰ τοιαῦτα μαρτύρια, δι' ὧν εἶναι φανερὸς ὁ πρὸς τὴν μνήμην καὶ τὰ ἔργα τοῦ Φωτίου σεβασμὸς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας μετὰ τὸν δεδοξασμένον ἐν ἁγιότητι θάνατόν του, ἄπορον εἶναι ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Δύσει ἄνθρωποι πάσῃ δυνάμει ἀγωνιζόμενοι διὰ συγγραφῶν νὰ διασύρωσι κατὰ σκοπὸν τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κρατοῦσαν μακαρίαν αὐτοῦ μνήμην· ἀλλὰ πρὸς τοὺς τοιούτους, ἐμμένοντας, ὀφείλεται ἁπλῶς ἡ ὑπόμνησις τῶν ἑξῆς τοῦ προφήτου Σολομῶντος ρημάτων· «τότε στήσεται ἐν παρρησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν θλιβόντων αὐτὸν καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ· ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας· ἐροῦσιν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάζοντες: Οὗτος ἦν, ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ· οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον· πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς Θεοῦ καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν; ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν»[60].

Ἐν Πετρουπόλει, 5 ὀκτωβρίου 1898.

Α. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

57. Deusdedit, presbyteri cardinalis tituli Apostolorum in Eudoxia, Collectio canonum e codice Vaticano edita a Pio Martinucci, praefecto altero bibliothecae Vticanae, Venetiis 1869, σ. 1. Ἐν τῷ λατινικῷ τούτῳ νομοκάνονι κατεχωρίσθησαν καὶ περικοπαὶ τῶν πρακτικῶν τῶν ἐπὶ Φωτίου συνόδων τῶν ἐτῶν 861 καὶ 879—880, εἰς μαρτυρίαν ἀναμφιβόλως ὅτι τῶν συνόδων τούτων τὰς πράξεις ἀνεγνώριζεν ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία.

58. S. Ivonis Carnotensis episcopi opera omnia, ἔκδ. J. P. Migne, Paris 1855, σ. 283.

59. Αὐτόθι σ. 581.

60. Σοφία Σολομῶντος ε', 1—24.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ
ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ἐκδιδόντος

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου Δ. Φ.

ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Σύστασις τοῦ Πατριαρχικου Τυπογραφείου.

Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν συμφωνητικοῦ γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ βουλὴν τῆς ἐνδημούσης ἱερᾶς συνόδου καὶ τῆς πανεκλάμπρου καὶ πανευγενοῦς χορείας τῶν προὐχόντων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν πληρώματος καὶ τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας ἀπεφάνθη δι' ἡμετέρας προτροπῆς συστηθῆναι τυπογραφίαν ἐν τοῖς περιβόλοις τῶν Πατριαρχείων, καὶ συνεφωνήθη μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ τιμιωτάτου τυπογράφου Πογόζη Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἀρμενίων ἔχειν τὴν ἐπιστασίαν τῆς τυπογραφίας ταύτης εἰς χρόνον ὁλόκληρον ἕνα ἀπὸ τῆς σήμερον, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ἔργου αὐτοῦ μετὰ προθυμίας, καὶ διδάσκειν τὰ τῆς τέχνης αὐτοῦ τοὺς διωρισμένους ἐργάτας, καὶ λαβεῖν παρ' ἡμῶν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον ἕνεκα τῆς ἐπιστασίας καὶ τοῦ κόπου αὐτοῦ δύω χιλιάδας τῶν γροσίων, μὴ ἔχειν δ' ὅμως μετοχήν τινα ἐν τοῖς τυπωθεῖσι βιβλίοις, ἀλλ' ὅσα ἂν γίνωσι περὶ τὰ τυπωθέντα βιβλία, καὶ περὶ τὴν τυπογραφίαν καὶ περὶ τὰ ἐργαλεῖα αὐτῆς, καὶ περὶ τὴν ὕλην τῶν βιβλίων, καὶ εἰς μισθοὺς τῶν κοπιώντων καὶ δουλευόντων ἔξοδα καὶ δαπανήματα, ἀποδίδοσθαι παρὰ τοῦ ἀποκατασταθησομένου παρὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐπιστάτου καὶ ἐφόρου τῆς τυπογραφίας ταύτης. καὶ τὰ διατυπούμενα ὅπως ποτὲ βιβλία ἔχειν προηγουμένως ἐγκρίνεσθαι παρ' ἡμῶν καὶ ἐπιθεωρεῖσθαι, καὶ δι' ἀδείας ἡμετέρας καὶ συναινέσεως τῆς ἱερᾶς Συνόδου οὕτω διατυποῦσθαι, καὶ κατὰ τὴν γενομένην συμφωνίαν ἐπανέλαβε τὴν φροντίδα τῆς τυπογραφίας ταύτης ἡ αὐτοῦ τιμιότης, καὶ ὑπέσχετο ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐν τῷ διωρισμένῳ κοινῷ τόπῳ, καὶ ἐκτελεῖν ἀόκνως τε καὶ προθύμως, καὶ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ μέρει ἐργάζεσθαι τυπογραφίαν, οὐδὲ διατυποῦν ἄλλα βιβλία ἑλληνικὰ ἢ ἁπλᾶ ρωμαϊκὰ τῆς τετριμμένης κοινῆς ἡμῶν διαλέκτου, εἰ μὴ μόνον ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῇ κειμένῃ ἐν τῇ πατριαρχικῇ αὐλῇ, καὶ τοιαῦτα ὅσα ἂν ἐγκριθῶσι καὶ διορισθῶσι παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶς· ἐπὶ τοιαύταις οὖν συμφωνίαις ἐγένοντο δύω ὅμοια ἐνυπόγραφα παρ' ἡμῶν γράμματα πρὸς ἀσφάλειαν.

,αψιη'. Ἰουνίου α'.

† **Ὁ Γρηγόριος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως βεβαιοῖ.**

ΣΗΜ. Γράμμα τοῦ ἀπὸ Σμύρνης Γρηγορίου τοῦ Ε'. κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν ἐκδοθέν, ὅπερ μὴ ὑπάρχον ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς κώδιξιν, ἐδωρήθη εἰς τὸ πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε' κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1898, νῦν εὑρηται ἐν τῇ 232 σελίδι τοῦ ΙΒ'. πατριαρχικοῦ κώδικος προσκεκολλημένον.

ΚΩΔΙΞ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΝ ΤΙΣΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΑΥΤΗΣ.

ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου

Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου.

Ἐκ τῆς κατὰ προγενεστέρους χρόνους ἐκκλησιαστικῆς σημασίας καὶ περιωπῆς τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας Καστορίας ὁρμώμενοι, πολλάκις κατὰ τὴν δεκαετῆ αὐτόθι ποιμαντορίαν ἡμῶν τὰ χωρία αὐτῆς καὶ τὰς μονὰς ἐπισκεπτόμενοι, μετὰ ζήλου φιλίστορος ἠρευνῶμεν πρὸς ἀνίχνευσιν μνημείου τινὸς γραπτοῦ ἢ ἀγράφου, χρησίμου τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ· αὐτὸ τοῦτο ἐπράξαμεν οὐχ ἅπαξ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἕδρᾳ τῆς ἐπαρχίας, ἧς τοὺς πεντήκοντα καὶ τέσσαρας ναοὺς[1] πολλάκις ἐπισκεφθέντες, ὡς καὶ τὴν βιβλιοθήκην τῆς κοινότητος, ἠλπίζομεν εὑρεῖν τι ἄξιον λόγου εἰς τὰ ἡμέτερα ἀναφερόμενον, ἀφοῦ δὴ πολλάκις παρὰ γέροντος φιλίστορος καὶ τοῦτ' αὐτὸ ὡς ζῶσα ἱστορία χρησιμεύοντος ἠκούσαμεν, ὅτι πολλὰ πρὸ ἑξηκονταετίας χειρόγραφα καὶ δὴ μεμβράνινα διεσώζοντο ἔν τε τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει καὶ τοῖς λοιποῖς ναοῖς τῆς πόλεως, καὶ ὅτι πολλὰ τούτων ἀλόγως διεσκορπίσθησαν καὶ κατεστράφησαν, τῶν κυριῶν τῶν ἀρχόντων, ὡς εἶχεν ἀκούσας, μεταχειριζομένων τὰ φύλλα τῶν χειρογράφων ἐν ταῖς ἠλακάταις αὐτῶν πρὸς περίδεσιν καὶ συγκράτησιν τοῦ ὅπερ ἔκλωθον ἐρίου. Δυστυχῶς αἱ ἐλπίδες ἡμῶν πολλάκις διεψεύσθησαν, ὅτε κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα ἐξ ἀφορμῆς διατάξεως τῶν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς κοινότητος βιβλίων, συνῳδὰ τῇ ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου 1898 πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἐγκυκλίῳ, ἐνετύχομεν ἔν τινι παλαιῷ κιβωτίῳ τῷ περὶ οὗ ἔσται ὁ λόγος *Κώδικι τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως* ὡς καὶ χειρογράφοις τισὶ βιβλίοις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἄλ-

1 Οἱ πλεῖστοι τῶν ναῶν τούτων μικροὶ τυγχάνουσι καὶ ἤδη κατηρειπωμένοι, μηδεμίαν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν ἔχοντες· ὀλίγοι αὐτῶν ὡς ὁ τῶν *Ταξιαρχῶν*, τοῦ *Ἁγίου Στεφάνου* καὶ τῆς *Παραγίας* ἔχουσι σημασίαν τινά, ἀνάγοντες τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς κυριαρχίας τῶν Βουλγάρων καὶ Σέρβων.

λων, ἀποκειμένοις ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τοῦ *Ἁγίου Θωμᾶ* τῆς ἐνορίας *Μουζεβίκη*, τῆς *Παραγίας* τῆς *Ἐλεούσης* καὶ τοῦ *Ἁγίου Λουκᾶ* ἐν *Ἀπόζαρι*. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ εὕρημα δὲν ἀνταπεκρίθη πρὸς τὸν διακαῆ ἡμῶν ζῆλον καὶ τὸν πόθον, διότι ἐκτὸς τοῦ ἐκ μεμβράνης *ἱεροῦ Εὐαγγελίου*, τὰ λοιπὰ ἐπὶ χάρτου ἁπλοῦ γεγραμμένου κακῶς καὶ ἀνορθογράφως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οὐδὲν ἕτερον περιέχουσιν εἰ μὴ γνωστὰς ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ λόγους τινὰς πατέρων τῆς Ἐκκλησίας· γνωστὰ ἐπίσης περιέχει καὶ ὁ Κῶδιξ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως, τοὐλάχιστον τὰ πλεῖστα ἐξ ὅσων οἴδαμεν, πολλὰ ὅμως καὶ ἄγνωστα, γενικωτέρας καὶ μερικωτέρας φύσεως, οὐχ ὅλως δὲ ἀδιάφορα τῷ περὶ τὰ ἡμέτερα ἀσχολουμένῳ· ὁπωσδήποτε μηδαμῶς ἀξιοῦντες ὅτι ἀνεκαλύψαμεν καινόν τι, φρονοῦντες ὅμως ὅτι καὶ τοιαῦτα ὄντα τὰ εὑρεθέντα, δύνανται ἐν πολλοῖς χρησιμεῦσαι τοῖς περὶ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν ἀσχολουμένοις, παρέχομεν ὧδε σύντομον αὐτῶν περιγραφὴν καὶ περίληψιν, ἀρχόμενοι τοῦ Κώδικος.

Ὁ Κῶδιξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας μήκους μὲν 35 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, πλάτους δὲ 24, περιέχει ἐν ὅλῳ 147 σελίδας σῴας καὶ ἀκεραίας ἐπὶ χάρτου παλαιοῦ· ὡς ὅμως φαίνεται ἐκ τοῦ δεσίματος τοῦ βιβλίου καὶ τῶν πινακιδίων αὐτοῦ, τὰ ἡμίση τῶν φύλλων αὐτοῦ ἐξέπεσαν, ἄγνωστόν πως, νῦν ὑπαρχόντων μόνον 73, καθαρῶς γεγραμμένων καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρθῶς. Ἐν ἀρχῇ τοῦ Κώδικος ἐπὶ φύλλου ἀγράφου, διὰ χαρακτ[illegible]ος γραφικοῦ διαφόρου τῶν ἐν αὐτῷ, φέρονται τὰ ἑξ[illegible]: *Ἀνηγέρθη ὁ παρὼν Κῶνδιξ ἐπὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ πανιερωτάτου, λογιωτάτου καὶ θεοπροχειρίστου Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Καστορίας, ὑπερτίμου τε καὶ πρωτοθρόνου τῆς Α'. Ἰουστιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἡμῶν δ' αὐθέντου καὶ δεσπότου, Κυρίου Κυρίου . . .* τὸ ὄνομα τοῦ Μητροπολίτου δυστυχῶς ἐλλείπει. Ἀλλ' ἔκ τινος σημειώματος κειμένου ἐν τῷ προηγουμένῳ ἀγράφῳ φύλλῳ καὶ λέγοντος: *,αψγ'. Νοεμβρίου γ'. ἡ μετάθεσις γέγονε τοῦ Ἁγίου Καστορίας Κὺρ Εὐθυμίου*, ἠδύνατό τις συμπεράναι ὅτι ἐπὶ τοῦ Μητροπολίτου Εὐθυμίου *ἀνηγέρθη* καὶ ὁ Κῶδιξ οὗτος· ἀλλὰ κατὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μαρτυρεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Κῶδιξ ἀρχόμενος δι' ἐγγράφου ἀπὸ τοῦ 1665 ἐπὶ Μητροπολίτου Δαυίδ, εἶναι γεγραμμένος διὰ διαφόρου χειρὸς καὶ χαρακτῆρος ἑκάστοτε, καὶ ὅτι ἑπομένως εἶναι πρωτόγραφος καὶ οὐχὶ ἀντιγεγραμμένος, φέρων πολλαχοῦ τῶν πράξεων αὐτοῦ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν Ἀχριδῶν, καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν Μητροπολιτῶν Καστορίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν αὐτογράφους· τινὲς μάλιστα τῶν ἐν αὐτῷ πράξεων φαίνονται γεγραμμέναι διὰ χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Καισαρίας Δαυίδ, ὡς δύναταί τις εἰκάσαι ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ χαρακτῆρος τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ τῶν πράξεων· ὥστε ἀναμφιβόλως ὁ κῶδιξ εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ 1756, ἡ δὲ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο σημείωσις τῆς μεταθέσεως τοῦ Μητροπολίτου Εὐθυμίου ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου, ἐγένετο χάριν ἀναμνήσεως, ὡς τοῦτο πολλάκις ἐν πολλοῖς βιβλίοις παρατηρεῖται.

Πρῶτον ἔγγραφον ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἀπὸ τῆς 1—5 αὐτοῦ σελίδος διῆκον, ἀναφέρεται τὸ ἴσον τῆς καθαιρέσεως *Θεοφάνους, ἐπιβάτου τοῦ Θρόνου τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν*. Περὶ τούτου λέγεται ὅτι ἀνενεχθέντων εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Κων)πόλεως τοῦ Μητροπολίτου Καστορίας *Διονυσίου* καὶ ἄλλων Καστοριέων καὶ λοιπῶν τοῦ κλίματος τούτου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας, α'.) ὅτι ἱερομόναχος ὢν κατέλαβε τὸν θρόνον τοῦ Γρεβενῶν, καὶ μὴ χειροτονηθεὶς ἐξήσκει καθήκοντα ἐπισκόπου· β'.) ὅτι ἐξαπατήσας τὸν Ἀχριδῶν *Ἰγνάτιον*, ἄνδρα κοῦφον τὰς φρένας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας ἄγνωστον, ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ παρανόμως· γ'.) ὅτι ἐνῷ οἱ Μητροπολῖται τοῦ κλίματος ἐξελέξαντο ἕτερον ἀρχιεπίσκοπον, οὗτος (ὁ Θεοφάνης) μεταβὰς εἰς Ἀδριανούπολιν κατέλαβε διὰ τῶν κρατούντων τὴν ἀρχιεπισκοπήν, πρὸς δὲ ὅτι ἅμα ἦν ἐπίορκος, μοιχός, κλέπτης, καὶ καταπατήσας τὰ ὅρια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καθήρπασε τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βερροίας Νάουσαν, καθήρεσεν αὐτὸν τοῦ ἀξιώματος τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ ἱερωσύνης, ἁπλοῦν *μοναχὸν Θεοφάνην* ἀνακηρύξασα. Ἡ καθαίρεσις ἐγένετο ἐν Κων)πόλει ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος Ε'. 1676 ἐπὶ Πατριάρχου *Διονυσίου*· συνυπογράφουσι δὲ αὐτὴν ὁ *Ἀρτιοχείας Νεόφυτος*, *Ἱεροσολύμων Δοσίθεος*, εἴκοσι καὶ τρεῖς Μητροπολῖται τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, καὶ ὁ *Καστορίας Δαβίδ*, *Βοδενῶν Παρθένιος*, *Σισανίου Λεόντιος*, *Μογλενῶν Νικόδημος*, *Στρωμνίτζης Μάξιμος*, *Γρεβενῶν Παγκράτιος*. καὶ *Πρεσπῶν Κοσμᾶς*.

Ἐν σελίδι 6—7 τοῦ κώδικος, ἐπὶ ἔτους 1615 ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ καὶ Δεκεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος Γ'. ὑπάρχει σημείωσις τοῦ Καστορίας Δαβὶδ περὶ πολέμου τῶν Ὀθωμανικῶν ἐν Γερμανίᾳ, περὶ πολλῶν δυστυχιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ περὶ λοιμοῦ, τῷ δὲ 1666 περὶ ἐμφανίσεως ψευδομεσσίου τινὸς Ἰουδαίου ὀνόματι *Ἰωσαμπᾶ Ἰσεβῆ*, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἐξηπάτησε πολλοὺς τῶν Ἑβραίων, εἶτα δὲ προσῆλθε τῷ Ἰσλαμισμῷ· ἐν τῇ ἑβδόμῃ σελίδι ἀναφέρεται καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ψευδομεσσίου τούτου, δι' ἧς προσεκάλει ταὺς Ἑβραίους ὅπως ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν ὡς τὸν ἀληθῆ Μεσσίαν—Ἐν ταῖς σημειώσεσι ταύταις ὁ Δαβὶδ ὑπογράφεται *Πρωτόθρονος Μητροπολίτης Καστορίας*.

Ἐν σελίδι 8, ἀναφέρεται πρᾶξις κληρονομικὴ δικασθεῖσα ἐν τῇ Μητροπόλει Καστορίας ἐπὶ τοῦ μητροπολίτου Δαβίδ, τῷ 1666 Μαρτίου 7, προκαθημένου καὶ τοῦ *Ἀχριδῶν Ζωσιμᾶ*, κάτωθεν δὲ τῆς πράξεως διὰ μελάνης πρασίνης γέγραπται: Ἐν μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτ. δ'.

Ἀκολούθως μέχρι τῆς 22 ας σελίδος ἀναγράφονται διάφοροι πράξεις, φύσεως ὅλως ἰδιωτικῆς, ἐκτὸς τῆς ἐν σελίδι 16 ῃ ἀποφάσεως γενομένης τῷ 1675 Ἰανουαρίου 6 Ἰνδικτ. 12, καθ' ἣν δέον ὅπως διορισθῶσιν ἐπίτροποι Ἐκκλησίας (βεβαίως τῆς Μητροπόλεως) τὰ δὲ διάφορα ἔσοδα, τὰ ἐκ προθέσεων, κληρονομιῶν κτλ. διαμοιράζωνται ἐξ ἴσου ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ἡ πολιτεία, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον ἐν Καστορίᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς χωρίοις.

Ἐν τῇ 22ᾳ σελίδι ἀναγράφεται ἴσον καθαιρέσεως τοῦ κρητικοῦ Ἱερομονάχου Γερασίμου, ὡς αἱρετικοῦ· ἡ καθαίρεσις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ *Ἀχριδῶν Ζωσιμᾶ*, συνυπογεγραμμένη καὶ ὑπὸ τοῦ προέδρου *Βοδερῶν Ἀρσενίου, Καστορίας Δαβίδ, Πελαγωνείας Ἰγνατίου, Κορυτζᾶς Ἰγνατίου, Γρεβερῶν Γρηγορίου, Στρωμνίτζης Συμεών, Βελεγράδων Νεκταρίου, Σισανίου Παρθενίου, Μογλερῶν Νικοδήμου, Πρεσπῶν Ἀρσενίου καὶ Γέμπρης (Δεβρῶν) Εὐθυμίου. Ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ Ἰνδικτιῶνος στ'.*

Μέχρι τῆς 42ας σελίδος τοῦ κώδικος ἀναγράφονται πράξεις δικαστικαὶ ἰδιωτικῆς φύσεως, μία δὲ τοιαύτη ἐν σελίδι 25 τῷ 1671 ἰνδικτ. 10 δικασθεῖσα ἐπικυροῦται ἰδιοχείρως διὰ πρασίνης μελάνης ὑπὸ τοῦ *Ἀχριδῶν Παραρέτου*, συνυπογεγραμμένων τοῦ *Καστορίας Δαβίδ, Στρωμνίτζης Εὐθυμίου κτλ.*

Ἐν σελίδι 42α ἀναγράφεται ἐπιστολὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Καστοριέων προτρεπομένη τοὺς ἐν Καστορίᾳ τιμιωτάτους ἄρχοντας α:) ὅπως ὑποστηρίξωσι τὸν ἀδίκως συκοφαντούμενον καὶ καταδιωκόμενον μητροπολίτην αὐτῶν Δαβὶδ καὶ β:) ὅπως γράψωσιν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Καστοριέα *Μαγουλάκην*, παρακαλοῦντες ἵνα συνεργήσῃ ὑπὲρ ἱδρύσεως σχολῆς ἐν Καστορίᾳ, ὡς εὐμοιροῦσι τοιούτων τὰ *Ἰωάννινα, ἡ Ἄρτα, τὸ Ἀνατολικόν, ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Θεσσαλονίκη*. 1682 Μαΐου 20.

Συνεπείᾳ φαίνεται τῆς ἀνωτέρω προτροπῆς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ ἐν Καστορίᾳ ἄρχοντες διὰ πρακτικοῦ αὐτῶν καταχωριζομένου ἐν σελ. 45 καὶ ὑπὸ ἡμερ. 1682 ἰανουρίου 6, ἀποφασίζουσιν ὅπως ὁ καταδιωκόμενος μητροπολίτης κατοικήσῃ ἐν τῇ μητροπόλει καὶ ἐξακολουθῇ ἐνεργῶν, οἱ δὲ ἄρχοντες ὑπόσχονται νὰ παρέχωσιν αὐτῷ τὴν ἑαυτῶν ὑποστήριξιν, ἐφόσον ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις τοῦ χρέους τοῦ κλίματος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καταζητεῖται ὁ Καστορίας.

Ἐν σελίδι 51 ἀναγράφεται πρᾶξις ὑπὸ χρονολογίαν 1683 ἀπριλίου 1, καθ' ἣν ὁ ἐκ Καστορίας *Μαγουλάκης Γεωργίου*, ἀφιεροῖ εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τῆς *Μαυριωτίσσης*[1] ἄσπρα 15,000, πρὸς κυβέρνησιν αὐτῆς· ἡ πρᾶξις εἶναι ἐπικεκυρωμένη ὑπὸ τοῦ *Ἀχριδῶν Γρηγορίου*, διὰ μελάνης πρασίνης, προσυπογεγραμμένη δὲ ὑπὸ τοῦ πρώην *Ἀχριδῶν Παραρέτου*, τοῦ *Καστορίας Δαβίδ*, τοῦ *Στρωμνίτσης Μητροφάνους*, τοῦ *Βοδερῶν Νείλου*, *Βελεσσοῦ Διονυσίου*, *Σισανίου Γερμανοῦ*, *Βελεγράδων Παρθενίου*, *Γρεβερῶν Θεοφάνους* καὶ *Δεβρῶν Μητροφάνους*.

[ἕπεται συνέχεια]

1.) Μέχρι σήμερον σώζεται τὸ μονύδριον τοῦτο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐπὶ τῆς παραλιμνίου λωρίδος τοῦ ὑπὲρ τὴν Καστορίαν κειμένου βουνοῦ, ἐπονομαζόμενον τῆς *Μαυριωτίσσης*, πιθανῶς ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπέναντι κώμην *Μαύροβον*.

† ΣΙΣΑΝΙΟΥ καὶ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Τῇ ἑσπέρᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Γρεβενῶν Δωροθέου καὶ τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας τῆς πόλεως Σισανίου διεβιβάσθη τηλεγραφικῶς τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὸ λυπηρὸν ἄγγελμα ὅτι ὁ γηραιὸς μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀθανάσιος μετέστη τῶν τῇδε πολλὴν τὴν λύπην τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ποιμνίῳ καταλιπών.

Ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης, μειλίχιος καὶ πρᾶος τὸν χαρακτῆρα, ἐπεσπάσατο τὰς συμπαθείας καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὁπουδήποτε εἶχε ταχθῇ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξ Ἄνδρου ὁρμώμενος καὶ εἰς βασιλεύουσαν ἐλθὼν εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἧς ἀποφοιτήσας τῷ 1860 διωρίσθη, προχειρισθεὶς ἅμα καὶ εἰς ἀρχιμανδρίτην, μεθ' ἓν ἔτος προϊστάμενος τῆς ἐν Ταυρίδι τῆς Περσίας ἀρτισυστάτου τότε ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος, ὁπόθεν μετὰ ἑξαετῆ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐπανακάμψας εἰς βασιλεύουσαν προήχθη εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1867 ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Ἀργυρουπόλεως καὶ διετέλεσε ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος ἐν Γαλατᾷ. Κατὰ νοέμβριον τοῦ 1879 ἐγένετο ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων καὶ κατὰ ἰούνιον τοῦ 1888 προήχθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Κώου, ὁπόθεν μετὰ πενταετῆ πνευματικὴν διακυβέρνησιν μετετέθη κατὰ ἰούνιον τοῦ 1893 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σισανίου καὶ Σιατίστης, ἣν μέχρις ἐσχάτων θεοφιλῶς

ἐποίμαινεν ἀπολαύων τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

Ἅμα τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι ἡ Α. Θ. Π. τὸ μὲν συνελυπήθη τηλεγραφικῶς τῇ Δημογεροντίᾳ τῆς πόλεως Σισανίου, τὸ δὲ ἐνετείλατο τηλεγραφικῶς τῷ μητροπολίτῃ Γρεβενῶν Δωροθέῳ ὅπως μεταβὰς κηδεύσῃ μεθ' ὅλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεγαλοπρεπείας τὸν μεταστάντα ἱεράρχην, ἅμα δὲ σφραγίσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἀοιδίμου ἱεράρχου.

† ΠΡ. ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ καὶ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΦΩΤΕΙΝΟΣ

Ὡσαύτως ἕτερον λυπηρὸν ἄγγελμα διεβιβάσθη τηλεγραφικῶς τῇ Κυριακῇ πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Χίου Κωνσταντίνου. Ὁ ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν αὐτόθι ἐφησυχάζων θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος πρώην Μυριοφότου καὶ Περιστάσεως Γρηγόριος ἐν γήρᾳ πίονι παρέδωκε τῷ Πλάστῃ τὸ πνεῦμα. Ὁ μεταστὰς ἱεράρχης ἦν εἷς τῶν ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ θεολογικαῖς γνώσεσι διακρινομένων ἀρχιερέων, ἐγκρατέστατος ἰδίᾳ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, καθὼς καὶ τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας, ὡς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη διαβιώσας ἐν Μασσαλίᾳ. Ὑπῆρξε κῆρυξ τοῦ θείου λόγου εὐφραδέστατος καὶ διδάσκαλος τῶν ἱερῶν μαθημάτων δοκιμώτατος, ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάξας αὐτὰ ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῆς Χίου, ὅπου διῆλθε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου, ἀπολαύων τῆς ἀμερίστου ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν Χίων ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος. Ἐφ' ἱκανὰ ἔτη διετέλεσεν ἡγούμενος τῆς περιπύστου Νέας Μονῆς Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, καθ' ἃ ἐνησχολήθη ὑπὲρ πάντα ἄλλον καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας αὐτῆς, συντάξας β'. βιβλίον τῶν Νεαμονησίων, ὃ συνεξέδωκε μετὰ τοῦ α' βιβλίου τοῦ ἀειμνήστου ἡγουμένου Νικηφόρου τοῦ Χίου, τοῦ συγγραφέως τοῦ ἱεροῦ Λειμωναρίου. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὁ ἀείμνηστος Φωτεινὸς ἐνεσωμάτωσεν ὅλας τὰς ὑφισταμένας ἐν Χίῳ παραδόσεις περὶ τῆς Νέας Μονῆς καὶ τῶν κτημάτων αὐτῆς· ἐξέδωκε δὲ καὶ τὰ τοῦ ἀρχειοφυλακίου αὐτῆς ἔγγραφα, μεγίστην παρασχὼν τῇ ἱστορικῇ ἐπιστήμῃ ὑπηρεσίαν. Ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πλειστάκις ἐπωφελήθη τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ πολλὰς ἀνέθετο αὐτῷ δυσχερεῖς ἐξαρχικὰς ἀποστολάς, ἰδίᾳ εἰς Κρήτην καὶ Πάτμον, διὰ μοναστηριακὰ ζητήματα, κατὰ δὲ τὸ 1872 καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ τότε Ἀγχιάλου καὶ νῦν Σμύρνης Βασιλείου. Τῷ 1881, κληθέντος μέλους τῆς Ἱ. Συνόδου τοῦ μακαρίτου Χίου Ἀμβροσίου Κωνσταντινίδου, ὁ Φωτεινὸς προήχθη εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ὑπὸ τὸν τίτλον Σιών, ὅπως ἀντιπροσωπεύῃ αὐτὸν ἐκεῖ, κατὰ δὲ τὸ 1882, αἰτήσει τοῦ ἀπὸ Χίου καὶ Σερρῶν μητροπολίτου Ἡρακλείας Γρηγορίου τοῦ Βυζαντίου, ἀμερίστως τιμῶντος καὶ σεβομένου τὸν σεβάσμιον κληρικόν, προήχθη ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, ἣν ἐποίμανε θεοφιλῶς μέχρι τοῦ 1890. Ἀνεξίτηλος μένει παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης ἡ ἐντύπωσις, ἣν ἀφῆκε τὸ μειλίχιον, τὸ ἄτυφον, τὸ ἱεροπρεπές, τὸ ἀφιλάργυρον, τὸ εὐπροσήγορον τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου, ὃς τὴν πατρίδα του θερμῶς ἀγαπῶν καὶ ἐκεῖ ποθῶν νὰ διελθῃ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου, παρῃτήσατο τὴν ἐπισκοπὴν ἐκείνην καὶ ἐπὶ δεκαετίαν ἔζησεν ἐν Χίῳ, ὅπου παρέδωκε τὸ πνεῦμα τῷ Πλάστῃ. Τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ Φωτεινοῦ εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

. . . . . .

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 4909 καὶ ἀπὸ Ἰουνίου 1899 τῇ 28 δὲ Αὐγούστου πρωτοκολληθεῖσαν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἑλένης Πέτρου Σανσάρογλου, θυγατρὸς Ἰωάννου Μερκουρίου, λιθοξόου ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλυτέον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Πέτρου Ἀβραὰμ Σανσάρογλου,

Διατάσσει τὴν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένω

«Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ἀνατολῆς» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς καὶ ἑτέρων ἑκατὸν εἴκοσιν ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως, καὶ

Ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, ἔτι δὲ καὶ τῶν διαζευκτηρίκν ἐγγράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑξακόσια ὀγδοήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 683), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Χαλδείας **Γερβάσιος.** 2

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Η. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Ἄννα Σόλωνος Ἀθανασιάδου, τὸ γένος Φραντζέσκου ἐκ Φερήκιοϊ, ὑπήκοος ὀθωμανίς, τέως μὲν κάτοικος Διπλοκιονίου, νῦν δὲ ἀγνώστου καὶ ἐπαγγέλματος, ἵνα τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας, μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς (ἀρθμ. 31) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ἐπὶ διαζεύξει ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Σόλωνος Ἀθανασιάδου ξυλουργοῦ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ὑπηκόου ὀθωμανοῦ. Προσεπιδηλοῦται δὲ αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Π)χείοις, τῇ 20 ἰανουαρίου 1900.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Χαλδείας **Γερβάσιος**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Η. Ὀρφανίδης

ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Κλητεύεται ἡ Ἀναστασία Δημητρίου Κουτζούφη, ὑπήκοος ὀθωμανή, ὁρισμένη ἐκ Κίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Δευτέραν καὶ ὥραν 2 τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἱερατικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας αὐτοπροσώπως, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Χαραλάμπου Ἠλ. Ἀσλάνογλου ἐκ Κιουπλίων ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κίῳ, τῇ 8 Μαρτίου 1900. 1

Ὁ Πρόεδρος Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Νικαίας **Σωφρόνιος** **Κ. Ζῆκος**

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ, δέχεται τὴν ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Μαρίας Ἰωάννου Μαυροθαλασσίτου ὡς νόμιμον καὶ κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐναγομένου Β. Μ. Κούρογλου ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον εες τὴν πληρωμὴν 3000 γροσίων πρὸς τὴν ἐνάγουσαν, προερχομένων ἐκ δανείου ὅπερ συνωμολογήσατο αὕτη πρὸς διατροφὴν αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἀνηλίκου τέκνου των.

Ὁρίζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἀποφάσεως.

Διατάττει τὴν δημοσίευσιν τρὶς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» καὶ ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούτης ἀποφάσεως καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων ἀνερχόμενα εἰς γρ. 300 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος. Ἐγένετο ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη.

Ἐν Καρπάθῳ, τῷ 11 Φεβρουαρίου 1900. 1

Ὁ πρόεδρος

† **Ὁ Καρπάθου Ἀγαθάγγελος.**

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 11**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **5**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **3**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **25**

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ὁ ἅγιος Τῖτος καὶ ὁ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ καθεδρικὸς ναός — Χριστιανικὴ ἀπολογία· Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διαλόγῳ — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Συνεδρία Δύο Σωμάτων. — Ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ σεβαστὸν Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον συνῆλθον σήμερον εἰς κοινὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. Κατὰ ταύτην ληφθείσης ὑπ' ὄψει τῆς παραιτήσεως τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Γ. Γεωργιάδου καὶ δεκτῆς γενομένης ἐξελέγη εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ἡ Α.Ε. ὁ Ἰωάννης Βιθυνὸς ἐφέντης.

Ὡσαύτως ληφθείσης ὑπ' ὄψιν ἐπιστολῆς τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ὑποβαλλούσης τῇ Α. Θ. Παναγιότητι κατάλογον ὑποψηφίων καὶ δηλούσης ὅτι ἀποχωροῦσιν ἐκ ταύτης οἱ ἐκ τῶν μελῶν ἀξιότιμοι κ. κ. Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς πασᾶς, Ζ. Θ. Ζήση καὶ Θεόδ. Βόλτος, ὧν ὁ δεύτερός ἐστι καὶ αὖθις ἐκλέξιμος, ὡς ἀναπληρώσας τὸν παραιτηθέντα ἔφορον Ι'. Χώτζην, τὰ δύο Σώματα ἐξελέξαντο μέλη τῆς Ἐφορείας τοὺς κ. κ. Ζ. Θ. Ζήσην, Ἰωάννην Σιώτην, ἰατρὸν καὶ Χαράλαμπον Λάγον.

Μετὰ μεσημβρίαν τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐξηκολούθησε τὴν τακτικὴν αὐτοῦ συνεδρίαν.

— *Ἱερὰ Σύνοδος.* — Ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

Τῆς συνεδρίας ταύτης ἀπῆν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Δέρκων Καλλίνικος.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἀνεγνώσθησαν γράμματα τοῦ τε ἁγίου Σμύρνης Βασιλείου καὶ τῆς Δημογεροντίας καὶ τῶν λοιπῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως Σμύρνης παρακαλουσῶν τὴν Ἐκκλησίαν ὅπως ὁ ὡς συνοδικὸς διὰ τὴν νέαν συνοδικὴν περίοδον προσκληθεὶς μητροπολίτης Σμύρνης ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου, ἅτε ἰδιαιτέρων κοινοτικῶν λόγων ἀπαιτούντων τὴν αὐτόθι παρουσίαν τοῦ μητροπολίτου. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος μὴ ἀποδεξαμένη τὰς αἰτήσεις ταύτας ἐνέκρινε νὰ ἐπιμείνῃ ὅπως ἡ Α. Σεβασμ. συμμορφωθῇ πρὸς τὸ καθῆκον ἐρχομένη εἰς βασιλεύουσαν.

Κατὰ δὲ τὴν χθεσινὴν συνοδικὴν συνεδρίαν ἡ Α. Σ. ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος διωρίσθη πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς καὶ τῆς Εἰσηγητικῆς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἁγίου Κυζίκου Κωνσταντίνου.

— *Ἐπαρχία Σερβίων καὶ Κοζάνης.* — Κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς Τρίτης καὶ τὴν τῆς χθὲς ἀνεγνώσθησαν αἰτήσεις τῶν κοινοτικῶν Σωματείων τῆς πόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης, δι' ὧν, ἀναγκαιοτάτης παρισταμένης τῆς ὅσον ἔνεστιν ἐγκαίρου παρουσίας τοῦ μητροπολίτου αὐτῶν, ἅτε ἐπειγούσης τῆς ἐνάρξεως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Βαλταδωρείου Γυμνασίου καὶ τῆς ἱδρύσεως ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, ἀναλώμασι μεγαθύμων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐγκατεστημένων φιλομούσων συμπολιτῶν ἀνεγειρομένων, παρακαλοῦσι τὴν Ἐκκλησίαν ὅπως ἐπιτραπῇ τῇ Α. Σεβασμιότητι, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἀφ' ἧς ἀπὸ τριετίας ἤδη ἀπουσιάζει.

Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ταύτας ὑπ' ὄψει, πειθομένη δὲ καὶ εἰς τὰς προφορικὰς περὶ τούτου διαβεβαιώσεις τῆς Α. Σεβασμιότητος ἐπέτρεψεν Αὐτῇ ἵνα ἀπέλθῃ τῆς βασιλευούσης καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἀντικατστάτου αὐτῆς.

—*Εὐχαριστία Προικοννήσου.*—Εἰς τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Προικοννήσου Παρθένιον, παραστάντα ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἐγένετο τὸ εἰθισμένον Μήνυμα, καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Ἐπίσκεψις.*—Προχθὲς ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας Νοβάκοβιτς σὺν τῇ εὐγενεστάτῃ πρεσβείρᾳ συζύγῳ αὐτοῦ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξαιτησάμενοι τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν ἀναχωρήσει αὐτῶν.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνελθοῦσα εἰς Πέραν ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Ἐξοχότητα ἐπευξαμένη αὐτῇ κατευόδιον.

Προχθὲς ὡσαύτως ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ διὰ τὰς συμβάσεις πληρεξούσιος τῆς Ἑλλάδος κ. Διονύσιος Στεφάνου.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*—Τῇ Α. Μακαριότητι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κύπρου καὶ τοῖς Σ. μητροπολίταις Νικαίας καὶ Ἐλασσῶνος ἄγουσι τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς.

—*Μνημόσυνον.*—Τῇ μεθαύριον Κυριακῇ τελεῖται ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδίμων μητροπολιτῶν Κυζίκου Νικοδήμου καὶ Δυρραχίου Βησσαρίωνος ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπῆς. Τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν τελέσει ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἀμασείας Ἄνθιμος Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης μετὰ δύο ἑτέρων συνοδικῶν ἀρχιερέων.

—*Μητροπολίτης Βελεγράδων.*—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων Βασίλειος διὰ τηλεγραφήματος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἀπῆλθεν ἐκ Παραμυθίας κατευθυνόμενος εἰς βασιλεύουσαν.

—*Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ διὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῷ διαπρεπεῖ ὁμογενεῖ λογίῳ Χασιώτῃ, ἀντιπροσώπῳ τοῦ οἴκου Χρηστάκη ἐφέντη Ζωγράφου, ἐπὶ τῇ ἔναγχος εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν αἰσίᾳ αὐτοῦ ἀφίξει.

— *Πεντηκονταετὴς ὑπηρεσία πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων.*—Οἱ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων ἀξιότιμοι Δημήτριος Ξανθόπουλος, Α΄. γραμματεὺς τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ Σωτήριος Κωνσταντινίδης, διευθυντὴς τοῦ ἐπὶ τῶν διαβατηρίων τμήματος τοῦ Ὀθωμανικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων, συνεπλήρωσαν πεντηκονταετηρίδα τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπηρεσίας αὐτῶν. Ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ καὶ σπανίῳ πως τούτῳ γεγονότι μακρᾶς καὶ εὐδοκίμου ὑπηρεσίας, ἅπαντες οἱ ὑπάλληλοι τῶν Πατριαρχείων, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ συμπαθείας ἐκδηλοῦντες, ἅμα καὶ ἀκραιφνὲς συναδελφικὸν καθῆκον ἐκπληροῦντες, ἐτεκμηρίωσαν τὸν πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτῶν ἰδιαίτερον σεβασμὸν καὶ ὑπόληψιν διὰ τρόπου ἐξαιρετικοῦ. Τῇ παρελθούσῃ δηλονότι Τρίτῃ, ἡγουμένου τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου πάντες κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, μετέβησαν ἐν σώματι εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου, ἔνθα ἦσαν οἱ ἄγοντες τὴν 50ετηρίδα αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ ἀνεγνώσθησαν δύο πατριαρχικὰ πιττάκια τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐκφραζούσης τοῖς δυσὶ τούτοις ὑπαλλήλοις τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ ταῖς δοκίμοις ὑπηρεσίαις καὶ τῇ εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσιώσει αὐτῶν κατὰ τὸν ἥμισυν αἰῶνα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὁ Μ.Πρωτοσύγκελλος προσεφώνησεν αὐτοὺς εἶτα ἐκ μέρους πάντων τῶν ὑπαλλήλων προσθεὶς ὅτι, οἱ συνάδελφοι ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τῆς 50ετοῦς καὶ μετ' ἀγαστῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἀξιομιμήτου ζήλου ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν, προσφέρουσιν αὐτοῖς τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐν ἐλαιογραφίᾳ. Ὄντως δὲ, φιλοτίμῳ κοινῷ ἐράνῳ τῶν ὑπαλλήλων πάντων, κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ὁμογενοῦς καλλιτέχνου, καθηγητοῦ δὲ τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Ἑλληνικῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ Ι. Γιαννάρου αἱ εἰκόνες αὐτῶν ἐν πολυτελέσι πλαισίοις καὶ ἐδωρήθησαν τοῖς ἑορτάσασιν εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἔνδειξιν φιλαδέλφων αἰσθημάτων, ὡς ὄπισθεν τῶν εἰκόνων λέγεται.

—*Τὸ Μέγα Ὡρολόγιον.* — Τὸ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐκδοθὲν Μέγα Ὡρολόγιον, συντελεσθὲν κατὰ πάντα ἑτέθη εἰς κυκλοφορίαν πωλούμενον ἐν τοῖς Καταστήμασι Δεπάστα—Σφύρα—Γεράρδου. Ἡ σχετικὴ περὶ τῆς βίβλου Πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος δημοσιευθήσεται προσεχῶς.

—*Ἔκδοσις ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου.*—Ὁ ἐν Ἀθήναις «Σύλλογος τῆς Ἀναπλάσεως» ἐξέδωκεν ἔναγχος τύποις τὸν Α΄ τόμον τῆς Καινῆς Διαθήκης *ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τὸ κατὰ Ματθαῖον ἅγιον Εὐαγγέλιον εἰς τὸ πρωτότυπον κείμενον, εἰς ἑρμηνείαν σύντομον καὶ εἰς προσευχάς*, ὅντινα καὶ ὑπέβαλε τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐξαιτούμενος ἄδειαν ἐλευθέρας κυκλοφορίας ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου. Τοῦ ἔργου παραπεμφθέντος εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τῆς περὶ τούτου γνωμοδοτήσεως αὐτῆς ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπελύθη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος συνιστῶσα πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι χριστιανοῖς τὸ ἱερὸν πόνημα πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν πιστῶν.

— *Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.*— Τῇ μεθαύριον Κυριακῇ κηρύξουσι τὸν θεῖον λόγον: ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὁ ἀρχιμ. Καλλίνικος Δελικάνης· ἐν Τζιβαλίῳ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Φιλόθεος Μιχαηλίδης· ἐν

Ἐγρίκαπου ὁ δευτερεύων Παρθένιος· ἐν Ἓξ Μαρμάροις ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μελέτιος Κοτρόζος· ἐν Βλάγκᾳ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Λάσκαρις· ἐν Κοντοσκαλίῳ (ἁγ. Ἐλπίδος) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης· ἐν Γαλατᾷ (Χριστοῦ) ὁ ἀρχιερατ. προϊστάμενος Συνναὸν Εὐγένιος· ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Νικολάου) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος· ἐν Γαλατᾷ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Αἰμιλιανὸς Δάγκουλας· ἐν Σταυροδρομίῳ ὁ ἀρχιερατ. προϊστάμενος Χαριουπόλεως Γερμανὸς μετὰ τῶν κληρικῶν θεολόγων τοῦ Πέραν· ἐν Τατκούλοις ὁ ἀρχιερατ. προϊστάμενος Παμφίλου Μελισσηνός· ἐν Φερίκιοϊ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Νικηφόρος· ἐν Ὀρτάκιοϊ ὁ ἱεροδ. Σπυρίδων Βλάχος· ἐν Μ. Ρεύματι ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδης· ἐν Νεοχωρίῳ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Παναγιώτης· ἐν τῷ ἁγιοταφιτικῷ Μετοχίῳ ὁ ἱεροδ. Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, οἱ προϊστάμενοι τῶν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κ)πόλεως ἱερῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ τούτων ἐπιτροπεύοντες τιμιώτατοι κύριοι.

Ἀριθμ. πρωτ. 1629

Θείᾳ συνάρσει καὶ εὐλογίᾳ τῆς ἁγίας ἡμῶν Μητρός, Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τύποις ἐξεδόθη τὸ πρῶτον Πατριαρχικοῖς τὸ ΜΕΓΑ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ, ὅπερ Συνοδικῶς ἐγκεκριμένον καὶ τῇ σεπτῇ κατωχυρωμένον Πατριαρχικῇ ἐπικυρώσει παραδίδοται ἀπὸ τοῦ νῦν ταῖς ἁγίαις τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαις εἰς χρῆσιν κατὰ τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας. Ὅτι ἡ ἔκδοσις αὕτη ὑπερφέρει τῶν ἄλλων τῇ ἀκριβείᾳ τῶν γραφῶν, οὐδεμιᾶς χρήζει ἀποδείξεως ἄλλης, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἡ Ἀνωτάτη τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, καὶ ἤθελε καὶ ἠδύνατο τῆς ἐκδόσεως ταύτης οὕτως ἐπιμεληθῆναι, ὥστε ἀδύνατον εἶναι τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς κειμένοις περείσφρησιν οἱωνδήποτε ἁμαρτημάτων· Ἔξεστι δὲ παντὶ τῷ τὰ προλεγόμενα τοῦ ἀρτιφανοῦς Μεγάλου Ὡρολογίου διεξερχομένῳ καταμαθεῖν ὅσα τε ἀφαιρετέα ἀφῃρέθησαν, ὅσα τε προσηκόντως προσετέθησαν καὶ ὅσα αὖθις διωρθώθησαν κατά τε τὴν διδασκαλίαν τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὰ πορίσματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας· οὐδ' ἦν ἄλλως γενέσθαι, ὅτε, ὡς ἐν τῷ παρόντι, ἡ ἄμεσος ἐπιστασία τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἀνετίθετο τοῖς μάλιστα περὶ τοῦτο ἁρμοδιωτάτοις, ἤτοι τῇ Πατριαρχικῇ Κεντρικῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ ἄλλῃ εἰδικῇ ἐξ ἁγίων καὶ Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν ἀρχιερέων Ἐπιτροπῇ. Ἄριστον δὲ τυγχάνον τὸ παρὸν ἔργον λόγῳ τῆς τῶν περιεχομένων ὀρθότητος, οὐχ ἧκιστα τῶν ἄλλων ὑπερέχει ἐκδόσεων καὶ κατὰ τὸ καλλιτεχνικὸν τῆς ἐκτυπώσεως· διότι ἡ μὲν κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ἄμεσος ἐπίβλεψις καὶ ἡ τῶν παροραμάτων διόρθωσις ἀνετέθη τῷ εἰδικωτάτῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἄρχοντι Μ. Χαρτοφύλακι κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεών, ὁ δὲ χάρτης καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, ὧν χρῆσις ἐγένετο, μετὰ περισσῆς ἐξελέγησαν ἐπιμελείας· ὥστε ἀπετελέσθη τόμος εὐσύνοπτος, ἀπηλλαγμένος παροραμάτων, εὐχερὴς εἰς ἀνάγνωσιν, τὴν ὄψιν. Οὕτω δὲ ἔχουσαν τὴν ἱερὰν ταύτην βίβλον σεπτῇ Πατριαρχικῇ κελεύσει παραδιδόμεν εἰς κοινὴν χρῆσιν, προτρεπόμενοι Ὑμᾶς καὶ ἐντελλόμενοι, ἵνα τὴν ἔκδοσιν ταύτην, ὡς Ἐκκλησιαστικῶς ἐγκεκριμένην, προτιμᾶτε πάσης ἄλλης, ἀντικαθιστάντες ἐν ταῖς ὧν προίστασθε καὶ ἐπιτροπεύετε ἱεραῖς Ἐκκλησίαις εἴ τινα ἂν εὕρητε προγενεστέραν ἔκδοσιν, καθόσον ἄλλως τε οὐδὲ πολύ τί ἐστι τὸ ἀντίτιμον αὐτῆς, ὁρισθὲν εἰς ὀκτωκαίδεκα μόνα γρόσια δι' ἕκαστον ἀντίτυπον καλλιτεχνικῶς δεδεμένον καὶ τῇ σφραγῖδι ἐσφραγισμένον τῶν Πατριαρχείων. Γνωρίζομεν δ' ἐπὶ τούτῳ ἅπασιν Ὑμῖν ὅτι τὴν πώλησιν τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου Μεγάλου Ὡρολογίου ἀνεθέμεθα τοῖς ἐν Γαλατᾷ γνωστοῖς βιβλιοπωλείοις Δεπάστα—Σφύρα—Γεράρδου. Οὕτω δὲ ποιοῦντες εἴητε ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 14 Μαρτίου 1900.

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΙΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠ' ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΣ ΝΑΟΣ

I

Πρῶτος τῆς Κρητῶν ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξεν ὁ Ἅγιος Τίτος, ὃν κατέλιπεν ἐν τῇ νήσῳ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, γράψας πρὸς αὐτὸν μετὰ ταῦτα, τὴν ἐκ Νικοπόλεως γνωστὴν ἐπιστολήν του, ἐν ᾗ (ε'. ἐδ. α'. κεφ.) λέγει αὐτῷ· «τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃς καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην».

Πολλὰ λέγονται περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Τίτου καταγωγῆς, ἣν ἀνάγουσιν εἰς τὸν Μίνωα.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ Ἅγιος Τίτος εἶλκε τὸ γένος ἐκ Κρήτης ἔνθα ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 13 καὶ ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἀνθύπατος τῆς νήσου ἦν θεῖος αὐτοῦ γνήσιος.

Ἔζησε δ' ἐν ὅλῳ ἔτη ἐννενήκοντα καὶ τέσσαρα, ἐξ ὧν τὰ λθ'. διήνυσεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

Ἐν τῷ Μηναίῳ τοῦ Αὐγούστου, ἡμέρᾳ κε'., εὕρηται ἀφήγησις περιληπτικὴ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Τίτου, ἐνδιαφερούσας πάνυ πληροφορίας καὶ εἰδήσεις περιέχουσα.

Καθὰ ἐν τῇ ἀφηγήσει ταύτη ἀναφέρεται, ὁ Ἅγιος Τίτος «ἐν ἀρχῇ τοῦ βίου αὐτοῦ πολλὴν ἐνεδείξατο σπουδὴν καὶ μάθησιν ἀκριβῆ εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων παιδείαν, καὶ γέγονεν εἰς ἄκρον ἐμπειρότατος εἰς τὴν σοφίαν τῶν γραμμάτων. Εἰκοσαετὴς δὲ γεγονώς, τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καλῶς προβαινούσης, ἀκούει φωνῆς ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθείσης· Τίτε, δεῖ σε ἐνταῦθα καὶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἐκδημῆσαι καὶ τὴν ψυχήν σου σῶσαι. Ὁ δὲ ἀκούσας ὑπερεθάμασε καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ. Τί ἂν εἴη τὸ τέλος τῆς τοιαύτης φωνῆς τῆς θείας. Ὁ οὖν Ἀνθύπατος Κρήτης, μέγας καὶ περιβόητος πάσης τῆς νήσου ὑπάρχων, ὁ καὶ θεῖος τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου γνήσιος ὤν, ἀκούσας τὴν τοῦ δεσπότου καὶ Κυρίου καὶ Θεοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτήριον γέννησιν, ... ἀπέστειλε τοῦτον ἐν Ἱεροσολύμοις ὡς ἱκανὸν καὶ ἐξαγγεῖλαι τὰ ἀκουσθέντα ἐν ἀκριβείᾳ. Ὁ δὲ παραγενόμενος ἐντίμως ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ προσκυνήσας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν καὶ πεσὼν μέχρι καιροῦ, εἶδε καὶ τὰ σωτήρια αὐτοῦ καὶ πανάχραντα πάθη καὶ τὴν σταύρωσιν καὶ τὴν ταφὴν καὶ τὴν ἁγίαν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν θείαν ἀνάληψιν καὶ τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐπιδημίαν καὶ κάθοδον. Προέγραψε δὲ τῷ θείῳ αὐτοῦ, τῷ Ἀνθυπάτῳ Κρήτης, ὅτι: ἅπερ ἀκήκοας ἀληθῆ εἰσὶ καὶ ὅτι αὐτός ἐστιν, ὃν ἀκήκοας ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ποιεῖ θαυμάσια μεγάλα. Ὁ δὲ ἅγιος Τίτος ἀκούσας ταῦτα ἐπίστευσε τῷ Χριστῷ καὶ ἐβαπτίσθη καὶ συνηριθμήθη τοῖς ἑκατὸν εἴκοσι καὶ τοῖς τρισχιλίοις τοῖς πιστεύσασι τῷ Χριστῷ διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου διδασκαλίας . . . . .»

Μετὰ ταῦτα δ' ὁ Ἅγιος Τίτος ἐχειροτονήθη, ἀπόστολος ὑπὸ τῶν κορυφαίων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ παρεγένετο μετὰ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἀντιόχειαν, εἰς Λύστραν καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς ἄλλα διάφορα μέρη, συνεξεδήμησε δ' αὐτῷ καθὰ ἐν τῇ αὐτῇ περιληπτικῇ βιογραφίᾳ του ἀναφέρεται, «μέχρι τῆς ἐν Ρώμῃ αὐτοῦ ὑπὸ Νέρωνος ἀναιρέσεως· τὸ δ' ἐντεῦθεν ὑπέστρεψεν εἰς Κρήτην, κἀκεῖσε ἐπισκόπους καταστήσας καὶ πρεσβυτέρους καὶ ἐν αὐτῇ ἀποστολικῶς διαπρέψας, ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ».

II.

Ὡς ἔδραν τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ εἶχεν ὁρίσει ὁ ἅγιος Τίτος τὴν διάσημον πόλιν Γόρτυνα, ἧς τὴν περιφέρειαν διετήρησεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ποιμαντορίαν.

Εἰς τοὺς διαδεξαμένους δὲ τὸν Ἅγιον Τίτον ἀπεδίδετο, σὺν τῷ τίτλῳ τοῦ Ἐπισκόπου Γορτύνης καὶ ὁ τοῦ ἐπισκόπου, μεταγενεστέρως δέ, Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης. Μνημονεύονται δ' ὀνομαστὶ ὡς τοιοῦτοι, μετὰ τὸν ἅγιον Τίτον, ὁ ἅγιος Φίλιππος, ὁ Διόσκουρος, ὁ ἐπὶ Δεκίου μαρτυρήσας Κύριλλος, Εὐμένιος ὁ θαυματουργός, Πέτρος ὁ μάρτυς, ὁ Ἰκόνιος εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, ὁ Μαρτύριος εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι, ὁ Θεόδωρος, Ἰωάννης ὁ Α'., ὁ Πέτρος, ὁ Βασίλειος Α'. εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν σύνοδον (680), ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἀνδρέας, συγγραφεύς, ὁ Ἠλίας εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἐπίσης συγγραφεὺς καὶ ὁ περὶ τὸ 823 μαρτυρήσας Κύριλλος, μεθ' ὃν καὶ κατεστράφη ἡ Γόρτυνα.

III

Προϊόντος τοῦ χρόνου, ὁ ἅγιος Τίτος ἀνεκηρύχθη πάτρων τῆς νήσου, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὡς τοιοῦτος, ἐτιμᾶτο. Ἔν τινι ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ, συνταχθέντι κατὰ τὸ ἔτος 1363, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, εὑρηται ἡ φράσις «ὑπὸ τὴν σεπτὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Τίτου, ἀποστόλου καὶ πάτρωνος τῆς νήσου ταύτης» (Ἱστορ. σκηνογρ. Σ. Ζαμπελ.)

Ὡς τοιοῦτος ἀνεγνωρίζετο, φαίνεται, ὁ ἅγιος Τίτος καὶ ὑπὸ τῶν τὸ δυτικὸν δόγμα πρεσβευόντων, διότι ὑπὸ τὸ προμνησθὲν ἔγγραφον ὑπάρχουσι καὶ αἱ ὑπογραφαὶ πολλῶν Ἐνετῶν τοῦ δόγματος ἐκείνου.

Τὸ τοιοῦτον ἔτι κάλλιον προεπιβεβαιοῖ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι, διαρκούσης τῆς Ἐνετικῆς κυριαρχίας, ἔν τισι δημοσίαις τελεταῖς, ὁ τῶν λατίνων κλῆρος ἐπεκαλεῖτο, μετὰ μὲν τὴν ὑπὲρ τοῦ Δόγου τῆς Βενετίας νενομισμένην προσευχήν, τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, λέγων. «Sancte Marce tu nos adjuva», μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἐγχωρίου Δουκός, τὴν τοῦ ἁγίου Τίτου, ἀναφωνῶν: «Sancte Tite, tu nos adjuva». (Pashley 's travels in Crete, τόμ. 1 σελ. 6).

Ἑωρτάζετο δὲ κατ' ἀρχάς, ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Τίτου τῇ δ'. τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη ἀναφέρεται, εἰς μνήμην αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ Martyrologium Romanum. Βραδύτερον ὅμως καθωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου Τίτου, ἡ κε'. τοῦ μηνὸς Αὐγούστου.

IV.

Ὁ καθεδρικὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Τίτου ἀνηγέρθη ἐν αὐτῇ τῇ ἕδρᾳ τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ, τῇ Γορτύνῃ. Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τούτου ὁρῶνται καὶ σήμερον ἔτι παρὰ τῇ θέσει, ἐν ᾗ σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς τὸ πάλαι διασήμου ἐκείνης Κρητικῆς πόλεως, τῆς Γορτύνης.

Ὁ ναὸς οὗτος ᾠκοδομήθη ἐξ ὀγκολίθων μεγάλων διαστάσεων, ἄνευ συναναμίξεως πλίνθων. Ὡς δέ τις ἐκ τῶν σωζομένων αὐτοῦ ἐρειπίων δύναται εἰκάσαι, ἡ οἰκοδομὴ ἦν ἀπέρριτος μέν, ἀλλὰ μεγαλοπρεπὴς καὶ εἰς ἄκρον στερεά.

Ἄγνωστον κατὰ ποίαν, ἀκριβῶς, ἐποχὴν ἀνηγέρθη ὁ περικαλλὴς οὗτος ναός, καθ' ἁπάσας ὅμως τὰς πιθανότητας, ἡ ἀνέγερσις αὐτοῦ ἀνάγεται εἰς παλαιοτάτην ἐποχήν. Ὅλαι αἱ ὑπὸ διαφόρων παρεχόμεναι εἰδήσεις συμφωνοῦσιν ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ ἁγίου Τίτου ἦν ἐντεταφιασμένον ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τιμωμένῳ καθεδρικῷ ναῷ.

Κατὰ ποίαν δ' ἐποχὴν κατεστράφη ὁ ναός; Ἐκ πολλῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν συνάγομεν ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Γορτύνης ὑπὸ τῶν καταλαβόντων τὴν νῆσον κατὰ τὸν θ'. αἰῶνα, δὲν ἀνευρέθη πλέον τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ ἁγίου Τίτου, πλὴν τῆς τιμίας αὐτοῦ κάρας, ἥτις διετηρήθη ἐν Χάνδακι.

Ἐκ τούτου δυνατόν ἐστι συμπεράναι ὅτι καὶ ὁ καθεδρικὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Τίτου τότε κατεστράφη.

V.

Τὴν πρώτην, ἐφ' ὅσον γινώσκομεν, περιγραφὴν τῶν ἐρειπίων τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Τίτου, ἐποιήσατο ὁ Ὀνώριος Βέλλης περὶ τὰ τέλη τοῦ ιστ'. αἰῶνος· ἐν τῷ περὶ τῆς νήσου συγγράμματι αὐτοῦ. Ὁ λόγιος οὗτος Ἐνετός, ὃς ἦν πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἰατρός τε καὶ βοτανολόγος, κατήρτισε καὶ σχεδιογράφημα τοῦ ναοῦ, ὅπερ ὅμως ἀπωλέσθη.

Περίληψιν τοῦ συγγράμματος τοῦ Ὀνωρίου Βέλλη ἐφιλοπόνησεν ἕτερος λόγιος Ἐνετός, ὁ Ἀπόστολος Ζένος, τούτου δὲ τὸ χειρόγραφον, διατηρούμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐν Ἐνετίᾳ, περιέγραψε καὶ ἀνέλυσεν ὁ Ἄγγλος Ἐδουάρδος Falkener ἐν τῷ περὶ ἀρχαίων Θεάτρων καὶ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν κειμηλίων τῆς νήσου ἀγγλιστὶ γεγραμμένῳ συγγράμματι αὐτοῦ, ἐν ᾧ περιέλαβε καὶ ἀποσπάσματά τινα τοῦ χειρογράφου ἐκείνου.

Ἰδοὺ τὸ εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ναὸν ἀναφερόμενον ἀπόσπασμα.

«Σχέδιον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Τίτου κατεστρώθη ὑπὸ τοῦ Βέλλη. Ὁ ναὸς οὗτος ἦν ὁ καθεδρικὸς τοῦ ἁγίου Τίτου. Ἦν δ' ᾠκοδομημένος ὁλόκληρος ἐξ ὀγκολίθων, ἄνευ πλίνθων. Ἡ οἰκοδομὴ ἦν ἀρκούντως στερεά, οἱ τοῖχοι δ' εἰσὶ τέλειοι, ἀλλὰ τὸ ἐπιστέγασμα κατέρρευσεν. Ἐν τῷ ἱερῷ ὑπάρχει παρεκκλήσιον, ἐν ᾧ ἱερεῖς ὀρθόδοξοι, ἐκ τοῦ χωρίου Μητρόπολις ἐρχόμενοι τελοῦσι, κατὰ καιρούς, τὴν θείαν λειτουργίαν.

Ἡ οἰκοδομὴ δὲν ἦτο ἐξωραϊσμένη, οὐδ' εἶχε στήλας. Ὁ θόλος ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τεσσάρων βάσεων, αἵ προσέδιδον εἰς τὸν ναὸν τὸ σταυροειδὲς σχῆμα. Οὐδὲν λείψανον τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ διακοσμήσεως σώζεται.»

Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφέρει ὁ Ὀνώριος Βέλλης, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Ζένον.

Ὁ δὲ περὶ τὸ 1700 τὴν νῆσον ἐπισκεφθεὶς Γάλλος Pitton de Tourefort, λέγει ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ: «rélation d' un voyage du Levant» τὰ ἑπόμενα περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Τίτου:

«Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως (τῶν ἐρειπίων τῆς Γορτύνης) ὁρῶνται ἱκανὰ ἐρείπια ἀρχαίας ἐκκλησίας, ἐν τῷ προαστείῳ τῷ ἐπικαλουμένῳ Μητρόπολις. Ἡ ἐκκλησία αὕτη εἶναι καλῆς ἀρχιτεκτονικῆς τέχνης. Πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος ὑπάρχει ζωγραφία τις κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξηφανισμένη. Παρίστανε, φαίνεται, ἱστορικήν τινα σκηνὴν τῆς Παρθένου, διότι ἀναγινώσκονται ἀκόμη τὰ γράμματα ΜΡ. ΘΥ. Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν μακράν τινα ἐπιγραφήν, ἥτις ὁρᾶται ἐν τῷ ἱερῷ βήματι. Εἶναι ἐγκεχαραγμένη πολὺ ὑψηλὰ καὶ ἐφθαρμένη. Φρονοῦμεν, ἐν τούτοις, ὅτι ἐν αὐτῇ γίνεται μνεία τοῦ Κυρίλλου. Τοῦτο δ' εἶναι πιθανόν, διότι ὑπῆρξαν δύο Κύριλλοι, ἐπίσκοποι Γορτύνης, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Δεκίου, κατὰ τὸν γ'. αἰῶνα, ὁ δ' ἕτερος κατὰ τὸν θ'. αἰῶνα..... Ὁ Τίτος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς νήσου, καθ' ὅλας δὲ τὰς πιθανότητας, ἔδρα αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ Γορτύνη.»

Τὰ ἐρείπια τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Τίτου ἀναφέρει καὶ ὁ Pococke.

Μετὰ τοὺς ἀνωτέρω, περὶ τῶν ἐν λόγῳ ἐρειπίων μνείαν ποιεῖται ὁ ἄγγλος περιηγητὴς Σπράττ ἐν τῷ β'. τόμῳ τοῦ περισπουδάστου συγγράμματος αὐτοῦ Travels and researches in Crete, ἐπισκεφθεὶς τὴν νῆσον περὶ τὸ 1853. Περιγράφων οὗτος τὰ ἐρείπια προστίθησιν ὅτι ὕπερθεν τῆς κεντρικῆς φωταγωγοῦ τοῦ ἱεροῦ βήματος ὑπῆρχε καὶ μακρὰ ἐπιγραφὴ ἐκ τριῶν γραμμῶν ἀποτελουμένη, ἀλλ' ὅτι ἦν τόσον ἐφθαρμένη, ὥστε ἀδύνατον νὰ τὴν ἀναγνώσῃ τις. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Tournefort μνημονευομένη.

Πρὸ ἐτῶν, ἀνὰ τὴν νῆσον περιοδεύων, ἐπεσκέφθην καὶ ἐγὼ τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα. Ταῦτα φαίνονται πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τῶν ἐρειπίων τῆς Γορτύνης καὶ οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου Μητρόπολις τοῦ δήμου Ἀμπελούζου τῆς ἐπαρχίας Καινουρίου. Οἱ τοῖχοι, οἵτινες ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βέλλη ἐσώζοντο, κατέρρευσαν, ἤδη δὲ μικρὸν μέρος αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ὑφίστανται. Σώζεται ὅμως μέγα μέρος τοῦ ἱεροῦ βήματος, ἐν ᾧ συνήθεια, ἀληθῶς, ὑπῆρχε νὰ τελῆται, κατὰ καιρούς, ἡ θεία λειτουργία.

Τὰ σωζόμενα ἐρείπια ἀποτελοῦνται ἐξ ὀγκολίθων μεγάλων διαστάσεων. Λέγουσι δ' οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων ὅτι οἱ ὀγκόλιθοι οὗτοι ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ Ἀμπελούζου, ὅπερ ἐχρησίμευεν ἄλλοτε ὡς λατομεῖον. Πράγματι δ' ὅταν ἐπεσκέφθην τὸ ἀπέραντον καὶ λίαν παράδοξον τοῦτο σπήλαιον, ὅπερ εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Λαβύρινθος, παρετήρησα ὅτι ἡ ποιότης τῶν ἐν αὐτῷ λίθων εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τῶν ὀγκολίθων, ἐξ ὧν ὁ καθεδρικὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Τίτου ἐκτίσθη.

Οἱ κάτοικοι τῶν παρακειμένων χωρίων ὀνομάζουσι τὸν ναὸν τοῦτον Μητρόπολιν, σώζεται δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ παράδοσις ὅτι ἡ Μητρόπολις αὕτη εἶναι ἡ τοῦ ἁγίου Τίτου. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα Μητρόπολις, ὅπερ φέρει τὸ παρακείμενον χωρίον, παρέμεινεν, ἀναμφιβόλως, ἐκ τῆς προσωνυμίας «Ἐκκλησιαστικὴ Μητρόπολις», ἣ ἀπεδίδετο εἰς τὴν Γορτύνην, καθάπερ καὶ τὸ ὄνομα Ἅγιοι Δέκα ἐδόθη εἰς ἕτερον παρακείμενον χωρίον ἐκ τοῦ ὅτι ἐκεῖ ὑπέστησαν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον οἱ Ἅγιοι Δέκα Μάρτυρες, περὶ ὧν προηγουμένως ἐδημοσιεύσαμεν ἐν ταῖς στήλαις τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» σύντομον πραγματείαν.

Τοσοῦτον δ' ἐκτεταμένος ἦν ὁ ναὸς ἐκεῖνος τοῦ ἁγίου Τίτου, ὡς δύναταί τις ἐκ τῶν σωζομένων ἐρειπίων αὐτοῦ εἰκάσαι, ὥστε οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων διηγοῦνται ὅτι εἶχεν ἑκατὸν πύλας. Οὐδεμία δ' ἐπιγραφὴ σώζεται ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲ ἴχνος χρονολογίας τινὸς ὑπάρχει.

VI.

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ τιμία κάρα τοῦ ἁγίου Τίτου διετηρεῖτο ἐν Χάνδακι. Ἀληθῶς, ὡς ἱστορικοί τινες ἀναφέρουσι, διετηρεῖτο ἐν Χάνδακι καὶ ἐξετίθετο, κατὰ καιρούς, εἰς δημοσίαν προσκύνησιν (Pashley's travels in Crete Τόμ. 1'. σελ. 176.)

Ὑπὸ τοῦ κλήρου τῶν Λατίνων μετηνέχθη, μετὰ ταῦτα, εἰς Βενετίαν καὶ ἐναπετέθη εἰς τὴν πλουσίαν λειψανοθήκην (Reliquiario) τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου.

Διάταγμα δὲ τῆς Ἐνετικῆς Συγκλήτου, ὑπὸ χρονολογίαν 26 Φεβρουαρίου 1669, ὥριζεν ὅπως ἐκτίθηται τὸ ἱερὸν τοῦτο λείψανον εἰς προσκύνησιν τῶν Ἐνετῶν ἅπαξ τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου.

«La testa di San Tito, λέγει αὐτολεξεὶ τὸ διάταγμα ἐκεῖνο, cosi venerato e di tanto grido doverà pur esser decentemente conservata nel Santuario e esposta annualmente, il giorno dello stesso santo, sopra l' altar Maggiore all' adorazione».

Ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ὁ ἅγιος Τίτος δὲν ἐθεωρεῖτο πλέον ὡς πάτρων τῆς νήσου, οὐδ' ὑπάρχουσι τεκμήρια μαρτυροῦντα ὅτι ἀνηγέρθησαν, μεταγενεστέρως, ἱεροὶ ναοί, τῷ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου τιμώμενοι.

Ὁ Μέγας Ρήτωρ
τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων
Α. Ε. ΚΟΠΑΣΗΣ.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ*

Ἰουστῖνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διαλόγῳ

II.

«Ἡ θεοκτόνος τῶν Ἰουδαίων πώρωσις κατέστη εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ ὁ στρόφιγξ, περὶ ὃν ἔμελλε νὰ περιστραφῇ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἅπασα τῶν προφητειῶν ἡ ἀλήθεια» λέγει που ὁ ἐπὶ τῆς **Χριστιανικῆς διδασκαλίας** εὐσεβῶς φιλοσοφήσας ἐμβριθέστατος τῶν Φιλοσοφικῶν Μελετῶν συγγραφεύς. Ἐάν τις μελετήσας τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας, ἐν αἷς ἱστοροῦνται τὰ περὶ τοῦ παλαιτάτου τούτου τῆς ἀρχαιότητος ἔθνους, τοῦ ἔθνους τοῦ Ἰσραήλ, καὶ δὴ τὴν ἱστορίαν τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἀρχαίων κρατῶν ὕπαρξις ἦν ἐν τῇ δύσει αὐτῆς ὡς κράτος ἀπολέσαντος πλέον τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, ἐξάπαντος θέλει κατίδει καὶ ἀνομολογήσει τὴν προκειμένην ἀλήθειαν.

Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, ᾧ ἦν ἐμπεπιστευμένη ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθὴς τοῦ ὑπερτάτου ὄντος θρησκεία, ὁ λαὸς οὗτος ἐν μέσῳ ποικίλων πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν μεταβολῶν καὶ καταστροφῶν διετήρησε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧσσον ἀλώβητον τῆς ἀληθοῦς θρησκείας τὸ θειότατον δῶρον, αἰῶνας ὅλους προπαρασκευαζόμενος καὶ ἀναμένων «τὸν βασιλέα τὸν δίκαιον καὶ σώζοντα» (Ζαχρ. Θ' 9)· ὁ αὐτὸς ὅμως λαὸς ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ τὸ σημεῖον, περὶ ὃ, ὡς εἰς κέντρον γεωμετρικοῦ κύκλου, συνῆλθον πᾶσαι αἱ τῆς Π. Διαθήκης προφητικαὶ ῥήσεις ἐκπληρωθεῖσαι εἰς τὸ ἀκέραιον μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐλθόντος, ἀλλὰ μὴ πιστευθέντος ὑπ' αὐτῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, ὅστις «κατεῖχεν ἀληθῆ νηφαλιότητα μεταξὺ κριπαλώντων»[1] καίτοι ἀπ' αἰώνων προσεδόκα τὸ ἐπηγγελμένον σπέρμα τῆς γυναικός, ὡς Λυτρωτὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν Μεσσίαν, ἐλθόντι ὅμως οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλ' ἐκτελεστὴς γενόμενος ἀσυναισθήτως τῶν ἀπ' αἰώνων προφητευθέντων ἐσταύρωσεν αὐτὸν ὡς τὸν ἔσχατον τῶν κακούργων καὶ οὕτως ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπιστίας καὶ θεοκτόνου πωρώσεως ἐπήγασεν ἡ ἐκπλήρωσις τῶν μεγάλων προφητειῶν τοῦ Ἡσαΐου, τοῦ Δαβίδ, τοῦ Δανιὴλ καὶ τῶν λοιπῶν θεοπνεύστων ἀνδρῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι πεισμόνως ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ φωτισθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν διαυγασάσης αἴγλης τοῦ παμφανόντος Ἡλίου,

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 66—69.

1. Β. Γρηγοριάδου «ἡ Ἠθικὴ τῶν ἀρχαίων καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη» Εὐαγ· Κήρυξ. Ἔτ. ια'. σελ. 340.

τῆς αἴγλης ἐκείνης, ἥτις ἐπέλαμψεν ὡς κομήτης φαεινὸς ἐν μέσῳ ἑρέβους ζοφεροῦ, ἐν μέσῳ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου ἀποσυνθέσεως, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐν σπουδῇ πάσῃ καὶ προσπαθείᾳ ἀντιθέῳ ἐπεχείρησαν νὰ ἀποσβέσωσιν αὐτό· «ἠγάπησαν γάρ, κατὰ τὸν ἀπόστολον, μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς» (Ἰωάν. Γ'. 20)· καὶ ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν ἵνα φωτίσῃ καὶ ἀναγεννήσῃ αὐτοὺς πρῶτον, δι' αὐτῶν δὲ καὶ τὸν κόσμον ἅπαντα, οὗτοι προετίμησαν τὴν κρίσιν μᾶλλον ἢ τὴν σωτηρίαν καὶ εἰς τάξιν λαοῦ θεομάχου ταχθέντες συνέλαβον, ἐβασάνισαν καὶ ἐσταύρωσαν Αὐτόν, νομίσαντες ὅτι κατώρθωσαν τοιουτοτρόπως νὰ ματαιώσωσιν ὅ,τι ἦν ἀδύνατον νὰ ματαιωθῇ. Πόσον ἐπλανήθησαν οἱ ἀτυχεῖς, οὕτω σκεψάμενοι! Τὸ ἔργον τὸ προαιώνιον ἐν μέσῳ ὑπερφυῶν καὶ παγκοσμίου σημασίας γεγονότων ἐτελέσθη ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν καὶ ἤρξατο ἀποφέρειν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δέ, οἱ τοῦ ἔργου ἐκτελεσταί, ὁ κατ' ἐξοχὴν τῆς θρησκείας λαός, ἀπιστήσαντες κατεκρίθησαν. Ἀκριβὴς μελέτη καὶ ἐξέτασις τῆς στάσεως αὐτῶν καὶ διαγωγῆς ἀπέναντι τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀποδείκνυσιν ἐσωτερικὴν ἀγωνίαν αὐτῶν ὁρώντων τὸν ἀπ' αἰώνων ὑπ' αὐτῶν προσδοκώμενον, ἐλθόντα ὅμως ταπεινὸν καὶ ἄδοξον οὐκ ἐδέξαντο. Ἰδοὺ ποῦ ὀχυρούμενοι καὶ τίνας, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀπιστίας αὐτῶν, προβάλλοντες προφητικὰς ἀντιρρήσεις ἐνέμειναν εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ ἐπολέμησαν τὸ ἔργον καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ· «ἡμᾶς, λέγουσιν οὗτοι, αἱ γραφαὶ ἔνδοξον καὶ μέγαν ἀναμένειν τὸν παρὰ τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ὡς υἱὸν ἀνθρώπου παραλαμβάνοντα τὴν αἰώνιον βασιλείαν ἀναγκάζουσιν, οὗτος δὲ ὁ ὑμέτερος Χριστὸς ἄτιμος καὶ ἄδοξος γέγονεν ὡς καὶ αὐτῇ τῇ ἐσχάτῃ κατάρᾳ τῇ ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ περιπεσεῖν· ἐσταυρώθη γάρ». Ἡμεῖς, λέγουσιν, ἀναμένομεν Μεσσίαν ἵνα ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ· δὲν ἀναμένομεν Μεσσίαν Θεόν, ὡς ὑμεῖς τοῦτον πιστεύετε, ἀλλ' ἄνθρωπον· Θεὸν ἕτερον τοῦ Ἰεχοβᾶ οὐ γινώσκομεν· περιμένομεν προφήτην ὅμοιον τῷ Μωσεῖ, ἄνθρωπον δηλονότι, υἱὸν ἀνθρώπου, ὃν προεφήτευσεν ἡμῖν Δανιὴλ ὁ προφήτης· ἑνὶ λόγῳ πῶς νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν ὑμέτερον Χριστόν, ἀφοῦ τὰ περὶ αὐτοῦ πάντα φαίνονται παράδοξα καὶ μωρά; «ἐκεῖνο δὲ ἀποροῦμεν, ἐξακολουθοῦσιν οὗτοι, μάλιστα, εἰ ὑμεῖς εὐσεβεῖν λέγοντες καὶ τῶν ἄλλων διαφέρειν οἰόμενοι, κατ' οὐδὲν αὐτῶν ἀπολείπεσθε, οὐδὲ διαλάσσετε ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τὸν ὑμέτερον βίον, ἐν τῷ μήτε τὰς ἑορτάς, μήτε τὰ σάββατα τηρεῖν μήτε τὸν περιτομὴν ἔχειν καὶ ἔτι ἐπ' ἄνθρωπον σταυρωθέντα τὰς ἐλπίδας ποιούμενοι, ὅμως ἐλπίζετε τεύξεσθαι ἀγαθοῦ τινος παρὰ Θεοῦ, μὴ ποιοῦντες αὐτοῦ τὰς ἐντολάς» (Διαλ. σ. 156)· κατελίπετε τὴν ἀληθῆ θρησκείαν καὶ τὰ τοῖ ἕλλησι τερατολογεῖν τολμᾶτε· ἐν τοῖς τῶν λεγομένων γὰρ μύθοις λέγεται κτλ. (αὐτόθ. σ. 380). Τοιαῦται αἱ πρὸς δικαιολογίαν τῆς ἀπιστίας τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος προβαλλόμεναι ἀντιρρήσεις. Ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν διαβλέπουσι τὴν τῶν προφητειῶν ἐκπλήρωσιν, ἀλλ' ἁπλῆν μόνην αὐτῶν διαστροφὴν καὶ παραποίησιν· «αὐτοὶ τὰ πάντα σαρκικῶς νενοήκασιν, εὐσέβειαν ἡγούμενοι ἐὰν τοιαῦτα ποιοῦντες τὰς ψυχὰς μεμεστωμένοι ὦσι πάσης κακίας. Πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ταύτας, ἃς εἶχον περὶ Μεσσίου, οὐκ ἠδύναντο συμβιβᾶσαι καὶ ὡς τοιοῦτον ἀποδεχθῶσι τὸν υἱὸν τοῦ τέκτονος· διὸ καὶ ἤρξαντο, ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῆς κακίας ἑλκυνόμενοι, νὰ ἀντιδρῶσιν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ φωτὸς διὰ τοῦ ζοφεροῦ τῆς ἀπιστίας καπνοῦ, ἀφ' ἑνὸς μὲν αὐτοὶ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ καταδιώκοντες, ἀφ' ἑτέρου δὲ διαβάλλοντες τοῖς κρατοῦσιν[1] εἰς τρόπον

1. Ἱερομνημ. Ἀλεξ. Λυκούργου τευχ. Α'.

ὥττε καὶ αὐτοὶ κατέστησαν ἐχθροὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας δεινοὶ καὶ κατήγοροι.

Καθὰ ἐλέχθη καὶ ἐν ἀρχῇ, προκειμένου νὰ ὑπερασπίσῃ τις καὶ ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀπέναντι τῶν Ἰουδαίων ἐξάπαντος δέον νὰ πράξῃ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Π. Διαθήκης ὡς πηγῆς αὐτῶν θρησκευτικῆς καὶ αὐθεντίας ἀναντιλέκτου. Κατὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα διαλόγῳ δὲν θέλει ἀπαντήσει ὁ ἀναγνώστης θεωρητικὰς ἀποδείξεις πρὸς ἀναίρεσιν τῶν διατυπουμένων ἐπιχειρημάτων ἀλλ' ἢ μόνην παράθεσιν καὶ ἑρμηνείαν τῶν περὶ Μεσσίου προφητειῶν μετὰ λογικῶν συμπερασμάτων· «οὐχ ὑπ' » ἐμοῦ συνεσκευασμένοι εἰσὶν οἱ λόγοι, οὐδὲ τέχνῃ ἀν- » θρωπίνῃ κεκαλλωπισμένοι, ἀλλὰ τούτους Δαυὶδ μὲν » ἔψαλλεν, Ἡσαΐας δὲ εὐηγγελίζετο, Ζαχαρίας δὲ ἐ- » κήρυξε, Μωϋσῆς δὲ ἀντέγραψεν· ἐπιγινώσκεις, ὦ » Τρύφων; ἐν τοῖς ἡμετέροις κἀκεῖται γράμμασι, μᾶλ- » λον δὲ οὐχ ὑμετέροις· ἡμεῖς γὰρ αὐτοῖς πειθόμεθα, » ὑμεῖς δὲ ἀναγινώσκοντες οὐ νοεῖτε τὸν ἐν αὐτοῖς » νοῦν» (Γιαλ. π. Τρ. σ. 194). Ἀναλαβόντες ἵνα ἐπισκοπήσωμεν διὰ βραχέων τὸ ἀπολογητικὸν τοῦτο ἔργον ἐν ᾧ διήκει ἡ ἀκραιφνὴς τοῦ ἱεροῦ Ἰουστίνου εὐσέβεια, συνυφασμένη ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους ἀποδείξεσι τῆς ἱερᾶς ἀληθείας μετὰ Σωκρατικῆς πολλαχοῦ εἰρωνείας καὶ χάριτος θὰ παρακολουθήσωμεν τὸν μὲν Τρύφωνα ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, προβάλλοντα, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, ἀντιρρήσεις κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς χριστιανικῆς ἐν γένει διδασκαλίας, τὸν δὲ ἱερὸν Ἰουστῖνον ἀντιπρόσωπον τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνασκευάζοντα ταύτας διὰ προσηκούσης τῶν προφητευθέντων ἑρμηνείας καὶ ἐφαρμογῆς αὐτῶν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

† Ἀρχιμ. **ΙΑΚΩΒΟΣ**
Βατοπεδινὸς
Ἡγούμενος καὶ Διευθυντὴς
τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκ. Θρόνου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

. . . . . .

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 4909 καὶ ἀπὸ Ἰουνίου 1899 τῇ 28 δὲ Αὐγούστου πρωτοκολληθεῖσαν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἑλένης Πέτρου Σανσάρογλου, θυγατρὸς Ἰωάννου Μερκουρίου, λιθοξόου ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλυτέον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Πέτρου Ἀβραὰμ Σανσάρογλου,

Διατάσσει τὴν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ἀνατολῆς» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως ταύτης,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς καὶ ἑτέρων ἑκατὸν εἴκοσιν ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως, καὶ

Ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, ἔτι δὲ καὶ τῶν διαζευκτηρίκν ἐγγράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑξακόσια ὀγδοήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 683), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Χαλδείας **Γερβάσιος.** 3

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Π. Ὀρφανίδης

ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Κλητεύεται ἡ Ἀναστασία Δημητρίου Κουτζούφη, ὑπήκοος ὀθωμανή, ὁρμωμένη ἐκ Κίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Δευτέραν καὶ ὥραν 2 τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἱερατικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας αὐτοπροσώπως, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Χαραλάμπου Ἠλ· Ἀσλάνογλου ἐκ Κιουπλίων ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κίῳ, τῇ 8 Μαρτίου 1900. 2

Ὁ Πρόεδρος — Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Νικαίας **Σωφρόνιος** — **Κ. Ζῆκος**

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί, δέχεται τὴν ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Μαρίας Ἰωάννου Μαυροθαλασσίτου ὡς νόμιμον καὶ κηρύττει διαλελυμμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐναγομένου Β. Μ. Κούρογλου ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον εες τὴν πληρωμὴν 3000 γροσίων πρὸς τὴν ἐνάγουσαν, προερχομένων ἐκ δανείου ὅπερ συνωμολογήσατο αὕτη πρὸς διατροφὴν αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἀνηλίκου τέκνου των.

Ὁρίζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἀποφάσεως.

Διατάττει τὴν δημοσίευσιν τρὶς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» καὶ ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων ἀνερχόμενα εἰς γρ. 300 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος. Ἐγένετο ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη.

Ἐν Καρπάθῳ, τῷ 11 Φεβρουαρίου 1900. 2

Ὁ πρόεδρος

† **Ὁ Καρπάθου Ἀγαθάγγελος.**

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Προσκαλεῖται ὁ Ἰωάννης Μιχ. Παπᾶ Γεωργίου κτίστης, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν Καρπάθου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν 7ην τῆς ἡμέρας τουρκιστί, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου του ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φραγκουλιᾶς Πολυγρονίου Διάκο Μιχάλη ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν ἐπὶ διαζεύξει καὶ ἀποτίσεως διατροφῆς. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης Ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.» 1

Ἐν Καρπάθῳ, τῇ 16. Δεκεμβρίου 1899.

Ὁ Πρόεδρος.

Ὁ Γενικὸς τοῦ Μητροπολίτου Ἐπίτροπος.

Παπᾶ Ἰωάννης Γ. Μυκονιάτης.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κώδιξ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας καί τινα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ἀποκείμενα ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου - Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου — Βιβλιολογία — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκλογικὴ συνέλευσις πρὸς ἐκλογὴν συμβούλων. Τῇ μεθαύριον Κυριακῇ, 26 λήγοντος, τὴν 5 ὥραν τουρκιστὶ ἀκριβῶς συγκροτηθήσεται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ ἐκλογικὴ Συνέλευσις πρὸς ἐκλογὴν τῶν διαδόχων τῶν συνῳδὰ τοῖς Γενικοῖς Ἐθνικοῖς Κανονισμοῖς ἀποχωρούντων τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὡς συμπληρωσάντων τὴν διετῆ αὐτῶν περίοδον. Οἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποχωροῦντές εἰσιν ἡ Α.Ε.ὁ Ἀνδρέας Κοπάση Ἐφέντης, καὶ οἱ κκ. Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος, Βασίλειος Δεσίρης καὶ Ἰωάννης Μαμόπουλος, ὅστις τυγχάνει καὶ αὖθις ἐκλέξιμος.

—*Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἐπαρχία Χαλδείας.*—Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 18ης Μαρτίου λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐπαρχία Χαλδείας ἐν δυσχειμέροις χρόνοις ἐχρησίμευσεν ὡς προπύργιον τῆς ὀρθοδοξίας ἕνεκα τῶν προνομίων, ἅτινα εἶχον οἱ ἐπιστάται καὶ διευθυνταὶ τῶν ἐν αὐτῇ μεταλλείων καὶ ὅτι ὁ νῦν μητροπολίτης αὐτῆς Γερβάσιος ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν εὐδοκίμως ποιμαίνων τὴν ἐπαρχίαν ταύτην πολλαχῶς ἐξυπηρέτησε τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας, ἐνέκρινεν ἵνα τιμήσῃ τήν τε Ἱ. Μητρόπολιν Χαλδείας καὶ τὸν ταύτης ἀρχιερέα διὰ τῆς ἀπονομῆς αὐτῷ, πρὸς τῇ *ὑπερτιμίᾳ*, καὶ τοῦ τίτλου *ἐξάρχου Ἐλεοπόντου*. Ὥστε ἡ φήμη τοὐντεῦθεν τοῦ μητροπολίτου ἔσται: *Χαλδείας καὶ Χερροιάρων . . . ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ἐλεοπόντου.*

—*Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.*—Διαβιβασθέντος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τοῦ οἰκείου τεσκερέ, δι' οὗ ἠγγέλθη ἡ ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως κύρωσις τῆς ἐκλογῆς τῆς Α. Ε. τοῦ Ἰωάννου Βιθυνοῦ ἐφέντη ὡς μέλους τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ἡ Α. Θ. Π. διὰ πιττακίου προσεκάλεσε τὴν Α. Ε. ὅπως ἀναλάβῃ τὰ ἐν τῷ Συμβουλίῳ καθήκοντα αὐτοῦ. Ἡ Α. Ε. ἀνέλαβεν αὐτὰ ἀπὸ σήμερον.

—*Μητροπολίτης Κορυτσᾶς.*—Χθὲς ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς Γερβάσιος πρὸς προϋπάντησιν τοῦ ὁποίου ἡ Α. Θ. Π. ἀπέστειλε τὸν πανοσιολ. Δευτερεύοντα Παρθένιον. Ἡ Α. Σεβασμιότης κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. καὶ ὑπέβαλε τὰ σέβη Αὐτῆς.

Μετὰ δὲ τὸ διάλειμμα ἡ Α. Σεβασμιότης παρεκάθισεν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ.

—*Μητροπολίτης Γρεβενῶν.*—Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε χθὲς τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι κατευθυνθήσεται εἰς βασιλεύουσαν ἀμ' ὡς διευθετήσῃ τὰ κατ' αὐτόν.

—*Ἱερὰ Σύνοδος.*—Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μαρωνείας Ἰωακείμ ἀδιαθετῶν ἀπῆν τῶν συνοδικῶν συνεδριῶν τῆς Τρίτης καὶ Πέμπτης ὡς καὶ τῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου. Ὡσαύτως χθὲς ἀπῆν καὶ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος.

—*Μητροπολίτης Παραμυθίας.*—Τῇ πρωΐᾳ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ἐκ Κῶ ὁ νέος μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλίνικος προϋπαντηθεὶς ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Πανα-

γιότητος, ὑπὸ τοῦ ἱερολογιωτάτου Τριτεύοντος Βενιαμίν. Ἡ Α. Πανιερότης κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ὑποβαλοῦσα τὰ σέβη καὶ τὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ μεταθέσει αὐτοῦ.

—*Μητροπολίτης Βελεγράδων.*—Τῇ Δευτέρᾳ ἀφίκετο ὡσαύτως ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων Βασίλειος προϋπαντηθεὶς ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. Τριτεύοντος Βενιαμίν. Ἡ Α. Πανιερότης κατηυθύνθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐπισκεψαμένη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὑπέβαλε τὰ σέβη καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτῆς.

—*Μ. Μήνυμα.*—Τοῖς πανιερωτάτοις μητροπολίταις Βελεγράδων Βασιλείῳ καὶ Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλινίκῳ, παραστᾶσιν ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἐγένετο ἑκάστῳ τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας ἡ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ σύμβουλος τῆς ἐνταῦθα αὐτοκρατορικῆς ρωσικῆς πρεσβείας Στσερμπατσεὺ συνδιαλεξάμενος ἐφ' ἱκανὸν μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Σ. τὸν ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως Κύριλλον ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ αὐτοῦ εἰς βασιλεύουσαν ἀφίξει, τοὺς σεβασμιωτάτους μητροπολίτας Ρόδου Ἱερόθεον καὶ Προικοννήσου Παρθένιον ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτῶν καὶ τὴν Α. Σ. τὸν ἀπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀποχωρήσαντα μητροπολίτην Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιον.

Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ παρέστησαν καὶ ἠσπάσθησαν τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ ἐκ τῆς ἐν Πετρουπόλει ἱεραποστολικῆς Μονῆς τῆς Ἀναστάσεως ἱερομόναχος Παῦλος, ἀπόφοιτος τῆς Ἀκαδημείας τοῦ Κιέβου, μετὰ δύο ἄλλων μοναχῶν τῆς αὐτῆς Μονῆς, κατευθυνόμενοι εἰς Παλαιστίνην χάριν προσκυνήσεως τῶν Ἁγίων Τόπων.

— *Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.* — Τῇ μεθαύριον Κυριακῇ κηρύξουσι τὸν θεῖον λόγον: ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὁ ἀρχιμ. Κωνσταντῖνος Βοντζαλίδης· ἐν Τζιβαλίῳ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Φιλόθεος Μιχαηλίδης· ἐν Ξυλοπόρτῃ ὁ Τριτεύων Βενιαμίν. Ἐν Ἓξ Μαρμάροις ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μελέτιος Κοτρόζος. Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Μηνᾶ) ὁ ἱεροδ. Σπυρίδων Βλάχος. Ἐν Βλάγκᾳ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Ἀθανάσιος Λάσκαρις. Ἐν Κοντοσκαλίῳ (Ἐλπίδος) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης. Ἐν Γαλατᾷ (Χριστοῦ) ὁ ἀρχιερατ. προϊστάμενος Συνάδων Εὐγένιος. Ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Νικολάου) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Δημασκηνὸς Μοσχόπουλος. Ἐν Γαλατᾷ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Αἰμιλιανὸς Δάγκουλας. Ἐν Σταυροδρομίῳ (Παναγίας, ἁγ. Τριάδος καὶ ἁγ. Κωνσταντίνου) ὁ ἀρχιερατ. προϊστάμενος Χαριουπόλεως Γερμανὸς μετὰ τῶν κληρικῶν θεολόγων τοῦ Πέραν. Ἐν Ταταούλοις ὁ ἀρχιερατ. προϊστάμενος Παμφίλου Μελισσηνός. Ἐν Φερίκοϊ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Νικηφόρος. Ἐν Μ. Ρεύματι ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμανδ. Μιχὴλ Τριανταφυλλίδης. Ἐν Νεοχωρίῳ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Παναγιώτης. Ἐν τῷ ἁγιοταφιτικῷ Μετοχίῳ ὁ ἱεροδ. Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκης.

ΤΟ ΕΝ ΜΟΣΧΑι ΜΕΤΟΧΙΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Τὸ ἔντιμον Δ. Ε. Μικτὸν Συμβούλιον διασκεψάμενον περὶ τῆς ἀπό τινος χρόνου ἐνώπιον αὐτοῦ θεωρουμένης ὑποθέσεως τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς πρὸς τὴν ὑλικὴν καὶ οἰκονομικὴν διαχείρισιν τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ ἀρχιμ. Ἰακώβου ἀπεφήνατο ὅτι οἱ μὲν λογαριασμοὶ αὐτοῦ εὑρέθησαν ἐν τάξει τυπικῶς καὶ λογιστικῶς, ἀλλ' ὅτι τὸ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον εἰσερχόμενον εἰσόδημα εἶνε ἀνεπαρκὲς καὶ δυσανάλογον πρὸς τὰ εἰσοδήματα τοῦ Μετοχίου. Σκεψάμενον δὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εἶνε δυνατὸν νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον ποσὸν μεῖζον τοῦ μέχρι τοῦδε εἰσελθόντος, λαβὸν δὲ ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς ὅτι ἐνταῦθα εἶνε ἀδύνατος ἡ ἐξέλεγξις ἰδίᾳ τῶν τοῦ Ναοῦ τοῦ διαληφθέντος Μετοχίου εἰσπράξεων, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅπως εἰς τὸ ἑξῆς παραχωρηθῇ μέν, ὡς μέχρι τοῦδε, ἡ τε διοίκησις τοῦ Ναοῦ καὶ ἡ ἐν γένει οἰκονομικὴ διαχείρισις αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Μετοχίου εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ κληρικὸν πρόσωπον, κεκοσμημένον ἀρετῇ, φρονήσει καὶ τιμιότητι, παρέχον ἐχέγγυα πολιτείας συμφώνου πρὸς τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα καὶ ἐπαξίως ἀντιπροσωπεῦον τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ὁ διορισθησόμενος ἁρμοδίως εἰς τὴν θέσιν ταύτην οὐ μόνον συνενοῖ τὰ ὡς ἀνωτέρω προσόντα, ἀλλὰ καὶ χορηγῇ κατ' ἀποκοπὴν εἰς τὸ ἐθνικὸν Ταμεῖον ἐπὶ ἀξιοχρέῳ ἐγγυήσει ἐτήσιον ποσόν, λαμβανομένης ὡς βάσεως τῆς προσφορᾶς χιλίων λιρῶν ὀθωμανικῶν, μὴ ἀποκλειομένου μέν, προτιμωμένου δὲ ἐν ἴσοις καὶ τοῦ νῦν ἡγουμένου.

Ἐπὶ δὲ τῆς ὑποβληθείσης ἐγγράφου ἀπολογίας τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ τῶν συναφῶν αὐτῇ ἐγγράφων ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐναντίον αὐτοῦ ὑπὸ πέντε προσώπων ἐκ Μόσχας διατυπωθείσας ἠθικὰς κατηγορίας, ἡ ἱερὰ Σύνοδος διασκεψαμένη ἐθεώρησεν ὁμοφώνως ἐ-

παρκῆ τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ καὶ ἐκήρυξεν αὐτὸν ἀθῶον τῶν ἀποδιδομένων αὐτῷ ἠθικῶν κατηγοριῶν.

Αἱ ἀποφάσεις αὗται ἀνεκοινώθησαν τῷ εἰρημένῳ ἀρχιμανδρίτῃ διὰ πατριαρχικῶν πιττακίων.

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟΝ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Τῇ προσεχεῖ Παρασκευῇ πρωΐ, προηγιασμένη οὐ γίνεται, ἡ δὲ ἀκολουθία ἀναγινώσκεται μέχρι καὶ τῆς ἕκτης ὥρας. Περὶ δὲ τὴν θην ὥραν τῆς ἑσπέρας ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου ψαλήσεται ὡς ἐφεξῆς:

Μετὰ τὴν Θ'. ὥραν ψαλήσεται κατὰ τὸ εἰωθὸς ὁ Μέγας Ἑσπερινὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Μετὰ τὸ «Νῦν ἀπολύεις» ψάλλεται ὑπὸ τῶν χορῶν τὸ «Προσταχθὲν μυστικῶς» ἀργῶς ἐκ δευτέρου καὶ ἅπαξ συντόμως, τοῦ κανόνος «Ἀνοίξω τὸ στόμα μου» καταλιμπανομένου· ἐν τῷ μεταξὺ κατέρχεται ὁ Πατριάρχης τοῦ Θρόνου, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐνδυόμενος ἀναγινώσκει τὴν α'. στάσιν τῶν Οἴκων. Μετὰ τοῦτο ψάλλεται τὸ «Τῇ Ὑπερμάχῳ» καὶ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ πρώτου τῇ τάξει Ἀρχιερέως ἡ β'. στάσις· εἶτα αὖθις «τῇ Ὑπερμάχῳ», μεθ' ὃ ὁ δεύτερος τῇ τάξει Ἀρχιερεὺς ἀναγινώσκει τὴν γ'. στάσιν· καὶ αὖθις ὑπὸ τῶν χορῶν τὸ «τῇ Ὑπερμάχῳ» καὶ μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκεται· ἡ δ'. στάσις ὑπὸ τοῦ τρίτου τῇ τάξει Ἀρχιερέως· αὖθις τὸ «Τῇ Ὑπερμάχῳ», εἶτα τὸ τρισάγιον, τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐκ τρίτου καὶ ἡ ἀπόλυσις τῆς ἑορτῆς.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 21 Μαρτίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ
ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ

Ἡ ἐφορία τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου τελεῖ ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου εὐεργέτου τοῦ Ἔθνους Ἀνδρέου Συγγροῦ τὴν προτεχεῖ Κυριακὴν (26ην φθίνοντος) ἐν τῷ ἐν Μουχλίῳ ἱερῷ Ναῷ τῆς Κοιμήσεως, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου αὐτῆς ἁγίου Βερροίας κ. Κωνσταντίου μετὰ δύο ἑτέρων ἀρχιερέων καὶ προσκαλεῖ πάντας τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας τῶν ἐν τῷ Ἰωακειμείῳ μαθητευομένων, πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ διδάσκοντας ὡς καὶ πάντας τοὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς, ἵνα διὰ τῆς παρουσίας των καταστήσωσι φανερὰν τὴν πρὸς τὸν ἀοίδιμον ἐθνικὸν εὐεργέτην εὐγνωμοσύνην.

Τὸ παρὸν ἐπέχει τόπον ὀνομαστικοῦ προσκλητηρίου.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 23ῃ Μαρτίου 1900.

Ἡ Ἐφορία.

ΚΩΔΙΞ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΝ ΤΙΣΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΑΥΤΗΣ.

ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου

Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου.*

Ἐν σελίδι 56 ἀναφέρεται πρᾶξις, καθ' ἣν τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας Καστορίας *Κάλλιστα*[1] *Ντόλενι*[2] *Ἀρχάγγελος*[3] *Ντερνίτζοβον* καὶ *Ἀλέτη*[4] προσκολλῶνται τῇ ἱερᾷ Μονῇ *Μαυριωτίσσης*· ἡ πρᾶξις ἐγένετο τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1684, ἔστι δὲ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ *Ἀχριδῶν Γρηγορίου*, ὑπὸ τοῦ πρώην τοιούτου *Παναρέτου*, *Καστορίας Δαβίδ*, *Στρωμνίτζης Μητροφάνους*, *Βοδενῶν Νείλου*, *Γρεβενῶν Θεοφάνους*, *Μογλενῶν Νικοδήμου*, *Σισανίου Γερμανοῦ* καὶ *Βελεσσοῦ Διονυσίου*. Τὸ γράμμα λέγεται *Πατριαρχικόν*, τὰ δὲ προσαρτώμενα τῇ Μαυριωτίσσῃ χωρία *σταυροπήγια*.

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 108—110.

1. Μέχρι τῆς σήμερον σώζεται τὸ χωρίον τοῦτο γραφόμενον *Γκάλλιστα*, ἐν ᾧ ὑπάρχει ναὸς τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν

2. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ σώζεται τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ναός, ἀπειλῶν πτῶσιν, τῆς *Ὑπεραγίας Θεοτόκου*. Ὁ ναὸς οὗτος ἔχει δύο εἰσόδους ἐκ μεσημβρίας, ἡ μία τῶν ὁποίων ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ εἶναι κεκλεισμένη· ἔσωθεν αὐτῆς ἀναγινώσκονται οἱ ἑξῆς στίχοι: *Εἰ μὲν φίλος πέφυκας εἴσελθε χαίρων—εἰ δ' ἐχθρὸς καὶ βάσκανος καὶ γέμων δόλου—πόρρω πέφευγε τὴν πύλην τῆς εἰσόδου—ἵνα μὴ κληρονομήσῃς τὴν βασιλείαν τοῦ Κυρίου.* Ἔτει

αϡ—ΜΝΙ—

Ἔνδον ἐπὶ τῆς εἰς τὸν γυναικωνίτην φερούσης πύλης ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς: ἀνηγέρθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου Μητροπολίτου Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου καὶ ἐφημερεύοντος Δημητρίου ἱερέως καὶ δηὰ συνδρομῆς ἡ χριστιανὴ τῆς χώρας ταύτης·

Ἔτει ,αψμθ'. Ἰουνίου 17.

Ὁ πρῶτος θόλος ὁ νῦν σωζόμενος εἶναι καινουργής, εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ ἄνω ἀνακαίνισις· ὁ δεύτερος θόλος, ὁ καὶ κύριος καὶ παλαιὸς μόλις ὑποβαστάζεται ὑπὸ προσθέτων δοκῶν· φέρει δὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορος. Ἔξω ἐν τῷ νάρθηκι διακρίνονται παλαιαὶ τοιχογραφίαι τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Προδρόμου καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς κατὰ σειράν. Ἔσω δὲ ἐν τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ ναοῦ ἡ εἰκὼν τῆς βασιλίσσης Εἰρήνης καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου·

3. Τὸ χωρίον τοῦτο δὲν σώζεται σήμερον, εἰ μὴ ἐννοεῖται τὸ χωρίον *Τσοῦκα*, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου σώζεται ἡ *Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν* ἐπὶ ἀπορρῶγος βράχου.

4. Ὁμοίως καὶ τὰ χωρία ταῦτα ἄγνωστά εἰσι σήμερον.

Ἐν ταῖς ἑπομέναις σελίσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου παρουσιάζεται, εἰ μὴ τὸ ἐν σελίδι 90 ἀναφερόμενον, ὅτι τῷ 1699 Σεπτεμβρίου 13, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, ὥρᾳ 5ῃ γέγονεν ἔκλειψις διαρκέσασα ἐπὶ δύο ὥρας.

Ἐν σελίδι 100, ὑπάρχει ἴσον γράμματος τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου, δι' οὗ ἀφορισμῷ ὑποβάλλονται πάντες οἱ τολμήσοντες νὰ καταχρασθῶσι τὰ ἐν Κων)πόλει εἰς τοὺς πραγματευτάδες ὑπάρχοντα ἐπὶ τόκῳ χρήματα, ἐκ τῶν τόκων δὲ τῶν χρημάτων τούτων δέον νὰ δίδωνται κατ' ἔτος *ψαλτικὸν* εἰς τὸν κατὰ καιρὸν *ἐφημέριον τῆς Μητροπόλεως Καστορίας ἄσπρα 600.* Τὸ ἔγγραφον φέρει χρονολογίαν ,ζρκστ'. (1618), μεταξὺ δὲ τῶν συνυπογραφομένων ἀρχιερέων ἀναφέρεται καὶ ὁ *Καστορίας Χαρίτων.*

Ἐν διαφόροις ἰδιωτικῆς φύσεως ἐγγράφοις ἀναγραφομένοις μεταξὺ τῶν σελίδων 100 καὶ 117 καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1703—1740 ἐξικνουμένων, ἀναγράφεται μὲν ἐπὶ κεφαλῆς ἑκάστης πράξεως *ἐνώπιον τῆς ἡμῶν Ταπεινότητος,* ἀλλὰ δὲν ὑπογράφεται ὁ Μητροπολίτης. Ἓν μόνον ἔγγραφον ἁπαντᾷ ἐν σελίδι 108 τῷ 1745, φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ *Χρυσάνθου,* ἐνῷ τὰ ἀπὸ τοῦ 1665 μέχρι τοῦ 1703 φέρουσι τὴν τοῦ *Δαβὶδ.* Ἐν σελίδι 109 ὑπάρχει ἔγγραφον ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου *Εὐθυμίου,* χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1757.

Ἐν σελίδι 110 ἀναφέρεται γράμμα τοῦ *Κωνσταντινουπόλεως Γαβριὴλ* μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου, ἐν ἔτει 1706 ἰνδικτ. ε'. δι' οὗ ἀποδεκτὴ γίνεται ἡ αἴτησις τοῦ *Καστορίας Διονυσίου* καὶ τῶν Καστοριέων, περὶ κυρώσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ μεγάλου *Κομίσου Γεωργίου Καστριώτου,* περὶ ἱδρύσεως *σχολείου ἱερατικοῦ* ἐν Καστορίᾳ ἐν τῇ συνοικίᾳ *Μουζεβίκη* καὶ συντηρήσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐν τῇ Τσέκᾳ τῆς Ἐνετίας κατατεθειμένων χρημάτων. Ἄνευ ἡμερομηνίας καὶ ὑπογραφῆς, ἀλλὰ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὑπάρχει καὶ ἕτερον γράμμα ἐν σελίδι 111—112, ἀλλ' ὡς εὐκόλως ἐξάγεται, τὸ γράμμα τοῦτο εἶναι τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων τοῦ κλίματος ἐκείνου.

Ἐν σελίδι 114 ἁπαντᾷ τὸ γράμμα τοῦ μεγάλου *Κομίσου Γεωργίου Καστριώτου,* δι' οὗ διατάσσει τὰ τῆς ἱερατικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκάλων καὶ μαθητῶν. Τὸ γράμμα ἄνωθεν εἶναι ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ *Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου καὶ τοῦ Ἀχριδῶν Ζωσιμᾶ* (ὅστις ἐπιλέγεται καὶ πατριάρχης τῶν λοιπῶν), ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου *Κομίσου Γεωργίου Καστριώτου, τοῦ μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἀνθίμου, τοῦ πρ. Ἀδριανουπόλεως Κλήμεντος, τοῦ Ἱεραπόλεως Μαξίμου, τοῦ Νύσσης Μητροφάνους, τοῦ Πωγωνιανῆς Εὐθυμίου, τοῦ Κωνσταντίνου Καρτακουζηνοῦ Στολνίκου, τοῦ Στεφάνου Καρτακουζηνοῦ μεγάλου Στολνίκου* καὶ τοῦ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς σχολῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας διδασκάλου *Μάρκου τοῦ Κυπρίου τοῦ Πορφυροπούλου.* Ἔτει 1708 μαρτ. 20.

Ἕτερον γράμμα τοῦ ἰδίου *Γεωργίου Καστριώτου* φέρον τὰς ἰδίας ὑπογραφὰς καὶ τὴν ἐπικύρωσιν μόνον τοῦ *Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου,* ἀναφέρεται πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου, οὓς καθίστησιν καὶ ἰδίους ἐπιτρόπους πρὸς εἴσπραξιν τῶν ἐκ δουκάτων 370 $\frac{1}{2}$ τόκον ἐφ' ᾧ καὶ παραχωρεῖ αὐτοῖς ἀμοιβὴν 20 $\frac{1}{2}$ δουκάτων, συνίστησι δὲ αὐτοῖς τὴν φροντίδα τοῦ ἀποστέλλειν τὰ χρήματα ταῦτα εἰς Καστορίαν καὶ προτρέπει αὐτοῖς, ὅπως ἐπιπλήττωσι τοὺς ἐν Καστορίᾳ ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἤθελον τηρήσῃ τὰς διατάξεις αὐτοῦ. Ἔτει 1708 μαρτ. 20.

Ὅμοιον τῷ προηγουμένῳ φιλομουσίας καὶ φιλοπατρίας ἔγγραφον ἀναφέρεται ἐν σελίδι 122 τοῦ παρόντος κώδικος, ἀντίγραφον δηλαδὴ τῆς διαθήκης τοῦ εὐεργέτου τῆς Καστορίας *Γεωργίου Κυρίτζη,* ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1715. Τὸ πρωτότυπον τῆς διαθήκης ἦν κατατεθειμένον ἐν Βενετίᾳ, δι' ἧς

α'. ἐπικυροῦται ἡ διαθήκη τοῦ πατρὸς αὐτοῦ *Δημητρίου Κυρίτζη* ἀπὸ ἔτους 1697 μαρτίου 3, δι' ἧς κατέθηκεν ἐν Τζέκᾳ τῆς Βενετίας δουκάτα 5,000· τούτοις προστίθησι καὶ ὁ Γεώργιος Κυρίτζης ἕτερα δουκάτα 1700, οὕτω δὲ τοῦ ἀποτελουμένου ποσοῦ 6,700 δουκάτων ὁ τόκος δέον νὰ δίδηται τοῖς Μοναχοῖς τῶν Μοναστηρίων τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

β'. ἕτερα δουκάτα 6,000 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰδίου Γεωργίου κατατίθενται ἐν τῇ ἰδίᾳ Τσέκᾳ τῆς Βενετίας, ἐπὶ σκοπῷ, ὅπως οἱ τόκοι αὐτῶν χρησιμεύωσιν εἰς ἐλεημοσύνην.

γ'. καθορίζει τὸ ἀνάλογον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ *Θωμᾶ Κυρίτζη* ἐκ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἀδελφῶν *Σουλτάνης* καὶ *Ἐλαίας,* ἀποδείκνυται δὲ ὅτι ἕκαστος ἔλαβεν ἀνὰ 400 φλωρία βενέτικα.

δ'. διατάσσει ὅπως κατ' ἔτος κατὰ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα διορίζωνται ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ μητροπολίτου Καστορίας *δύο ἐπίτροποι* πρὸς παραλαβὴν τῶν ἐτησίων τόκων, προερχομένων *ἀπὸ ἓξ χιλιάδων δουκάτων* κατατεθειμένων ἐν Βενετίᾳ *πρὸς τρία τοῖς ἑκατὸν καὶ τρία τέταρτα.*

ε'. ἐκ τῶν τόκων τούτων δέον νὰ διορίζηται διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς ἐν τῇ ἰδιοκτήτῳ αὐτοῦ σχολῇ[1] ὅστις ὀφείλει νὰ διδάσκῃ *εἴκοσι καὶ τέσσαρας μαθητὰς,* ἐκλεγομένους *ἐκ Καστορίας, τῶν πέριξ καὶ ἀλλαχόθεν·* εἰς τοὺς 24 τούτους μαθητὰς θὰ δίδωνται ἐτησίως 150 δουκάτα, ἐκ τούτων δὲ εἰς τρεῖς, τοὺς εὐφυεστέρους, θὰ δίδωνται ἐπὶ ἑπταετίαν ἀνὰ 18

1. Ποῦ τῆς Καστορίας ἔκειτο ἡ ἰδιόκτητος αὕτη σχολὴ τοῦ Γεωργίου Κυρίτζη ἄγνωστον ἡμῖν, καίπερ ἐρευνήσασι.

δουκάτα, ἐφόσον διακρίνονται ἐπὶ εὐμαθείᾳ, ἄλλως νὰ ἀντικαθίστανται δι' ἄλλων.

ς'. οἱ ἐν Καστορίᾳ ἐπίτροποι ὀφείλουσι μετὰ τριετίαν νὰ παρέχωσι λογαριασμόν.

ζ'. Ἅπαντες οἱ τόκοι συμποσοῦνται εἰς δουκάτα 225, ἐξ ὧν τὰ 204 εἶναι προωρισμένα διὰ τὸ σχολεῖον· τὰ περισσεύοντα 21, ἂν ἦναι ἀνάγκη, δύνανται νὰ ἐξοδεύωνται πρὸς ἐπισκευὴν τῆς Σχολῆς, ἄλλως νὰ διατηρῶνται πρὸς αὔξησιν τῶν κεφαλαίων·

καὶ η'. Ἐὰν ἐπὶ δύο ἔτη ἐξ ἀμελείας τῶν ἐφόρων Καστορίας δὲν διατηρηθῇ ἡ ἐν λόγῳ σχολή, τότε τοὺς ἐκ 225 δουκάτων τόκους θὰ λαμβάνωσιν οἱ Ἰωαννῖται πρὸς συντήρησιν τοῦ ἰδίου αὐτῶν σχολείου.

Ἐν σελίδι 128 ἀναγράφεται ἴσον Πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος ἐπὶ *Πατριάρχου Ἱερεμίου* ἐν ἔτει 1725 μηνὸς Ἰουλίου Ἰνδικτ. 3, ἐν ᾧ λόγος γίνεται περί τινος *Μεθοδίου* ἑτεροδιδασκαλίας διδάσκοντος, ὃς νῦν προσελθὼν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὡμολόγησε τὴν πλάκαν αὐτοῦ καὶ τὰ τετράδια αὐτοῦ παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ· οὗτος λοιπὸν κηρύσσεται ἤδη ὀρθόδοξος, καὶ διατάσσεται νὰ διδάσκῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν *περιπατητικὴν φιλοσοφίαν συνῳδὰ τῷ συστήματι τοῦ Κορυδαλέως*, τὰ τετράδια ὅμως αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκωνται νὰ καταδιώκωνται, νὰ ὦσι δὲ ἀφωρισμένοι καὶ οἱ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἀποδεχόμενοι. Τὸ γράμμα τοῦτο ἀποτείνεται πρὸς τὸν *Ἀχριδῶν*, (οὗ ἐλλείπει τὸ ὄνομα,) πρὸς τὸν *πρώην τοιοῦτον* καὶ *πρόεδρον Σισανίου Ζωσιμᾶν*, πρὸς τὸν *Φιλιππουπόλεως*, τὸν *Σοφίας* καὶ τοὺς λοιποὺς μητροπολίτας τοῦ κλίματος Ἀχριδῶν.

Ἐν σελίδι 130 ἀναφέρεται δευτέρα διαθήκη, τοῦ εὐεργέτου Καστορίας *Γεωργίου Κυρίτζη*, γραφεῖσα μὲν τῷ 1716 Ἰανουαρίου 11, συμβολαιογραφηθεῖσα δὲ τῷ 1721 Αὐγούστου 23 ὑπὸ τοῦ δημοσίου *Νοταρίου Κερκύρας, Ἐλευθερίου Τσαρράδου*, τοῦ συμβολαιογραφήσαντος καὶ τὴν κατὰ τὸ 1715 πρώτην αὐτοῦ διαθήκην. Διὰ τῆς δευτέρας ταύτης διαθήκης, ἰσχυρᾶς καὶ ἐγκύρου ἀνακηρυσσομένης τῆς πρώτης, ὁρίζει ὁ Γεώργιος κληρονόμον αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν *Θωμᾶν Κυρίτζην*, β'.) παρέχει αὐτῷ φλωρία 1000, ἐπὶ σκοπῷ ὅπως ἀγορασθῶσιν ἐν Καστορίᾳ ὑποστατικὰ καὶ μῦλοι, τὸ ἐντεῦθεν δὲ εἰσόδημα παρέχηται εἰς τὸ σχολεῖον, τοῦ ὁποίου οἱ ὑπότροφοι δέον νὰ αὐξηθῶσι· γ'.) *Εἰς τὸν ἅγιον Τάφον* ἀφίνει φλωρία 200, δ'.) εἰς τοὺς *ἐν Καρυαῖς* τέσσαρας προεστῶτας τοῦ Ἁγίου Ὄρους φλωρία 200 πρὸς χρείαν ὅλων τῶν Μοναστηρίων· ὁμοίως εἰς τοὺς αὐτόθι ἐρημίτας τῆς *ἁγίας Ἄννης* φλωρία 100· *εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ* ἕτερα 100, εἰς *Ἰωάννινα* φλωρία 50 ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς, ὁμοίως 50 ὑπὲρ τῶν ἐν Καστορίᾳ ἐν φυλακαῖς ὄντων, διάφορα ποσὰ εἰς γρόσια εἰς διαφόρους αὐτοῦ συγγενεῖς, εἰς τὴν *Παναγίαν τὴν φανερωμένην κοντὰ εἰς τῆς στέρναις* (1) φλωρία 200, ἐκ τῶν τόκων τῶν ὁποίων νὰ δίδωνται τῷ ἐκεῖ ἐφημερίῳ λίτραι μονάδος, 25 πρὸς μνημόσυνον, τὸ ἐπίλοιπον δὲ πρὸς ἐπισκευὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἕτερα ποσὰ διάφορα ἀφίησιν εἰς διαφόρους ἱερεῖς, εἰς τοὺς πεφυλακισμένους Καστορίας τοὺς πλέον πτωχοὺς ρεάλια 20, εἰς τὸ σπιτάλι τῶν ἐκθέτων (2) ἐφάπαξ ρεάλια 10, ρεάλια 50 εἰς τὰς κεκλεισμένας οἰκίας Καστορίας καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου (Καρύδη) φλωρία χρυσᾶ 10 πρὸς ἐπισκευήν.

Ἐν τέλει ἀναφέρει ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θωμᾶς δὲν ἤθελεν ἐκτελέσει τὴν διαθήκην ταύτην, τότε ἅπασα ἡ περιουσία αὐτοῦ νὰ περιέρχηται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως, καὶ ἐκ τῶν τόκων αὐτῆς νὰ διατηρῆται ἡ ἐκεῖ Σχολή, (3) νὰ ἐκπληρῶνται δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπιθυμίαι τοῦ διαθέτου.

Ἐν τῷ κωδικέλλῳ ἀφίησι ρεάλια 500 πρὸς ἐξαγορὰν σκλάβων.

Ἀπὸ τῆς 137ης σελίδος καὶ ἑξῆς ἀναφέρονται διάφορα ἔγγραφα φύσεως ἰδιωτικῆς ἀπὸ ἔτος 1764 καὶ μητροπολίτου *Εὐθυμίου*· ἐν σελίδι μόνον 138 γίνεται μνεία τοῦ ἔτι καὶ νῦν ἐν ἐρειπίοις σωζομένου χωρίου *Λινοτόπι*, τότε ἀκμάζοντος, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ *μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου* ἐπονομαζομένης *Ζαγάρη*, ἧς ὁμοίως τό τε ὄνομα καὶ τὰ τείχη μέχρι τῆς σήμερον διατηροῦνται.

Ἐν σελίδι 140 τῷ 1764 Ἰουλίου 17 ἀναγράφεται συμφωνητικὸν τῶν προκρίτων Καστορίας, δι' οὗ ὑποχρεοῦνται ὅπως *κατὰ τὸν δυστυχῆ τοῦτον αἰῶνα ἐν συμφωνίᾳ καὶ ἀγάπῃ συνεργάζωνται ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων*.

Ἐν σελίδι 146 ὑπάρχει γράμμα τοῦ Καστορίας, *Εὐθυμίου* καὶ τῆς κοινότητος Καστορίας πρὸς τὸν *Πατριάρχην Σαμουήλ*, δι' οὗ ἐκτραγῳδεῖται ἡ ἀθλία κατάστασις τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, ἀποδιδομένη εἰς *ἀνδρόλεθρον* χριστιανόν. Πρὸς πίστωσιν τούτων παρακαλοῦσι τὸν Πατριάρχην, ὅπως ἐρωτηθῶσιν οἱ ἐν Κων)πόλει Καστοριεῖς, *Γεώργιος Κωνσταντίνου Μπετλῆς*, *Παναγιώτης Ζυλακτοῦ*, καὶ *Δημήτριος Δόζη*, οἱ Κλεισουριεῖς *Βοῦλκο Τοῦλε, Στέφος Γιάννη* καὶ *Γιάννης Τοῦλε*, καὶ *Πέτζης Πάλε*, καὶ οἱ Μαυροβινοὶ *Τραγιάννος Κυριάκος* καὶ *Ἀργύριος*.

(ἕπεται συνέχεια)

---

1) σώζεται ἔτι καὶ νῦν ἡ ἐν λόγῳ μονὴ ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἀπόζαρι, ὡς καὶ ἐρείπια τῶν αὐτόθι *κιγστερνῶν*.

2) δὲν ἀναφέρεται ποῦ ἔκειτο τὸ ἐκθετοκομεῖον τοῦτο.

3) βεβαίως νοητέον τὴν ἐν Καστορίᾳ ἰδιωτικὴν αὐτοῦ Σχολήν.

ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

ἐκδιδόντος

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου Δ. Φ.
ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἱδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἀριθ. 4.

Συστατικὸν φροντιστηρίου γεγονότος ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μονεμβασίας Γρηγορίου Σωτήρη τοῦ καὶ πατριώτου τῆς αὐτῆς πόλεως.

Ἄξιον ὄντως καὶ δίκαιον οὐχ ἧττον εἰπεῖν καὶ ἀναγκαῖον συνιστᾶν καὶ κρείττονι τῆς Ἐκκλησίας δυνάμει κρατύνειν ἡμᾶς ἅπαντα τὰ θεοφιλῆ ἔργα, ὅσα κατὰ θεῖον σκοπὸν παρὰ τῶν εὐσεβῶν ἐξεργάζεται· τῷ γὰρ τρόπῳ τούτῳ τότε καλὰ συντηρεῖται διὰ παντὸς ἀμετάπτωτα, καὶ ἡ τῶν εὐσεβῶν διεγείρεται προθυμία πρὸς ἐργασίαν ἀεὶ τῶν ἐνθέων ἔργων, δι' ὧν ἡ ψυχικὴ σωτηρία σφίσιν ἐπιμνηστεύεται· τῶν δ' οὖν ὁμολογουμένως ὄντων καλῶν ἡ σοφία καὶ παιδεία ἦν ἀσυγκρίτως πάντη ὑπερτέρα, διό καὶ Μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν καὶ θνητὸς ὃς οἶδε φρόνησιν, τὸ ἱερόν φησι λόγιον· δι' αὐτῆς γὰρ καὶ ἄνθρωπος πέφυκε καὶ εἰκὼν θεοῦ ὁ ἄνθρωπος λέγεται· ταύτῃ τοι καὶ ὅσοι τῷ ἀξιεράστῳ τουτωὶ χρήματι κατὰ τὸ δυνατὸν συνεργοῦσι καὶ οἱῳδήτινι τρόπῳ πρὸς τὴν σύστασιν αὐτοῦ καὶ ἐνέργειαν σπουδὴν κατατίθενται· μεγάλων ἐπαίνων καὶ ἀντιμισθιῶν παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἐπάξιοι κρίνονται· καὶ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν ἐγχειρήματα καὶ σπουδάσματα, ὡς καθ' ὑπέρτερον λόγον θεοφιλῆ καὶ ψυχοσωτήρια τυγχάνοντα, προσκομιζόμενα καὶ ἐμφανιζόμενα κατὰ καιροὺς τῇ προνοίᾳ καὶ δεφενδεύσει τῆς πατριαρχικῆς περιωπῆς καὶ μεγαλειότητος τὴν πρέπουσαν ἀπολαμβάνουσι σύστασιν καὶ ἀποδοχὴν καὶ γράμμασι πατριαρχικοῖς ἐπικυρούμενα καὶ βεβαιούμενα μόνιμον ἔχουσι τοῦ λοιποῦ καὶ ἀσφαλῆ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καὶ συντήρησιν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Πελοποννήσου ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κὺρ Γρηγόριος, ὁ καὶ Σωτήρης τοὐπίκλην, ἀνήγγειλε καὶ ἐδηλοποίησε τῇ ἡμῶν μετριότητι καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς ἱερᾷ τῶν ἀρχιερέων συνόδῳ, ὅτι πρὸ χρόνων ἤδη τινῶν, πρὸ τοῦ ἀρχιερατεῦσαι, ἔτι ἐν πρεσβυτέροις διατελῶν, γενόμενος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ἀθηνῶν καὶ ζήλῳ συσχεθεὶς θείῳ προήρηται καὶ βεβούληται κοινόν τι ψυχικὸν ὄφελος τοῖς συμπατριώταις αὐτοῦ ἐξεργάσασθαι· καὶ δὴ καταλαβὼν οἰκίαν τινὰ παλαιὰν κειμένην πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐπονομαζομένην Μεγάλη Παναγία, καὶ ταύτην πριάμενος, ἐκ βάθρων τε καὶ θεμελίων ἀνεγείρας καὶ λαμπρῶς οἰκοδομήσας εἰς εὐρύχωρον ἀνάπαυσιν καὶ κατοικίαν ἱκανὴν διδασκάλων ἅμα καὶ μαθητῶν ἰδίοις ἀναλώμασι καὶ δαπάναις, σχολὴν αὐτὴν ἀνέδειξε καὶ φροντιστήριον ἑλληνικῶν ἅμα τε καὶ κοινῶν μαθημάτων ἐπὶ τῷ παιδεύεσθαι καὶ διδάσκεσθαι ἐν αὐτῇ τοὺς τῆς πολιτείας ταύτης νέους καὶ καταρτίζεσθαι εὐφυῶς πρὸς πᾶσαν λογικὴν μάθησιν, κατασκομήσας αὐτὴν ἀναθήμασί τε καὶ ἀφιερώμασι διαφόρων βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν, τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερῶν συγγραφέων, ἔν τε τῇ Ἑλλάδι φωνῇ καὶ λοιπαῖς διαλέκτοις διαφόρων ἐπιστημῶν καὶ λογικῶν ἕξεων, συμποσουμένων ἁπάντων μικρῶν τε καὶ μεγάλων εἰς ἑξακοσιοστὸν ἀριθμόν, καθὼς φαίνεται καταγεγραμμένα κἀν τῷ σωζομένῳ καταλόγῳ ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ· ὁμοῦ προσηλώσας καὶ μίαν ἱερὰν εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐχούσης τὴν ἱστορίαν τοῦ *Ἐπὶ σοὶ χαίρει* ἐξησκημένης εἰς κάλλος γραφῆς θαυμάσιον· καὶ δὴ μετὰ τὸ διεκπεραῦναι τὴν ῥηθεῖσαν σχολὴν καὶ ἀπαρτῖσαι καλῶς τὸ θεάρεστον τοῦτο καὶ ἐπαινετὸν αὐτοῦ ἔργον, ἀφιέρωσε καὶ ἐπαφῆκεν αὐτὴν εἰς τὴν κοινότητα τῆς ῥηθείσης πολιτείας καὶ πατρίδος αὐτοῦ διὰ κοινὴν προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἐν αὐτῇ νέων, διορίσας καὶ ἀποκαταστήσας ἐπιστατεῖν ἐν αὐτῇ καὶ εἶναι ἐπιτρόπους καὶ κυβερνήτας καὶ φύλακας καὶ προνοεῖν τοὺς κατὰ καιρὸν χρηματίζοντας ἐπιτρόπους τῆς πολιτείας ταύτης Ἀθηνῶν εἰς κυβέρνησιν τῶν κοινῶν καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, κατασφαλισάμενος καὶ βεβαιώσας τὴν ἀφιέρωσιν καὶ προσήλωσιν ταύτην καὶ διὰ χοτζετίων τῆς βασιλικῆς κρίσεως ἐπὶ τῷ διαμένειν ἀνεπηρέαστον, ἀναπόσπαστόν τε καὶ ἀνεκποίητον ἀπὸ παντὸς προσώπου συγγενικοῦ τε καὶ ἀλλοτρίου εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Βουλόμενος δ' ἐξ ὑπερπλέου ἀσφάλειαν περιποιήσασθαι μείζονα καὶ τελεωτέραν τῇ ῥηθείσῃ σχολῇ, ἠξίωσε τὴν ἡμῶν μετριότητα κατοχυρῶσαι αὐτὴν καὶ διὰ γράμματος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ. Ὅθεν τὴν αἴτησιν καὶ ἀξίωσιν τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, ὡς ἐπαινετὴν καὶ θεάρεστον εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι, καθ' ἣν ἔσχηκεν ἡ Ἐκκλησία τάξιν καὶ συνήθειαν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν θεοσεβῶν ἔργων ὅσα πανταχόθεν οἱ εὐσεβεῖς εἰώθασι προσκομίζειν ταῦτα τὰ παρ' αὐτῶν φιλοτιμηθέντα θεοφρόνῳ φρονήματι καὶ κρείττονι τῆς ἐκκλησίας δυνάμει κατοχυροῦν ἐπὶ διαμενῇ κραταιᾷ· ἄλλως τε καὶ λόγον ὅτι πλεῖστον ποιούμενοι τὴν ἐκ τῆς ῥηθείσης σχολῆς ὠφέλειαν καὶ προκοπὴν τῶν παιδευομένων ἐν

αὐτῇ νέων, γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς κτλ. ἵνα ἡ ρηθεῖσα ἐν Ἀθήναις σχολὴ ἡ ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος ἱερωτάτου μητροπολίτου κὺ ρ Γρηγορίου, τοὐπίκλην Σωτήρη, ἐκ βάθρων ἀνεγερθεῖσα καὶ κειμένη πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐπικεκλημένης Μεγάλη Παναγία, μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκημάτων καὶ μετὰ τῶν ἀφιερωθέντων καὶ προσηλωθέντων αὐτῇ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος βιβλίων ἁπάντων καὶ τῆς ρηθείσης εἰκόνος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα εἴη καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται κοινὸν καὶ δημόσιον σχολεῖον καὶ φροντιστήριον, ἀφιερωμένον τῇ κοινότητι τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸ διδάσκεσθαι καὶ παιδεύεσθαι ἐν αὐτῇ τούς προσφοιτῶντας χάριν διδασκαλίας καὶ μαθήσεως κοινῶν τε καὶ ἑλληνικῶν μαθημάτων νέους, καὶ διατρίβειν καὶ οἰκεῖν ἐν αὐτῇ διδασκάλους ἅμα καὶ μαθητάς, κατὰ τὴν γενομένην ἀφιέρωσιν καὶ προσήλωσιν καὶ τὸν ρηθέντα διορισμὸν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος· ὥστε δηλονότι τοὺς κατὰ καιρὸν ἐκλεγομένους καὶ διοριζομένους ἐπιτρόπους τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν εἰς κυβέρνησιν καὶ διοίκησιν τῶν κοινῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων, αὐτοὺς τούτους εἶναι καὶ ἐπιτρόπους, διοικητάς τε καὶ κυβερνήτας καὶ ἐφόρους καὶ προνοητὰς καὶ τῆς ρηθείσης σχολῆς, προνοουμένους καὶ ἐπιμελουμένους τῆς συστάσεως καὶ διαμονῆς, φυλακῆς τε καὶ συντηρήσεως αὐτῆς καὶ μηδένα πώποτε τολμᾶν ἐπιβάλλειν χεῖρα αὐτῇ πλεονεκτικῶς ἢ μετακινῆσαι αὐτὴν ἀπὸ τοῦ εἶναι κοινὸν φροντιστήριον, ἢ θελῆσαι ἀντιποιηθῆναι αὐτῆς οἱῳδήτινι λόγῳ ἢ τρόπῳ ἢ τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων καὶ λοιπῶν πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων ἐφάψασθαι τὸ παράπαν, ἀλλὰ μένειν ἀνεκποίητα καὶ ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα εἰς τὸ παντελές, καὶ τὴν χρῆσιν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων μόνους ἔχειν τοὺς ἐν τῇ σχολῇ διατρίβοντας διδασκάλους ἅμα καὶ μαθητάς, φυλαττομένων ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν εἰρημένων κοινῶν ἐπιτρόπων· ὃς δ' ἄν τις ὀψέποτε βουληθῇ ἢ τὴν σχολὴν ταύτην ἀνατρέψαι καὶ διασεῖσαι καὶ ἰδιοποιηθῆναι ἢ τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων καὶ βιβλίων ἁρπάσαι καὶ μετακινῆσαι καὶ ἀπαλλοτριῶσαί τι ἐξ αὐτῆς, ἀπ' ἐναντίας φερόμενος τοῖς ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἀποφανθεῖσιν, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ βαθμοῦ κτλ.

ΣΗΜ. Οὕτω κεῖται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2α Κώδικι τοῦ Κριτίου σελ. 113—15 ἄνευ ὑπογραφῆς καὶ χρονολογίας, ἐν μέσῳ ὅμως δύο ἐγγράφων, ὧν τὸ μὲν χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1716, τὸ δὲ ἑπόμενον ἀπὸ τοῦ 1729, ὑποδεικνύντων ὅτι ἀληθῆ εἰσιν ὅσα ὁ πολυμαθὴς γυμνασιάρχης Τραπεζοῦντος κ. Μ. Παρανίκας γράφει ἐν τῷ Σχεδιάσματι αὐτοῦ (σελ. 99) περὶ τοῦ χρόνου τῆς ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Σωτήρη συστάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Σχολῆς, ὅτι δηλ. ἱδρύθη τῷ 1715.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ, Ἑρμηνεία τῆς ζωγραφικῆς τέχνης, ἐκ χειρογράφου τοῦ ιη' αἰῶνος ἐκδοθεῖσα κατὰ τὸ πρωτότυπον αὐτῆς κείμενον ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως. Τεῦχος πρῶτον, ἐκτυπωθὲν δαπάνῃ τοῦ μακαρίτου Γρηγορίου Θεοδώρου Τσέλιστσεφ. Ἐν Πετρουπόλει, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Ἁγιωτάτης Συνόδου, 1900. Μέγα 8ον, σελ. κ+128.

Τὸ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν πόνημα τοῦ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων ἱερομονάχου Διονυσίου, ἔργον τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, συνειλεγμένον ἐκ παλαιοτέρων παρομοίων ἐγχειριδίων ζωγραφικῆς, ἦτο ἀπὸ πολλοῦ ἤδη γνωστὸν ἐκ μεταφράσεων (γαλλικῆς, γερμανικῆς καὶ ρωσσικῆς)· τὸ πρωτότυπον ὅμως ἑλληνικὸν κείμενον αὐτοῦ παρέμενεν ἄχρι τοῦδε ἀνέκδοτον, τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου ἐκδεδομένης δὶς (κατὰ τὸ 1853 καὶ τὸ 1895) ἐν Ἀθήναις «Ἑρμηνείας τῶν ζωγράφων» οὔσης πλαστογραφίας τοῦ πολυθρυλήτου Κωνσταντίνου Σιμωνίδου. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην θέλων νὰ θεραπεύσῃ ὁ Ρῶσσος Γρηγόριος Τσέλιστσεφ, συνέλαβε τὸ σχέδιον μεγάλης καὶ πολυτελοῦς ἐκδόσεως τῆς Ἑρμηνείας τοῦ Διονυσίου μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως καὶ ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων καὶ εἰκόνων, ἀναθέσας τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς τὸν διαπρεπῆ ὁμογενῆ βυζαντινολόγον καὶ ὑφηγητὴν τοῦ ἐν Πετρουπόλει πανεπιστημίου κ. Α. Παπαδόπουλον—Κεραμέα. Δυστυχῶς ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ φιλοκάλου ἐκδότου ἐματαίωσε τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, ἐξ οὗ καὶ σήμερον παραδίδοται εἰς τὴν δημοσιότητα μόνον τὸ ἑλληνικὸν κείμενον καὶ τοῦτο κατὰ τὸ ἥμισυ. Πρὸς ἔκδοσιν τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος—Κεραμεὺς ἀπεκδέχεται τὴν ὑποστήριξιν τῶν δυναμένων, ἥτις, πιστεύομεν, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐπέλθῃ, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐπιστήμης.

Τοῦ μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας ἐκδεδομένου πρώτου τούτου τεύχους, περιλαμβάνοντος τὰ ἑξῆς μέρη· α') τὰς εἰσαγωγικὰς τεχνολογικὰς ὁδηγίας, β') «πῶς ἱστορίζονται τὰ θαύματα τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς», γ') «πῶς ἱστορίζονται αἱ δεσποτικαὶ ἑορταὶ καὶ τὰ λοιπὰ ἔργα καὶ θαύματα τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον», δ') «πῶς ἱστορίζονται αἱ παραβολαὶ» (τὸ μέρος τοῦτο μέχρι τῆς 30 §, «ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου»), προτάσσεται λίαν ἀξιανάγνωστος πρόλογος τοῦ ἐλλογίμου κ. Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως, ἐν ᾧ ἐκτίθενται ἡ ἱστορία τοῦ κειμένου τοῦ πονήματος καὶ τὰ κατὰ τὴν εἰρημένην πλαστογραφίαν τοῦ διαβοήτου Σιμωνίδου, ἐμπεδοῦται δὲ ἅπαξ ἔτι ἡ πρὸ ἐτῶν ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως καθορισθεῖσα ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς (ις' αἰών)

τοῦ διασήμου Ἀθωνίτου ζωγράφου Μανουὴλ τοῦ Πανσελήνου, περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποίου οὐκ ὀλίγοι σοφοὶ Εὐρωπαῖοι, καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων δέ τινες, ἐπλανῶντο τέως, θύματα γενόμενοι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τοῦ Σιμωνίδου.

Χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων σημειοῦμεν ὅτι τὸ ἀνωτέρω βιβλίον τιμᾶται 28 γροσίων καὶ ὁ βουλόμενος δύναται νὰ προμηθευθῇ αὐτὸ διὰ τοῦ ἐνταῦθα βιβλιοπωλείου Δεπάστα—Σφύρα—Γεράρδου.

Χ. Π—νου.

Λόγοι ἐκφωνηθέντες ἐν διαφόροις ἱεροῖς παιδευτηρίοις ὑπὸ Βλαδιμήρου Κάρλοβιτς Σάβλερ, Γερουσιαστοῦ καὶ ἑταίρου Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ Ἁγιωτάτῃ Διοικούσῃ Συνόδῳ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν μεθερμηνευθέντες ὑπὸ Ἱερομονάχου Θεοφίλου Πασχαλίδου. Διδασκάλου τῆς Θεολογίας καὶ Βοηθοῦ Ἐπόπτου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σεμιναρίου Πετρουπόλεως. Ἐν Πετρουπόλει ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἁγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, 1900.

Ὁ φερέπονος ὁμογενὴς ἱερομόναχος Θεόφιλος Πασχαλίδης συλλέξας διαφόρους λόγους τῆς Α. Ε. τοῦ Γερουσιαστοῦ καὶ Ἑταίρου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ ἁγιωτάτῃ Διοικούσῃ Συνόδῳ τῆς Ρωσσίας Βλαδιμήρου Κάρλοβιτς Σάβλερ ἐξέδωκεν ἐσχάτως αὐτοὺς ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει. Οἱ εἰρημένοι λόγοι τοῦ κ. Σάβλερ, προσφωνήσεις ὄντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος ἀπαγγελθεῖσαι κατὰ διαφόρους τελετὰς ἐκκλ. σχολῶν καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Ἁγιωτάτης Ρωσσικῆς Συνόδου ἐξαρτωμένων καθιδρυμάτων, πρὸς ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς, ἐφ' οἷς διακρίνονται, ἀποτελοῦσιν ἅμα τερπνὸν βοήθημα πρὸς σχηματισμόν, ἐν γενικαῖς τοὐλάχιστον γραμμαῖς, ἰδέας τινὸς περὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τῶν ἐκ τῆς Ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσσίας ἐξαρτωμένων ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων. Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ ἔργου ἀναγράφονται καὶ αἱ ἄλλαι μεταφράσεις, ἃς ἄχρι τοῦδε ἐφιλοπόνησεν ἐκ τοῦ ρωσσικοῦ ὁ πανοσιολ. ἱερομόναχος Θεόφιλος.

ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Κλητεύεται ἡ Ἀναστασία Δημητρίου Κουτζούφη, ὑπήκοος ὀθωμανή, ὁρμωμένη ἐκ Κίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Δευτέραν καὶ ὥραν 2 τῆς ἡμέρας τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἱερατικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας αὐτοπροσώπως, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Χαραλάμπου Ἠλ. Ἀσλάνογλου ἐκ Κιουπλίων ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἐν Κίῳ, τῇ 8 Μαρτίου 1900. 3

Ὁ Πρόεδρος — Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Νικαίας **Σωφρόνιος** — **Κ. Ζῆκος**

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ, δέχεται τὴν ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Μαρίας Ἰωάννου Μαροθαλασσίτου ὡς νόμιμον καὶ κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐναγομένου Β. Μ. Κούρογλου ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν πληρωμὴν 3000 γροσίων πρὸς τὴν ἐνάγουσαν, προερχομένων ἐκ δανείου ὅπερ συνωμολογήσατο αὕτη πρὸς διατροφὴν αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἀνηλίκου τέκνου των.

Ὁρίζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἀποφάσεως.

Διατάττει τὴν δημοσίευσιν τρὶς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» καὶ ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων ἀνερχόμενα εἰς γρ. 300 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος. Ἐγένετο ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη.

Ἐν Καρπάθῳ, τῷ 11 Φεβρουαρίου 1900. 3

Ὁ πρόεδρος

† **Ὁ Καρπάθου Ἀγαθάγγελος.**

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Προσκαλεῖται ὁ Ἰωάννης Μιχ. Παπᾶ Γεωργίου κτίστης, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν Καρπάθου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν 7ην τῆς ἡμέρας τουρκιστί, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου του ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φραγκουλιᾶς Πολυγρονίου Διάκο Μιχάλη ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν ἐπὶ διαζεύξει καὶ ἀποτίσεως διατροφῆς. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης Ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.» 2

Ἐν Καρπάθῳ, τῇ 16. Δεκεμβρίου 1899.

Ὁ Πρόεδρος.

Ὁ Γενικὸς τοῦ Μητροπολίτου Ἐπίτροπος.

Παπᾶ Ἰωάννης Γ. Μυκονιάτης.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 13**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ **Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ **Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ **Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **5**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **3**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **25**

ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λόγος τῇ Γ' κυριακῇ τῶν νηστειῶν περὶ αὐταπαρνήσεως ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἱεροδ. Δημ. Γεωργιάδου — Ὑπόμνημα διαλαμβάνων μερικῶς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ ἆθλα, ἀποδημίας τε καὶ τελείωσιν τῶν ἁγίων Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου — Οἱ κοσμικοὶ τίτλοι καὶ αἱ τιμαὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως — Κώδιξ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας καὶ τινα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ἀποκείμενα ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου — Τοπικὰ ἀρχεῖα — Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου — Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι, κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΛΟΓΟΣ

ΤΗ Γ' ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΠΕΡΙ ΑΥΤΑΠΑΡΝΗΣΕΩΣ

ἐκφωνηθεὶς

ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ

ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς

Ἱεροδ. Δημ. Γεωργιάδου

«Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι». (Μαρκ. 8,34—9,1).

Ὅταν, Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ λοιποὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἀπαγγέλλω τὰς λέξεις ταύτας νομίζω ὅτι ἔχω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου λαμπράν τινα καὶ ζωηρὰν εἰκόνα παριστῶσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου μετ' ἀποστροφῆς καὶ βδελυγμίας ἀπορρίπτοντας τὴν πορφύραν τοῦ κόσμου τούτου καὶ κρατοῦντας τὸν σταυρόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν γλυκεῖαν μορφὴν τοῦ Ἰησοῦ, προπορευομένου αὐτῶν. Τοσοῦτον ἐκφραστικοί, τοσοῦτον εἰκονικοὶ εἶνε οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κυρίου, τοὺς ὁποίους πρέπει χρυσοῖς γράμμασι νὰ ἀναστηλώσῃ πᾶς ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ, διότι εἶνε τὸ λάβαρον οὕτως εἰπεῖν τῶν χριστιανῶν, εἶνε ἡ σημαία τῶν μαθητῶν. Ναί, ἀγαπητοί, μεγάλη χριστιανικὴ ἀλήθεια, ὑψίστη ἀρετὴ ἐμπερικλείεται καὶ διδάσκεται ἐν τῇ ἁπλῇ ταύτῃ φράσει: ἡ ἀρετὴ τῆς αὐταπαρνήσεως· ἀρετή, ἥτις εἶνε ἡ κρηπὶς καὶ ἡ βάσις τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, προσέτι δὲ ἡ αἰτία τῆς κοινωνικῆς εὐσταθείας καὶ ἰσορροπίας, διότι ἄνευ τῆς ἀρετῆς τῆς αὐταπαρνησίας ἕκαστος ἄνθρωπος ὡς κινοῦν ἐλατήριον τῆς ἠθικότητος αὐτοῦ θὰ εἶχεν ἓν μέγα συγκεντρωτικὸν κατεψυγμένον **ἐγώ**, ἀπὸ ἀπόψεως δὲ κοινωνικῆς θὰ ἐπεκράτει εἷς ἀμείλικτος πόλεμος πάντων κατὰ πάντων. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ὁ πάνσοφος ἀρχηγὸς τῆς θρησκείας ἡμῶν γνωρίζων τὴν ἄπειρον σημασίαν τῆς αὐταπαρνήσεως, ὅτε προσεκάλει ὀπαδοὺς ἵνα σχηματίσωσι τὰ τάγματα αὐτοῦ ὡς τρανόφθογγον σάλπιγγα ἐγερτηρίαν ἐκ τοῦ ὕπνου τοῦ Ἐθνισμοῦ καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ μετεχειρίσθη τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν προσεκάλει πάντας ὅσοι θέλουσιν ἵνα ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ· καὶ πρὶν ἢ δεχθῇ αὐτοὺς εἰς τὸν περίβολον τῆς μάνδρας αὐτοῦ ἓν πρᾶγμα σπουδαῖον καὶ ἀπαραίτητον ἀπῄτει: νὰ ὑπογράψωσιν οὗτοι ἓν συμβόλαιον

καθ' ὃ ὁ κόσμος οὗτος ἐσταύρωται αὐτοῖς, καθ' ὃ ὁ νόμος τῆς σαρκὸς ἠττήθη καὶ ὅτι ὡς πρότυπον πάντων μένει ὁ Χριστός. Τοιαύτην λοιπὸν σημασίαν ἀπέδωκεν ὁ Κύριος εἰς τὴν αὐταπάρνησιν! Ἀλλ' ἆρά γε ἡμεῖς, οἱ ὑπογράψαντες τὸ συμβόλαιον τοῦτο ἐν τῷ βαπτίσματι, ἡμεῖς, οἱ ἔχοντες τὴν σφραγῖδα τοῦ Πνεύματος, οἱ ἀποταξάμενοι τοῖς πᾶσι καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν Χριστόν, οἱ καυχώμενοι ὡς οἱ γνησιώτεροι καὶ πιστότεροι ὀπαδοὶ τῆς σημαίας αὐτοῦ, ἆρά γε, λέγω, εἴμεθα καὶ πράγματι τοιοῦτοι; ἆρά γε αἴρομεν τὸν Σταυρὸν τῶν παθῶν ἡμῶν μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Γολγοθᾶ; ἀπαρνούμεθα ἡμᾶς αὐτούς; Ἐν ἄλλαις λέξεσι κατανοοῦμεν τὶ εἶνε αὐταπάρνησις; Ἰδοὺ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα, εἰς τὸ ὁποῖον θέλω νὰ ἐνασχολήσω σήμερον τὴν ὑμετέραν προσοχὴν προσπαθῶν νὰ καταδείξω, ὅση μοι δύναμις, ἐν τίνι συνίσταται ἡ χριστιανικὴ αὐταπαρνησία καὶ πόσον ὠφελειῶν πρόξενος αὕτη καθίσταται ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις.

Δὸς δέ, Κύριε, εἰς ἐμὲ μὲν καρδίαν καθαρὰν καὶ νοῦν διαυγῆ, εἰς πάντας δὲ τοὺς ἀκροατὰς τῶν θείων σου ῥημάτων πνεῦμα ἀκοῆς καὶ συνέσεως. Ἀμήν.

Α'.

Μόνον ὁ Θεός, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἶνε ἅγιος, μόνος ἐκεῖνος, ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν ἔκφρασιν περιωνύμου τινὸς ἀρχαίου θεολόγου, ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ τὸ κακόν, διότι εἶνε τῆς φύσεως αὐτοῦ ἡ ἁγιωσύνη, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀρετή· βεβαίως δὲ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, οἱ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντες, ἐὰν τὸ κακὸν δὲν εἶχεν εἰσελάσει εἰς τον κόσμον θὰ εἴχομεν τὴν ἀρετὴν φυσικὴν ἰδιότητα τῆς ψυχῆς ἡμῶν, θὰ ἐπράττομεν τὸ ἀγαθὸν εὐχερῶς καὶ ἄνευ ἀγῶνος κατὰ πονηρῶν τάσεων,ἡ ἀρετὴ δὲ τότε δὲν θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς βραβεῖον νίκης, ἀλλ' ὡς φυσικὸς στέφανος καὶ στόλισμα τῆς ψυχῆς. Πλήν, δυστυχῶς, τὸ κακὸν εἰσήλασεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ μία βαθεῖα διατάραξις ἀνεστάτωσε τόν τε φυσικὸν καὶ ἠθικὸν κόσμον καὶ σήμερον πάντες ἀνομολογοῦμεν, ὅτι, ὅπως ὑπάρχει ἓν φυσικὸν κακόν, οὕτως ὑπάρχει καὶ ἓν ἠθικὸν τοιοῦτον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι ἡ κτίσις σύμπασα στένει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ κακοῦ τούτου, ὅτι ὁ κόσμος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται καὶ ὅτι ἡ κατόρθωσις τοῦ ἀγαθοῦ εἶνε οἱονεὶ σωτηρία τις ἀπὸ αἰχμαλωσίας, διότι ὑπάρχει ἐν τῇ σαρκὶ ἡμῶν εἷς νόμος ἀντιστρατευόμενος τῷ πνεύματι ἡμῶν καὶ αἰχμαλωτίζων ἡμᾶς· Γεννώμεθα λοιπὸν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ εὑρίσκομεν ἤδη τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν παρατεταγμένους εἰς μάχην καὶ οἱ ἐχθροὶ οὗτοι, ἀγαπητοί, εἶνε ἀκριβῶς οἱ προσφιλέστεροι ἡμῶν, οἱ δίκην Σειρήνων προσελκύοντες ἡμᾶς, εἶνε αὐταὶ αἱ πονηραὶ ἡμῶν τάσεις, αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι καὶ ἡ ἄκρατος φιλαυτία. Πρόκειται λοιπὸν νὰ κηρύξωμεν τὸν πόλεμον κατ' αὐτῶν, καθ' ἡμῶν αὐτῶν: τοῦτο δὲ ἀκριβῶς εἶνε ἡ αὐταπάρνησις· ἐν τούτῳ συνίσταται ἡ ἀρετὴ αὕτη: ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ ἐγὼ τοῦ πονηροῦ, τῆς ψυχῆς « ὃς ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ . . · οὗτος σώσει αὐτήν ». Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (14,26) ὀνομάζει τὴν θυσίαν ταύτην τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀπόταξιν τοῦ ἔξω κόσμου μῖσος ἑαυτοῦ καὶ παντὸς ὅ,τι ἀγαπητὸν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ. Οὕτω ἡ αὐταπάρνησις ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀρνήσει καὶ δεσποτείᾳ πασῶν τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν: τῆς γεύσεως ἐν πρώτοις τῆς ὁποίας ὁ χριστιανὸς οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀφεθῇ δοῦλος γνωρίζων, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ «οὐκ ἔστι βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Ρωμ. 14,17). Ὥστε τὸ πρῶτον μάθημα τῆς αὐταπαρνήσεως διὰ τὸν μαθητὴν τῆς σωτηρίας εἶνε ἡ ὀλιγοφαγία καὶ ὀλιγοποσία καὶ ἐν γένει πᾶσα νηστεία πραγμάτων ἀλλὰ καὶ λόγων, γλωσσαλγίας, διότι ὡς λέγει ὁ Σοφὸς «ἐκ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύξει ἁμαρτίαν, φειδόμενος δὲ χειλέων νοήμων ἔσει,» (Παρ. 10,19). Ἐπαγρύπνησις λοιπὸν τοῦ ἕρκους τῶν ὀδόντων τῆς περιοχῆς τῶν χειλέων καὶ τοῦ γευστικοῦ οὐρανίσκου, ἰδοὺ μία αὐταπάρνησις, ἰδοὺ μία αὐτοδεσποτεία. Ἐπαγρύπνησις ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ὅρασιν καὶ ἀκοὴν καὶ ἡ ἀποστροφὴ ἀπὸ παντὸς ὅ,τι ἐρεθίζει ταύτας καὶ διεγείρει τὴν φαντασίαν καὶ ἐν γένει ἐπικινδύνως κολακεύει τὰς δύο ταύτας αἰσθήσεις, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἀγωγοὶ τοῦ ἔξω κόσμου εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον καὶ δύνανται κακῶς διευθυνόμεναι νὰ καταστρέψωσι πάσας τὰς εὐγενεῖς αὐτοῦ κλίσεις. Ἰδοὺ καὶ ἄλλη αὐτοδεσποτεία καὶ αὐταπάρνησις. Ἀλλ' ἡ κυριωτέρα καὶ ἡ δυσκολωτέρα ἀκριβῶς αὐταπάρνησις ἔγκειται ἐν τῇ δεσποτείᾳ τοῦ ἰδίου ἐγωϊσμοῦ, τῆς ἰδίας φιλαυτίας, ἥτις πάντοτε ζητεῖ τὸ ἴδιον συμφέρον, ἥτις μόνον ἑαυτὴν σκοπεῖ καὶ ἥτις ζητεῖ τὸν ῥοῦν ὅλων τῶν πραγμάτων νὰ στρέψῃ πρὸς ἄρ-

δευσιν τοῦ ἰδίου ἐγώ, ὅπερ εἶνε δι' αὐτὴν τὸ κέντρον, τοῦ κόσμου· ἰδίᾳ ἐνταῦθα, ἐν τῇ φιλαυτίᾳ ἥτις λίαν πολυσχιδὴς οὖσα ἐκδηλοῦται καθ' ἅπαντα τὸν ἠθικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον ἀπαιτεῖται ἡ αὐταπάρνησις καὶ αὐτοδεσποτεία. Ἐπὶ πᾶσιν αὐταπάρνησις εἶνε καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις καὶ χαλιναγώγησις τῶν ἰδίων ὁρμῶν καὶ ὀρέξεων καὶ ἐν γένει τοῦ ἔσω κόσμου ὡς καὶ ἡ ὑπεράσπισις ἑαυτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔξω κόσμου καὶ τῶν ἐντυπώσεων αὐτοῦ. Ὥστε λοιπὸν συνοψίζων τις τὸν λόγον δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ αὐταπάρνησις εἶνε ἄρνησις τῆς ἰδίας φιλαυτίας, τῆς ἰδίας θελήσεως, τῆς ἰδίας σοφίας,τῆς ἰδίας φιλοδοξίας, τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας, τῶν ἰδίων ἀγαθῶν, τῆς ἰδίας τιμῆς καὶ τέλος καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς (Α΄· Ἰω. 3,16). Ἄρνησις καὶ θυσίασις τῶν πάντων ἀλλὰ ζήτησις καὶ ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ « τί μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ **παρά σε** τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; » λέγει ὁ Δαβίδ. (73·25)·

Ναὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ζήτησις τοῦ Θεοῦ, αὐταπάρνησις διὰ τὸν Θεόν, διότι ἡ ἄρνησις αὕτη ἑαυτοῦ, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔχει μεγάλην ἀξίαν, οὐδὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀρετὴ πολλῷ δὲ ὀλιγώτερον ὡς χριστιανικὴ ἀρετή. Ὁ μελετῶν τὴν ἱστορίαν θὰ ἀνεύρῃ ἐν αὐτῇ αἱρέσεις τινὰς φιλοσοφικάς, αἵτινες ὡς πρώτιστον δόγμα τῆς ἠθικῆς αὐτῶν ἔθηκαν τὴν αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοδεσποτείαν, δὲν δυνάμεθα δὲ ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι πολλοὶ τῶν ὀπαδῶν τούτων ἔδειξαν ἀξιοθαύμαυστον καρτερίαν ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἀδάμαστον θέλησιν πρὸς ὑποταγὴν πασῶν τῶν κλίσεων εἰς τὴν ἰδίαν δεσποτείαν τοῦ λόγου· τινὲς μάλιστα τούτων ἐξώθησαν τὴν ἀλαζονείαν μέχρι τοῦ σημείου τοῦ νὰ θεωρήσωσιν ἑαυτοὺς ἴσους πρὸς τὸν τότε Θεὸν αὐτῶν Δία· ἡ ἐκ φιλαυτίας ὅμως αὕτη καὶ ἀλαζονείας πηγάζουσα μονοκρατορία τοῦ ἔσω ἀνθρώπου καὶ λατρεία τοῦ ἰδίου εἰδώλου δὲν δύναται νὰ φέρῃ τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τῆς ἀρετῆς τῆς αὐταπαρνήσεως, ὡς ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε ταύτην, ἀλλ' εἶνε ὡς λέγει περὶ τῶν τοιούτων ἐν γένει ἀρετῶν ἱερός τις πατήρ, « λάμπουσα κακία». Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν φιλοσοφημάτων τούτων καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ πολλάκις συναντῶμεν ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι θυσιάζουσι τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας, καταβάλλουσι ταύτας καὶ περιφρονοῦσι τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ διὰ τοῦτο αὐταπαρνηταὶ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἔννοιαν τῆς ἀρετῆς· πολλοὶ ἐπὶ παραδείγματι χάριν ἰδίας φιλοδοξίας ὑπέφερον τὰς μεγαλειτέρας τῶν θυσιῶν, οὐδαμῶς ὅμως εἶνε δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσιν αὗται ὡς θυσίαι ἀληθεῖς, διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δίδει τὴν οὐσίαν εἰς τὴν ἀρετὴν ταύτην εἶνε τὸ ἓν εἰς ὃ αὕτη προσφέρεται, εἶνε ὁ Χριστός: Ἐὰν τὰ πάντα πράττωμεν ἄνευ Χριστοῦ οὐδὲν πράττομεν· τὸ κινοῦν ἐλατήριον πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἴμεθα ἄξιοι αὐτοῦ ἐὰν θελήσωμεν νὰ θέσωμέν τι ὑπεράνω αὐτοῦ. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θυσιάζουσι προσφιλῆ αὐτοῖς πράγματα χάριν ἄλλων προσφιλεστέρων δίδουσι κόνιν καὶ λαμβάνουσι κόνιν, ἤδη ἔχουσι τὴν ἀνταμοιβὴν αὐτῶν, ὡς λέγει ὁ Κύριος (Ματθ. 6,2—12). Τοῦτο δὲν εἶνε θυσία ἀλλὰ ἀνταλλαγὴ καὶ ἐμπόριον! Οὕτω πολλάκις καὶ ὁ φιλήδονος θυσιάζει τὴν ὑγείαν αὐτοῦ καὶ ὁ φιλέκδικος τὴν περιουσίαν καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν ζωὴν χάριν τοῦ χθαμαλοῦ καὶ ἀκαθάρτου σκοποῦ τῆς ἐκδικήσεως· Τὰ ἐλατήρια δηλ· τούτων εἶνε εὐτελῆ, εἶνε ὅ,τι λέγει ὁ Σοφὸς « σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν· · · . » (15,10)—Ἀλλ' ἡ χριστιανικὴ αὐταπάρνησις ἀπαιτεῖ: **τὸ πᾶν διὰ τὸν Θεόν:** τὰ εἴδωλα ἡμῶν,τὰς θεοποιήσεις, τὰ νοήματα, τὰς σκέψεις, τὰς φιλοσοφίας, τὰς ἰδέας, τὰς τάσεις· (βλ· Β΄. Κορ. 10,5)· πάντα εἰς τὸν Θεὸν ὅστις εἶνε κύριος τοῦ χριστιανοῦ καὶ τῆς διανοήσεως αὐτοῦ· **Τὸ πᾶν διὰ τὸν Θεὸν** ὅ,τι γλυκὺ καὶ ἑλκυστικόν, ὅ,τι μύχιον καὶ ἐγκάρδιον πᾶν αἴσθημα καὶ πάντα πόθον, πᾶσαν τέρψιν καὶ πᾶσαν ἀνάπαυσιν· τὰ πάντα διὰ τὸν Θεόν, ὅστις εἶνε Κύριος τοῦ χριστιανοῦ καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ. **Τὸ πᾶν διὰ τὸν Θεόν:** πᾶσαν θέλησιν,πᾶσαν ἀπόφασιν,πᾶσαν δόξαν, ὅ,τι πολύτιμον, γονεῖς, συζύγους καὶ τέκνα. Ἔστω ὡς παράδειγμα ὁ Ἀβραάμ, ὅστις τὸν μονογενῆ καὶ προσφιλῆ αὐτοῦ υἱὸν προσφέρει εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ. Ὁ φιλῶν τι ὑπὲρ τὸν Χριστὸν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ἄξιος· Ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ τελείαν, αὐτοπροαίρετον αὐταπάρνησιν χάριν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ « **Ὅστις θέλει** ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ **ἀκολουθείτω μοι.**»

Β΄.

Τοιαύτη ἡ χριστιανικὴ αὐταπάρνησις· ἴδωμεν δὲ τώρα καὶ πόσον αὕτη εἶνε εἰς τὸν χριστιανὸν ὠφέλιμος καὶ ἀναγκαία. Ἐάν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αἰσθάνηται χαρὰν

καὶ ἀγαλλίασιν διὰ τὰς κοσμικὰς δόξας, διότι π. χ. ἐνίκησεν οὗτος μεγάλην τινὰ μάχην καὶ κατέκτησεν ὡραίαν καὶ πλουσίαν τινὰ χώραν πόσην εὐφροσύνην θὰ αἰσθανθῇ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις, κύριος καὶ δεσπότης ἑαυτοῦ καταστάς, « ἡγεμὼν ἑαυτοῦ », ὡς λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, νικᾷ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας; Βεβαίως ἡ νίκη αὕτη εἶνε μεγαλειτέρα, διότι καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐπικινδυνότερος καὶ ἡ πάλη οὐχὶ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, ἑπομένως καὶ ἡ χαρὰ μεγαλειτέρα καὶ εἰλικρινεστέρα. Ἀπαράλλακτα καθὼς γενναῖος ἐκδρομεὺς ἀσθμαίνων καὶ μετὰ πολλοῦ μόχθου ἀνέρχεται ἀνάντη ὁδόν, ἵνα φθάσῃ εἰς ἀπότομον καὶ ὑψηλὴν κορυφήν, ἀλλ' ἅπαξ ἐπ' αὐτῆς γενόμενος οὐδένα πλέον αἰσθάνεται κάματον, ἀλλὰ τοὐναντίον μεγάλη ἐσωτερικὴ χαρὰ καταλαμβάνει αὐτὸν ἀνακαλύπτοντα εὐρὺν ὁρίζοντα θαλάσσης καὶ θεώμενον κύκλῳ τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπόπτερος πετᾷ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ ἀνερχόμενος τὸν πολύμοχθον δρόμον τῆς ἀρετῆς ἅπαξ ἐπ' αὐτῆς γενόμενος δὲν ἐνθυμεῖται πλέον τοὺς κόπους, ἀλλ' αἰσθάνεται τὴν γενικὴν ἐκείνην εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν, ἥτις εἶνε οἱονεὶ δρόσος μετὰ καύματα· εἶνε ἡ χαρὰ τῆς ἀνεκλαλήτου εἰρήνης μετὰ τὴν ἀγωνίαν τοῦ πολέμου. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ πρώτη ὠφέλεια τῆς ἀρετῆς ταύτης: Πηγὴ ἀενάου ἡδονῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἱκανοποιήσεως!

Ἀλλ' ἡ ὠφέλεια τῆς ἀρετῆς ταύτης καταδείκνυται ἔτι μᾶλλον, ἐὰν ἀναλογισθῇ τις ὅτι ἡ αὐταπάρνησις καὶ αὐτοδεσποτεία εἶνε ἡ κρηπὶς καὶ ἡ βάσις, δότε δ' εἰπεῖν, αὐτὸς ὁ ὅρος παντὸς ἠθικοῦ βίου, διότι, καθὼς καὶ τὸ φωτεινότατον τῶν σωμάτων ἀδυνατεῖ νὰ φωτίσῃ, ἐὰν ἐμποδίζῃ πρὸ αὐτοῦ σῶμα σκοτεινόν, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ φαεινότατον λογικόν, ἐὰν δὲν κυριαρχῇ τῶν παθῶν, ἀδυνατεῖ νὰ ἐκτιμήσῃ δεόντως τὴν ἀληθῆ οὐσίαν τῶν πραγμάτων καὶ ἀρετῶν. Πῶς εἶνε δυνατὸν π. χ. νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ πλούτου ἐὰν δὲν κολάσῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν φιλαργυρίαν; πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ τις ἀγαθὴν ἀντίληψιν τῆς δικαιοσύνης, ἐὰν φλέγηται ὑπὸ ἐκδικήσεως ἢ φθείρηται ὑπὸ φθόνου; Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ἡμᾶς ἀδεκάστους κριτὰς τοῦ ἔξω κόσμου καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ εἶνε ἡ αὐτοδεσποτεία, ἥτις, οὖσα ἐσωτερικὴ ἡγεμονία, εἶνε συγχρόνως καὶ αἰτία τῆς ἀληθοῦς ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τῆς ἐπηρείας τῶν ἔξω. Οὕτω δὲ ὁ ἀρνούμενος ἑαυτὸν αὐτοδεσπότης ἀδέκαστος καὶ ἀνεξάρτητος ἔχει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καθαρὰν καὶ ἕτοιμον πρὸς πᾶσαν ἠθικὴν πρόοδον, ἔχει τρόπον τινὰ αὐτὴν σεσαρωμένην ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας καὶ τότε ὁμοιάζει αὕτη πρὸς καθαρὰν καὶ ἄγραφον τράπεζαν, ἐφ' ἧς ὁ Θεὸς δύναται νὰ χαράξῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ νὰ εἰκονίσῃ τὴν χάριν αὐτοῦ, διότι πάντα καθαρὰ ἐν αὐτῇ καὶ ὁ Κύριος ἐρχόμενος ἐν σκηνοῖ ἐν αὐτῇ. ἥτις γίνεται ναὸς Θεοῦ, ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος!

Ἄλλη δέ, ἡ καὶ γενικωτέραν σημασίαν ἔχουσα, εἶνε ἡ κοινωνικὴ τῆς ἀρετῆς ταύτης ὠφέλεια: Ὁ ἀρνούμενος ἑαυτὸν πράττει τοῦτο διὰ τὸν Χριστὸν καὶ ὁ ἀγαπῶν τὸν Χριστὸν δὲν μισεῖ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὐναντίον συντρέχει καὶ βοηθεῖ τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ θυσιάζει τὸν ἐγωϊσμὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἄλλων· ὢν δέ, ὡς εἴπομεν, ἀδέκαστος κριτὴς τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου καὶ ὑπεράνω αὐτῶν, κρατεῖ ἑαυτὸν ἀνώτερον τοῦ πλούτου καὶ οὕτω δίδει εἰς πάντας· εἶνε ἀνώτερος τῆς κοσμικῆς δόξης καὶ τοιουτοτρόπως αἴρει ἀπὸ τῆς κοινωνίας τοὺς φθόνους καὶ τὰς ῥᾳδιουργίας, εἶνε ἀνώτερος τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ οὕτω δὲν ἐπιβουλεύεται τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν τῶν οἰκογενειῶν. Ἐάν, ἀγαπητοί, πάντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐγνώριζον νὰ κάμνωσι τὴν θυσίαν τοῦ ἐγωϊσμοῦ αὐτῶν, δὲν θὰ ὑπῆρχον ἐν ταῖς κοινωνίαις ἡμῶν πολλαὶ πληγαὶ ὡς ὁ πτωχισμὸς καὶ τὸ καθ' ἑκάστην ἀπειλητικὸν γινόμενον καὶ δίκην κύματος ἐξογκούμενον μῖσος τῶν κατωτέρων τάξεων πρὸς τὰς ἐγωϊστικὰς ἀνωτέρας. Ἡ ἔλλειψις ἀκριβῶς τῆς ἀρετῆς ταύτης τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ αὐτοθυσίας ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἐγέννησε καὶ γεννᾷ πάντοτε τὰς σκληροτέρας καὶ αἱματηροτέρας ἀναστατώσεις τῶν κοινωνιῶν, τὸ δὲ ἠθικὸν μάθημα, τὸ ἀπορρέον ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, εἶνε ὅτι τότε μόνον ἡ ἰσορροπία τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας κατορθοῦται, ὅταν ὁ ἐγωϊσμὸς ἡττᾶται, ὅταν ὁ εἷς θυσιάζηται ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ὅταν ὑπάρχῃ κυριαρχία τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Αἱ δὲ κοινωνίαι ἐν αἷς ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ σκοπεῖ, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τῶν ἑτέρων, παρὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, (Φιλιπ. 2,5) τοιαῦται κοινωνίαι εἶνε σαπραί·

Ἡ ἱστορία, Παναγιώτατε Δέσποτα, τῶν

μεγάλων ἐποχῶν, τῶν μεγάλων ἡρώων καὶ εὐεργετῶν ἀπὸ αὐτῶν ἔτι τῶν ἡμιθέων τῆς ἀρχαιότητος, ἡ ἱστορία τῶν μεγάλων πνευμάτων, ἡ ἱστορία τῶν μεγάλων χριστιανῶν, τῶν μαρτύρων, τὶ ἄλλο εἶνε εἰ μὴ ἡ ἱστορία τῆς ὑποτάξεως τῆς ἰδίας ῥᾳστώνης, τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος εἷς τινα ὑπέρτατον λόγον, εἰς τὸ θεῖον θέλημα διὰ τοὺς χριστιανούς; Ἀλλὰ τὶ νὰ εἴπῃ τις, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅταν πανταχοῦ συναντᾷ σήμερον ἕνα ἄνανδρον φόβον, ἕνα τρομώδη δισταγμόν, ἓν εὐτελὲς συμφέρον καὶ δοξάριον, εἰς ἃ ὑποτάσσονται ὕψιστα καὶ ζωτικώτατα ἄλλα συμφέροντα: τὶς σήμερον θυσιάζει ἑαυτόν, ἀπαρνεῖται ἑαυτὸν μέχρι καὶ αὐτοθυσίας, ἀναγκαίας χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ; διότι τίς ποτε ἐγνώρισε πρόοδον ἄνευ θυσίας, ἀνάστασιν ἄνευ πτώσεως; Ἀλλὰ ποῦ εἶνε σήμερον ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοί, οἵτινες ἔθηκαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κλέους τοῦ χριστιανισμοῦ; τίς σήμερον θὰ προτιμήσῃ νὰ συντριβῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ συντρίψῃ ὡς ἄλλος Σαμψὼν στηρίζων τοὺς ἰσχυροὺς αὐτοῦ βραχίονας ἐπὶ τοῦ οἴκου τῶν ἀνόμων καὶ κράζων «ἀποθανείτω ἡ ψυχή μου»; Βεβαίως πολὺ ὀλίγοι! καὶ ὅσον οἱ καιροὶ χαλεποί, ὅσον στενὰ ἡμῖν πάντοθεν, ὅσον οἱ χαρακτῆρες καὶ ἡ αὐτοθυσία ἀναγκαῖοι τόσον ἡ ἔλλειψις αὐτῶν ἐπαισθητοτέρα καὶ ἡ σπάνις μεγάλη, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἐκεῖνος ὅστις στηρίζει τοὺς κλονιζομένους, τελειοῖ τὴν ἀσθένειαν καὶ δίδει περίσσειαν ὅπου οὐδὲν ὑπάρχει, ἐκεῖνος θὰ σθενώσῃ καὶ θὰ στηρίξῃ ἡμᾶς εἰς κατανίκησιν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ καὶ θὰ φωτίσῃ ἡμᾶς εἰς ἐπίγνωσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου τῆς αὐταπαρνήσεως ἡμῶν αὐτῶν χάριν τῶν ἄλλων καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὅστις καὶ ἐνταῦθα εἶνε τὸ πρότυπον καὶ παράδειγμα ἡμῶν, διότι ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβὼν καὶ ἔδωκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἀφοῦ λοιπὸν τοιοῦτον παράδειγμα αὐταπαρνησίας ἔχομεν πρὸ ἡμῶν, παράδειγμα ἐμψυχοῦν, ἀφοῦ ἔχομεν τοσοῦτον νέφος μαρτύρων ἀπαρνησαμένων ἑαυτούς, ἀφοῦ ἔχομεν τὸν Ἀπ. Παῦλον, ὅστις πολλάκις καθ' ἑκάστην ἀπέθνησκεν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν χριστιανῶν, τὶ ὑπολείπεται εἰς ἡμᾶς ἄλλο νὰ πράξωμεν εἰ μὴ νὰ μιμηθῶμεν αὐτούς; Ἀρνηθῶμεν λοιπὸν ἐν πρώτοις καὶ δαμάσωμεν τὴν φιλαυτίαν καὶ τὴν οἴησιν, τὸν μέγιστον καὶ δυσκαταβλητότατον τοῦτον ἐχθρὸν τὸν ἐμφωλεύοντα ἐν ἡμῖν αὐτοῖς· μὴ στήσωμεν τὸ θέλημα ἡμῶν κατὰ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ· κολάσωμεν πάσας τὰς πονηρὰς ἡμῶν τάσεις καὶ παραστήσωμεν ἑαυτοὺς ἁγίους τῷ Θεῷ, ἀρρήκτως συνδεδεμένους μετ' αὐτοῦ, διότι τοῦτο εἶνε ὁ προορισμὸς ἡμῶν τῶν χριστιανῶν νὰ ἤμεθα ἅγιοι ὡς καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἅγιός ἐστι. Ἤλθομεν εἰς τὸν κόσμον οὐχὶ νὰ καταστῶμεν δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ἵνα δουλεύωμεν τῷ Θεῷ, εἰς ὃν ἀνήκομεν καὶ τοῦ ὁποίου τέκνα εἴμεθα, διότι ἄλλως θὰ εἴμεθα ἐκ τῆς γενεᾶς ταύτης τῆς ἀπίστου καὶ διεστραμμένης, ἥτις ἐγκατέλιπε τὸν Κύριον τὸν ἀληθινὸν καὶ τὴν ὁποίαν ἐκάλεσε μοιχαλίδα καὶ ἁμαρτωλόν. «Ὁ Θεὸς τῆς καρδίας μου, λέγει ὁ Δαβίδ, καὶ ἡ μερὶς ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπολοῦνται . . . ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ ἀγαθόν ἐστι, τίθεσθαι ἐν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου». Προσκολληθῶμεν λοιπὸν εἰς τὸν Θεόν, ἄρωμεν τὸν Σταυρὸν τῶν παθῶν ἡμῶν καὶ ὡς καλοὶ στρατιῶται μὴ ἐμπλεκόμενοι ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἀπεκδυσάμενοι τὸν βαρὺν ὁπλισμὸν τῆς σαρκός, ἄγωμεν εὐθὺ εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ἵνα εἴπωμεν τῷ Κυρίῳ: Ἰδοὺ ἡμεῖς, Κύριε, τὰ πάντα ἀφήκαμεν διὰ Σέ, τὰ πάντα ἐμισήσαμεν καὶ συναπεθάνομεν σὺν Σοί. Τότε καὶ ὁ Κύριος θὰ εἴπῃ πρὸς ἡμᾶς: «Δεῦτε πρός με οἱ κεκοπιακότες, κἀγὼ ἀναπαύσω ἡμᾶς». Ἀμήν.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Διαλαμβάνον «μερικῶς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ ἆθλα, ἀποδημίας τε καὶ τελείωσιν τῶν ἁγίων κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου», ἀντιγραφὲν τῇ 10 Νοεμβρίου τοῦ 1871 ἐν Βερατίῳ (Βελεγράδοις), ἐκ κώδικος χειρογράφου ἐν μεμβράναις, ἀποκειμένου ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας Εὐαγγελιστρίας τῇ οὔσῃ ἐν τῇ συνοικίᾳ Κάστρου τῆς πόλεως ταύτης.

Ἐξ ἀποστολῆς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀμασείας Ἀνθίμου, εὐχαρίστως, ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τὸ ἑξῆς ἔγγραφον καταχωρίζομεν.

Ὁ Πέτρος ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μετέβη εἰς Καισάρειαν τῆς Τράτωνος καὶ καταστήσας αὐτόθι ἐπίσκοπον μετέβη εἰς Σιδῶνα, ἔνθα κατέστησεν ἐπίσκοπον,

ὁπόθεν μετέβη εἰς Βηρυττὸν καταστήσας ὡσαύτως ἐπίσκοπον· αὐτόθεν εἰς Βύβλον εἶτα εἰς Τρίπολιν στήσας ἐπίσκοπον Μαροώνιον τινὰ ἄνδρα συνετὸν ἵνα ποιμαίνῃ τοὺς ἐν Τριπόλει τῆς Φοινίκης πιστούς. Ἐκεῖθεν ἐν Ὀρθωσίᾳ γίνεται· εἶτα εἰς Ἀντάραδον, αὐτόθεν εἰς Ἄραδον νῆσον, εἶτα εἰς Βκλανέας, κἀκεῖθεν εἰς Πάλταν, εἶτα εἰς Γαβαλᾶν καὶ εἰς Λαοδίκειαν ἐκκλησίαν καὶ ἐπίσκοπον καταστήσας μετέβη εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, ἐν ᾗ Μαρκιανὸν ἐπίσκοπον καταστήσας μετέβη εἰς Συρακούσας τῆς Σικελίας ἔνθα τὸν Μαρκιανὸν μὲν ἐν Συρακούσῃ, τὸν δὲ Παγκράτιον ἐν Ταυρομενίῳ τῆς Σικελίας καταστήσας ἐπισκόπους ἐγκατέλιπε τὴν Σικελίαν καὶ μετέβη εἰς Τύανα[1] τῆς Καππαδοκίας. Ἐκεῖθεν εἰς Ἄγκυραν τῆς Γαλατίας ἔστησεν ἐκκλησίαν καὶ ἐπίσκοπον· εἶτα εἰς Σινώπην τοῦ Πόντου· εἶτα εἰς Ἀμάσειαν· αὐτόθεν εἰς Γάγγραν τῆς Παφλαγωνίας· εἶτα εἰς Κλαυδιούπολιν[2] Ὀνοριάδος, εἶτα εἰς Νικομήδειαν τῆς Βιθυνίας καὶ εἰς Νίκαιαν· μέλλων δὲ μεταβῆναι διὰ τὸ Πάσχα εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀνέκαμψεν εἰς Πισσινοῦντα[3]· καὶ διὰ Καππαδοκίας καὶ Συρίας αὖθις εἰς Ἀντιόχειαν, ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς τοῦ Παύλου εἰς Χριστοῦ πίστιν κλήσεως, ὡς φησὶ Παῦλος αὐτὸς ἱστορῶν «μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον» καὶ ἔμειναν ἡμέρας δεκαπέντε ἐν αἷς κανόνας καὶ διατάξεις Ἐκκλησιαστικὰς ἐκθέμενοι, ὁ μὲν Παῦλος πεπόρευται ἐξ Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ ἔργον πρὸς ὃ ἐκλήθη, ὁ δὲ Πέτρος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἔνθα Εὔοδον ἐπίσκοπον καταστήσας μετέβη εἰς Εἴναδα[4], πόλιν τῆς Φρυγίας εἶτα εἰς Νικομήδειαν, ἐν ᾗ Πρόχωρον ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησεν· αὐτόθεν μετέβη εἰς τὴν Ἰλιούπολιν[5] τὴν Ἑλλησπόντιον ἔνθα τὸν ἑκατόνταρχον Κορνήλιον ἐπίσκοπον καταστήσας ὑπέστρεψεν αὖθις εἰς Ἱερουσαλήμ, ἔνθα ὁ Κύριος ἐν ὁράματι ὀφθεὶς αὐτῷ τῇ νυκτὶ εἶπεν «Πέτρε ἀναστὰς τὴν ἑσπέραν κατάλαβε, χρήζει γάρ σου τῆς δαδουχίας καὶ ἐγὼ μετὰ σοῦ ἔσομαι». Ταῦτα ἀγγείλας τοῖς ἀδελφοῖς καὶ συνταξάμενος αὐτοῖς εἰς Ἀντιόχειαν αὖθις παραγίνεται τὰς ἐκκλησίας ἐπισκεπτόμενος, ἔνθα τὸν Παῦλον εἰρηκὼς οἰκονομικῶς ὑπ' αὐτοῦ διελέγχεται εἰς Ταρσὸν τὸν Οἰρκανὸν ἐπίσκοπον καταστήσας καὶ τὸν Ἐπαφρόδιτον ἐν Ἀδαιακῇ τῆς Λυκείας καὶ τὸν Φύγελλον εἰς Ἔφεσον (ὃν φασὶ μετατραπῆναι τῆς εὐθείας καὶ τὰ Σίμωνος φρονῆσαι) καὶ εἰς Σμύρναν τὸν Ἀπελλῆν ἀδελφὸν ὄντα τοῦ Πολυκάρπου, ἐκεῖθεν εἰς Μακεδονίαν ἔρχεται. Ἐν Φιλίπποις δὲ τὸν Ὀλυμπᾶν καταστήσας ἐπίσκοπον καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸν Ἰάσωνα, καὶ ἐν Κορίνθῳ τὸν Σίλαν αὐτοῦ που τούτου εὑρηκὼς τὸν μέγαν Παῦλον προσμένοντα, αὐτόθεν μεταβὰς εἰς Πάτρας καὶ τὸν Ἡρωδίονα ἐπίσκοπον καταστήσας εἰς Σικελίαν κατέπλευσε καὶ ἐλθὼν εἰς Ταυρομένιον[6] παρὰ Παγκρατίῳ ἀνδρὶ σοφωτάτῳ κατάγεται. Ἔνθα Μάξιμόν τινα κατηχήσας εἰς τὴν Ρώμην ἀνάγεται, ἐν ᾗ καθ' ἑκάστην συνάξεις ἐπιτελῶν ἕνα Θεὸν πατέρα Παντοκράτορα καὶ ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἓν Πνεῦμα ἅγιον Κύριον καὶ ζωοποιὸν ἐν ταῖς Συναγωγαῖς καὶ κατ' οἶκον διδάσκων πολλοὺς πρὸς τὴν Χριστοῦ πίστιν ἐπεσπάσατο· ὅτε καὶ τὸν ἀντίπαλον Σίμωνα τὸν μάγον κατέβαλε διὰ προσευχῆς ποιήσας αὐτὸν κακῶν τὸ ζῆν ἐκμετρῆσαι, θαύματά τε πολλὰ ἐν Ρώμῃ ποιῶν ὁ Πέτρος καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἐν Ρώμῃ μείνας ἐκκλησίαν τε συστησάμενος καὶ τὸν Λίνον ἐπίσκοπον καταστήσας εἰς Ταρακίνην παραγίνεται, ἐν ᾗ Ἐπαφρόδιτον ἐπίσκοπον χειροτονήσας εἰς τὸ Σίρμιον[7] πόλιν τῆς Ἱσπανίας γίνεται, ἔνθα τὸν Ἐπαινετὸν ἐπίσκοπον καταστήσας τῇ Καρχηδοναίων πόλει τῆς Ἀφρικῆς μεταβὰς καὶ τὸν Κρίσκεντα ἀπόστολον χειροτονήσας ἔρχεται εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐν μὲν ταῖς ἑπταπύλαις Θήβαις Ῥοῦφον, ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ Μάρκον τὸν Εὐαγγελιστὴν ἐπισκόπους προχειρισάμενος εἰς Ἱεροσόλυμα κατ' ἀποκάλυψιν παραγίνεται ἐπὶ τῇ μεταστάσει τῆς Θεοτόκου Μαρίας. Ἔπειτα δὲ εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέψας διὰ τῆς Ἀφρικῆς αὖθις εἰς Ρώμην ὑπέστρεψεν, ἐξ ἧς εἰς Μεδιόλανον καὶ Φωτικὴν πόλεις Ἠπειρώτιδας ἔρχεται, ἐν αἷς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καταστησάμενος εἰς Βρεταννίαν παραγίνεται, ἔνθα χρόνον τριβήσας καὶ πολλὰ τῶν ἀκατονομάστων ἐθνῶν εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ἐπισπασάμενος ἀγγελικὴν ὀπτασίαν κατεῖδεν «Πέτρε λέγουσαν, ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς σου ἐφέστηκεν καὶ δεῖ σε εἰς Ρώμην ἀπελθεῖν, ἐν ᾗ τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον ὑπομείνας τῆς δικαιοσύνης ἀπολήψει τὸν στέφανον. Δοξάσας οὖν τὸν Θεὸν ἐπιμείνας τε ἐν Βρετανίᾳ ἡμέρας τινὰς καὶ πολλοὺς φωτίσας διὰ τῆς χάριτος, ἐκκλησίας τε ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους χειροτονήσας καὶ καταστησάμενος, δωδεκάτῳ ἔτει τοῦ Καίσαρος Νέρωνος, αὖθις εἰς Ρώμην παραγίνεται, ἔνθα δὴ τὸν Λίνον τελειωθέντα εὑρηκὼς τὸν Κλήμεντα ἀντ' αὐτοῦ κεχειροτόνηκεν ἀπαναινόμενον καὶ παραιτούμενον τὴν προστασίαν, ὃν καὶ λόγοις ἱκανοῖς πείσας καὶ θαρρεῖν προτρεψάμενος ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀναβιβάζει καθέδραν, ὥσπερ τις μόσχος τὸν ἑαυτοῦ τράχηλον τῷ χρηστῷ

1. Δένεϊ τανῦν, Ἰφτιὰν κασή, καὶ Μπόρ.
2. Μπολοῦ.
3. Παλὰ χισάρ.
4. Ἀφγειὸν καρὰ χισάρ.
5. Πουγὰρ πασὴ ἐν Ἑλλησπόντῳ.
6. Taocmina.
7. Sirmina.

ζυγῷ ὑποθεὶς εἵλκε σὺν τῷ διδασκάλῳ τοῦ λόγου τὴν ἅμαξαν. Ὅθεν πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῇ πίστει ὑπήκουον· ὁ Νέρων ἐκ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ σωφροσύνην ἀσπασαμένων καὶ εἰς Χριστὸν πιστευσασῶν κατὰ Πέτρου ἐμαίνετο, ὡς αἰτίου γενομένου τῆς σωφροσύνης αὐτῶν ἀπεχουσῶν ἔκτοτε αὐτῷ συνασελγαίνειν. Διὸ καὶ τῷ θυμῷ ἀποφαίνεται κατὰ πάντων τῶν εἰς Χριστὸν ἠλπικότων, τὸν διὰ ξίφους θάνατον· καὶ οἱ στρατιῶται συλλαμβάνουσι πάντας, ἐξ ὧν τοῦ μὲν Κλήμεντος συγγενοῦς τοῦ Καίσαρος ὄντος φείδονται, Ἡρωδίωνα δὲ καὶ Ὀλυμπᾶν συνάμα πλήθει πολλῶν τῇ τοῦ ξίφους ἀπάγουσιν ἐκτομῇ, Πέτρον δὲ ἀντιστρόφως τῷ σταυρῷ προσπηγνύουσι. Τοῦτον Κλήμης ὁ μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ἐπίσκοπος μεγαλοπρεπῶς ἐνταφιάσας ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ κατέθετο. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Πέτρου.

Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος Σαῦλος καλούμενος ἐκ Ταρσοῦ, ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, διώκτης ἦν τῆς Ἐκκλησίας. Διὸ καὶ συνευδοκῶν ἦν τῇ ἀναιρέσει Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος πάντων τῶν λιθοβολούντων αὐτὸν τὰ ἱμάτια καταδεξάμενος φυλάττειν. Οὗτος εἰς Δαμασκὸν ἀπερχόμενος πρὸς καταδίωξιν τῶν μαθητῶν, καθ' ὁδὸν ἐφωτίσθη καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Ἀνανίου ἐβαπτίσθη καὶ ἤρξατο κηρύσσειν τὸν Χριστόν. Ἀλλ' ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καταδιωκόμενος καὶ ἐπιβουλευόμενος ἐν σπυρίδι χαλᾶται παρὰ τῶν μαθητῶν καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ πρὸς τοὺς ἀποστόλους παραγίνεται· αὐτόθι δὲ ἐπιβουλῆς αὐτῷ δηλωθείσης εἰς Καισάρειαν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κατάγεται, κἀκεῖθεν εἰς Ταρσόν, ἔνθα Βαρνάβας παραγενόμενος καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. Ἐνιαυτῷ δὲ ὅλῳ ἐκεῖ τὰς διατριβὰς ποιούμενος καὶ ὄχλον ἱκανὸν διδάξαντες καὶ πρῶτον αὐτόθι τοὺς μαθητὰς χριστιανοὺς ὀνομάσαντες εἰς Ἰουδαίαν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς μετὰ διακονίας συστέλλονται διὰ τὸν ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος γεγενημένον λιμόν· πληρώσαντες δὲ τὴν διακονίαν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱεροσόλυμα· ἔνθεν ἐκπεμφθέντες εἰς τὸ ἔργον εἰς ὃ προεκλήθησαν, κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν[8] κακεῖθεν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσαν. Καὶ γενόμενοι εἰς Σαλαμῖνα κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου τὸν ψευδοπροφήτην Βαριησοῦν ἀποτυφλοῦσι, διαστρέφοντα πολλούς· οὗ γενομένου, παραχρῆμα πολλοὺς συνέβη πιστεῦσαι, ἀλλαμὴν καὶ αὐτὸν τὸν ἐν τῇ νήσῳ ἀνθυπατεύοντα. Ἐκεῖθεν ἀναχθέντες εἰς Πέργην[9] τῆς Παμφιλίας ἔρχονται· κἀκεῖθεν εἰς Ἀντιόχειαν[10] τῆς Πισσιδείας ἐν ᾗ τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων ὁ Παῦλος ἐν τῇ Συναγωγῇ δημηγορήσας πολλοὺς πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπεσπάσατο· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ζήλου πλησθέντες αὐτόν τε καὶ τὸν Βαρνάβαν τῆς πόλεως ἐξέβαλον· οἱ δὲ ταύτης ἐξερχόμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν οἰκείων ἀπετινάξαντο ποδῶν κατὰ τὸ δεσποτικὸν παράγγελμα καὶ αὐτόθεν ἐλθόντες εἰς Ἰκόνιον χρόνον τε συχνὸν ἐκεῖ τελέσαντες καὶ πολλοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας καὶ τὴν μακαρίαν Θέκλαν εἰς Χριστὸν ἐκκαλεσάμενοι ὑβρίζοντο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ κατελέγοντο (ἐκακολογοῦντο)· ἐφ' ᾧ εἰς Λύστραν[11] καὶ Δέρβην[12], πόλεις Λυκαονίτιδας καταφυγόντες τὸν ἐκ κοιλίας μητρὸς χωλὸν θεραπεύουσι. Δι' ὃ καὶ Θεοὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις ἐνομίσθησαν. Ἐξ Ἀντιοχείας δὲ καὶ Ἰκονίου αὐτόσε Ἰουδαῖοι παραγενόμενοι πείθουσι τοὺς ὄχλους καὶ λιθάζουσι τὸν Παῦλον καὶ ἔξω τῆς πόλεως ἔσυραν ὡς που αὐτὸς λέγει «οἷα μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἵοις διωγμοῖς ὑπήνεγκα καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος»[13]. Μόλις δὲ τὴν ἐπαύριον ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν κἀκεῖθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην εὐαγγελισάμενοι τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ ἐπέστρεψαν αὖθις εἰς Λύστραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν, ἔνθα πρεσβυτέρους χειροτονήσαντες τὴν Πισσιδειάν τε διαῆλθον εἰς Παμφιλίαν καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον ἐν Βάντες Πέργῃ κατέβησαν εἰς Ἀτάλειαν· Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἀντιόχειαν ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν. Ἐκεῖθεν προπεμφθέντες διήρχοντο τὴν Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν[14] καὶ παρεγένοντο εἰς Ἱερουσαλήμ. Αὖθις εἰς Ἀντιόχειαν ὑποστρέφουσιν ὅπου κομίζουσιν ἐπιστολὴν παρὰ τῶν ἀποστόλων διαλαμβάνουσαν περὶ τοῦ «μὴ δεῖν περιτέμνεσθαι καὶ μὴ μεταλαμβάνειν αἵματος καὶ ἀπέχεσθαι πνικτοῦ καὶ εἰδωλοθύτων». Ἔνθα παραγενόμενοι καὶ χρόνου τελέσαντες ἱκανὸν ἀπῆραν, ὁ μὲν Βαρνάβας εἰς Κύπρον Μάρκον παραλαβών, ὁ δὲ Παῦλος εἰς τὰ μέρη τῆς Συρίας τὸν Σίλαν ἐπιλεξάμενος καὶ τὰς κατὰ πόλιν ἐκκλησίας ἐπιστηρίζων καὶ ἐλθὼν εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν τὸν Τιμόθεον εἰς μαθητὴν αὐτοῦ παραλαβὼν περιέτεμεν. Ἔπειτα διελθόντες τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατὰ τὴν Μυσίαν ἦλθον. Εἶτα ἐπειρῶντο κατὰ Βιθυνίαν πορεύεσθαι καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον[15]. Παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρῳάδα, κἀκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην παραγενόμενοι ἔρχονται εἰς Νεάπολιν[16] καὶ ἐλθόντες εἰς Φιλίπ-

8. Ἰσακλή.
9. Καρὰ χισάρ.
10. Ἀκ σεχίρ.
11. Κυλίστρα.
12. Πολίχνη πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰκονίου.
13. Παύλ. πρὸς Τιμόθ. β'. κεφ. Γ, ΙΙ.
14. Πόλις τῆς Παλαιστίνης ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ μεγάλου καὶ ὀνομασθεῖσα Σεβαστή.
15. Πράξ. κεφ. ιϛ', 7.
16. Ἡ εἶτα Χριστούπολις ἡ νῦν Καβάλα·

πους[17] τῆς Μακεδονίας διέτριβον ἐκεῖσε ἡμέρας τινάς, ἔνθα τῆς Πορφυροπώλιδος πιστευσάσης Λυδίας, εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὐχῆς χάριν πορευόμενοι τὸ πυθωνικὸν πνεῦμα τῆς παιδίσκης ἀπελαύνουσιν, ἀλλ' ὡς ἐθῶν ἀλλοκότων καταγγελεῖς ῥάβδοις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τύπτονται καὶ τοὺς πόδας ξύλῳ ἀσφαλίζονται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ σεισμοῦ γενομένου ἠνοίγησαν αἱ πύλαι τῆς φυλακῆς, βαπτισθέντος πανοικεὶ καὶ τοῦ δεσμοφύλακος· ἐξελθόντες δὲ τῆς πόλεως διοδεύσαντες τὴν Ἀμφίπολιν[18] καὶ Ἀπολλωνίαν[19] ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ἐν ᾗ πολλοὺς μαθητεύσαντες εἰς ὀργὴν τοὺς Ἰουδαίους ἐξεκαλέσαντο, οἵτινες θορυβοῦντες καὶ τὴν πόλιν ἀναστατοῦντες ἐζήτουν αὐτοὺς προσαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον καὶ μὴ εὑρόντες ἔσυραν τὸν Ἰάσωνα ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας καί τινας ἀδελφούς, παρ' οὗ τὸ ἱκανὸν εἰληφότες[20] ἀπέλυσαν αὐτοὺς καὶ ἐξελθόντες ἐκεῖθεν οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἔρχονται εἰς Βέρροιαν, ἔνθα πολλοὺς μαθητεύσαντες ὁ μὲν Τιμόθεος καὶ Σίλας αὐτοῦ προσμένουσιν, ὁ δὲ μέγας Παῦλος διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας παραγίνεται· ἔνθα κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον καὶ πολλοὺς καὶ Διονύσιον τὸν Ἀρειοπαγείτην εἰς Χριστὸν σαγηνεύσας καὶ γυναῖκά τινα ὀνόματι Δάμαριν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτοῖς ἀπ' Ἀθηνῶν ὁ Παῦλος ἔρχεται εἰς Κόρινθον καὶ Πρίσκιλαν καὶ Ἀκύλαν ὁμοτέχνους ὄντας αὐτῷ κατάγεται παρ' αὐτοῖς, ἔνθα ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ μῆνας πέντε ποιήσας πολλούς τε τῷ λόγῳ τῆς χάριτος ἀπό τε Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων φωτίσας Πρίσκιλάν τε καὶ Ἀκύλαν παραλαβὼν ἔτι μην καὶ Τιμόθεον εἰς Ἔφεσον ἔρχονται· ἐκεῖσε καταλιπὼν αὐτοὺς εἰς Καισάρειαν συνάμα Τιμοθέῳ παραγίνεται καὶ ἀσπασάμενος τὴν Ἐκκλησίαν κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν ἐν ᾗ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν καὶ διὰ τῶν ἀνωτερικῶν μερῶν εἰς Ἔφεσον παραγενόμενος ἐπὶ μησί τε τρισὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Συναγωγῇ διαλεγόμενος τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ παρ' αὐτοῖς ἐν ἄλλοις δυσὶν ἔτεσι καὶ μικρόν τι πρὸς τοῖς Ἐφεσίοις προσμείνας καὶ σχεδὸν τὴν Ἀσίαν πᾶσαν πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ἐπισπασάμενος, δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας, οὐ δι' ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σουδαρίων καὶ σιμικινθίων αὐτοῦ τελέσας, νόσους τε παντοίας καὶ δαίμονας ἀπελάσας, τὸν Τιμόθεον ἐπίσκοπον αὐτοῖς καταστήσας ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν. Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἰς Ἑλλάδα παρεγένετο καὶ ποιήσας ἐκεῖ μῆνας τρεῖς καὶ πολλὴν μαθητεύσας ἔρχεται εἰς Τρωάδα, ἔνθα τὸν Εὔτυχον νυστάξαντα ἐν τῇ διαλήξει καὶ ἀπὸ τοῦ τριστέγου καταπεσόντα καὶ θανόντα ἀναστήσας, εἰς τὴν Ἄσσον[21] ἀνάγεται. Εἶτα εἰς Μιτυλήνην καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἄντικρυ Χίου γενόμενος τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Σάμον μετέβη καὶ μείνας ἐν Τρωγυλλίῳ[22] τῇ ἐχομένῃ εἰς Μίλητον[23] παραγίνεται, ἐξ ἧς πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας ὡς δὲ παρεγένοντο περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ ἀνεξικακίας αὐτοῖς διαλέγεται· ἔπειτα περὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ τῆς τοῦ ποιμνίου ἐπιμελείας· αὖθις περὶ τῶν μελλόντων αὐτῷ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἥκοντι συμβαίνειν καὶ αὐτοῖς μετὰ τὴν αὐτοῦ ἄφιξιν προφητεύσας εὐθὺς πλοίῳ ἀνάγεται, δι' οὗ εἰς Κῶ νῆσον παραγενόμενος, εἰς τὴν Ῥόδον ἀπέπλευσε, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα, ἔνθεν πλοίου ἑτέρου ἐπιβὰς τὴν Κύπρον καταλιπὼν εὐώνυμον, τὴν Συρίαν παρέπλεε καὶ γενόμενος ἐν Τύρῳ, ἐκεῖσε γὰρ τοῦ πλοίου τὸν γόμον ἀποφορτιζομένου μαθητὰς εὑρὼν οἷς ἐπέμεινεν ἡμέρας ἑπτά· αὖθις τε τῷ πλοίῳ χρησάμενος εἰς Πτολεμαΐδα παραγίνεται. Κἀκεῖθεν εἰς Καισάρειαν καὶ παρὰ Φιλίππῳ τῷ εὐαγγελιστῇ[24], ὄντι ἐκ τῶν ἑπτὰ διακόνων, κατάγεται καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς ἀποσκευασάμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ παραγίνεται καὶ ἀφαγνισθεὶς ἡμέρας ἑπτὰ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήει, ἔνθα οἱ ἀπὸ Ἀσίας θεασάμενοι αὐτὸν συνέχεον[25] πάντα τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὸν Παῦλον κράζοντες «ἄνδρες Ἰσραηλῖται βοηθεῖτε» συνδρομῇ δὲ τοῦ λαοῦ ἤρξατο ὁ ὄχλος κατὰ τοῦ Παύλου λέγων καὶ καταλέγων ὡς παραβάτου τοῦ νόμου· τοῦ πλήθους δὲ ὁρμήσαντος ἀνελεῖν αὐτὸν εὐθὺς ὁ χιλίαρχος Λυσίας ἐπιστὰς ἀπήλλαξε καὶ μετὰ στρατιωτικῆς βοηθείας εἰς Καισάρειαν πρὸς τὸν Ἡγεμόνα ἐκπέμπει καὶ πρὸς τὸν ἐθνάρχην Φῆστον ἄγει. Ὁ Παῦλος διαβολὴν κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μαθὼν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐπιβὰς ἐπεκαλέσθη Καίσαρα· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπαλλαγεὶς παρεδόθη τῷ Ἄρχοντι, ὅστις τῷ Ἰουλίῳ ἑκατοντάρχῃ παρέδωκε σὺν ἑτέροις δεσμίοις καὶ πλοίῳ Ἀδραμυτινῷ εἰς Σιδῶνα παραγίνεται κἀκεῖθεν εἰς Κύπρον. Παραπλεύσαντες δὲ τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφιλίαν πέλαγος εἰς Μύρα τῆς Λυκίας ἔρχονται καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν μ" ὅλις εἰς Κνίδον παραγίνονται καὶ ὑποπλεύσαντες τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην ἦλθον εἰς τόπον καλούμενον λιμένα, ἐξ οὗπερ ἀναχθέντες καὶ τὴν Κρήτην παραγενόμενοι ὑπ' ἀνέμου τοῦ καλουμένου Εὐροκλήδονος πνεύσαντος εἰς Κλαύδην νῆσον ἔρχονται καὶ σφοδρῶς

17. Ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῇ Δράμᾳ
18. Πολίχνη ἐν τῇ Χαλκιδικῇ.
19. Ὡσαύτως.
20. Πράξ. Ἀποστ. κεφ. ιζ', 9.
21. Πόλις ποτὲ τῆς Τρωάδος ἄντικρυ τῆς Λέσβου.
22. Πραξ. κεφ. κ'. 16. Ἀκρωτήριον τῆς Ἰωνίας καὶ νῆσος ὁμώνυμος πλησίον αὐτοῦ.
23. Αὐτόθι κεφ. κ' 17.
24. Πράξ. κεφ. κα'., 3. Παύλ. ἐπιστ. πρὸς Τίτον κεφ. δ'., 5.
25. Πράξ. κα'., 27.

χειμασθέντες καὶ τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου αὐτῇ χειρὶ ῥίψαντες, πάντων ἐν ἀθυμίᾳ ὄντων, ἀναστὰς ὁ Παῦλος προεῖπεν αὐτοῖς τὴν διάσωσιν μὲν αὐτῶν· τοῦ δὲ πλοίου τὴν ἀπώλειαν καὶ ἐπέτρεπεν αὐτοὺς φαγεῖν ἀσίτους ὄντας τέσσαρας καὶ δέκα ἡμέρας ἤδη. Τῆς νηὸς γοῦν διαλυθείσης ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔγνωσαν ὅτι καλεῖται Μελίτη, ἔνθα φρυγανιζομένου τοῦ Παύλου ἔχιδνα τῆς χειρὸς αὐτοῦ καθάπτεται, ἣν εἰς τὸ πῦρ ἀποτιναξάμενος μηδὲν πεπονθὼς ἄτοπον Θεὸς ὑπὸ τῶν βαρβάρων νενόμισται, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου διέσωσε τῆς συνεχούσης αὐτὸν δυσεντερίας καὶ ἕτερα πλείονα θαύματα εἰργάσατο εἰς Συρακούσας πλοίῳ ἑτέρῳ ἅμα τοῖς συμπλοτῆρσι παραγίνεται κἀκεῖθεν εἰς Ῥήγιον, ἔπειτα εἰς Ποτιόλους, εἶτα εἰς Ῥώμην· ἔνθα ὑπὸ στρατιωτικὴν φύλαξιν ἔμεινεν δύο ἔτη. Τὰ μὲν μέχρι τούτου ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἱστόρηκεν κατ' κεῖνον τὸν καιρὸν βιβλίον συντάξας, τὰ δὲ ἑφεξῆς ἐπεὶ Παῦλον ἐν Ῥώμῃ καταλιπὼν πρὸς τὰς τῆς Βοιώτίας Θήβας ἀπῆρεν ἥκιστα συνέταξεν· Εὐσέβιος δὲ ἐν τῷ Β'. τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀκριβῶς περιεργασάμενος λέγει τὸν Παῦλον τότε μὲν ἐπὶ Νέρωνος ἀπολογησάμενον ἀπολυθῆναι καὶ τοῦ Θεοῦ λόγον ἄνετον ἐν Ῥώμῃ διατρίβοντα κηρύξει ἐφ' ὅλοις ἔτεσι δέκα, ἐν οἷς, λέγεται ἀποδημῆσαι εἰς τὴν Ἱσπανίαν καὶ Γαλλίας καὶ Ἰταλίαν κηρύττων τὸ εὐαγγέλιον καὶ σπείρων τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ. Ἐν Ἱσπανίᾳ γενόμενος ὁ Παῦλος τότε τοιοῦτόν τι συμβῆναι τούτῳ λέγουσι. Γύναιόν τι τῶν ἐπισήμων ἐπί τε περιφανείᾳ γένους καὶ πλούτῳ βάρει καὶ σοφίᾳ τῇ περὶ λόγους, τὴν ἀκοὴν ἔκπαλαι τὴν ἀποστολικὴν δεξάμενον ἐπεθύμει καὶ αὐτοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν τὸν κήρυκα τῆς ἀληθείας καὶ αὐτοῖς ὡσὶ τὰ τῆς ὄντως ζωῆς ἐνηχηθῆναι δόγματα. Αὐτὴν κατὰ θείαν βουλὴν τὴν ἀγορὰν προσβλέψασαν καθ' ὃν καιρὸν καὶ ὁ ἐκ φήμης αὐτῇ Παῦλος ἀγαπώμενος μέσην διήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν λέγεται. Οἷος ἦν ἐκεῖνος ὁ μακάριος, κεχαριτωμένον ἔχων οὐ μόνον τὸν ἄλλον τρόπον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ βάδισμα μέτριον εἶχε· Θεόθεν δὲ ἡ γυνὴ αὕτη ὁρμηθεῖσα πεῖσαι τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα Πρόκον τοὔνομα τὸν ἐκεῖ πρωτεύοντα ἐν τῷ οἰκείῳ οἴκῳ τὸν ξένον ἐδέξατο. Ἐπειδὴ καὶ προσεκλήθη καὶ πλησίον αὐτῶν ἐγεγόνει θαύματι περὶ τὴν γυναῖκα συμβῆναι τοιοῦτον· ἀνακαλυφθέντων αὐτῆς τῶν τοῦ νοὸς ὀφθαλμῶν ἰδεῖν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ἐπιξενωθέντος αὐτοῖς ἐπίχρυσα γράμματα «Παύλου τοῦ τοῦ Χριστοῦ κήρυκος διαγορεύοντα.»· ὁ Πρόκος τῷ ἀνελπίστῳ τῆς ὄψεως ἡδονῇ τε καὶ δέει εἰσῄει καὶ δακρύων περίπλεως τοῖς ποσὶ τοῦ Ἀποστόλου προσέπιπτε, κατηχηθεὶσά τε παρ' αὐτοῦ πρῶτον μὲν αὐτὴ τὸ βάπτισμα δέχεται, Ξανθίππη κληθεῖσα, μετὰ δὲ ταῦτα Πρόκος ὁ ταύτης ἀνήρ, Νέρωνι γνωστὸς ὤν, ἔπειτα καὶ Φιλόθεος ὕπαρχος καὶ καθεξῆς πάντες οἱ τῆς χώρας ἐκείνης οἰκήτορες. Ὅτι ἐν Ἱσπανίᾳ γέγονε κηρύττων ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους[26] τοῦτο διαγορεύει γράφων ὧδε «νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις ἐπιποθείαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὡς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Ἱσπανίαν ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπεὶ οὖν καὶ πρὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ γενέσθαι μελέτην εἶχεν ἐν Ἱσπανίᾳ κηρύξαι καὶ εὐοδοθέντος αὐτῷ πρὸς τὴν πρώτην καταντῆσαι τῶν πόλεων οὐκ ἠμέλησε τῶν προδεδογμένων ἢ καὶ πάλιν ἀνακάμψας πρὸς Ρώμην· ἐν αὐτῇ τῶν μακρῶν ἀναπαύεται πόνων, τὸν δὲ τρόπον ὅπως καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔρχομαι δηλώσων. Εἰς τὸ τῆς μανίας ἀκρότατον ὁ Νέρων ἀφικόμενος, ἀνεῖλε μὲν Ἀγριππίναν πρῶτον τὴν ἰδίαν μητέρα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ πατρὸς καὶ Ὀκταίαν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν καὶ ἄλλους μυρίους τῷ γένει προσήκοντας· μετέπειτα δὲ καθολικὸν ἐκίνησε διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ οὕτως ἐπὶ τὰς τῶν ἀποστόλων ἦλθε σφαγάς[27]. Μετακληθεὶς γὰρ ὁ Παῦλος αὖθις ἐπὶ τοῦ βήματος παρέστη (συνῆλθε δὲ πάλιν ὁ Λουκᾶς αὐτῷ)· ἔνθα δὴ συνέβη καὶ τὸν Παῦλον τριακοστῷ ἕκτῳ ἔτει τοῦ Σωτηρίου πάθους, τρὶς καὶ δεκάτῳ Νέρωνος, μαρτυρῆσαι ξίφει τὴν κεφαλὴν ἐκτιμηθέντα. Γάϊος δέ τις ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ καὶ Ζεφυρῖνος ἐπίσκοπος Κορίνθου γράφουσι καθ' ἕνα καιρὸν καὶ ὁμοῦ μαρτυρῆσαι Πέτρον καὶ Παῦλον τρὶς καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Νέρωνος. Τοῦτον γὰρ φασὶ τὸν κατὰ χριστιανῶν κινηθῆναι Νέρωνα, διὰ τὰς πεπιστευκυίας αὐτοῦ γυναῖκας.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 28 Μαρτίου 1900.

ΟΙ ΚΟΣΜΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ
ΚΑΙ ΑΙ ΤΙΜΑΙ
ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ*

Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται καὶ αἱ μεγάλαι τιμαί, ἃς ὅ τε λαὸς ἑκάστοτε καὶ αἱ κοσμικαὶ ἀρχαὶ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἀπένεμον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐπὶ τὸν θρόνον ἀναρρήσεως ἕως αὐτοῦ τοῦ θανάτου. Αἱ τῶν πατριαρχῶν ὑποδοχαὶ μεγαλοπρεπῶς ἐγίνοντο μετὰ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων καὶ κλάδων βαΐων, ὡς ἐν τῇ βιογραφίᾳ Εὐτυχίου βλέπομεν, τῇ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Εὐστρατίου συγγραφείσῃ. Μεγαλοπρεπέστατα δ' ἐπίσης ἐτελεῖτο καὶ πανηγυρικῶς ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ ἀπὸ μεταθέσεως ἐκλεγομένου, ὁ δὲ οἰ-

---

26. Ἐπιστολὴ αὐτοῦ.
27. Τῷ+67 ἢ 68.
* συνέχεια ἀπὸ σελ. 86—88.

κουμενικὸς πρώτην ἀμέσως ἱερὰν πρᾶξιν ἐτέλει, τῇ τῆς ἐνθρονίσεως ἡμέρᾳ, τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, ὡς περὶ Γερμανοῦ τοῦ μακαρίου γράφει Στέφανος ὁ διάκονος[29]. Ἀλλ' ὑποδοχαὶ τοιαῦται ἐπεβάλλοντο, οὕτως εἰπεῖν, ἐὰν γινώσκωμεν ὅτι καὶ τοὺς ἐπιφανεῖς τῶν μεγάλων μονῶν ἡγουμένους, ἐπανερχομένους μετὰ βραχυχρόνιον ἢ μακρὰν ἀποδημίαν, ὑπεδέχοντο μετὰ κηρῶν καὶ θυμιαμάτων καὶ μάλιστα ψάλλοντες τὸ «Δόξα σοι Χριστὲ ὁ Θεὸς, ἀποστόλων καύχημα, μαρτύρων ἀγαλλίαμα» κλπ.[30]. Πιστεύω δ' ὅτι μιμνήσκονται τῶν φαναριωτῶν οἱ γηραιότεροι καὶ τῶν κληρικῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς ὅτι, κατὰ τὰς ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις ἑορτὰς καὶ ἐν περιστάσεσί τισιν ἐπιφανέσι τῆς ἐπικήρου ταύτης ζωῆς, τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ἐπισκεπτόμενον γέροντας ἀρχιερεῖς ἢ φαναριώτας ἔξοχον κατέχοντας κοινωνικὴν θέσιν, ὑπεδέχοντο οἱ διάκονοι ἐκείνων ἢ τὰ τέκνα καὶ οἱ ἀνώτεροι τούτων ὑπάλληλοι ἀπὸ τῆς αὐλείας θύρας, θυμιατήρια μετ' εὐόσμων θυμιαμάτων ἐν χερσὶ φέροντες.

Ἡ λέξις «γέροντας ἀρχιερεῖς» παρακαλῶ 'να μὴ φανῇ τισι παρέλκουσα· διότι πατριαρχῶν ἐπισκέψεις εἰς ἀρχιερεῖς τῆς δευτέρας καὶ τρίτης στήλης, ὡς σήμερον λέγομεν, ἦσαν ἀνήκουστόν τι χρῆμα μέχρι πρὸ πεντηκονταετίας. Πολλοὶ μάλιστα μιμνήσκονται ἔτι ὅτι οἱ μητροπολῖται οὗτοι μετὰ σεβασμοῦ καὶ τοῖς «γέρουσι» συλλαλοῦντες ἤτοι μητροπολίταις, ἐκ τῶν ὀκτὼ πρώτων τῇ τάξει, ἐκαθέζοντο μετὰ συστολῆς ἐνώπιον αὐτῶν. Ἡ σημερινὴ ἰσοπέδωσις ἡ καταρρίψασα πολλὰ φραγμοῦ μεσότειχα, καλά τε καὶ κακὰ, ἦν εἰσέτι ἄγνωστος, εἰσκωμάζουσα παρ' ἡμῖν ἀπὸ πεντήκοντα μόλις ἐνιαυτῶν. Ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις, οὓς δυνάμεθα 'ν' ἀναζητήσωμεν καὶ 'ν' ἀνεύρωμεν ἐν αὐτῷ τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι, ὁ σεβασμὸς τῶν νεωτέρων πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἦν ἀγωγῆς στοιχεῖον πρώτιστον, ἄριστα συγκρατοῦν τὰ ὅρια μεταξὺ ἡλικιῶν καὶ κοινωνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν τάξεων καὶ καταστάσεων. Ἐν ἐκείνῃ τῇ μακαρίᾳ ἐποχῇ καὶ ὁ υἱὸς, καίπερ ἡγεμὼν τυγχάνων καὶ ἐξαρτῶν ἀφ' ἑνὸς αὐτοῦ λόγου ζωὰς καὶ θανάτους, ἔρριπτεν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοῦ περιπτέρου πολυτιμότατον καπνύδραυλον, φοβηθεὶς μὴ ἴδῃ τὸν ἡγεμόνα υἱὸν καπνίζοντα ὁ πρὸς αὐτὸν ἀψοφητὶ προσερχόμενος γηραιὸς πατήρ!!!

ℰ

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ συχνάκις ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὀρθοδόξου βλέπεσθαι τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἦν ἀσύνηθες. Γνωστὸν ὅτι ἐπὶ Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀξιωματικοὺς (ὀφφικιάλους λεγομένους) καὶ γραμματεῖς τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς ἦν ἐπιτετραμμένον τοῦτο· εἰ δ' εἶχον ἐπιστολὰς πρὸς ἐπίδοσιν, πρὸς ἀνάγνωσιν ἢ πρὸς ὑπογραφὴν, ὑπέβαλλον αὐτῷ ταύτας διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ διακόνων ἢ τῶν καλογήρων ὑπηρετῶν τοῦ πατριάρχου.

Ἀλλὰ καὶ εἰς ναοὺς μεταβαίνων ἐπὶ ἱερουργίαις ἢ πρὸς ἐπίσκεψιν ὑπερόχων προσώπων ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀκολουθίαν εἶχεν ἑπομένην πολυάριθμον ἐκ διακόνων κυρίως. Ἀναφέρεται περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου Δ' ἢ Ε' ὅτι τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπηρετούντων ἐν τῷ Πατριαρχείῳ διακόνων ἀνεβίβασεν εἰς δώδεκα. Ἔδει δ' ἔχειν καὶ τὸν πατριάρχην διακόνους πολλοὺς, διότι μέχρι τῶν μέσων τοῦ αἰῶνος ἡμῶν ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος εἶχον ὑπηρετοῦντα καὶ συνοδεύοντα αὐτοῖς ἴδιον διάκονον. Πιθανῶς δὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν ταύτην εἰσήγαγον οἱ φαναριῶται, προεισαγαγόντες ἤδη εἰς τὴν ἀνωτέραν πατριαρχικὴν ὑπαλληλίαν ἀρχιδιακόνους καὶ πρωτοσυγκέλλους Μουρούζας τινὰς καὶ Μαυροκορδάτους καὶ Μάνους.

ℰ

Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται περὶ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν, ἀνάγκη 'να προστεθῇ ἐνταῦθα ὅτι, δημιουργηθέντος θεσμοῦ παρασήμων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ, ὁ σουλτάνος Μαχμούτ, καλέσας παρ' ἑαυτῷ τὸν πατριάρχην Κωνστάντιον Β' τὸν ἀπὸ Τορνόβου, τῇ 20 δεκεμβρίου 1834, ἀπένειμεν αὐτῷ παράσημον. Ἡ τιμὴ δ' ἦν τοσούτῳ μᾶλλον ἔκτακτος, ὅσῳ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος οὐδεὶς τῶν πατριαρχῶν ἔσχε τὴν εὐτυχίαν 'να κληθῇ παρά τινι σουλτάνῳ, διὸ καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐκήρυξεν ὁ Κωνστάντιος «ἀγαλλιάσεως παραίτιον», ὡς ἔγραφεν[31]. Τῷ 1840 ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἰατρὸς Διονύσιος Πύρρος ὁ θεσσαλὸς, ἐπισκεψάμενος τοὺς πατριάρχας Ἀνθιμον Δ' Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθανάσιον Ἱεροσολύμων, εἶδε τὰ παράσημα, ἅπερ ἀπένειμεν αὐτοῖς ὁ σουλτάνος Μεδζὶτ «ὅλα ἀπὸ ἀδάμαντας καὶ χρυσίον πεποιημένα»[32]. Κοσμικὴν τιμὴν ἑτέραν αὐτὸς οὗτος ὁ ἀλήστου μνήμης σουλτάνος Μεδζὶτ ἐχορήγησε καὶ τῷ πατριάρχῃ Μελετίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς τοῦ θρόνου διαδόχοις. Τῇ 22 μαΐου 1845, μεταπεμψάμενος τὸν Μελέτιον καὶ τούτῳ παράσημον ἀπονείμας ἀδαμαντοκόσμητον, ἐχορήγησεν αὐτῷ μὲν ὡς καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν πατριάρχαις τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβαίνειν ἀκατίου τετρακώπου (φέροντος

29. Στεφάνου τοῦ νέου βίος· παρὰ Migne, Patrol. τόμ. Ρ', στήλη 1077.

30. Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον· βιογραφ. Μιχαὴλ συγκέλλου· σελ. 241, στήλη β'.

31. βλ. ἐπιστολὴν Κωνσταντίου Β' ἐν ἐκ Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ», τόμῳ Β', σελ. 330.

32. Περιήγησις ἱστορικὴ καὶ βιογραφία Διονυσίου Πύρρου κτλ. Ἀθῆναι, 1848, σελ. 135.

δῆλά γε δὴ ζεύγη τέσσαρα κωπῶν), τοῖς δὲ μητροπολίταις ἐπιβαίνειν τρικώπων ἀκατίων[33]. Οὐδ' εἶχον ἕτερα μέσα μεταβάσεως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, πλὴν ἵππων, ἔστι δὲ γνωστὸν ὅτι μεγαλοπρεπεῖς ἦσαν ἐπὶ βυζαντινῶν οἱ σταῦλοι τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου, καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν δ' οἱ πατριάρχαι πάντες ἔφιπποι μετέβαινον εἰς ἐπισκέψεις οἱασδήποτε φύσεως, ἐν περιβολῇ λιτοτάτῃ· μόνον περὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Α΄ τοῦ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως ἀναφέρουσιν οἱ χρονογράφοι Δωρόθεος καὶ Μαλαξὸς ὅτι, καίτοι γέρων, μετέβαινε πανταχοῦ πεζός· ὁ δὲ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων μέμφεται τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως, ὅτι ἦν «ἀναιρέτης τῶν καλῶν ἠθῶν· ἐπειδὴ οὗτος ὁ τολμητίας ἤφερεν εἰς πολλοὺς ἐκκλησιαστικοὺς πρῶτος τὰ σηρικὰ καὶ ἄλλα ἀλλόκοτα ἐνδύματα»[34]. Καὶ κατὰ τὸν Δοσίθεον ἄρα, μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος οὐδεὶς τῶν πατριαρχῶν περιεβάλλετο μεταξίνην ἐσθῆτα.

§

Περὶ τῶν ἱερῶν ἀμφίων τῶν πατριαρχῶν γράψας[35] ἐν γένει, μὴ θελήσας ὅμως ἄλλοτε ἐκτεῖναι τὸν περὶ τούτου τοῦ θέματος λόγον, ἐπιμένω ἐνταῦθα μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μιτροφορίας, ὑπισχνούμενος ἵνα λαλήσω προσεχῶς μακρότερον, εἴ ποτε τοῖς καθ'ἡμᾶς εὐμενῶς ἡ Πρόνοια ἐπιβλέψειεν.

Ἐν τοῖς «Πατριαρχικοῖς μου Πίναξιν» αὐτοκρατορικὴν προνομίαν ἔγραψα παραχωρηθεῖσαν τοῖς πατριάρχαις τὸ σάκκον φορεῖν καὶ τὸ μίτραν, ὁμοίαν τῇ καθ' ἡμᾶς σημερινῇ ἢ μικρῷ παραλλάττουσαν. Ἐὰν πρέπῃ ἵνα πιστεύσωμεν ὅτι Κύριλλος ὁ Λούκαρις, ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας μετατεθεὶς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως «καὶ φορῶν τὴν μίτραν» μετέδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν τὸ τοιοῦτον ἔθος, ἢ, καθὼς ὠνόμασε τοῦτο Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων, *καινοτομίαν*, οὐκ ἔχω τι λέγειν ἀκριβές· ἀνάγκη ἵνα ἐξετάσωμεν πρότερον προσωπογραφίας τινὰς πατριαρχῶν, ἀκμασάντων κατὰ τὸν ΙΕ΄ καὶ τὸν Ις΄ αἰῶνα, ἐὰν φέρωσι μίτραν ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ πότε ἐγράφησαν αὗται, ὅπως ἀποφανθῶμεν κατόπιν· ἄπορόν ἐστί μοι νῦν, πῶς ἡ καινοτομία διεδόθη τόσῳ ταχέως, ὥστε, ἑξαετίαν μετὰ τὴν τοῦ Λουκάρεως πρὸς Κύριον μετάστασιν, ἀπονέμειν τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως τὸ δικαίωμα τοῦ μίτραν φέρειν καὶ τῷ μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας τῷ ἐν Βενετίᾳ. Καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τούτῳ γράμμα λέγει σχεδὸν οὐδὲν περὶ τοῦ ἔθους καὶ τῆς τούτου καταγωγῆς, τὰ δὲ γραφόμενα «ἡ μετριότης ἡμῶν . . . καὶ βασιλείᾳ πρότερον ἐπικεκοσμημένη» οὐδὲ σκιόφωτος κἂν ἴχνος ἐπιχέουσιν[36]· ὃ δὲ γράφεται ἐστι τοῦτο· ὅτι *ἀμείβει τοῦτον τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς προνομίοις καὶ μὴ τῶν ἄλλων ἥττω φαίνεσθαι*· καὶ γράφει λοιπὸν ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Παρθένιος ὁ Γέρων χορηγῶν, κατὰ μάϊον τοῦ 1644, τῷ Φιλαδελφείας Ἀθανασίῳ τῷ Βαλεριανῷ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀρχιερατεύσουσι κατὰ καιροὺς «μίτραν ἐπὶ κεφαλῆς φέρειν καὶ προσεπικοσμεῖσθαι σάκκῳ», συγχέων ἴσως ἀσαφεῖς τῶν τότε χρόνων ἐπὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων γνώσεις· τὸ *μὴ φαίνεσθαι τῶν ἄλλων ἥττω* σημαίνει βεβαίως ὅτι τινες ἄλλοι ἔφερον μίτραν· τὸ δὲ γράφειν περὶ μιτροφορίας ὡς *ἐκκλησιαστικοῦ προνομίου* δύναται 'να δείξῃ ἆρά γε ὅτι Κύριλλος ὁ Λούκαρις εἰσήγαγε τὸ μιτροφορεῖν εἰς τὸ κλῖμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Καὶ τοῦτο λοιπόν, ὅπερ ὁ Δοσίθεος ἔκρινε καινοτομίαν, ἐγένετο *προνόμιον ἐκκλησιαστικὸν* ἢ πατριαρχικὸν ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων μόλις ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Λουκάρεως, ἀπὸ νοεμβρίου δηλαδὴ τοῦ 1620;

Τριάκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν Παρθένιον, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος Δ΄ ὁ Μουσελίμης ἐχορήγησε τῷ 1679 τὸ δικαίωμα τοῦ μιτροφορεῖν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου[37]. Ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον: *δίκαιον* καὶ τίτλος τιμῆς τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἰδιάζων ἐθεωρήθη κατὰ τοὺς κάτω χρόνους τὸ μίτραν φέρειν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, ὃ *δίκαιον* αὐτὸς ἑτέροις ἐχορήγει, καθὼς ἐχορήγει καί τινι ἐπισκόπῳ, διακρινομένῳ ἐπ' ἀρετῇ ἢ πολυετεῖ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίᾳ, τὸ προνόμιον τοῦ φέρειν μανδύαν.

Πολλὰ δυνατὸν ἐπὶ τούτῳ 'να γραφῶσιν, ἀλλ' ἓν τῶν πολλῶν ἐστι χρήσιμον· ὅτι, ἴσως καὶ πρὶν τῆς *καινοτομίας*, ὡς εἶπεν αὐτὴν ὁ Δοσίθεος, οἱ ἀρχιεπίσκοποι Ἀχριδῶν ἐφόρουν μίτραν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πατριάρχαι, λειτουργοῦντες ἰδίᾳ, οὐχὶ δὲ συλλειτουργοῦντες τῷ οἰκουμενικῷ. Εἰ δέ τοτε τις τούτων ἐλάμβανε «προεδρικῶς» μητρόπολίν τινα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, παρῃτεῖτο τὸ δίκαιον τοῦ μιτροφορεῖν. Τὸ ὑποσχετικὸν γράμμα ἀρχιεπισκόπου τινὸς Ἀχριδῶν, μετατεθέντος εἰς τὴν μητρόπολιν Χίου τῇ 26 αὐγούστου 1662, καθίστησι πᾶσι γνωστά, μήτ' ἀμφισβητήσεως ἐπιδεκτικά, τὰ δίκαια καὶ τὰς προνομίας ταύτας καὶ παρομοίας τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐφρόνουν οἱ κληρικοὶ τῶν χρόνων ἐκείνων. Τὸ γράμμα, μεταγραφὲν ἀπὸ τῆς «Νομικῆς Συναγωγῆς» τοῦ Δοσιθέου, ἐστὶ τοῦτο:

«Ἀρίστη ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπεκράτησε συνήθεια, καὶ τοῖς πάλαι ἁγιωτάτοις καὶ σεβασμιωτάτοις πατρᾶσι δεδοκιμα-

33. «Ἀμάλθεια» Σμύρνης 5 καὶ 26 μαΐου 1845, ἀριθμ. 330 καὶ 333.

34. Σταχυολογίας Ἱεροσολυμιτικῆς Α΄, σελ. 278.

35. Πατριαρχικοὶ Πίνακες· σελ. 30—35.

36. Μ. Ι. Γεδεών, Κανον. Διατάξεις· Α΄, σελ. 44—47.

37. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν· σελ. 176—177.

σμένη, ὅτι τοὺς προσερχομένους ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν βαθμὸν, ἢ καὶ μετατιθεμένους ἀπὸ ἄλλου τινὸς κλίματος, ὁμολογεῖν παῤῥησίᾳ τῷ στόματι εἰς ἀλήθειαν τό τε θεῖον καὶ ἱερὸν σύμβολον, ὡς περιεκτικὸν τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου πίστεως, καὶ ὅσα κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους καὶ ὑποθέσεις ταῖς ἱεραῖς συνόδοις ἐδογματίσθη καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπεκυρώθη, εἴτε ἐγγράφως, εἴτε καὶ ἀγράφως, ἃ καὶ παραδόσεις ἐκκλησιαστικαὶ λέγονται· καὶ πρὸς τούτοις ὁμολογεῖν φυλάττειν τὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου προνόμια· καὶ τὸ κατ' οὐδένα τρόπον φρονεῖν ἐναντία τούτῳ τε καὶ τῷ προϊσταμένῳ τούτου οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Τοίνυν κἀγὼ παραιτησάμενος τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Ἀχρειδῶν, καὶ θελήσας ὑποταχθῆναι τούτῳ τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ ἕνα τῶν ἀρχιερέων τῶν ὑποκειμένων τούτῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριαρχικῷ θρόνῳ ἀποκατασταθῆναι, προσκληθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Χίου κατὰ προεδρείαν, ἐνστερνισάμενος τὴν ἀρίστην ταύτην συνήθειαν, ὁμολογῶ πᾶσι τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν σύμβολον, καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἑπτὰ οἰκουμενικὰς συνόδους, ἤτοι τὰ ἐκείναις δογματισθέντα καὶ ὁμολογηθέντα συνομολογῶν καὶ τὰ ἀποστραφέντα συναποστρεφόμενος· καὶ πρὸς τούτοις ὅσα προνόμια κέκτηται ὁ οἰκουμενικὸς θρόνος φυλάττειν ἀπαρεγχείριστα καὶ ἀπαρασάλευτα· καὶ κατὰ πάντα ὑπείκειν τῷ παναγιωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ, τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, κυρίῳ κυρίῳ Διονυσίῳ, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐναντία φρονεῖν τῇ αὐτοῦ παναγιότητι, φυλάττων πίστιν καὶ ὀρθότητα καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην ὡς εὐεργέτῃ μου, καὶ πρὸς πάντας τοὺς συναδέλφους μου πανιερωτάτους ἀρχιερεῖς· ἔπειτα, ἐπειδὴ ὑπεκλίθην τῇ χορείᾳ τούτων, παραιτοῦμαι τῆς ἐπωνυμίας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρειδῶν, ἤτοι τοῦ λέγεσθαι μακαριώτατον, καὶ τοῦ ὑπογράφειν διὰ πρασίνων γραμμάτων, φέρειν τε μίτραν ἐν ἱεραῖς τελεταῖς, ἀλλὰ τῇ κεφαλῇ ἀσκεπεῖ ἢ μετὰ ἐσωκαλυμαυχίου ἐκτελεῖν τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν καὶ τὰ λοιπὰ ἀρχιερατικὰ, καὶ φημίζεσθαι ἱερώτατον πρόεδρον τὸν μητροπόλεως Χίου, ἱστασθαί τε ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου, ἐγγράφεσθαί τε ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ἐν ταῖς ὁμολογίαις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χρέους οὕτως, ἔχειν τε τὴν στάσιν καὶ τὸν τόπον μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων τοῦ μητροπολίτου Χίου, συντρέχων τε ἐν πάσαις ταῖς ἀναγκαίαις χρείαις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ παναγιωτάτου ἀόκνως τε καὶ ἀπροφασίστως, καὶ γίνεσθαι ἐγγυητὴν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς, διὰ τὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προσκαλούμενον ἔρχεσθαι ἀπὸ τῆς κατὰ προεδρείαν δοθείσης μοι ἐπαρχίας Χίου ἀνυπερθέτως, καὶ ὑπείκειν καὶ ὑποτάσσεσθαι τῷ τε οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ καὶ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ, καὶ τὰ πατριαρχικὰ γράμματα ἀναγινώσκειν ἐν πάσῃ μου τῇ ἐπαρχίᾳ, καὶ τὰ πατριαρχικὰ φυλάττειν προνόμια, καὶ πληροῦν καὶ διδόναι ἅπαντα τὰ κατ' ἔτος καὶ κατὰ καιροὺς ῥιπτόμενα τῇ ἐπαρχίᾳ μου ταύτῃ Χίῳ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου, κατὰ τὰ συνοδικὰ κατάστιχα, εὐγνωμόνως καὶ εὐπειθῶς, τὰ ἐτήσια βασιλικὰ χαράτζια, τὴν πατριαρχικὴν ζητίαν, ὡσαύτως καὶ τὴν βοήθειαν, ὅτε ῥιφθείη, ἀπροφασίστως καὶ ἀναντιῤῥήτως, καὶ ἀποδέχεσθαι τοὺς ἐκεῖσε πεμπομένους πατριαρχικοὺς ἐξάρχους καὶ τιμᾶν καὶ εὐχαριστεῖν· πάντα ταῦτα καθομολογῶ φυλᾶξαι ἀμετάτρεπτα καὶ ἀμετάθετα. Εὐχαριστῶ τοίνυν καὶ τῷ παναγιωτάτῳ μοι δεσπότῃ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν πανιερωτάτοις ἀρχιερεῦσιν, τοῖς καταριθμήσασί με τῇ τούτων χορείᾳ, ὧν ταῖς εὐχαῖς ἀξιώσαι με Κύριος ὁ Θεὸς παραστήσαι τὴν ἐγχειρισθεῖσάν μοι ποίμνην ἄσπιλον καὶ ἀμόλυντον ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ φρικτῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ, ἀμήν. ,αχξβ΄, αὐγούστου κς΄, ἰνδικτιῶνος ιε΄.

(ἔπεται τὸ τέλος)

1662

ΚΩΔΙΞ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΝ ΤΙΣΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΑΥΤΗΣ.

ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου

Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου.*

Μέχρις ἐνταῦθα ἐξικνεῖται ὁ *Κῶδιξ* οὗτος τῆς ἱερᾶς *Μητροπόλεως Καστορίας*, τῶν λοιπῶν φύλλων σχεδὸν τῶν ἡμίσεων, ἀποκοπέντων, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν πινακιδίων, καθὰ καὶ ἀρχόμενοι ἐλέγομεν.

Ὑπάρχουσιν ὅμως διάφορα ἕτερα φύλλα, αὖθις ἐκ κώδικος της Μητροπόλεως Καστορίας ἀποκεκομ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 123—125.

μένα, ἀπὸ τοῦ 1703 μέχρι τοῦ 1768 διαφόρους πράξεις περιλαμβάνοντα, ἐξ ὧν ἀναγράφομεν τὰς μᾶλλον ἀξιοσημειώτους.

Ἐν πρώτοις ἀπαντᾷ γράμμα τοῦ *Ἀχριδῶν Ἰγνατίου* πρὸς τὸν *Πατριάρχην Κων/πόλεως Γαβριήλ*· καί τοι ἄνωθεν ἐπιγράφεται: *Ἰγνάτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος, τῆς Α'. Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν* καὶ *τῶν λοιπῶν Πατριάρχης*, ὀνομάζει δὲ τὸν Πατριάρχην *συλλειτουργὸν* καὶ *ἐν Χρῷ ἀδελφόν*, οὐδὲν ἧττον πανταχοῦ τῆς ἐπιστολῆς καλεῖ αὐτὸν *πατέρα φιλόστοργον* καὶ *θειότατον* καὶ *ἔγνωμεν τὰ προσταττόμενα* καὶ *εὐχαριστοῦμεν ὅτι δὲν μετεχειρίσθης καμμίαν ποινὴν* κτλ. Ἡ οὐσία τοῦ γράμματος εἶναι ὅτι ὁ *Μελενίκου ἤθελε νὰ σφετερισθῇ τὸ καθηλίκι τοῦ Πετριτζίου, ἐνῷ*, λέγει, *τοῦτο ἀνήκει τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀχριδῶν*· ἐπίσης παραπονεῖται ἐπὶ τῷ ὅτι ὁ *Βελλᾶς* ἥρπασε δύο χωρία τοῦ Καστορίας *Χιονάτες* καὶ *Λεοκάτζι* (1) καὶ ὁ *Βερροίας τὴν Νάουσαν*, ὁ δὲ *Θεσσαλονίκης* ὅτι διεφιλονείκει τὰ χωρία τῆς *μπογιμίας*. Ἐν τέλει παρακαλεῖ ὅπως τὸ ζήτημα ἐξετασθῇ ἐπὶ τόπου 1703 αὐγούστου—

Ἀπὸ τοῦ 1704 μέχρι τοῦ 1715 ἀναφέρονται διάφορα ἰδιωτικὰ ἔγγραφα ἐπικυρούμενα ὑπὸ τοῦ Καστορίας *Διονυσίου*. Δύο αὐτῶν τὰ σπουδαιότερα ἀναγράφομεν ἐνταῦθα. Τὸ ἓν γεγραμμένον κατὰ τὸ 1714 Ἰουνίου 11 ἐκ μέρους τῶν γουναράδων Κων)πόλεως, ἀναγγέλλει τῷ Μητροπολίτῃ Καστορίας καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅτι *τὸ μετόχιον τὸ χρημιτότικον* (2) τὸ λεγόμενον *Καστοριανὸν* ἠγοράσθη διὰ χρημάτων τοῦ *κοντίου τῶν Γουναράδων*· καίτοι δὲ γεγραμμένον ἐπ' ὀνόματι τοῦ *Ἀρτωνίου Μαρώλη*, εἶναι ὅμως κτῆμα τῆς Μητροπόλεως Καστορίας καὶ ἐνοικιάζεται ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῆς. Τὸ δεύτερον ἔγγραφον γενόμενον τῇ 30 Αὐγούστου 1711, ἐξαγγέλλει ἀπόφασιν, ὅπως τὸ *ἑλληνικὸν Σχολεῖον* κτισθῇ κάτωθεν τῆς Μητροπόλεως *εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον τὸν Πετρίτην* (1) τῆς ἐνορίας *Δραγωτᾶ*, δίδωνται δὲ κατ' ἔτος ἀσλάνια πέντε εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἕτερα ἔγγραφα ἀρχόμενα ἀπὸ τοῦ 1719 καὶ διήκοντα μέχρι τοῦ 1728, ἐπικυρούμενα δὲ ὑπὸ τοῦ *Καστορίας Χρυσάνθου* καὶ *Πρωτοθρόνου Ἀχριδῶν*, εἶναι φύσεως ἰδιωτικῆς· ὡς σπουδαιότερον ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὸ κατὰ τὴν 1ην Μαρτίου 1728 γραφὲν καθ' ὃ τὸ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Μητροπόλεως Καστορίας ὑπάρχον *πρῶτον* ὀσπήτιον (2) *κτῆμα τοῦ Μ. ῥήτορος Καστορίας Κ. Χρυσοῦ* καὶ τῆς *Ἀγνῆς* γυναικὸς τοῦ *Γεωργίου Τράμπα*, *ἀφιερώθη εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Λαύρας*.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ κῶδιξ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας, λιτὸς μὲν καθ' ἑαυτόν, δυνάμενος ὅμως παρασχεῖν τοῖς βουλομένοις ἀφορμὰς πρὸς ἔρευναν πολλῶν. Λιτώτερα ἔτι τυγχάνουσι διάφορα χειρόγραφα σωζόμενα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Καστορίας, τῆς *Ἐλεούσης*, τοῦ *Μουζεβίκη* καὶ τοῦ *Ἀπόζαρι*· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχοντα χάριν τῶν φιλιστόρων ἀριθμήσαντες αὐτὰ πρὸς εὐκολωτέραν εὕρεσιν, ἀναλύομεν ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ συντομίᾳ.

Ἀριθ. 1 — *Ὡρολόγιον* ἐπὶ χάρτου παχέως, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, σχήματος 16ου ὁ χαρακτὴρ τοῦ βιβλίου εἶναι εὐανάγνωστος, ἀλλὰ πλῆρες ἀνορθογραφιῶν φοβερῶν.

Ἀριθ. 2 — Βιβλίον εἰς Δον μέσου μεγέθους, ἐκ χάρτου, καλοὺς ἔχον χαρακτῆρας καὶ ὠρθογραφημένον· περιέχει δὲ τὰς *προφητείας* τοῦ *ἑαυτοῦ* ἀπὸ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ ἑξῆς, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους.

Ἀριθ. 3 — Ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ὑπάρχει βιβλίον σχήματος μεγάλου ὀγδόου, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους καὶ μετὰ χαρακτήρων διαφόρων. Ἐκ τοῦ περιεχομένου φανερὸν ὅτι τὸ βιβλίον εἶναι *Εὐχολόγιον*, ἀναφέρομεν δὲ διαφοράς τινας παρατηρουμένας πρὸς τὴν καθεστηκυῖαν νῦν παρ' ἡμῖν τάξιν.

Ἄρχεται ἀπὸ τοῦ *ἁγίου Ἐλαίου*· ἀντὶ δὲ τοῦ ἐξαποστειλαρίου: *ἐν ἐλαίῳ ἀγαθέ*, κατὰ τό: *ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις*, ὑπάρχει ἕτερον: *Ἀρχαγγέλων τάξεις σὲ ἀσματίζουσι σεμνή, ὡς Σολομὼν καὶ Δαυὶδ σε καὶ ἅπαν γένος τῶν βροτῶν, τὸ χαῖρέ σοι τοῦ ἀγγέλου προσάγορτες Θεοτόκε.*

Μετὰ τὸ *Δόξα καὶ νῦν τῶν Αἴνων* καὶ τὸ ἅγιος ὁ Θεός, ἀντὶ τοῦ Τροπαρίου *Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν*, ὑπάρχουσι τὰ τροπάρια: *Ἐλέησον ἡμᾶς, δόξα, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς* καὶ *νῦν Πολλὰ τὰ πλήθη* καὶ ἀπόλυσις. Εἶτα *εὐλογημένη ἡ βασιλεία* καὶ τὰ εἰρηνικά. Ἀκολούθως τὸ α'. ἀντίφωνον *Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι, καὶ πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου* καὶ εἶτα ἡ εὐχὴ *Κύριε ὁ ἐν τῷ ἐλέει*· μετ' αὐτὴν μικρὰ συναπτὴ καὶ τὸ β'.) ἀντίφωνον *μετὰ τοῦ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν*· εἶτα τὸ γ'.) ἀντίφωνον *μετὰ τοῦ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν*· εἶτα *Σοφία ὀρθοί, δεῦτε προσκυνήσωμεν, Εὐαγγέλιον Ἀπόστολος καὶ κοντάκια ὅσα βούλεται, ὡς Ἅγιοι Ἀνάργυροι, Μετεμορφώθης* κτλ. εἶτα ὁ ἱερεύς: *ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός... ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε* καὶ ὁ πρῶτος ἀπόστολος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, (ὡς καὶ νῦν),

---

1) τὸ πρῶτον τῶν χωρίων τούτων μέχρι τοῦδε σώζεται ὑπαγόμενον τῷ Βελλᾶς, περὶ δὲ τοῦ δευτέρου οὐδὲν γινώσκομεν.

2) Ὑπῆρχε χωρίον *Κρημίνι* ὑπαγόμενον εἰς τὴν μητρόπολιν Καστορίας· σήμερον σώζονται ἐρείπια αὐτοῦ· τούτου διακριτέον ἕτερον *Κρημῖνι* κείμενον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σισανίου.

(3) Μέχρις ἐσχάτων ἐσώζετο ἡ ἐν λόγῳ *Ἑλληνικὴ Σχολή*, ἤδη τέλεον κατερειπωθεῖσα. Ὁμοίως σώζεται καὶ ὁ *ἅγιος Νικόλαος*, μικρὸν παρεκκλήσιον, ἀνῆκον ἔτι τῇ ἐνορίᾳ *Δραγωτᾶ*.

(1) Τὸ *κελλίον* τοῦτο σώζεται μέχρι τῆς σήμερον, σχεδὸν ἐρείπιον, ὡς καὶ τὸ παρ' αὐτῇ ὑπάρχον *δεύτερον*, ἀνῆκον οὗτο τῇ *ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἰβήρων*, ὡς ἠκούσαμεν.

ἀντὶ δὲ τῆς εὐχῆς Ἄναρχε ἀδιάδοχε ὑπάρχει ἑτέρα: *Εὐδιάλλακτε Κύριε ὁ μόνος ἐλεήμων.*

Μετὰ δὲ τὸ ϛ'.) εὐαγγέλιον ἀντὶ τῆς εὐχῆς: *ὁ Θεὸς ὁ Μέγας καὶ Ὕψιστος*, ὑπάρχει ἑτέρα: *Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ.* — Ἀντὶ δὲ τοῦ γνωστοῦ παρ' ἡμῖν γ'.) ἀποστόλου ὑπάρχει ἕτερος: *Ὑμεῖς ἐστε ναὸς Θεοῦ ζῶντος.* — Ἀκολούθως ἐλλείπουσί τινα φύλλα, εἶτα δὲ ὡς τέταρτον Εὐαγγέλιον φέρεται τὸ τοῦ *Παραλύτου*, καὶ ἀντὶ τῆς εὐχῆς *Ἀγαθὲ καὶ φιλάνθρωπε ἡ: Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰώμενος.* — Ἀντὶ τοῦ συνήθους ε'.) *Ἀποστόλου* καὶ *Εὐαγγελίου*, ἀπόστολος μὲν ὑπάρχει ὁ: *Ἀδελφοὶ εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου*, εὐαγγέλιον δέ: *ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος*· εὐχὴ δὲ ἡ: *Εὐχαριστοῦμέν σοι.* — Ἀντὶ τοῦ ϛ'.) *Ἀποστόλου* ἕτερος: *ἀδελφοὶ εἰ δύνασθε ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ* καὶ εὐαγγέλιον: *ἠρώτά τις τῶν Φαρισαίων τὸν Ἰησοῦν* καὶ εὐχὴ *Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἰατρὲ ψυχῶν.* — Ἀντὶ τοῦ ζ'.) *Ἀποστόλου* ἕτερος: *ὁ καιρὸς τοῦ Πνεύματος* καὶ Εὐαγγέλιον: *Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου* καὶ ἀντὶ τῆς εὐχῆς *Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς* ἑτέρα: *ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὁ διὰ τοῦ προφήτου σου Νάθαν*, ἐκ δὲ τῆς τελευταίας εὐχῆς ἐλλείπει τό: *Βασιλεῦ ἅγιε.*

Κατόπιν ὑπάρχει ἀκολουθία εἰς *ἀδελφοποίησιν* καὶ *ἀκολουθία εἰς μνῆστρα*· ἐν αὐτῇ ἐκτὸς τῶν *χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν δακτυλίων* λέγει: *ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν* καὶ ἀντὶ τοῦ *Εὐλογητὸς ὁ Θεός, Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία.* Ἕπεται ἀκολούθως *ἡ ἀκολουθία τοῦ Στεφανώματος.* — Μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν στεφάνων ἐλλείπει ὁ ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ὑπάρχει δὲ ἡ μετ' αὐτὰ λεγομένη εὐχὴ *Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν.* — Μετὰ τὴν εὐχὴν τοῦ *κοινοῦ ποτηρίου* λέγεται: *Πρόσχωμεν, προηγιασμένα ἅγια τοῖς ἁγίοις*· εἷς ἅγιος εἷς *Κύριος κτλ.* καὶ εἶτα: *κοινὸν ποτήριον πίνουσι· οἱ πίνοντες ζήσωσι καὶ πολυχρονίσωσι*, καὶ ἀκολούθως φάλλεται τὸ: *ποτήριον;* — εἶτα *ἐκφώνησις: ἀδελφοὶ χαίρετε ἐν Κυρίῳ καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε*· καὶ ἡ *ἀνάληψις τῶν στεφάνων*, ἄνευ ἀπολύσεως.

Κατόπιν ἀναγράφονται οἱ *ὀκτὼ ἤχοι, Σαββάτου ἑσπέρας καὶ Κυριακῆς*, εἶτα τὰ *Ἐξαποστειλάρια* καὶ *Ἑωθινά*· ἀκολούθως *Ἀπόστολοι καὶ Εὐαγγέλια εἰς διαφόρους περιστάσεις*, εἶτα *νεκρώσιμος ἀκολουθία: ἐν αἰωνίοις θαλάμοις διηνεκῶς, καὶ νῦν νεκρώσιμος, καὶ νῦν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ νῦν παρακλητικὸς εἰς τὴν Θεοτόκον, ἀκολουθία τοῦ κατασφραγῖσαι παιδίον τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἀκολουθία εἰς τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον, εὐχὴ εἰς τὸ πρὸς ὥραν βαπτιζόμενον, Βάπτισμα, εὐχὴ εἰς τὸ κουρεῦσαι καὶ ἀπολοῦσαι.* — Μετὰ ταῦτα φέρεται *ἡ λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου, ἀκολουθία τοῦ Μ. Ἁγιασμοῦ, καὶ νῦν καὶ ἀκολουθία τοῦ Πάσχα καὶ τῶν μετὰ ταῦτα Κυριακῶν.* Ἡ γραφὴ τοῦ βιβλίου ποικίλλει, ἐν ἀρχῇ μὲν διὰ χαρακτήρων καθαρῶν καὶ μεγάλων, εἶτα δὲ διὰ μικρῶν καὶ ἀνορθογράφων.

Ἀριθ. 4. — Φύλλα *μηνολογίου* κακῶς γεγραμμένα.

Ἀριθ. 5. — Βιβλίον περιέχον τὰς *προφητείας* ὁλοκλήρου τοῦ ἐνιαυτοῦ καλῶς μὲν γεγραμμένον, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν ἀνορθογραφιῶν. Ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ὑπάρχει, *τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κων)πόλεως Ἐγκώμιον εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτε προσηνέχθη ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων τριετίζουσα ἐν τῷ ναῷ*· ἀρχή: Εὐλόγησον Πάτερ: *Ἰδοὺ καὶ πάλιν ἑτέρα πανήγυρις καὶ φαιδρὰ ἑορτή*: τέλος: *Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα κτλ.*

Ἀριθ. 6. — Βιβλίον καθαρῶς γεγραμμένον, περιέχον δὲ τὸ *μηνολόγιον τοῦ Φεβρουαρίου.* Ἐν τέλει σημειοῦται ὅτι ἐγράφη διὰ χειρὸς τοῦ ἁμαρτωλοῦ *Μιχαὴλ παπᾶ Ἀναστασίου* καὶ ἐξόδοις *ἱερέως Δημητρίου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου Ἐλεούσης.*

Ἀριθ. 7. — Βιβλίον εἰς τέταρτον, ἄνευ ἀρχῆς, περιέχον τοὺς ὀκτὼ ἤχους καὶ γεγραμμένον διὰ χαρακτήρων καλῶν, ἀλλὰ μετά τινων ἀνορθογραφιῶν· ἐν τέλει σημειοῦται καὶ ἡ χρονολογία τῆς ἀντιγραφῆς: *ἐν ἔτει ϛϡιβ'.*

Ἀριθ. 8. — Βιβλίον ἐπίσης καλογεγραμμένον καὶ περιέχον τὸ *μηνολόγιον τοῦ Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου*, εἰς τέταρτον. Ἐν τέλει τοῦ Νοεμβρίου ὑπάρχει ἡ σημείωσις: *ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον τοῦ ἔτους ϛκϛχ'. Ἰνδικτ. ΙΓ'. Ἰουνίου 27.* — Ἀκολουθεῖ τούτοις ἡ διήγησις τοῦ θρήνου τοῦ *Ἱερεμίου* καὶ κανὼν εἰς τὸν *Ἰωαννίκιον*, εἶτα δὲ δι' ἄλλης γραφῆς ὁ *μὴν Δεκέμβριος* μέχρι τῆς *Κυριακῆς τῶν Προπατόρων.*

Ἀριθ. 9. — Βιβλίον μετὰ καλῶν καὶ ὀρθῶν χαρακτήρων, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους. Περιέχει διαφόρους λόγους Πατέρων. Α'.) τοῦ *Χρυσοστόμου* (εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον, εἰς τὸν ἄσωτον υἱόν.) Β'.) *Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου* (περὶ μετανοίας καὶ κρίσεως εἰς τὴν ϛ'. παρουσίαν, ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις ἓξ τὸν ἀριθ. καὶ λόγοι παραινετικοὶ Γ'.) *Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης.* Δ'.) *Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου περὶ τῆς ἐν Βηρυτῷ ἁγίας εἰκόνος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.* Ε'.) *Διήγησις ὠφέλιμος συντεθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων, καὶ διατὶ παρέλαβεν ἐτησίως ποιεῖν τὴν ἑορτὴν τῆς Ὀρθοδοξίας τῇ α'. Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ μεγάλη Ἐκκλησία* Στ'.) *Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου*, λόγος εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ Ζ'.) τοῦ *ἰδίου*, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου Η'.) *Σωφρονίου Ἱεροσολύμων*, βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Θ'.) *Ἰω-*

άγιου Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὰ Βαΐα, εἰς τὸν μακάριον Ἰώβ, εἰς τὰς δέκα παρθένους, ἑρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον: *τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ*· λόγος ὅτι φρικτὸν καὶ χαλεπὸν πρὸ τῆς ἑσχάτης εὐχῆς τῆς μυσταγωγίας ἐξέρχεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας. ΙΓ'.) *Ἐπιφανίου τοῦ Κύπρου*, λόγος εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν, εἰς τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθαίας, καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ ᾅδῃ τοῦ Κυρίου κατάβασιν μετὰ τὸ σωτήριον πάθος γεγενημένην. ια'.) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, λόγος εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα, καὶ εἰς τὴν βραδύτητα (ὀλίγοι μόνον στίχοι).

Ἀριθ. 10. — Βιβλίον εἰς ὄγδοον, περιέχον τὸν *μῆνα Δεκέμβριον*, καλῶς γεγραμμένον διὰ χειρὸς *Μιχαήλ*.

Ἀριθ. 11. — Βιβλίον εἰς ὄγδοον, περιέχον τοὺς *πλαγίους ἤχους μετὰ ἐξαποστειλαρίων καὶ ἑωθινῶν*· ἐτελειώθη ὑπὸ *ἁμαρτωλοῦ Νικολάου υἱοῦ παπᾶ Μιχαὴλ τοῦ ἁγιομνήτου Ἰουνίου 13 ᾳυξβ'*.

Ἀριθ. 12. — Βιβλίον εἰς ὄγδοον περιέχον τὸν *μῆνα Φεβρουάριον*, ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους· ἐν τέλει *διάφοροι βίοι ἁγίων*.

Ἀριθ. 13. — Βιβλίον εἰς ὄγδοον ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, περιέχον *μηνολόγιον τοῦ Αὐγούστου* ἐν κακῇ γραφῇ.

Ἀριθ· 14. — *Ἱερὸν Εὐαγγέλιον* ἐπὶ χάρτου κακῶς γεγραμμένον καὶ πλῆρες σφαλμάτων, πολλὰ δ' ἐλλείπουσιν ἀπ' ἀρχῆς, τῶν μέσων καὶ τοῦ τέλους.

Ἀριθ. 15. — Βιβλίον εἰς τέταρτον, διὰ καλῶν χαρακτήρων ἀλλ' ἀνορθογράφων, περιέχον τὸ *συναξάριον ἀπὸ μηνὸς Μαρτίου μέχρι Σεπτεμβρίου*. Ἐν τέλει σημειοῦται ὅτι τὸ συναξάριον τοῦτο ἐτελειώθη διὰ χειρὸς *Διομήδους καὶ ἐξόδοις τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τῆς Γηστεργιοτίσσης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου*[1] *ἔτει ϛωρ'. Ἰνδικτ. 10 μηνὸς Σεπτεμβρίου*. Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὸ συναξάριον ἐπὶ χάρτου καλητέρου καὶ διὰ χαρακτήρων ἐπίσης καλῶν ἀναγράφονται *προφητεῖαι τῶν παρ' Ἕλλησι σοφῶν α'.) τοῦ Βίαντος, β'.) τοῦ Θούλη, γ'.) τοῦ Ἀπόλλωνος, δ'.) Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου, ε'.) τῆς Σιβύλλης. ϛ'.) τῆς αὐτῆς, ζ'.) Ἀρτεμίου τοῦ Ἑρμοῦ, η'.) ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγοι τοῦ Ἀπολλιναρίου, θ'.) τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καὶ ι'.) τοῦ Σοφοκλέους.* — Ἀκολούθως διὰ γραφῆς διαφόρου ἀναφέρονται *προφητεῖαι τῶν προφητῶν, τῶν Ἑλλήνων* καὶ τελευταῖον *ῥῆσις περὶ τῶν ἑπτὰ θαυμασίων*.

Ἀριθ. 16 — Βιβλίον εἰς τέταρτον διὰ χαρακτήρων νέων, περιέχον τοὺς μῆνας *Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον* καὶ *Νοέμβριον*.

Ἀριθ. 17. — Βιβλίον εἰς τέταρτον περιέχον τὸ *Τριῴδιον μέχρι τοῦ Λαζάρου*.

Ἀριθ. 18. — Βιβλίον εἰς τέταρτον περιέχον τὸν μῆνα *Ἰανουάριον* ἀλλ' ἄνευ ἀρχῆς.

Ἀριθ. 19. — Βιβλίον εἰς τέταρτον περιέχον ἐλλειπεῖς τοὺς μῆνας *Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον*, καὶ *Νοέμβριον*· τὸ βιβλίον τοῦτο σημειοῦται ὅτι ἦν *κτῆμα τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς* ἐπονομαζομένης *ἀκαταμαχήτου*[1].

Ἀριθ. 20. — Βιβλίον εἰς τέταρτον περιέχον τοὺς μῆνας *Μάρτιον Ἀπρίλιον* καὶ *Μάϊον* καὶ ἐν τέλει τὰ συναξάρια *τοῦ Μαρτίου καὶ Μαΐου*· τὸ βιβλίον εἶναι καλῶς γεγραμμένον.

Ἀριθ. 21. — Βιβλίον εἰς τέταρτον, κακῶς γεγραμμένον καὶ περιέχον τὸν *Ὀκτώβριον* μῆνα.

Ἐν τέλει ἀναγράφομεν λαμπρὸν *ἱερὸν Εὐαγγέλιον* ἐκ μεμβράνης κτῆμα τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ τῆς ἐνορίας *Μουζεβίκη*. Τὸ ἱερὸν τοῦτο κειμήλιον, ὡς δείκνυται ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ πρώτου πασχαλίου τῶν ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ γεγραμμένων, ἐγράφη τῷ ζωοζ'. ἀπὸ κτίσεως κόσμου δηλαδὴ τῷ 1299· οἱ χαρακτῆρες τοῦ βιβλίου καλοί, πρὸ ἑκάστου εὐαγγελιστοῦ ὑπάρχει ὡραία εἰκών, ἔτι δὲ τὰ κεφαλαιώδη γράμματα ἐν ἑκάστῳ Εὐαγγελίῳ πεποικιλμένα διὰ βαφῆς καὶ χρυσοῦ. Ὅμοιον τούτῳ, μάλιστα δὲ κατὰ τοὺς ἰδόντας καὶ κρεῖσσον αὐτοῦ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐπίσης μεμβράνινον, ἀπέκειτο μέχρι πρὸ δεκαπενταετίας ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Κοινότητος, ἤδη ὡς δῶρον, τίνος καὶ πῶς οὐκ οἴδαμεν ἀκριβῶς, ἀποκείμενον ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν Ἀθηνῶν, καθὰ ἡμῖν ἀνεκοινώσαντο πολλοὶ ἐν Καστορίᾳ.

1) εἶναι ἡ ἰδία μονὴ ἡ νῦν σωζομένη ἐν τῇ συνοικίᾳ *Ἀπόζαρι*.

ΤΟΠΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ*

Γ'.

1. **Καταγραφὴ περιληπτικὴ τῶν ρωμαϊκῶν γραμμάτων.**—Γράμμα τοῦ πατριάρχου Θεοδοσίου περὶ τῆς ἐξαρχίας τοῦ ἁγιάσματος τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, κατὰ τοὺς 1772 μαΐου 3, δι' οὗ ἐκράτει τὴν ἐξαρχίαν ὁ κόμισος Ἰωαννάκης Ρωσσέτος.

2. 1772 ἰουλίου 5. Ἀπόδειξις πατριαρχικὴ πρὸς τοὺς ἐγχωρίους, ὅτι ἐφιλοτιμήθη ἡ ἐξαρχία τοῦ ἁγιάσματος τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ εἰς τὸν κόμισον Ἰωάννην Ρουσσέτον, καὶ νὰ μὴ ἐναντιωθῇ τινὰς εἰς τὴν σύναξιν τοῦ εἰσοδήματος.

3. Γράμμα πατριαρχικὸν τοῦ κὺρ Θεοδοσίου, δι' οὗ ἐφιλοτιμήθη ἡ ἐξαρχία τοῦ ἁγιάσματος τοῦ

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 96—102 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

1) Ἄγνωστος ἡ μονὴ αὕτη σήμερον, τοὐλάχιστον ἡμῖν.

προφήτου Ἠλιοὺ εἰς τὸ παγκάριον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Μεγάλου Ρεύματος.

4. Γράμμα ἀφοριστικὸν τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου* δι' ἐκείνους ὁποῦ δὲν πληρώνουσι σῶα τὰ τοῦ μετρολογίου, καὶ τὰ τοῦ σεφᾶγκελδιλικίου τοῦ νέου ἀγᾶ, καὶ δι' ἐκείνους ὁποῦ ἐσφετέρισαν τόσον ἐξ αὐτῶν τόσον καὶ ἐξ ἄλλων συναθροιζομένων.

5. Γράμμα ἀφοριστικὸν τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου κατὰ τοὺς 1775 διὰ τοὺς παράδες τοῦ μέτρου καὶ διὰ τὰ λοιπὰ, ὅμοιον μὲ τὸ ἄνω.

6. Γράμμα ἀφοριστικὸν τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ κατὰ τοὺς 1782 διὰ τοὺς παράδες καὶ τοῦ μέτρου, καὶ διὰ τὰ λοιπὰ, ὅμοιον τοῖς ἄνω.

7. Γράμμα τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου περὶ τῆς βούλλας, κατὰ τοὺς 1777 κατὰ τὸν δεκέμβριον.

8. Γράμμα τῆς αὐλῆς, κατὰ τοὺς 1782, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας κυρίου Γαβριὴλ, διὰ νὰ βουλλώνωνται αἱ ὁμολογίαις τῆς ἐκκλησίας μὲ τὴν βούλλαν τους, ἡ ὁποία εἶναι εἰς τρία κομμάτια.

9. Γράμμα συμφωνητικὸν τοῦ σπαθάρη Ἰακωβάκη Ρίζου, κατὰ τοὺς 1748 αὐγούστου 17, μετὰ τῶν ἐγχωρίων, διὰ τὸν τόπον ὁποῦ εἶναι ἔμπροσθεν τοῦ ὁσπητιοῦ του.

10. Ἀπόδειξις πατριαρχικὴ διὰ τὸ κουτὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἐγρίκαπι, κατὰ τοὺς 1740.

11. Συμφωνητικὸν τοῦ Δημητράσκου ποστελνίκου διὰ τὸ μετατόπισμα τοῦ σοκακίου.

12. Ἴσον τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος διὰ τὸ ἐν τῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν μνημεῖον τοῦ αὐθέντου Ματθαίου Γκίκα.

13. Γράμμα πατριαρχικὸν δηλωτικὸν ἅμα καὶ ἐπιβεβαιωτικὸν, κατὰ τοὺς 1782 φεβρουαρίου 10, ὅτι ἡ δόμνα Σμαράνδα τοῦ αὐθέντου Ματθαίου Γκίκα ἐπώλησε τὸ ἓν μνῆμα εἰς τὸ παγκάριον διὰ γρόσια 295.

14. Γράμμα πατριαρχικὸν, κατὰ τοὺς 1736 ἰουλίου 12, ὅτι νὰ μὴ πωληθῇ πώποτε τὸ παρὰ τοῦ Φίλιππα ἀγορασθὲν ὁσπῆτι, ὡς ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

15. Γραμμα κοινὸν συμφωνητικὸν τῶν ἐγχωρίων κατὰ τοὺς 1784 φεβρουαρίου 17, διὰ τὰ δουλευτικὰ τῶν ἀμπελίων μὲ νέζιρ ἀσλανία 100 εἰς τὸ τζαμὶ τοῦ Κουρούτζεσμε, ὅποιος ἤθελε παραβῇ τὴν συμφωνίαν.

16. Διαθήκη τοῦ Σταυρουπόλεως Ἀνθίμου, κατὰ τοὺς 1782 ἀπριλίου α'.

17. Γράμμα τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ διὰ τὸ μοιρίδιον τοῦ παγκαρίου, κατὰ τοὺς 1783 φεβρουαρίου 16, δι' οὗ φιλοτιμεῖται εἰς τὸ παγκάριον καὶ παρὰ τῆς παναγιότητός του, ὡς προπεφιλοτιμημένον κατὰ τοὺς 1777 παρὰ τοῦ κυρίου Σωφρονίου.

18. Γράμμα τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ, δι οὗ δίδοται τὸ μοιρίδιον τοῦ παγκαρίου εἰς τὸν Ἀμβρόσιον κατὰ τοὺς 1784, τὸ ὁποῖον ηὗρεν πεφιλοτιμημένον εἰς τὸ παγκάριον κατὰ τοὺς 1777, ἐπὶ τοῦ κύρ Σωφρονίου.

19. Γράμμα συνοδικὸν τοῦ πατριάρχου κὺρ Προκοπίου κατὰ τοὺς 1788, διὰ τὸ μοιρίδιον τοῦ παγκαρίου, δι' οὗ ἐπικυροῦται τὸ τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ γράμμα.

20. Συμφωνητικὸν τῶν ἐργαστηριάριδων μπαλουκτζίδων τοῦ χωρίου, δι' οὗ ὑπόσχονται νὰ ἔχωσι πάντοτε εἰς τὰ ἐργαστήρια τόσον ψάρια, ὅσον καὶ μύδια, καὶ κάθε εἴδους χαβαρικὰ διὰ τὴν χρείαν τῶν ἐγχωρίων.

21. Γράμμα πατριαρχικὸν, δι'οὗ δίδεται εἴδησις περὶ τοῦ ἐκδοθέντος φερμανίου διὰ τὸ μέκι τῶν τούρκικων νικιαχίων ἀπὸ τοὺς ραγιάδας.

22. Γράμμα ὑποσχετικὸν τῶν μπακάλιδων διὰ νὰ μὴ πωλῶσι ἀγιοκέρια ἀπὸ τὸ σάββατον τοῦ Λαζάρου ἕως τῆς κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, ἡ ὁποία συμφωνία ἔγινε εἰς τοὺς 1795 ἀπριλίου α'.

23. Γράμμα τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ κατὰ τοὺς 1782, δι' οὗ ἐφιλοτιμήθη ἡ πατριαρχικὴ ἐξαρχία τοῦ ἁγιάσματος τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ εἰς τὸ παγκάριον τῆς ἐκκλησίας.

24. Ὁμολογία τοῦ Κλαυδιουπόλεως Νεοφύτου ἀσλ. 40 τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς α' ἀπριλίου τῶν 96.

25. Ἐξεδόθη γράμμα συστατικὸν τῆς κατὰ τὸ χωρίον ἑλληνικῆς σχολῆς, κατὰ τοὺς 1787, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κὺρ Προκοπίου.

26. Ἐξεδόθη πατριαρχικὴ ἀπόδειξις διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐπιτρόπων τῆς κατὰ τὸ χωρίον ἑλληνικῆς σχολῆς, κατὰ τοὺς 1787.

27. Ἐξεδόθη συνοδικὸν τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου, κατὰ τοὺς 1793, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ κατὰ τὸ χωρίον ἑλληνικὴ σχολὴ ἀπὸ τοῦ μοιριδίου τοῦ παγκαρίου ἀσλανία 300 ἐτήσιον.

28. Ὁμολογία δι' ἀσλανία 3750, ἅπερ ἔχει λαμβάνειν ἡ κατὰ τὸ χωρίον ἑλληνικὴ σχολὴ ἀπὸ τοῦ παγκαρίου.

Δ'.

1. **Καταγραφὴ τῶν αὐθεντικῶν χρυσοβούλλων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας.**— αψκζ', ἀπρι-

* βεβαίως Κυρίλλου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας.

λίου α'. Χρυσόβουλλον τοῦ αὐθέντου Νικολάου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ἀπὸ τῆς εἰς Βλαχίαν ἡγεμονίας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τὴν καμάραν κατ' ἔτος τὸ μοναστήριον τῆς πεφανερωμένης Παναγίας ἀνὰ γρόσια 50, καὶ γρόσια δέκα οἱ δι' αὐτὰ ἐλθόντες πατέρες τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου· ἐδόθη εἰς τὸν οἰκοκύρην τοῦ. . . . . * διὰ τοῦ Γιάγκου ράπτη.

2. ,αψκς' ἔτει σωτηρίῳ μαρτίου 13. Χρυσόβουλλον τοῦ αὐθέντου Μιχαὴλ Ρακοβίτζα, ἀπὸ τῆς εἰς Βλαχίαν αὐθεντείας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία μας ἀπὸ τοὺς καπὶ-κιαχαγιάδες ἀνὰ γρόσια 200 τὸν χρόνον.

3. ,αψξδ' ὀκτωβρίου 15. Χρυσόβουλλον τοῦ Στεφάνου βοεβόδα Ρακοβίτζα ἐπικυρωτικὸν τοῦ ἀνωτέρου, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὰ ρηθέντα γρ. 200 ἡ ἐκκλησία παρὰ τῶν καπὶ-κιαχαγιάδων κατ' ἔτος.

4. ,αψλ' μαρτίου λ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Γρηγορίου βοεβόδα Γκίκα, ἀπὸ τῆς εἰς Μπογδανίαν αὐθεντείας του, δι' οὗ διορίζει νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία μας ἀπὸ τὸ βάμμα Γαλατζίου κατ' ἔτος γρόσια 50.

5. ,αψπα'. Χρυσόβουλλον τοῦ Κωνσταντίνου βοεβόδα Μουρούζη, δι' οὗ διορίζει ἀπὸ τὸ βάμμα Γαλατζίου νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία κηρίον καθαρὸν κατ' ἔτος λίτρας 150.

6. ,αψπγ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξάνδοου βοεβόδα Μαυροκορδάτου ἐπικυρωτικὸν τοῦ ἀνωτέρου διὰ τὰς λίτρας 150 τοῦ κηρίου.

7. ,αψγδ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Μιχαὴλ βοεβόδα Σούτζου ἐπικυρωτικὸν τοῦ ἀνωτέρου.

8. ,αψγδ' ἀπριλίου ιδ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξάνδρου βοεβόδα Μουρούζη ἐπὶ τῆς εἰς Βλαχίαν αὐθεντείας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία μας ἐτησίως ἀπὸ τὸν καρβοσαρὰν τῶν βαμμάτων ἀνὰ γρ. 200.

9. ,αψγδ' ἀπριλίου 18. Χρυσόβουλλον τοῦ Μιχαὴλ βοεβόδα Σούτζου, ἐπὶ τῆς εἰς Βλαχίαν δευτέρας αὐθεντείας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία μας παρὰ τῶν καπὶ-κιαγιάδων ἀνὰ ἀσλανία 200 ἐτησίως.

10. ,αψγδ' ἀπριλίου ιδ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξάνδρου βοεβόδα Μουρούζη, ἐπὶ τῆς εἰς Βλαχίαν αὐθεντείας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἑλληνικὴ σχολὴ τοῦ Ἀρναούτκιοΐου ἐτησίως ἀνὰ γρόσια 200.

11. ,αψγγ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Μιχαὴλ βοεβόδα Σούτζου, ἐπὶ τῆς εἰς Μπογδανίαν αὐθεντείας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἑλληνικὴ σχολὴ τοῦ Ἀρναούτκιοΐου ἐτησίως ἀνὰ γρόσια 200.

12. ,αψοζ' ἀπριλίου κθ'. Χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξάνδρου βοεβόδα Ὑψηλάντη, κατὰ τὴν πρώτην αὐθεντείαν του εἰς Βλαχίαν, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία μας ἐτησίως ἀνὰ γρόσια 200.

13. ,αψθ'. Χρυσόβουλλον τοῦ αὐθέντου Ἀλεξάνδρου βόδα Καλλιμάχη, ἐπὶ τῆς ἐκ Μπογδανίαν αὐθεντείας του, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος ἐτησίως ἀνὰ γρόσια 400· καὶ διὰ τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον ἕτερον χρυσόβουλλον νὰ λαμβάνῃ ἐτησίως γρόσια 200.

ζ

Μετὰ τὴν ἀναγραφὴν ταύτην, ἧς συμπλήρωσιν ἀμέσως δίδωμι, ἀπαιτεῖται ἵνα γένωνται παρατηρήσεις αἱ δέουσαι. Τὰ ἀρχεῖα ταῦτα μελετώμενα καὶ σχολιαζόμενα καταλλήλως ἴσως εἰσάξουσι καινάς τινας εἰς τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν γνώσεις· ἀλλ' αἱ ἐπ' αὐτῶν λιταί μου παρατηρήσεις ἀναβάλλονται.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ἐκδιδόντος

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου Δ. Φ.

ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Περὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου

Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμ. Πατριάρχης.

Τὸ καλὸν οὐκ ἔστιν ὅτε ὅτι μὴ καλόν, καλῶς ἐστιν εἰρημένον, καὶ λόγων ἄρα ἀνενδεὲς παραστατικῶν, καὶ ρητορικῆς οὐ δεῖται κομψότητος, αὐτόθεν εὐέλεγκτον ὂν καὶ τοιοῦτον γνωριζόμενον παρὰ πάντων τῇ φύσει καὶ θαυμαζόμενον. Ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦ μεγίστου τῶν προσευτυχηθέντων τῷ ἡμετέρῳ Γένει καλῶν ὁ λόγος ἐν τῷ παρόντι, περὶ συστάσεως γὰρ τῆς πατριαρχικῆς ἡμετέρας τυπογραφίας ἡμῖν ὁ σκοπός, εἴγε ψυχαγωγίας τινὸς καὶ διατριβῆς τῶν ἐντυγχανόντων προανακρουσθεῖεν τινά, οὐκ ἔξω πίπτει τοῦ δέοντος. Οὐδένα λέληθε τοιγαροῦν ὅσα πρὸ τῆς μεθόδου τῆς τυπογραφικῆς συνέβαινε δυσχερῆ τῷ βίῳ, καὶ περὶ τὴν ἐπίδοσιν τῶν φιλομαθῶν ἐμποδοστατοῦντα καὶ προσιστάμενα· πολλὰ γὰρ καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν φιλοπονηθέντων ἐνδόξων καὶ σοφῶν συγγραμμάτων, ἐξ ὅτου τὰς σοφωτέρας ἐννοίας γραφῇ παραδιδόναι ἤρξαντο ἄνθρωποι, τοῖς συγγραφεῦσι μικρὸν ξυνετεθνήκει καὶ συνεξέλειπεν· ἔνια δὲ ἐξ ἀντιγραφῆς ὀλίγοις τισὶ περιελθόντα καὶ μερικὴν ἀποτελέσαντα

---

* ἐλλιπὴς ἡ γραμμὴ αὕτη.

τὴν ὠφέλειαν, τέως ἐξίτηλα γέγονε τῷ χρόνῳ καὶ φθορᾶς καὶ λήθης συγκατεχώσθη βυθοῖς, μόνην τὴν κλῆσιν τῶν συγγραψάντων εἰς ἡμᾶς παραδόντα καὶ περισώσαντα· αἴτιον δὲ τούτων ἡ τοῦ τυπογραφικοῦ φωτὸς ἀπουσία, δι' ἣν καὶ πολλοὶ τῶν λόγου ἀξίων καὶ δοκίμων ἀνδρῶν ἀκλεῶς καὶ ἀΐδηλοι ὑπὸ νεφέεσιν σκεδασθέντες οὐδὲν ὤρθησαν συνεισενεγκόντες εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος· τὰς δὲ περὶ τὰς συνεχεῖς γραφὰς καὶ μεταγραφὰς παρεμπιπτούσας δυσχερείας καταριθμεῖν ἐπὶ μέρει καὶ καταλέγειν ἔργον ἂν εἴη δυσεπιχείρητον· ἐνταῦθα μὲν γὰρ καὶ ὁ πόνος πολὺς καὶ ἀνήκεστος, καὶ ὁ χρόνος ἐπιμήκιστος καὶ μακρότατος, διὰ τὸ πολύστιχον ἔσθ' ὅτε τῶν βίβλων καὶ ὀγκωδέστατον· [καὶ εἴγε καλλιγραφίας καὶ ὀρθογραφίας τοῖς περὶ τὸ ἀντιγράφειν ἐσπουδακόσιν πεῖρα ἐντελὴς διαπέπρακται τὸ σκοπούμενον καὶ . . . τὸν τῆς κοινῆς ὠφελείας ἀποβέβηκεν λόγον]* εἰ δὲ τοὐναντίον, ἕωλος ἡ σπουδὴ καὶ ματαιοπονία ἀπεφάνθη τὸ πρᾶγμα, ἀχλὺν κατασκεδάσαν τῶν κειμένων καὶ ἀκαταληψίαν πολλήν, ὥστε αὐτῆς ἐκείνης δεῖσθαι τῆς τοῦ συγγεγραφότος χειραγωγίας, εἰ μέλλει τις πρὸς τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀδιάπταιστον κατανόησιν διαβιβάσαι τὸν νοῦν καὶ μὴ πλανᾶσθαι εἰκῇ ἐν τοῖς λειμῶσι κατὰ σκότον ἐλάσεων· ἐῶμεν λέγειν τὸ περὶ τὴν μεταγραφὴν πολυδάπανον, δι'ὅπερ ἀνάγκη τοὺς ἀπορωτέρους ἢ καὶ τούτων . . . . . ** ἀθλίως στερίσκεσθαι τῶν βιβλίων ἢ καὶ τὸν ἔσχατον ἀπεμπολεῖν χιτωνίσκον ἐπὶ τῇ προσκτήσει αὐτῶν, ἢ ἐφ' ἑτέραν ἰδέαν βίου τρέπειν τὸν νοῦν ἀποδυσπετοῦντας· ἐξ ὅτου δὲ ἀγαθῇ τύχῃ, μᾶλλον δὲ θείᾳ μοίρᾳ ἡ τυπογραφικὴ τοῖς ἀνθρώποις ἐπινενόηται μέθοδος, ἤρθη μὲν ἐκ μέσου τὰ ἐργώδη ταῦτα καὶ χαλεπά, εὔπορα δὲ καὶ ἀνήροτα τὸ τοῦ λόγου τοῖς φιλομαθέσιν εὐτύχηται τὰ πρὸς τὴν ἐπίδοσιν· οἷς γὰρ πρότερον καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς χρεία περὶ τὴν τῶν βιβλων μεταγραφήν, τούτοις ἤδη πρόχειρα πάντα καὶ ἐν χερσίν, οἷς καὶ συνέβη πολλάκις ἐνταῦθα καὶ κατ'ἐλπίδας ἀπολυθῆναι τῶν πιεστηρίων τῶν τυπογραφικῶν τὸ περιμενόμενον σύγγραμμα εὐανάγνωστον, ἀκραιφνέστατον, ἐπιδιορθώσεώς ἠξιωμένον ὑποσημειώσεσίν τε καὶ σχολίοις ἡρμενευμένον πρὸς εὐχερεστάτην κατάληψιν· αὕτη δὲ ἡ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπινοίας τὸ περιττὸν χαρακτηρίζουσα καὶ ἀθανάτοις εὐκλείαις τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον περιβαλοῦσα τυπογραφικὴ μέθοδος, πολλὰ τῶν ἐν ἀφανεῖ κειμένων καὶ ὑπὸ εὐρῶτος, οἷον εἰπεῖν, διεφθορότων βιβλίων διασώσασα προήγαγεν εἰς τὸ φῶς καὶ διὰ τῶν συνεχῶν καὶ ἐπανειλημμένων ἐκδόσεων εἰς κόρον τὰ τῆς προτέρας ἐλλείψεως παρεμυθήσατο· ὥστε πλήρεις μὲν τούτων αἱ κατὰ τόπους σχολαί, μεστοὶ δὲ οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ ναοί, ἐλευθέρα τε ἡ χρῆσις τῷ βουλομένῳ καὶ ἡ πρόσκτησις εὔωνος· αὕτη καὶ θάρρος ἐντίθησι τοῖς ἐξεργάζεσθαί τι δυναμένοις κοινωφελὲς θηράσιμον κατεπαγγελλομένη τὸ τέλος· αὕτη καὶ πόνων λυτήριον καὶ πραγμάτων ἀλεξιτήριον καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ πρόσω τῶν μαθήσεων ἐπειγομένοις χειραγωγός· οὐχ' ὅπως τὰ παρὰ τῶν θύραθεν, ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τῶν ἱερῶν διδασκάλων καὶ θεοπνεύστων ἀνδρῶν ἐγγεγραμμένα καὶ ὑπηγορευμένα ὑπ' ὄψιν ἄγουσα· διὰ ταῦτα γοῦν οὐκ ἀπὸ λόγου πρός γε ἡμᾶς αὐτὴν ἐπιτομωτάτην ὁδὸν πολυμαθείας ἐγκωμιᾶσαι, ψυχὴν τῶν λεγομένων καὶ γραφομένων ἐπευφημῆσαι, πηγὴν ἀνεξάντλητον χαρίτων θαυμάσαι, ἀφ'ἧς ἀεννάως προχέονται τοῖς φιλολόγοις αἱ πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν τε ὄντων πρό τ' ἐόντων ἀναγκαιότατοι βίβλοι καὶ εἰς ἅπαν τὸ Γένος μετοχετεύονται. Τοσούτων τοίνυν καὶ τηλικούτων τῆς τυπογραρικῆς μεθόδου ἀγαθῶν τῷ βίῳ παρεκτικῆς οὔσης, καὶ εἰς τὰ μάλιστα συντελεστικῆς, γενναία κατεβλήθη καὶ κοινὴ ἀξιόχρεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους φροντὶς ἐπὶ προσκτήσει τῆς τυπογραφίας· δι' ὃ καὶ συνέστη ἐντὸς τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ σεβασμιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Γρηγορίου, καὶ ἀπαρτισθὲν ἐπήρκεσεν βίβλων ἱερῶν καὶ ἠθικῶν συγγραμμάτων ἐκδόσεσιν ἀποχρώντως καὶ καλὰ τὰ προοίμια τῆς ἐπαγγελίας ἐξενήνοχεν· ἀλλ' αἱ πρὸ χρόνων ὀλίγων ἐνεκήψασαι σφοδραὶ χαλεπότητες τῶν πραγμάτων εἴτε δυσχέριαι τοῦ κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κορυφωθεῖσαι εἰς ἄλλ' ἄττα προύργιαίτερα τὰς ἐκκλησιαστικὰς τρέψασαι μερίμνας καὶ ἀσχολίας, εἰς παντελῆ καθυπέβαλον ἀφασίαν καὶ τὸ τυπογραφεῖον αὐτό, καὶ ἔρημον ἐναπελείφθη μονονοὺ καὶ γυμνὸν καὶ τὸ σχῆμα μόνον καὶ ὄνομα τὸ τυπογραφικὸν περισώζειν· ἀλλ'οὖν καὶ τούτου, καθὼς καὶ ἄλλων τοιούτων κοινωφελῶν, ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν τε ἐκλαμπροτάτων καὶ περιφανεστάτων προύχόντων τοῦ Γένους; ἡμῶν καὶ τῶν τιμιωτάτων τοῦ κοινοῦ ἐπιτρόπων τὴν ἀνάκλησιν εἰς τὸ πρῶτον, μᾶλλον δὲ ὑπὲρ τὸ πρῶτον ἐπραγματευσάμεθα, δεινὸν εἰκότως καὶ σχέτλιον ἡγησάμενοι, εἴγε παρίδοιμεν ἐλεεινῶς ἀπολλύμενον τὸ κατόρθωμα, ὃ πόνοι πολλοὶ καὶ ἀγῶνες γενναῖοι καὶ δαπάναι ἀνυπέρβλητοι διεπράξαντο, ὠφελείας μὲν ἀποτελεσματικὸν ὅτι πλείστης, εὐκλείας δὲ ἀθανάτου τῷ Γένει περιποιητικὸν ὑπὲρ τὸ πρῶτον ἐσόμενον. Καὶ δὴ κατ' εὐκαιρίαν εὑρόντες τὸν ἐντιμολογιώτατον πρῶτον Ὀστιάριον τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κύριον Κωνσταντῖνον Κορέσιον, γραμματικὸν τοῦ Κοινοῦ καὶ τὸν εὐγενέστατον κύριον Ἀλέξανδρον Ἀργυράμον, ἄνδρας ἐν πράξεσι θερμουργοὺς καὶ λόγου τροφίμους καὶ τὸν τρόπον φιλοτίμους καὶ κατὰ πάντα δοκίμους καὶ

---

* λελωβημένον τὸ χωρίον.

** δυσανάγνωστος λέξις.

ἱκανούς, τούτοις τὴν ἐν πληρεξουσιότητι οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν ἐπετρέψαμεν, ὅροις περιγράψαντες καὶ συμφωνίαις τὰ δόξαντα ἐμπεδώσαντες, καθ' ἃς ἄριστον τὸ ἔργον ἀποτελεσθήσεται, οὐδενὸς τῶν εὐρωπαϊκῶν τυπογραφείων κατόπιν ἀπολειπόμενον· πρὸς γὰρ τῇ κοινῇ τοῦ Γένους φιλοτίμῳ ὑπερασπίσει ἀνενδότῳ συναρωγῇ ἐπιρρώννυται ἐμβριθέστερον καὶ κρατύνεται τὸ κοινωφελὲς ἔργον καὶ δι' ὑψηλοῦ προσκυνητοῦ ἐκδοθέντος ἀρτίως ἐλέει τῆς ἐφ' ἡμᾶς ἄνωθεν τεταγμένης κραταιᾶς καὶ ἀηττήτου βασιλείας· ὃς ἀκροτάτῃ εὐμενείᾳ τὰ περὶ ἀνανεώσεως τῆς ἡμετέρας ταυτησὶ τυπογραφίας ἐπικυρῶν, τήν τε πώλησιν καὶ ἀγορὰν τῶν, ἀλλαχόθεν ἐρχομένων καὶ ἐσθ' ὅπῃ νεωτεριζόντων νενοθευμένων τε καὶ οἷον εἰπεῖν παρεγγράπτων βιβλίων ἀπείργων ἐκ προνοίας καὶ διακωλύων σφοδρῶς, μόνον τῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀπολυομένων τυπογραφίας τὴν ἐλευθέραν ἐπιτρέπει χρῆσιν καὶ πώλησιν. Πρῶτον μὲν οὖν γνώμῃ ἡμετέρᾳ κοινῇ καὶ τοῦ Γένους ὁμοφώνως συγκαταθέσει, δίδοται αὐτοῖς ὁλόκληρος ἡ χρῆσις τοῦ ἐξονομασθέντος πατριαρχικοῦ τυπογραφείου ἀπὸ τῆς σήμερον μέχρι συμπληρώσεως δέκα ἐτῶν· ὀφείλουσι μέντοι ἐν τῇ συμπληρώσει ἑκάστου ἐνιαυτοῦ διδόναι εἰς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας λόγῳ ἐνοικίου μόνον 500, ἤτοι πεντακόσια, μηδεμίαν αὔξησιν καὶ προσθήκην ἐπιδεχομένου τοῦ ἐτησίου τούτου ἐν ὅλῳ τῷ τεταγμένῳ δεκαετεῖ διαστήματι· περὶ γὰρ τὴν ἐντέλειαν τοῦ ἔργου προθυμουμένοις αὐτοῖς καὶ κλέος αὐτῇ περιάψασθαι φιλοτιμουμένοις τῶν κατὰ τόπους ἀκμαζόντων τυπογραφείων οὐκ ἔλαττον, ἀνάγκη πρὸς τὸ παρὸν καὶ χρηματικῆς καταβολῆς οὐκ ὀλίγης, ἄλλων τε πολλῶν καὶ τῆς τῶν ἀναγκαίων ὀργάνων μετακομίσεως. Β'. Οὐδεμίαν βίαν ἐπάγεσθαι αὐτοῖς παρά τινος συγχωροῦμεν πρὸς ἐκτύπωσιν βιβλίων νέων καὶ παλαιῶν μὴ προηγηθείσης τῆς τῶν ἐνδόξων τοῦ τόπου συμφωνίας. Γ'. Μετατυποῦντες ἕλληνας συγγραφεῖς ἢ καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησίας προεκδεδομένους εἰς τὸ κοινὸν καὶ ἐν ἀποδοχῇ ὄντας διὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἐπ' αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὴν ἐπεξεργατίαν τε καὶ ἐπίκρισιν, ἐλεύθεροι ἔσονται καὶ ἀνεμπόδιστοι καὶ ἐρωτώμενοι παρ' οὐδενός, πλὴν εἰ μή τι ἐπὶ τῆς νέας ἐκδόσεως προοίμιον ἐπιτεθείη αὐτοῖς ἢ παράρτημα ἐπισυναφθείη, ἢ καὶ σχόλιον ἐπισημειωθείη· ταῦτα καὶ γὰρ ὀφείλουσιν ἐμφανίζειν πρότερον, καὶ τῇ κρίσει τοῦ ἐπὶ τούτοις ἐκλελεγμένου θεωρητοῦ ὑποβάλλειν. Δ'. Ἐν οἷς δὲ τὸ τυπογραφεῖον φαίνεσθαι δανεισθὲν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτέρας αὐτοῦ συστάσεως καὶ ὀφεῖλον, ἔχουσι μένειν ἀδιάφοροι οἱ διαληφθέντες τυπογράφοι καὶ ἀκαταζήτητοι εἰς τὸ παντελές, μὴ γνωρίζοντες τούντεῦθεν κοινωνοὺς αὐτῶν καὶ μετόχους τοὺς ἐκεῖνα τὰ δάνεια καταβαλόντας. Ε'. Μὴ δύνασθαί τινα τῶν ἁπάντων πρὸ τῆς τεταγμένης δεκαετοῦς προθεσμίας μετακινεῖν αὐτοὺς τῆς τυπογραφίας ἐπὶ λόγῳ οὐδενὶ καὶ τοῦ ἔργου ἀπομακρύνειν φυλάττοντας μέχρι κεραίας ἀπαραγκλίτως τὰς ὑποσχέσεις αὐτῶν· εἴγε δέ ποτε ἄλλως κριθείη περὶ τῆς τυπογραφίας καὶ συμβαίη ἀπομακρυνθῆναι αὐτοὺς οἴκοθεν, ἢ ἐκ μεταβουλεύσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἔχουσιν ἀπαραιτήτως δίδοσθαι αὐτοῖς αἱ διατιμήσεις τῶν σωζωμένων τότε ἐν τῇ τυπογραφίᾳ ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, ὥστε μηδεμίαν αὐτοῖς γίνεσθαι ἐκ τούτου τὴν ζημίαν. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ προβληθέντα παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ τὴν τυπογραφίαν ἐπανελέσθαι, ἃ δὴ καὶ ἐνεκρίθη παρὰ πάντων καὶ εὔλογα καὶ διατηρήσεως ἄξια συνωμολογήθη. Ἃ δὲ καὶ αὐτοῖς φυλακτέα μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς, ταῦτα εἰσὶν ἐν ἰσαρίθμοις κεφαλαίοις παραπλησίως διαλαμβανόμενα. Πρῶτον μὲν οὖν, ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν βιβλίων, πᾶν σύγγραμμα εἴτε προεκδεδομένον εἴτε ἀνέκδοτον ἢ τῶν ἄρτι συγγεγραμμένων καὶ νεοφανῶν ἢ τῶν ἑξ ἑτέρας δικλέκτου εἰς τὴν ἑλλάδα καὶ καθ' ἡμᾶς φωνὴν μετενηνεγμένων, φωραθὲν ἀντιστρατευόμενον τῇ ἀμωμήτῳ καὶ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν πίστει, ἢ τῷ πολιτεύματι τῆς θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένης ἐξουσίας ἀντιστοιχοῦν, ἢ τοῖς καλοῖς ἤθεσι τῶν ὁμογενῶν μαχόμενον καὶ κακόσχολον, ἔσται γενικῶς καὶ καθόλου ἀπόβλητον καὶ ἀπεσκορακισμένον καὶ ἀνάξιον τοῦ τυπογραφικοῦ φωτός. Β' δέ, πᾶν βιβλίον ἁπλῶς ἀνέκδοτον ὕλης οἱασοῦν, μὴ πρότερον παρρησιασθὲν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ καὶ μὴ ὑποτεθὲν τῇ ἐπεξεργασίᾳ τοῦ ἐπὶ τούτῳ διωρισμένου θεωρητοῦ, ἢ ἀποψηφισθὲν παρὶ αὐτοῦ καὶ ὅλως τὴν διὰ γράμματος ἐκκλησιαστικοῦ μὴ προσλαβὸν ἐπικύρωσιν καὶ τὴν ἐνυπόγραφον συναινετικὴν ψῆφον τῶν τεταγμένων ἐφόρων ἐκκλησιαστικῶν ἅμα καὶ πολιτικῶν, ἀνάξιον καταψηφίζεται τῆς πατριαρχικῆς ἡμετέρας τυπογραφίας καὶ ἀπείρηται ἡ δι' αὐτῆς τοῦ τοιούτου εἰς φῶς ἔκδοσις. Γ'. Ἕκαστον τῶν μετατυπουμένων ἢ καὶ ἤδη πρώτως τυπογραφουμένων βιβλίων, ἔχει σημαίνεσθαι τῇ συνήθει τῆς τυπογραφίας σφραγῖδι πρὸς διάγνωσιν. Δ'. Χρείας δὲ γενομένης μετατυπωθῆναί τινα τῶν προεκδεδομένων καὶ καλῇ πίστει ἐγκεκριμένων βιβλίων, εἴτε ἱεροὺς καὶ θεοσόφους πατέρας, εἴτε ἕλληνας ἄνδρας ἐπιγραφομένους τοὺς ἑαυτῶν συγγραφεῖς, ὀφείλουσιν οἱ ἐξονομασθέντες τυπογράφοι κοινοῦσθαι τὴν εἴδησιν τῆς μελετωμένης ἐκτυπώσεως ἐμφανίζοντες καὶ εἴ τι ἐν αὐτοῖς ἐκ νέου συνεγράφη κατὰ τάξιν προοιμίου καὶ παρεισήχθη ἐπεξηγηματικώτερον. Ε'. Ὅσα ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ παρεμπέσῃ ἀναγκαῖα πρὸς ἐκτύπωσιν ἐκκλησιαστικὰ γράμματα καὶ ἐπιστολαί, οἷά εἰσι τὰ ἐγκύκλια ὀνομαζόμενα, ταῦτα ἔχουσι τυποῦσθαι δωρεὰν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικῇ ταύτῃ τυπογραφίᾳ καὶ πλὴν τοῦ χάρτου οὐδὲν ἕτερον περὶ αὐτῶν τοῖς τυπογράφοις δοθήσεται. Ἐπὶ τοιαύταις οὖν ἑκατέρωθεν ἀπαραβάτοις συνθήκαις καὶ ὑποσχέσεσιν ἀναλαβόντες τὸ τυπογραφεῖον οἱ διαλειφθέντες

δύω κατὰ πνεῦμα ἡμῖν υἱοὶ περιπόθητοι ἔχουσι διοικεῖν καὶ διεξάγειν, πέρας ἐπιθεῖναι τῷ ἐγχειρήματι σπουδάζοντες αἴσιον καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς κοινῆς ὑπολήψεως τοῦ Γένους ἀντίρροπον σπουδάζοντες, ὃ δὴ καὶ ἀποβάθους καρδίας ἐπευχόμεθα ἐπὶ κοινῇ τῶν ὁμογενῶν ὠφελείᾳ. Εἰς ἔνδειξιν οὖν τῶν συντεθειμένων (ὡς ἀνωτέρω διήλειπται) καὶ παράστασιν μονιμωτέραν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη αὐτοῖς.

ΣΗΜ. Ἐξεδόθη ἐπὶ Κυρίλλου ΣΤ΄ τοῦ Σερμπετζόγλου κατὰ Ὀκτώβριον ἢ Νοέμβριον τοῦ 1814 καὶ εὑρηται κατακεχωρημένον ἐν τῷ ΙΒ΄ κώδικι τοῦ πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου σελ. 232—35.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕΗ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ

Ι΄

Μνείαν γραπτὴν παλαιὰν περὶ τῶν ναῶν τῶν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ ἀκτῇ τοῦ Βοσπόρου, βέβαιόν τι καὶ σαφὲς παραδιδοῦσαν περὶ τῆς πρὸ τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος ὑπάρξεως αὐτῶν, ἢ τῆς ἀνακαινίσεως ἢ καταστροφῆς, ἀγνοῶ. Κατὰ παράδοσιν οὐδὲν δύναται ἀναγραφῇ, καθ' ἃ δ' εἶπον ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς, ἀρύομαι πᾶσαν τὴν ὕλην ἐξ ἐγγράφων δοκίμων, ἰδιωτικῶν ἢ κοινῶν· ἀλλὰ τοιαῦτα εὑρίσκω σημειούμενα ἐν ἀρχαίῳ τινὶ κώδικι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, ὧν ἀναγραφὴν ἐξέδωκα, καὶ κατὰ τὸ ἀρχαιότερον τούτων ὁ συνοικισμὸς τῆς προνομιούχου ταύτης συνοικίας ὁ ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων γινωσκόμενος ἀνατρέχει μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος. Οὕτως ἀγνοῶ πόσοι ναοὶ κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου ἐλειτούργουν κατὰ τὸν ΙΕ΄ καὶ τὸν Ις΄ αἰῶνα καὶ ἐπ' ὀνόματι τίνων ἁγίων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐσεμνύνοντο· φρονῶ ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ΙΕ΄ ἑκατονταετηρίδος, ὀλίγα πρὸ τῆς ἁλώσεως ἔτη ὁ ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν ἦν κατεστραμμένος[1]. Ἄγνωστον πότε ἐθεμελιώθησαν οἱ τῶν λοιπῶν χωρίων ναοί, προϋπάρχοντες ἴσως ὡς εὐκτήρια μικρά, καὶ κατὰ τίνα παράδοσιν, ἀσύστατον ἢ βάσιμον, ἔλαβον ὃς μὲν πάτρωνα ἅγιον τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἢ τὸν ἱερομάρτυρα Χαραλάμπην, ὃς δὲ προστάτιδα ἁγιορειτικήν τινα μονήν. Ὁ τοῦ Βεβεκίου ναὸς ἦν κτῆμα τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τῶν Ἰβήρων, ὁ τοῦ Βογιατζήκιοϊ, μᾶλλον δ' εἰπεῖν Ἐμιργιανίου ἀνῆκεν εἰς τὴν ρωσσικὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος· ἀλλ' ἐξέτασις ἐπισταμένη εἰς οὐδὲν ἄλλο συμπέρασμα, εἰς οὐδεμίαν εἰκασίαν ὁδηγεῖ ἡμᾶς περὶ τῆς θεμελιώσεως ἢ καταγωγῆς τῶν δύο τούτων ναῶν. Χάριν τῶν φιλιστόρων καὶ χάριν τῶν περιέργων ἀναγνωστῶν ἐκτείνω τὸν λόγον, ἀλλ' ἐντὸς ὁρίων βραχυτάτων.

ΙΙ

Ὁ ἐν Βεβεκίῳ ναὸς τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους ἀναφέρεται ἀρχαιότερον ἐν πατριαρχικῷ καὶ συνοδικῷ γράμματι, ἀπολελυμένῳ τῷ ἔτει 1796 ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γερασίμου τοῦ ἀπὸ Δέρκων· τοῦ γράμματος τούτου γίνεται μνεία ἐν νεωτέρῳ γράμματι, τῷ 1830 κατὰ μῆνα ἀπρίλιον ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀγαθαγγέλλου, ᾧ ἐπηκολούθησε καὶ τρίτον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίου Α΄ κατὰ μάρτιον τοῦ 1832. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γερασίμου, *ὁ κατὰ τὸ Πεπέκι εὐκτήριος οὗτος οἶκος ὑπῆρχεν ἐκ παλαιοῦ τοῦ χρόνου μετόχιον τῶν Ἰβηριτῶν, ὅπου πρότερον ἀνεγιρώσκοντο αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι, ἐκτὸς τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας καὶ ὅτι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐπεσκευάσθη ἐκ βάθρων διὰ μοναστηριακῶν δαπανημάτων, γνήσιον οὖσα μετόχιον τῶν Ἰβηριτῶν.*

Ἐπειδὴ ἡ μετὰ τὸν πατριάρχην Γεράσιμον ἱστορία τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους ἀνήκει εἰς τὸν λήγοντα ΙΘ΄ αἰῶνα, ἡ δὲ παροῦσα διατριβὴ οὐδαμῶς ὑπ' ὄψιν ἔχει τοιαύτας ὑποθέσεις, ἀνηκούσας εἰς ἑτέραν, τίθημι τέλος εἰς τὸν ὄντως σύντομον περὶ τούτου λόγον. Αἱ περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ ναοῦ τοῦ Βεβεκίου ἐπίσημοι μαρτυρίαι εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς.

ΙΙΙ

Ὁ ἐν Ἐμιργιανίῳ ναὸς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου λόγου γίνεται ἀντικείμενον τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ Γρηγορίῳ Ε΄ κατὰ αὔγουστον τοῦ 1807. Σιγίλλιον ἐκδοὺς τότε περὶ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ρωσικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, γράφει περὶ ταύτης ὅτι, διὰ πενίην ὁλοὴν, ἥτινι πᾶσαι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς αἱ μοναὶ καὶ ἐκκλησίαι λαμπρῶς ἐδούλευον, ἀπώλεσεν ἡ μονὴ αὕτη κτήματά τε καὶ ἀφιερώματα, καὶ ὅτι ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ἰωάννης Καλλιμάχης ἡγεμὼν

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 90—92.

1. Βυζαντινὸν ἑορτολόγιον· σελ. 187, στήλη α΄.

Μολδαυΐας «ἐφρόντισε προνοητικῶς τῆς διασώσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ καταπεπτωκότος ἱεροῦ μοναστηρίου» καθὼς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ «προνοήσας κηδεμονικῶς τῆς ἐν ἀσφαλείᾳ εὐσταθείας αὐτοῦ καὶ διαμονῆς» ἐβάδισεν ἐπὶ τὰ τοῦ πατρὸς ἴχνη· χρέεσι δ' ὑποπεσοῦσαν ὅμως τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ὑπεβάστασεν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Σκαρλάτος Καλλιμάχης ὁ τῆς Μολδαυΐας ἡγεμὼν καὶ χρῆμα χορηγήσας ἱκανὸν ἤγειρε τόν τε καθολικὸν ναὸν καὶ τοὺς πέριξ ναΐσκους σὺν τοῖς οἰκήμασι τῶν μοναχῶν. Γρηγόριος ὁ Ε' σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν μητροπολίταις εὐλογήσαντες τό τε λαμπρὸν ἔργον καὶ τὸν εὐσεβέστατον ἐργάτην ἔγνωσαν «πατριαρχικῶς καὶ συνοδικῶς πρυτανεῦσαι τῷ ἱερῷ κοινοβίῳ καὶ βοηθῆσαι ἐκκλησιαστικῶς, ὑποτάττοντες δίκην ἀναποσπάστου ἀφιερώσεως *τὴν ἐν Ἐμιργιάνογλου τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστένου νεοπαγῆ ἱερὰν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου* μετὰ τῆς συνημμένης αὐτῇ Ἐνορίας . . . . ὥστε διορίζεσθαι ἐν αὐτῷ τῷ μετοχίῳ ἡγούμενον παρὰ τοῦ κοινοβιάρχου».

Τίς ἦν ναὸς ἢ μικρὸν εὐκτήριον αὐτόθι πρὸ τῆς νεοπαγοῦς ἐκκλησίας Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἄγνωστον. Ἐν τῷ Γραμματοφυλακείῳ τῶν μονῶν Ἰβήρων καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος ἂν ὑπάρχωσιν ἔγγραφα παλαιὰ ἑλληνικὰ ἢ τουρκικὰ περὶ τῶν δύο τούτων ναῶν, καλὸν 'να ἐκδοθῶσιν, ἐὰν οἱ πατέρες ἀμφοτέρων τῶν μονῶν πιστεύωσιν ὅτι διαπρεπῆ προσφέρουσιν οὕτως ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐπιστήμην.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΛΟΓΗ

ΝΕΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ Α. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Συμφώνως τῇ ἐγκαίρως ἀπολυθείσῃ πατριαρχικῇ Ἀποδείξει τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ συνεκροτήθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ Ἐκλογικὴ Συνέλευσις πρὸς ἐκλογὴν τῶν διαδόχων τῶν ἀποχωρησάντων τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὧν ἡ διετὴς περίοδος εἶχε λήξῃ.

Ἡ Ἐκλογικὴ Συνέλευσις συνέκειτο ἐκ 42 μελῶν ἤτοι τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Δέρκων Καλλινίκου, Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Ἀμασείας Ἀνθίμου, Βερροίας Κωνσταντίου, Μαρωνείας Ἰωακείμ, Σηλυβρίας Κωνσταντίου, Κορυτσᾶς Γερβασίου, Προικοννήσου Παρθενίου καὶ Ἐλευθερουπόλεως Διονυσίου, τῶν ἐριτίμων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἤτοι τῶν ΑΑ.ΕΕ. τοῦ Ἀνδρέου Κοπάση ἐφέντη, Ἰωάννου Βιθυνοῦ ἐφέντη καὶ τῶν ἐντίμων Κ. Ξανθοπουλίδου, Κ. Κωνσταντινίδου, Εὐαγγ. Ἀμαξοπούλου, Βασιλείου Δεσίρη καὶ Ἰωάννου Μαμοπούλου καὶ 25 ἀντιπροσώπων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἅτε ἀκυρωθεισῶν τῶν ἐκλογῶν τῶν ἐνοριῶν Χάσκιοϊ, Ἐξ Μαρμάρων καὶ Βαφεοχωρίου.

Τῇ πέμπτῃ ὅθεν ὥρᾳ τουρκιστὶ ἡ Α. Θ. Π. ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδρίας, διὰ τῆς ἑπομένης προσλαλιᾶς.

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἐντιμότατοι Σύμβουλοι καὶ λοιποὶ τῶν ἐνοριῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀξιότιμοι ἀντιπρόσωποι.

Τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνήλθομεν ἐνταῦθα σήμερον, οἱ τὴν ἐκλογικὴν ταύτην συνέλευσιν ἀποτελοῦντες οὐδεὶς βεβαίως ἡμῶν ἀγνοεῖ, καὶ περιττὸς ἑπομένως πᾶς περὶ αὐτοῦ λόγος, κατὰ τὴν ἡμετέραν τοὐλάχιστον γνώμην· ὁποῖον δὲ τὸ ἐπιβαλλόμενον ἑνὶ ἑκάστῳ καθῆκον, τοῦτο ἔργον μέν ἐστι τῆς συνειδήσεως ἑκάστου τῶν συνελθόντων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς συνειδήσεως ἐκ τῶν προτέρων ἀναντιρρήτως τυγχάνει ἤδη καὶ περιεσκεμμένον καὶ μεμελετημένον ὑφ' ἑκάστου. Πρόκειται ἡ ψῆφος ἡμῶν ν' ἀναδείξῃ οἵους ἕκαστος ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ κρίνει καταλληλοτέρους διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα καὶ ἀποφασίζει νὰ ἐκλέξῃ ὡς συμβούλους εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποχωρούντων κατὰ τὰ τεθεσπισμένα τεσσάρων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου. Ἡμεῖς χάριν πολλὴν θέλομεν ἀνομολογῇ εἰς πάντας ὑμᾶς ἄν, ἐν πλήρει συναισθήσει τῆς εὐθύνης ἣν ὑπέχετε ὡς ἐκλογεῖς, ἐκπληρώσητε τὸ καθῆκον τοῦτο εἰς ὃ καλεῖσθε σήμερον, εὐσυνειδήτως, καὶ ἄν, ὡς πεποίθαμεν, ἀναδείξητε διὰ τῶν ὑμετέρων ψήφων συμβούλους ἀγαθοὺς καὶ εἰλικρινεῖς, καὶ καιρὸν ἔχοντας διατιθέναι πρὸς πιστὴν καὶ χρηστὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, καὶ τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τοῦτο ἱκανότητα φέροντας.

Πρὸς τοὺς συμπληρώσαντας δὲ τὴν διετῆ ἐν τῷ Μ. Συμβουλίῳ ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἐντίμους συμβούλους Ἀνδρέαν Κοπάση ἐφένδην, Βασίλειον Δεσίρην, Εὐάγγελον Ἀμαξόπουλον καὶ Ἰωάννην Μαμόπουλον, ἀνομολογοῦμεν χάριτας, καὶ ἐκδηλοῦμεν τὴν πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν διὰ τὴν ἀείποτε πρόθυμον, εἰλικρινῆ,

χρηστὴν καὶ φιλογενῆ συνεργασίαν, μεθ' ἧς ἐπὶ διετίαν μοχθήσαντες δέχονται σήμερον παρ' ἡμῶν ἐνώπιον τῆς ἐντίμου ταύτης ὁμηγύρεως τὸν δίκαιον καὶ ὀφειλόμενον τῆς χρηστῆς αὐτῶν ἐργασίας ἔπαινον καὶ τὰς πατριαρχικὰς ἡμῶν εὐλογίας. Ἀποδῴη αὐτοῖς ὁ Θεὸς πολλαπλάσιον τὸν μισθὸν ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων Ἐκκλησίας καὶ Γένους ἐκοπίασαν. Κρατύναι δὲ καὶ τοὺς ὑπολειπομένους ὡς καὶ τοὺς σήμερον ἀναδειχθησομένους, εἰς ἔργα ἀγαθὰ ἑκάστοτε κατευθύνων τὰς βουλὰς αὐτῶν καὶ εἰς ὑπηρεσίαν φιλογενῆ, καὶ φωτίσαι πάντας ἡμᾶς εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τῆς ἑκάστου κλήσεως, καὶ ἰδίᾳ νῦν εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀνάδειξιν προσώπων, ὧν ὁ ζῆλος, τὰ φῶτα καὶ ἡ πεῖρα νὰ συντελέσωσιν εἰς προαγωγὴν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων καὶ ἐξυπηρέτησιν τῶν τιμαλφῶν τοῦ ὀρθοδόξου Γένους ἡμῶν συμφερόντων.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω προσλαλιὰν ὁ Β'. γραμματεὺς τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἀλκιβιάδης Μαυράκης ἀνέγνω τὴν εἰθισμένην ἐκ μέρους τοῦ προέδρου ἁγίου Δέρκων ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τῷ Συμβουλίῳ, μεθ' ὃ ἡ συνέλευσις προέβη εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς. Προὐτάθησαν δὲ ὑποψήφιοι ὁ Ἰ. Μαμόπουλος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δέρκων, ὁ Ἰ. Μ. Σταύρου ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων Μ. Ρεύματος Α. Χαραλαμπίδου, ὁ Α. Σούρλας ὑπὸ τοῦ Εὐαγγ. Ἀμαξοπούλου, ὁ Κ. Ἀνανιάδης ὑπὸ τοῦ Ἀνδρ. Σπαθάρη, ὁ Ἰ. Σαραφίδης ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου Εὐαγγελιστρίας Γαλανούδη, ὁ Α. Σπαθάρης ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων Βαλίνου Διαμαντίδου, ὁ Ζήσης Θ. Ζήση ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν ἀντιπροσώπων τῆς αὐτῆς ἐνορίας Ἀλβανοπούλου, καὶ ὁ Στυλιανὸς Διαμάντογλους ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου Φαναρίου Θεοδοσιάδου. Μυστικῆς δὲ ψηφοφορίας γενομένης καὶ ὀνομασθέντων διαλογέων τῶν ψήφων τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακείμ, καὶ τῶν ἀξιοτίμων Ἰωάννου Μαμοπούλου καὶ Ἀνδρέου Σπαθάρη, ἔτυχον τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας οἱ ἀξιότιμοι κκ. Ἰωάννης Μ. Σταύρου διὰ ψήφων 39, Ἀντώνιος Σούρλας διὰ ψήφων 36, Ἰωάννης Σαραφίδης διὰ ψήφων 35 καὶ Ἰωάννης Μαμόπουλος διὰ ψήφων 31, ἐπιλαχόντων τοῦ κ. Α. Σπαθάρη διὰ ψήφων 10, τῶν Ζήση Θ. Ζήση καὶ Μ. Ἀνανιάδου διὰ ψήφων 6 ἑκάστου καὶ τοῦ Στυλιανοῦ Διαμάντογλου διὰ ψήφων 4.

Ὥστε τὸ νέον Συμβούλιον ἀποτελεῖται ἤδη ἐκ τῶν ἐντιμοτάτων Ἰ. Βιθυνοῦ ἐφέντη, Κλ. Ξανθοπουλίδου, Ι. Μ. Σταύρου, Κ. Κωνσταντινίδου, Ἰ. Σαραφίδου, Α. Σούρλα καὶ Ἰ. Μαμοπούλου.

— *Ἐπίσκεψις εἰς τὰ Ἀνάκτορα.*—Ἀγομένων τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ παρὰ τοῖς ὀθωμανοῖς τῶν ἑορτῶν τοῦ Κουρβὰν Βαϊράμιου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν συνοδίᾳ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου μετέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ ὑπέβαλεν ἁρμοδίως τῷ σεπτῷ ἡμῶν Ἄνακτι τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

Κατόπιν ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνωτάτους τοῦ Κράτους λειτουργούς.

Αὐθημερὸν ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ὁ πανοσιολ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος Χρυτόστομος ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου ἐπεσκέψατο τοὺς λοιποὺς μεγιστᾶνας τοῦ Κράτους συγχαρεὶς ἐπὶ ταῖς ἀγομέναις ἑορταῖς.

— *Ἱερὰ Σύνοδος.*—Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀποχωρησάσης ἕνεκα ἐπισκέψεων εἰς τὰ Ἀνάκτορα μετὰ τὸ διάλειμμα τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἐξηκολούθησεν ἡ συνεδρία ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου τῇ τάξει σεβασμιωτάτου ἁγίου Δέρκων Καλλινίκου.

— *Διορισμοί.*— Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐγένοντο οἱ ἑπόμενοι διορισμοί: Πρόεδρος τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς Γερβάσιος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἁγίου Χαλδείας· μέλος τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐπιτροπῆς ὡσαύτως ὁ ἅγιος Κορυτσᾶς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἁγίου Σερβίων καὶ Κοζάνης· καὶ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ προσωρινῶς ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος ἀντικαταστήσας τὸν ἅγιον Σερβίων καὶ Κοζάνης.

Κατὰ δὲ τὴν χθεσινὴν συνοδικὴν συνεδρίαν ἡ Α. Σ. ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος διωρίσθη πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς καὶ τῆς Εἰσηγητικῆς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἁγίου Κυζίκου Κωνσταντίνου.

— *Μητροπολίτης Ἴμβρου.*—Ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν μητροπολίτης Ἴμβρου Παΐσιος ᾐτήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῶν συνοδικῶν καθηκόντων. Ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Συνοδος μὴ ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ἐνετείλατο τῇ Α. Σεβασμιότητι ὅπως συμμορφωθῇ πρὸς τὸ καθῆκον ἐρχομένη εἰς βασιλεύουσαν.

— *Μητροπολῖται Σηλυβρίας καὶ Ἐλευθερουπόλεως.*—Οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Σηλυβρίας καὶ Ἐλευθερουπόλεως ᾐτήσαντο δι' ἐπειγούσας ὑποθέσεις τῆς ἐπαρχίας ἑκάστου ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτοῖς ἵνα ἀπέλθωσι καὶ ἑορτάσωσι τὰς προσεχεῖς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτὰς ἐν μέσῳ τῶν ποιμνίων αὐτῶν. Ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπέτρεψε τοῦτο τοῖς εἰρημένοις ἀρχιερεῦσι.

— *Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον καὶ Ζωγράφειον Γυμνάσιον.*—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Πανα-γιότης ἐν συνοδίᾳ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακείμ, προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμ-βουλίου τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου, ἐπεσκέψατο τοῦτο τε καὶ τὸ Ζωγράφειον Γυμνάσιον μετὰ σεβα-σμοῦ καὶ εὐλαβείας γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τῶν διευθύν-σεων καὶ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν. Ἡ Α. Θ. Π. παρέστη εἰς ἑνίας τῶν παραδόσεων ἀμφοτέρων τῶν παιδευτηρίων καὶ περὶ μεσημβρίαν ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπεσκέ-ψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ χρέη πρώτου γραμ-ματέως τῆς ἐνταῦθα ἑλληνικῆς πρεσβείας ἐκτελῶν κ. Καρατζᾶς.

Σήμερον ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ρωσίας Ζη-νοβιέφ ἐν συνοδίᾳ τῆς Α. Ε. τοῦ συμβούλου τῆς πρε-σβείας Στσερμπατσεὺ ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἀπεχαιρέτισεν ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἀναχωρήσει αὐτοῦ.

— *Κοινοτικὰ Ἰωαννίνων.* — Ὑποβληθεισῶν ἐν-στάσεων κατὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐφοροεπιτρόπων τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης λαβοῦσα ταύτας ὑπ' ὄψει, ὡς καὶ τὴν σχετικὴν τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννί-νων Γρηγορίου ἔκθεσιν, αἰτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διαβιβασθεῖσαν, ἀπέρριψε τὰς ἐνστάσεις ταύτας κηρύ-ξασα νόμιμον τὴν γενομένην ἐκλογήν.

— *Ἐγγραφὴ ἐκλεξίμου.*—Τοῦ σεβασμιωτάτου μη-τροπολίτου Νικομηδείας Φιλοθέου διὰ γράμματος αὐ-τοῦ συστήσαντος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἐγγραφὴν τοῦ ἀρ-χιδιακόνου αὐτοῦ Γερμανοῦ Σακελλαρίδου ἐν τῷ Κα-ταλόγῳ τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ ἐνέκρινε τὴν πρό-τασιν.

—*Μητροπολίτης Κυζίκου.*— Τῷ παρελθόντι Σαβ-βάτῳ ἀπῆλθεν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Κυζίκου Κωνσταντῖνος προπεμφθεὶς λίαν τιμητικῶς ὑπὸ πολλῶν ἁγίων ἀρ-χιερέων, λογάδων φίλων, ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἄλλου ἐσμοῦ φίλων.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. προέπεμψε μέχρι μὲν τῆς ἀτμακάτου ὁ Μ. Πρωτο-σύγκελλος, ἐκεῖθεν δὲ μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου ὁ Δευ-τερεύων Παρθένιος.

Προχθὲς δὲ ἡ Α. Σεβασμιότης τηλεγραφικῶς καὶ διὰ γράμματος ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀ-φίκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐγκαρδιωτάτης ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

—*Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.*— Τῇ Δευ-τέρᾳ ἀπῆλθεν ὡσαύτως εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ μη-τροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος προ-πεμφθεὶς ὑπὸ πλείστων φίλων.

Ἡ Α. Θ. Π. ηὔξατο τῇ Α. Σεβασμιότητι κατευ-όδιον διὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

—*Μητροπολίτης Ρόδου.* — Ὡσαύτως ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν φί-λων ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ρόδου Ἱερόθεος, ᾧ τινι ἡ Α. Θ. Π. ηὔξατο κατευόδιον διὰ τοῦ ἱερολογ. Τριτεύοντος Βενιαμίν.

—*Μητροπολίτης Βιζύης.*— Αὐθημερὸν ἐγκατέλιπε τὴν βασιλεύουσαν κατευθυνθεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐ-τοῦ ὁ μητροπολίτης Βιζύης Δωρόθεος, ὃν προὔπεμψαν πολλοὶ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φίλοι.

Ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. προὔπεμψε τὴν Α. Πα-νιερότητα ὁ ἱερολ. Τριτεύων Βενιαμίν.

— *Μνημόσυνον Ἀνδρέου Συγγροῦ.* — Ἐν μέσῳ πυκνοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθη τῇ παρελ-θούσῃ Κυριακῇ ὑπὸ τῆς ἐφορείας τοῦ Ἐθν. Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου ἐν τῷ ἐν Μουχλίῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Κοι-μήσεως τῆς Θεοτόκου τὸ προαγγελθὲν ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου μεγάλου εὐεργέτου Ἀνδρέου Συγγροῦ. Τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Βερροίας Κωνστάντιος, Πρόεδρος τῆς ἐφορείας, συλλει-τουργούντων αὐτῷ καὶ τοῦ σεβασμ. Σηλυβρίας Κων-σταντίου καὶ τοῦ Βελεγράδων Βασιλείου. Ἐν τῷ ναῷ παρῆσαν ἡ Ἐφορεία, ὁ καθηγητ. σύλλογος καὶ αἱ μα-θήτριαι τοῦ παιδευτηρίου καὶ πολὺ ἄλλο πλῆθος λαοῦ.

Κατάλληλον ἐπιμνημόσυνον λόγον ἐξεφώνησεν ὁ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν τῷ Ἰωακειμείῳ ἱερολ. Τρι-τεύων Βενιαμίν.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας οἱ ἱερουργή-σαντες ἀρχιερεῖς ὡς καὶ ἡ Ἐφορεία μετὰ τοῦ συλλό-γου τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητριῶν καὶ ἄλλου πλήθους μετέβησαν εἰς τὴν Σχολὴν ἔνθα κατανυκτι-κώτατα ἐψάλη ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν μαθητριῶν τὸ: αἰ-ωνία ἡ μνήμη.

—*Κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.*— Τῇ μεθαύριον Κυρι-ακῇ κηρύξουσι τὸν θεῖον λόγον: ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὁ ἀρχιμ. Φώτιος, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνό-δου. Ἐν Τζιβαλίῳ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Φι-λόθεος Μιχαηλίδης. Ἐν Χάσκιοϊ ὁ ἱεροδ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης, ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐν Ἓξ Μαρμάροις ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μελέτιος Κοτρόζος. Ἐν Βλάγκᾳ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Ἀθανάσιος Λάσκαρις. Ἐν Κοντοσκαλίῳ (Ἐλπίδος) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Ἀντώνιος Ἀντωνίνης. Ἐν Γαλατᾷ (Χριστοῦ) ὁ ἀρχιερ. προϊστάμενος Συννά-δων Εὐγένιος. Ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Νικολάου) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος. Ἐν Γαλατᾷ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Αἰ-μιλιανὸς Δάγκουλας. Ἐν Σταυροδρομίῳ (Παναγίας) ὁ ἀρχιμ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης. Ἐν Εὐαγγελιστρίᾳ ὁ ἱερεὺς Ἀλέξανδρος Ζῶτος. Ἐν Ταταούλοις ὁ ἀρχιερ.

προϊστάμενος Παμφίλου Μελιτσηνός. Ἐν Φερίκιοϊ ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Νικηφόρος. Ἐν Μ. Ρεύματι ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἀρχιμ. Μ. Τριανταφυλλίδης. Ἐν Βεβεκίφ ὁ ἱεροδ. Σπυρίδων Βλάχος. Ἐν Νεοχωρίφ (Παναγίας) ὁ ἱερατ. προϊστάμενος ἱερεὺς Παναγιώτης. Ἐν τῷ ἁγιοταφιτικῷ Μετοχίφ ὁ ἱεροδ. Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ
ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ ἐκκλησιαστικοὺς μουσικοὺς καὶ ἱεροψάλτας.

Ὁ ἡμέτερος Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος πρὸς μελοποίησιν ἰδιαιτέρου καταλλήλου ὕμνου εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν καὶ προστάτην τοῦ Σωματείου Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν προκηρύττει διαγωνισμόν, πέποιθεν ὅτι πάντες οἱ ἐγκρατεῖς τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς θέλουσι προθυμοποιηθῇ νὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοὺς ὧδε ἐκτιθεμένους ὅρους ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν διαγωνισμάτων Ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Διατελοῦμεν μεθ' ὑπολήψεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 29 μαρτίου 1900.

Ὁ πρόεδρος — Ὁ γραμματεύς

† Ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος — **Γ. Ι. Παπαδόπουλος**

Μελοποιηθήσεται ὁ προκηρυσσόμενος ὕμνος ἐπὶ τῶν ἑξῆς στίχων τοῦ ἐλλογίμου κ. Χρήστου Χατζηχρήστου:

Ἐκ χειλέων τῶν Ἀγγέλων ὑφαιρῶν τὰς μελῳδίας
καὶ πτερῷ ἐκτιναχθέντι ἐκ πλευρῶν Αὐτῶν χρυσῶν
ἔγραφες ἐνθέῳ ζήλῳ τὰς μολπάς Σου τὰς ἡδείας·
ἐν σταλάγματι ἐμβάπτων οὐρανίων μελισσῶν.

—

Καὶ ἀνύψωσας Ἁγίων τὰς χορείας καὶ Μαρτύρων,
τοὺς ἐνθέους τούτων ἄθλους ὑψηλαῖς ᾠδαῖς τιμῶν,
ἐν ναοῖς δὲ διαχέων θεῖον ἁρμονίας μῦρον]
ὡς ἐν λιχανῷ τὸν Μέγαν ἐκδηλοῖς Θεὸν ἡμῶν.

—

Ἐκ τῶν σῶν ἐναρμονίων καὶ μελισταγῶν χειλέων
θίασος τῶν θαυμαστῶν Σου στάγμα ὑφελὼν μικρὸν
ἀπὸ στέρνων εὐγνωμόνων καὶ ἐκ καρδιῶν ἐνθέων
χάριτος καλὸν παιᾶνα Σοὶ προσάδει καὶ φαιδρόν.

—

Δέξαι, θεῖε Ἰωάννη,
σέμνωμα Δαμασκηνῶν,
δέξαι μουσουργὲ τῶν πάνυ,
ὕμνον ὑμνῳδῷ καινόν.

Ἰδοὺ οἱ ὅροι τοῦ διαγωνίσματος:

1. Οἱ διαγωνισθησόμενοι θὰ μελοποιήσωσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ διὰ τῆς παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει παρασημαντικῆς, ἐπιδιώκοντες ὕφος ἀρχαϊκὸν καὶ ὅσον ἔνεστι χρονικῶς ἐγγύτερον τῇ ἐποχῇ τοῦ ὑμνηθησομένου ἁγίου Πατρός.

2. Πᾶς ὁ δυνάμενος εἶναι δεκτὸς ὡς μελοποιὸς εἰς τὸν διαγωνισμόν.

3. Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι νὰ πέμψωσιν εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τὰ χειρόγραφα αὐτῶν μέχρι τῆς 1 ἰουνίου 1900, καλῶς ἐσφραγισμένα. Οὐδεμία δὲ οὐδαμοῦ ὑπογραφὴ ἢ ἄλλη τις δήλωσις θὰ ὑποδεικνύῃ τίς ἐστιν ὁ μελοποιός, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ χειρογράφου ἐν φακέλλῳ, καλῶς ἐσφραγισμένῳ, ἐγκλείει ὁ μελοποιὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐπιγράφει ἔξωθεν τοῦ φακέλλου ρητόν τι, καὶ τὸ αὐτὸ προσγράφει καὶ ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ χειρογράφου διὰ τὴν ταὐτότητα.

4. Τὸ ἆθλον ἔσται πεντάλιρον.

5. Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς μελοποιούς, ἀλλὰ κατατίθενται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συλλόγου.

6. Ὁ βραβευθησόμενος ὕμνος εἶναι κτῆμα τοῦ Συλλόγου.

7. Ἡ κρίσις γενήσεται τῇ τελευταίᾳ Κυριακῇ τοῦ ἰουνίου 1900.

Ἐν τοῖς Π)χείοις, τῇ 29 μαρτίου 1900.

Ἡ ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων Ἐπιτροπὴ

Γ. Ι. Παπαδόπουλος, πρόεδρος
Γ. Βιολάκης Πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας
Ε. Γ. Ἀμαξόπουλος
Ἀνδρ. Σπαθάρης
Ν. Α. Καμαράδος
Εὐστρ. Γ. Παπαδόπουλος
Γ. Π. Βινάκης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται καὶ αὖθις ὁ Μιχαὴλ Γεροντάρης, ἐργατικός, ὑπήκοος Ἕλλην, ἐκ τῆς νήσου Σερίφου, τέως μὲν κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουσίου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας Μ. Γεροντάρη, τὸ γένος Ταβιόλου, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου Ἑλληνίδος καὶ κατοίκου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὴν ἐνορίαν Χριστοῦ. Προσεπιδουλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 27 Μαρτίου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.